

RMKL 1234

Sz. Dávid
**PSALTE-
RIUMA:**

Azgy
A' CL. Soltároknak
rövid el-olvasása, ma-
gyarázatja, s' azok-
ból származot 550.
Tudományok által
való meg-világosítá-
sa: Mellyet int,

NEMETHI MIHALY
a' Colofu. Orth. Ecl.
m. L. P.

Colofv. Veresegyházi
Mihály által, 1679.

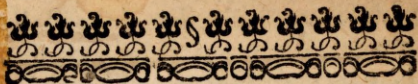

Coloff. 3. v. 16.

A' Christufnak beféde lakozzék ti be-
metek, bútégeffen minden bölcsességget,
zanitván és intvén egymást ti mag-
zok között, Pſalmusokkal, dicire-
zekkel, és lelki énekekkel, jó kedvel
énekelvén a' ti szíveitekben az Urnak.

Mert

A' ki buzgóvan énekel, kétszer könyörög.

Nemzetes

VERES-EGYHAZI

Szentyel

M I H A L Y

Uramnak,

A' Colosvári Orthodoxus tu-
dós Typographusnak, nekem
jó akaró Uramnak, s' Atyámfianak:

Az Atya Istenül, kegyelmet, lelki
és testi áldást kívánok, a' Jésus
Nevében.

A' régi Szent Írás magyarázó Do-
ktorok, a' máiakkal edgyütt,
igazán mondták a' Dávid Soltárit,
Kis Bibliának: mert az egész Szent Í-
rásnak, melly Bibliának mondatik,
Summája, a' Dávid Soltáriban bé fog-
laltatik, mind az Istenre, mind mi re-
ánk nézve, I. Az Istenre nézve: mert
Summásképpen, a' Soltárokból meg-
tudhatnyuk, hogy az Isten Edgy, ter-
mé-

megszületben s' állatgyában, és hogy ab-
ban az Isteni egy természetben, *nagy*
három egymástól megkülönböz-
tetett Isteni személyek legyenek, t. i.
Atya, Fiú és Sz. Lélek: és hogy ez
az Isten, örökké való, Véghetetlen,
Mindenható. Mindentudó, Minde-
nütt való, Bölcs, Jó, Igaz, Szent, Ir-
galmas, Mindeneken szabadon ura-
kodó, Mindeneknek teremője, Gőd-
viselője, Igazgatója, és hogy semmi az
ő szent akarattya s' rendelése nélkül
Mennyen, Földön és a' Tengerekben,
nem eshetnek, hanem mindennek az ő
szent, és igaz rendelése, s' tanácsa sze-
rént léfznek. II. Mi reánk nézve,
1. Mert valami nézi, a' mi idvességün-
ket s' a' válcásgnak munkáját, miné-
mük: az el-Választás, El-hivattatás,
Meg-igazíttatás, Meg-Szentelítés,
Fiuvá való fogadtatás, Meg-dicsőítte-
tés, a' Christushoz érettségünk való Szü-
letése, Szenvedése, Halála, Fel-táma-
dása, Menyben meneteli, Az Isten
jóbán való ülése, érettségünk való Ele-
deze-

dezése, Ittetre való el-jövele, a' mi
testeinknek fel-támadása, &c. a' Sól-
tárokbán le-irattatnak. 2. Mert va-
lami nézi a' mi Istenünkhöz való
engedelmességünket, az Isteni tiszte-
letet, s' annak rendit és módgyát, a'
mi életünknek tisztaságát, a' Tíz pa-
rancsolat szerént, a' Soltárokbán bé-
foglaltatnak, a' mint En, mindezeket
e' kis íráfomban meg mutogattá: ugy
hogy, ha valaki a' Soltárokat jól tudja,
s' annaktitkait érti, a' Bibliát érti. Ezt a'
kis Bibliát En, az én Istenem velem,
munkálkodó kegyelme által, több
munkáim között rovideden magya-
rázván, N. VERES-EGYHAZI
Uram, im kegyelmednek ajánlottam,
mint kedves Atyámfiának: mert lát-
ván e' kis munkámat (buzogván ke-
gyelmed az Isten, edgyügyű hűveinek
könyvek által való első segítésekben)
jó-szándékából s' hozzám való szere-
teriből, maga kölcségével ki-nyom-
tatá: Mellyért Isten s' az emberek c-
lött maradjon jó emlékezetben a'

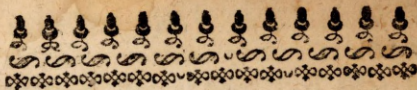
kegyelmed Neve. Irám bereges, s'
erőtleniségemben. Colosvárat. An.
1679. 25. Maji.

Az Urban, Kegyelmed
jó akaró Attyafia.

Szath. Némethi Mihály,

A

A' Kegyes Szivű Olvasóhoz.

Kegyes Olvasó! Ki az én együgyű,
(de az én Istenem dicsőségének
Nemzetünkben való előmozdítására) irt
munkácskáimat szeretted, s' kívánod látni:
jóllehet igéretem szerént, az ígért mun-
kácskáimat (mellyek meg-neveltek a'
Corinthusban irt levélnek analýsiffával)
kell vala ki bocsátanom; de azokat most
el-halasztván, imé a' Dávid Sólárinak
rövid analýsifits, némely rendemen lévő
T. Atyafiának kérésekre (kik az én mun-
káimat vészik s' szeretik) ki-bocsátám;
Hasznosbna kitilvén most ezt ki bocsáta-
ni: mivel hogy immár nem csak a' Városi,
de még a' Falusi, Ecclesiákban is, a' Sólá-
rokat éneklik s' elől járó beszédekben (a' kö-
nyörgéskor) resolvállják, tudományokat
s' hasznokat hozván ki belőlők, szép ren-
del, úgy szállanak alá a' könyörgésre.
Erre nézve indítottam e' munkácskának
írására, a' melyet előben deákul irtam;

de sokaknak kérésekre, úgy fordítottam magyarrá. Melly nem nagy ugyan; de az egész K. Hitnek ágazatit magában foglalja: úgy hogy ha valaki kíván vele élni, nincs oly hitnek ágazattya, s' oly idő, alkalmatossá, mellyekre (ideáliser) egész Prædicációskákat, benne nem talál. A' Soltárnak pedig nehéz szavait, rövideden úgy meg világosítottam, hogy nagy Commentek nélkül is, megértethetnek. A' Summában pedig, s' az részeknek fel tételében, s' azoknak czikkelyenként való magyarázattyan, nem éltem szoros logikai methodussal; hanem a' Soltárnak, csak természeti folyását s' rendit követtem: a' ki logikai szorossabb analýsist kíván; élyen a' b. e. Tudós Amesius, Soltárookra írott munkáival. Eu, mint hogy csecsemő vagyok, (azokra nézve, kik a' Soltárookra írtak) csecsemőknek kedvéért, u. írtam, világos és értelmes rendet követtem, a' Soltárok magyarázattyan. De mivel a' Dávid Soltári Enekeltetnek, a' mint mondám a' mi Ecclesiáinkban, a' Gyengéknek kedvéért,

ért, lássunk ilyen Kérdéseket. 1. Vallyon az egész, C. L. Soltárok mind Dávid énekei? 2. Kicsoda szedte a' Soltárokat ilyen rendben? 3. Kellé ma az Ecclesiákban énekelni, s' kiknek kell énekelni a' Soltárokat a' közönséges Gyülekezetekben? 4. Kellé az Új Testamentumban musika zengésekkel edgyütt a' Soltárokat a' szent Gyülekezetekben énekelni? 5. Halotnál kellé a' Soltárokat énekelni? 6. A' Soltárokon kívül szabadé s' kellé más szent Írásból szedegetett Enekeket, a' szent Gyülekezetben énekelni? 7. Micsoda végei vannak a' Soltároknak éneklésének. Az 1. E. Mivel hogy a' Dávid Soltári két félek, vagy Historiaiak, a' Dávid viselt dolgairol, szenvedésiröl; vagy Prophétiaiak, a' Christusrol, az Sídó és Új Testamentumi Ecclesiák állapotjáról. Ezeket fel tévén, a' Historiai Soltárokat Dávid vagy maga írta, vagy Író s' éneklő Lévitákkal íratta. A' Prophétiai Soltárokat közöl pedig némellyeket maga írt, s'

íratta: némelyeket pedig csak meg Prophétált, s' az ő halála után, a' Prophétáinak bé-teljesedése után, vagy a' Prophéták, vagy az éneklő Léviták között valaki írt meg. Melyre nézve, méltán mondatnak Dávid Soltárinak, azok a' Soltárok is, kik szólnak a' Dávid halála után még a' Judabéli dolgokról is, a' mennyiben azokat meg-Prophtálták, ha az után íratott is-le, (mint ma is sok embereknek szóval mondatott Testamentumát, halála után írják-le) 1. Mert Dávid, ha a' Christus el adattatását, szenvedését, halálát, fel-támadását, s' mennyben mergetelit, eleve el-látta, meg-prophtált, s' énekelte, Csel. 2. 25-31. miért nem prophtálhatta volna meg az Izraele következhetendő változásokat, s' miért nem énekelhette volna, minéműek, a' 74. 79. 102. 124. 126. 129. 137. Soltárok. 2. Mert Dávid eleve el-látván a' Judabéli Ecclesiának a' Babyloniaiak által lejendő pusztulását, annak meg-építtetéséért, könyörög, Solt. 51. 20. 3. Mert Dávid a' Sz. Lélek jelentéséből Prophtált minde-

nek-

nekről, 2 Sam. 23. 12. Azt monddod: a' 72-dik, Salamonének, és 90-dik Soltárok. Mosesének mondatnak: azért nem mind Dávid Soltári. En azt mondom erre, mindenik igaz: mert a' 72-dik Salamonének mondatik, a' mennyiben Dávid az Isten Lelke által a' Salamon uralkodását ki-ábrázolta: de Dávidé, a' mennyiben ő prophtált arról. A' 90-dik pedig jöllehet Summásképpen Mosesé, mellyel siratta az emberi nemzetnek életének rövid voltát, mikoron Isten megharaguván a' népre, pártolkodásáért el-akará vészteni, Num. 14. de a' mennyiben a' Dávid (a' harmad napi dög-halálkor, 2 Sam. 24.) meg-bővítette s' rythmuskban szedte, Dávidénak igazán mondatik. Azt is monddod: sok Soltárok, Hemánének, Asáphének, Eihánének, s' Kóráchének mondatnak. Erre is azt mondom, hogy ha azokénak mondatnak is, de ugyan Dávidéi, nem-örék voltak. 1. Mert azok a' Soltárok Dávid neve alatt véstessenek a' Sz. Írás könyvei közé. 2. mert azoknak tulajdonítottak

azok a Soltárok, mivel hogy ők irták le,
és ők s' az ő maradványok, mint az éneklők-
nek Fejedelmi vagy Cántori éneklették
azokat. Efd. 3. 10. A' 2. F. A Soltá-
rokat kétség nélkül Efdrás szedte illy rend-
ben. 1. mert a' Nébemiás parancsolat-
tyából, a' Babylóniai fogoragból való ki sza-
badulás után, ő állatta helyre az Isteni
tisztetelert, Neh. 8. 1. seqq. 2. mert
a' Templomnak másodszori fel épittetése-
kor állattatott helyre az éneklésnek ren-
d, melynek Praefese is Efdrás volt, Efd.
3. 10. Az 3. F. Igen-ű kell az Soltá-
rokat ma énekelni a' sz Gyülekezetekben:
mert sok Soltárok az Új Testamentumbéli
Anyasz. entegyháznak állapotját prophé-
tálták meg a' mint a' Soltárnak rendiben
meg-láthatni. Azt pedig énekelni kell,
nem csak a' Deák seregnek a' Cánto-
rokkal edgyütt; hanem az egész szent
Gyülekezetnek, (1) m. mindenekre nézve
bűvölködni kell az Istennek beszédének a'
Gyülekezetben, Colof. 3. 16. (2) mert
minden rendbéli embereknek kell Isten-
dicsírti hymnussal s' lelki éneklésekkel.

Solt.

Solt. 148. kell pedig azt énekelni, nem
rendel s' értelem nélkül, mint ma némely
helyeken szokás s' értelem nélkül bögnök
az éneklők; hanem értelemmel az Isten
Anyasz. entegyháza állapotjának kíván-
sága szerint: mert mindennek ideje van,
s' az ő ideitben kell a' Soltárokat ü énekel-
ni. A' 4. F. Nem kell, lásd okait a'
81-dik Soltárban. Az 5. F. Egyátal-
lyában a' Soltárokat halornál énekel-
ni, nem javallom: m. vagy prophétiákat,
vagy el mult. historiákat foglalnak ma-
gokban, s' a' halottak alkalmatoságokra,
nem alkalmaztathatnak; de mivel már
nemzetünkben bé vött szokás, botránko-
zásokra a' gyengéknek el nem hagyhatni,
csak énekeljék értelemmel s' jó véggel:
a' Propheticus Soltárokat, minémű a'
16. és 40-dik a' Christus Papi tisztiról:
hogy a' bivek tanulják meg, hogy halá-
lok óráján egyedül a' Christus elégtétel-
ben bíz van, ajánlyák lelkeket Jესusnak,
a' boldog fel támadásnak reménye alatt
a' Historicusokat pedig, minéműek, 1. a'
világi jóknak mulandóságáról, s' az em-

ber balandóságáról, a' 39. 49. Solt. 2. az ember életének rövid voltáról, minémű a' 39. és 90-dik Solt. 3. az itülettől, minémű az 50-dik Solt. de ha ezeket nem éneklük is, elég szép halotti énekek vannak. A' 6. F. Az Ecclesiákban szabad a' Soltárokon kívül szent Írásból szedegettetett Enekeket is énekelni, melyeket hozzá ad az Apostol a' Plalmutokhoz, Colof. 3. 16. minéműek, 1. a' Soltárokból szedegettetett szép énekek: m. azok azon magyarázattya a' nehez Soltároknak, s' a' köfség is jobban érti s' hamarab tanulhattya. 2. az. Invocatiók, melyek merő könyörgések, a' Tanítóért s' az ige balgató köfségért; de ezeket már meg-unták az emberek. 3. az. Innepi énekek, melyek szépek s' jók, és épületesek, ha mi hibák vannak benne, meg kell azokat jóbbitani. 4. a' Litániák s' Passto, a' hol a' gyenge köfség botránkozatafánélkül el nem hagyatathainak. Ofs-tán, nem látom okát, miért énekelhetni a' Christus szenvedéséről való Soltárokat jobban, mint a' Passiát; En ezért senkivel

ujjat

ujjat nem vonszok, de ugylátom botrán-zásnélkül azokat nem hagyják el az emberek: s' a' Lamentatiókat is, a' hol azokat botránkozás nélkül el nem hagyhatni, mivel a' köfség kívánnya: mert ha a' Jerusaleom romlásáról írott Soltárokat énekelhetni; miért nem a' Jeremiás siralmait? mert bizony ugy reá illenek azok nemzetünkre, mint a' Sidóságra: mivel arra jutottunk s' ugy vesztünk el mint a' Sidóság. Bizony jobb volna ezeket meg hadni s' a' közönséges s' magános Catechizatiót, s' a' születet nyelvünken való (férfsui s' aszszonyi nemen lévő) minden vendeket olvasásra tanítani, s' abban kellene falun s' városon buzgani a' Tanítóknak: hadd bűvölködnék az Isten beszéde, olvasással, magyarázattal és énekléssel, köztünk: mert e' volna a' mi lelki segyverünk, mellyel a' Christus országa épülne; s' az Antichristus országa romlana. Dan. 8. 25. 1 Theff. 2. 8. de ma az emberek az apprókon kapdosnak, s' a' mi mi nagyobb s' épületesb volna az Ecclesiában, el mulattyák. A' 7. F. A' Soltáro-

tárokra kell énekleni. 1. hogy mind közönségesen s mind kiváltképpé, az Isten, az által dicsőítések, Solt. 148. 2. hogy a Soltárokból meg-tanuljuk, valami csoda dolgok történnék az Új Testamen-
tumban. az Isten Ecclesiájában, azok nem történetből esnek: mert azonok estek az az O Testamentumbéli Ecclesiában, és hogy rész szerént meg is prophétáltattak azok. 3. hogy a pœnitentiáról Soltároknak énekléséből, a meg-esett tirkos nagy meg-
térő bűnösök, magokat vigasztalják, s meg térni tanuljanak; és a közönsé-
ges éneklés közben pœnitentiát tartsanak s' Isten:öl bűn bocsátó kegyelmet kérjenek.
Ezeket így értvén, kérlek K. O. ha mi hiba s' fogyatkozás esett a nyomtatás köz-
ben, ne tulajdonics vigyázatlanságomnak s' reftségemnek; hanem a rajtam lévő
kettős keserűségemnek: mert alig kez-
dheték e munkának nyomtatásához, men-
ten az én Istenem keserűség gel illette el-
vén szerelme. Feleléget, a (ok eze-
reket Városunkban meg-ölő) pestis által,
2. Septemb. anni præteriti; ugyan ak-
kor,

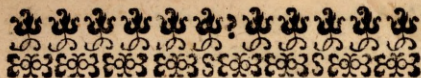
kor, 19. Aug. magamat is Isten, mér-
ges dögnek nyilával meg-lövén, (noha
igen meg-kesergete s' ostoroza az Úr, de
meg nem öle,) melynek mérgét ma is sán-
tikálva keserűessen viselem; ugy cseleked-
gyék az Úr mint ő Felelégetnek retszik.
Ily serralmas állapotomban, ennek revisio-
ját, jó reménységű öcsémre, Némethi Sa-
muelre kellett nagy részben bíznom; de
Istené a dicsőség! tudom hogy kevés fo-
gyatkozással ment világ eleiben. Az Úr
Isten áldgja meg az ő én bennem lévő, ki-
csiny Ajándékának ebbéli gyümölcsét, az
együgyűknél, Szent N. ve dicsőségére.
Amen.

K, O. érted Istent imád,

Szath. Némethi Mihály.

Az

Az Authornak

T. NEMETHI MIHALY

Uramnak,

A' Colosvári Orthodoxa Ecclesiában, az
Egyházi szent szolgálatban velem edgyűt
munkálkodó B. Collegiámnak tisztelet-
gére írák.

Hű keresztény ember e' könyv olvasásban
Csak légy foglaltatos. Iok féle forsdoban
Kalauszod léfzen, s' pályád futásában,
Bátran elő mehez idvesség utában.

Mint Istennek hozzád fel-derűl jó kedre,
Tudatlanságodból vízfén bőségségre,
Szomorúságidat fordítva örökre,
Szemlélheted Istent, ha vágy lelked erre.

Nagy bizodalommal mit várhaz Istentől,
Lelki s' testi jókat miként kéri, és kitől,
Nyomorúságidban kit hij legicségtől.
Lelked miot biztassd ha félsz bűneidről.

Ha nyomja szívemet bűneldnek terhe,
Nyughatatlanokodik lelked ismérere,
Isten haragjának bádgyafzó ereje,
Ha retentü lelked, az halál félelme:

Mind ezek ellen is itten orvoslást,
Bűnein kefergő lelked nyugodalmot,
Sebeire talál s' köböt felfaltormot,
Isten, *Soltároknban* mellyeket ki-adott.

Midőn üldözettel, vagy számkivetettel.

Nagy

Nagy báborut szenvedsz, félve jársz, kelsz
Vad: ssák életed, kikkel Iok jót ténél, (Élélel
Akkoron bőségsével itt elmélkedhetel.

Valamikor Dávid kis Bibliájában,
Gyönyörű versekkel írott Soltárban,
Bé-foglalt, s' ki-adott: itt magyarázásban,
Rendeléstettetek rövid *notácskákban*.

Elméllel azokat szabogasd lelkedre,
E' könyvet például szemed elébe
Függeszted, szüntelen nézzed: s' életedbe,
Köveszed, s' Dáviddal ugy mehez mennyek-

Mongyad hát olvasó, velé: e' könyv Iró (be.
Isten kegyelméből éllyen, és hasonló
Munkákat irhasson: jutalma állindó
Légyen menyben, s' maga alkulja mondó.

*Portalmi András, a' C. O. E. L. P.
és a' környékbeli sz. Tanfaiságnak
alázatos Seniora.*

HEPTASTICHON

In Honorem

Reverendi & Clarissimi Viri,

Dñ. MICHAELIS

Sz. NEMETHI,

Ecclesizæ Orthodoxæ in Celeberrima

Claudiepoli Pastoris laboriosissimi; Con-
servi venerandi, & Amici desidera-
tiissimi.

Ergone post varios necdum tremefacte labores,
Colligis Hyblaos, mente sagace favos?

Dñ.

Davidis expresso pandis penetralia libro
 Mystica, qua Solyma personuere domo.
 Ordine cuncta doces & digeris omnia, Psalmi
 Practica Davidici qua documenta tenent.
 Os felix, cui tanta datum est exponere Verbi
 Dogmata. & illasum tradere Regis opus.
 Maeste animo & virtute pia, Clarissime Pastor,
 Vivificas orbi promere perge dapes.
 Sic crescet Tibi fama? Neget si premia mundus;
 Sed nunquam meritâ laude carebit opus.
 Tum Pater Omnipotens, celsa Te reddet Olympo:
 Hocce meum Votum, ni pignus amoris habe.

L. M. Q. Positum,
 A JACOBO C. CSUZI,
 S. T. D. & p. t. Eccles. Lofon.

SZENT

SZENT DAVID Király és Próphéta PSALTERIUM A.

I. SÓLTAR.

Summája. Ez a Soltár a hívőknek s-
 hitetleneknek mutató táköre: mert
 Dávid ebben, a hívőknek természetek-
 ket, tulajdonságokkal, bődög ki-me-
 netelekkel; és a hitetleneknek termé-
 szeteket, tulajdonságokat, bődögta-
 lan ki-menetelekkel edgyált, írja le.
 Két Részei vadnak.

1. Le-irattatik a hívőknek természetek s' tu-
 lajdonságok bődög ki-menetelekkel edgyált. vers.
 1. 2. 3.
2. Le-iratik az hitetleneknek természetek s-
 bődögtales ki-menetelek. v. 4. 5. 6.

Az első Részben ezek vadnak.

1. A hívőknek természetek: melly két do-
 logról iratik-le. 1. A gonoszak el-távoztá-
 sásáról, 1. hogy a hiteleneknek tanácsán
 nem jár, v. 1. az az, azoknak tanácsok s-
 cselekedetek szerint, az ő életét s' cseleke-
 déit nem intézi; hanem az Isten tanácsa s' a
 karátya szerint, Péld. 1. 10. 2. hogy a bűn-
 sők

A

szöknek után nem áll, v. 1. az az, azoknak erkölcsi ökhöz, sokásokhoz, magát nem szabja, Péld. 1. 15. 16. Solt. 61. 3. 3. hogy az csufolóknak székekben nem ül, v. 1. az az az Isten és embereket csufolókkal barátságot nem tart, Solt. 101. 4--7. II. Az ő jo cselekedeteiről. 1. hogy az Ur törvényében gyönyörködik, v. 2. az az, az Isten békédét szereti s' a' szerént él, Solt. 19. 9--11. és 119. 35. 2. hogy az Ur törvényéről gondolkodik éjjel nappal, v. 2. az az, minden gondolat, indulat, kívánság, beszéd és cselekedet ahoz szabja, Psal. 119. 147. 147. hogy így Isten s' emberek elől jo lelki ísméretet vívelhesen, Csel. 24. 26.

II. A' híveknek tulajdonságok: melly hasonlatosságban iratik-le. 1. Olyan mint a víz mellett plantáltatott termő fa, melly a' Christusban mint élő szőlő-őkeben óltatott, Joh. 15. 5. 2. Az ő gyümölcset ideje korán megadgya, v. 1. az az, az ő jo cselekedet, hit, szeretet, reménység, Istenhez s' felebarátjához megmutatja, valahol kívántatik, Matt. 5. 16. és 7. 17. Jac. 2. 18. 3. Levelel meg ustin hervadnak, v. 3. az az az hitben, tudományban s' jo cselekedetekben, még a' kísérteteknek szeleiben is, végig megmarad, Solt. 119. 110. Jer. 17. 7. 8. és Solt. 92. 13--15.

III. Jutalmok az ilyen híveknek, v. 3. Minden cselekedete boldogíttatik: az az, mind a' kedves, s' mind a' kedvetlen dolgokban Isten,

Istentől el nem hagyatik; hanem minde nek jávokra boldogálnak, Rom. 8. 28. Solt. 128. v. 1-6.

IV. Oka az hívek ilyen boldogságoknak. v. 6. Mert isméri az Ur az ő utokat, az az, javallya az ő gondolatokat, indulatokat, kívánságokat és az ő cselekedeteket, melyek szerént, mint uton, járnak az Urnak törvényében: így véteik az *útnak* nevezeti, Ejsa. 55. 8.

TUDOMÁNY.

Valahik ez életben az hitetleneknek tanácsán nem járnak, a' meg-térhetetlen bűnösöknek után nem állanak, és az csufolóknak társaságokban nem állnak; hanem éjjel nappal az Urnak törvényében s' beszédében gyönyörködnek, s' a' szerént élnek, és annak, mint Christusban bé-óltatott termő fák, jó gyümölcset termik: azok mind ez életben, s' mind az életben boldogíttatnak, v. 1. 3-6. és Solt. 119. 1-3.

OKA. 1. Mert, azokkal jár, s' lakozik Isten, Levit. 26. 3. 11. 12. 2. M. azok boldogíttatnak-meg sok félejőkkel, Lev. 26. 3-10. 3. M. azoknak nincsen semmi fogyatkozás, Solt. 34. 10, 11. 4. M. azok áthatnak-meg az illeiben, Matt. 25. 34-40. 5. M. az Isten parancsolatnak meg-tartása, s' a' szerént való élet, az az életre, Ejsa. 8. 20. 21. Matt. 19. 16-19.

HASZNA. I. Oktato. 1. Senki tehát Isten parancsolatja szerént való élet nélkül boldog nem lehet s' menyországban nem lehet,

het, *Esa.* 8. 20. 21. 2. Mind életében mind halálában boldog tehát az, a' ki a' gonofzokat el-távoztattya, és Isten parancsolattya szerint él éjjel nappal: mert azzal lakik Isten, *Lev.* 26. 3--11. Idvessége legyen penig annak a' kihez Isten mégyn lakozni, *Luc.* 19. 5-9.

II. Intő. I. Minden gonofzt el-távoztassunk. *1 Thiss.* 5. 22. Mikképpen? F. 1. Az hitetlenek tanácsán nem járván: mert a' jo erkölcsöket meg-vesztegetik, *1 Cor.* 15. 33. 2. A' bűnösöknek után nem állván: mert veszedelmre vész, *Matt.* 7. 13. 3. A' csufolóknak székekben nem ülén: mert az Isten székeiben úgy nem ülhetünk, *Apc.* 3. 21. II. Éjjel és nappal az Ur törvényében gyönyörködgyünk. Mikképpen? F. 1. Azt halgatván s' olvasván, s' vizsgálván, *Jan.* 5. 39. 2. A' szerint élén, *Jac.* 1. 22. 3. Azzal magunkat vigasztalván, *Rom.* 15. 4. *Solt.* 119. 92. *Indiison.* 1. Mert úgy lakozik Isten szílvünkben, *Jan.* 14. 23. 2. m. a' léleknek orvoslása minden keferőségben, *Solt.* 119. 9. és 119. 92. 3. m. a' Christussal való edgyességünkben meg-tart, *Jan.* 15. 10. 4. m. bölcsé térszen minden idvesség dolgokban, *2 Tim.* 3. 15. 16. 5. m. a' térszen minket jo terno fátká, *Matt.* 7. 17 6. m. a' kegyelemnek országából, az által plántáltatunk a' dicsőségnek országában, *Apc.* 22. 2. hogy ott öökké viragozzunk, *Solt.* 92. 13, 14. **Amca.**

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Az hitetleneknek természetek, ellenében vetetvén az hiveknek, kik is-le iranak. I. Az ő gonofz cselekedetéről. 1. hogy az hitetlenek tanácsán járnak, *Job.* 21. 14. 2. hogy a' bűnösöknek után állanak, *Solt.* 40. 21. 3. hogy a' csufolóknak székekben ülnek, *Solt.* 40. 20. II. A' jonak utalásáról. 1. hogy az Urnak törvényében nem gyönyörködnek, *Job.* 21. 14. *Jer.* 6. 16. 2. hogy az Isten törvényéről nem gondolkodnak, hanem éjjel nappal szívekben gonofzt gondolnak s' azt véghez-is vészik, *Solt.* 36. 5.

II. Jutalmok az ilyeneknek, v. 4. 5. mely két képpen iratik-le. 1. olyak lesznek mint a' polyva, v. 4. mert mint a' szórásnak idején a' buza el-választatik a' polyvától és a' szélek bocsátatik: így választanak-el a' hivatottól a' hitelenek s' az Isten haragjának bőlésül a' pokolra bányatnak, *Matt.* 3. 12. és 25. 45. 46.

III. Oka ez ő veszedelmeknek, v. 6. a hitetleneknek úok el-vész: az az, minden gondolatnyok, indulatnyok, cselekedetek, magokkal edgyűt, *Jer.* 18. 11. 12. mert az Isten nem isméri, az az, nem javallya, *Solt.* 34. 17. *Péld.* 10. 28. *Matt.* 7. 23, 24.

TUDOMANY.

Az hitelenek, kik az Isten parancsolattya-ban nem gyönyörködnek; hanem éjjel és nappal gonofzt gondolnak; s' a' szerint a' gonofzoknak erkölcsöket követik: az itéletnek napján az hivek

I. S O L T Á R.

között meg nem áthatnak; hanem az Isten há-
rmajának szelétől, min: hívván polyvak az örök
tárazottaknak. v. 45. 6. Matt. 25. 41-46.

OKA. 1. Mert, itt e' világon az hivek kö-
zött olyvak véltak mint a' buza között a'
polyva, mely a' buzával edgyűvé nem taked-
ritatik, Matt. 3. 12. 2. M. az olyaknak nem
léfzen világosságok; hanem sötétségek, Esa.
8. 20. Matt. 22. 12, 13.

HASZ. 1. Oktató. Ha e' világon láttat-
nak is boldogul élni a' hitetlenek; de boldo-
gotalanok. 1. M. csak ideig valo az; de
jaj léfzen annak vége, Solt. 37. 1, 2-35. 2.
M. sokan azok közöttül pokolban emelik-
fel szemeket, Luc. 16. 19. 29. 3. M. nem
áthatnak meg az itéletben, Apoc. 16. 17.
Kicsodák ilyenek? Lásd a' magyarázatban.

II. Intő. 1. Az hitetleneket, térjenek-
meg, és éilyenek Isten törvénye szerént:
mert ugy nem hitetnek meg, Zach. 18. 21,
22. 2. Az hiveket, távoztassák-el az hitet-
leneknek társalkodásokat. 1. mert. meg-
vesztegetik a' jo erkölcsöket, Péld. 1. 10, 15,
16. 2. mert, edgyűt hitetnek azokkal:
mint a' Lóthanyasai, kik nem akarák mago-
kat a' Sodomabélekűl elszakasztani, Gen.
19. 14. 3. mert mikor ők a' tűzre vetet-
nek, Matt. 25. 41. az hivek az örök életre
viternek, Matt. 25. 31. Amen.

II. S Ó L T Á R.

Summája: Dávid, mint Christus ábrázolója,
a' Christi

II. S O L T Á R.

7

a' Christus képeben, a' pogányokat, kik az ő Or-
szága ellen támadtak, s' nékies engedelmesked-
ni nem akartak, dorgállyá, inti és tanítja őket
az engedelmeségre kemény fenyegetésekkel.

K. 1. Mikor itta ezt Dávid? 2. Kiről
íratott ez a' Soltár, és kiől szól? Az 1. F.
Saul halála után, Királykodásában: minek
utánna kivánsága sérén. Istennek Tenplo-
mot nem építtetett volna; hanem Istenől
megíttetett volna, hogy az Isten népe ellen-
ségi ellen hadakozzék, 1 Sam. 7. 1-3. mel-
lyet a' pogányok meg-értvén, tanácskoztak
Dávid és az Isten népe ellen; hogy mago-
kat Dávidnak Urasága alá ne adgyák, Lásd,
Solt. 83. 6-13. A' 2. F. Dávid a' Chr-
stus személyében egéziesen a' tettekben meg-je-
lent Istennek örökké valo Társul, s' annak or-
szágáról prophétál. 1. m. itt olly dolgok
vannak, melyek Dávidra nem illenek: m-
gyan is ez a' Sionnak Királya. (1) monda-
tik Istenől születtetett Fiúnak, v. 7. mely
Dávidrol nem mondhatik: mert noba a'
Magisztrátusok mondatnak Isten fiainak, Solt.
82. 6. de nem Istenől öröktől születtei fi-
aknak. (2) m. ennek iglitetnek minden
választott pogányok, v. 8. azok pedig csak
a' Christusul, Zach. 9. 10. Solt. 72. 6. Jel. 11.
15. (3) m. boldogoknak mondatnak kik
ebben bíznak. v. 12. Dávid pedig állítya az
emberben valo bizodalmat, Solt. 146. 3. 2.
m. valamelyek e' Soltárban mondatnak, az
Apostolok, mind a' Christustol magyaráz-

zák, Cselek. 2. v. 25. és 13. v. 33. Sid. 2. 5°

Három Részei vannak.

1. Feddettetések á Christus ellenségeinek, v. 1. 3.
2. Azoknak dühöskedéseinek s' tanácskozá-
soknak haszontalansága. v. 4-9.
3. Inti azokat Dávid, hogy a' Sion Királya-
nak engedelmesskedgyenek, v. 10-13.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Christus ellenségeinek le-írása, v. 1-7°.
Pogány népek s' Királyok: Ezek Dávid ide-
jében kik voltak, lásd, Solt. 83. 1-13. az
Apostolok idejében, Csel. 4. 25. Ma minden
Christus igaz ismertetin nem lévő Pogányok,
hitetlenek, s' eretnekek, kik tanácskoznak á
Christus Ecclesiája ellen, Jan. 15. 18. 19. és
16. 1-3.

II. A' személy ki ellen ezek dühösödnek,
v. 2. Az Atya, és Fiu Isten, kik az Atya 8-
rök időknél előtte fel-kent az Ő Népének
Királyává, Peld. 8. 22. Esa. 61. 11. Mind a'
két személy fel-tétetik: mert a' ki zugoló-
dik az Atya ellen, az zugolódik a' Fiu ellen-
is: mert, edgyek Isteni természetekre néz-
ve, Jan. 10. 30. Lnc. 10. 16.

III. Az ellenség tanácsa, v. 3. Baggassuk-
el, az Ő közeleket, &c. az az, az Ő törvények-
nek, tudományoknak ne engedgyúnk, annak
alja magunkat ne adgyuk; így vették meg
a' Sídók az Ur Christust, Luc. 19. 14-27.

TUDOMANY.

A' Christus lakó országán kívül lévő népek,
mind

mind tanácsokkal, erejekkel, dühösödnek á Chri-
stus törvénye, tudománya, és országa ellen, nem
akarván magokat á Christus birodalma alá adni,
v. 1-3. Luc. 19. 14. Csel. 9. 1-5.

OKA. 1. Mert, a' Sátán országában lé-
vén, hatalmassan munkálkodik azokban, a'
Christus országa ellen, Csel. 26. 18. Eph. 2. 2°
2. Mert a' testben élvén, az Isten akarata
tya alá magokat nem adhatyák, Rom. 8. 7-
3. M. a' Christus tudománya ellenkezik az
Ő cselekedetekkel, Jan. 3. 20. melynek mind
addig ellene állnak, míg meg nem világosít-
tátnak, Col. 1. 13.

HASZ: 1. Oktat. Senki nem engedhet
tehát a' Christusnak, míg a' Sátán országából
a' Christus országában által nem hivatik a'
hozatik, Joh. 6. 44. Gal. 1. 13-16. 1. M.
azok ismértetik meg Isten, kiknek magát
meg-jelent, Exod. 6. 2. 2. M. mind addig
fennragadhatyák meg magok bölcseségét s'
akaratyát, s' ezért néveheik bé a' Christus
tudományát, 1 Cor. 1. 23. és 2. 6. 7, 8.

II. Int. Ne ütközzünk meg a' pogá-
nyoknak, s' hitetleneknek a' Christus orszá-
ga ellen való zugolódásán. 1. Mert meg-
mondattat e' Sőtárban, és meg-erősítetett
az Apostoloktól, Csel. 14. 22. 2. Mert sok
nyomorúsággal kötöttet őszve a' Christus
országára, Jast. 16. 1-3. Csel. 14. 22.

Kérd. Miért engedi azt meg Isten? F. 1°
Hogy az bivek a' hitetleneknél meg-külöm-
böztessenek, Jan. 15. 18. 19. 1 Cor. 11. 19.

As

2, hogy

2. hogy az biveknek hitek, próbáltasék), *Deut.* 13. 3. *1Pet.* 6. 7. 3. hogy szüntelen vigyázzanak, *1Pet.* 5. v. 8, 9. 4. Hogy a' Christinak segítségét annál buzgóbban kívánnyák, *Luc.* 17. 5. *Csel.* 4. 29, 30. Amen.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. *Imés a' Christus ellenségeihez*, hogy az Christus országa ellen ne zúgolódgyanak, v. 1. miért zúgolódtok, &c.

II. *Az indító okok*, (hogy ne zúgolódgyanak:) mellyek hat rendbeliek.

1. Mert meg-neveti őket az Isten, v. 4. az az, meg utálja s' bűjában valóvá télti tanácsokat s' igyekezeteket, mint hatalmas Isten, *Solt.* 93. 14. *Peld.* 1. 26. 2. Mert meg-haragszik rájuk. v. 5. az az, Isten el-vesztíti őket, ha az ő fel-kenette ellen támadnak, *Luc.* 19. 27. 3. Mert méltóságosan fel-hente Isten az ő Fiát Sionban Királysá, v. 6. az az, tölti az örök vászításban, az ő Ecclesiájának Péjévé; Ezért mondatik ismét a' testben meg-jeleni Istennek Fia, Sion leánya Királynak *Matt.* 21. 5. 4. Mert Istennek örökké Fia, ex a' Sion Királya, v. 7. A' Christus Isten Fiának mondgya itt magát, nem a' kegyelemre s' fiuvá való fogadásra nézve (á mint mi mondatunk Isten fiának, *Jan.* 1. 12.) hanem az örökké való születésre nézve, mellyel az Atya Isten az egy meg oszlohatatlan Isten természetben, a' Fiának személyét, meg vizsgálhatjanképpen változás nélkül születte: mert

mert ez a' szó ma, 1. ezt az örökké való születést jelent, *Peld.* 8. 22-24. Mert iná nem próbálja szent Pál, a' Christus örök Isteniségét, s' Fiúságát, *Sid.* 1. 5. 2. ez a' szó ma, jelent az Isten Fiának testben való meg-jelenését, *Sid.* 1. 6. és az emberi természetnek az halálból való fel-vételezését, *Csel.* 13. 23. *Rom.* 1. 4. mert annak a' Fiának örökké való Istenesége s' fiúsága, az emberi testnek fel-vételében, *Jan.* 1. 1-14. és az halálból való fel-támasztásában, bizónygittator meg, mireánk nézve, *Csel.* 13. 22. 5. Mert ennek adattanak minden pogányok örökségül, v. 8. mindenek neki adattak: 1. a' teremtetésre nézve: mert mindeneknek teremtető Isten, *Jan.* 1. 1-3. 2. A' meg válásra nézve: mert őve a' válásott pogányok, *1Cor.* 6. 20. *Jel.* 5. 9. 6. Mert meg-rontya az engedetleneket, v. 9. Bannek vas vesztése, a' törvény és az Evangelium, *Sid.* 4. 12. *Jel.* 1. 16. mellyel az hívőket meg-téríti s' legelteti, *Solt.* 23. 4. az hiteleneket meg-rontya, *2Thess.* 2. 8. láld, *Jel.* 19. 15.

TUDOMÁNY.

Valakik az Ur Christus (Istennek örökké való Fia) ellen s' az ő Ecclesiája s' tudománya ellen, tanácskoznak és zúgolódnak: azok a' Christussal tanácskozáskorban, s' szándékokban meg-gátoltaknak s' csufoltaknak és meg-bántottaknak, v. 4-9. Csel. 5. 18-35-39.

O K A. 1. Mert győzheretlen Király, ki a' pokolbeli ördögöt, az hiteleneknek Királya

rállyát meggyőzte, *Sid.* 2. 14. 15. 2. Mert Királyoknak királlyá, *Jel.* 19. 16. ki minden világi hatalomságokat megvonhat, amaz álló képnek hasonlatosságában, *Dan.* 2. 34. 3. Mert a' pokolnak kapui (az az, a' pokolnak minden seregei, s' azoknak e' világon lévő minden eszközai, igyekezetekkel s' alnok tanácsokkal) a' Christus országán diadalmat nem vehetnek, *Mat.* 16. 18.

HASZ. 1. Oktat, Nem álbát megtebát a' Christus ellenségtnek tanácsok, a' Christus ellen, *Péld.* 19. 20. Kicsónák álljenek? P. 1. Kik az Christus örökké való Isteniségét s' Fiúságát tagadgyák, *1 Joh.* 4. 1--3. 2. Kik a' Christus Király, Papi, s' Prophétiait tisztít, a' mise, szentek közben járása, érdeme, s' magok törvénybeli jó cselekedetek által, semmisse tévzik, holott, sincsen töb' idvezítő, *Csel.* 4. 12. közben járo, *1 Tim.* 2. 5. s' áldozó pap, a' Christushál, *Sid.* 9. 27. 28. és 15. 12. 3. kik az Christus híveit üldözik, *Csel.* 9. 5.

II. Imá. 1. Ismérjük a' Christust örökké való Istennek s' az ő Ecclesiájának egyetdől való királlyának, *Jan.* 20. 28. 2. Imádgjuk őtet mint örökké áldando Istent, *Jel.* 4. 12. 3. Az ő hivatallyának parancsolantjának engedgyűök, *Csel.* 9. 6. Indicion 1. mert harczol érentünk, *Jel.* 12. 7-10. 2. m. nekünk is győzedelmet ad ellenségtink. *1 Cor.* 15. 57.

Az

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Intés a' Christus ellenségéhez. 1. Hogy ismérjük a' Christust, igaz örökké való Istennek, minekelőtte őket Isteni creje által meg-törté: Királyokat emleget, de érti azoknak birkodalmok alatt lévőket, kikén tellyes hatalma vagyon, *Jel.* 6. 15, 16, 17. 2. Hogy szolgállyanak neki félelemmel, és alázatossággal, mint Sionnak Királlyának, *Zach.* 9. 9. 3. Hogy csókolgassák, az az, (1) szeressék: mert a' csók szeretetet jelent a' Christus országában, *Rom.* 16. 16. (2) tisztelgyék: mert a' csók a' szent írásban tisztelgyések jele, *1 Sam.* 10. 1. (3) engedelmeskedgyenek neki: mert engedelmeségt is jelent a' csók, *Gen.* 41. 40.

II. Indító oka az intéseknek, vers. 11. 1. mert fel-gerjed haragja az engedetlenség ellen, *Luk.* 19. 14-27. 2. mert boldogok azok kik bíznak ő bñe, s' ő hozzá mennek.

TUDOMANY.

Minden rendben s' tisztaságban lévő ádvészleendő embereknek, az Ur Jésum Christust Istennek s' Királyoknak ismérni, és őtet nagy engedelmeséggel, uralni, tisztelni és imádni kell, ha azt kívánnyák hogy az ő haragjától meg ne emésszessenek, *v.* 10-12, *Solt.* 29. 1-3.

OKA. I. Mert ezt menyen s' földön mindeok tisztelik s' imádgják, *Phil.* 2. 9. 10. 2. Mert Sionnak, és minden Királyoknak Királlyá, *Jel.* 19. 7. 16. 3. Mert tisztelik s'

A7

imád

Imádgják ezt az Angyalok, *Sid.* 1. 6. 4.
M. Örökre áldando s' imádkando Isten, 1. 9.
5. 5. Mert azért szabadított meg az Örök-
nek országából, *Rom.* 6. 16. *1Cor.* 6. 20.

H A S Z: I. Oktat. Tebát a' kik a' Christust Isteneknek s' Uroknak nem ismerik, nincsenek a' Christus országában, *Eph.* 2. 11, 12. Miben áll a' Christushoz ilyen ismeretű?
F. 1. Az ő Isteni személyének ismeretében, *Matt.* 16. 17. 2. Hogy ötredvezetősének s' Örök élet adójának ismerij, *Csol.* 4. 12. 3. Hogy ötet mint igaz Örökké való Istent tisztelje, *Rom.* 9. 5.

II. Int. Ismérték ötet Urunknak s' Isteneinknek, *Jan.* 20. 28. 1. Mert annélkül nem idévezülhetők, *Já.* 3. 16. 2. Mert Örök életnek beszedő vagyónál, *Jan.* 6. 68. 3. Mert ilyenek adott, *Jan.* 3. 16.

III. S Ó L T A R.

Summája: Dávid az ő ellenségének sokasága felől Istennek panaszkodván, erős bizodalommal könyörög Istennek a' meg-szabadulásért.

K. Mikor itta ezt a' Soltárt? Fel: Mikor Absolon az ő gonosz fia, ellene pártot ütött volna, v. 1. mert ezzel akarta Isten a' Dávid ketős vétkét meg tiltani, *2Sam.* 12. 11. *Lásd.* *2Sam.* 15, 16, 17. részekben.

Három Részre vannak.

I. Dávid panasza az ő ellenségének sokasága ellen. v. 1--39

2. Dávid

2. Dávidnak Istenben való bizodalma ellenségei ellen. v. 4--7.

3. Könyörög maga s' vele lévő népének szabadulásáért, v. 8, 9.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Dávid panaszkodása, v. 2. Uram melly sokan vadnak az én ellenségim, 1. Absolon. 2. Achitophel s' az Izraelnek nagyobb része, kit Absolon hízeltetésével magához hajta, *2Sam.* 15. 2.

II. Az ő ellenségeinek boszszöntő szava; v. 3. Sokan mondgyák: nincsen nekem szabadulóm az Uról, azért üldöznek halálra, mintha nem viselnél reám gondot, *2Sam.* 17. vers. 1, 2.

T U D O M A N Y.

Mikor az Isten népe ellenségei meg szaporodnak, s' a' hűvek menten meg nem szabadulnak, akkor a' hitetlenek nagy habotával, azzal boszszontyák a' hűveket, hogy az Uról nincsen s' nem léfzen nekik szabadulások, v. 1--3. *Solt.* 42. 11. *Mich.* 7. 8--10. *2Reg.* 18. 25. *Matt.* 27. vers. 43.

O K A. 1. Mert azt gondolják hogy Isten az ő néperől el felekezhetik, mikor mások által sanyargatva, *Esa.* 10. 5--13. 26 m. magok erejében bíznak, *2Kir.* 18. 30--35. 3. m. azt vélik, hogy az ő hatalmokban áll, üldözni az Isten népet, *Solt.* 125. és 94. 57. *2Sam.* 17. 1--3.

H A S Z: I. Oktat. Nem ujság, ha más az hű-

az híveknek sok ellenségei vannak. 1. m. eleintől fogva így volt dolgok a' híveknek, *Pál. 83. 6. és 137. 1. 2.* 2. m. e' világu-
tállyá az híveket, *Jan. 15. 18. 19.*

II. *ins.* Ha fokafodnak gyűlöltünk s'
boszírontnak: hogy nincs segítségünk
az Únól. 1. Ne élünk kétérgeben: mert
a' mikor így boszírontak minket, akkor
vannak öök közelebb veszedelmekhez, mint
Achitophel, 2Sam. 17. 1. 12. 23. Senacherib,
Esa. 36. 18. és 37. 29. 11. Folyamodgyunk
Istenhez, és 1. az ellenség káromlását ter-
jesztjük Isten eleiben, Dáviddal és Bzechi-
ással, *Esa. 37. 5. seqq.* 2. bizzuk Istenre i-
gyűnket, *Solt. 37. 5.* 3. Az Isten segedel-
mét kérijük, *Solt. 23. 1--3.* 4. várjuk az Iste-
ni segedelmet, *Habac. 2. 1. 2.* ezt mondván,
Mích. 7. 8--10. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

1. Dávid Istenben vetett bizodalma ellenségei
ellen, v. 4. melyet három képpen ír le: 1. *Te Uram páisom vagy,* az az, az én ellenségim
ostromlának; de te Uram gondviseléséddel
mint páissal védelmezsz, *Solt. 5. 13.* 2. *Dá-
vid segítségem vagy,* az az, öök erejében dicsé-
kedek; de én Uram a' te segedelmedben dicsé-
kedem, *Solt. 73. 25. 26.* 3. *Fel magafazalod*
az én fejemet; az az, öök engemet tisztetmől
meg-akarnak fosztani; de te Uram meg-öl-
talmasz s' tisztetben s' királyságomban bé-
állacsz, *Solt. 62. 4. 5. és 23. 5.*

II. *Az*

II. *Az ő bizodalmanak gyűlöltösei:* melyek
hármak. 1. A' könnyörgés, s' annak meg-
haltatása, v. 5. az az, öök azt mondgyák,
hogy az Ur el-hagyott; de te Uram meg-bál-
gattál engemet, *Solt. 116. 1.* 2. A' bátorság,
v. 6. En le-fekszem, &c. az az, öök kereszték
az én életemet éjjel-is; de én a' te ölthalmad
alatt, akkor csendessen nyugodtam, s' életben
fel-kéltem, *Solt. 23. 4. Péld. 6. 21.* 3. A'
győzelemnek reménlése, v. 7. nem félek sok
ezer néptől, &c. öök sok ezereket kétélnek
ellenem; de velem lévő az Ur nem félek
tőlük: mert győzelelmet ad Isten nekem
azokon, *Solt. 27. 4. Lásd. 2Sam. 18. 7. 8.*

TUDOMANY.

Az Isten hívei, a' nagy veszedelmekben s' az
ellenségnek ellenük való kegyetlenségeknek idején,
csak egyedül az Istennek vélek való jelen létében,
találának magoknak bátorságot és nyugodalmat,
v. 4. 8. *Solt. 4. 6. 6.*

OKA. 1. Mert az Istennek jelen léte, erős
teleniti és fégyeniti meg az ellenséget, *Exo.*
14. 13--20. 2. m. az Istennek gondviselé-
se s' ölthalma, pátiok a' híveknek minden gon-
nosz ellen, *Gen. 15. 1. Péld. 30. 5. 2Sam. 22.*
36. 3. mert, az Isteni gondviselés a' hívek
körül olyan mint a' tűzes kü-fal, *Zach. 2. 5.*
és az erős hegy, *Solt. 125. 1. 2.*

HASZ. I. Oktat. 1. Tehát a' szorongá-
tásnak idején, csak Istennek kell ajánlani ma-
gunkat, *1Pet. 4. 19.* mert hűséges pástior,
Solt. 23. 1--4. és 121. 5. 6. 2. Tehát az Isten
jelen

jelen léteének érzése nélkül nem lehetünk bátoriságok a' veszedelmekben, 2Király. 6. 12. 1Sam. 17. 45. *Hogyan ismerethetik meg az Istennek jelen volta?* F. 1. az ellenségek csudálatos meg rettenéséből, s' szégyenbitteretéséből, Kisp. 14. 25. 2Király. 7. 6. 2. a' reménytelen szabadulással. 1Sam. 24. 4. Solt. 94. 18. 3. a' háveknek rendkívül való táplálkozásból ellenségi ellé. Solt. 23. 5. 1Király. 19. 3. 6. 4. sok ellenségnek kevés által való meg veretéséből, 1Sam. 14. 6. 14. 15. Bír. 7. 2. 6. 21. Öe.

II. Int. Az ellenségnek sokaságátul (1) ne rettennyünk mi: csak Isten legyen velünk, meg szégyenül az. 1Sam. 14. 6. (2) ne bizzunk a' magunk erejében, seregeinkben: mert az meg nem szabadít, Solt. 60. 13. *Mit cselekedjünk hogy Isten olyankor velünk legyen?* F. 1. Egyedül Isten válasszunk pálsunknak, kegyes életünkkel. Gen. 15. 1. és 17. 1. 2. Az Istenet hívjuk segítségül Dáviddal. v. 5. mert az ötet szeretőknak, ő benne bizóknak, és ötet segítségül hívóknak, segédelmet s' szabadulást és őltalmat ígért. Solt. 91. 14. 15. Amen.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Dávid könyörgése a' segédlemért. v. 8. Kelly. fel Uram, az az, 1. Szégyenítés meg ellenségit. Num. 10. 35. 2. Ild. meg őket. Solt. 82. 8. 3. Szabadítás meg engem Solt. 12. 6. ezt részi az Istennek fel. kelése.

II. Int.

II. *Indító okai a' könyörgésnek.* 1. mert te én Istenem vagy. v. 8. 2. mert ennek előtte is meg varted minden ellenségit. v. 8. 3. mert tiéd a' szabadítás. v. 9. a' te igéreted szerént. Solt. 50. 15. 4. mert a' te népeden vagy a' te áldásod, v. 9. az az, ha engemet meg szabadítasz, az egész Izrael meg áldatik, az én Uralkodám alatt, lásd é Királyságát Dávidnak, Solt. 122. 8. 9.

TUDOMANY.

Mindenemű szorongásjokban s' nyomorúságokban, csak egyedül az Ur Istenhez kell szabadulásért folyamodni. v. 8. 9.

OKA. 1. Mert, Isten azoknak ígért szabadulást. Solt. 50. 15. 2. mert gyönyörködik Isten az ollyaténoknak szabadításában, Solt. 91. 14. 15. Lásd. az 50. Soltárt.

IV. SÓLTAR.

Summájs: Dávid könyörgés Istennek, az Abszolont való meg szabadulásért, ellenségit pedig inti az ő életének s' tanácsoknak meg jobbjására: és magát Isten gondviselésé alá ajánlja.

K. Mikor írta Dávid e' Soltárt? F. Mikor kurtána Isten igaz kileteiből Dávidot Absolon által öldöztette.

Három Részei vannak.

1. Dávidnak könyörgése a' szabadulásért, vers. 1-3.

2. Inti Dávid ellenségit életének s' tanácsoknak meg változtatására, v. 3-6.

3. Ma

3. Magát egészen Isten gond viselésé alá ajánlja, v. 7-9.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' könyörgésnek meghaladásának kívánsága, v. 2. mikor kiáltok halgas meg, &c.

II. A' könyörgések fundamentuma. 1. m. én önkem igazságom vagyok, v. 2. En igazságomnak Istene: Dávid nem személybeli igazságát érti: mert tudta hogy ő bűnös; hanem igybeli igazságát: mert ártatlannal üldöztetett Saul, Solt. 7. 4-6. 2. m. a' szorongatásbántargulást adtal énekelem. v. 2. t. i. mikor Saultól meg-szorított volt. 1 Sam. v. 24. 4.

TUDOMANY.

Mikor a' hívők ok nélkül ellenségeikről vádoltatnak s' áldoztatnak, akkor az ő igyeknek igazságának őltalmazására Isten segítségül hívhatják. v. 2. Solt. 7. 5. és 3. 1. &c.

OKA. 1. Mert földnek igaz ítélő bírása, s' az igazakat meg-sabadítja, Terem. 18. 25. 2. m. ítélletet szolgáltat a' meg-nyomorítotaknak, Solt. 12. 6. és 146. 7. 3. m. az igazaknak s' ártatlanoknak kiáltások meg-hallja, Solt. 9. 19, 20. Terem. 4. 20.

HASZ. Int. 1. Mikor igaz igyünk nyícsen, ne hívjuk Isten mellénk ítélő bírónak. 1. mert akkor könyörgésünk meg-utáltak, Péld. 28. 9. 2. mert akkor Isten a' hamisságnak őltalmazására hívök, Solt. 10. 16. 17. 2. Elhívunk Istent s' emberekre nézve ártat-

lan

lan életet; hogy mikor hamisan vádoltatunk Istent bírónak bihassuk mellénk, Dáviddal: Pál Apostollal, Csel. 24. 16. 3. Bizzuk Istent igyünk. s' nem engedjük hogy örökké háborgattatassunk, Solt. 55. 23, 24.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. A' Dávid ellenséginek meg-szalítása. v. 3. Embernek fia, &c. ezeken érti az Absolon udvarában lévő Uri rendeket' kik az ő uraságokkal gonoszul ének vala mások nyomor-gatására, Solt. 11. 5.

II. Feddi azokat, 1. hogy az ő dicősfé-gét gyalázzák, v. 2. az az, az ő Királyi méltóságátul gyalázatosan meg-akarják ötet fosztani. Solt. 62. 4, 5. 2. hogy szeretik az hazugságot, v. 3. mikor hazugsággal csábítják Dávid ellen az Izraelit. 2 Sam. 15. 1-6.

III. Inti őket, életeknek meg-jobbítására: melyre ő dologban él elejekben. 1. Ha ragudgyatok; de ne vértkezettek. v. 5. az az, ok nélkül az ártatlant ne haragudgyatok, s' ne üldözzetek; mert vértkeztek lelketek ellen, Eph. 4. 26, 27. 2. szálljatok ízivetekben, t. i. igazságot, az ártatlanok, mellet, Eph. 4. 25. 3. legyenek csendességben, v. 5. az az, a' ti ágyas házatokban, ne háborúságról; hanem békességről gondolkodjatok: mert annélkül nem idvezethettek, Síd. 12. 14. 4. Igazságnak áldozatjával áldozzatok Istennek, v. 6. mert úlátok a' vér-onoknak áldozatya Isten előtt, Esa. 1. 15. Jer. 7. 9.

Urban

Urbanbizzatok, v. 6. az az, Ne bizzatok gazdaságtokban s' méltóságokban: mert hijában valók azok, az Isten nélkül. *Solt.* 62. v. 9-11.

IV. *Okai* az intéfnek, 1. M. az Ur válastottá tette s' kedvelli, v. 4. *1Sam.* 16. 3. 2. mert az Ur meghalgtatya űter ha könyörög, igirei szert, *Solt.* 13. 2. 11.

TUDOMANY.

I. Valakiket Isten az ő kegyelméből, valamelly *síszre*, *hivatalra*, s' méltóságra felvéssen, azokat személyekben s' méltóságokban, ellenségi ellen meg-óltalmazza. v. 3. 4. Így óltalmazá Isten Mósest, Pharaó ellen, *Kijöv.* 3. 11, 12.

OKA. 1. Mert Isten vélek vagyok azokkal, *Kijöv.* 3. 12. 2. m. Isten képét viselik az olyanok, *Kijöv.* 7. 1. *2Chron.* 19. 6. 3. m. a' kik azoknak ellene akarnak állani, Isten ellen rugódoznak, *1Sam.* 8. 7. *Rom.* 13. 2.

HASZ. I. *Oktat.* 1. Nem szabad tehát a' felső méltóságok ellen practicalai: még ha kegyetlen is; ha vallást nem űldöz. 2. meg-ízgye-eülnék tehát azok, kik az ilyenek ellen practicalaiak, *Solt.* 62. 4. &c. mert Istentől vagyon minden rendes hivatal, nem emberi erőből, *Solt.* 75. 5-8.

II. *Intő.* 1. A' méltóságban lévőket. 1. állapotokat ne magoknak; hanem Istennek tulajdonítsák Dáviddal, *1Chron.* 29. 14. 2. Fehyék, s' tisztellyék Istent, ki őket oly méltóságolokká tette: mert ugy erőssü meg tisztékben, mint Dávidon. 3. Csak Istenben

ben bizzanak s' óltalmat őstől várjanak, *Solt.* 62. 6-8. II. A' köz népet inti. 1. Az méltóságokat Isten után félfyék. 2. Gondolj ellenek ne szöblyanak s' ne practicalaiyanak, *Kijöv.* 22. 28. *Prad.* 10. 17. 3. Eleget kért könyörögjenek, *1Tim.* 2. 2. Amen.

II. Valaki az ő felebarátját gyűlöli, rágalomazza, s' annak élete után leselkedik, az Istennek nem áldozhatik, nem könyöröghet, s' Isten nem tisztelheti igazán. v. 5. 6.

OKA. 1. Mert utállja Isten ez ilyen áldozókat s' könyörgőket, *Esa.* 1. 15. *Jer.* 7. 8. 9. 10. 2. mert Isten tisztá szívet s' kezet kíván, az őtszertelenben, *Solt.* 24. 3. 4. *Esa.* 1. 16-18 3. mert az ilyenek nem áldozhatnak Istennek, míg felebarátjukkal meg nem békélnek, *Matt.* 5. 23. 24. 4. mert az ilyenek Istentől meg nem halgattnak, *Jan.* 9. v. 31.

HASZ. I. *Oktat.* 1. Tehát a' ki gyűlöli az ő felebarátját, annak könyörgése s' Istentől szolgáltya nem kedves Isten előtt. (1) mert gyilkos, *1Jan.* 3. 15. (2) mert nem szereti Istent, *1Jan.* 4. 20. 2. Tehát a' külső Istentől szolgáltnak nem kedves, 1. igazság nélkül, *Esa.* 1. 17. 2. irgalmaság nélkül, *Matt.* 9. 13. 3. felebarátuk kereteti nélkül, *Matt.* 5. 24. 25. 4. sebt élet nélkül, *Jan.* 4. 24. és 9. 31.

II. *Int.* Ha Isten előtt kedvesek akarunk lenni, igazságot, irgalmaságot, szent életet kövessünk. 1. mert ezt kívánja Isten, *Mich.* 6. 8. 2. mert úgy állhatuk meg Isten előtt *Solt.* 24. 3-6. Amen. Az 3.

AZ 3. RÉSZBEN EZEK VANNAK.

I. E' világi emberek kívánsága, v. 7. Ki csoda mivelheti azt hogy valaha jót lássunk: az az, világi jókkal bővölködjünk, v. 8. mint a' Gazdag. Luc. 12. 19.

II. A' Dávidnak (ez ellen való) kívánsága, v. 7. De te Urá mutasd-meg nekünk a te országod világát, az az, jelents-meg hozzám jó kedvedet s' szabadításodat; ezt térsi, itt az Isten országának világa. Szám. 6. 23. Kéj. 23. v. 14.

III. Indító oka kívánságának, vers. 8. nagyobb örömet adsz, &c. noha az világnak hainak gyönyörűségek vagyon a' sok buzában, mustban s' gazdagságban; de én mind ezek felett, nagyobb örömet tartom, a' te jó kedvednek s' szerelmednek érzését: mert ennékem úgy lenki nem ártbar, Rom. 8. 31.

IV. A' kívánt Isteni kegyelemnek gyémölése, v. 9. Békességben el-nyugoszm, &c. az az, minden félelmes állapotomban bátoriaságos lések, mintha erőstáborral vétetném környél. Solt. 3. 6. 7. és Rom. 8. 31.

TUDOMANY.

Az Isten híveinek fő boldogságok, nem e' világi gazdagságokban; hanem az Isten kegyelmének rajtok való meg ujításában, s' annak érzésében áll, v. 7.-9.

OKA. Mert a' világi jók, nem nyugodalmat; hanem gyötrelmet neimzenek életünkben. Pred. 5. 12. 1 Tim. 6. 9, de az Isten kegyel-

gyelmének érzése meg-nyugtatja a' lelket, v. 9. és Solt. 116. 7. 2. mert a' világi jók a' meg-háborodott lelki ismérzetet, meg nem csendíthetik, Dan. 2. 3. és 5. 6.-10. de az Isteni kegyelemnek érzése meg-csendesíti azt, Rom. 8. 1.

HASZ. I. Oktat. Világ fiait tehát, a' kik fő boldogságokat e' világi jókban helyeztetik, Luc. 12. 19. fáj ezeknek! mert e' világgal edgyűt mint bolondok el-mulnak, Luc. 12. 19. 20.

II. Int. 1. Ne ragadjon lelkünk e' világhoz, mert el-mulik ez. 1 Cor. 7. 30. 2. Az Isten országának világát obajtsuk: mert úgy lehetünk boldogok mind életünkben s' mind halálunkban, v. 9. és Rom. 14. 7. 8. A.

V. SOLTAR.

Summája: Dávid bujdosván Saul előtt könyörg Istennek az ő szabadításáért, és ellenségeinek meg-irtetéséért.

K. Mikor írta ezt a' Soltárt? Fel. Készség nélkül, a' mikor a' Dávid el-jedzett mátkáját Merabát, Saul tölle el-vévé, és Hadmek adá, s' ujjobban Michállal kínálá, hogy az alatt őtet el-vesztethné. Jegy rubául kívánván Saul bolgai által Dávidul ízár Philistaeusoknak testeknek bűrét: mert akkor készítették Dávidnak koporsót, a' mint, a' 9. 10. versből ki-terzik. Lásd. 1 Sam. 18. 19. seqq.

Három Réfszei vannak.

B

1. Dá-

1. Dávidnak bizodalomból származott, Istenben idős könyörgése. v. 1-4.

2. Meg-jelenti ellenségeinek, hogy Isten ő bennük nem gyönyörködik, v. 5-8.

3. Könyörgő Istennek, az ő szabadulásáért, s' az ő ellenségeinek meg szegényítettéséért, verfi. 9-13.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' meg halgatásnak kívánsága, v. 2. 3. Uram az én beszédemet vedd füledben, &c. az Urnak sálain, ént az Isten kegyelmes meg-halgatását. *Esa. 59. 1.*

II. Az ő könyörgésének ideje, v. 4. Uram reggel késkiem magamat te hozzád, az az, könyörgők néked.

III. Indító okai könyörgésének, 1. mert én királyom vagy, ént te szolgád vagyok, v. 3. 2. mert tenéked könyörgők a' te parantolatod izért, v. 3. 3. mert mint a' vitrafutó várom a' te fejedelmedet, v. 4. *Solt. 130. 6.*

T U D O M Á N Y.

A' ki az Istenből könyörgésében kíván meg-hal-gattatni, annak nagy bizodalommal, a' meg-halgatásnak reménsége alott Istennek, mint Királyának s' Istenének, jo reggel minden dolga előtt kell könyörögni, v. 1-4. *Solt. 85. 9.*

OKA. 1. Mert a' ki kételkedve s' resten könyörög, nem halgattatik-meg, *Jas. 1. 6.* 2. m. mindeneknek előtte kell Istent keresni *Matt. 5. 33.* 3. m. füságnak bizodalmaival kell Istennek könyörögni, *Gal. 4. 6.* 4. m.

Isten

Isten kegyes: könyörűlő Atya az ővéibe. *Solt. 103. 13.*

HATZ. I. Oktas. Nem lőmel ámmal kell tehát könyörögni; hanem buzgósággal, s' reménséggel, *Solt. 85. 9.* mert a' buzgó könyörgés, 1. meg-nyitja az eget, *Jas. 5. 7.* 2. ellenséget meg-futamat, *Solt. 56. 10.* *Kijöv. 17. 11.* 3. Istent győz, *Terem. 32. 26.*

II. Int. Könyörögjünk tehát buzgósággal. Mikképpen? 1. Egyedül Istennek könyörögjünk, *Solt. 50. 15.* 2. Ugy könyörögjünk Istennek, mint Királyoknak s' Istenűeknek, v. 3. 3. hittel reménséggel, *Solt. 85. 9.* *Jas. 5. 6.* 4. nem csak szájjal; hanem szívvel-is, v. 2. 4. A' mi szűkségi-eknek érzésével könyörögjünk, *Solt. 86. 1. 6.* Szűntelen, v. 4. *aThess. 5. 17, 18.* Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Le írásai azoknak kikben nem gyönyörködik Isten: Illyenek, 1. a' hitetlenek, v. 5. *Esa 59. 1.* 2. a' gonoszok, kik gonoszat gondolnak, s' szűltek, v. 5. *Matt. 15. 19.* 3. a' kevélyek vagy bolondok, v. 6. 4. a' gonoszságnak cselekedői, v. 6. 5. a' hazugok, v. 7. 6. a' vérfzőpó gyilkosok, v. 7. illyek vőltak a' Dávid ellenségi, noha szájjakkal lépen szőlőtanak, *1 Sam. 18. 22.*

II. A' Dávidnak Istenben való bizodalma s' könyörgése ellenségi ellen, v. 8. En peng te benned bizom, s' tenéked könyörögök.

III. Fundamentoma könyörgésének, v. 8. az Istennek jóvőla. B2 IV.

IV. Az ő könyörgésének, 1. helye, az Isten sátora, a' hol kiváltképpen mondatott Isten lakozni, és ígérte híveinek meg-halgtatni sokat, Kijölv. 25. 8. 22. 2. módgya, v. 8. felelemmel s' alázatossággal, érezvén az Istennek kiváltképpen való jelenlétét, Jácóbbal, Terem. 28. 16. 17.

T U D O M A N Y.

I. A' bűnben élő utálatos embereket gyűlöli Isten és azoknak könyörgéseket meg nem halgtatja, v. 5-7. Ján. 9. 3.

OKA. 1. Mert az Isten az ő kegyelmes orczáját el-fordította az hitetlenektől, Hof. 5. 15. Láts többet a' 4-dik Soltárban.

HASZ. Oktat: Haszontalan könyörögnek tehát az istentelenek: mert utállyá azokat Isten, Esa. 1. 15. seq. mint a' Kain áldozatját, Terem. 4. 4. 5. Kicsodák illenek? P. 1. a' hitetlenek. 2. a' gonoszságban gyönyörködők, 3. a' kevélyek. 4. a' hazugságban gyönyörködők. 5. a' vérsomjuhozók. &c.

II. Az Istennek fiainak alázatossággal s' lelki szemérmességgel; de nagy bizalommal kell Isten eleiben menni könyörgések által. v. 8. Így könyörge Ezsdrás, c. 9. 6. Jacob. Terem. 28. vers. 16. 17.

OKA. 1. Mert az illyeknek adgya Isten kegyelmét, 1. Pé. 5. 5. 2. mert ez illyek halgtatnak meg, Jác. 1. 5. 6. 3. mert ez illyeknek menni házokhoz meg igazulván, Luc. 18. 13. 14.

HASZ. I. Fedés. Azokat, 1. kik kételked-

kedve könyörögnek: mert az illyeknek meg nem halgtatnak, Jac. 1. 6. 2. kik kevélyen minden alázatosság nélkül könyörögnek a' Pharisaussal, Luc. 18. 11. mert ez illyeneknek Isten ellenek áll, s' meg-alázza, Luc. 18. 14. 1. Pé. 5. 5.

II. Int. 1. Jól el-készült szível mennünk Isten eleiben könyörögni, Prad. 5. 1. 2. Alázatossággal könyörögnünk. 3. Bizodalommal könyörögnünk Istennek mint Atyánknak, Esa. 63. 16. mert ugyan Iddé-zitők könyörögni, Matt. 6. 9. Amen.

Az 3. Réfzben ezek vannak.

I. Könyörög Dávid az Isten igaságában való vezérlésért, v. 9. az az, vezérrel engemet ellenségim ellen: a' te utádnak s' törvényidnek igaságában, hogy ellenségim okot ne találjanak én bennem az üldözéste, Solt. 143. v. 10.

II. Indító okai könyörgésének, 1. mert nincsen igaság az ő szájokban, v. 10. az az, nem ott jár szívek, a' hol a' szájok, 1. Sam. 18. 22. 2. mert torkok olyan mint a' nyílt koporsó, v. 10. az az, szájokkal nyelvekkel hízeltedvén életet ígérnek; de alauomban koporsót készítenek, s' életre törnek.

III. Könyörög ellenségének meg-ijesztéséért, v. 11. Idd meg Isten őket, &c.

IV. Indító okai könyörgésének, 1. mert sok az ő hamiságok ellenem való tanácskozások, v. 11. 2. mert engedetlenség te ellen-

ned (ki engemet Királyá választottál) és a^t te tanácsodat akarják el-bontani, *Solt.* 62. 4. 5. &c. 3. *mert a' te benned bizók őrlőnek, láván hogy engemet ezektől meg-szabadítottál, v. 12. 4. mert te Uram ellenséged bősztujára meg-áldod az igazat (az az, az ártatlant) és mint egy páissal könnyűl vérszed, v. 13. Terem. 15. 1.*

TUDOMANY.

Az Isten hívőinek az ő ellenségiből való üldözéseinek idején, nem csak azért kell könyörgeni, hogy azoktól Isten őket meg-szabadítsa; hanem azért is hogy Isten őket vezérelje az ő törvényének meiben, hogy ne legyen oka az ellenségnek az ő háborgatásukra, v. 9--13. Solt. 143. 10--12.

O K A. 1. *Mert a' mi gonol az akaróink a' mi szavainkból, cselekedetünkbenől jutnak, 1. Pet. 2. 11, 12. 2. mert ha vétkeinkkel adunk okot ellenségeinknek a' mi üldözésünkre, Isten ellenek bíról nem hibáztuk; hanem magunk léstünk okosulásunknak, Jer. 2. 19. Hof. 13. 9. 3. mert az ártatlanul szenvedők mellett kell ki Isten, Solt. 12. 6.*

H Á S Z. I. *Okot.* 1. Szabad tehát ellenségnél ellen könyörgőn. 1. *hogy Isten azok tanácsokban gátollya-meg. ver. 11. 2. hogy azokat ideig való büntetés alá rekesse, hogy magokat ilmesjék meg, Solt. 9. 20, 21. 3. hogy azokon való bősztu állást Istenre hadgyuk, Psal. 43. 1. 4. hogy azoknak meg-ültetésével, az igazak Istenben bizó dalmokat helybeztessék, v. 12. 5. hogy azoknak*

zoknak meg-ültetésekben, az Isten dicsősétséssék, és az hívek őrlőtséssék azoknak kegyetlenségektől, v. 13.

I I. Im. 1. Ugy élyünk, hogy ellenségeinknek okot ne adgyunk a' mi háborgatásukra. 2. Ha ok nélkül háborgatvaunk, Dáviddal könyörgjünk Istennek a' meg-szabadulását: *mert nem engedi Isten, hogy az igaz őrlőkké háborgatásuk, Solt. 138. v. 23. Amen.*

VI. S O L T A R.

Summája: Dávid érezvén bűnei miatt lőla ki ismérőinek fájdalmát, és ellenségének ingerlőit, könyörg Istennek, hogy mind lelki ismérőinek fájdalmát gyógyítsa, s mind ellenségiből szabadítsa-meg: annak utánna érezvén lelke ismérőinek csendességét, Istennek hálát ad, s ellenségit kik az ő ve-zedelmét akarják, pörongatya.

K. Mtkorint: *Fel:* Késégnélkül átkor, minek utánna keűs vétkeért Isten az Absolont, s Achitophelt ellene támasztotta: mely bűdosásában lelke ismérőit győtrőte bűneieért, mely miatt beteg rőt lelkében: *mert Saul-tól való üldöztesében, mint ártatlant ügyében, Istent itlő bíról bja, Solt. 4. 2. és 43. 1. itt peng könyörgő hogy Isten az ő haragjában ne ítéllye-meg.*

Két Részzei vadnak.

1. *Könyörgő lelki betegségből való meg-gyó-*

gyulását s' ellenségitől való meg-szabadulásáért, v. 2.-8.

2. Hálá-adása Dávidnak könyörgésének meg-halagztatásáért, s' lelkében való meg-gyógyulásáért, v. 9.-11.

Az első Részben ezek vadnak.

I. Dávid buzgó könyörgése, Uram ne fedgy meg, v. 2. Könyörülly rajtam, v. 3. Gyógyíts meg, v. 3. érti az ő bűnei miatt lőtt lelki betegségét, Solt. 38. 4, 5, 6.

II. Indító oka könyörgésének, 1. mert erőtelen vagyok. 2. mert meg-háborodtam az én csontaim, lelkem ismérteinek vádgya miatt, v. 3. lásd. Solt. 51. 10. és 38. 4-7. 3. mert meg-háborodott az én lelkem, nem érezvén bennem a' te meg-erősítő kegyelmedet, v. 4. melyért könyörög, Solt. 51. 14.

III. Panaszja Dávidnak, az Isten ujjító s' erősítő kegyelmének megszűnése távozásán, v. 4. De te Uram miglen? t. i. nem ujjított meg rajtam kegyelmedet, s' miglen nem gyógyított meg, el-bágyadt lelkemet, melyet világosan ki-mond. v. 5.

IV. Könyörög az Isteni kegyelemnek meg-újításáért s' lelkének gyógyulásáért, vers. 5. Térj hozzám Uram, &c. az az, adgya a' te kegyelmedet, á te irgalmad szerént, ne hallyak meg e' lelki győtrelemben, hadd dicsérjelek meg ez életben, Solt. 51. 13.-15.

V. Indító oka könyörgésének, 1. mert nincs eszem te felőled a' halálban emlekezni, &c. v. 6.

v. 6. az az, a' holtak a' koporsóban testekre nézve nem dicsírhetnek tégedet, és az te csuda dolgaidról nem emlékeznek meg. Solt. 146. 4. mert aluszak az íletig, Dan. 11. 2. de a' választottak lelkekre nézve élő cölök Isten az egekben, menten testektől való el-választottul fogva, Jelen. 6. 9. 2. mert el-sáramam éjlett s' nappali fohászkodásimban, v. 7. 3. mert könyhullatásimmal öntöztem ágyamat, v. 7. 4. mert el-bervadt orcám keserűségem miatt, v. 8. mind ezeket szenvedte lelke ismérteinek vádgya miatt, Solt. 38. 9.

TUDOMANY.

I. Az idvezendő hívők könyöröghetnek Istennek életnek meg-hozzásáért, v. 5, 6.

Mikön? 1. Hogy bűnökéből Istenhez meg-térhesselek. 2. Hogy szent életet élhessenek. 3. Hogy Isten az élők között dicsírhesselek, Solt. 119. 175. 4. Hogy a' bűnösöknek jó példa adó lehessenek, Solt. 14. 15. lásd a' 61. Soltárt. 24. 102. 103.

II. A' bűn az emberben lelki betegséget nemz melyet érezvén a' szegény bűnös, Istennek könyörög, hogy Isten abban az ő betegségében, haragjában ne ítélje meg; hanem irgalmaságából gyógyítsa meg, v. 2.-4. Solt. 38. 4. 5, 6. és 41. 5. illyek voltak a' publikánusok, Matt. 9. 11, 12.

Három Agai vannak.

OKA, az I. ágak. 1. Mert a' bűn az ember

embert lelke ismérveinek vádgya miatt el bű-
raltya, s' meg-erőlteti, *Solt.* 3. 2. 4. minden
csontyalt meg-báborítja, v. 3. és *Solt.* 38. 4.
2. mert a' lelket érzéketlenné teszi, (mint
egy gutta átés) hogy az Istennek kegyelmét
ne érezze, *Solt.* 11. 14.

Oka, a' I. ágának, *mertha* Isten a'
bűncink szerént ítél, meg-kell emészte-
nők, *Solt.* 130. 3. ugyan-is meg-emészte-
tűz Isten a' bűn ellen, *Solt.* 10. 30, 31.

Oka, a' III. ágának, 1. *mer* illyeknek
ígyt Isten gyógyulást, *Hof.* 14. 3. 2. *mer*
olyan mint a' könnyűülő atya ki meg-szán-
nya, az illy lelki beteget, *Solt.* 103. 10-13.
Jer. 31. 18-20. 3. *mer* illyeknek gyógyi-
tására jött a' Christus, mint lelki orvos, *Matt.*
9. 10-13.

Hasz: I. Oktat. 1. Senkitechát bűne-
inek lelki betegségéből meg nem gyógyul-
hat, valaki azt nem érzi; hanem magát igaz-
nak alítja, a' Pharizaeusokkal, *Matt.* 9. 13.
2. Csak azok gyógyulnak tehát meg, a' kik
(1) érzik lelki nyavalyájokat, (2) kik
nyögnek s' sirnak abban, (3) kik a' Chri-
stushoz mint lelki orvoshoz mennek, (4)
kik lelkeknök gyógyulását kéri, így gyó-
gyula meg Dávid, *Solt.* 32. 3-5. Ephraim.
Jer. 31. 18-20. *Matt.* 9. 10-13. *Luc.* 7. 37. seq.

II. Int. Nagy bűnösök, kik lelki be-
tegségeket érztek, ne essetek kétségben;
hanem menyetek a' lelkek orvósához: m:
az ő véres sebéből csináltat, s' flastrom gyó-
gyit;

gyit meg bennünket, *Esa.* 53. 5. 1 *Pet.* 2. 24.

Azt mondod; *En igen nagy bűnös vagyok.*
Hallád. 1. A' nagy meg-térő bűnösökén
jött a' Christus, minémű volt Mária Magda-
léna, *Luc.* 8. 2. a' Publicánusok, *Matt.* 9. 13.
Pál Apostol. 1 *Tim.* 1. 15, 16. 2. A' nagy
meg-térő bűnösökben nevededik az Isten
kegyelem, *Rom.* 5. 20. 3. Az illyeket hívja
magához. *Matt.* 11. 28, 29. Amen.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Veszedelemnek örök ellenségét pirongattya
Dávid, v. 9. meonyeték-el, &c. az az, szé-
gyentillyetek-meg. Kik? Absolon és Achitophel,
kik az ő lelkének keserűségének
idején, akarják vála őtet meg-ölni, 2 *Sam.*
17. 1. 2. &c.

II. Oka pirongatásának, v. 9. 10. meg-
halgatta Isten az én színlomok szavát, az
az, poenitentia tartó s' kegyelem kérő kö-
nyörgésemet, s' nem ad meg-térésem előtt ü-
kezetekben.

III. Jövedől ellenségének veszedelemről. v.
11. melly meg is lőn, *mer* Achitophel ma-
gát fel-akasztá, 2 *Sam.* 17. 23. Absolon az
harczon meg-öleték, 2 *Sam.* 18. 14.

TUDOMANY.

Mikor Isten, az ő hívait, az ő ellenségének bős-
szuagára lelki s' testi nyavalyáiból és kísértetiből
meg szabadítja: akkor lelki örömmel bős-
szomhatyák ellenségeket, kik várták az ő vesze-
delmeket, v. 9. 11. *Solt.* 9. 1-7. és 71. 21-24.

OKA. 1. Mert akkor szabadította meg Isten az ő szent nevét a' káromlástul, ki tőle úgy gondolkodott az ellenség, hogy az ővé. It Isten meg nem szabadította, Solt. 12. 1, 6. Mich. 7. 8--10. Így őrlie Izrael Pharao ellen, Kij. 15. 1. seq. 2. mert szabad őrlői, ha a' minket bszfuszató ellenség meg-szűgyenül, Ezech. 35. 15.

Hasz. 1. Oklat, Szabad tehát a' mi ellenségeknek meg szűgyenülését kívánnuk, Solt. 9. 10. és 96. 7. Miképpen? lásd. Solt. 1. a' 3. ré. tudomány. p. 30.

II. Int. Mikor a' mi nyomorúságokban őrlnek ellenségink, ne esünk kétségben, hanem. 1. Könyörgjünk, hogy Isten az ő bszfuszásokra gyógyítson meg, 2. Blz. Istenre magunkat, Solt. 45. 23. Inditsoo. 1. mert meg. halgat Isten, v. 9. 10. 2. mert vizsgál tromfolja azt Isten ellenségeknek, Ezech. 35. 15. Amen.

VII. SOLTAR.

Summája: Dávid könyörgő Istennek az ő igyének ártatlanságában, hogy az ő ellenséginek gonosz szándékátul szabadítsa meg, és mint igaz bíró azokat ítélje meg.

K. Mikor ita e' Soltár? Fel. Mikor az Absolonul üldöztették, és Semeitát vét-szopónak kiáltatték, 2 Sam. 16. 8. seqq. Három Réizei vannak.

1. Buzgó könyörgése Dávidnak, mellyel Isten ártatlansága mellé hívja. v. 1--6.

2. Istent itél bírául hívja hamissan vádoló ellenségei ellen, v. 7--10.

3. Dávidnak Istenben való bizodalma az ő meg-szabadulása és ellenséginek meg-ítéltefése felől, v. 11--18.

Az 1. Réfzben ezek vannak.

I. Alkalmatosága e' Soltárnak, v. 1. Dávidnak éneke, mellyet éneklet az Urnak, a' Chuz Belzedére: az az, a' émei szidalmára, 2 Sam. 16. 8--11.

II. Könyörgése Dávidnak, v. 2, 3. En Utam Istenem általmaz meg, &c. ellenségeit orozlánhoz hasonlítja, az ő kegyetlenségekre nézve, kik dühösködtek ő ellene orozlán módra, 2 Sam. 17. 1, 2.

III. Indito oka könyörgésének, 1. mert te bennem vettem reménységemet ezek ellen, lásd. 2 Sam. 16. 11, 12. 2. m: nem cselekedtem azt a' mivel szidalmaz ellenségem; mint ha én az Saul házának vérét ki-ontottam volna; sőt meg menttem azt, mind a' Philistaeioktól, 1 Sam. 17. s' mind az én szolgáimtól, mikor öt kezemben adta volt, a' mikor az én életemet keresné, 1 Sam. 24. 10.

IV. Ártatlanságát atokkal erősíti. v. 4. 5. Ha cselekedtem azt a' mivel vádolostom. 1. az ellenség üldözze lelkemet, v. 6. 2. az én dicsőségemet porrá tégye, v. 6. az az, vesztet el bár az én királyi méltóságom, melyben énnékem állandó székelt igintél, 2 Sam. 7. 16.

Az ártatlansággal szidalmat s' gyalázatot szenvedő hűvek; az ő ártatlanságoknak ki mintatására (magoknak átok kívánságával) Istent hibázták mellettek a' szabadításra, v. 2-6. Solt. 4. 28 és 35. 25.

OKA. I. Mert szabad az hűveknek igaz dolognak meg-erősítésére, átok alatt esküdni; azért a' magok mentésére szabad átok kívánása alatt Istent segítségére hívni, 2 Cor. 1. 23. Istent hívom bizonyosságul lelkem ellen, az az, meg-bíruisse Isten az én lelkemet ha meg-csallak beenneteket. 2. mert utorta az ártatlanságoknak s' az ő ártatlanságok mellett ki-kél, Solt. 146. 7.

HASZ. I. Oktat. Az vétkezes dologban nem hibáztunk tehát Istent átok alatt mellénk; mert úgy magunk fejére száll az átok, lásd, a' 4. d. Solt. K. Kik hibázták tehát Istent úgy mint Dávid segítségére? Fel: 1. Kiknek oltoson része abban a' bűnben mellyért vádoltatnak. 2. Kik a' mikor bocszot albatnának is, nem cselekedzik, 1 Sam. 24. 11. 3. Kik békeféltre igyekeznek akkor is mikor szidalmaztatnak, Solt. 35. 12. 15. és 120. 7.

II. Int. Ártatlanságunkban Istent bizodalommal hívjuk segítségül, 1. mert parancsolja, Solt. 50. 15. 2. mert a' mi igyűzőknek ártatlansága szerént minket meg-szabadít, s' ellenségeiket meg-ítéli, Solt. 18. 23. Am

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Kö-

I. Könyörög Istennek hogy az ő igyét oltalmazza ellenségei ellen, v. 7. Kelly-fel Uram.

II. Indító oka könyörgésének. 1. mert az egész Izrael népe kit el bűntek, tégedet könyvül vészen, s' dicsit, hogy engemet ártatlant meg-szabadítottál. v. 8. 2. m. te ítéled Uram a' népeket; azért itélly engemet is ártatlanságom szerént, meg-oltalmazván engemet az hamis vádlóktul, v. 9.

III. Könyörög ellenségeinek meg-szégysítésére; s' a' maga szabadulásáért, v. 10. Szűnyék-meg a' hűtelen, és erősít-meg az igazat.

IV. Indítóoka; merete szíveknek vesé-
nek vizsgálója; vagy, v. 10. látod mind az én ártatlanságomat, mind az ő hamiságokat.

TUDOMANY.

Istent a' mi ártatlanságunk oltalmazására és ellenségjeinknek meg-ítélésére, úgy kell könyörgésnek hívunk, mint minden személy válogatás nélkül igazat ítélő, szívüket s' veséket vizsgáló Bíró, v. 7-10.

OKA. I. Mert Isten nem személy válogató s' nem a' szerént tiltó bíró. Csel. 10. 34. Afsa. 11. 2, 3. 2. mert a' földnek igaz tiltó bíróját igazat áll, Terem. 18. 25.

HASZ. I. Fiddi: Azokat, 1. kik méltán szenvednek s' mégis (1) Gonofságokat tartganyák s' másokat vádolnak, a' tolvajjal, Luc. 23. 39-41. (2) Gonofságoknak palástolására Istent hívják bizonyosságul s' bírót: mintba Isten is olyan volna, Solt. 50. 21.

2. kik

2. kik nyomorganyák az ártatlant mintba lá-
tten nem látás' meg nem itilné, Solt. 94. 4-
10. 3. kik hamis hitetert szolgáltatnak az ár-
tatlannak, Solt. 87. 1. 2.

II. Int. 1. Blyűnk Istenre s' emberekre
nézve, jó lelki ísmérettel, hogy menthesűk
magunkat és Isten bűbűsűk mellénk Dávid-
dal, Solt. 4. 2. Pállal, Csel. 24. 14. 2. Ártat-
lanlyűnkert bizzuk Istenre, Solt. 37. 5, 6.
Amen.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Dávidnak Istenben való bizodalma a' meg-
szabadulás felől, v. 11. 12. Az éu poslom az
Isten igazságomban; de az hamisságra ha-
ragzik.

II. Prophétál az ő meg. tévhetetlen ellenségi-
nek veszedelmek felől, verl. 13. mely meg is
lőn: mert mind Absolon, mind Achitophel s'
mind Semei el- veszének.

III. Le írja veszedelmeket ellenségeinek, három
bajonlatosságban. 1. Csinált magának ha-
lálós nyilakat, v. 14. Ezt Absolon Dávidnak
készítette vala; de maga vesze az által,
2 Sam. 18. 14. 2. Híjábanvalósággal, az az,
hamis tanácsal terhes; de hamisságot fűl:
ezt is Dávid ellen gondolta vala Absolon; de
maga vesze-el e' fajzat miatt, 1 Sam. 15. 1-7.
és 16. 20-21. 3. Fordul az ő munkája az
ő fejére, &c. v. 16, 17. mind Absolon, mind
Achitophel halálós vermet készítnek vala Dá-
vidnak; de magok élének abban, 2 Sam-
17. 23. és 18. 14.

IV. Di:

IV. Dicsőíti Isten Dávid az ő ártatlanságá-
nak meg. oltalmazásáért, v. 18.

TUDOMANY.

Isten az ő igaz ítéletéből, az hiteleneknek, az
ártatlan s' igaz emberek veszedelmekre készítte-
zett tanácsokat, végezéseket, s' halálós veszedel-
meket, az őnnön fejekre vesztetíti, s' azon ve-
szedelembe ejti, s' az igazakat meg. szabadít-
tya, v. 11-18. Lásd e' tudomant, az 52. 37.
és 108. Soltárookban. Amen.

VIII. SÓLTAR.

Summája: Dávid e' Soltárban nagy esudál-
kozással dicsőíti az Isten azért az épségnek álla-
pottyáért melyben Isten, elsőben az embert terem-
tette volt: mellynek maradványit ma is szemlél-
hetjük az emberek között.

K. Mikor itta? F: Minek utánna Isten
űter a' porból fel-vőte, és az emberek előt
escesemőnek lenni látatott, de az Isten népe
ellenességia a' Philistausokon győzedelmef-
kedet voloa, (a' mint az 1. versből meg-ze-
tik) mert Gáth, a' Philistausok várófa volt,
lásd. 1 Sam. 17. 49-52. a' honné e' Soltár-
is neveztetik, 1 Chron. 18. 1. seq.) E' győze-
delemnek alkalmatosságával emlekerik meg
az épségnek állapottyaról s' úgy dicsőiti I-
sten.

Két Részzei vannak.

1. Az Istennek nevének dicsőítése az ő nagy-
ságos voltáért s' eszelekedtiért, v. 2-4.

2. Az

2. Az építész állapotjának leírása s annak csudálása mellyben Isten az embert teremtséte volt, v. 5--10.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Istennek dicsőítése, v. 2. ó Uram, melly nevezetes a te néved az egész földön: az Istennek néven érti, 1. az Isteni természetet, *Esai. 42. 8. Solt. 115. 1.* 2. az Istennek hatalmát, bölcsességét, mellyet a' teremtetésben ki-jelentett, *Rom. 1. 19, 20.*

II. A' dicsőségnek ki-jelentése: mellyet keüőben fejez-ki Dávid, 1. Hogy a' csecstszópók által szegyeüül meg ellenségit, v. 3. A' csecstszópókön érti, az alázatos, erőteljes s em berek előtt el-vetett emberek, ellenében vetén azokat a' világi hatalmasoknak, *Matt. 11. 25,* mint ő általa is hatalmas pogány Királyokat meg-bóldogtatott. K. Miképpen szabja sz. Máthé a' Christushnak éneklő gyermekre ezeket a' szöveket? R. A' prophétia-nak be-telezése névze: mert Dávid ábrázolója vót a' Christushnak: és a' miképpen a' leányok s' a' népek közt fendi, Dávidnak a' Goliáthon való győzedelmeskedésért, dicsőséget énekeltek, *1 Sam. 18. 5--7.* úgy az pokolbéli Goliáth ördögön győzedelmeskedő Ur Jéhus Christushnak, a' népek szegényi, dicsőséget énekelnek, a' Pharizsufok botzszuságokra, *Matt. 21. 15, 16.* 2. Hogy az ő dicsőségét az *angolok* munkái által jelengeti az embereknek: mert az ég s' an-

nak seregei hirdetik az Istennek dicsőségét, az az, alkalmatosságot szolgáltatnak, az embereknek, az Isten nevének dicsőítésére, *Solt. 19. 2, 3. Rom. 1. 19, 20.*

TUDOMANY.

Az Istennek híveit az Isten bölcsességének s' hatalmasságának munkáinak szemlélése a' nap, hold és csillagok fel-indíttják az Istennek ismérésére s' dicsőítésre, v. 2--4. és *Solt. 19. 2--3.*

OKA. 1. Mert Isten az ő Isteni dicsőségének bölcsességét, hatalmát s' örökké valóságát azért jelentette-ki az ő munkáiban, *Rom. 1. 19, 20.* 2. mert az Isten természetében, úgy a' mint vagyon, meg nem foghatjuk ez életben: hanem az ő bölcsességének, s' hatalmasságának munkáiban kel-bem-lélünk s' úgy kell dicsőítenünk, *Matt. 8. 29.* és *Jan. 1. 4. 11.*

HASZ. I. Oktat. Két képpen ismerethetjük meg Isten: vagy az ő munkáiból minémű, 1. A' teremtés, *Rom. 1. 19, 20.* 2. Gondviselés, *Neh. 9. 6.* ez az ismeret csak Isten dicsőítésre víbeni az embert, de nem idévezitketi, vagy az ő ki-jelentett sz. akaratyából, a' szemlélésből, *Jan. 1. 39.* ez az ismeret mind az Isten dicsőítésére s' mind az idevességre vezet embert, *Jan. 1. 39.*

II. Fedés. 1. Kik az Istennek dicsőítésre, sem éjjel sem nappal, fel nem serkennek, *Esai. 56. 2. Hof. 2. 7, 8.* 2. Kik nem elégszenek meg az Istennek dicsőítésével, noda azé üfztelhetik s' dicsőíthetik elégségesképpen: hanem

hanem az égnek seregeit, tisztelik, Jer. 44. v. 17, 18.

III. *Int.* Ugy szemlélyük az Istennek munkáit, az égen és földön, hogy fel-ferkenyűnk az Isten nevének dicsőítésre, Solt. 57. 9. 12. Mikor F. 1. Mikor az ég fel-emeli lyűk semeinket, gondolkodván arról, mely szép-fátor módra vonta azt fel Isten. 2. Mikor a' nap fel-jő s' el-nyelzik; mely ugyan praedikálni mondatik az Isten bölcsességét, s' hatalmát, a' ki azt hordozza, s' azok szerént az esztendőket folytatja. 3. Mikor a' hold félik. 4. Mikor éjjel a' csillagok ragyognak miot meg-annyi lámpások. 5. Mikor a' földet tapodgyuk s' annak hegyeit, völgyeit, fájait, fűveit s' vizeit szemlélyük: mert mind ezek fel-ferkentek az Isten szerező lelket az Isten nevének dicsőítésre, &c. Indicsón erre ez: mert ha mi halgatunk, azok fogják Istent dicsőíteni s' minket valódni, Luc. 19. 40.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Az épségnek le-írása, v. 5.* Micsoda az ember, &c. Az emberen érti az el-esett embert, kit Isten igazságban s' szentségben, és halhatatlanságban teremtet vala; de az eset által attul meg-fosztáék, Pred. 7. 29.

II. *Az Istennek kegyelme az el-esett emberhez, v. 5.* meg-lárogattad őtet: az az, honnan érdemlette hogy meg-váltottad s' az esetből fel-vőted Izent Fiad által: mikor ellen-séged

séged volna, Rom. 5. 10. mert a' meg-látogatás lit, meg-váltást téfszen, mint Luc. 1. 68.

III. *Az épségbéli állapotnak le-írása, v. 6.* Noha ezt valamenynyire kisebbé tőted az Angyaloknál, &c. K. 1. Kire exélok ite Dávid, mikor azt mondgya: az embert kisebbé tőted az Angyaloknál? 2. Míképpen tőtetet kisebbé az Angyaloknál? Az 1. F. Első-tékentettel Ádámra, mert az ő állapottjár írja le-itt Dávid. Másodszor s' ábrázolásképpen az Ur Jésus Christusra: mert szent Pál ez helyet a' Christusra ízabja, Sid. 1. 6. A' 2. F. Ádám Kisebnek mondatik az jó Angyaloknál, nem egy általlýában: mert Ádám az Isten képere, mondatik teremtetni; de nem az Angyalok; hanem bizonyos tekintetre: m: jőllehet Ádám-is, igazságban s' szentségben teremtetett vőlt, miot az Angyalok; de nem csupa lélek vőlt, mint az Angyalok; hanem testből s' lélekből állott: s' ennyiben mondatik az Angyaloknál kisebbnek; de a' mennyiben már az hívek a' Christusnak titkos tagjai, méltóságosbak az Angyaloknál: mert azok mellé rendeltetett szolgáló lelkek, Sid. 1. 14. Az Ur Jésus Christus is nem egy általlýában mondatik kisebbnek az Angyaloknál: mert Ura az Angyaloknak, s' imádgýák ő Felségét, Sid. 1. 6. hanem az emberi természetnek alázatosságára nézve, ki felől úgy ílt ez rossz világ, miot csupa ember felől: mivel szolgáló formát vőtt fel magára az Isteni személy a' válságnak munkájáért, Phil. 2. 5-8.

Erre nézve szól a' Prophetia-is ő felőle: *En fereg és nem ember vagyok, és népeknek utálatosága.* Solt. 22. 7.

IV. Az ember dicsőösítes állapottjának (vagy emberben lévő Isten képének) le-írása, melyet keitőben ír-le. 1. Dicsőösítéssel s' tisztasággal meg-ékesített őtet, v. 6. az az, a' te képedre igazságban és szentségben teremtetted őtet: mert ebben állott az Isten képe az emberben, Eph. 4. 24. 2. Tőlted őtet a' te kezéjének munkáin urrá, &c. v. 7, 8, 9. láld. Terem. 2. 29, 30. melyet jóllehet Ádám-ban el-vestettünk, mindaz által a' Christus által amaz Igéretben víszáza nyertünk, Terem. 3. 15. láld. 1Cor. 3. 22, 23.

V. Ezeket bé-rekeszté az Isten nevének dicsősítésével, v. 10.

TUDOMANY.

Jóllehet az Istennek választott az Ádám-ban azt a' dicsőséget, tisztaséget és teremtet állatokon való uraságot el-vestették volt; mind az által a' Jésus Christusban mind azok helyre állatottának, versl. 1-9.

OKA. 1. Mert mindenek övék a' Christus-ban, 1Cor. 3. 22, 23. 2. mert Istének örökösítvé és a' Christus örökös társai rá lőttek a' fiuvá való fogadás által, Rom. 8. 16, 17. 3. mert e' világnak örökösinek mondatnak, Jac. 2. 5. 4. mert Királyokká tetteitek a' Christus által, Jel. 5. 10.

HASZ. I. Oktat. Nem igaz jussal bírják tehát az hitetlenek e' világot s' annak részeit: mert ők nem örökösiei az Istennek; hanem

az hiveké igaz juss szerint, de ők erőszakkal bírják. K. Miért engedi azt meg Isten az hitetleneknek? F. 1. hogy legyen től-lelkek meg-fogására, Solt. 69. 23. 2. hogy azoknak itt e' világon adgya-klrészeket, Luc. 16. 25. 3. hogy az hivek azokkal edgyütt ne ragadgyanak e' világhoz; hanem innen kivánozzanak az ő örökségekben, 2Cor. 5. versl. 1-2.

II. Int. Visszálljuk meg ha nékünk helyre állatá ez a' juss a' Christus. Jelei: 1. Az ő embernek le-vezetése, s' az ujnak fel-őltözése, Eph. 4. 22-24. 2. A' szent kegyes élet, Tit. 2. 11-14. Amen.

IX. SÓLTAR.

Summary: Dávid hálákat ad Istennek, hogy ő neki ellenségén győzedelmet adott: és viszontag könyörög, hogy ennek utánna az Isten népét és azzal edgyütt őtet ellenségitől őltalmazza, s' adgyon győzedelmet több ellenségén s' azokat szegyenitisse-meg.

K. Mikor írta? Fel. Minek utánna sok readbéli ellenségén való győzedelme után a' Erigy lidát az Abinádáb házából Jerusalemben be-vitte volna, mint meg-tetfzik a' 12. 15. versekből, láld. 1Chron. 16. 1-34.

Kér Részei vannak.

1. Háláadása Dávidnak Istenhez, hogy az ő ellenségén neki győzedelmet adott, v. 2-13.

2. Ujjabb könyörgése Istenhez, hogy ennek utánna

sánna való ellenségit is szegényítse meg. vers.
14.-21.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Dicsőíti Isten örömmel a' győzedelmért,
v. 23. Dicsőírem az Urat, &c.

II. Le-írja ellenségim való győzedelmét Isten
segédleme által; 1. az én ellenségim hátat
attak, v. 4. 2. el-estének te előttem, v. 2.
3. az én igyemet mint igaz ítélő Bíró vég-
hez vitted, v. 5. 4. meg feddetted az ellen-
séget s' el-töröltetted őket, v. 6.

III. Alattomban nevezi az ellenség szándé-
kában való meg-csalakozását, v. 7. Ki ugy
gondolkozott hogy az Izrael várofit el-ron-
csa, az Isten népének emlékezeit is el-tö-
rölyye, Solt. 83. 1.-5. de Isten ezt vizsgálá
fordította az ő fejekre, v. 7.

IV. Okai e' győzedelemnek. 1. mert az
Ur diltre ki-fall az hitetlenek ellen, vers. 9.
2. mert igazságban áll az jókat általmazván
a' gonoszokat meg-tiltván, v. 9. 3. mert ő
az segitség s' fel-magasztaltatás az ő nyomor-
zott népének, v. 10. 4. mert nem hadgya-
z el az őt keresőket, v. 11.

V. Inti a' hiveket az Isten dicsőítésire, v. 12.
mondgyatok dicsőítet az Urnak, &c.

VI. Indító oka az intésnek. 1. mert meg-
keresi az ő véreket, v. 13. az az, a' hivek-
nek ártatlan véreinek ki ontását, és azokon
lőtt méltatlan bocszuz, Terem. 4. 10. 2. mert
nem felekeznek el a' szegények kiáltásáról,
v. 13. Solt. 34. 18. és 12. 6.

TU

TUDOMANY.

Mikor Isten az ő népének ellenségit tanáso-
kban meg-szegényíti, így kezességben meg-gátolják
és el vesztí, akkor az Isten nepe, örvennéző dics-
sőséggel tartozik Istennek hálaikat adni, v. 1.-7.
Solt. 6. 9.-11. Példa Izrael, Ki-jöv. 15. 1.
Birá. 5. 3. 4. Solt. 48. 12. Jel. 19. 1.-5.

OKA. 1. Mert, ez az Isten szabadságának
edgyik vége, Solt. 50. 15. 2. mert áldozat
gyanánt kedvelli Isten azt, Solt. 50. 23. láld a'
VI. Solt.

HATZ. Oktat. Nem minden szándék
megyen tehát végben az hitetleneknek, 1.
mert horgot vét Isten orrokbán, Esa. 37. 25.
2. m. Isten hatalmában vannak s' tovább nem
mehetnek annál, meddig Isten bocsátja,
példa Pharao. Ki-jöv. 14. Saul, Absolon,
2 Sam. 18. Achitophel, 2 Sam. 17. Hámán,
Esb. 7. Senacherib, Esa. 37. láld, Solt. 6. 9.-11.

II. Az Isten mint igaz ítélő bíró az hiveket
sőt méltatlan bocszuzat s' azoknak véreinek ki-
ontását meg keresi, soha büntetésen nem hadgya,
v. 8.-13. Matt. 23. 25.

OKA. 1. Mert meg-parancsolta, hogy az
ki vért ont meg ölettsék, Terem. 9. 6. 2.
mert az ártatlan vér Isten bocszuz-állásra bír-
ja, Terem. 4. 10. 3. mert a' vér ontóknak I-
sten vért áld Inyok, Jel. 16. 10. 4. mert az
Istennek igazsága azt kívánja, 2 Tess. 1. 6.

HATZ. I. Oktat. Nem kerülnék tehát
el a' gyilkosok az Isten haragját s' a' vér-
ontásnak büntetését, 1. mert ha ez életben-

C

meg

meg nem ítéltetnek-is; de (ha meg nem téz nek s' penitentiát nem tartnak) az káthozatban lakolnak érte, Jel. 21. 15. 2. mert még unokájokban-is meg-ítéli Isten, 1 Sam. 21. v. 16-9.

II. *Rettegnyetek-meg gyilkosok: m. vért ád Isten ionotok*, Jel. 16. 5, 6. m. elő-kéri Isten felebarátotok vért, Terem. 4. 9. *Illyenek.* 1. Kik kezekkel vért ontanak, mint Cain, Terem. 4. Joáb, 2 Sam. 3. 17. 2. Kik unácsolják mint Dávid, 2 Sam. 11. 15.

III. *Int. Intózzunk a' vértől*, Solt. 26. 6.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. *Könyörög Dávid élete meg-tartásáért*, v. 14. *Könyörülly rajtam Uram, &c.* az halál-nak kapuin érti, a' halálos veszedelmeket; melyekből Isten sokszor meg-szabadította, Solt. 30. 4. és 116. 3.

II. *Vége könyörgésének*, v. 15. *hogy hirdesselem a' sionban (az az Jerusalemben) a' te dicsiretedet.*

III. *Hirdeti a' pogányoknak meg-szégnyitéseket*, v. 16. *bé-merültek a' pogányok a' veremben*, az az, azon veszedelemben, melyet nekünk készitettek vólt, v. 7. és Solt. 70. vers. 16.

IV. *Vége a' pogányok romlásának*, v. 17. *Hogy Isten magát meg-ismertesse*, erősebbnek lenni: mikor az ő kezekről készitett veszedelemben ejtette.

V. *Ujjobban könyörög a' pogányok ellen*, v.

16-20. *Térjenek a' földben &c.* Kelly-fel Uram, &c. az az, szabadíts-meg, ellenségedet fedd-meg. lásd. Solt. 3. 8. pag. 18.

VI. *Indito oka könyörgésének*, v. 21. *Hadd ismerjék-meg*, hogy ők-is halando emberek s' te hadakozol ő ellenek, Ki jöv. 14. 25.

T U D O M A N Y.

A' nyomoruságban lévő Isten népe, az ő szabadítását, és az ő ellenséginek meg-szégnyitését (egyedül) az Isten nevének ismértetéseért s' dicsőségeért, kérje könyörgése által, v. 14-22. Solt. 32. 11.

OKA. 1. *Mert úgy igirte Isten az szabadulást*, Solt. 50. 15. 2. *mert ez illyeneknek szabadulásában gyönyörködik Isten*, Solt. 91. 14. 15. 3. *mert illyenkor szabadítja meg Isten kiváltképpen az ő dicsőségeért a' népeknek káromlásául*, Ezech. 36. 22. 23. 4. *mert akkor dicsőíti Isten az ellenség*, mikor az Istennek erejét, s' az ő maga erőtelenségét meg-isméri, Ki jöv. 14. 25. Rom. 11. 16. 5. *mert az illyek látják-meg az ő ellenségeknél meg-szégnyitéseket*, Mich. 7. 8. 10.

HASZNA. *Int.* Ha ellenséginkről meg-akarunk szabadulni: a' szabadulást kérjük. 1. Az Isten dicsőségeért, v. 15. Solt. 115. 2. (1) hogy az ellenség tulajdonicsón Istennek dicsőséget, Ki-jöv. 14. 25. (2) hogy mi-is dicsérhesük Isten, Solt. 119. 175. 2. Az Isten Anyaszentegyházának békéségéért, Solt. 122. 6-9. Amen.

X. SÓLTAR.

Summája: Dávid panaszolkodván az Isteni segedelemnek halasztásáról. *a'* hitetlenek, kevélyek és kegyetlenek ellen: könyörög Istennek, hogy ő néki legyen segítség gel ellen és ő ellen; és egyszer mind Istenben való bizodalmat *a'* segedelem felől ki-jelenti.

K. Mikor írta? *Fel.* Mikor *a'* kietlenben sául előtt bujdosnék, kiaz ő udvari bázugjaival, ő uránna, mint az orofzlány lefeskednék, 1 Sam. 24. és 26. részekben.

Három Részai vannak.

1. Panaszolkodik az Isteni segedelemnek halasztásáról, az ő életét keresők ellen, v. 1-12.

2. Könyörög hogy Isten sáuln-el *a'* segedelemmel és segítsé-meg ellenségi ellen, v. 12-15.

3. Ki jelenti az ő Istenében való bizodalmat illuszorongattatásának idején-is, v. 16-18.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Panaszolkodik *a'* segedelemnek halasztásáért, v. 1. Uram miért állasz távul, &c. Távol állani mondatik Isten, nem állatására nézve: mert mindenütt vagyok, Solt. 139. 7. 1 Király. 8. 27. hanem *a'* segedelemnek halasztására nézve, Hof. 5. 15. így mondatik Isten az ővét el felejteti, Solt. 13. 2.

II. Le írja ellenségét elajadonságokrol. 1. Kevélységgel háborgatja *a'* szegényt, v. 2. 2. Dicsekedik az ő kívánságában, 3. Bosz-

600

kontya az Urat. mintha gonofságát nem látná, v. 3. Solt. 94. 5-7. 4. Azt gondollya hogy nincsen igaz istlő Isten, v. 45. 5. Dicsekedik az ő boszszas boldogságában: mintha soha meg nem tántorodnék. v. 5, 6. 6. Szájja átokkal rakva, az ártatlanok ellen, verf. 7. 7. Orofzlán módra lefeskedik az ártatlan ellen, v. 8, 9, 10. 8. Bosz(zontya az ártatlant az Isteni segedelemnek nem léte miatt, v. 11.

TUDOMANY.

I. Noha Isten az ő híveit soha *a'* nyomorúságokban végképpen el nem hagyja; mindazáltal sok ideig *a'* segedelmet és szabadulást el halasztja. v. 1.

Két Agai vannak.

I. Isten nem hagyja-e híveit, &c. 1. mert igéreni tanya, Esa. 43. 1-3. 2. mert nem feleltkezhetik-el tollok, Esa. 49. 14. 15. 3. mert mikor fanyargatja-is szájnya, Siral. 3. v. 23.

II. Még-is halasztja *a'* segedelmet. 1. Hogy meg-ilmertesse magokkal vétkeket, Hof. 5. 15. 2. Hogy ezekben vegyék tehetetlen-ségeket, Ki. 30. 14. 11, 13. 3. Hogy az Istent segedelemnek obajására buzgoságot indícion benne, Esa. 26. 16. Matt. 15. 24-28.

HASZ. 1. Oktat, Nem mulik tehát el az Isteni segedelem, ha idelg kérik-is, Hab. 2. 2. m. nem felejlheti el Isten az ő népét, Esa. 49. 14. 2' nem vetheti el az ő örökségét, Solt. 94. 14.

II. *Int.* Ha a' nyomoruságnak idején ké-
sík az Isteni segedelem, ne esünk kétségben:
s' ne békételenkedgyünk Judával, Isten el-
len, *Esa.* 49. 13. *mert* ideje vagyon az Isten
segedelmeinek s' a' szabadulásnak, *Jer.* 29. 10.
11. *Hab.* 2. 2. Amen.

II. Mikor a' hitetlenek s' kegyetlenek, az I-
sten segedelmeinek, ideig való haladását látták, s'
az Isten népét azért csufollják, és az Isten szabad-
dítását kétségben hívják: akkor az híveknek buz-
góságosan könyörögni kell, hogy Isten az ő se-
gedelmét jelentse meg, s' ellenségit, az ő sz. Ne-
vének dicsőségeért, szegyenítse meg. v. 1. - 11.

O K A. 1. *Mert* keferűlni kell a' léleknek:
az Isten nevének ilyen káromlását, s' az ő bi-
zodalmanak csufoltatását, *Solt.* 42. 11. *Mich.*
7. 8. - 10. 2. *mert* meg-ígérte Isten hogy il-
lyenkor az ő Nevét meg-menti, a' káromko-
dástul, s' népét meg-szabadítja. *Ezech.* 36.
22, 23. 3. *m.* az Isten az ő népével ilyenkor
edgyűt szenved, *Esa.* 48. 11. és 37. 23.

H A S Z. Oktat. Nagy keferűsége a' jó
léleknek, mikor az Isteni segedelemnek ha-
lasztásáért csufolatik a' hitelentűl: *Solt.* 4.
11. *Mich.* 7. 8. - 10. Mikor vagyon az? F. 1.
Mikor ellensége virágzik, s' hamar meg nem
tiltetik. v. 6. *Solt.* 73. 12. - 15. 2. Mikor az
hívek úgy nyomorgatnak, mintha Isten re-
ájok gond nem tartana, v. 13. *Solt.* 94. 5, 6.
3. Mikor az Isten tisztelni porban takarta-
dik, *Solt.* 137. 3. &c.

II. *Int.* Ez ilyen állapotban. 1. Ne es-
sünk

sűnk kétségben: *mert*, ha kérik is a' sege-
delem, de fel-kél Isten, *Solt.* 12. 6. 2. An-
nál inkább ragaszkodgyunk Istenhez, *Job.*
13. 15. 3. Kiálsunk Istenhez, hogy szaba-
dicsa meg Isten Neve dicsősége a' hitelen-
nektől: vers. 12. - 14. Indítson bennünket
mert igirei szeréat meg-szabadít, *Solt.* 12. 6.
és 50. 15. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Könyörög az Isteni segedelemnek meg-jelen-
teséért, v. 12. Kéll-fel Uram, &c. az az,
szabadíts meg Isten. *Solt.* 3. 3. pag. 18.

II. Indító oka kérdésnek, 1. *m.* a' hitelen
bőszfontya az Isten, v. 13. 2. *m.* te re-
ád néz a' nyomorult, hogy ellenségeinek meg-
fizets, v. 4.

III. Könyörög az hitetleneknek meg-ítélte-
sért, v. 15. Roncsa meg az hitetlennek kar-
ját, az az, erejét s' hatalmát.

T U D O M A N Y.

Mikoron a' hitetlenek sanyargatták s' nyor-
mogatták a' híveket, akkoron az hívek buz-
góságosan könyöröghetnek, hogy Isten azoknak ere-
jüket s' hatalmokat romba-meg. v. 12. - 15. *Esa.*
37. 16. - 20.

O K A. 1. *Mert* Isten igirte hogy az ol-
lyanokat meg-ittli, *Esa.* 43. 14. 2. *m.* a' sze-
génynek kiáltását hallja, meg-szabadítja.
Solt. 12. 6. 3. *mert* meg-ígérte hogy az őtet
bizodalommal segítségül hívókat meg-sza-
badítja, *Solt.* 91. 14, 15.

HASZ: Oktat. Mindenkor voltának, vannak s' lesznek tehát az Isten népének el-
lenségi, kik ötet ugy kergesék s' nyomor-
gásák, mintha Isten nem látó s' nem tudó:
m. gyűlöli őket a' világ, Jan. 15. 18. 19.

II. *Int.* Ez ilyen szorongatásnak idején
Istenhez menynyünk s' az ő kegyelmének aj-
tájan zörgesünk, 1. mert meg-hallya a'
szegénynek kiáltását, v. 12. 2. mert meg-
erősül el-bágyadt szíveket, v. 17. 3. mert
illetet szolgáltat a' szegénynek az hitelen
ellen, v. 18. Solt. 55. 23. 24. Amen.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Az Isten hatalmának hirdetése, vers. 16.
Az Ur Uralkodik.

II. A' pogányoknak meg-ítéltései felől való
bizodalma, v. 16. el-vesznek a' pogányok,
kik a' hivat nyomorgatják, mint Pharao,
Ki jöv. 14.

III. A' meg-halgatásának s' szabadulá-
sának reménye, v. 17. A' szegényeknek ki-
váltását meg-halgatod, &c.

IV. Vége a' meg-halgatásának, 1. hogy
az ártáknak illetet tégyen, v. 18. az az,
meg-szabadítsa, Solt. 94. 1. 2. hogy ne
kegyetlenkedgyék a' hitelen az igazon, v.
18. Solt. 55. 23. 24.

TUDOMANY.

Ha Isten ideig meg-engedi is hogy az hitelen
nyomorgassa az ártatlant és igazat; de idővel
Isten annak könyörgését meg-halgatja, a' hitelen
lentől

lentől meg-szabadítsa, s' az hitelent el-veszté,
v. 16-18. Példa, Pharao. Hámán, Senna-
cherib, &c. lásd. Solt. 12. 6. pag. 63.

XI. SÓLTAR.

Summája: Dávid a' Saulot való földözteté-
sének idején, Istenben való bizodalma ki-jelené-
sén. bizatja magát az Istennek gonáviselésével
és jövendő ellenséginek veszedelméről.

K. Mikor irta e' Soltárt? Fel: Az Saul
öldözésének elein, a' Samuel halála után,
mikor lappangana a' Cheila barlangjaiban,
és Saul, 3000. vitézkel őzné, 1 Sam. 16.
akkor némelyek tanácsollák vala neki,
hogy vakmerőképpen Istenben ne bíznék;
hanem szaladna a' Philistaeusok közzé: mert
külömben a' Saul kezét el nem kerülhetné.

Két Részzei vannak.

1. Dávidnak Istenben való bizodalma és az
ellenséginek kegyetlenségének le-írása, v. 1-3.
2. Jövendőlése Dávidnak, a' hiteleneknek I-
stentől való meg-ítéltései felől. v. 4-8.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Dávidnak Istenben való bizodalma, v. 2.
Az Urban bizom.

II. Feddése azoknak kik Dávidot az Isten-
ben való bizodalomtól el-akarják vala venni,
v. 2. Hogy hogy mondgyátok tehát az én
lelkemnek Fuls a' ti hegyetekre, &c. az az,

miért hogy engemet s' vitézimert kétségben
valo éfére s' az heggyekre valo futásra késse-
ritetek. **K. A'** heggyeken, *micoda heggyeken*
érti: **F.** Nem a' juda országában valo he-
gyeket: mert akkor azokon bujdofolt; ha-
nem a' Philistaeusok hegyeit, melyeken a'
pogányok áldoztak a' bálványoknak; hogy
segedelemért nem Istenhez, hanem a' bálvá-
nyokhoz folyamodnék: mint meg-tetzik az.
121. Soltárból: *mert a' Philistaeusok földé-
ről meg szabadulván, nem a' bálványoknak s'
hanem egyedül Istennek tulajdonkúya a' sza-
badulást.*

III. *Indito oka, mellyel javallják Dávidnak:*
az el-futást, v. 3. 1. Mert az hitetlenek ijo-
kat vontak, &c. az az, minden tanácsok s' vég-
gezések ez, hogy tégedet el-veszessenek. 2.
mert: minden fundamentumok el-rontattak,
az az, minden utald; tanácskozásid s' segítés-
geidről meg-fosztatál, melyhez külsőkép-
pen támaszkodtál, s' mint tudod magadat ál-
talmaznál, ha igyedre nézve ártatlan vagy. Is:
igy kísérti. vala Urunkat a' Sátán, Matt. 4.
vers. 3-10.

TUDOMÁNY.

Mikor a' hitetlenek látták, hogy nyomorúsá-
gokban káros segítségekben meg-fogyatkoznak a'
hívek: akkor a' hitetlenek azon igyekeznek
minden tanácsokkal, hogy az híveket az Istenben
valo bizodalomtól el-vonnyák s' kétségben ejtsék,
v. 1-3. Solt. 3. 2, 3. Esa. 36. 14, 15-20. Matt.
27. 41-43.

OKA.

OKA. 1. *Mert így akarják az Isten igé-*
reteit övélek kétségben hivatni: minémü-
ek Solt. 50. 15. Esa. 43. 1-3. és 49. 15. 2.
*mert így akarják Istenről a' magok részé-
vonní, mint Rabásche Izraelt, Esa. 36. 14.*

HASZ. Oktat. Veszedelemes kísérteti ez
a' Sátánnak, mikor a' híveket így kísérti, *ma*
az ő hiteket, reménségeket, Istenhez valo se-
reteteket, akarja semmivétetni: mintha azok
háflonzalánok volnának, Matt. 4. 3.

I. *Int.* Ne adgyunk helyt ez ilyen ké-
sértetnek; hanem (1) annál jobban ragas-
kodgyunk Istenhez, Solt. 3. 2, 3. Mich. 7. 8-
10. (2) annál buzgosabbán könyö-
röglünk Istennek a' meg-erősítő kegyele-
mért, Solt. 10. 13. és Esa. 37. 17-20. (3) re-
métség felett jó reménységgel várjuk a' sege-
delmet, Solt. 85. 9. *Indicson. 1. mert Isten*
azoknak fundamentumokat, s' tanácsokat el-
bontya, mikor az hívek azok ellen semmit
nem teherének, v. 4. 2. mert csak próbál-
lya azok által alhatatosságunkat, Dent. 13. 3.
3. mert nézi azoknak gonosz igyekezetét
ket s' meg-fégyeníti, v. 6. 4. m. mennyel
ereje által öviti az övít az idvélségre, 1Pet.
1. 5. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Dávidnak Istenben valo bizodalma sza-
badulása felől: mellyet őt képpen it-le. 1.
mert Isten ha az égben lakik is dicősfé-
sen; de jelen vágyon az ő Ecclesiájában, s'
velem-

C 6

velem-is, Solt. 46. 6. 2. m. az ő semei néz-
nek t. i. az emberek cselekedetekre, s' az iga-
zaknak nyomorgatására, v. 5. Solt. 94. 5-9.
3. m. próbállya, vizsgállya a' hiveket, v. 5. 4.
m. a' nyomorúság által próbállya hiveit, v. 6.
1 Pet. 1. 5, 6. 5. mert utállya a' gonofiságnak
cselekedőit, v. 6. azért, én csak az Istenben
bízom, ki engemet ártatlant meg-szabadít.

II. Fenyegeti a' hitetleneket veszedelemmel,
v. 7. A' hitetlenekre mint az elsőre úgy be-
csáttya, a' törőket, tüzet, &c. mindennémű
veszedelmeket.

III. Ok a' hitetlenek veszedelmének, 1.
mert az az ő pohárok, az az büntetések-
nek jutalma. 2. mert az Ur igaz s' igazságot
szeret, &c. v. 8. az az, az Isten igazsága ki-
vánnya, hogy a' hitetleneknek úgy fizessen,
2 Theff. 6. 7.

TUDOMANY.

Mikor a' hivek, a' hitetlenektől csufolatnak és
Istentől való el szakadásra késértetnek: azoknak
ügyeket, az Isten mint mindent tudó, látó, az iga-
zaknak ígét fel-évő, s' az hitetleneket meg-
büntető Isten, az hiveket meg-őlealmazza a'
hitetleneket haragjában meg-bűnteti, v. 6-8.
Példa Dávid és Saul; Sennacherib és Ezé-
chiás, Efsa. 36. 37. részekben.

OKA. 1. Mert ha ilyenkor Isten az ővé-
it meg nem szabadítaná, úgy gondolkodnék
a' hitetlen, hogy Isten a' hiveknek nyavalyá-
jokat nem tudja s' meg nem szabadíthatja,
Solt. 14. 1-4. és 94. 3-7. 2. mert ha az hi-
vek il-

vek ilyen állapottokban Istentől el-hagyat-
tatnának, gonofszra vetemednének, Solt. 85.
9. és 125. 3.

HASZ. Oktat: Noha Isten tudja, látja
s' hallja az ő népének nyomorúságát, s' a' hi-
teleneknek kegyetlenségeket; mindazál-
tal még-is halasztja a' szabadulást. 1. A'
hivekre nézve, miért, lásd, Solt. 10. 2. A'
hitetlenekre nézve: hogy azok nagyobb ve-
szedelemre tartatlának, az Isten holtszu tő-
rő s' várakozó kegyelmességének meg-utá-
lásáért, Rom. 2. 4, 5. így jára Pharao.

III. Int. A' nagy nyomorúságokban, áll-
hatatos légyon Istenben való bizodalunk,
Jobbal, cap. 13. 15. 1. mert tudja s' látja
nyomorúságokat s' meg-fán, Ki-jöv. 3. 7, 8.
2. mert ha el-jő a' szabadulásnak ideje, meg-
szabadulunk, Jer. 29. 10. 11. 3. mert a' min-
ket háborgatókra, az ő haragjának nyillalt
dövi, v. 7. 4. mert az ő igazsága kívánnya,
hogy az ővéit meg-szabadítsa, a' hitetlenek-
ket meg-tillye. v. 8. 2 Theff. 1. 6, 7. Am.

XII. SÓLTAR.

Summája: Dávid panaszkodván a' hivek-
nek kevés voltán és a' hitetleneknek sokaságán,
könyörög a' meg-tartásért és azoknak meg-ítélte-
sítésért: magát pedig és több hiveket vigasztal az
Istennek segítségével s' szabadításával.

K. Mikor itta: Fel: Akkor a' mikor
Döög Dávidért a' Saul parancsolatjára az I-
sten papjait meg-ölte volna, 1 Sam. 22. 18.

Két Részzei vannak.

1. Panaszolkodik a' hiveknek kevés vőléért, s' a' hiteleneknek sokaságáért, v. 1--5.
2. Biztatja magát s' az Isten népét az Isten igéreti szerént való szabadulással, v. 6--9.

Az első Részben ezek vannak.

I. Dávidnak könyörgése a' megtartatásért, v. 1. Tarc-s meg Uram, t. i. ellenségim ellen.

II. Indító oka könyörgésének, 1. mert elfogyott a' szent, az az, az igaz, és irgalmasság tévő ember: kik szentnek mondatnak a' Christusban lőtt meg-szenteltetésre nézve, 1Cor. 1. 30. 2. mert meg-szaporodtak a' gonofok, hazugokká, hízeltedők és kettős szívűekké lőtenek az emberek, v. 3. láldo. Mich. 7. 2.

III. Könyörgés a' hiteleneknek meg-ítéléséért, v. 4. Vágja-ki az Ur a' hízeltedőket, &c.

IV. Indító oka kívánságának: mert azt mondgyák, szabad nékünk, mindent mondanunk, s' cselekednünk, v. 5. s' ki itilne meg minket, Solt. 14. 1--4.

TUDOMANY.

I. Mikoron a' hivék, kegyes és irgalmasság tévő emberek meg-kevesednek; s' a' hiveket szabadon nyomorító kevélyek, hazugok, hízeltedők és kettős szívű istentelenek meg-szaporodnak, akkor a' hivék annál inkább Istenhez ragaszkod-gyanak, és amazoknak meg-ítéléséért könyö-rögének, v. 1--5.

OKA

OKA. 1. Mert akkor-is vélek vágyon Isten az övével, Dan. 3. 10--13. és 6. 16. 2. mert szintén akkor szokott Isten az övé mellett fel-kelni, v. 6. Ki-jó. 3. 7, 8.

HA sz. Intő. Ha sokasodnak is a' gonofok, s' kevesednek is a' hivék, 1. Ne szakadgyunk-el Istentől; hanem maradjunk-meg Isten mellett, Dáviddal, Illyéssel, 1Kir. 19. 10--14. 2. Ne kövessük a' gonofokat az ő sokaságokért: mert az Ur az ő kevésszámú hivelvel vágyon, Matt. 22. 14. Luc. 12. 37.

II. A' gonofok, hízeltedők, selebarátságokat ragalmazással meg-nyomorító embereket, az Isten, mint rothatt semmire kellő fákat az élők közűl ki-vágja, v. 3--5. Láldo. az 52. Soltárt.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Bizodalma Dávidnak az Isteni szabadság felől. v. 6. A' nyomorultnak pusztítások-ért, fel-kelek azt mondgya az Ur, &c. az az, mikor a' nyomorult hivék pusztítatnak, és egyebet nem cselekedhetnek fuházkodással, akkor kél fel Isten a' segítségre, Ki-jó. 2. 23, 24. és 3. 7, 8.

II. Fundamentoma bizodalmának: m. az. Várnak beszéde tiszta, &c. v. 7. az az, a' miképpen a' bétiszter (az az tökéletessen) meg-tisztított s' probáltott ezüstben, hincsen vas, réz, vagy ón: ugy az Isten igéretiben hincsen hiba s' fogyatkozás, hanem a' mit meg-mond s' ígér meg-is cselekefzi, Számlo. 23, 19.

III.

III. Könyörög a' hűveknek meg-tartásukért, v. 8. Uram tarts meg őket, t. i. a' kevés számú szenteket, a' sok gonoszok között.

IV. Indító ok a' kérésének, v. 9. m. minde-nütt a' hízlekedők, hazugok, s' ketős szívűek rosz alá való emberek, tiszteltetnek, tisztázva emeltetnek, az igazak pedig el-bagytatnak.

T U D O M A N Y.

1. Isten többire mindenkor akkor szokott az ő hűveinek szabadulásukra fel-kelni ígéreti szerént, a' mikor úgy meg-nyomorítatnak, hogy egyebet a' magok szabadulásukra, fuhászkodásnál nem cse-lekedhetnek, v. 6, 7. láld. *Ki-jöv.* 2. 23, 24. és 3. 7, 8. *Deut.* 32. 36.

OKA. 1. M. mindenkor szánva ugyan Isten az ővéit, *Siral.* 3. 31. de kiváléppen, mikor úgy el-fogyatkozik, hogy csak sem-minek tartatik, *Deut.* 31. 36. *2Kör.* 14. 26. 2. mert' olyankor káromkodik az ellenség, mondván: nincsen ennek Istene, a' szabadis társ, *Solt.* 3. 23. *Mich.* 7. 3-10. úgy két Isten osián fel az ő Nevének óltalmazásáért a' nyo-morultakban, *Ezech.* 36. 21, 22.

Hasz. *Oktat.* Ha balsztya-is tehát Isten a' nyomorultnak szabadulását de nem mulat-tya-el, *Hab.* 2. 2. 1. mert' ígéreti tanyá, hogy a' nyomorultat meg szabadítja, *Ki-jöv.* 27. 21-23. *Psal.* 91. 14, 15. 2. mert' nem feletti kezhetik-el tőllok, *Esa.* 49. 15.

II. *Int.* Mennél inkább meg-fogyatko-zunk a' külső segedelemben, annál inkább bizzunk Istenben: m, annál közelebb hoz-zánk

zánk a' segedelem, *Ki-jöv.* 3. 7, 8. *Deut.* 32. 36. Miért balsztya azt Isten, láld. a' X. Soltárban. pag. 13.

I l. A' mikor a' hűvek meg-alázatnak és az hűtelen gonoszok tiszteltetnek s' uralkodnak: nagy keferéségekre vagy az, az igazaknak, v. 8, 9.

OKA. 1. Mert a' gonoszoknak akkor al-kalmazóság adatik minden gonoszságnak cse-lekedetire, mintha Bírő sem volna a' földön, *Bírák.* 17. 6. 2. mert' akkor az igazak meg-a nyomorítatnak, s' az hamisak meg igazítatnak, *Esa.* 5. 23. 3. mert' akkor a' gonoszt jósnak, a' jóit gonosznak mondgyák az embe-rek, *Esa.* 5. 20. 4. mert' akkor el-szakad a' nép Istentől, *Péld.* 29. 18.

Hasz. I. *Oktat.* Jaj tehát annak a' nép-nek, kiből az alávalók uralkodnak, s' tisztre emeltetnek, *Hol van az?* A' hol 1. a' hízlekedők, hazugok s' ketős szívűek ked-veltetnek, mint a' Saul udvarában, *Doég, vers.* 3, 4. 2. a' hol a' pártolók uralkodnak mint Absolon, *2Sam.* 15. 3. a' hol a' bálvány imá-dók uralkodnak, mint Jeroboám, *1Kör.* 12. 4. a' hol az istrok pártartót uralkodnak, *Esa.* 5. 23. 5. a' hol a' szolgák uralkodnak, *Péld.* 30. v. 22.

II. *Int.* Illyenkor az igazak fuhászkod-gyanak, v. 8. Amen.

XIII. S O L T A R.

Summája: Dávid az ő sok féle nyomorúsági-ban

ban lelkeben el-éltván panaszolkodik az Isten szabadításának képedelmé felől, könyörög Istennek a' szabaduláért, ágérván magát az Isten nevének dicséretire.

K. Mikor írta? Fel. Mikoron a' Saul üldözéte el-élt futna a' Philisztausok földére, 1 Sam. 17. 1. &c. lásd. Solt. 77. és 142. mely, e' Soltának magyarázattya.

Két Részre vannak.

1. Panaszolkodik az Isteni segedelemnek hiányoztatásáért, v. 2. 3.

2. Könyörög Istennek a' segedelemért, v. 4-6v.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' panaszolkodás, 1. miglen felekez-el-el róllam: a' feledékesség Istenben tulajdonképpen nincs: mert minden tudó az Isten; hanem, emberi mód szerént, jedszi az Isteni segedelemnek hiányoztatását. Így meg-emlekeznél mondatik Isten, mikor a' segedelmet el-hozza, Ki-jöv. 2. 24. 2. Miglen rejt-d-el orczádat tüllem, v. 2. az az, miglen nem-ujjltod-meg szabadítádnak kegyelmességét rajtam, Solt. 4. 7. és 80. 20.

II. Indító oka panaszolászának, melyet vé-szen, 1. az élelkének nyughatatlanosságátul, v. 3. mert te pállad nélkülül haszontalan tanácskozom s' gyötröm lelkemet, éjjeli s' nappali gondolkodásimmal, 2. az é ellenséginek rajta-vaoló uralkodásátul, v. 3. miglen magasztaltatik fel ellenségem én rajtam.

T U D O M A N Y.

Joh.

Jól-lehet Isten soha az é nyomorúságban levő hívéről el-nem felekezhetik: mindazáltal mi-kor a' szabadulás halad, úgy gondolkodik az Isten népe, hogy Isten ö-rola el-felekezett, v. 2. 3. Esa. 49. 14. 15. Ez honnan s' miért vagyon, lásd az. X. és a' 77. Soltárt.

Hasz. I. Oktat. Az Isten híveinek nyomorúságban nincs nagyobb késértet annál, mint mikor Isten a' segedelmet hiányozta. K. Mikor vagyon az? F. 1. Mikor az é ellenségi virágoznak, Solt. 73. 12. Jer. 12. 3. 2. mikor azt kérdi az ellenség: hol vagyon Istened, Solt. 42. 11. 3. mikor az Isteni titkelet, az ellenségtől el-tapodtatik, Solt. 132. 30.

II. Int. 1. Mikor halad az Isteni segedelem, ne panaszolkodgyunk Istenre Dáviddal, s' Judával, Esa. 49. 14. inkább ísmérjűk-meg hogy vékezettünk, Solt. 3. 39. 40. mert azért hiányozta Isten (1) hogy magunkat meg-ílteljűk, Hof. 5. 15. (2) hogy az Isten íltelit meg-ísmérjűk, Esa. 26. 9. &c. 2. Mikor Isten jelen vagyon velünk, marasztal meg é felségét, Luc. 24. 24. Míképpen? F. 1. Az é szent parancsolatnak meg-örizésével, Lev. 26. 3-11, 12. 2. Az é szent Igéjének halgatásában, Jan. 14. 23. Jer. 16. 6. Am.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Könyörög Dávidnak a' segedelemért, 1. Nézz reám. 2. Világosíts meg szememet, v. 4. az az, hozd el a' segedelmet és láttasd meg velem. II. Int.

II. *Indító oka kérésének, mert te én Istenem vagy: nem bízom senkiben rajtad kívül.*

III. *Vége kérésének. 1. Hogy a' halálban el ne aludjam. 2. Hogy az én ellenségim ne örülhessenek rajtam, v. 5.*

IV. *Igéri magát az Istennek dicsőítésére a' szűz badulását, v. 6.*

T U D O M A N Y.

Mikor az Isteni segedelem kérik, akkor az hívők az ő meg szabadulásokért, háládatosságuk és az Isten nevének dicsőítésének fogadás végett könyörögjenek, v. 4-6.

O K A. 1. *Mert ilyeneknek igitte Isten a' szabadulást, Solt. 50. 15. 2. mert gyönyörködik Isten az háládo áldozatokban, Solt. 50. 13. Terem. 8. 20. 21. lásd, Solt. 27. 4.*

H A S Z. Oktat. A' ki Istenül kíván meghalgaatati, tehát terhes okokkal kell Istent keresni: minéműek, 1. *mert te én Istenem vagy, vers. 4. 2. mert te nálad nélkül el-kell vesnem, v. 4. 3. mert dicsőedik az ellenség én ellenem, v. 5. 4. mert én te benned bízom, v. 6. 5. m. háláddal dicsőírek tégedet, v. 6. Amen.*

XIV. S Ó L T A R.

Summája: Dávid az Isten népét nyomorgató istenteleneket feddi, fenyegetve azokat az Isten kemény büntetésével; és könyörög az Ecclesiának szabadításáért.

K. Mikor írta? Felel: Készenélkül az Absol.

Absolonnak pártütésekor: ki minék utánna Isten s' a' természet: törvénye ellen Anyára támad, minden utálatosságban úgy él vala, mintha Isten nem volna, 2 Sam. 16. 20-22.

Két Részzei vannak.

1. *Panaszolkodik az Isten népe a' kegyetleneknek szívbeli gonoszságokról, v. 2-6.*

2. *Ohajja az Isten népe szabadítóját s' szabadítását, v. 7.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *Panasz az istentelenek ellen, vers. 2. azt mondja a' bolond az ő szívében, nincsen Isten. K. 1. Két ért a' bolondon? 2. Miképpen mondja az: hogy nincsen Isten? Az 1. P. A' bűnben élő istentelent, miar ide alább meg-teszik, v. 3. 4. Kik oktan állatokhoz is hasonlítanak, Solt. 32. 9. A' 2. F. 1. Mikor úgy gondolkodik hogy Isten az ő gondolatuyokat s' cselekedeteket nem tudja nem látni, nem hallja, Solt. 94. 5-9. 2. Mikor nem hiszi hogy Isten őket meg-tilné, Jer. 5. 14.*

II. *Le írja a' bolondokat az ő tulajdonságokról s' cselekedetéről. 1. Igyekezetekben s' cselekedetekben meg-veltenek, v. 2. 2. Nem ismerik Istent s' nemis kívánnák ismeri, v. 2. Job 21. 14, 15. 3. Istenhez engedetlenség, nincsen a' ki jól cselekednek, v. 3. 4. Az Isten népét úgy nyomorgatják; sőt meg-ézik, mintha Isten nem tudná, Solt. 94. 3-9. 5. Az Istent segítségül nem hívják*

v. 4. az az, lélekben és igazságban nem től-
telik.

III. Rettenések a' bolondoknak, v. 5. ott
(az az, az Isten bocszuallásának idején) ret-
tegek rettegéssel: mikor Isten meg-itill
őket, Ki-jöv. 14. 25.

IV. Oka a' rettenéseinek. 1. mert az Ur
az igazakkal vagyon az segedelemnek ide-
jén, Ki-jöv. 14. 25. 2. mert az Ur az igazak-
nak reménsége, mikor csufoltatnak-is, v. 6.

TUDOMANY.

I. Valakik az ő elméjeknek s' gondolatryoknak
hijában valósága szerént minden utálatosságban
meg élnek, mintha Isten sem volna, azok lelké bo-
londok, v. 2-3.

OKA. 1. Mert azok baromi esztelensé-
gel minden gonoszra tatózkodás nélkül men-
nek, Solt. 32. 9. Eph. 4. 17. 19. 2. mert azok
az Istennek mindenütt lerés minden tudását
cselekedetel tagadják, Solt. 94. 3-9.

HASZ. I. Oktat. Tehát az istentelenek
ha világ szerént bölcseknek láttatnak-is; de
Isten előtt bolondok, v. 2. Kicsodák azok?
Fel: Lásd oda fel, vers. 2-4. Jaj ezeknek!
mert az Ur meg-rettenü őket s' el-veszt, v. 5.

II. Int. Ne adgyuk ezeknek társaságok-
ban magunkat; hanem a' bölcseséggel járjunk,
Miképpen? Az Isten szílvünkben s' cseleke-
detünkben és szóllásunkban felvén: mert az
Isteol félelem a' bölcseségnek kezdeti, Solt.
111. 10.

A'

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Isten népe szabadítójának ohajtása, v. 7.
Vajha el jőne Sionból az Izrael szabadítása,
K. Micsoda ez az Izraelnek szabadítása? F.
Az Isten népének szabadító messása, a' test-
ben meg jelent Istennek Fia: melyet Dávid
a' több ízben Királyok s' Prophétákkal vár-
tanak s' ohajtottanak a' testben látni, Luc. 10.
24. kit noba a' testben nem láthattanak; de
ugyan láttanak lélekben hit által, Solt. 110. 1.
Jan. 8. 57.

II. Ennek a' szabadításnak gyámölte, az
Ur az ő foglyait meg-fabadította. v. 7. 1. K.
Kicsoda ez az Ur? 2. Micsoda foglyokat sza-
badit meg? Az 1. F. Az testben meg je-
lent Istennek Fia, Matt. 1. 21. Csel. 4. 12.
Az 2. F. A' bünsős válastottakat az ördög-
nek fogságából, Sid. 2. 14. 15. Hát a' Christus
születte elő nem szabadultak meg a' válasz-
tottak közül? F. Igen-is meg, az ő érdeme
által: m. az ő kegyelme által tartattak meg,
Csel. 15. 11. de itt a' Dávid szól ennek a' sza-
badításának bé telylegedéséről, mind az O
mind az Új Testamentumbéli hivekre nézve
m. nem csak azoknak; hanem minékkünk-is,
csak a' Christus szabadítónk, Sid. 13. 8.

III. A' hiveknek e' szabaduláson való
lelki öröme, v. 7. Örül a' Jákob &c. az
az, Jákobnak maradéki; nem csak a' kik
rest szerént; hanem lélek szerént-is Jákob
maradékának mondatnak. Rom. 9. v. 7. 8.

Erre

Erre nézve mondatik, hogy mi nálunk né:
kül a' tökéletességre né juthattak, *Sid.* 11. 40.

TUDOMANY.

I. Az Istennek O Testamentumbeli hívei is nagy kívánság gal kívánták látni az ő lelki szabadságjoknak, az Isten Fiának testben való megjelenését, *v. 7. Luc. 10. 24. &c.*

II. A' kegyes és Istenfélő hívek, még az istenszelencek kegyetlenségeinek idején is, mikor őket kegyetlenül öldökölték és fogatnyák is nagy bizalommal várják az Istennek szabadítását, *ver. 7.*

OKA. 1. Mert akkor szokott Isten kiváltképpen megjelenni a' szabadítással, *Deut. 32. 36.* 2. m. hiszik hogy Isten őket el nem verheti, *Solt. 94. 14.* 3. m. biznak az Isten igazságában, *Solt. 50. 15.*

HASZNÁ. Int. Mennél kegyetlenebbül nyomorgattya az istentelen az Isten népet, annál inkább ohajcsuk az Isteni szabadítást, Dáviddal, *v. 7. 1.* mert annál közelebb az szabadítás, *Ki. Jöv. 2. 24.* 2. mert a' Sionból a' mi Királyunk eljő a' mi szabadításunkra, s' örömmel bé tölti szájunkat, s' őszve rogya ellenséginket, *Solt. 2. 6-9.* Amen.

XV. SOLTAR.

Summary: Dávid e' Soltárban mint egy táborban azt írja le kicsodák legyenek az Isten Anyaszentegyházának igaz tagjai és miképpen közülöbözsejének meg a' hypochnikátsul.

K. Mi.

K. Mikor írta ezt? Fel: Mikor a' Frigy ládát, az Obed Edom házából a' Sion hegyé felvont sátorban bé-vitte volna, a' mint az 1. versből ki-tetszik, *lásd. 2Sam. 6. 12-17.*

Két Részzei vadnak.

1. A' Dávid Prophétát kérdezkedőzé Istentől, az Isten Ecclesiájának tagjai feől, *v. 1.*

2. A' Dávidnak Isten illéséből tört felelet, *v. 2-5.*

Az 1. Részben ezek vannak.

Vagyon a' Dávidnak kétfős kérdése. 1. Uram ki lakozik a' te sátorodban? A' sátornak nevezeti alatt érti, az Isten itt e' világon vitézkedő Ecclesiáját: kinek, mint a' vitézek sátorosok, egy helyben maradó helye nincs, *Sid. 13. 14.* 2. Kicsoda nyugszik meg a' te szent hegyeden? Az Istennek szent hegyén ábrázolásképpen, érti a' menyországot: melyet ábrázolt a' Sion hegye, *Sid. 12. 22.* az az, Kicsoda itt e' világon az Ecclesiának igaz tagja; és ki létsen a' menyői Jerusálemnek lakosa.

TUDOMANY.

Minden idvezendő embernek szorgalmatoisan tudakozni kell, ha ő az Isten Anyaszentegyházának igaz élő tagja: és a' menyországnak örökös lakosa lesz-e? *v. 1.*

OKA. 1. Mert tartozunk magunkat megpróbálni, ha vagyunk a' hitben, az az, hit által idvezendőnké, *2Cor. 13. 5.* 2. m. csak az örökös a' menyországnak, a' kiilt e' világon

D

gon

gon a' fűsűg által az Ecclesiának igaz élő tagja, *Rom. 8. 16, 17.* 3. mert az Isten nem atya azoknak az égben, kiknek az Ecclesia nem anyja e' földön, *Gal. 4. 26.*

HASZ. Int. Vilgályuk meg magunka ha az Ecclesiának igaz tagjai vagyunké. K. 1. Melyik az Isten igaz Ecclesiája e' földön? 2. Kicsodák annak igaz tagjai? Az 1. P. 1. Ki a' Prophéták tudományán fundátor, *Eph. 2. 20.* 2. Kiben a' Prophéták a' Apostolok tudománya tanitattik, *Matt. 28. 19.* Csel. 26. 21, 22. 3. Kinek egyedül való Feje a' közben Járója a' Christus, *Eph. 5. 23.* Csel. 4. 12. 4. Ki egyedül az Istent tisztelt, *Jan. 4. 24. &c.* A' 2. P. 1. Kik hisznek a' Christusban, *Jan. 3. 16.* 2. Kik igazán, szentül és mértékletesen élnek, *Tir. 2. 11--14.* lást többet a' 2.-s. verlekben.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. A' Dávid Isteni elléséből törsfeletti: melyben le-iratnak az Isten sátoriban lakozók. 1. A' ki tökéletességben jár, v. 2. az az, igazán és szentül él, *Tir. 2. 11, 12.* 2. Ki igazságot cselekedik, Istene s' felebarátjára nézve, v. 2. 3. Ki igazságot szól, hypechritaság nélkül, v. 2. 4. Ki nem rágalmazza felebarátját, v. 3. 5. Ki nem cselekedik felebarátjának gonoszt, v. 3. 6. Ki gyalázatot nem szerez szomszédgyának, v. 3. 7. Ki utállja a' meg-vettetteket, v. 4. az az, az Isten parancsolatjának meg-utalóit. 8. Ki szereti az Istent félőket,

v. 4. 9. Ki esküvésé kárával is meg-állja, v. 4. 10. Ki uforával szűkölködő felebarátját meg nem rontja, v. 5. 11. Ki az ártatlán ellen ajándékot nem vész, v. 5. Ezech. 18. 8. Ki jóv. 23. 8.

II. Az ilyeneknek áthatatos meg-maradások az Isten sátorában, *verf. 5.* A' ki ezeket cselekefzi, meg nem mozdul, mind örökké, az az, soba az Isten kegyelméből ki nem eshetik el nem vészhet.

TUDOMANY.

Az idvezűlenő hívők itt e' világon bizonyosan meg-tudhatják, a' ha ék az Isten Ecclesiájának igaz élő tagjaie, s' idvezűlnek, v. 2--5.

OKA. 1. Mert bizonyossá lehetnek arról, ha hiszneké, *Solt. 116. 10. és 2Cor. 4. 13.* 2. *Tim. 1. 12.* 2. mert tudják hogy ha kegyesül élnek, annak jutalmát veszik Istentől, *1Tim. 4. 8.* 3. mert a' ki erről nem bizonyos, meg-vettetett, *2Cor. 13. 1.*

HASZNA. I. Oktat. 1. Nem mind igaz tagjai tehát az Ecclesiának, kik abban külsőképpen vannak s' élnek; m. né mind idvezűlnek azok, *Matt. 7. 21--23.* Kicsodák azok? P. A' kik a' fellyebb meg-mondott xi. dolgokkal ellenkező gonoszt cselekefzenek. Lásd. v. 2--5. 2. Nem elég tehát csak szájjal a' Kereszténységgel dicsekedni s' a' Christus nevét emlegetni, *Matt. 7. 21.*

II. Inti. 1. A' hypoehritákat, ne csak szájjal dicsekedgyenek a' Christussal; hanem ugyan életükkel is mutassák meg azt, *Jer. 7.*

4. s. Miképpen? A' felgyebb elő-számlál jó cselekedetek szerént élén. 2. A' hivat-
ket 1. szível, szájjal, és életeknek minden
cselekedetivel mutassák meg kegyeliségeket,
a' meg-mondott módok szerént. 2. Végig
maradgyanak meg abban: mert úgy várhat-
tyák a' mennyei Siont s' annak Coróját,
2Tim. 4. 7. 8. Tit. 2. 11. -14. Amen.

XVI. SÓLTAR.

Summája: Dávid Prophétái lélekből prophé-
tál az Ur Jésum Christushnak, a' választottakért
való haláláról, fel-számadásáról és meg-dicsőítő-
téséről: mert ennek a' Soltárnak szavai a'
Christus meg-aláztatásának állapotában
meg-találhatnak; és a' szent Péterül-is vilá-
gossan a' Christusról magyaráztatnak, Csel.
2. 25-35.

Két Részéi vannak.

1. Prophétáiban le írja a' Christushnak aláz-
tos állapotját, az emberi természetére nézve, a'
mennyiben éretünk szentvedett, v. 1-8.

2. Le írja a' Christushnak halálból való győze-
delmes fel-számadását s' menyb' menetelit, v. 8-11.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Christushnak könyörgése az Atyához,
v. 1. Tarts meg engemet Istenem. K. 1.
Mikor könyörgött így a' Christus? 2. Mennyi-
ben könyörgött így? Az 1. F. 1. Meg-fo-
gatatása előtt, Jan. 12. 27. 2. A' kertben,

Matt.

Matt. 26. 39. 3. A' keresztfán, Matt. 27.
46. Ezekről szól szent Pál, Sid. 4. 7. A' 2.
F. Nem Isteol személyére, s' természetire
nézve: mert úgy nem szentvedett; hanem
emberi természetire nézve melyet fel-vőtt:
melyben mi éretünk a' váltásának munká-
jának végben viteléért, szolgál formában,
szintén a' keresztnök haláláig magát meg-
alázta, Phil. 2. 6. 8.

II. Imádkozása könyörgésének: mert én le-
benned bízom: itt is szól az emberi termé-
szet, kiengedelmes volt Istennek mind halá-
lig, s' néki ajánlotta lelkét, Luc. 23. 46.

III. Az Atyának a' Christusról való meg-
szólaltatása, v. 2. Mond ezt az Urnak oh én lel-
kem: Én Istenem vagy, &c. Ez is az embe-
ri természet szava az Atyához: mert annak-
is Istené az Isten, mint teremtetit állatnak.

IV. A' Christus engedelmeségének haszná-
v. 2, 3. az én jó voltom, vagy jóm, nem hasz-
nál én Istenem tenéked; hanem a' szenteknek,
&c. K. 1. Mit ért a' Christus jóvoltán? 2.
Kiket ért a' földön lévő szenteken? 3. Miképpen
mondgya, hogy Istennek nem használ; hanem a'
szenteknek? Az 1. F. Az ő szentvedésbéli
engedelmeségét, s' annak érdemességét: mely-
ben az Istennek tanácsát a' mi igazságunk
felől végben vitte, Jan. 4. 3. 4. Phil. 2. 6. 8.
Sid. 4. 8. A' 2. F. A' választott hivat-
ket az ő engedelmesége s' érdeme által
meg-szentelt, Jan. 17. 19. 1Cor. 1. 30 Sid. 2.
11. A' 3. F. Mert noha az Atya akarat-

D 3

tyát

tyát vltte végben a' Christus és az Atyát dicsőítette, Jan. 17. 4. de ennek az ő engedelmestségének érdemének haszna, nem az Atya Istennek: hanem a' választottaknak használt. (1) mert azokért szentelte meg magát, Jan. 17. 19. (2) mert azokban gyönyörködik a' Christus, Jan. 17. 9. 10. 21.

V. Le írja kiknek nem használ a' Christus jósága s' engedelmesége, (1) Kik az Istent elhagyván, másokat tisztelnek, v. 4. (2) Kik véres áldozatokban bíznak, s' abban keresik idvességeket, v. 4. Ezek azok, kiként a' Christus nem könyörgött, Jan. 17. 9.

VI. A' Christus engedelmesége által nyert öröksége: v. 5, 6. Az Urat az örökségnek része, &c. K. 1. Micsoda ez a' Christus öröksége? 2. Miképpen szerzette ez örökséget? 3. Miképpen mondgya a' Christus az Atyát az ő örökségének s' pohárának részének? Az 1. F. A' Christus véréen váltott választottaknak gyülekezete, Csel. 20. 28. 1 Pét. 1. 19. 10. melyet Isten szent Igéje és szent Lelke által tart s' őltalmaz, A' 2. F. Az ő fok szentvedési után, Efa. 53. 4-12. Az 3. F. A' mennyiben nem teremtetett Isten, hanem az Atyával egyenlő természetű Isten, és edgyütt bírják örökségül az ő szentvedési által keresett Anyaszentegyházat: Igy mondgya az Eclézia. Is Istent örökségének, Siral. 3. 24. és szent Pál. Is a' hívveket Isten örökségének, Rom. 8. 17.

VII. Háládása Christusnak az Atyához, kértet a' szentvedésből engedelmessegre tanította,

v. 7. Aldom az Urat ki nekem tanácsot adott. &c. Ez is az emberi természet szava. K.

1. Mire és mikor tanácsolta az Atya a' Christust? 2. Mire tanították őt az ő vesei? 3. Micsoda az érzaka, melyben az ő vesei őt tanították? Az 1. F. 1. A' közbenjáról tisztának vagy kezeségnek felvételére, még az elválasztásban, Solt. 40. 7-9. 2. Hogy az ő fok szentvedési után jelentetnek ki e' világ előtt az ő Isteni dicsősége, Luc. 24. 26. láld, Csel. 13. 35. A' 2. F. Az ő veséi, az az, az ő belső indulati néki azt jóvallották, hogy nem úgy a' mint a' testnek erőtelensége kívánóya; hanem a' mint az Atya akarja, világgye véghez a' szentvedéseket, Luc. 22. 43. Az 3. F. A' szentvedésnek érzakái: melyben Isten akaratyára bízta magát a' Christus, Luc. 22. 43. így vételeik az érzaka, Efa. 5. 30.

T U D O M A N Y.

I. Az Ur Jésus Christusnak engedelmesége s' szentvedésének érdeme nem mindenké; hanem az ő érdeme által meg igazított s' meg szenteltetett választott szenteké, v. 1-4.

O K A. 1. Mert itt magáért és az ővéért könyörög, nem azokért kik máshoz letnek idvességért, v. 4. láld. Jan. 17. 9. 10. 2. m. csak azokért szentelte meg magát kik ővéi, Jan. 17. 19. és csak azok szenteltek meg, Sid. 2. 11. 3. mert csak az ő örökségéért, s' jubáért tölte-le életét, Jan. 10. 17-28.

H A S Z: Oktat. Nem Christus örökségtől házak. 1. Kik az Istent kíván mást

tisztelnek. 2. Kik a' Christus áldozattján kívül más áldozatjában keresik idvességüket: mert azoknak bánattok meg-foka-sodik, v. 4. az az meg ítéltetnek s' el vesznek: mert a' Christuson kívül nincs idvesség, *Csel. 4. 12.*

II. *Int.* Vigyállyuk meg, ha a' Christus érdemének bafzna miénké, *Jelet!* 1. A' Christusban való hit, *Jan. 1. 16.* az az, (1) ha hitl'a' Christust egyedül való közbenjárójának, *Jan. 2. 1-2.* (2) ha az igazságát s' szentségét a' Christus igazságában keresi, *Phil. 3. 9, 10.* 2. A' szent élet, *Tir. 2. 11-14.*

III. *Az Ur Jésus Christusnak öröksége, az Isten Anyaszentegyházá, melyet az; ő engedel-mességének s' szenvedésének érdeme által szerzett,* v. 5-7. *Esa. 5. 12. Csel. 20. 28.*

OKA. I. Mert az ő életének halálra való adása által kereste, *Esa. 53. 12. Jan. 10. 16.* 2. mert az ő lelkének faratsága által szer-zette, *Esa. 53. 11. Sid. 5. 7-9.* 3. mert az ő drága vérén váltotta meg, *Csel. 20. 28. 1 Pet. 1. 19. 20.*

HÁLA. *Oktat.* 1. Nincstehát több Ur a' feje az Anyaszentegyháznak a' Christusnál *Eph. 4. 5. és 5. 23.* 2. Seaki nem része tehát az Anyaszentegyháznak, valaki a' Christus vérén meg nem váltatott, *Csel. 20. 28.*

II. *Vigasztalo, Vigasztallya a' hiveket.* 1. Ha e' világ utállja is űket; de szereti Isten: mert szent Fláradta érettek, *Jan. 3. 16. 1 Jan. 4. 10.* 2. Ha e' világon örökségek nincsen;

csen-is; de ugyan Isten örökséget űk, *Rom. 8. 17. 3.* Ha lok kísértetek alá vetettek is, nem szakadhatnak el Istentől, (1) mert könyörgött a' Christus ő érettek mint ő tagjaiért, *Luk. 22. 32.* (2) mert Istennek ereje által őriztetnek az idvességre, mint örökségekre, *1 Pet. 1. 3-5.* Amen.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. A' Christushnak Atyájában való bizodalma, v. 8. Az Urat hűtelen előmbentőtem, az az, ő benne bízom: ez is az emberi természet szava.

II. Oka bizodalmanak: mert jobbomra vagyok, v. 8. az az, jelen voltával még a' szenvedésekben is vigasztal.

III. Öröme Christushnak a' váltáság munkájában, örül az én szívem, &c. és énekel az én dicsőségem, az az, nyelvem, v. 8. t. l. 2 szabad akarat szerént való szenvedésben, *Sol. 40. 7-9. Jan. 17. 1.*

IV. Oka ez örömnnek. 1. mert az én testem bátorságban nyugszik, v. 9. az az, halálom után a' fel-támadásnak reménsége alau nyugszom, *Matt. 16. 21.* 2. mert nem hagyod az én lelkemet a' koporsóban. NB. Az ő lelkem érti az ő életét, vagy az emberi természetet, melyet le-tört, *Jan. 10. 15.* a' koporsón érti az halálának állapotját, *Matt. 12. 40. 3.* mert nem engeded hogy a' te szented rothadást lásson, az az, hogy a' rothadás által a' halálban maradjon, *Csel. 2. 31. és 13. 35.* mert a' ben-

ten, az emberi természetet értetik, *Luk. 1. 35.*

V. Bizodalma az ő meg-dicsőíttetése felől a' fel-támadás után, *v. 11.* Az életnek öfvenyén érti az ő istenségének örök dicsőiséget; mely az emberi testnek fel-támasztásában jelentetett ki, *Csel. 13. 35. Jan. 17. 5.*

VI. Le-írása az örök dicsőségnek, *vers. 11.* Örömdöknök elégsége vagyonté előit, az hová én ültettem, *Solt. 110. 1, 2. &c.* melyben azt jelent meg, hogy az örök élet áll az Isten jelen voltának és sine látásának dicsőségében, *1 Jan. 3. 1.*

T U D O M A N Y.

Az Ur Jéso Christusnak emberi természetű si nem maradt az a' koporsóban vagy a' halálnak állapotjában; hanem abból dicsőségesen fel-támadván meg kellett dicsőíttetni, *v. 8. 11. Csel. 2. 30, 31.*

OKA. 1. M. úgy kellett ki-jelentetni, hogy azt a' testet Isteni szeme ly vötte volt-fel, ki azt a' halálból fel is költötte, *Csel. 13. 35. 1 Pet. 3. 18. 2. mert életnek fejedelme volt, a' ki azt fel-vötte és halálra adta volt, Jan. 1. 4. és 14. 6. azért azt fel kellett támasztani, hogy ismértetnék a' halottaknak első fengéjeinek, 1 Cor. 15. 20. 3. mert másképpen az ő véinek életét nem adhatott volna, s' nem adhatna, Jan. 10. 18. és 11. 25. 4. mert küldömben az ölelkének farságának hasznát meg nem láthatta volna, *Esa 53. 11, 12. 5. mert meg-volt Prophtétáltván, Matt. 12. 40.**

H A S Z. Oktat. 1. Igaz Isten isvölttebát a' Chri-

a' Christus személyében: mert úgy vönnel fel az emberi testet, hogy azt a' halálból felköltötte, *Jan. 10. 15, 16. 2. Az ő tagjai is tehát fel-támadnak a' dicsőiségre, Jan. 5. 29. (1) mert azokban lakozik hitnek általa, Eph 3. 17. (2) mert azoknak ment dicsőségét Isterzeni, Jan. 4. 30. (3) m. az ő dicsőségét azoknak adta, Jan. 17. 22. Amen.*

XVII. S Ó L T A R.

Summája: Dávid az ő ártatlanságát Isten e-leiben terjesztvén, könyörög a' Christusnak mint Istenének az általomért s' segedelemért.

K. Mikor itta? F. Mikor futta Saule-ldit, hogy életét meg tarthatná, *1 Sam. 20. 41.*

Két Réizei vannak.

1. Buzgoságos könyörgése Dávidnak az általomért s' segedelemért, *v. 1-14.*

2. Bizodalma a' meg szabadulás felől, *v. 15.*

AZ 1. Részben ezek vannak.

I. A' meg-halgatásnak kívánsága, *vers. 1.* Hald-meg Uram az én igazságomat, *v. 1. az én igy-mnek igazságát, v. 2. és 5.*

II. a' könyörgés: melyben könyörög. 1. Az Isten ítéletnek ki-jelentéséért, maga vagy ellenségi ellen, *v. 2. 2. az Isten útjában való igazgatásért, v. 4. 3. Az általomért s' meg-sértésért, v. 6, 7, 8.*

III. Indító oka kérésének, 1. mert nincs csatládság könyörgésemben, *v. 1, 2. 2. m.*

2. te törvényednek meg-rontéltul magamat meg-bíttalmazom, v. 4. 3. m. te meg-hal-gatz engemet-el-hísem, v. 6. 4. m. a' te be-amed bizókat meg-szabadítod, v. 7. 5. m. ha-lalos ellenséglm vőtenek környül, v. 9. 6. mert kerélyen szólnak ellenem, v. 10. 7. m. mint az orofzlány utánam leselkednek, v. 11, 12.

IV. Meg-ujjítja ellenségi ellen való könyörgé-sét, v. 13. Kelly-fel Uram, &c. fel-kelni, microsda láld, Solt. 38.

V. Le írja ellenségét, v. 14. az az, azoktul szabadics-meg Uram kiker világ kerént meg-áldván el-hitték magokat világl boldográ-gokban, &c.

TUDOMANY.

Az igaz igyben ártatlanul szenvedő hűvek, az ő ártatlanságoknak ölcalmazására, Istent mint igaz bírót méltán hibáztják melléjük, v. 1-14. Solt. 4. és 43.

OKA. I. Mert illyenkor Isten az ő hűvei-nek könyörgését meg-hal-gattya, 2Chron. 20. 12. lást több okokat, Solt. 4. p. 20. és 43.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Bizodalma Dávidnak a' meg-szabadulás felől, v. 15. En igazságban meg-látom a' te orozádat, az Istennek orozáján ént 1. az I-stennek kegyelmes szabadítását, Solt. 4. 8. 2. a' Melhátt az Isten Fiát, Sid. 1. 3. kit Urának mond, Solt. 110. 1.

II. A' Dávidnak örök boldogsága felől való álma-

álhatatos reményége, v. 15. meg-elégítetem a' te ábrázattoddal, az az, szent izneodnek látá-sával, a' fel-támadás után, 1Jan. 3. 12.

TUDOMANY.

Az igaz igyben ártatlanul szenvedő hűvek, ámbár e' világon a' hitetleneknél sok méltatlansá-got szenvedzenek is; mindazon által attul az ő idejében meg-szabadulnak, és a' fel-támadás után az Istennek örökké való színe látásával meg-boldogittatnak, v. 15.

OKA. I. Mern a' fok nyomorúságok ál-tal menek nyugodalomra, Csel. 14. 22. 2. m. az után öltöztetnek-fel ama' fejer biborban, Jel. 7. 14--17. 3. m. a' világi fok méltatlan-ságokar követi mennyet dicsőfőst, 2Cor. 4. 17. 4. m. a' kik a' Christussal együtt méltatlanul szenvednek, a' Christussal meg-dicső-ítetnek, Rom. 8. 17. 5. m. az ő alázatos te-stek a' Christus dicsőfőséges testéhez hason-lóvá léfzen, 1hil. 3. 20.

HASZ. I. Oktat. Nem mindenkor tartt tehát a' hűveknek szenvedések; hanem vége léfzen annak a' dicsőfőségben, Jel. 7. 14-17. és 21. 4.

II. Vigasztal. Boldogok tehát a' kik méltatlan szenvednek, Matt. 5. 10. Amen.

XVIII. SOLTAR.

Szómája: Dávid az Istent velle közlött sok rendbéli jó téteményiért háládással dicséri, 1. i. hogy nagy nyomorúságból meg-szabadította, és sokféle ellenségén keet győzedelmesé tévén, sok né-peknek Királyává tette, D7 K9

K. Mikor itta? F. Minekutánna Isten Saultul és több sok rendbéli ellenségitől megszabadította, v. 1. láfd. 2Sam. 22. 1. &c.

Két Részei vannak.

1. Szívbeli szeretetből származott dicsőretek Dávidnak: mellyel dicsőre Istenet velle közelített sok jó-téteményjére, v. 1--46.

2. Hála-adásnak fogadás tétele Istennek illy sok féle jó-téteményjére, v. 47--57.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Dávidnak Istenhez való szereteti, v. 1. szerettek téged Uram: az az, szívemnek szeretetből dicsőrelek, Solt. 116. 1.

II. Indító oka szeretetének, 1. mert ellenségit ellen erősege, s' kő sziklája és szabadította, v. 3. 4. 2. m. mikor segítségül hívom ellenségitől megszabadít, v. 4. 7. 3. mert a' halálos bajdalmakból ki-fszabadított, v. 5. 6. 4. m. föld indulással, sejtéséggel, kő esővel, menyőörgéssel s' tűzes menyőkövekkel el-fzélesztete ellenségit, v. 8--16. 5. m. a' sok vizekhez hasonló nyomorúságokból ki-fszabadított, v. 18--20. láfd. Solt. 42. 8. 6. mert az én ártatlanságomnak igazsága szerént meg-fszabadított engem, v. 21--27. 7. m. a' nyomorultat meg-tartya s' a' kevélyeket meg-alázza, v. 28. 8. m. az én szívemnekemet te gyújtottad-meg, az az, a' Királyi méltóságra emeltél, és a' nyomorúságnak sejtéségit el-űztén, meg-vigasztaltál, v. 29. coll. Mich. 7. 8. 9. mert te általd győzedelmess-

meskedem ellenségit, v. 30. 10. m. a' te ígéreted szerént palisa s' óltalma vagy a' te benned bízóknak, v. 31. 11. m. olcs több Isten te nálad, v. 32. 12. m. te övedzettel-fel engemet erővel s' ádtál ellenségit való győzedelmet, v. 33--41. 13. m. az én ellenségitnek kiáltásokat nem halgatta meg az Ur, v. 42, 43. 14. m. meg-fszabadított engemet a' pártosoktól, v. 44. 15. m. tőtt engemet sok népeknek s' még a' pogányoknak is Urává, hogy engedjenek nékem, v. 45, 46.

TUDOMANY.

Mikoron Isten a' keresztényen Fejedelmeket népakot s' városokat és embereket, sok féle nyomorúságokból és ellenségeitől megszabadította és azokon való győzedelmével meg-áldgya, szíves szeretetből származott hála-adással tartoznak Isten magasztalás, v. 2--44. Solt. 116. 1. &c. Ki jön 15. 1. &c. Birák. 5. 3. &c.

OKA. 1. Mert ezért ígerte Isten a' szabadulást az ő népének, Solt. 50. 15. 2. mert úgy tulajdonítottak egyedül a' szabadulás, Istennek, Solt. 44. 1. leg.

Hasz. 1. Feddi. Azokat, 1. Kik a' szabadulást Istennek dicsőiséget nem tulajdonítanak. 2. Kik a' szabadulást magok erejének s' okosságának tulajdonítják, Solt. 20. 8, 9. 3. Kik a' szabadulás után bűnökkel Isten bocszontják, Solt. 81. 11, 12. 4. Kik az ellenségitől meg-fszabadult Isten népet nyomorgatják, Neh. 5. 1. 8. &c.

II. *Int.* 1. Adgyunk hálát Istennek vala megnyílász (1) Könyörgésünkben meg-
balgat, v. 7. (2) Ellenséginket meg ségye-
nöl, v. 4-15. 2. Híladatosságunknak meg-
mutatásáért, (1) Örizzük meg az Urnak u-
tal, v. 22. (2) Ellyünk szent életer, v. 27.
Indicson, 1. m. ugy védelmez Isten bennün-
ket ellenségink ellen, v. 25. 2. m. ugy ma-
rad velünk, v. 27. 3. m. ugy üdvözöljétek
kegyelmességének orszáját rajtunk, v. 29. *Av*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Háladásnak fogadás tétele, vers. 43-49.

II. *Indító oka a' háladásnak*, 1. mert ő
az én szabadításomnak Istene, v. 47. 2. m.
én érettem borszszur állott, v. 48. 3. m. az
én ellenem támadóktul meg mentett, v. 49.

III. Újabb fogadás tétele Dávidnak, v. 50.

IV. *Oka a' fogadásnak*, 1. mert Dávidnak
szabadítását híressé tőtte a' pogányok között,
v. 17. 2. m. Dáviddal és az ő maradékival
irgalmaságot tölt, vers. 51. *NE.* A' Dávid
maradékán lelki képpen éntük a' Christus,
Lnc. 1. 32, 33.

TUDOMANY.

Mikor Isten a' keresztjén Fejedelmeket (s' Urá-
kat) az ő pártosinak így kezetiül meg szabadít-
ta, és őket azok borszszuságára sok népek Urá-
vá tévte, akkor alázatos háladással tartoznak I-
stennek abbéli hozzájáról való kegyelmességéért, v.
47-51. coll. v. 44-46.

Oka. 1. Mert őket a' porból vőte Isten
fel,

fel, *Solt.* 113-78. *1 Chron.* 29. 14. 2. m. őket
ellenségi kezében adhatta vala Isten. *2 Sam.*
12. 7. *K.* Miben áll a' Fejedelmeknek háladá-
sosságok? *F.* 1. Az Isteni segedelemnek
meg ismerésében, v. 49. 2. A' szent életben
v. 27. 3. Az Isten törvényének meg-örz-
tésben, és másokkal való meg-örzítésben,
v. 22. 4. Az igazságnak ki-figyaltatásában,
Solt. 75. 3. 5. Az Isten dicsőségének elő-
mozdításában, *1 Chron.* 29. 2. &c. Amen.

XIX. SOLTAR.

Summája: Dávid a' Soltárban arra tanít
hogy Isten két képpen ismerhetni meg, vagy ter-
mészet szerint a' természetnek munkáiból; vagy
természet felett, az ő ki-jelentett szent akará-
tyából; melyre nézve minék utánna az ő romlott
természet az Isten törvényéből meg-ismerő vol-
na, az ő titkos és nyilván való bűnének bocsánat-
tyáért könyörög.

K. Mikor írta? *F.* Amaz ő ketős vét-
kelnek meg-ismerése után, a' mint a' Soltár-
nak utóilyából kitettségik.

Három Részzei vannak.

1. Szóll Dávid az Istennek munkáiból való
természeti ismeretiről, v. 1-7.

2. Tanít az Istennek ki-jelentett szent aka-
rattya szerint való igazságos ismeretiről, v. 8-14.

3. Meg-ismérőn romlottságát könyörög bűné-
bocsánattyáért, v. 13-15.

Az

Az 1. Részben ezek vannak.

1. Az Isten nemes munkái, melyek a' teremtésben jelengtik hogy vagyon Isten: minéműek. 1. Az ég, v. 2. 2. Az egymás után következő napok és északák ez egész földön, v. 3. 4. 5. 3. A' üdöklő fényes nap, ki mint örveadező ölegény, úgy mondatik fel. Jónis' az égen rendeltetett után, mint erős férfiú el futni, v. 5, 6, 7.

II. Mődgya, miképpen hirdetik ezek az Istennek dicsőségét, 1. minden népeknek s' nemzeteknek, v. 4. 2. tagadhatatlannal, v. 7. K. Mikeppen mondatnak ezek beszélni az Isten dicsőségét? F. A' menyiben 1. jelentik az ő szépségekkel s' megváltozhatatlan természetekből s' munkájokból, hogy vagyon Isten. 2. a' mennyiben alkalmatosságot szolgáltatók minden népeknek az Isten dicsőítésre, Rom. 1. 19, 20.

TUDOMANY.

Minden embereket, az ég, azon lévő fényes nap az egymás után következő napok s' északák, felindítanak az Istennek (természet szerint való) ismértetire s' dicsőítésre, v. 2, 7.

O K A. 1. Mert az Istennek láthatatlan Istenségét örökké valóságát hatalmát és bölcsességét azokban szemlélhetni, Rom. 1. 19-20. lásd a' VIII. Soltárt. p. 43.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az Istennek idvésséges ismértei az ő kijelentett szent akaratyából: melyet kétféleképpen

fejez-ki, 1. Az Urnak tanúbizonysága bölcsé téfzi embert, v. 8. 2. meg világossítja ő a' lelki szemeket, v. 9. K. 1. Mit ért az Urnak tanúbizonyságán? 2. Miben téfzi az embert bölcsé, és világossítja meg az embert? Az 1. F. Az Istennek kijelentett szent akaratyát, Deut. 29. 29. A' 2. F. Az Istennek idvésséges ismérteiben: m. a' szent írás eszközképpen mutat minket az Istennek igaz ismértetire, Jan. 5. 39. Hogy állatványában legyen egy igaz örök Isten, személyében három, Atya, Fiu, és Sz. Lélek, 1 Jan. 1. 7.

II. Az Isten ismértetire vezérő Sz. Írásnak leírása: Hogy az, 1. Tökélletes s' elégséges az idvésségre, v. 8. 2. Tiszta, v. 10. az Isteni ismértetire meg világossítja a' lelket, v. 9, 10. Jan. 5. 39. 3. Igaz, v. 19. igazságra vezeti az embert, 2 Tim. 3. 16. 4. Kedvesb az aragnál, a' léleknek, v. 11. mert az arany el-vélz; de az Isten beféde megmarad mind örökké, Matt. 6. 19. 5. Edesb a' méznél, v. 11. m. a' lelket jobban édesít az Istennek szép igéreteivel, mint a' szájat a' méz, Solt. 119. 92. Luc. 24. 32.

III. Maga példájában mutatya meg az Isten befédenek ilyen gyönyörűségét, v. 12. az az, valamim vagyon nékem szolgádnak a' te ismértet felől, mind a' te ki-jelentett szent akaratodból vőtem.

IV. Haszna az Isten ki-jelentett szent akaratyának ismérteinek, s' meg tartásának, v. 12. azoknak meg-örzésében nagy jutalom vagyon:

gyon: t. i. örök élet, Jan. 1. 30. Rom. 1. 16.
TUDOMANY.

Az Istennek igaz és idvétségis ismérteinek rész-
gala a' tant: ő megfere, egyedül az Istennek ki-
jelentett szent akarattya a' szent írás. v. 8--12.
Deut. 29. 29. Mích. 6. 8.

OKA. 1. Mert, abban tanltatunk meg az
Istenről és idvétségünkről, Jan. 5. 39. 2. m.
embert tökéletessé tehet mind azokban va-
lamelyek tartoznak az idvésegre, 2 Tim. 3.
16. 17. Rom. 1. 16. 3. m. a' ki e' szerént is-
méri az Istent, és úgy él, annak Istentől ir-
galmassága vagyon, Gal. 6. 16.

HASZ. I. Oktat. Tehát az Istennek ki-
jelentett szent akarattya nélkül, senki Istent
idvéseggel nem ismérheti, Jan. 5. 39. mert
noha a' teremésnek munkáiból meg tudha-
ni, hogy vagyon Isten s' imádság, Rom. 1.
19. 20. de nem idvéseggel a' szent írásban
edgyütt munkálkodó Szent Lélek nélkül,
Jan. 13. 16. ezért mondtak az Ephésümbe-
liek Istent nélkül valóknak: m. a' szent írás-
ból Istent nem ismérték, Eph. 2. 11. 12.

II. Int. 1. Ha Istent meg akarjuk ismér-
ni, úgy a' mint vagyon, vizsgáljuk a' sz. írást,
Jan. 5. 39. 2. Ugy tiszteljük Istent mint
magát a' szent írásban ki jelentette. Esa. 8. 20.
3. Minden világi kincsénél, s' gyönyörűsé-
geknél folyebb becsüljük Dáviddal az I-
sten beszédét. Indicsanak, 1. mert töké-
letes, &c. Lásd oda fel. 2. A' szerént él-
lyünk: m. jutalma vagyon, v. 12. Gal. 6. 16.
Amen.

Az 37

Az 3. Részben ezek vannak.

Dávid szemlélvén az Isten beszédének s' tör-
vényének tökéletességét: gyarlóságát meg-isméri,
bűneit meg vallja, hogy ő az Isten törvényé-
nek tisztasága berént nem élhetett, v. 13. Ki-
csoda tudhatná a' vétkeket, t. i. melyet az I-
sten törvénye ellen cselekedik naponként,
Jac. 3. 2.

II. Bűnei bocsánattya' kéri, v. 12. a' titkos
bűnöküktől tisztíts meg! az 27. azoktól, ki-
ket gondolatomban, nézelemben, hallásom-
ban, szókásomban, törvényed ellen cseleked-
tem, kiknek számát nem tudom.

III. Kőnyörög az Isten meg-erősítő s' bűmél
meg tartoztató kegyelméért, v. 14.

IV. Vége ebbéli kérésének, v. 14. akkor tö-
kéletes lélek, t. i. az Isten kegyelme által
meg-igazítottatott s' meg szenteltetett lélek.

V. Kőnyörög az Istennek, hogy az ő szívének
gondolatit és szájának beszédit szentelje meg s'
igazgassa az ő törvényének tisztasága szerént,
v. 15.

VI. Fundamentumos oka kérésének, v. 15.
m. te Uram én erősítségem és b:badítomom vagy,
Kicsoda ez a' Dávid szabadsítója? A' testben
meg-jelent Istennek Fia, az Ur Jésus Chri-
stus. 1. mert ez által tisztítottatott s' igazítat-
tatt meg Dávid. Csel. 15. 11. 2. m. ennek a'
Sóltárnak szavalt szent Pál a' Christus Evang-
éliumára magyarázza, Rom. 10. 18.

TUDOMANY.

I. Olly sokak még a' válasszonaknak is vétkek,
mely

mellyekkel gondolatgyokban, kívánságokban, hála-
lásokban, nézéseiben, szállásokban és cselekedete-
sekben, Isten ellen vétkezének, hogy azoknak szá-
mát nem tudhatták, v. 13.

O K A. 1. Mert egy nap betven hétszer-
is meg esünk, akkor is, mikor nem véleők,
Matt. 18. 21, 22. 2. mert azoknak rakása az
egekig nevedik, Ejd. 9. 6.

H A S Z. Oktat. Senki tehát az Istennek
törvényét jó cselekedeti által be nem töltheti:
m. minden nap sokakban vétkezik, Jac. 3. 2.
1 Kir. 8. 46.

II. Az igazán meg-terni igyekedő embernek,
nem csak az ő nyilván való és szánt szándékkal
cselekedett; hanem az ő titkos és gyarlóságból lőtt
bűneinek bocsánatyaért is, kell Istennek könyörögni,
v. 13.

O K A. 1. Mert a' kitikos vétkei Isten-
előtt fedezgeti, jól nem létszen dolga, Peld.
27. 13. 2. mert külföldben lelki ismeretinek
csendességét nem nyerheti, Solt. 32. 4. 5. 3.
m. csak a' leg kisebb bűne is, Istenek bűne bocsá-
tó kegyelme nélkül örök halált érdemel.

H A S Z. I. Feddó. Azokat feddi 1. Kik
vétketeket Isten előtt lappangatták. 2. Kik
titkos vétekben nagy bátorsággal élnek,
mint ha Isten nem tudná, Solt. 50. 21.

II. Int. Vallyuk meg minden bűnele-
ket, s' kérjük azoknak bocsánatját Isten-
től: m. meg-nyerjük, 1 Jan. 1. 9. Am.

III. Valakik az Isten parancsolati szerént
tisztán életet akarnak élni, buzgóságosan könyö-
rög-

rögni kell, az Istennek meg-erősítő s' büntető meg-
tartoztató kegyelméért, hogy Isten a' vakmerő bű-
nöknek szánt szándékkal való cselekedetétől, űret
meg-tartoztassa és őrizze, v. 14, 15.

O K A. 1. Mert annélkül egy szempillan-
tásig is meg nem alhatunk; hanem el kell es-
nünk, ha az Ur kegyelme által nem őrizte-
tünk, Solt. 37. 23, 24. 2. m. annélkül semmi
jót nem cselekedhetünk, Jan. 15. 5. 3. m. az
Isten lelkenek vezérlése nélkül az Isten pa-
rancsolatinak utalban nem járhatunk, Solt.
143. 10.

H A S Z. Oktat. Nincsen tehát természet
szerént embernek szabad akaratiya a' jóra:
mert a' romlott természet, csak gonoszra viszi
embert, Rom. 7. 15. 22. 23.

II. Int. Könyörögtünk az Isten meg-
erősítő kegyelméért, Rom. 7. 24. és a' Szent
Lélek által való vezéreltetésért, Solt. 143.
10. Amen.

XX. SOLTAR.

Summája: Az Izrael népe könyörög Dávid-
ért, hogy Isten a' gyön néki bődög országlást és
minden ellenségén való győzedelmet.

K. Mikor iratott e' sóltár: Fel: Mikor
Dávid az Euphrates felé táborát járattá a' Si-
riabeliek és több pogányok ellen, 1 Chron.
3. 23 am. 8. és 10. és mind annyiszor énekel-
tetett, valamennyiszer az Izrael Királyi tábor-
ban szállottak.

Két

Két Részei vannak.

I. Az Isten népének könyörgése Dávid uralkodásáért s győzedelméért, v. 1--6.

2. Dávidnak a' néppel edgyütt Istenben való bizodalma a' győzedelméből, v. 7--10.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Izrael könyörgése Dávidért, 1. Hogy az Ur, halgassa meg űtet az ő háborúágának napján, v. 2. 2. Hogy győzedelmessé tegye ellenségi ellen, v. 2. 3. Hogy külgyón segítségét néki, vagy segitse meg ellenségi ellen, mint Jácobnak régen Esau ellen, vers. 3. Terem. 32. 2. 4. Hogy kedvellye a' Dávid áldozatit, v. 4. 5. Hogy böldegicsa a' Dávidnak tanácsit ellenségi ellen, v. 5.

II. Vége kívánságoknak, 1. Hogy a' Dávid Istenül Isten Szabadítójának örülhessenek, v. 6. 2. Hogy az Ur nevében emelhesse nek Zászlókat ellenségek ellen, v. 6.

III. Jó kívánsággal rekesztik bé könyörgéseket, v. 6. Az Ur tellyesítsé meg minden kérésedet.

TUDOMANY.

Valamikor az Isten népének, Királyi, Fejedelmi és Vezéri, táborban szállanak ellenségek ellen, az egész nép, buzgó könyörgéssel tartozik az okért könyörgeni, hogy Isten azoknak tanácsokat ellenségi ellen boldogítsa. azoknak legyen segítséggel és segye győzedelmekké ellenségein, v. 1. 6.

OKA. 1. M. az emberi tanács az Istennek igazgatása nélkül hasontalan a' hadban, Efa.

Efa. 31. 1. 2. m. a' buzgó könyörgéssel öfve köntetett fegyver győzedelmeskedik, Ki jöv. 17. 9--12. 3. m. a' könyörgés hja Isten a' mi seregeink mellé, hadnagy gyanánt, 2Chron. 20. 12, 13. 4. mert az orizágnak bekeisége Isten után függ a' Fejedelmeknek győzedelmétől, 2Sam. 21. 16, 17. 1Tim. 2. 1. 2. 5. mert a' seregeknek sokasága, az Isteni segítség nélkül haszontalan, Sola. 60. 13. Jer. 3. 23. 2Chron. 14. 8--11.

HASZ. I. Oktat. Szabad hát a' keresztény Magisztratusoknak igaz hadat viselői: m. könyörgő: kell győzedelmekért. K. Melyik az igaz had? F. Nem az a' kinek igaz oka nincs: minémű az, 1. a' ki csak világi dicsőség keresésért inditatik. 2. a' ki csak ország határoknak terjedésért viseltetik; Hanem a' kinek igaz oka van, 1. Az Isten dicsőségének óltalmazásáért az üldözök ellen viseltetik, 2Sam. 10. 12. 1Sam. 25. 28, 29. 2. Az ország szabadságáért az ellenkező szomszédság ellen inditatik, Solt. 83. 4, 5. 3. A' szomszéd keresztényeknek óltalmazására s segítségére gyűjtetik, &c.

II. Reddi. 1. Azokat a' vakmerő vitézeket, kik azt mondgyák, a' melly sereg sokat könyörög, és szaporán kiáltja s' Jესűs, nem vér ellenséget: nem úgy szól ám Moses, Ki jöv. 17. 9--11. Jó saphat is jobban bízik a' könyörgéshez, mint sok ezer emberhez, 2Chron. 20. 8, 9. Afa hasonlóképpen, 2Chron. 14. 2. Kik ütközzel a' álokkal meg-

nek az ütközetre; és sokan úgy vesznek el.
3. Kik az Isten ígyért fegyvert viselőket,
fzidgyák s' átkozzák, egy kis szénáért s' abra-
kért, &c.

I I. *Int.* Mikor a' mi Magisztrátusink az Isten dicsőségéért hadakoznak, könyörög-
jünk érteik, *Miképpen?* F. Ugy mint az
Izrael Dávidért, lásd. v. 2-6.

A' 2. Részben ezek vannak.

1. Dávidnak Istenben való bizodalma győzedelme fölől, v. 7. Most ísmérem, &c. az az, hiszem hogy a'te fel-kenetett királyodat meghalgarod és a'te szabadító karod által megszabadítod.

II. *Oka az ő bizodalmanak, v. 8. m. a' mi ellenségink magok erejében biznak; de mi a' mi Istenünknek nevéől emlékezzünk; az az, az Isten nevében bizunk, 1 Sam. 17. 45.*

III. Meg-szégyenülések azoknak, kik magok
arójában biznak, v. 9.

IV. Könyörgése Dávidnak és a' népnek, verſ.
10. Uram tarts-meg minket.

V. *Enfundamentoma könyörgésefeknek, v. 10. A*
Király felellyen-meg nekünk, &c. Mellyik
Király? F. Az Ur Jépus Christus, ki volt az
O Testamentomban-is az ő népének izaba-
dító királya, Soli. 14. 7. kit Dávid Urnak
mond, Soli. 110. 1. 2.

TUDOMANY.

Valakik a' táborozásnak s' hadakozásnak ide-
jén az ő magok erejekben, ritézeknek, lovaginak
és szón

és szakemberek sokaságában bíznak azok meg-
gyesültek; a kik pedig az Isten nevében s erejé-
ben bíznak győzedelmeskednek, v. 8. 9. és 33. 12.
Esa. 71. 1. 2Chron. 14. 9. Az I. ágának.

OKA. 1. Mert az emberi erő s' segítség,
az Isteni segedelem nélkül, hiában való,
Solt. 60. 13. 2. m. az Isten előtt, mind sze-
kér s' ló el-alulzik, az az, hiában valóvá lé-
szen, Solt. 76. 5-8. A 2. ágának:

OKA. 1. *Mert Isten az ollyaknak Hadna-
gya, 2Chron. 13. 12. 2. m. Isten tanitya az
ollyakat a hadakozásra, Sols. 144. 1. 3. m.
Isten harcra az ollyak mellett, 2Chron. 14.
11. 12. és 20. 15. 4. m. kevés erő által Isten
sokat megvér, 1Sam. 17. 45. Jud. 6. 6. 2Chro.
14. 8. - 12.*

Hasz. 1. Oktat, Tehát az hadnak ereje
nem áll a' fokaságban, &c. hanem az Isten-
nek jelen voltában. 2Chron. 13. 12.

II. *Int.* A' keresztyén Magisztrátusokat,
1. Ne bízzanak az övértéinek fokaaságiban,
hanem Istenben. 2. Az Urnak nevében in-
dullyanak ellenségekre s' ugy emellyenek
záfízlót, 1 Sam. 17. 45. 3. Gyűjcsenek ke-
resztyén hadat, hogy Isten véllék légyen.,
1 Sam. 29. 5. &c. Amen.

XXI. S Ó L T A R.

Summája: Dávid halálát az Istennek az
 Királyi birodalmáért s' ellenségin való kívánt győ-
 zedelméért, s' Prophétál az Isten népe ellenségeinek
 veszedelmekről. E2 Kérd.

Kérd: Mikor írta ezt a' Sólárt? F. Mielőtt utána az Ammonitákat s' Syriabélieket meggyőzte volna, és azok Királyának egy talentum nyomban arany Koronáját elhozta volna, 2Sam. 12. 29. és 1Chron. 20. 1. seq.

Két Réfzei vannak.

1. Hálá adása Dávidnak s' Izraelnek az ellenségén való győzedelméért. v. 2-7.

2. Prophétál az ő tovább való győzedelméről és ellenségének megfegyverítettetéséről, v. 8-14.

Az 1. Réfzben ezek vannak.

I. Dávidnak a' néppel edgyütt háláadó örvennése Isten előtt, v. 2.

II. Indító oka örömeiknek: 1. m. az ő szívének kívánságát megadta; az ő ellenségén való győzedelmében, v. 3. 2. mert megáldottad őket sok javalddal, melyeket kérni sem tudott, v. 4. coll. 1Chron. 29. 13. 3. mert reménsége felett Királyi Koronát töltött fejében, v. 4. 1Sam. 13. 14. 4. m. hosszú napokkal áldottad-meg őket és az ő maradékát, v. 5. melly a' Dávid személyében, a' Christus örökké való Királyságáról és értetik, ki test szerint a' Dávid házából származott, Luc. 1. 32. 33. 5. m. dicsőítetést töltött őket a' szabadításod által, v. 6. 6. m. megvidámtottad őket a' te színednek (a' te kegyelmed jelen létednek) örömeivel, v. 7.

T U D O M A N Y.

I. Mikor az Isten népe látta hogy az ő Fejedelme s' Magisztrátusa Isteni bádlog uralkodással

s' al és ellenségén való győzedelmével megáldatik, tartozik azért Istennek örömmel hálákat adni, v. 2-4. 2Chron. 20. 25-27.

O K A. 1. Mert a' népek s' országnak békefisége a' Királyok, s' Fejedelmek bádlog uralkodásában áll, 1Kir. 10. 7, 8. 2. m. azért halgatysá meg Isten az ő népének könyörgését, Solt. 50. 15. és 91. 14, 15.

HASZNA. Feddi. Azok kik az ő Magisztrátusoknak bádlog uralkodásért Istennek hálákat nem adnak, &c.

II. Az Ur Isten sokszor többet ad az ő híveknél, mint könyörgésekben kérhetnének, v. 5-7. és 1Kir. 3. 9-13.

O K A. 1. Mert Isten jobban tudja mi méltó szükségleteknek, Matt. 6. 31, 32. 2. m. úgy mutatya meg Isten, hogy nem a' mi könyörgésünknek érdemeért; hanem az ő jó akaratyából ad a' mit ad, 1Chron. 29. 13, 14. 3. m. így indítja fel leveket az ő buzgó szeretetre, Solt. 72. 17, 18.

HASZ. Oktat. Bádlogok tehát az Isten főlők: m. reménségek felett megáldgya Isten őket, lásd, Solt. 28. K. Kicsodák illenek? F. 1. A' kik mindent Isten dicsőségeért kérnek 1Kir. 3. 9-13. 2. Kik midőn könyörögnek is, méltatlanságokat megismérik, Terem. 18. 27. 3. Kik fogadás-tétellel kérnek, Terem. 28. 20-22. lásd, 32. 10. &c. Amen.

Az 2. Réfzben ezek vannak.

I. A' népek Istenben való bizodalma, a'

Dávid boldog uralkodása felől, v. 8. a' magasztal-
gos (Istennek) jo kedvében meg nem hanyar-
lik a' Király: az az, Isten kegyelméből ki
nem esik.

II. Oka e' bizodalomnak: m. a' Király bi-
zik az Urban, v. 8.

III. Jóvendülés a' Dávid ellenségének veszed-
elméről, 1. meg-talállya a' te kezéd, az az, a'
te hatalmad minden ellenségedet, vers. 9. 2.
Haragodban, mint a' tűz meg-emested őket,
v. 10 3. Azoknak magzatyokait a' földről
el-vezted, v. 11.

IV. Oka illy veszedelmeknek, 1. m. te elie-
ned (a' te népedben) gonoszát végeztetek, v.
12. Esa. 37. 23. 2. m. te őket célul vetted
a' nem kerülhetik-el nyilaidat, v. 13.

V. Dicsoiti a' nép Isten, ki így meg-szégye-
niti a' Dávidnak ellenségét, v. 14.

T U D O M Á N Y.

Valaki az Istennek kegyelmes ígértében bíz-
minden ó szorongattatásának idején, az Isten
meg-erősíti, és az ő ellenségét erős hatalmában
meg-rontja és mint a' tűz a' por-dorját, harag-
jában meg-emezti, v. 8--13.

OKA. 1. m. valaki az Urban bizik meg-
nem szégyenül, Rom. 10. 11. 2. m. valaki az
Urban nevért segítségül hívja, meg tartatik,
Rom. 10. 13.

HASZ. Int. A' mi szorongattatásunknak
idején, reményünknek vesztük az Istenben-
Dáviddal, Indicsón, 1. a' tudományok okai
2. mert nem nyugszik mindenkor a' hiveken
; hi

a' hitetleneknek vesztseje, Solt. 125. 3. 3.
mert nem mégyen végben az ellenségek ta-
mása az Istenben bizók ellen, v. 12. és Solt.
10. 5--12. 4. mert az Istenben bizók meg-
láttyák az ő ellenségeinek meg-szégynyülé-
sét Dáviddal: és Judával, Mich. 7. 8--10. Am.

XXII. S Ó L T A R.

Summája: Dávid Prophétiai lélek által az
Ur Jésus Christusnak, a' mi bűneinkért őt fen-
vedést minden környál álló dolgaival tárgyalt le-
írván, Prophétál a' Christus érdeme által meg-vál-
tatott Anyaszentegyháznak e' világon való el-
terjedéséről.

Két Részelt vannak.

1. A' Christus szenvedésének le-írása, v. 2--22.
2. A' szenvedésektől való meg-szabadulásért
való háláadás, és az Isten. Anyaszentegyházának
terjedéséről való Prophétia. v. 23--32.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. A' Christus panaszolkodó könyörögése, v. 2.
En Istenem, miért bántál-el. Ezek az embe-
ri természet szavai, Matt. 27. 46. nem az Iste-
ni természeté, ki az emberi természetet az ál-
dozatra vitte, Sid. 9. 14. Ez az emberi termé-
szet nem hagyattartott-el az Atya Istenből, egy
átallýába (nem-is esett kétségbe: m. az Atyát
Istennek mondgya) hanem a' mennyben ke-
zes volt a' válastott bűnösökért, olly rene-
tes kinokra adatott, a' mellyekben nem az I-
stennek szerelmét; hanem az Istennek ha-

ragját érezte, miglen az Atya Istenet éretrünk olégségessképpen meg-engestelné, engedelmisége által, 2Cor. 5. 19. *Sid.* 1. 7--9.

II. *Panaszkodik a' segedelemnek halasztásáért*, v. 3. Azon értelemmel értesd mint, a' 2. verset.

III. *Indítóoka panaszszának*; En Istenem halgasz meg s' ne halasztad a' segedelmet. 1. m. Szent vagy, ki az Izraelnek dicsireit közönségetted a' meg-balgatást, v. 4. *Ki-jöv.* 2. 1. 3--27. 2. m. a' mi Atyáink benned bíztak s' meg-balgattad, v. 5. 6. 3. m. az emberek szídalma miatt, olyá tartanak mint férget, v. 7. 4. mert valakik látnak csufolnak engemet, v. 8. *Matt.* 27. 39. 5. mert az énté benned vetett bizodalmaimat nevetik, v. 9. *Matt.* 27. 43. 6. m. te hoztál-ki Anyám méhéből, s' az ólta godoviseletem voltál, v. 10, 11.

IV. *Könyörgő az Isteni segedelemért*, v. 12. ne távozzál mellette tőlem.

V. *Indító oka könyörgésének*, 1. m. Jelen vagyok a' nyomoruság s' nincs segítőm, v. 12. 2. m. sok bűnök vőttek környém, &c. az az erős bűnökhez, s' oroflánokhöz hasonló kegyetlenek (*Sidók s' pogányok*) Igyekeznek halálomra, v. 13, 14. *lásd, Matt.* 27. 39. &c. 3. mert minden erőm el-fogyott, vers. 15, 16. mely bé-től mikor veretett, és a' nagy keresztet viselte, és vétét ki-ontotta volna. 4. m. meg-felzúrtak engemet s' meg-lyukasztották kezemet s' lábaimat, v. 17. 5. mert csufolnak ennyi kínaimban, v. 18. *Matt.* 27. 39. &c.

39. &c. 6. mert az én ruháimra sorfot verettek, v. 19.

VI. *Meg-vitotta könyörgését*, vers. 20--22. Uram ne légy mellette tőlem, &c.

T U D O M A N Y.

I. Jól lehet az Ur Jésum Christum az ő rettenetes kínai között a' keresztjén kétségben nem esett s' nem is hagyatott-el az Atyától; mind az által mi éretrünk oly rettenetes pokolbéli kínokhoz hasonló gyöztelmeket szenvedett; lelkeben és testében, hogy azok között az Atyának szerelmét nem érezhette; hanem az ő rettenetes haragját érezte, miglen éretrünk elegenden s' az Atyát meg-engestelné, v. 2--12. *Matt.* 27. 46.

I. Nem esett kétségben, 1. mert az Atyát, Istennek mondotta: En Istenem. 2. mert lelkét szent Atyának ajánlotta, *Luk.* 23. 46. a' mellyeket kétségben esett ember nem cselekeztik.

II. *Pokolbéli kínokat szenvedett*, 1. m. a' pokolnak kinnyal közűl kellett minket meg-fszabadítani, *Sid.* 2. 14, 15. 2. m. mind azokat a' kínokat erejére s' valóságára nézve el kellett viselni, a' mellyeket őrdökké kell vala szenvedni: s' azok facsarták a' keserves kiáltást ki, a' Christusból, *Sid.* 5. 7--9. 3. mert ezért nincs már hatalma mi rajunk az őrdögnék s' a' pokolnak, 1Cor. 15. 14--17.

III. Nem érezte e' kínban az Istennek szerelmét, hanem haragját. 1. mert Isten ellenséglek kezébe volt, *Rom.* 5. 10. 2. mert az Adám vétékéért kelle szenvedni, ki fellyebb

szeret az ördögöt, mint az Isten, *Terem.* 1. 4--6. 3. *mert* mind addig kellett érzeni az Isten haragját, míg teljességgel az Isten hozzánk meg nem engesztelte, *2Cor.* 5. 19. ugy mondá: *El-végeztetett. Jan.* 19. 30. s' ugy ajánlá lelkét szent Atyának, *Luc.* 23. 46.

HASZNA. I. Oktat. Tehát valamit szenvedett a' Christus, nem magáért; hanem a' választottakért szenvedte, *Esa.* 53. 4. &c. *Rom.* 4. 25. *1Pet.* 3. 18.

II. Vigasztalja, a' választottakat, m. Isten hozzájuk meg-engeszteltetett, s' nem tulajdonítva nekik vétkeket, *2Cor.* 5. 19.

III. Az Ur Jésus Christushoz, *Jók és ki-befűhetetlen kínokat, szidalmakat, veréseket, csúfolásokat, végre gyalázatos halált kellett a' Választottakért szenvedni, v. 13--19.*

OKA. I. *Mert* úgy volt meg-Prophétálva, *Esa.* 53. 1--3. *Luc.* 24. 26. *1Pét.* 1. 11. 2. *mert* az ő verése s' sebei által kellett nekünk, gyógyulást venni, *Esa.* 53. 4, 5. &c.

HASZ. I. Oktat. Nem engedhette tehát meg Isten a' mi bűneinket, elég-tétel s' szenvedés nélkül: m. halállal fenyegette volt meg Isten Adámot, *Terem.* 2. 27. s' azt kellett meg-köftölai a' Christushoz.

II. Int. Ha a' Christust mi értettünk annyit szenvedett, v. szenvedgyünk mi-is a' Christushoz, *Csel.* 21. 13. 2. ne feszítsük meg ujjobban őket a' mi bűneinkkel, *Sid.* 10. 29. sőt inkább a' mi bűneinket mi-is feszítsük meg s' éllyünk a' Christushoz, *Gal.* 2. 19, 20. &c. Amen, A'

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Haláláért fogadás tétele a' szabadságért. v. 23--26. Hirdetem a' te nevedet az én Anyámfiainak; az az, a' választottak Gyülekezetének kikért szenvedtem, *Sid.* 2. 11, 12.

II. Inti a' hiveket az Istennek dicseretire, a' Christus által lőtt válságnak munkájáért, v. 24. Kik félttek az Urat dicserjétek őket, &c.

III. Indító oka, *mert* nem utalta meg a' szegénynek nyomorúságát, &c. értl a' mi éretünk szenvedett Christust, ki szegénynek mondatik, az ő szolgálai állapotjára nézve, ki magát éreztünk a' keresztség meg-alázta, *Phil.* 2. 7, 8. hogy miakat lelkiképpen meg-gazdagította, *2Cor.* 8. 9.

IV. A' Christus országának terjedéséről való Prophétia, v. 27. Biznek a' nyomorultak, az az, a' lelki szegények a' Christus szenvedésnek halálának érdemét, az Evangéliumnak praedikálásában véleik, *Esa.* 55. 1. *Matt.* 5. v. 6.

V. A' pogányoknak a' Christushoz való térésük, v. 28. m. a' végre küldöc-ki Tanítványt, *Matt.* 28. 19. *Csel.* 13. 46--48. a' Prophétia szerent, *Esa.* 11. 3--12. és 45. 23, 24.

VI. Okta a' pogányok hivataljának: v. 29. m. az Uré a' birodalom, &c. *Solt.* 24. 1.

VII. Az el-hivandó pogányoknak engedelmeségek és lelki meg-elégedések, v. 30. Biznek és imádgják őket a' földnek kövéri, az az, Királyi, és térdei hajtván imádgják őket, *Csel.* 28. 28. &c. E6 VIII.

VIII. Az Isten népének nemzetéről nemzetre való ki terjedése, v. 31, 32.

TUDOMANY.

I. Az Istennek válaszfizetési, valakikért mint atyafiáért szenvedett a' Christus, tartoznak Isten az Ur Christust dicsőíteni, a' választagnak munkájáért a' gyülekezetekben, v. 23--26.

O K A. 1. Mert dicsőíték ezért Isten az szent Angyalok, és a' meg-dicsőült lelkek, Jel. 1. 9--14. 2. m. csak a' testi szabadulást, is tartozunk Isten dicsőítenünk, Sols. 50. 15. mennyivel inkább a' lelkiért, Eph. 1. 3-6.

HASZ: Oktat. Háladással kell tehát emlegetnünk az Istennek hozzánk való nagy szeretelmét. K. Hol's miképpen? F. A' Gyülekezetben és magánosan; a' Christus szenvedéséről, haláláról, fel-támadásáról és mennyben meneteliről való Prophétiaikat s' historiákat, ékes hymusokban, lelki énekekben, foglaltván és énekelvén, azokra rendeltetett könyvekben, Colos. 3. 16, 17.

II. Az Ur Jesus Christus az ő szenvedési által gyűjtött s' szerzett magának minden népek s' nemzetek között atyafiakat, vagy népet magának, a' kik ő Felseget mint menynek földnek Urát tisztelnék s' imádnák, v. 27--32.

O K A. 1. Mert az ő szenvedése után kellett a' hitetlen Sídóknak meg vettetnie, és a' pogányoknak el-hivatatoik, Csel. 1. 3-46. 48. 2. mert az ő lelkének fáradsági s' szenvedési után igazított-meg sokakat és látta-meg a' főmagot, az az, az el-hivandó választott pogányokat, Efs. 53. 12.

HASZ.

HASZ. 1. Oktat. Nem lehetett tehát előbb az Új Testamentumban a' pogányoknak el-hivatatni, míg a' Christus a' Sídóktul meg nem vettetett és meg nem öltetett; hanem az után hivattatnak a' pogányok, Csel. 1. 3-46. és Jel. 5. 9. 2. Nincsen tehát ma külfömség a' választott pogányok és Sídók között; hanem egy Atyafiakká lőtte nek a' Christus szenvedési által, Gal. 3. 26--29. Eph. 2. 12--14.

III. Valakikért az Ur Jesus Christus szenvedett s' meg-holt, azokat az ő kegyelme és minden szenvedésének érdeme által lelkében meg-élelti, v. 27--30.

O K A. 1. Mert azért jött hogy az ő igazságot éhezöket meg elégítse, Lue. 1. 53. Matt. 5. 6. 2. m. illyeket hív, Efs. 5. 1. Jan. 7. 37. 3. m. illyeknek lelki kenyere a' Christus, Jan. 6. 35.

HASZ. 1. Oktat. Nem mind elégítettnek tehát meg a' Christustól az emberek: m. nem mind éhezik az ő igazságát, Matt. 9. 13. K. 1. Hol és miképpen leszen ez a' meg-elegedés? 2. Kik ez a' meg-elegedés? Az 1. F. 1. Az Igécek prädikállásában, Matt. 4. 4. 2. A' Sacramentumi hit által való élésben, 1 Cor. 10. 16. A' 2. F. 1. Kik a' Christusnak hitben való Atyafiai, Síd. 2. 11. 2. Kik lelki szegények, Matt. 5. 6. 3. Kik éhezik az Christus igazságát, Jan. 7. 39.

I I. Ite. A' mi lelki éhségünknek s' somjúságunknak idején menynyünk a' Christushoz, Efs. 55. 1. Jan. 7. 39. Amen.

E7.

XXIII.

XXIII. SÓLTAR.

Summája: Dávid e' Soltárban vallást teszzen arról, hogy a' Jésus Christus, kinck szenvedezői Prophétáit az 22. áik Soltárban, az ő Pásztorá, kinck hálátat is az lelki és testi áldásáért s' gondviseléséért, magát egészen az ő pásztorsága alá ajánlván.

K. Mikor inta e' Soltárt? F. Minek utána minden ellenségle győzedelmekedvén, az Isten frigy lédáját Jerusalemben vlte volna, s' csendességben lakoznék kívánsága szerint, mint ki-terzik az 5, 6. vers.

Két Részzei vannak.

I. Az Ur Jésus Christus Isteni személtjének pásztorsága Dávidhoz, v. 1.

2. Dávidnak minden lelki s' testi jókkal való b'völködése, a' Christus pásztorsága alatt, v. 1-6.

E' Soltárban ezek vannak.

I. A' Dávid pásztora, v. 1. Az Ur az én pásztorom. K. Kicsoda ez? F. Az Istennek Fia, ki testé lőtt, Jan. 1. 14. 1. m. ezt mondgya Dávid Urának, Solt. 110. 1. 2. mert ez ígértetett pásztorul, Ezech. 34. 23. 3. mert ő jött-el az el-térett juhok keresésére, Matt. 25. 24. 4. m. ő kereste-fel Dávidot-is, Solt. 119. 179. 5. m. ő tőtte-le az ő juhait élget, Jan. 10. 11. Solt. 14. 20.

II. A' Dávidnak b'völködése a' Christus pásztorsága alatt, v. 1. meg nem fogyatkozom, akar lelki s' akar testi áldásokra nézve.

III. Oka az ő b'völködésének, 1. m. Győnyörűséges kies füves helyeken legeltet en-

gemet, vers. 2. Ez a' legelésnek mezeje az Evangéliumnak prédikállása, mellyben legelteti, a' kegyelemnek ígéréivel a' lelkeket és meg-nyugottya azokat, Ezech. 34. 14. Matt. 11. 28.

2. mert a' lassu vizek mellé vízsen engemet, v. 2. Ezek a' vizek az Evangéliumból b'p ígértek a' Christus érdeme felől, melly a' lelki szomjuhozókat meg-enyhíti, Esa. 55. 1. Ezech. 34. 13. Jan. 4. 10-14. és 7. 39.

3. mert az én lelkemet meg-vidámította, vers. 3. az ő ígéréivel mikor bűneim miatt meg-szomorodik, Ezech. 34. 15. Solt. 119. 92.

4. mert víffel engem az igazságnak (az ő igaz törvénynek) ösvenyén, v. 3. Solt. 143. 10.

5. mert ha az halálnak völgye árnyékában (az az, a' halálos veszedelmekben) járok-is nem félek az halálos gonoszul. Oka, 1. m. te én velem vagy. 2. m. a' te vésszöd, az az, óltalmad és gondviselésed, vigasztalnak engem, v. 4.

6. mert ellenségim ellen alztalt kézfizet énnékem, v. 5. az az, ellenségim boszszujára engemet lelki s' testi áldással meg-áldaf, 1 Chron. 29. 13. 14.

7. mert meg-kened olajjal az én fejemet, és meg-töltöd poháromat bűséggel, v. 5. az az, Királyi méltósággal, tiszteliséggel és bűséges áldással meg-elégítez engemet: mert az olaj és pohár azt tészti, Peld. 21. 20. &c.

8. mert a' te jó-voltod és irgalmaságod követ engemet, ígérteid szerint, életemnek minden rendiben, v. 6.

9. m.

9. mert az Urnak házában lakom hosszú ideig, v. 6. itt e' világon az Ecclesiában, a' más világon az Örök életben. Jan. 10. 28.

T U D O M A N Y.

Valakinek az Isten s' ember Jézus Christus pástora, azoknak lelkekre s' testekre néző szükségesei javait, ki szolgálattya, őrizi és őltalmazza, s' az Örök életre meg-tartya, v. 1-6.

OKA. 1. M. azokat lelki éhségekben, az ő érdeme s' kegyelme által tartya s' táplálja, Esa. 55. 1. Jan. 4. 10. 2. mert azoknak testi szükségeket is ki szolgálattya, 1 Kir. 17. 14. 3. m. azokat őltalmazza, Matt. 28. 20. 4. m. azoknak Örök életet ad, Jan. 10. 28. s' ott is legelteti őket, Jelen. 7. 16. 17.

Hasz. I. Oktat. Nincsen hát semmi fogatkozások azoknak kiknek pástora a Christus. Nincs I. Testekre nézve, (1) m. csuda képpen ott is eledelt ad, a' hol nincs eledel. Ki Jón. 16. 12. (2) mert a' keveset megiszaporitja, 1 Reg. 17. 14. Marc. 8. 1. &c. (3) m. sokszor Angyal által táplálja őket, 1 Reg. 19. 5. Mondasz: Lám még az Isten hívei is meg-éheznek s' begénységre jutnak, mint Dávid, 1 Sam. 21. 4. Illyés, 1 Kir. 19. &c. Fel: Meg-éheznek de végképpen ugyan nem hagyatoak-el, Solt. 37. 25. hanem tápláltatnak csudaképpen, mint Illyés, 1 Király. 17. és 19. II. Nincs lelkekre nézve, 1. m. táplálja őket szent igéjének kenyérével, s' vízzel, Matt. 4. 4. Jan. 4. 10. 2. m. az ő lelkeket még az halálban is őrizi, Jan. 10. 28.

II. Vigasztaló, Bódogok a' Christus jubai. m. azok meg nem fogyatkoznak: lásd oda fel. K. Kissodák azok? Fel. 1. Kik a' bűnnek pulzójából a' Christushoz mennek, 1 Pet. 2. 25. 2. Kik a' Christust követik, Matt. 16. 24. 3. Kik az ő Felsége szavát halgatták, Jan. 10. 27. &c. Amen.

XXIV. S O L T A R.

Summája: Dávid, le irván e' Soltárban a' Christust országának lakosinak (mint lelki pástora jubainak) természeteket s' tulajdonságokat, inti őket, hogy az Ur Jézus Christust ismérjék és fogadják, mint dicsőséggnek Királyság, és az ő páfzorsága alá adgyák magokat.

K. Mikor írta? Fel: az XXXIII-dik Soltárnak alkalmatosságával.

Három Részzei vannak.

1. Az Ur Jézus Christusnak méltóságos urasága, v. 1, 2.
2. Az Ur Jézus Christus országa lakosinak le-írása, v. 3-6.
3. Intés az ember:khöz, hogy a' Christust mint dicsőséggnek Királyság bé-vegyék, v. 7. 10.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Urnak uralkodása az egész földön, v. 1. Az Uré a' föld, &c. K. Kissoda ez az Ur? F. A' testben meg-jelent Istennek Fia az Ur Jézus Christus, ki Isteni hatalmára nézve, Ora ez egész földnek, Síd, 1. 10. lásd. az 7. verset.

II. Oka e' méltóságos Uraságnak; mert a' tengeren fundálta a' földet, v. 2. A' tengeren mondatik fundálatni a' föld, a' mennyiben, 1. a' föld a' vizeknél fellyebb emeltetett, Terem. 1. 9. 2. a' mennyiben a' vizek a' föld alatt mondatnak lenni, Ki-jöv. 20. 4.

TUDOMANY.

Az Ur Jésus Christus Isteni természetű és szelvénye szerint a' föld keresztségének, a' tengernek, és azoknak minden lakosának teremtmő Ur. v. 1, 2. Solt. 102. 26. Síd. 1. 10.

OKA. 1. Mert ő általa teremtetek, Solt. 102. v. 26. lásd. Síd. 1. v. 11. és Jan. 1. v. 1 - 3. 2. mert minden teremtetett állatok, mennyen-földön ő általa teremtettenek, Col. 1. 15. 17.

HASZ. 1. Oktat. Nem csupa teremtetett állat tehát a' mi Urunk Jésus Christus; hanem az egy személyben Isten s' ember, Jan. 1. vers. 1 - 3. 14.

II. Vigaszt. Nagy vigasztalások vagyunk tehát az hiveknek, 1. m. ha a' földnek Ur, tehát közepette lakik az ő Ecclesiájának, Solt. 46. 6. 2. mert a' hivek az ő lakó templomai, 2Cor. 6. 19. és Eph. 3. 17. 3. m. nem badgya e' világ fiainak és a' pokol kapuinak hatalma alá rekesztetni az ő házat, Matt. 16. 18. 4. mert mind világ végezetig élleek vagyunk az ő veivel, Matt. 28. 20. 5. mert nem engedő hogy a' tengeri háborukhoz hasonló birtelenek elborítsák az ő Ecclesiáját. (1) mert erőssen fundálta azt, Matt. 7. 24, 25. (2) m. az ő idejében meg-dorgállya a' tengert, Matt. 8. 24. 26. Amcq, A' 2.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Prophétiai kérdés a' Christum országának lakosai felől, vers. 3. Ki megyen-fel az Urnak hegyére: az Urnak hegyén érti az Ecclesiát: m. a' Sion hegye, mellyen volt a' Sátor, azt Példáza, Síd. 12. 22 - 24.

II. A' kérdésre tölt felelet Isten Lelke által, melyben az Isten Ecclesiája lakosai iratottak. Ie. 1. Az ártatlan kezű, v. 4. ki kezzeit vérrel s' lopással meg nem fentetett, 1Tim. 2. 8. 2. A' tisztaszivíű, v. 4. a' ki nem keűdős bívű hypocrita, Prov. 23. 26. Jac. 4. 8. 3. A' kisé nem emelte lelkét a' hivaikodására, v. 4. az az, a' testnek bujalkodására, Eph. 4. 17 - 20. e' világának híjában valóságára, 1Jan. 2. 15, 16. Matt. 6. 24. és a' bálványokra, Esa. 44. 9. 4. A' ki csalársággal nem eskűsők, v. 4. az az, nem veszi az Urnak nevét fel híjában hogy íelebarátját meg-csallya, Ki-jöv. 20. 7. Joh. 9. 19.

III. Jutalmok az illyeneknek, v. 5. Ez véű szen áldást (t. i. lelkét és testit) az Uról, és igazságot, az az, a' Christus igazsága által meg-igazított ember az illyen, 1Cor. 1. 30.

IV. Méltóságok az illyenek, v. 6. Isten keresőknek nemzetsége, és Jácób nemzetsége, 1. m. miképpen Jácób látta az Urat: így látták ez illyenek az Urat, 1Jan. 3. 1, 2. 2. m. mint Jácób, Istentől meg-áldatnak, Terem. 28. 13, 14.

TUDOMANY.

Azok az Isten Anyaszentség-házának igaz tagjai

tagjai s' lakói, a' kiknek szívek szájok és kezek
tízszék és szent életet élnek, v. 3.-6.

OKA. 1. Mert, a' miképpen Isten szent,
ugy szentek az ő házában lakói, 1. Pet. 1. 15,
16. 2. m. lelkeket s' testeket szent és kedves
áldozatul kell Istennek szentelni, Rom. 12.
1, 2. 3. m. Lélekben és igazságban akar az
ővéltől tiszteltetnei, Jan. 4. 24. 4. m. e' vég-
re hívottak a' kegyelemre, Tit. 2. 11.-14.

HASZ. I. Oktat. Nem mind szentek
tehát és nem mind az Isten Eclésiájának
igaz tagjai, kik a' templomnak külsőbit
nyomják, Jer. 7. 4.-9, 10.

II. Int. 1. Vigálgyluk meg hajól jóúőnké
fel az Isten Templomában: m. külsőben-
uralatos lélek könyörgésűnk &c. Esa. 1. 11-
15. Jer. 7. 9, 10. lásd oda-fel a' jeleket. 2.
Ellyűnk szentül és igazán az Isten házában,
1. mert ugy léfzűnk Isten örökségi, Rom. 8.
17. 2. mert ugy léfzűnk Jácób nemzetségi,
3. mert ugy léfzűnk a' mennyei Jerusale-
mek lakói s' polgái, Phil. 3. 30. Amen.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Intés ennek az Urnak bé-vetésére, v. 7-9.
Ti kapuk, &c. A' kapun 1. énti, ábrázolási-
képpen, az Istennek Anyaszentegyházát;
mellyet példázott a' Jerusalembeli Templom-
nak kapuja: mert az, az örökké való kapu,
v. 9. ki örökkön örökké Uralkodik a' Chri-
stussal. Jan. 17. 22. 2. A' hatalmas Királya-
kat s' Fejedelmeket, kik a' kapukban ural-
kod-

kodnak és tanácskoznak, kik-is engedtek a'
Christusnak, Solt. 12. 30. K. Mit téstén ezek-
nek a' kapuknak fel-emelkedése? F. 1. En-
gedelmiséget, 2. A' Christusban való bi-
ret és bé-vételt, Jan. 1. 12. Jel. 3. 10. láts há-
sonló szóllást, Solt. 1. 10.-12.

II. Vége ez intésnek, v. 7.-9. Hogy men-
nyen-bé e' dicsőségnek Királya. K. 1.
Kicsoda ez, és miért mondatik dicsőségnek Ki-
rályának? 2. Miképpen mégyen ez bé? Az
1. F. Az Ur Jésus Christus, 1. Cor. 2. v. 8.
Jac. 2. 1. Dicsőség Királynak mondatik,
m. dicsőséges és imádandó Isten, Rom. 9. 5.
A' 2. F. 1. Hit által, Eph. 3. 17. 2. Az
ige prädikálás által, Jan. 14. 23. 3. A' Sá-
cramentumnak hit által való vétele által, 1. Cor.
10. 16. 4. Az igaz meg-térés által, Gal. 2. 20.

III. Ennek a' dicsőséges Királynak le-írása,
1. Brősi és hatalmas Ur, v. 8. Ki meg-győz-
te az ördögöt és minden hatalomságokat,
1. Cor. 15. 55, 56. Col. 2. 14, 15. Sid. 2. 15. 2. Se-
reg-knek Ur, az az, minden teremtet álla-
toknak Ur, v. 10.

TUDOMANY.

I. Az Ur Jésus Christus az ő Anyaszentegy-
házának dicsőséges és győzhetetlen Ur-a' Istene,
v. 7-9. 1. Dicsőséges Istene. m. ő teremtet-
te, Jan. 1. 3. 2. Dicsőséges Ur, mert drága
áron váltotta meg, Csel. 10. 28. 1. Pet. 1. 18, 19.
3. Győzhetetlen Ur. 1. m. a' poklot meg-
győzte s' onné az ővélt meg-szabadította,
Sid. 2. 15. 2. m. a' pokolnak minden sere-
gei

ge az ő Ecclesiáján erőt nem vehet, *Matt. 16. 18. 3. m.* győzedelmessen hadakozik az ő Ecclesiája mellett, *Jel. 12. 7.-10.*

H A 3. Z. Int. Mikor a' mi ellenséginkül borongattatunk, hívjuk segítségül ő Felségét: *m. meg-óltalmazza, az ő Ecclesiáját, Matt. 18. 20. és 28. 20. Amen.*

II. Valakik az Ecclesiának igaz tagjai, azoknak a' dicsőségnek Királyát a' Christust, bé kell nagy engedelmeséssel az ő szívünkben bocsátani, *verf. 7.-9.*

O K A. 1. Mert az hivek ma az Istennek Templomai, *1 Cor. 3. 16. 2. m.* a' miképpen régen, az ő kiváltképpen való kegyelmes jelen voltára nézve, lakozot a' Templomban a' ládán fellyül, úgy lakozik ma hit által a' mi szíveinkben, *Eph. 3. 17. 3. m.* senki a' Christusnak bé-vétele nélkül lelki életet az Ecclesiájában nem élhet, *Gal. 1. 20. 4. mert* úgy lészünk lelki háza a' Christusnak, *1 Pet. 2. 5.*

H A 3. Z. Int. 1. Mikor kérdezik a' Christus a' mi szíveinkben, bocsássuk-bé, *Jelen. 3. 20. K. Miképpen kérdezik? F. (1)* Az ige prädikálás által. *(2)* A' Sacramentum által, *Matt. 3. 2. 2.* Mivel ezek nincsenek a' mi hatalmunkban: könyörögjünk, hogy nyissa meg maga a' mi szíveinket, mint Lydiának, *Csel. 16. 14. 3.* Obajcsuk szüntelen az ő mi hozzánk való jövetelét, *Jelen. 22. v. 20. Amen.*

XXV.

XXV. SÓLTAR.

Summája: Dávid bűneinek súlyát érezvén, könyörög azoknak bocsánatjáért, s' az Istennek kegyelmének meg-újításáért és minden ellenségitől való meg-szabadításáért.

K. Mikor írta? F. Amaz ő kettős vétkeinek eselekedeti után: mikor Isten, igaz ítéletből *Abolont*, Dávid ellen fel-költötte, volna, a' mint a' 7. 11. 18. versekből ki-tetfik.

Három Részzei vannak.

1. Az ő nyomorúságában bűneinek bocsánatjáért szíveffen könyörög, *v. 1.-7.*

2. Az Isten kegyelmességét hirdeti és az ő bűn bocsátó kegyelméért könyörög, *v. 8.-13.*

3. Az Isten vigasztaló kegyelméért és minden ellenségitől való meg-szabadulásáért könyörög, *v. 16.-22.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Dávid bizodalmas könyörgése, v. 1. 2. Uram te hozzád emelem fel lelkemet, &c.

II. Indító oka, 1. Hogy te előttem és a' te szent Angyalid előtt meg ne szégyenüllyek bűneimért, *v. 2. 2.* Hogy ne örüllőn el-lenségem én rajtam, *v. 2. ha e' lelki gyötrelemben meg-balnék, Solt. 41. 9. 3. m.* a' kik tégedet várnak meg nem szégyenülnek, *v. 3.*

III. Könyörög az Isten utáiban (örvényiben) való vezéreltetésért, v. 4. 5. A' te utadat mutatd-meg, &c. Jer. 6. 16. Solt. 119. 35. 36.

IV. Indító oka, 1. mert te vagy az én hadbaidó

badító Istenem, v. 5. 2. mert tégedet várlak, vers. 5.

V. *Könyörög ifjúságabéli vétkének bocsánattjáért*, v. 7. Az én Ifjúságomnak bűneiről, az az, eredet szerént való minden bűneimről ne emlekezzél-meg, az az, azokért ne büntesd-meg, *Mich.* 7. 18.

VI. *Fundamentuma könyörgésének*, 1. a' te irgalmaságodért, v. 6, 7. 2. a' te jó voltodért, vers. 6.

TUDOMANY.

Valaki az Isten, az Angyalok és emberek előtt való gyalázatot el akarja kerülni, székség hogy az, bűne bocsánattjáért, és az Isten parancsolat-tyában való igazgató kegyelemért könyörögjön, v. 1--7. *Solt.* 119. 38, 39. &c.

OKA. 1. Mert a' miképpen a' bűn nemz szegényt, *Esd.* 9. 6. *Dan.* 9. 5, 6. úgy a' bűn bocsánat örömet és vigaságot, *Solt.* 32. 5, 11. 2. m. az Isten parancsolatiban járók nem-
vállnak szegényt, *Solt.* 119. 5, 6--80.

HASZ: 1. Oktat. Szegény-vallnak tehát 1. Kik bűnök bocsánattjokat nem kérik Istentől, *Péld.* 28. 13. 2. Kik nem az Isten utaliban; hanem az ő sziveknek és a' gonoszoknak utában járnak, *Jer.* 18. 12. *Sol.* 1. 5.

II. Int. Ha meg nem akarunk szegényülni, 1. Sziveinket emeljük Istéhoz, bűn-
öket meg-valván, kérjünk kegyelmet minden bűneinkért, v. 1--7. *Péld.* 28. 13. 2. Könyörögjünk az Isten törvényében való igazgattatásunkért, v. 5. *Solt.* 146. 10.

A' 2.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. *Az Isten jóságának predikálása*: melly abban áll, 1. hogy a' bűnöket tanítja a' bűn-
ja a' meg-térésre, v. 8. *Hof.* 14. 2--5. 2. hogy igazgatta a' nyomorultakat az ítélterben. v. 9. azaz, segíti kegyelme által a' bűn miatt el-rentettek, hogy az ő ítélő széké előtt meg-álhassanak: mert azokat nem bűnök
szerint itéli, *Solt.* 103. 9. 3. hogy az alázatosokat (kik bűn-öket meg-ismérik) tanítja az ő utaira, *Solt.* 34. 12.

II. *Le-írja azokat kikhez illy jó Isten*, vers. 10. Kik az ő frigyét a' törvényt meg-
őrzik.

III. *Ujjobban könyörög bűne bocsánattjáért*, v. 11. A' hol kettő van. 1. A' könyörgés; légy kegyelmes az én bűneimnek. 2. Az indító ok, a' te nevedért, az az kegyelmes igireted-
ért: m. sokak bűneim, *Solt.* 19. 13.

IV. *Gyémölse az Isteni félelemnek a' meg-tért bűvekben*. 1. Isten azokat tanítja az ő utaira, v. 12. 2. Annak lelke a' jóban meg-marad, v. 13. az az bűnök ködök az Isten áldá-
siban, *Solt.* 34. 10. 3. Maradéka-ise' földön meg-áldatik, v. 13. *Solt.* 37. 25. 4. Az Urnak titkai azoknak meg-jelentetnek, v. 14. *1Cor.* 2. 12.

V. *Dávidnak Istenben való bizodalma a' sa-
badulás felől*, v. 15. Az én szemeim az Ur-
ra néznek, &c.

F

TU

XXV. SOLTAR.
TUDOMANY.

Valahik igaz penitencia tartások által az Isten bűn bocsátó kegyelmességéhez folyamodának; azoknak Isten bűnökét meg-bocsátja, azoknak az ő tikkait meg-jelenti, és az ő törvényének utaihoz vezérli, s' maradékjokban is meg-áldja, v. 8-15.

OKA. 1. Mert az olyakat nem itili Isten az ő szoros igazsága szerént; hanem könyörül azokon mint édes Atya, Solt. 103. 9-11; Jer. 31. 18-20. 2. m. a' meg-térők kegyes embereknél, Isten, jóvóltából jutalmat igit, 1 Tim. 4. 8. Jer. 3. 13-14. 3. m. az illyeknek az Isten, Istene, illyekkel köt szövetséget, Terem. 17. 1-7. 4. m. az illyenek nem szűkölködnek, Solt. 34. 10, 11.

HASZ. Int. Féllyűk az Urat, s' kérjűk az ő bűn bocsátó kegyelmét: 1. m. úgy léfzen Isten hozzánk jó, és irgalmas. 2. mert úgy jelenti meg újkait minékűnk. 3. mert úgy vezérel minket az ő szent utalban. 4. m. úgy áldja meg maradékinkat is. 5. mert úgy vérszi ki lábainkat a' tőrből, &c. Am.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Könyörög az ő lelki háborujában való megvigasztalásáért, v. 6, 17, 18.

II. Indító oka: mert én edgyes és szegény vagyok. v. 16. az az, az én szívemnek szorongatásiban, s' lelkemnek gyötrelmiben magamnak hagyatattam, és minden vigasztalástul meg-foltattam.

III. Könyörög ellenségitől való meg-foltalásáért, v. 19, 20

IV.

XXV. SOLTAR.

123

IV. Indító oka, 1. m. Igen meg-fokosultak ellenséğim, látván lelkemnek gyötrelmit, v. 19. 2. m. méltatlan gyűlöletnek engemet, v. 19. 3. m. én te benned bizom, v. 20. 4. mert az én lelkem ismereti úlsza s' ártatlan ő reájok nézve, nekik nem véretem, v. 21.

V. Könyörög az egész Izraelért, ki Dávidnál edgyűrt ábszolontul háborúgattatott, v. 22.

TUDOMANY.

I. A' szegény bűnös léleknek az ő nagy és rettenetes gyötrelmiben és lelki ismeretinek fájdalomában, csak az Istenhez kell menni gyógyjító kegyelmért, v. 16-18. Solt. 41. 5. Hof. 6. 1, 2.

OKA. 1. Mert illyeknek lelki orvosa, Matt. 9. 12, 13. 2. m. az illyeket nem utálly, hanem bé-kötözi, Solt. 147. 3. Esa. 61. 1. és Ezech. 34. 16 3. m. illyeket hív magához, Matt. 11. 28, 29. lásd. a' 41. Soltárt.

HASZ. I. Oktat. Nem találtehat, a' bűnös lélek egyébűt gyógyulást, s' csendeléséget; hanem az Istenél, Matt. 11. 28. &c.

II. Int. Nagy bűnösök: ne essetek kétségben; hanem lelki sebeteket vigyék Isten eleiben, Hof. 6. 1, 2. Indicsón, 1. m. csak egy lelki beteget sem utál meg, Mal. 9. 10-13. 2. m. illyekért jött a' Christus, Matt. 14. 24. hogy azokat bé-kötözzé, Ezech. 34. 15. Amen.

II. Az Istennek hívei nem csak a' magok bádabításáért, hanem az Isten több híveinek is bádabításokért tartoznak könyörögni, v. 22. lásd. a' 28. 102. és 112. Soltárt.

F2

XXVI.

XXVI. SÓLTAR.

Summája: Dávid az ő ártatlanságát Isten eleiben támasztván, könyörög Istennek a' szabaddalásért; és fogadást tévesz, hogy az hitetleneknek társaságokat elkerüli.

K. Mikor ita? P. Az Saul üldözéseinek elein: mikor ötet a' hamissan vádolók szavára üldözne Saul, lásd, a' v. 11. Soltárt.

Két Réfzei vannak.

I. Ártatlanságát Isten eleiben terjesztvén, könyörög az általomért, v. 1-9.

2. Könyörög Istennek, hogy a' hitetlenekkel edgyütt sitet Isten ne ítéllye, v. 9-12.

Az 1. Réfzben ezek vannak.

I. Ártatlanságában Istent bija bírónak, v. 1. Itély-meg engemet Isten, t. i. ha a' Saul ellen pártoltam.

II. Indito oka, 1. mert, én tőkéletességben jártam, v. 1. t. i. a' Saul udvarában, mikor ki s' bé-mennek az ő seregél előtt, 1 Sam. 18. 13. 14. 2. m. én az Urban biztam, v. 1. az az, nem párt ütés által; hanem az Isten ígéretiből várom az én királyi tisztemet, 1 Sam. 16. 13. azért meg nem tántorodom, v. 1. az az, igyemnek igazsága mellett, Istentől meg erősítettem.

III. Az ő szívének igazságát Isten eleiben támasztva, v. 2. Probály-meg engem Uram, &c. az az, nem csak cselekedetemet; de szívemnek gondolati-is vizsgál-meg.

IV.

IV. Oka az ő bátorságának, hogy magát Isten probája alá bocsátta. 1. mert a' te írgalmaiságodban bizom, v. 3. 2. mert a' te befzédednek igazsága szerént járok, v. 3. 3. m. a' gonoszokkal nem társalkodom, v. 4. 5. 4. m. ártatlan életet élek, (senki vétét nem izomjuhozom) v. 6. 5. mert kegyeltségben szolgállak tégedet a' te áltárodnál, v. 6. 6. mert befzéllem a' te csuda dolgaidat, v. 7. 7. m. szeretem a' te tisztetelednek hajlékát, v. 8.

TUDOMANY.

Az Isten felő hívek az ő igyeknek igazságában az ő ellenségek ellen, Istent hihattják igaz ítélő bírónak, v. 1-8. Lásd okait, a' VII. XVII. és XLIII. Solt.

HASZ. Oktat. Azoknak tehát Isten igaz ítélő bírójok kiknek igaz igyek vagyon. K. Késodák azok? E. 1. Kik sem szívekben, sem cselekedetekkel magokért bosszút nem állanak, mint Dávid, 1 Sam. 22. 7. Rom. 12. 19. 2. Kik olyak mint Dávid, lásd, v. 25-8.

Az 2. Réfzben ezek vannak.

I. Könyörög hogy az hitetlenekkel edgyütt meg ne ítéltsék, v. 9. K. Miért félattul Dávid, ha ártatlan igye volt? E. Mert noha a' Saul előtt való vádra nézve ártatlan volt; de tudta hogy ő más vétkeivel Istent meg bántotta, Solt. 19. 14. és 39. 12.

II. Oka könyörgésének, 1. m. az ő kezek-bea vét vagyon, az az, az én balálomra igyeknek; de az én kezem attul tista, v. 10. 11.

F;

2. m.

2. mert az én lábam a' te parancsolatidnak igazsága szerint jár, v. 12. 3. mert a' mikor ők az én véremet szomjuhozzák, a' gyűlöletben dicsérlek tégedet, v. 12.

TUDOMANY.

Mikoron az Istenfelő emberek látrják hogy a' gonoszok és istentelenek el-hatalmaznak, akkoron könyörgeni kell hogy Isten átkes, azokkal edgyütt ne bántesse meg. v. 9-12.

Oka. 1. Mert ők-is a' Lóttal, gyarlóság-tul viseltetvén (ha meg nem edgyeznek-is a' gonosban) társalkodhatnak azokkal, Terem. 19.15.16. 2. mert még az kegyes emberek is, világ szerint, edgyütt meg-iutíthatnek, mint Jonáthán-is Saullal, 1Sam. 31.8. 2Sam. 2.23. így vesztének fok kegyesek Jerusalemben, kiket Írta Idvezítőnk, Luc. 19.41.

Hasz. Int. Könyörögjünk hogy a' hitetlenekkel edgyütt meg ne ítéltsűnk. K. Mit kell cselekednünk? Fel. 1. A' gonoszoknak társaságokat kerülyűk, v.4.5. 2. Mikor űk vér után lefeskednek, akkor mi ártatlanságban mossuk kezeinket, v. 10. 11. 3. Annál szorgalmasan járjunk az Isten parancsolatiban, vers. 12. 4. Gyakorollyuk az Szenteknek gyűlékezeteit, v. 12. Am.

XXVII. SÓLTAR.

Szómája: Dávid meg-jelenő kiben volt bízodalma számkivettetésében, és hogy kíválsképen az Istennek tiszteletit ohajotta minden világi javai felett; annak utánna, könyörög Istennek

nek az ő általmazásáért, biztatván lelkét az Istennek szabadításával.

K. Mikor írta? F. Késégnélkül mikor a' Saul udvarából el-saladot volna, az Adulám barlangjában, 1Sam. 22.1. &c.

Három Részzei vannak.

1. Dávidnak Istenben való bízodalma bujdosásában, ellensége ellen, v. 1-3.
2. Az Isten beszédének s' tiszteletének buzgó kívánsága Dávidban, v. 4-6.
3. Buzgó könyörgése Dávidnak a' meg szabadulásért, v. 7-14.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Dávidnak Istenben való bízodalma, Kintül féllék; kintül reitegjek, v. 1. az az, ha kintén én ellenem tábornak járnának is ellen-ségim, nem félek s' nem esem késégben, vers. 3.

II. Oka bízodalmának, 1. mert az Ur az én világosságom, a' nyomorúságnak sérétségében-is vizsgálalom és szabadítom, v. 1. Mich. 7.8. 2. mert az Ur az én életemnek erősége, v. 1. az az általmazója, Solt. 46.1. 3. m. az én ellenségim, mikor engemet meg akarnak emészteni, meg-szégyenűlnek, s' el vesztnek, v. 1. lád. 1Sam. 31.

TUDOMANY.

Valakiknek az Ur Isten, a' nyomorúságban; világossága és erős segedelme, azok minden vesztedelmeknek közepette bátorúságosok, vers. 1-3. Solt. 46. 1-6. 2Chron. 13.3.12.

OKA. 1. m. azokat Isten az ő gondviselésével oltalmazza, s' vigasztallja, *Solt.* 23. 4. 2. m. azoknak a' nyomoruságnak ferettségében-is, az ő szabadításának világát nyújtja, *Mich.* 7. 8. 3. m. mikor leg nagyobb csorogásban vannak, akkor jelenik meg azoknak, *2Kor.* 6. 10.

HASZ. *Int.* Ha bátorságosak akarunk lenni, a' veszedelmekben, úgy éllünk hogy Isten legyen nál világosságunk, és szabadítónk. Kérd. Mikképpen? Felel. 1. Minnek elötte el-jűnek a' nyomoruságok. (1) élünk Istenből, *1Tim.* 4. 8. (2) szerezzük hitet, *Luk.* 17. 5. (3) keresztség Isten; *Solt.* 91. 14, 15. 2. Mikor jelen vagyunk a' veszedelem. (1) egyedül Istenben bizzunk, v. 2. (2) Ha mindenk el-hadoak-is, Istenből ne szakadjunk el, v. 10. (3) Az Isten keresztség a' segedelemért, v. 9. 4. A' szabadulást az Isten dicsőségéért kérjük, v. 4. *Int. dicsón.* mert meg-ígérte hogy az illyeket meg-halgtatja, *Solt.* 50. 15. és 91. v. 14, 15. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az Isten tisztelgetinek kívánsága Dávidban, v. 4. Egy dolgot kértém az Uról, hogy t. i. engemet meg-szabadítván lakhassam az ő házában és tisztelhessem űtet, *Solt.* 42. 2. és 63. 2.

II. Vége az ő kívánságának, hogy láthassam az Urnak szépségét, az az, az ő dicsőségének jeleit a' sátorban, v. 4.

III. *Indito oka* kívánságának, 1. mert el-rejt engem gondviselésé alatt a' veszedelemnek idején, v. 5. *Solt.* 46. 1. 2. m. az én el-lelenségim felett fel-emel engem méltóságra; v. 6. 3. mert áldozom és éneket mondok az Urnak Sátorában, v. 6.

TUDOMANY.

Az Iste számkivetésben lévő hívőknek, az ő bujdosásáikból való meg-szabadulásokat, minden világi javok felett azért kell kívánni, hogy az Istent a' Gyülekezetekben dicsirhessek és tisztelhessek lelki szabadság gal életeknek napjaiban, v. 4-6. *Solt.* 42. 2, 3.

OKA. 1. Mert a' népnek külső szabadsága az Isten tisztelgetők szabadságában áll, *Solt.* 137. 1-6. *Matt.* 21. 43. 2. m. az Isten tisztelgetinek helyre állásával, a' külső jók-is meg-adatnak, *Solt.* 122. 6-9. *Agg.* 1. 9.

HASZ. I. Feddi. Az számkivetetteket, 1. Kik nem az Isten ígéretül való meg-feszítatásokat; hanem jószágokban való kár való-lásokat firatnyák; nem úgy Dávid: *Int.* és *Solt.* 42. 2, 3. 2. Kik kívánnák házájokban való viszfia menetet, nem hogy Istent szolgálhassák; hanem, hogy világi javokat bírhasfak, olyvak mint a' Sídók, *Jen.* 6. 27.

II. *Int.* I. Ha bujdosunk: minden világi javaink felett kívánnuk az Isten dicsőségét: *Indicsanak.* 1. Az tudományak okai, 1. A' Dávid példája, és a' Judác, *Solt.* 137. 1-6. 3. mert az illyeket szabadítja meg Isten, *Soph.* 3. 18. II. Ha bujdosásunkban

baa Istennek fogadást tőntök adgyuk meg
Dáviddal, *Solt.* 116. v. 14-18, 19. Amen.

A' 3. Részben ezek vannak.

I. Dávidnak könyörgése a' szabadulásért,
v. 7. Halgadj-meg Uram, &c. és v. 9. Ne
rejtse-el, &c.

II. Indító oka könyörgésnek. 1. mert az én
lelkem a' te kereséledre indít engemet, v. 8.
2. m. te én idvétségemnek Istené vagy, v. 9.
3. mert ha Atyám, Anyám el-hágy-iste be-
ned bizom s' nem hadcz-el, v. 10.

III. Könyörgő bujdosásában az Istennek uta-
sában való vezéreltetésért; v. 11. Tanács-meg;

IV. Indító oka: az én ellenségimnek bo-
szúságáért, v. 11.

V. Könyörgő az ellenség ellen való óltalomért,
v. 12. Ne adgy ellenségim kívánságára.

VI. Indító oka: mert hamis tanuk támad-
tak ellenem, &c. minémű volt Doég, &c.

VII. Dávidnak Istenben való bizodalma a'
szabadulás felől, v. 13. En pénig bísem hogy
meg-látom az Urat az ő szentinek gyüleke-
zeiben.

VIII. Lelkét intí az Ur szabadításának bé-
kesleges várására, v. 14. Ennek indító oka:
m. meg-erősítí a' te fízvedet, hogy még di-
osírsjed útet, *Solt.* 42. 12.

T U D O M A N Y.

Valakik siralmas számkivettettekben, egyedül
az Istenben bíznak, ha minden világi emberke-
sín, jó akarósnál el-hagyattatnak is, de az Isten
őket

őket el nem hadgya; sőt kegyessé hozzá vészí,
és meg-szabadítja, v. 7-14. *Terem.* 28. 15.

O K A. 1. Mert az ő Angyalinak seregei-
vel óltalmazza az illyeket, *Terem.* 32. 1, 2.
2. Mert az Illyen bujdosókat Isten el-végez-
te meg-szabadítani, *2Sam.* 14. 14. 3. mert
el-méggyen ez illyenekhez a' szabadulások
idején, *Jer.* 29. 10, 11.

H A S Z. I. Oktat. Nem szűgyenít tehát
meg soha az Istenben való bizodalom, *Rom.*
10. 11-13.

II. Intí. A' szegény számkivettettek;
na essenek kétségben; hanem Dáviddal. 1.
Bizzanak Istenben, v. 10. 2. A' számkivet-
tetésben is Isten fellyék s' az ő parancsola-
tiban járjanak, v. 11. 3. Lelkeket biztassák
az Isten szabadításával, vers. 14. *Solt.* 42. 12.
Amen.

XXVIII. S O L T A R.

Summary: Dávid könyörgő Istennek az ő el-
lenségétől való meg-szabadulásért; és egyszer s'
mind hálaikat ad az ő könyörgésének meg-halga-
tatásáért.

K. Mikor írta? Fel. Mikor kedvezett
volna a' Saul diétének a' barlangban, *1Sam.*
24. 4-7. és a' Chéhilá völgyében, *1Sam.* 26.
8. Kírt Saul édes befédekkel meg-szolított
vala, noba méreg volt sírjében, v. 21. a' mint
az 3. versből ki tertzik.

Két Részai vannak.

1. Könyörög a' meg-halgatásért s' szabadul-
lásért, v. 1.-3.

2. Hálaát ad a' meg-halgattatásért és kö-
nyörög az Ecclesiásért, v. 6.-9.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Könyörgés a' meg-halgattatásért, v. 1, 2.
az az. Uram ne veszteljed el az én kiáltáso-
m, s' ne veis felyhőt könyörgésem cibben,
Esa, 59. 1, 2. Szál. 3. 44.

II. Indító oka. 1. mert ha meg nem hal-
gacz s' meg nem szabadítasz, meg-halok, v.
1. 2. mert a' te templomodhoz emelem-fel
kezemet, a' hol kíváltképpen való módon
ígérted a' meg-halgattatást, Ki-jöv. 25. 22.

III. Könyörög hogy a' hitetlenekkel edgyütt
ne állítsék meg, v. 3.

IV. Oka könyörgésének; mert fájokkal bé-
kességet szólnak; de szívemben gonosz va-
gyon, v. 3.

V. Könyörög hogy Isten az ó gonosz ellensége-
it itélje meg az ó kezek munkájáért, az az, ta-
nácsok s' vegezések szerint, v. 4.

VI. Indító oka: m: nem vésik ezekben
az Urnak cselekedetét, v. 5. az az, a' te én
felüllem való vegezésedet; hanem engemet
hálaíra keresnek, Solt. 62. 4, 5.

TUDOMANY.

I. Mikor a' kegyes emberek, a' meg-térhetet-
len gonoszoktól méltatlan keszergtetnek s' áldoz-
tatnak, könyörgések által kérhetik, hogy Isten azok
nak gondolatjok s' cselekedetük szerint fizessen-
meg.

meg. v. 1. 5. Solt. 9. 10. és 35. 1. 8. és 69. 23.
és 83. 16.

OKA. Mert vagyon erre példának az Uj
Testamentumban is, Mt. 13. 10, 11. Jel. 6. 10.

HASZ. Oktat. Könyörögberőnek tehát
ellenségeink ellen. K. 1. Kik ellen szabad kö-
nyörögnünk? 2. Mikképpen? Az 1. F. Nem azok
ellen. 1. Kik tudatlanságból vétkeznek.

(1) mert ezeket könyörögni kell, Luc. 13.
34. Csel. 7. 6c. (2) mert ezeket segíteni kell
szükségeikben, Matt. 9. 44, 45. Rom. 12. 20.

2. Kik csak magános indulatból gyűlölnék,
ilyekről szól Urunk, Matt. 5. 45. A' 2. F.

1. Nem szabad magános bosszú állásnak
kívánságából, Rom. 12. 18, 19, 20. Nem sza-
bad örök veszedelmet nekik kívánni; hanem
azok ellen, kik (1) az Istennek munkáját
meg nem gondolják; sőt azt mondják.
Nem látja ezt az Isten, Solt. 94. 5. &c. (2)
kik az Isten Ecclesiájának közönséges meg-
békélhetetlen ellenségei, Solt. 137. 7. 2. Ugy
kell ellenek könyörögni. (1) hogy Isten
erejét el-vegye s' igyekezetekben gátol-
ja meg, hogy izándékokat végben ne vihess-
ék, Solt. 9. 20, 21. (2) hogy a' nyomorúság
által Istenhez térítessenek, (3) hogy Isten
azoknak meg-szégységtetésekké, dicsőíté-
seik az egész földön, &c. külföldben kö-
nyörögni ellenek nem lehet.

II. A' hívőknek buzgóságosan könyörögni
kell, hogy Isten őket a' hitetlenekkel edgyütt ne
állítsa egyenlő bánatással. v. 3. lásd, Solt. xxvi.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Háláadás a' meg-halgattatásért, vers. 6. Aldott az Ur, &c.

II. Oka a' háláadásnak. 1. mert az Ur az én erősítségem, s' pálom, v. 7. 2. m. mikor benne bízom meg-segíttetem, v. 7. 3. mert ő az én meg-tartóm fel-kenettetélemtől fogva, v. 8.

III. Könyörgése Dávidnak az Isten népének 1. meg-tartásáért s' őltalmazásáért, v. 9. 2. az ő több népek felet való fel-magasztaltatásáért, v. 9.

TUDOMANY.

I. A' hívek az ő könyörgésekben való meg-halgattatásokért, örömmel tartoznak Istennek hálákat adni, v. 6-8.

OKA, 1. M. ez az Isten akarattya, *Deut.* 8. 10, 11. *1 Thess.* 5. 17, 18. 2. m. kedves áldozat a' háláadás Isten előtt, *Solt.* 50. 23. 3. m. ezért halgat-meg Isten, *Solt.* 50. 15.

HASZNA. *Feddi.* Azokat, kik Istentől el-vészik a' jót; de háládatlanok a' IX. belpoklofokkal, *Luc.* 17. 12-17.

II. *Int.* I. Légytök hálá adók Istenhez, a' meg-halgattatásért. K. *Honnat tudhattyunk meg hogy meg-halgattatunk?* Fel. 1. Ha az kívánt jót el-vőttük, *1 Sam.* 1. 11. és 2. 1. 2. Ha többet vőttél, annál a' mit kértél, *1 Kir.* 3. 7-13. 3. Ha a' kívánt jót el nem vetted; de annál jobbat vőttél Istentől, Dáviddal, ki nek Isten Salomon fiát adá a' meg-holt kis gyermek helyett, *2 Sam.* 12. 23, 24. 4. Ha békes-

békéséges türelemmel várod a' kívánt jót. *Solt.* 85. 13. 5. Ha nem vészted-el a' mit kíváns; még-is magadat Isten akarattya alá adod, *Luc.* 22. 42. 6. Ha meg-isméred, hogy Isten jobbnak ítélte, hogy tenéked a' kívánt jót meg ne adgya: mert ő tudgya minélkül sű-kőkődől, *Matt.* 6. 32. 7. Ha világi gazdagságot kérsz, s' azt Isten nem ad; hanem tudomást és becsületet, mely jobb az arannyál, *Feld.* 22. 1. II. A' könyörgés után várjuk békeségesen az Istennek feleletit, *Solt.* 85. 9. Amen.

III. A' híveknek nem csak magokért; hanem az Istennek népe őltalmazásáért és fel-magasztaltatásáért könyörögni kell, v. 9. lásd. *Solt.* 102.

XXIX. S Ó L T A R.

Summája: Dávid a' világi hatalmasokat int; hogy meg-ismérvén az Istennek nagy hatalmát, magokat meg-alázván az Isten feljék s' tisztelljék.

K. Mikor írta? F. Mikor a' pogányok Fejedelmi s' az Isten népe ellenségi ellen indulna, az Euphrates folyó vize felé: biztatván az Isten népét az Istennek fegedelmével, mint ki retzik a' 11. versből.

Két Részei vannak.

1. Inti a' fő rendeket az Isten ismételre s' engedelmessegre, v. 1-10.

2. Dávidnak Istenben való bizodalma a' győzedelem felől, v. 11.

Az I.

Az 1. Részben ezek vannak:

I. *A' Fejedelmeknek meg szőlőitása, vers. 1.*
 Ti Fejedelmek fia! *A' Fejedelmek vagy erőf-*
sek fiain, érti a' Királyokat, Fejedelmeket és
nagy rendeket, kik az Istennek nehezen en-
gedelmeskednek, Ki jöv. 5. 2. Dan. 4. 28.

II. *Inti őket az engedelmesiségre, v. 1. ad-*
gyatok az Urnak dicsőséget: az az, Ilmér-
jétek meg az Istennek dicsőséges voltát,
ki adta néktek az országlást, Dan. 6. 26.

III. *Indító oka az ítélnék, mely vétetik,*
 1. *Az Isten hatalmaságának jeleitől a' fellegek-*
ben: minémű 1. a' mendörgés, v. 3, 4. Az
Urnak szava vagyon a' vizeken &c. az Ur
szaván érti a' mendörgést: m: az Urnak aka-
ratyából léfzen: a' vizeken pedig érti a' fel-
legeket, Terem. 1. 7. melyekben formáltatik
a' dörgés, 2. A' mendörgésnek munkái a'
földön: úgy-mint (1) le-tört a' Cedrus fá-
kat, v. 5. (2) a' Libánust és Síriont meg-ren-
diti, miatba tombolna, vers. 6. (3) tűzes
menköveket borsát a' földre, v. 7. (4) meg-
renditi a' Cades pusztáját, v. 8. 2. Az ok-
szalan állatoknak az Isten hatalmának jeleire vá-
ló meg-rettenésektől, v. 9. a' szarvasok ijettek:
ben idéltent szűnnek, s' hát az emberek hogy
ne rettegének, 3. Az Isten hívének dicsi-
retektől, kik az ő szent Templomában féle-
lemmel szolgálják az Istent, v. 9. 4. A'
víz-özönnek itéletétől; mely követi, a' zél-
veszeket, mendörgéseket és föld induláso-
kat e' földön, v. 10. mely miá el-vezse az
első

első villá, Terem. 7. 19--21. 5. Az Istennek
örökké való királyságától: ki a' természetnek
ilyen munkái által is Uralkodván rettentí az
hitetleneket, és óltalmazza az ővét, Solt. 77.
16--19.

TUDOMANY.

I. *Minden rendeknek ugyan: de kíváltképpen,*
a' Királyoknak, Fejedelmek s' nagy rendeknek
meg ismérvén az Istennek hatalmaságát s' di-
cőségségét, alázatosan dicsőséget kell ő Felségének
tulajdonítani, v. 1. 2. Solt. 2. 10, 11.

OKA. 1. *Mert a' porból vőtte fel őket,*
Solt. 103. 7. 2. m. az ő dicsőségeket Isten-
től vőtték, 1 Chron. 29. 11--14. Péld. 8. 15. 3.
mert Isten el-reheti tőlők birodalmokat,
Dan. 4. 14. 27. 29.

HÁV. 1. *Feddé. Azokat, kik az Isten-*
nek dicsőséget nem tulajdonítanak, Illyenek;
 1. *Kik az Istennek uraságát nem akarják is-*
mérni, Ki-jöv. 5. 2. 2. Kik fel-suvalkodnak
uraságokban, Dan. 4. 27. 28. 3. Kik kegyet-
lenkednek az Isten népen, Solt. 94. 5--7.
Ezech. 46. 18. 4. Kik szacoltauyák az Isten
népét, Ezech. 45. 8. 9. 5. Kik az Istennek
törvényét meg-utállják, 1 Sam. 15. 17--19. 6.
kik bamiisan ítélik az Isten népének nyomo-
rultit, Solt. 82. 1, 2. &c.

II. *Inti. A' hatalmasokat, hogy dicső-*
esék az Isten. K. Mikhéppen? É. 1. Uri
mélkóságokat Istennek tulajdonítván, 1 Chron.
29. 11--14. Solt. 75. 6, 7. 2. Isten előit mago-
kat meg-alázván, Terem. 18. 27. 3. Az igt-
zakat

zakat általmazván, a' gonoszokat meg íté-
lésén, *Solt. 75. 11. Rom. 13. 4. 4.* Az Isten di-
csőségét általmazván, jósapáttal, *2Chron.*
17. 7. Ezéchiással, *2Kir. 18. 2. &c.* Indicsa
űket, (1) mert hatalmas Isten űket meg-
alázni, *Dan. 4. 17. 28.* (2) m. űk-is meg-ba-
nak, *Solt. 82. 6. 7. 3. m.* Isten képét viselik,
Solt. 82. 6. Amen.

II. Jól lehet a' mendörgéseknek villámásoknak
és meny-kőeknek természeti okai vannak, mel-
lyek által Isten azokat formálja; mind azáltal
azok Istenül est formáltaknak, hogy azok által
az egyetlen hatalmasokat, s' bñben meg-átal-
kottakat meg-rettense, és az ő ismétetire s' át-
csiretíre fel indicsa, v. 3. *Ki-jöv. 14. 24. 25.*
1Sam. 7. 10. Solt. 77. 19. &c.

OKA. 1. Mert, a' kik Isten az ő ép te-
remésiben nem akarják ismérni tisztelni,
Rom. 1. 19. 20. az ő hatalmaságának rettene-
tes munkái által rettent-meg, pelda Pharaó,
Ki-jöv. 5. 2. coll. 14. 25. 2. m. azokban nem
csak az Istennek bölcsesége és hatalma; ha-
nem az ő haragja s' erős bosszúállása is meg-
ismerfzik, mikor azok által rettent s' őli az
embereket, *Solt. 135. 7-9.*

HASZ. 1. Oktat. Nem történetből van-
nak tehát, és nem csak a' természetnek mun-
kái, a' dörgések villámások és menykővek,
a' fellegekben; hanem Istenől is, m. azok
által munkálódik Isten. K. Mit kell itélni
azok felől, a' kiket Isten azok által itél, vagy
meg-ől? F. Nem kell azt itélni hogy mind
azok

azok hitetlő emberek volnának, 1. a' kiknek
házoikat a' szélvész s' menykő meg-
fűt, vagy emészti: m. az Istenfélő jóbon-is,
meg-esett az, 2. a' kiket meg-ől: m. noha
rettenetes itéleti Istennek, de azoknak eléb-
beni életekről; nem halálokról kell ité-
letet tenni: m. még az Isten félők-is itozata-
tó haláloak neveivel mulnak-ki, mint Ke-
reztelő János, *Marc. 6. és 6. István, Csel. 7.*

II. Feddi. Azokat, 1. Kik csak a' ter-
mészeti történetnek tartják ezeket. 2. Kik
ezeknek reutenetes csatogásokra meg nem-
rettennek: keményebbek Néronál, ki ilyen-
kor a' föld alatt való rejtekekben bókott volt
rejtezni.

II. Ins. Ezeket ne tartjuk szerencsének.
K. Mint kell ilyenkor a' hiveknek magokat vi-
selni? F. Nem kell pogányi félelemmel fél-
ni: m. ezek is javokra szolgálnak a' hivek-
nek, *Rom. 8. 28.* hanem 1. Meg-kell ma-
gunkat alázni, az Istennek tekinteti előtt.
2. Meg-kell emlékezőnni az Adám eseti-
ről: m. az épségben ezek nem lötenek vol-
na. 3. könyörögni kell, hogy Isten meg-
térésünk előtt azok által ne öllyön-meg.

AZ 2. RÉSZBEN EZEK VANNAK.

I. Az Istennek hívek körül való általma, v. 111
Az Ur ad erőtséget az ő népének, az idegen
hatalmasok ellen, meg-rettentvén azokat az
ő mendörgő szava által.

II. Az Isten népének békesége, az hatalmas-
sok

fo k ellen, v. 12. az Ur meg-áldgya az ő népét békeféségben.

TUDOMANY.

Az Ur Isten az ő hatalmaságának munkái által (minémű a' mendőrgés, s' villámás, és menykő) az ő népének ellenségét meg-rettenti s' el-szélesíti; és az ő népet meg-őzi, békeféségben meg-tartja, v. 11. Példa. Ki jóv. 14. 14--24, 25.--; 1. coll. Solt. 77. 19. &c. 2Kir. 4. 10. Okait lásd a' második Tudományban.

XXX. SÓLTAR.

Summája: Dávid hálát ad Istennek hogy űcs a' halálnak rettegési ál és minden egyéb veszedelmektől meg-szabadította: intván az ő példájával a' hiveket az Istennek dicsőretire.

K. Mikor írta? Felel. Minek utána, az Absolonnak és Achitophelnak dűbűségektől meg-szabadulván, házát az Absolonnak tiszátalanságátul meg-tisztította volna, v. 1. lásd. 2Sam. 20. 1--3. &c.

Három Részzei vannak.

1. Háládása Dávidnak a' szabadulását; vers. 2--6.

2. Dávidnak maga felől való ítéleti az ő jó állapotjában, v. 7--11.

3. Ujjabb háládása s' fogadása Dávidnak a' szabadulás után, v. 12, 13.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. Dávidnak háládása, v. 2. Fel-magasztallak tégedet Uram,

II. Indito oka háládásának, 1. mert fel-emeltél engemet ellenségim felett, v. 2. 2. mert midőn az én nyomorúságimban hozzád kiáltottam, meg-gyógyító tál, v. 3. 3. m. a' koporsóból s' halálos fájdalomkból meg-szabadítottál engemet, mikor málok abban el-vesztének, v. 4. lásd. 2Sam. 17. 1. 3. 23.

III. Intés a' hivekhez az Isten dicsőretire, v. 5. Dicsőretétek az Urat ő hivel, &c.

IV. Indító okai az intéfnek, 1. mert csak egy szempillantásig, kevés ideig tart az ő haragja, v. 6. 2. m. este, az az, a' nyomorúságnak idején keferűséggel illet; de reggel, az az, a' szabadításnak idején meg vigasztal, s' örömmel bé-töli szíveket; vers. 6. lásd, Sir. 3. 22. Solt. 137. 1. és 126. 2.

TUDOMANY.

Jól lehet az Ur Isten ideig az ő szerelmesre s' frigyes népére haragudnyok; mindazáltal nem tartja fen mindenkor haragját, hanem az ő kegyelmét s' irgalmaságát azokon meg ujítja, őket szabadulással (s' gyógyulással) meg-vigasztallja, v. 2--6. Solt. 103. 9. Esa. 54. 7, 8. Siral. 3. 21, 22.

OKA. 1. M. nem mind őökké feddőlzik s' haragzik az Isten, Solt. 103. 9. 2. mert ideje s' harárvan az Isten haragjának, 2Sam. 24. 13. Jer. 29. 10. 11. 3. m. mérték szerént (az az, nem bírtok érdeme szerént) lil Isten Esa. 27. 8. másképpen senki Isten előtt meg nem állhatna, Job. 9. 3. 4. m. még haragjának idején is, irgalmát meg-ujítja, Siral. 3.

31. s. m. nem veheti el népét magától, Sol. 94. 14. Sőt csak el-sen felekezhetik róla; Efsa. 49. 14. 15.

HASZ. I. Oktat. Soha sem veti tehát el Isten az ő népét, Sol. 94. 14. K. Miért sa-nyargattya tehát? Fel: 1. hogy gyarlóságokat meg-ismérjék, v. 7, 8. 2. hogy Istenhez kiáltsanak, v. 3. Efsa. 26. 16. 3. hogy Istennek fogadásátellel magokat kötelezzék, v. 13. 4. hogy a' szabadulásért Istent dicsőítsék, v. 2. Sol. 116. 17-19.

II. Int. Ha mikor nyomorgattatunk, ne esünk kétségben; hanem várjuk az Urnak szabadítását s' vizsgálását. 1. mert nem-mind örökké haragszik az Ur, v. 6. 2. mert ha ma meg-szomorít, reggel meg-vigasztal, v. 6. mint édes Atya fiát, Sol. 103. 9-13. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. A' Dávid maga felől való ítélési, békesé-
gének idején, v. 7. En az én nyugalomban
(az az, egészségekben s' békeségemben) azt
mondom vala: soha meg nem mozdítottam,
az az, meg nem változik örööm s' békesé-
gem és állapotom.

II. Oka bátorságának: mert az Ur jó kö-
véből erősítette-meg az én hegyemet, az az,
örözléshomár.

III. A' Dávid állapotjának változása,
v. 6. mihelyt el-rejté orczádat, &c. az az,
mihelyt meg-tartóztatád kegyelmes óltalma-
dat,

dat, békeségem háborúságra, méltóságom
alázatos bujdolásra és egészségek betegségre
változék.

IV. Könyörgése Dávidnak a' szabadulásért,
v. 9-11. Te hozzád kiáltottam Uram, &c.

V. Indio oka könyörgésének, v. 10. m. mi
hason vagyon az én véremlen, &c. az az,
ha ellenség engem meg-öl s' portá léfizek, én
a' te igazságodat az én meg-szabadításom-
ért, s' az én ellenségeknek meg-tilteréséért,
nem hirdethetem az előtt közt, Sol. 6. 6.

TUDOMANY.

Isten, még az ő szerelmest is (kik a' békeség-
nek idején magoknak állandó békeséget, világi
bőldogságot ígérnek) siralommal és keférséggel
illeti, v. 7, 8. K. Miért? F. 1. Hogy ma-
gok tehetetlenségét, (az Isteni kegyelem-
nélküli) meg-ismérjék, v. 8. 2. Hogy a' bol-
dog állapotban, magokat el-bíven testi gyö-
nyörűségre ne vetemedgyenek Dáviddal,
2Sam. 11. 1, 2. Sol. 119. 71. 3. Hogy e' világi-
nak fiahoz ne adgyák magokat, s' azokkal
el ne vesszenek, 1Cor. 11. 32. 4. Hogy meg-
tanulják az Istennek itéletit, s' buzgóság lé-
gyen Istenhez bennük, Efsa. 26. 9, 10.

HASZ. I. Oktat. Senki nem ígérhet te-
hát magának világi állandó bőldogságot,
Fild. 27. 1. 1. m. ha ki ma bőldog, s' egé-
séges, holnap bőldogtalan, szegény, nyomor-
ult s' bujdósó lehet, példa, Nabugodonozor,
Dan. 4. 27-29. Job. 1. 14-21. Dávid,
2Sam. 15. 30. &c. 2. m. az Ur aláza s' ma-
gát, 1Sam. 2. 7.

II. Int.

II. *Ins.* 1. Ne igérjünk magunknak ez földön állandóságot: okát most hallók. 2. Ha örömlünket Isten firalomra fordítja, ne fussunk Istenül, hanem Dáviddal 1) kiáltunk Istenhez, v. 9-11. (2) Isten dicsőségére kérjük szabadulásunkat, v. 10. Így fordítja firalmunkat örömré: vers. 12. Jan. 16. v. 20.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *A' Dávid meg-vigasztaltatása*, vers. 12. Fordítád az én firalmomat örömré, &c. Erti kiválteppen azt az örömet; mellyel örvendezett a' frigy ládának Jérusalemben való vitélekor, 2Sam. 6. 14. mellyet firat vala bujdósításában, Solt. 42. 3, 4.

II. *Háladásnak fogadásáttele*, v. 13. Ennek okáért énekel tenéked az én lelkem.

T U D O M A N Y.

Isten, az ó biveinek firalmokat, keferéségeket s' gyárfuszokat, idővel örömré s' vigaságra fordítja, v. 12. Solt. 126. 1, 2. Jan. 16. 20. Mat. 5. v. 4.

O k a. 1. Mert igaz dolog az Istennél, hogy az övéit meg-vigasztallja, 2Pett 1. 6. 7. 2. mert ideje van a' sirások s' az örömnak, Prad. 3. 4. 3. m. úgy van dolgok a' biveknek, mint a' szűlő afzizonynak. Jan. 16. v. 20-22.

H a s z: 1. Oktat. Nem tartt ehát örök ké a' bivek firalma, 1. m. csak ideigvalók azok, Solt. 124. 3. 2. mert meg-vigasztallja

vége

vége az övéit, Esa. 40. 1, 2. &c.

II. *Ins.* 1. A' mi firalmas állapotunkban, ne esünk kétségben; hanem 1. alázatosan könyörögjünk a' vigasztalásért, Dáviddal, v. 11. Jérémlással. Solt. 5. 21. 2. Háladásnak fogadás tételével könyörögjünk, Solt. 9. 14, 15. II. Ha firalmunk örömré fordította Isten, dicshűjünk Istent éretre, v. 13. és Solt. 116. 18, 19. Amen.

XXXI. S O L T A R.

Summája: Dávid az ó bujdósításában, buzdósítottan könyörögve a' szabadulásért, hirdeti az Istennek kegyelmeségét, és a' biveket az Istenben való bizodalomra inti.

K. Mikor írta? Fel. Az Absolon üldözésében. 1. mert Istent indítja a' segedelemre, a' Saul idejében lőtt szabadulásnak emlékeztetivel, v. 8, 9. 2. mert meg-vallja, hogy gonosz vétkéért szenvedt a' nyomorúságot, v. 11.

Három Részei vannak.

1. *Könyörgés a' lelki próbátul és ellenfényt való meg-szabadulásért*, v. 2-19.

2. *Az Isteni kegyelmeségnek hirdetése*, vers. 20-23.

3. *Intés a' bivekhez, az Istenben való szerepet s' benne való bizodalom felől*, v. 24, 25.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *A' szabadulásért való könyörgés*, v. 2, 3. s' kérek ne gyaláztassam meg szabadítás-meg-engemet, &c.

G

II.

II. *Indító oka.* 1. *m.* te benned biztam. Uram, v. 2. 2. *mert* te vagy az én közik-lám és erősségem, v. 3. 3. *mert* a' te kezé-ben ajánlom lelkemet s' életemet, v. 6. 4. *m.* gyűlöltém az hazugságnak követőit, v. 7. 5. *m.* hálaadással örvendezek a' te szabadításodnak, melyet eleltől fogva velem-ecelekedtél, v. 8, 9.

III. *Ujjab könyörgés a' szabadulásért.* A' hol vagyok. 1. *a' könyörgés.* v. 10. Könyö-rülly rajtam Uram.

2. *Indító oka.* 1. *m.* nagy nyomorúságim miatt, lelkem s' testem el-badgyadott, v. 10. 2. *m.* az én hamiságomért [paráznságomért s' gyilkosságomért] lelkem s' testem el-alélt s' fogyarkozott, v. 11. *Solt.* 32. 3, 4. 3. *mert* szidalma vagyok ellenségimnek, v. 12. 4. *mert* barátim meg-utáltak és töltölk mint egy hólt el-felejtetem, v. 12, 13, minémű volt Achitophel, több tanácsival edgyűtt, 2*Sam.* 16, 23. és 17. 1-3. 5. *m.* sok szidalmat s' gyalázatot hallok ártatlanul, vers. 14. láld. 2*Sam.* 15. 3. seq. 6. *m.* ennyi nyomorúságim-ban is te benned bizom, v. 15.

IV. *Ujjabb könyörgés.* A' hol könyörög, 1. *a' szabadulásért, s' királyságában való bé-alla-tásáért,* v. 16, 16. szabadics-meg, &c. 11. *El-lens' ginek meg-szégysítettékért,* v. 18, 19.

2. *Indító oka.* (1) *mert* téged hivlak segítségől, vers. 18. (2) *mert* én ellenem-ártatlanságomban kevélységgel szóllanak, vers. 19.

T U

TUDOMANY.

I. *A' híveknek a' ő lelki, testi, háboruitul és ellenségeiktől való meg szabadulásokat, Istenből, bűnöknek vallás tételével kell könyörgések által kér-ni,* v. 2-18. *Solt.* 38, 19. példa, Ephraim, Jer. 31. 18, 19.

OKA. 1. *Mert* az illyeken indul-meg az Istennek atyai indulatya, Jer. 31. 18, 19, 20. 2. *m.* illyek nyerne irgalmaságot, Manaf-sessel, 2*Chron.* 33. 12, 13. 3. *mert* külföldben Istentől kegyelmet nem nyernek, *Hof.* 5. 15. 4. *m.* úgy vigasztaltnak lelkekben, *Solt.* 32. v. 3, 4.

HASZ. I. *Oktat.* Nem csuda tehát hogy sokan lelki s' testi próbájakból, meg nem szabadulnak, 1. *m.* nem az Isten igaz igreté-ben való bizodalommal járulnak Istenhez. 2. *m.* nem bűnöknek vallástételével könyö-rögek, mint David, 2*Sam.* 24. 17.

II. *Int.* A' hívek a' lelki s' testi próbák-ban, ne essenek kétségbe; hanem 1. Isten-hez járulysan könyörgésekben, v. 2. 2. Az Isten igretiben való bizodalommal könyörgjenek a' szabadulásért, v. 4. *mert* illyek a' Igené a' szabadítást, *Solt.* 50. v. 15. Amen.

III. *A' híveknek minden lelki és testi háboru-sági és ellenséginek gonoszsági ellen, ha bátorságosok akarnak lenni, az ő lelkeket s' életüket Istennek gondviselése alá kell ajánlani.* v. 6. 1*Pét.* 4. 19.

OKA. 1. *Mert* Isten Péter tanit arra, 1*Pét.* 4. 19. 2. *m.* az örvét Isten, még az halálnak Gz árnyé-

árvékában is bé-fedezi, Solt. 23. 4. 3. v. az illyek nyugosznak bátorisággal, az Isteni gondviselés alatt, Solt. 91. 1-5.

HASZ. I. Oktat. Bóldogok azok kik az őlelkeket Istennek ajánlhatják, a' háborúságokban. K. Kiszodák azok? F. 1. Kiket az Ur Jéhus meg váltott, vers. 6. 2. Kik az ő háborúságokban is, gyűlölik a' gonoszokat, v. 7. 3. Kik az Isten régen vélelk közlőit jó akarattal, biztatják magokat, v. 8. 9. 4. Kik magok erőtelenségét s' tehetetlenségét meg-ílmérik, v. 10-13. 5. Kik méltatlanságot szenvednek, v. 19. &c.

II. Int. A' mi háborutokban ajánljuk Istennek kezében lelkünket: mert mint bí pártor meg-öriz bennünket, Solt. 12. 4. 8. Amen.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Az Isten jóságának predikálása, v. 20. Melly igen büszkes a' te jóvótod.

II. Azoknak le-írások, kiké az Isten jósága, v. 20. 1. az Isten féldőké, 2. az Istenben bizóké, v. 20.

III. Gyűlölete az Isten jóságának, az Isten féldőkben s' ő benne bizókban, v. 21. el-reked Isten azokat a' te orrádnak rejtekében (az az Isteni mindenütt jelenlévő hatalmadban) a' kevélyek s' őket háborúgatók ellen, v. 21.

IV. Háladása Dávidnak az Isten őhalmnásáért, mellyel titer ellenségi ellen őhalmnás, v. 22. láld. 2 Sam. 17. 27.

V. 4.

V. 4. Dávidnak reménysége felett való meg-szabadítására, v. 23.

TUDOMANY.

Isten, az őtet féld s' benne bizók híveknek könyörgéseket, bintén akkor halgattya meg, és akkor szabadította meg, mikor ingyen sem reménlőnek, v. 20-23. Solt. 94. 18. és 142.

Miert? OKA 1. hogy egyedül Istennek tulajdonicsák a' dicsőséget, Solt. 44. 3. 4. és 115. 2. 2. hogy így mutatja meg Isten, hatalmát mind az ővének meg-szabadításában, mind az ő ellenségeinek meg-ízgyednitésben, Esa. 10. 5-12. Ide néz J. d. Mich. 7. 8-10. és a' három iffiak, Dan. 3. 17. 18. 3. hogy a' meg-szabadulás után nagyobb bizodalmost helyheztesék Istenben, Solt. 63. 7. 8. 4. hogy másokat biztassanak az Isteni szabadítással, Solt. 66. 16-19.

HASZ. I. Oktat. Soha nem hagyja te hát-el Isten az ővéit, ha ők Isten felől úgy gondolkodnak is, Esa. 49. 14. 15.

II. Int. Ha mikor az Isteni segedelem kékik, ne panaszkodgyunk Istenre, mint J. d. Esa. 49. 14. 15. Hát mit eszékedgyünk? 1. Féllyük Isten, vers. 20. 2. Emberei reménysége felett bizzuak Istenben, v. 20. láld. Job. 13. 15. 3. Várjuk az Isteni segedelemet, s' biztassuk lelkünket az Isteni segedelemmel, Solt. 42. 12. m. ha kékik is, el-jő, Hab. 2. 2. 3. láld. a' 94. Solt. v. 28.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Hivatata a' híveknek az Isten szeretetive

G;

v. 24.

v. 24. Míképpen kell Istent szeretni, lásd. Matt. 22. 37.

II. *Indito oka*, 1. m. az ő bűneit meg-örz, v. 24. 2. m. meg-iréli érdemek szerint az Isten népet háborgató kevélyeket, v. 24. 2 Thess. 1. 6, 7. &c.

III. *Inti a' hűveket az Istenben való bizodalomra*, az Isteni segedelemnek várására, vers. 25.

T U D O M A N Y.

Falakik az ő nyomorúságokban s' szorongatásatásokban Istent szeretik és erős bizodalommal várják az Isteni segedelemet, azokat Isten meg-örzi, és azoknak ellenségit meg-itiili, v. 24, 25. Solt. 3. 4-7.

O K A. 1. Mert az Őtet szeretők s' ő bennük bizók meg nem szegyenűlnek, Rom. 10. 11. 2. mert azoknak ígirt szabadulást, Solt. 12. 6.

H A S Z. *Inti Szerelűk tehát Istent a' bűn-
késégek idején; hogy a' nyomorúságban
Isten-is Sereffen bennűnket: m. úgy halgat-
tatunk és szabadittatunk meg, Solt. 91. 14.
15. Amen.*

XXXII. S Ó L T A R.

Summája: Dávid azt mutatya meg e' Soltárban, hogy emberek fő boldogsága e' világon; áll a' bűnnek bocsánattjában és Isten előt való meg igazulásban: és egyszer s' mind másokat tanit míképpen tegyenek szert e' boldogságra.

K. Mikor irta? Fel: Minek utánna bű-
nei.

XXXII. S O L T A R. 151
neicét a' Náhán Prophétátul meg-feddetvén,
bűneit meg-vallomta volna, és az ő bűneinek
bocsánattja felőll lelkének győzelemi után,
bizonyossá tétetett volna, 2 Sam. 12. 13.

Két Réfzei vadnak.

I. A' bűnös embernek boldogsága, és annak el-nyerésének módja, v. 1-7.

2. Dávid tanítja s' inti a' bűnösöket annak a' boldogságnak meg-szerzésére, v. 8, 11.

Az 1. Réfzben ezek vannak.

I. Az embernek boldogsága: melyet há-
romképpen ír-le. 1. Boldog a' kinek hamis-
sága meg-bocsátatott, v. 1. Mert az Isten előt
meg-igazítatott, Rom. 8. 1. 2. A' kinek bű-
ne el-fedeztetett, v. 1. Mert annak az Adám-
tul reá barmazon lelki meztelensége a' Chri-
stus igazságával mint kőntőffel el-fedeztetett,
Jel. 19. 7, 8. 3. A' kinek az Ur nem tulajdo-
nitja az ő hamiságát, v. 2. m. ámbár azt vá-
dolja-is a' törvény; de Isten ahöz meg-cu-
gcseltetvén a' Christusban, bűneit neki nem
tulajdonítja, 2 Cor. 5. 19-21.

II. Azoknak le-írások kiké' boldogság, v. 2.
Kinek lelkében nincs családság, az az, ki
csalárdul nem takargattya; hanem meg-val-
lyá bűneit s' Istentől kegyelmet kér, mint
ezt világositja, v. 3. s' ide való, Pél. 28. 13.
1 Jan. 1. 9.

III. Boldogtalanságok azoknak kik bűnőket
tagadgyák s' takargattják: melyet Dávid ma-
ga példájában mutat, v. 3, 4, az az, mikor

152 XXXII. S O L T A R.
 takargatom bűneimet, lelkem ismereti reám
 támad, s' győzötte, külső s' belső réseimet
 s' nem volt lelkemnek nyugalma, *Solt.* 38.
 v. 3--9.

IV. Adógya ennek a' boldogságnak meg-nyer-
 vésének, mely kettőben áll, 1. a' bűnnek meg-
 vallásában, *vers.* 5. az én bűneimet tenéked
 meg-jelentem. 2. a' bűn bocsánatnak kérésé-
 ben, v. 6. melyet világosbántélsen-le, *Solt.*
 51. 3--9.

V. Gyűlölete a' bűn bocsánat kérésnek, a'
 fok vizeknek árradási hozzá nem juthatnak,
 az az, a' lelki ismeretnek győzelmé és az ha-
 lálnak fájdalomi s' a' fok nyomorúságok, azo-
 kat el nem boríthatják, ha benne meg-ü-
 kőznek-is, mikoron Istenhez fuháskodnak,
Rom. 8. 1. 34--38.

V. Könyörgése Dávidnak az ő bűneinek s'
 lelki ismeretinek sorongatásától való meg-
 szabadulásért, v. 7. Te vagy az én óltalmam.

VI. Indítókai, v. 7. szabadulásnak éne-
 kével végy könyvül engemet; az az, melyek
 utánna bűneiműl s' lelkem ismeretinek vád-
 gyától meg-szabadulok, tégedet örömmel
 dicshetlek, *Solt.* 51. 14--17.

T U D O M Á N Y.

I. A' szegény bűnös embernek boldogsága I-
 sten előtt ebben áll, ha Isten ő neké bűneit meg-
 bocsátotta és meg-igazította, v. 1, 2. *Rom.* 4. 7.

O K A. 1. Mert annak Istennel béké-
 se-vagyon, *Rom.* 5. 1. 2. mert annak Isten
 bűneit nem tulajdonítja, 2 *Cor.* 5. 29. 3. m-
 annak

XXXII. S O L T A R. 153
 annak a' törvénytől és lelki ismeretétől, kár-
 hoztatása nincsen, *Rom.* 8. 1.

Hasz. I. Oktat. Senki tehát magát ből-
 degnak nem mondhatja, kinek bűnei meg-
 nem bocsátatnak. K. 1. Kicsodák azok?
 2. Mikképpen tehet a' bűnös ember erre szert? 3.
 Kikéltaláltatik meg ez a' boldogság? Az 1.
 F. 1. Kik bűnőket titkollyák, mint ha Isten
 nem tudná, *Terem.* 4. 9. Péld. 28. 13. 2. Kik
 Istenen kívül másutt keresnek bűn bocsána-
 tot, magok, vagy mások érdemében, *Esa.* 55.
 1--7. 3. Kik bűnők miá kétségben esnek,
Kainnal, Terem. 4. 13. *Judással, Matt.* 27. 3.
 4. 5. A' 2. F. 1. bűneinek meg-isméré-
 sével. 2. meg-vallásával, Péld. 28. 13. 1 Jan.
 1. v. 9. 3. az Isten irgalmasságának kérésé-
 vel, v. 5. *Luc.* 18. 13. 14. A' 3. F. A' Jé-
 sus Christus Izenvedésének s' halálának ér-
 demében, 1. mert az ő sebei által gyogyul-
 tunk meg, *Esa.* 53. 5. &c. 2. m. ő általa igá-
 zultunk meg Isten előtt, *Rom.* 5. 1. &c.

I I. Int. Ezt a' boldogságot ne keressük
 másutt; hanem csak a' Christusnál: m. ma-
 ga hív hozzá, *Matt.* 11. 28, 29. Amen.

I I. Az ő bűnei miatt lelke ismeretiben meg-
 reitett szegény bűnös, mind addig sem talál ma-
 gának nyugalmat s' bűn bocsánatot, míglen az
 ő bűneit Isten előtt meg-nem vallja s' annak bo-
 csánataért nem könyörög, v. 3--5.

O K A. 1. Mert mind addig sem szabadul-
 hat meg leike; a' bűnnek pokolig le-nyomó
 terhétől, *Matt.* 11. 28, 29. 2. m, mind addig

nem áthat meg Isten előtt, *Solt.* 130. 3. hanem
fűt Ádammal, *Terem.* 3. 7-10. 3. mert a'
bűn bocsánatnak érzése tézsi embert Isten
előtt bátorsággal, v. 5. 6. 4. m. a' bűn bo-
csánat szabaditja fel embert, a' bűnnek, tör-
vénynek és a' lelki ismértnek vádgya áll, *Rom.* 8. 1-3, 4.

H. A. 2. I. Oktat. Bizonyos lehet tehát
ember idvezítő hitel az ő bűneinek bocsá-
nattya felől. K. 1. Honnan ismérhetjük
meg ezt a' bizonyosságot? 2. Miért hogy sok-
szor ezt még a' meg igazított emberek sem éri-
zik? Az 1. F. 1. A' bűnnek igaz meg-
vallásából, v. 5. 2. A' buzgó könyörgésből,
v. 6. 3. Más bűnösöknek az Isten kegyel-
mére való hívogatásban, v. 8. 9. *Solt.* 51. 14.
Rom. 8. 1. 5. A' Izent élezből, *Tis.* 2. 11-14.
6. A' bűnnek utálásából, *Solt.* 26. 3, 4. A' 2.
F. 1. A' hitnek gyengeségétől, *Marc.* 9.
29. 2. A' sok nyomorúságotul, *Matth.* 8.
25, 26. 3. A' mindennapi esetekről, nem
gondolkodván arról, hogy sokakban meg es-
nek az hivek is, *Jac.* 3. 2.

II. Int. Ha nyugalmat akarunk szerezni
lelkünknek. 1. Vallyuk meg bűneinket,
1Ján. 1. 9. 2. Mennyünk a' Christushoz,
Matt. 11. 28, 29. 3. Könyörödjünk az Isten-
bűn bocsáto kegyelmének érzéstért, *Solt.* 51.
14. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Tanitja Dávid a' bűnösöket ennek a' bol-
dog-

dogságnak utára, v. 8. Bölcsé tézlek tégedet
&c. az az, meg tanítlak, hogy hogy nyarjed
meg a' meg igazittatásnak boldogságát.

II. Inti hogy ezt a' boldogságot oktalán áll-
tok módgyára meg ne vessék, v. 9. Ne legye-
tek olyak mint a' ló, &c. Ezen ezeken, a'
bűnben meg átkodtakat, kiket lóhoz és ösz-
vérhez hasonlít: m: miképpen ezek sép főval
meg nem szelidíthetnek; hanem erős za-
bolák által: ugy a' meg átkodott bűnösök,
nem akarnak az Isten szépigietti által meg-
térni; hanem ha az Istennek erős fenyege-
tési és a' lelki ismértnek gyötrelmi által,
sebhettek meg, mint Dávid, Manasse,
2Chron. 33. 11, 12. Ephraim, *Jer.* 31. 18-20.

III. Indító oka intésenek. 1. m. sok bána-
tillésnek ímeg térteteli hitetleneknek, v. 10.
Matt. 22. 13. és 25. 41. &c. 2. m. a' ki meg-
tér irgalmaságot nyér, v. 10. Péld. 28. 13.

IV. Inti a' meg tért bűnösöket, az Istenben
való örömrre, v. 11. Vigadgyatok &c.

T U D O M A N Y.

I. Az igazán meg-tért, Istenből kegyelmet
nyert ember, tartozik más bűnösöket is az Isten-
nek kegyelmének vételére s' a' meg-térésre, hívni s'
tanítani, v. 8. *Solt.* 51. 15. *Jani.* 4. 29.

OKA. 1. Mert csak a' mi felebarátunk el-
tévedett marháját is tartozunk jó utban bajta-
ni, *Deut.* 22. 1-3. mennyivel inkább az el-
tévelyedett bűnös, inteni s' tanítani a' meg-
térésre, *1Tim.* 1. 15; 16. 2. mert tartozunk
azoknak bűnök bocsánattyaért könyörögni,

Matt. 6. 12. 3. m. tartozunk Isten parancsoltatából hirdetni, még a pogányoknak is az Istennek dicsőítő szavaditását, Solt. 96. v. 2, 3.

HASZNA. I. Feddi azokat. 1. Kik nevetik s' csufolják a meg-esett nagy bűnösöket. 2. Azokat Istenes társalkodásokkal nem akarják meg térésre bíni. Ezek nem követik Ildvezítőket, Matt. 9. 10. 13.

II. Int. 1. A' nagy bűnösöket vizsgálatalyuk, Csel. 9. 17. 2. Azokat szép intésekkel fel vegyűk, mint el tévelyedett juhokat a' Christushoz vigyűk, 2Cor. 2. 6-8.

III. A' bűnben meg-átalkodott emberek meg-térésük előtt hasonlók az esztelen lovakhoz, és őszvérekhez, v. 9. Jer. 5. 7, 8.

OKA, I. M. miképpen azok nem ismernek bűnt: úgy a' bűnben meg-átalkodtak, (1) nem ismerik bűnösöket, Pél. 30. 20. (2) úgy vétkeznek mintha Isten nem tudná s' nem látná, Solt. 94. 4-8. 2. m. miképpen azokban szemérem nincsen: úgy a' bűnben meg-átalkodtak. mindegy szemérem nélkül viszik végben testi gonosz indulatokat, Jer. 5. 7, 8. Eph. 4. 17-19. 2Pet. 2. 12. 3. m. miképpen azok, zabolával s' őszítással szelídítetnek meg, s' úgy igazgattnak jobb s' bal kéz felé: úgy hozatnak a' meg-térésre az ilyen bűnösök, pelda Ephraim, Jer. 31. 18, 19. Saulus, Csel. 9. 5, 6.

HASZ. Oktat. 1. A' bűnösnek nincs tehát maga crejében az ő meg-térése; mert olyan mint

mint a' ló és őszvér; hanem Isten ad annak meg-térést, Jer. 31. 18-20. K. Miért parancsoltja tehát Isten nekik a' meg-térést? F. 1. hogy meg-ismértessék velük magok tehetetlenségeket, 2. hogy meg-ismérjék zűkségeket a' meg-térésre, Jer. 3. 13. 3. hogy kívántassék velük Isten az ő kegyelmét, Hos. 14. 2, 3-5. 2. Nem térhet tehát mind addig a' szegény bűnös, míg Isten az ő természetli keménységét a' vadságát, meg-nem lágyítja. K. Miképpen viszi az Isten végben? Fel. 1. Edeséges hívogatás által, Matt. 11. 28, 29. 2. Szép Igéretnek által, Ezech. 18. 31. 32. 30. Kemény nyavalyák által, Jer. 31. 18, 19. &c. Amen.

XXXIII. S O L T A R.

Summája: Dávid inti az Isten népet az Istennek dicsőítésre az ő gondviselésért, bölcseségért, hatalmáért és sok rendbeli jó teteményiért, melyeket kiváltsággal az ő anyaszentegyházával selekedett.

K. Mikor Inta? Fel. Minek uránna sok pogányokon Isten az ő népének győzedelmét adott: melyet egyedül Istennek tulajdonít, v. 10. 16, 17.

Három Részei vannak.

1. Inti a' népet az Istennek dicsőítésre, az ő sok rendbeli jó teteményiért. v. 1-9.

2. A' hívőknek az Isten segédelmének ohajtását, v. 20, 21.

3. Könyörög Istennek, hogy irgalmasfágát, oltalmát tartsa fen rajtuk, v. 22.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Inti a' hívákat az Urban való örömré, v. 1. örüljetekek ti igazak (az az, a' Christusban meg igazítottak, Phil. 3. 9. 10.) az Urban.

II. Módgya az örömnék, v. 2, 3. Dicső-jétek az Urat hegedűkben, &c. K. Az Új Testamentumban, ma kellé muszákkal az Templomokban Istent dicsőíteni: Fel: Nem, 1. mert: a' több ceremóniákkal, a' Christus eljövételével ezis el-töröltetett, Col. 2. 17. 2. ma ma, psálmusokkal, hymnusokkal, akar Istent tiszteltetni, Col. 3. 16. 3. m. lélekben s' igazságban kell ma Istent tisztelni, Jan. 4. 24. Lásd, Solt: 81.

III. Indító okai az Istenben való örömnék, 1. m. igaz s' ábratatos az ő igéretiben, v. 4. 2. m. szereti az igazságot, v. 5. Solt. 119. 64. 4. m. ő teremte az eget s' annak minden seregeit, v. 6. 5. m. az ő hatalmosságával a' teogernék vizeit őzve gyűjtötte s' meg-határozta, v. 7. Job. 38. 10, 11. Jer. 5. 22.

IV. Int mindeneket az Istennek féltelmére, v. 8. A' hol vagyon, 1. az intés, Féltel az Urat minden föld, az az, minden földön lakó népek. 2. Indító oka ez intésnek, (1) mert mindeneket egy szavával teremte, v. 9. Terem. 1. 3. (2) m. hibában valóvá tébi a' pogányoknak száadékokat, v. 10. (3) mert az Urnak tanácsa megmarad a' végben mégycn v. 11. Num. 23. 19.

V.

V. Az Isten népének boldogsága, v. 12. melyet kétképpen ír-le, (1) Boldog nép a' ki nek Istene a' Jéhoza, (2) a' kit magának örökségül választott, Solt. 65. 5. Deut. 14. 2.

VI. Az Istennek mindenkire ki-terjedő gondviselése: melyet ezekben állat: 1. hogy mindeneket lát s' igazgat az ő cselekedetek szerint, v. 13. Neh. 9. 6. 2. hogy azoknak akaratyokat s' tanácsokat, tudgya s' igazgattyá, v. 14, 15.

VII. Az Isten ellen való emberi tanácsnak s' erőnek haszontalansága: melyet az Isteni tanács ellen való hadakozásban fejez-ki, vers. 16, 17:

VIII. Az Isten kíváltképpen való gondviselése, az ő híveihez, v. 18. A' hol vagyon. 1. az Isteni gondviselés, Az Urnak szemei, (az az, Gondviselése) az űtet féldőkon, &c. 2. Végo az Isteni gondviselésnek, (1) hogy megszabadítsa a' haláltul az ő lelkeket, v. 19. Solt. 23. 4. (2) hogy meg-tartsa űket az éhségben, v. 19. Solt. 37. 25. és 146. 7.

T U D O M Á N Y.

I. Az Ur-Jesus Christusban meg-igazított hívék és szentek, lelki örömdexissel tartoznak Isten, az ő bölcseségének, hatalmosságának és gondviselésének munkáért dicsőíteni, v. 1. &c.

OKA. 1. Mert űket képeré (nem oktatlan állatú) teremptette, v. 6. Terem. 1. 26, 27. 2. m. ő érettek teremptette az eget, földet, tengert és minden állatokat, v. 7. Terem. 1. 26. 3. m. valamit igit nekik meg-telíve-

fűl,

fiú, v. 4. Num. 23. 19. 4. mert az ő ellenek tanácskozó pogányokat meg-fügyenyít, v. 10. Ki jöv. 14. 25. 5. m. kíváltképpen gondot visel reájok az ehségben és a' halálos veszedelmekben, v. 18. 19.

HASZ. I. Oktat. Nem Istentől meg-igazítator emberek tehát azok, kik az Isten örömmel nem dicshetik, *Minéműek*. 1. Kik az el-vőt jókért Istennek halálat nem adnak, Luc. 17. 17, 18. 2. Kik az Isten munkáiban nem gyönyörködnek, Job. 21. 14. 3. Kik a' testnek s' világnak élnek, Luc. 12. 19. 4. Kik az Istenen kívül teremteit állatokat tisztelnek s' az Istennek tisztelétit azoknak adgyák, Jer. 44. 17. 18. &c.

II. *Int.* Tiszteljük s' dicslíjük Istent, magánoosan és közönséges helyen: Indicsának a' Tudománynak okai, &c. Amen.

II. Minden embereknek tanácskozáso, gondolatryok s' végezések, melyek vannak, s' léznek az Isten tanácsa s' gondviselése ellen, Istentől el-fordítatnak, s' hiában valókka' tétetnek, v. 10. Peld. 19. 21.

OKA. 1. Mert az Istennek tanácsa mégyen végben, s' az áll-meg, v. 11. Esa. 46. 10. 2. m. az ember gondollya-el, de Isten igazgattyja, s' határozza-meg a' gondolatokat, Esa. 10. 5. 12. 3. m. valamik Isten el-végezett, meg csalatatlanul végben mégyen, Num. 23. 19. 4. m. nincs Isten ellen tanács, Peld. 21. 30. 5. m. valamelyeket hatalmával teremteit; azokat hatalmasson akarattya szerént

rént igazgattyja, vers. 7. 8. 9. Neh. 9. v. 6.

HASZ. I. Oktat. Nem mégyen tehát végben az istentelenek tanácsa az hivek ellen, Isten akarattya nélkül. Oka: 1. mert meg-neveti azokat Isten, Solt. 2. 4. 2. m. hiában valóvá teszi Isten azokat, Csel. 5. 38. 39.

II. Mikor az istentelenek tanácskoznak ellenünk, bizruk Istenre magunkat. 1. mert Isten akarattya nélkül csak hajunk szálát is nem bántathatják, Matt. 19. 29. 30. 2. m. meg-fügyenyíti azokat, v. 10. 3. m. a' magok fejére fordítja, mint Pharahnak, Ki jöv. 14. 25. Achitophelnak, 2Sam. 17. &c. 3. mert meg-szabadít azoknak halálos tanácsoktul, v. 19. Amen.

III. Az Isten hiveinek egyéb népek mellett való boldogságok ebben áll, hogy ők Istennek népei, és örökségi, v. 12. Dent. 14. 2.

OKA. 1. Mert a' kik nem Isten népei, azok a' Sátánnak orsógában vannak, Csel. 26. 18. 2. mert a' kik Isten népei, az Istennek nevéből nevezetnek, Esa. 43. 6. 7. 3. mert a' kik Isten népei, azok a' Christusnak örökös társai, Rom. 8. 16. 17. 4. m. igaz jus szerént mindenek azoké mennyen és földön, 1Cor. 3. 22.

HASZ. I. Oktat. 1. Boldogtalanok tehát azok kik nem Isten népei: *Minéműek*. 1. Kik Isten ismeretén kívül valók, Eph. 2. 11. 12. 2. Kik a' Christust Isteneknek teremte-jöknek nem ismerik, 1Jan. 4. 1. 2. 3. Kik e' világnak s' a' testnek élnek, 1Pét. 4. 3. 4. Kik

Kik az Istennek befedét nem halgatták, Jan. 8. 44. 45. 1. Kik az Isten népét nyomorgatták, Gal. 4. 18-19.

II. Int. 1. Agyuok bálát Istennek hogy minket népévé s' örökségévé tőtt, ki-hozván a' Pogányságból s' bálványozásból, Col. 1. 12. 13. 2. Ellyűnk ugyanitt illik Isten népéhez. K. Miképpen? P. 1. Ne társalkodgyuunk e' világnak fiaival, 1Pét. 4. 3. 2. Járjunk az Istennek parancsolataiban, Terem. 17. 1. 2. 3. Halgassuk az Isten befedétét s' ugyanlakozik nálunk, Jan. 14. v. 23. 4. Ellyűnk szentül; m. erre hívott Isten, Tit. 2. 11-14. Amen.

I V. Az Isteni segedelem nélkül, senkit az ő népének fokasága, erősege, a' hadakozásnak idején meg nem szabadíthat és meg nem oltalmazhat, v. 16. 17. Példa Pharao, Ki jöv. 14. Sennachérib, Efsa. 37. 36. Zéra, 2Chron. 14. 9. &c.

O K A. 1. Mert az badnak ereje áll az Isten kegyelmes jelen létében, 2Chron. 13. 12. 2. m. Isten, mind embernek, mind lónak erejét el-vetheti, szívét el-olvaszthatja, Solt. 76. 2-8. Lásd. Solt. 60. 13.

V. Isten az őtet féltő hűveire, minden szűkségekben kegyelmessen gondot visel, v. 18. 19.

O K A. 1. Mert soha nem hagyhatta el népét, Solt. 94. 12. 2. m. az halálos veszedelemben oltalmazza, mint Dávidot, sokszor. 3. m. Eűkségekben s' éhségekben táplálta, mint Ilyést, 1Kir. 17. és 19. a' 100. Prophétákat, 1Kir. 18. 4-13. &c.

Hasz.

Hasz. Int. Félyűk az Urat, 1. m. nem lében semmi szűkségünk, Solt. 34. 10. 2. m. a' nyomorúságokból ki-fabadit, Solt. 34. 20. 3. m. minden veszedelmektől meg-szabadítja lelküket az űtet féltőknek, Solt. 34. 23. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. A' hűvekben az Isten segedelemének obajtsa, v. 20. A' mi lelkünk várja az Urat.

II. Indító oka, 1. mert ő benne vigad a' mi hűvűnk, v. 21. 2. m. ő a' mi legűtségűnk, v. 20. 3. m. az ő bentnevében bűvűnk, v. 21.

TUDOMANY.

Valaki Isten népe s' öröksége, minden szűkségekben s' nyomorúságában egyedül csak Istenben kell bűzni, és ő Felűgét kell nagy bűzodalommal várm, v. 20. 21.

O K A. 1. Mert paiffa Isten az ő népének, Terem. 25. 1. Solt. 46. 2. 2. m. Isten közepette lakik az ő népének, Solt. 46. 6. 3. m. ő rzi őket mint szeme fényét, Zach. 2. 12. 4. m. soha végképpen el nem hadgya űket, Solt. 94. 14.

A' 3. Részben ezek vannak.

I. Az Isten irgalmasűgűgának kívánása, v. 22. Légyen Uram a' te irgalmasűgűd mi rajtunk, v. 22.

II. Indító oka: m. te benned bűztunk, v. 22.

TUDOMANY.

Az Istennek hűveinek azon kell könyörűgni, hogy Isten, az ő bűzodalnok szerént, tarcsa-meg-
ő rajt

ő rajtuk kegyelmét óltalmaz, gondviselését és szabadítását, v. 22.

O K A. 1. mert Isten nélkül semmit nem cselekedhetnek, Jan. 1. 5. 2. m. ha Isten őket magoknak hadgya, az emberek ő rajtuk hatalmat véstnek, Solt. 44. 10. 11.

H A S Z. 1. Oktat. Szűkölködünk tehát, minden napon az Isten irgalmassága nélkül.

I I. Int. Kérjük Isten hogy irgalmasságát töltőnk meg ne vonnya, mint Saultól; hanem marafizsa-meg nállunk, 2 Sam. 7. 15, 16. Amen.

XXXIV. S O L T A R.

Summája: Dávid meg-szabadulván ellenségeitől, Istennek hálát ad, s másokat ismét a kegyes életre s Isteni félelemre; és egyszer s mind vigasztallja a' nyomorúságban levőket az Istennek szabadításával.

K. Mikor írta? F. Mikor Saultól való feltében Achishoz (ki Abimeleknek is mondatik) a' Philistaeusok királyához futván ábrázatyt el-változtatta volna; és ott meg-ismértevé. Ismét onnét az Adullám barlangjában baladván, Saultól meg-szabadult volna, v. 1. lád, 1 Sam. 21. 10.-14. és 22. 1, 2.

Három Részzei vannak.

1. Háládása Dávidnak a' szabadulásért v. 1.-8.

2. Inti a' híveket a' kegyességre és Isteni félelemre, v. 8.-19.

3. Vég

3. Vigasztallja a' nyomorultakat az Isteni szabadulással, v. 20.-23.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Háládás a' szabadulásért, v. 2. Aldom az Urat.

II. Módgya a' háládásnak. 1. minden időben, v. 2. 2. szíjjal, v. 2. 3. szívvel lélekkel, v. 3.

III. Vége a' háládásnak, v. 3. hogy ezt meg halván a' zelidek (a' hiekek) örüljenek az én szabadulásomnak.

IV. Inti a' híveket az Isten dicsőítésére, Az hol vagyok. 1. az intés, v. 4. Magasztallások az Urat velem együtt, kik velem bujdos-tatok, 1 Sam. 22. 2. 2. az intésnek okai. 1. m. kerestem (könyörgésemben) az Urat, s' meg-halगतott, &c. v. 5. 1. m. a' kik ő reá néznek s' ő hozzá futnak segedelemért azok meg nem szégyenülnek, v. 6. 3. m. én segény hozzá kiáltottam, s' meg-halगतott, v. 7. 4. mert táborát jár szent Angyalival az őtet féltők s' ő hozzá kiáltók közül, v. 8.

TUDOMANY.

I. Valakiket Isten valamely nagy veszedelemből meg-szabadit, azokat tartoznak mindenkor szüntelen, szívvel és szíjjal az Isten dicsőítésére, és másokat is az Isten dicsőítésére inteni, v. 2.-5. Solt. 116.

O K A. 1. Mert Isten azért szabadit meg, Solt. 50. 15. 2. m. áldozat gyanánt kedvelli azt Isten, Solt. 50. 23. lád. az 50. és 116. Soltart.

II. Va-

II. Valakik az ő síkségeknék s nyomorúságoknak idején, hitének szemével Istenre néznek s ő felségéhez folyamodnak, meg nem szégyenülnek; hanem könyörgésekben, meg bálgattnak és meg szabadulnak, v. 6. 7. Solt. 91. 14. 15.

O K A. 1. Mert az ő benne bizók soka meg nem szégyenülnek, Rom. 10. 11. hanem megtartatnak, Rom. 10. 13. 2. m. az ültetőknek s' benne bizóknak igéte a' meghalgtatást s' szabadulást, Solt. 91. 14. 15. 3. m. meg-igéte hogy azokat meg szabadítja, Solt. 10. 15. s' nem másollya meg, Száml. 23. vers. 19.

HASZNA. I. Oktat. Nem szégyenülnek tehát meg kik az Urra néznek nyomorúságoknak idején. K. Miért hát hogy Isten sokszor nem felel híveinek könyörgésekre? F. 1. m. ideje van az Isteni segedelemnek s' a' meghalgtatásnak, Jer. 29. 10. 11. 2. m. sokszor kételkedve könyörgögnék a' hívek, Jac. 1. 5. 3. mert engedelmeségeket próbállya Isten s' azért halasztja a' szabadulást, 1. Pé. 1. 5. 6. 4. mert a' nép sem ismeri mag magát hogy vékezett, Hof. 3. 15. 5. m. buzgóságok akar benne indítani, Efs. 26. 16.

II. Int. Minden mi forogtatásunkban egyedül csak Istenre nézzünk, Solt. 123. 1. 2. 1. m. csak ő általa tartatunk meg, Efs. 45. 1. 2. 2. m. meg-igéte a' szabadítást, Solt. 10. 15. és 91. 14. 15. Amen.

III. Mindenütt és mindenkor tábor járnak az Isten Angyalai az Istenben bizó s' kegyes emberek

ezek körül, azoknak óltalmokra, v. 8. Terem. 32. 1. 2. 2. Reg. 6. 16.

O K A. Mert a' híveknek őrizetekre rendeltettek s' minden nap ki is küldetnek, Solt. 1. 14. láld, Solt. 91.

HASZ: I. Oktat. Bóldogok az Istent félők: m. hatalmas seregek őrzik őket, Solt. 103. 20. K. 1. Fállyon minden embernek egy magános őrző Angyala vagyóné? F. Nem, 1. m. sokak küldetnek ki egynek őrizetire, 2. Reg. 6. 16. 2. m. sokaknak csak egy küldetk néha őrizetekre, Efs. 37. 36.

II. Int. 1. Ne illésűk bősézsággal az Istent félőket: m. bőséget állanak azokért az Isten Angyalai. 2. Kir. 6. 16. Csel. 12. 22. 23. 11. Ellyünk úgy, hogy Isten Angyalai által jártasson tábor környüllőnünk. Hogy állunk? Fel. 1. Istent féllük bűneinkkel meg-bántani, v. 8. 2. Ellyünk szentül: m. ők szentek, szenteket szeretnek. 3. bűneinkből térjünk meg: m. azokban gyönyörködnek, Luc. 15. 10. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Inti az híveket az Istenben való bizodalomra: a' hol vagyon, 1. az intés, v. 9. kóftolljátok, az az, próbáltatok meg, melly jó légyen az Ur. 2. Indító oka: mert bóldog a ki benne bizik, v. 9.

II. Inti a' híveket az Isteni félelemre, A' hol vagyon. 1. az intés, v. 10. Félljétek az Urati ő szentei, v. 10. 2. indító oka: m. az Isten félőknek semmi fogyatkozások nincs, v. 10. 11.

III.

III. *Hija a' hűveket a' kegyes életre*, A' hol vagyon, 1. a' *hivatal* v. 17. *Jűjjetek ide*, *fi'im*, &c. 2. *indító oka*: m. úgy élhet boldog, és boldogsu napokat, v. 13. 1Pét. 3. 10.

IV. *Inti az Isten félőket*. A' hol vagyon, 1. az *intés*, v. 14. 15. tartóztatd meg nyelveidet a' gonosztul, &c. 2. *indító oka*. 1. mert azokon vannak az Urnak szemel, v. 16. 2. m. szokni kiáltásokokat meg-halgattya, v. 16. 3. m. a' gonoszságot eszelekedőket o' földről ki-gyomlállya, v. 17. 4. m. az igazak ha kiáltanak Istenhez meg-halgattya s' minden nyomorúságokból meg-fzabadittja, v. 18. 5. *meri közel vagyon a' töredelmes szívű kegyesekhez*, v. 19.

TUDOMANY.

I. *Valakik az Istenben bíznak*, azoknak boldogságok ebben áll, *hogy az Istennek jóságát kőstolgatják*, v. 9.

K. *Micsoda az Istennek jóságát kőstolol és látni?* P. 1. Az Isten bátorsággal segicse-gű hini a' nyomorúságban, v. 5. 2. A' bűk-ségben Istennek gondviselését meg-tapasz-talni, 1Kör. 19 5. 6. 3. a' nyomorúságból való meg-fzabadulást érezni, v. 5-18. 4. az Istenőit meg-vigasztaltatni, v. 19. Solt. 119-92. 5. a' bűnnek bocsánatját Istenőit meg-nyerni, s' azt érezni, Solt. 32. 5.

Hasz. *Oktat*. Senki nem lehet tehát boldog; valaki az Istennek jóságát nem kőstololja. K. *Kicsndák azok kik kőstollják azt?* F. 1. Az Isten félők, v. 10. m; azoknak

iglt-

iglttetett kegyelembéli jutalom, 1Tim. 4. 8. 2. A' kik el-hajolván a' gonosztul, sentől-
nek, v. 15. m. az illyeknek virrad-fel az Isten kegyelme, Tit. 2. 11, 12. Amen.

II. *Valakik Isten félén*, a' gonoszt el-tá-voztatták, szentül s' kegyessen élnek, azokra Isten kegyelmessen gondot visel, könyörgéseket meg-halgattya, hszfzszu élettel meg-áldgja, és minden nyomorúságokból kő fzabadittja, v. 10-19. 2Kör. 4. 2.

Oka. 1. Mert a' kegyes életnek mind ez életben s' mind a' következendőben, kegye-lembéli jutalma vagyon, 1Tim. 4. 8. 2. m. illyeknek virrad-fel az idveléséges kegyelem. Tit. 2. 11, 12.

Hasz. *Int*. 1. Fellyűk az Isten. 2. Tá-vozzunk el minden gonosztul; mert egy vi-gasztalhattuk magunkat az Istennek e' Solg-tárban le-tűtű igéretével, 1Pét. 3. 10.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *A' hűveknek itt e' világon való firalmas áll-lapottyok*, v. 20. sok nyomorúságl, &c.

II. *Az ő firalmas állapottyoknak boldog kő-menetele*, v. 20. mind azokból meg-fzabadít-tya az Ur.

III. *Istennek gondviselése az igazakom a' nyomorúságokban is*, 1. meg-örzi csontyokat-is, v. 21. 2. meg-fzabadittya lelkeket minden lelki's testi szorongatásokból, v. 23.

IV. *Az Isten félők gyűlölöinek veszedelmek*, v. 22. A' hitetlent pedig meg-öli, &c.

H

TU.

I. Noha sok nyomorúságokat és keserűségeket szenvednek itt e világon az Isten felől; de mind azokból Isten őket idővel meg szabadítja, v. 20.

OKA. 1. Mert meg-igíte hogy őket el nem hagyja, *Esa.* 43. 1-3. 2. m. az ő siralmokat őróma fordítja, *Jan.* 16. 20-22.

HASZ: Oktat. Nem tart hát mindenkor a' hivek nyomorúsága. 1. m. szemek láttára e világon is az ő nyomorgatói meg-illetetnek, *Ki sów.* 14. 25, &c. *Mich.* 7. 8-10. 2. m. meg-nyugosznak még minden fáradtságoktól, *Jel.* 7. 11-17.

II. Az Istenfelőket gyűlölő, nyomorgató és kergető hitetlenek meg-illetetnek Istenből, és elvesznek, v. 22. Példa Pharaó, *Ki sów.* 1. 10, és 14. 25. Sémachérib, *Esa.* 37. 36.

OKA. 1. M. igaz dolog ez az Istennél, *1Thess.* 1. 6-9. 2. m. vért ad Isten azoknak innyok, kik a' hiveknek véreket ki-onották, *Jel.* 16. 5, 6.

HASZ: Oktat. Nem tart hát mindenkor a' hiveken, a' hitetleneknek birodalmok, *Sol.* 125. 3. 1. mert határa vagy az ő hamisságoknak, *Terem.* 15. 16. 2. m. nem felejtetheti el Isten az ő népét, *Esa.* 49. 14, 15. Am:

XXXV. SOLTAR,

Summája: Dávid könyörög Istennek hogy űtet az ő ellenségétől, kik őtet ok nélkül kergetik őlealt-mazza-meg, s' az ő ellenségét gonofságokért itülye-meg, így Istennek háládatosságát a' szabadulásért.

Kérd.

K. Mikor írta? F. Mikor Saul elűt az ő Udvari hazugjaitul vádoltatnék, és a' saultul halálra kerestének, *1Sam.* 21. 7-9.

Három Részzei vannak.

1. Könyörög Istennek, hogy az őtet ok nélkül gyűlölő ellenségétől szabadítsa meg, v. 1-10.

2. Le-írja ellenségét gonofságokrol s' háládatlanságokrol, v. 11-21.

3. Ártatlanságát Istenre támasztván könyörög ellensége ellen, v. 22-28.

AZ 1. Részben ezek vannak.

I. Sok részből álló könyörgése: mert könyörög Istennek. 1. hogy pereljen az ő ellenségével, v. 1. 2. hogy keljen-fel az ő segítségére, v. 2. 3. hogy bírassa az ő lelket ellenségtől ellen, gátolja meg ellenségeit utokat, v. 3. 4. hogy ellenségei gyaláztassanak-meg, s' veretteessenek-meg, v. 4. 5. hogy az Őrnek haragos Angyalától veretteessenek szélllyel, mint a' polyva a' széltől, v. 5, 6. 6. hogy az ő néki készített veszélyben essenek, vers. 8.

II. Indító oka, 1. mert ok nélkül álnak nékem vermet, és készítenek hálót, v. 7. 2. m: az én lelkem dicsőretet mond tenéked az szabadulásért, v. 9-10.

TUDOMANY.

Az ártatlansul szenvedő hivek, az őket nyomorgatók ellen Isten igaz ítélő bírásul bízhatják, és azoknak szégyen vallásokért s' veszedelmekért könyöröghetnek, v. 1-8. lásd., *Solt.* 28. 1-5.

H2

OKA

OKA. 1. *M:* meg-igérte Isten, hogy az ő hűveit nyomorgatókat meg-szégyeníti, *Esa.* 41. 11. 12. 2. *mert* Isten meg-tiltja a' nyomorgatókat az ő kiáltásokra, *Solt.* 12. 6. *Ks-jöv.* 14. 25. 3. *m:* meg-szentelázza Isten azokat, *Ezech.* 35. 14. 15. melyet szabad kérni Isten-től, *Jel.* 6. 10. lásd. *Solt.* 1. p. 30. és 28. p. 133.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. *A'* Dávid ellenségének le-írása, 1. hogy hamis tanúk, *v. 13.* 2. hogy a' jóért gonoszát fizetnek, *v. 12.*

II. *A'* Dávid kegyessége ellenségéhez, 1. hogy azoknak betegségeken bánykodott, bőjtölt, s' könyörgött érte, *v. 13.* 2. hogy őket mint anyafiait meg-látogatta, *v. 14.*

III. Az ő ellenségeinek gonoszágok Dávidhoz, mikor ezeket cselekedték ő véle, 1. hogy ők a' Dávid nyomorúságán őrtelnek, *v. 15.* *Solt.* 41. 9. 2. hogy őt rágalmazták, *v. 15.* *Solt.* 41. 6. 7. 3. hogy ő ellene alattomban fogókat cikorgattak, *v. 16.*

IV. Újabb könyörgése Dávidnak a' szabaddalásért, *v. 12.* A' hol vagyon 1. a' könyörgés, Uram szabadíts meg az én lelkemet, &c. 2. Indítókaj: (1) *mert* én dicstérlek téged, *v. 18.* (2) *m:* a' békecségek ellen tanácsosznak, *v. 20.* (3) *m:* örömmel várják veszedelmemet, *v. 21.* 3. Vége az ő könyörgésének, (1) hogy ne őrteljenek veszedelmemből, *v. 19.* (2) hogy semekkel ne bonyorgassanak ellenségim, *v. 19.*

T U

I. *A'* kegyes embereknek természetek az, hogy még ellenségeiknek nyomorúságán bémorkodnak, s' érettek könyörögnek, *v. 13.* 14. *Luc.* 23. 34. *Csel.* 7. 60.

OKA. 1. *Mert* tudgyák hogy sokszor őket tudatlanságból féldezik, *Luc.* 23. 34. azt gondolván hogy ők jó dolgot eselekeznek, *Jan.* 16. 1. 3. 2. *m:* ők békecségek s' ha lehet mindenkivel békecségekben élnek, *Rom.* 12. 17. 18. 3. *m:* gonoszt gonoszért nem akarnak fizetni, *Rom.* 12. 17. hanem jól, Idvőzőkön parancsolatya szerint, *Matt.* 5. 44. és *Rom.* 12. 20. 21.

HASZ. I. Oktat. Nem szabad tehát őrtelni ellenséginknek nyomorúságán s' veszedelmén, hanem bémorkodni kell azon, 2. *Sam.* 1. 17. *Mért?* 1. *m:* talám meg-térhetetlenségben halnak meg, mint *Saul* és *Absolon.* 2. *m:* ha meg-térhetetlenek s' meg-békélhetetlenek hozzánk, Isteni tiltást szál rájuk, *Rom.* 12. 20.

II. Int. Ne őrteljük ellenségink veszedelmén; hanem inkább könyörögjünk érte, *Luc.* 23. 34. Mondasz. Lám Dávid sok helyeken s' itt is könyörgött ellenségei ellen. F. Könyörög 1. hogy szándékokban meg-gátoltassanak. 2. hogy az ő veszedelmének ne őrtelhesse, *v. 19.* 3. hogy magukat a' nyomorúságban meg-ismervén, meg-reutennyessék s' meg-térjenek, *Solt.* 9. 21. Miképpen kell ellenségink ellen könyörögnünk, lásd *Solt.* 18. p. 133.

H

A

II. Szokások az istenteleneknek hogy a' jóere gonoszszal fizesse az Istenfélő embereknek, v. 11. 12. Példa Saul, kit Dávid a' Philisteusok: tul meg oltalmazza, kétszer keöveze neki s' még is üldözi, 1 Sam. 24. 7. - 20. &c.

OKA. 1. Mert a' Csinnak utára indultak, Judas v. 10. 11. 2. m. a' Sátánnak erkölcsét köve ik, Jan. 8. 44.

HASZ. I. Oktat. Nem kegyes s' Istenfélők tehát ez illyenek. K. Mikorád ember gonosz a' jóert? F. 1. mikora' jó helyében roszlat ad. 2. mikor az ő rajta szánakozo embert nyomoruságában neveti s' rágalmazza. 3. mikor valaki jól tölt ura ellen pártolkodik Achtophellel, 2 Sam. 16.

II. Int. Ne fizesünk a' jóert gonofzt; m: vizsza mért azt az Ur, Matt. 7. 1. &c.

A' 3. Részben ezek vannak.

I. Istenre támasztja igyének ártatlanságát s' ellenségének gonofságát, v. 22.

II. Könyörgő az igyének meg-üléséért, s' a' segedelemért, v. 22, 23, 24. A' hol vagyom. 1. a' könyörgés, v. 22, 23, 24. Uram ne légy távol, &c. 2. Indító oka. 1. hogy ne örlüljenek ezek rajtam, v. 24, 25. 2. hogy kívánságok ne tellyék-bé, v. 25.

III. Könyörgő ellenségének meg-szégnyitéseért, &c. A' hol van. 1. a' könyörgés, v. 26. 2. Indító okai. (1) hogy örlülhessenek azok, kik látták az én ártatlanságomat, v. 27. (2) hogy az én nyelvem is hirdethesse a' te

a' te itéletodnek igazságát, v. 28.

TUDOMANY.

I. Az ártatlanul szenvedő hűvek az őket nyomorgatók ellen könyöröghetnek, v. 1. - 6. láld. Solt. 5. p. 30. és 28. p. 133.

II. A' hűveknek, mikor látták, hogy az ártatlanul szenvedő atyok fának ellenségei meg-szégnyülnek, örömmel magasztalni kell az Urat érte. v. 26, 27.

OKA. 1. Mert örlülni kell az örlülőkkel, Rom. 12. 15. 2. m. tartoznak egymás békélségéért könyöröggel, s' ha meg-adatik azon örlülni, Solt. 122. 7. 3. m. egymás tilzkefégének tartozunk örlülni, 1 Cor. 12. 26.

III. A' hűvek ellenségeitől való meg-szabadulásokat, az Isten nevének dicséretének fogadás-ételével kell kérni, v. 28.

OKA. 1. Mert azért szabadit-meg Isten, Solt. 50. 15. Láld, Solt. 50. 15. és Sol. 13. p. 68.

XXXVI. SÓLTAR.

Summája: Dávid le-írja az Istentelenek természeteket; és az Istennek gondviselését, melly szerént mindeneket tart, és a' hűveket a' hitetlenek ellen oltalmazza, mikor azok ellen gonofszegondolnak; és egyszer s' mind könyörgő a' hűveknek oltalmazásokért.

K. Mikor írta? F: Minekutánna Dávidért Saul az Urnak papjait meg-ölte s' Dávid meg-szabadult, 1 Sam. 22. 18.

Három Részei vannak.

1. A' hitetleneknek természeteket s' eselekedéseket le írja. v. 2--5.

2. Vigasztallja magát az Istennek közönség és kiváltképpen való gondviselésével, v. 6-10.

3. Könyörög magáért, és az Isten hívőit, és a' hitetleneknek meg szeggyenüléseért, v. 11-13.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az istenteleneknek leírások. 1. Nincsen Isteni félelem benne, v. 2. 2. Dicsőkedik gonofságában, v. 3. 3. Nincsen szájában igazság; hanem hamiság, v. 4. 1 Sam. 26. 21. 4. Az ő szívében még ágyában is gonofszat gondolt s' azt eselekezi, v. 5.

TUDOMANY.

Valamely ember, minden Isteni félelem nélkül, az ő szívének gonofszat gondolatja szerint, hamiságot szól, beszél és eselekezik, s' az igazságos utálya, az hitetlen és istentelen, v. 2--5.

OKA. 1. Mert az úgy él mintha Isten sem volna: s' az ilyen a' bolond, Solt. 14. 1. 2. m. a' ki az ő szívének csalárdsága szerint él, az minden gonofszra hajlandó, Jer. 17. 9. 3. m. a' ki az ő szíjával bizelkedik, de szíjve hamiságot tart, az úgy gondolkodik hogy Isten azt nem tudja s' nem látja, s' ez az istentelen, Solt. 94. 3--7.

HASZ. Int. 1. Próbáljuk meg magunkat, ha nem vagyunké az ilyen hitetlenek közül való. 2. Távoztassuk el ezeket, Dáviddal, Solt. 26. 4. 5. m. úgy lésszünk boldogok, Solt. 1. 1, 2. Amen.

Az a.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Vigasztallja magát (a' gonofszoknak erkölcsök ellen) az Istennek kegyelmes gondviselésével, melyet le ír: 1. Közönségesen, az emberekre és barmokra nézve, v. 6, 7. 2. Kiváltképpen: hogy az Isten igazsága a' felbőgig ér, v. 6. az az, megfoghatatlan, és olyak mint az Isten hegyei, v. 7. az az, megváltozhatatlanok, mind a' jóknak óltalmazásában; s' mind a' gonofszoknak büntetésében.

II. A' hívőknek az Isten kegyes gondviseléséről való magok ajánlása. A' hol vagyok. 1. az Istenben való bizodalom. ver. 8. Oh Isten, melly igen becsülletes a' te irgalmaságod, &c. 2. Indító oka. (1) m. meg-eldőlted a' te háznak kövérségével, az az, a' te szent beszéddel, melly a' léleknek eledete, Mat. 4. 4. (2) m. a' te gyönyörűségidnek folyó vizével meg-itatod őket, v. 9. Érti az Evangéliumbéli bék igéreteket. Efs. 55. 1. Jan. 4. 10. (3) m. te nálad vagyok az életnek kútfeje, v. 10. érti a' bék által való életet a' Christusban, Jan. 14. 6. és 1. 4. (4) m. a' te világosságod által látunk világosságot, v. 10. Érti a' mennyei világosságot, melly üdöklék az Evangéliumnak prédikálásában, Csel. 26. 18. Col. 1. 15. Mind ezeket érti Dávid a' testben meg-jelent Istennek Fiáról. 1. m. Őtet mondgya Uróak, Solt. 110. 1. 2. mers mind ezeket a' Christusban találjuk-fel, Jan. 2. 4. 5. és 4. 10. és 7. 37, 38.

H j

TU.

I. A' kegyes embereknek ez az ő vigasztalások, hogy mikor az hitetlenek szívükben ő ellenek gonoszt gondolnak, végeznek és szólnak; akkor is Isten őket lelki örömmel bé-tölti és az ő beszédének igéretével vigasztallja, v. 8.-10. Példá Dávid, Solt. 119. 92.

OKA. 1. Mert így terít Isten asztalt híveinek ellenségek bőszejűjára, Solt. 23. 5. 2. m: másképpen keserűségekben meg-emésztetnének, Solt. 119. 92. 3. m: ilyen állapotban az Isten beszédének igéreti édesbeka' méznél, a' keserves léleknek, Solt. 19. 11. Minéműek ezek, Solt. 12. 6. és 94. 14. Efs. 43. 1.-3. &c.

Hasz. Int. Folyamodgyunk tehát Istenhez ilyen állapotunkban, v. 8. 1. m: ott találunk lelki és testi világosságot és szabadulást, Solt. 94. 17. 18. Amen.

II. Csak egyedül a' Jésum Christusnál talál a' lélek, lelki ételt, italt, életet és világosságot, vers. 8, 9, 10.

OKA. 1. Mert az ő érdeme a' lelki kenyér és víz, Jan. 6. 35. és 7. 37, 38. 2. mert ő a' lelki életnek adója, Jan. 1. 4. és 14. 6. kiből élünk hit által, Gal. 2. 20. 3. m: ő világossítja meg a' lelki sötétségben ülőket, Jan. 1. 4. Luc. 1. 79.

HASZNA. I. Oktat. Nincs tehát a' Christus igaz [Isteni] ísméretin kívül, a' léleknek cielede, élete s' világossága: m: a' Christuson

stuson kívül, meg-holt az ember, Eph. 2. 2-6.

II. Int. Meennyűnk a' Christushoz. 1. Lelki ételért s' italért hit által, Jan. 6. 35. 2. Lelki életért, Gal. 2. 20. 3. Lelki világossá-gért, Jan. 1. 4. Indicsón. 1. mert maga hív bennünket, Efs. 45. 1. Jan. 7. 37, 38. 2. mert soha meg nem éhezünk s' szomjuzunk, Jan. 6. 35. Amen.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Könyörög Dávid. (1) az Anyaszentegyház tagjaiért, v. 11. (2) magáért, v. 12.

II. Könyörög az ő ellenségének meg-szégényítéséért, v. 13. Ott, az az, a' bőszejűjálának helyén, hullanak-el; úgy-islón, 1Sam. 31.

TUDOMANY.

Az Istennek híveinek nem csak magokért; hanem az Isten Anyaszentegyházának igaz tagjaiért-is, könyörögni kell, v. 11, 12. lásd. a' 122. Soltárt.

XXXVII. SÓLTAR.

Summája: Dávid inti a' híveket, hogy az hitetleneknek világi boldogságokban és az ö magok boldogtalanságokban, ne bűközzenek meg; hanem magokat Istenre bízván várják az ő dolgoknak jó ki-meneteleket, és a' hitetleneknek boldogtalan végeket.

Kérd. Mikor írta? Felel: Vénységének idején, az Absolon és Achitophel vezedel-mek után, mint meg-tetzik, v. 2. 5.-36.

H6

Két

Két Részei vadnak.

1. *Inti a' hiveket hogy a' magok boldogtalanságokon, és a' hitetleneknek boldogságokon ne bocszkodgyanak, v. 1.-26.*

2. *Inti őket a' kegyeliségnék gyakorlására szép ígéretek alatt, v. 27--40.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *Inti a' hiveket hogy a' hitetleneknek boldog elömeneteleken ne bocszkodgyanak. A' hol vagyok, 1. az Intés, v. 1. Ne bocszkodgyál, &c. 2. Oka az intésnek? mert mint a' föld, olly hitelen el-vész boldogságok, v. 2.*

II. *Kálomb, kálombféle intés a' hivekhez. A' hol vagyok, 1. Az intés, 1. Bizzanak az Urban, v. 3. 2. Ellyenek hit által, mikor a' hitetlenek a' testnek élnek, v. 3. 3. Gyönyörködgyenek az Urban, v. 4. mikor az hitetlenek e' világban gyönyörködnek, Luc. 12. 19. 4. Bizzák az Urra az ő Utokat, az az, igyeket, v. 5. 5. Vesztegségben legyeknek, s' várják az Urnak utait, (az az, ítéletit) a' gonoszok ellen, v. 7. 6. Ne haragudgyanak a' gonoszok ellen, v. 8. II. Az intésnek oka. (1) *mert az Ur meg-adgya a' te szivednek kérését, a' gonoszok ellen, v. 4. (2) m: gondot visel te rólad, v. 5. (3) m: az gonoszok ki-váguatnak, v. 9, 10. (4) mert a' kik az Urban bizznak, örökséggel bírnak a' földet, v. 9, 10. ma az hitetlenek mint tolvajok, uralkodnak e' földön; noha igaz jusszerént a' hiveknek adott a' Christusban,**

1 Cor.

1 Cor. 3. 22. de jöendőben az hiveké léssen. K. Mikor? F. 1. Mikor a' pogányoknak tellyelisége bé-jű az Ecclesiában, Rom. 11. Jelen. 2. 20. 2. Mikor a' hitetlenek az ítélet után pokolra küldetnek, Matt. 25. 41. m: az után a' menyországga edgyűt e' föld-is örökségek léssen a' hiveknek, Rom. 8. 17. Az után mondatik az igazság lákozni e' földön, 1 Pé. 3. 13. (1) m: a' hitetlenek tanácsát az igaz ellen meg-neveti az Ur, v. 12, 13. (6) m: a' hitetlenek fegyverét, Isten maga ellen téríti, v. 14, 15. (7) m: jobb az igaz kinyomja, mint a' hitetlenek sok kínse, v. 16. (8) m: a' hitetlenek karjok [kínseket kibebiznak] el-töretnek; de el tartya az Ur az igazakat, v. 17. (9) m: ísméri az Ur a' hiveket, és az ő örökségeket megtartya mind örökké, v. 18. Luc. 12. 32. 1 Pé. 1. 3--4. (10) m: a' hivek a' veszedelmes időben meg nem gyaláztatnak, v. 19. (11) m: a' hitetlenek hitelen el-vesznek, mint a' bárányiak fadgya a' sebes tűz miatt, v. 20. (12) m: el-jű az idő, hogy a' hitetlen kölcsonre szorul, s' meg nem fizethet; a' hivek pedig büvölködnek és ajándékok-is osztogatnak, v. 21. (13) *mert a' hitetlenek Istenül meg-átkoztatnak; a' hivek pedig meg-áldatnak, v. 22. Matt. 25. 31--41. (14) m: Isten az hiveknek lépésit, az az, gondolattokat, indulattokat, és cselekedeteket, igazgatty; és ha azokban meg-tátorodnak-is kegyelmével erőssíti, hogy abban el ne vesbcsenek, v. 23--34.*

H7

III.

III. Maga példájával bizonyítja, hogy Isten Isten a' hiveket s' azoknak maradékát el nem hagyja, v. 25. az az, nem látam hogy az igaznak magva teljességgel elhagyatának; hanem ha Isten rendelkezéské, a' hitetlenekkel edgyűtt az éhségben haloa meg: mint sok kegyes Atyáknak magvok, Jerusalemlerészdelmekor, Siral. 2. 12. Oka, miért hogy az igazak el nem hagyatnak, v. 26. m: irgalmas a' szegényekhez, Péld. 14. 21--31.

TUDOMÁNY.

I. Az Istennek hiveinek, nem illik bocszkodni a' hitetlenekre, mikor látják hogy azoknak világ szerént bódog állapotjuk vagy, v. 1--7.

OKA. 1. Mert a' hitetleneknek bódogságok olly változandó, mint a' fű s' annak virága, melly hitelen változik, v. 2. Solt. 92. 8. Matt. 6. 30. 2. m: barmak ki vágattatnak, Solt. 73. 2. s' a' fűben vetetnek, Matt. 3. 10. 3. m: hitelen fel-emeltetnek, hogy annál hamarabb meg-aláztassanak, Esh. 3. 1. és 7. 10. 4. m: fik jégben helybetett az ő bódogságok, Solt. 73. 18. 5. m: itt e' világon van az ő részek, Job. 23. 13. Luc. 16. 25. a' hiveknek pedig örökségek menyben vagy, mint menyeyi polgároknak, Luc. 12. 32. Esh. 3. 20.

HASZ. I. Oktat. Ném e' világi bódogság tehát a' hiveknek czimerek; hanem, 1. alázatosság, Matt. 11. 29. 2. nyomorúság, Jan. 16. 20. 3. szegénység és el-vetett állapot, 1Cor. 1. 27--29.

I. I. Int. Ne bocszkodjunk a' hitetlenek:

lenekre, világi bódogságokért: m: siralom-ra fordul az, jövőendőben, Luc. 16. 25. Lásd több okokat, e' Soltárban, és a' 73-dikban.

II. Jól lehet a' hitetlenek ideig, világ szerént bódog állapotban élnék; de nem sok idők mulván, magok vagy maradékok személyében, meg-aláztatnak, e' földről ki-vágattatnak, v. 9. 36. Péld. da Hámán, Esh. 3. 1. és 7. 10. Achitophel, 2Sam. 16. 23. és 17. 23. Herodes, Csel. 12. 21. 23. Lásd okait az 1. Tudománynak.

III. Istenfelőknek kicsiny javok, jobb a' hitetleneknek nagy gazdagságoknál, v. 16.

OKA. 1. Mert a' hivek az ő kicsinyekkel meg-elégesznek; de az hitetleneket, az ő sok javok telhitetlenné téstik s' gonoszra kifizetik, 1Tim. 6. 6--9. 2. m: a' hivek az ő kicsiny javokkal mértékletesen s' Isten dícsőrségére élnék; Péld. 30. 8. a' hitetlenek pedig, mértékletlenül, a' testnek kívánságaira élnék, Luc. 12. 19. és 16. 19. 3. m: a' hivek az ő kicsinyekkel a' szegénytáplállyák, 1Reg. 17. 15. a' hitelen gazdagok pedig, nem adnak a' szegénynek, Luc. 16. 19, 20, 21. 4. m: a' hiveket az ő kicsiny javok Istenhez viszik; a' hitetlent pedig az ő sok gazdagsága Istenről el-fakasztja, Péld. 30. 7, 8, 9.

HASZ. I. Oktat. Jobb volna tehát sok gazdagnak, hogy szegény volna, m: sokaknak tőr az ő gazdagságok a' veszedelemre: K. Kik ollyanok? P. Azok kikben fel-tálatnak a' Tudománynak okai.

II. Int. 1. Ne kapjunk e' világi gazdagságon,

ságon, *m:* a' léleknek győzelmé, 1 *Tím.* 6. 9.
 2. Hamis uton s' erőszakkal, kínosít ne
 gyűjtünk: *m:* nem mégyen-le maradékiuk;
 12. vers. 35, 36. Péld. 14. 11. 3. elégedgyünk
 meg Istenből rendeltetett forrunkal, *m:* nagy
 gazdagság az, 1 *Tím.* 6. 6. Amen.

IV. Isten az ő híveinek minden cselekedeteiket
 úgy igazgattya, és őket az ő kegyelmes gondvisé-
 lésének kezén úgy tartya, hogy ha nagy nyomor-
 ságban esnek is, ő felségéről el ne szakadgya-
 nak, v. 23, 24. Péld. 24. 16. Solt. 94. 17, 19.

OKA. 1. Mert Istennek ereje által úgy ő-
 ríztetnek az idvességre; hogy a' nyomorúsá-
 gok ő rajtuk erős ne vehessenek, 1 *Pét.* 1. 9.
Rom. 8. 34-38. 2. *m:* a' nyomorúságos cse-
 tekben is éllek vagyon Isten, *Esa.* 43. 1-3.
 3. *m:* azok által csak az ő hitek, reménységek
 és szeretetek próbáltatik, 1 *Pét.* 1. 6, 7.

HASZ. Oktat. Soha tehát a' nyomorúsá-
 gok, a' híveket Istentől el nem szakasztá-
 bitták: 1. *m:* Isten kezén tartya. 2. *m:*
 Isten ereje által ő ríztetnek, 1 *Pét.* 1. 5. 3. *m:*
 a' Christusban fundáltak, *Matt.* 7. 24, 25.
Rom. 8. 34-38.

V. Valakik irgalmaskodnak a' szegényeknek,
 azokat és azoknak maradékát Isten el nem had-
 gya; hanem a' szükségben is kegyessen el-tar-
 tya: táplálja, v. 19, 25, 26. Péld. 1 *Kör.* 17.
 10-16. 2 *Kör.* 4. 1-7.

OKA. 1. Mert az olyan kölcson ad az
 Urnak, s' meg-adgya azt az Ur, az ő idejé-
 ben, Péld. 19. 17. 2. *m:* az ilyen ember f-
 AEM

ten áldását vonza fejére, Péld. 11. 25, 26. 3.
m: az ilyen szerz magához és maradékához,
 másoknak jó akaratyokat, Péld. 11. 27.

HASZ. 1. Oktat. Bóldogok tehát az ada-
 kozók: *m:* maradékít az ilyenek nem félők
 ébel halálul, v. 17. 19.

II. Int. Legyünk adakozók: indicia-
 nak a' Tudománynak okai, &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Inti a' híveket a' kegyességre. A' hol va-
 gyon. 1. az inté, v. 27. 2. az intének oka.
 [1] *m:* az Ur szereti az ítéletet, v. 28. [2]
m: nem hadgya-el az ő szenteit, v. 28. [3]
m: az igazak örökségül bírják a' földet, v.
 29. [4] *m:* azokban vagyon az bölcsesség,
 v. 30, 31. [5] *m:* nem adgya a' hitetleneknek
 kívánságára azokat, v. 32, 33.

II. Inti a' híveket az Istenben való bizodal-
 lomra. A' hol vagyon, 1. az inté, v. 34.
 2. oka az intének, *m:* őket fel-magaállalya,
 a' a' hitetleneket meg-alázza, v. 34.

III. Le-írja a' hiteleneknek hitelen való-vál-
 tásokat, v. 35, 36.

IV. A' hívoknak bóldog ki-memetele, s' a' hit-
 teleneknek veszedelmek, v. 37, 38, 39, 40.

V. Oka a' hívek bóldogságoknak: mert ő
 benne bízunk.

TUDOMANY.

I. Valakik Istentől bóldog állapotot s' békef-
 séget kívánnak, azoknak minden gonoszokat tel-
 jesen el-vezetett el-kell távoztatni, és jósgos csele-
 kedé-

kedetekben kell magokat foglalni, vers. 27.--31.

O K A. 1. M. illyeké az Istennek szöve-
sége, Terem. 17. 1. 2. m: illyeké a' békesség
és az irgalmaság, Gal. 6. 16.

H A sz. Oktat. Senki tehát szent élet nél-
kül magának jó állapotot s' békességet nem
ígyerhet. 1. m: a' gonoszokat Isten utállyá s'
ki-vágja, v. 9. 2. m: veszedelem a' gono-
szoknak vége, v. 38.

II. Int. Távoztassuk el tehát a' gonoszt,
és cselekedgyűzők jór: m: úgy léfzünk böl-
dogok, Solt. I. 1--3.

II. Jól lehet a' hitetlenek sok utakon akarják
a' híveket elveszteni; de az Ur Isten azokat ke-
gyelmessen azok ellen meg-öltalmazza, v. 32, 33.

O K A. 1. Mert meg-ígérte hogy el nem
hagyja, Esa. 43. 1-3. 2. m: meg-tört a' hi-
tetleneknek karjokat, v. 17--38. &c.

K. Miért hit hogy sokszor meg-engedi őket
meg-élelni, a' hitetlenek által? F. m: úgy ren-
delte megát azokban meg-dicsőíteni, Jan. 16. 1--3. Jelen, 2. 10. Amen.

XXXVIII. SÓLTAR.

Summája: Dávid, érezvén lelkében s' testé-
ben az Istennek bűnei ellen gerjedező haragját, s'
lelki betegségét, könyörög Istennek, hogy irgal-
maságából rajta könyörüljön, s' minden háború-
isról szabadítsa meg.

K. Mikor írta? Fel: Amaz öketős czé-
gérés véskelnek meg-ismérése után: mellyek-
ként

kért Isten. Fiat-is Absolout, ellene támasztot-
ta vala. Akkor írta az 51-dik Soltárt-is.

Két Részei vannak.

1. Könyörög, az Isten, bűnei ellen gerjedező har-
agjának meg-szünetéséért, v. 1--9.

2. Minden-lelki s' testi nyavalyáiból való meg-
szabadulásáért könyörög, v. 10--23.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Isten haragjának meg-szünetéséért kö-
nyörög. A' hol vagyok, v. 1. A' könyörgés, v. 2.
2. Oka a' könyörgésnek, v. 3. az Isten nyilain
és kezerein, érti a' lelki ilmezetnek gyötrelmit
és a' nagy nyomorúságokat, mellyeket Isten
örelája bocsátott vólt, Job. 19. 21.

II. Lelki s' testi nyavalyáinak le-trása. A'
hol vagyok. 1. a' betegség, v. 4. 6. 7. 9. 2.
a' betegségnek oka. (1) mert az én hamiságim
el-borították az én fejemet, v. 5. (2) mert
az én bélem meg-száradott, v. 8. érti az ölel-
ki ilmezeti miatt lött nagy gyötrelmeit, Solt.
32. 3--6.

TUDOMANY.

I. A' bűn emberben lelki betegséget szerez,
&c. Lásd. Solt. VI. p. 33. Hof. 14. 5.

II. Minden lelki s' testi nyavalyáknak, nyo-
morúságoknak és léleknek gyötrelminek nemző s'
érdemlő oka a' bűn, v. 2--9. Siral. 3. 38, 39.

O K A. 1. m: Isten az embert jává terem-
tette vólt; hanem a' bűn által hozta magára
a' sok gonoszokats' a' balált, Pradikát. 7. 29.
Terem. 2. 17. és 3. 16--19. 2. m: a' bűnért
szár-

származnak reánk Istenből minden nyomorúságok: s' a' lélekeinek gyötrelmi, *Dem. 18. 15. seqq. Jer. 2. 19.*

Hasz. I. Oktat. Nem Isten tehát; hanem magunk vagyunk okai a' nyomorúságoknak, *Siral. 3. 38, 39. Hof. 13. 9.*

II. Int. Mikor érezzük lelki s' testi betegségeinket. 1. Ismérjük meg hogy vétkezünk, *Siral. 4. 16.* 2. Ne Istenre; hanem magunkra panaszkodgyunk, *Siral. 3. 38, 39. 2 Sam. 24. 17.* 3. Haggyuk el a' gonosz bűnököt, s' kerjünk gyógyulást Istenből, mert meggyógyít meg Isten, *Hof. 1. 19. és 6. 1, 2.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Lelki s' testi nyavalyái Istenében tévők, *v. 10, 11.*

II. Az ő felebarátira panaszkodik: hogy ily nagy nyavalyában, 1. tülte el-idegenedtek s' meg-utálták, *v. 12.* 2. hogy akkor akarják őtet vesélyben ejteni, *v. 13.* 3. hogy szépen szólván, akarják vesélyben hozni, *v. 13.*

III. Le írja békeséges társát ily nagy inségben: a' hol vagyok, 1. a' békeséges társát. Olyálónem mint a' fikek és a' néma, *v. 14. 15. 2.* Oka a' békeséges társának, 1. m: tégedet vártalak Uram, *v. 16. 2.* m: ha békétlenkedtem volna te ellened vagy ő ellened, örültek volna rajtam, *v. 17. 3.* m: méltán szenvedem mindezeket az én hamiságomért, *v. 18, 19.*

IV.

IV. Panaszolkodik ellenségének boldog elmenetelének. 1. hogy azok erősödnek s' dolgokban elő mennek, *v. 20. és Solt. 73. 3.* 2. hogy a' jóért néki gonoszszal fizetnek, *v. 21.* mint Absolon és Achitophel.

V. Könyörög Istennek az ő szabadulásáért, *v. 22, 23.*

TUDOMANY.

I. A' mi lelki s' testi nyavalyáinkat, (mellyek esnek rajtunk bűneinkért) nagy alázatossággal, Istennek kell előben terjesztenünk, *verf. 10, 11. Hof. 6. 1-2.*

Oka. 1. Mert úgy élik meg az Isten istyai indulatya rajtuk, *Jer. 31. 18-20. 2. m: úgy győgyt meg bennünket,* *Hof. 14. 5.*

Hasz. I. Oktat. 1. Nincsen tehát a' lel relmes lélekek több orvosa Istennél, *Solt. 34. 19. és 147. 3.* 2. Nem gyógyul hát meg addig a' bűnös, míg bűneiért vállal tétellel Istenhez nem megyen, *Solt. 32. 3, 4. lálá a' 6. Solt.*

II. Int. Brezven a' mi bűneink miá lótt lelki sebeinket: mennyűnk Istenhez a' mi Urunk Jésus Christushoz, *Hof. 6. 1, 2. m: ily* lyeknek gyógyító orvosa, *Matt. 9. 10-13. Ezech. 34. 16. Esa. 61. 1. Amen.*

III. Mikor bűneinkért rajtuk lévő nyomorúságinknak idején, barátaink meg válnak, s' ellenségink pedig veszedelmünkre igyekeznek, akkor békeséges társával, [s' bűneink meg-vallásával] kell az ő véseit, és az Isten szabadító kegyelmességét óhajtani, könyörögnünk által, *v. 12-23.*

Oka.

OKA 1. Meri ilyenkor alázatoságra s' békésleges tőrésre hív Isten, *Luc. 21. 17-19.*
 2. mert ha ő reájok nézve méltatlanok vagyunk is; de Istenre nézve méltán szenvedgyűk, ki őket reánk bocsátotta, kiack nyilal közzül valók azok, *2Sam. 16. 7-10.* 3. m: jók ezek a' lélekek: ugyan-is [1] m: bűneink meg-ismérését s' meg-vallását szerzik mi bennünk, v. 19. [2] m: Istenhez viszik embert, v. 22. és 41. 5. [3] m: az Isten szabadtatását ohajlatyák emberrel, v. 23. &c. Amen.

XXXIX. S Ó L T A R.

Summaryja: Dávid el végezvén magát, hogy sem a' hitetlenségnek boldog állapotjokért, sem azoktól rajta esett méltatlanságokért, nem zúgó-lódnék: könyörög Istennek hogy eddig való békételességét bocsássa meg, és rajta lévő ostarát vegye el.

K. Mikor írta? F. Mikor Abszolotul, s' annak tanásofiul méltatlanul szenvedne.

Három Réfzei vannak.

1. Dávid meg-jelenti békésleges tőrése felől való maga el-tökéllését, hogy Isten ellen a' nyomorúságokban békételességre ne fakadgyon v. 1-3.

2. Könyörög Istennek hogy az ő életének rövid völtára tanítsa meg, v. 4-7.

3. Istenben való bizodalmitát ki-jelentvén, könyörög bűne bocsátatásáért, és az Isten ostarának el-fordításáért, v. 8-14.

AZ

Az 1. Réfzben ezek vannak.

I. A' békésleges tőrésnek fel-tétele a' nyomorúságokban, v. 2. El-végezém magamban,

II. Maga a' békésleges tőrés, vers. 3. meg-némulék vesztegléssel, &c. az az, még az én igyemnek jószágáról és ártatlanságáról sem szól-lék.

T U D O M A N Y.

A' hívőknek a' rajtok lévő nyomorúságokat (s' ellenségeknek rajtok sőt kegyetlenségeket) olly békésleges tőréssel kell viselni, hogy azokban Isten ellen való panaszkodásra fel ne nyítsák szájukat, v. 2. 3. és 10. Job. 39. 37, 38. *Luc. 21. 17-19.*

OKA. 1. Mert Isten keze az ő rajtok, Job. 19. 21. s' Isten ellen peolg nem jó panaszkodni, *Siral. 3. 38.* 2. m: Isten parancsolatryából s' engedelmeből, vagyon az rajtuk, *Siral. 3. 36, 37.* *2Sam. 16. 11.*

HA SZ. I. Feddő. Azokat kik Isten ellen zugolódnak a' nyomorúságokban: mint ha Isten nem méltán itilné őket, *Ezec. 18. 1-8.*

II. Inc. 1. Ne zugolódgynak Isten ellen a' nyomorúságokban; hanem tulajdoni-tyuk Istennek dicsőséget, *Dan 9. 7.* 2. Hajtuk Isten akarattyá alá magunkat, *1Sam. 3. 18.* *Esa. 39. 8.* 3. Ha szólottunk Isten ellen mondgyuk viszszá, *Job. 39. 37, 38.* Am:

A' 2. Réfzben ezek vannak.

I. A' Dávid szívének békételességre való fel-gerjedése, v. 4. meg-bevüle az én szívem, &c. az az, a' méltatlan szenvedések miatt harag-za gerjede szívem, 11.

II. *Vagy-e' békételenségből származott könyörgés:* mellyben, 1. *Vagy-e' könyörgés,* ver. 5. az az, tanács-meg engemet úgy élni, hogy mindenkor az én halandóságról megemlekezzék: úgy élhessek mint ha minden szempillantásban meg-halnék. 2. *Oka a' könyörgésnek,* (1) *m:* egy tenyérnővé töltöd az én napjaimat, v. 6. t. i. 1. az épségnek állapotjára nézve, 2. az örök életre nézve, világi életünk csak egy tenyérni; s' ebben lévő nyomorúságok egy szempillantásni, 2Cor. 4. 17. 18. (2) *m:* merő hibában valóság minden ember, az ő világi dicsőségére nézve, Pred. 2. 12. (3) *m:* úgy el-mulik az ember, mint az árnyék, v. 7. 1Chro. 19. 15.

III. *A' világi szorgalmatosságnak hibában valósága,* v. 7. *A' hol vagyok.* 1. *A' szorgalmatosságnak hibában valósága,* v. 7. 2. *Oka e' hibában valóságnak;* v. 7. rákálra gyűjt, s' nem tudja kié léfzen, Pred. 4. 8.

TUDOMANY.

I. *Még az Istennek nagy szentek is,* a' nyomorúságokban békételenségre fakadván, kívánnak meg halni. v. 4. 5. Eltas, 1Kir. 19. 4. Jób. 19. 7. 10. Jób. cap. 3. 1-11.

OKA. 1. *Mert a' testnek erőtlenségi elboritvány a' lelket olyyankor,* Matt. 26. 41. 2. *m:* tudgyák, hogy a' nyomorúságoknak halál vért véget, 1Cor. 4. 17. 18. Jel. 7. 16. 17.

Hasz. Okeas. Nem újság tehát, ha ma az Isten hívei ilyen panaszra fokadnak Dávidádal, K. Szabadé a' híveknek nyomorúságok-

ban

ban halálokat kéri? F. Egyáltalában nem szabad, csak a' nyomorúságoknak unalmára nézve, *m:* azokat Isten bocsátta az övéire.

1. hogy bűnökkel meg-ismertesse. Solt. 38. 4. 2. hogy parancsolathoz való engedelmes-ségre tanítsa, Solt. 119. 71. Esa. 26. 9. 3. hogy hiteket próbálja, 1Pét. 1. 5. 6. de szabad. 1. ha Isten akarattjának fel-tételével kéri, Luc. 22. 43. 2. ha a' hitetlenségtől való el-fszakadástul való kívánság szorongatya lelkét, mint illyést. 1Kir. 19. 4. 3. ha a' Christussal való lételnek kívánságatul indítatik Pállal, Phil. 1. 23. &c.

II. *Az embernek világi élete az épségnek állapotjára és az örök életnek dicsőségére nézve igen rövid,* sőt többire csak semmi s' hibában valóság, v. 6. lásd, Solt. 90.

III. *Az embernek világi kintsének gyűjtésében való szorgalmatossága,* merő hibában valóságnak hibában valósága, v. 7. Pred. 2. 12.

OKA. 1. *Mert nem tudja kié léfzen,* v. 7. Pred. 4. 8. 2. *mere a' léleknek gyöttemet szerzi emberben,* 1Tim. 6. 6-9. 3. *mert el-fszakadta Istenől az embert,* 2Tim. 4. 10.

Hasz. Int. 1. Ne gyűjcsünk világi kintsét; hanem meneytel, Matt. 6. 19. 20. 2. Valamikor kintsét látunk, emlekezzünk meg annak hibában valóságáról, Pred. 2. 12. 3. Ha a' kincs hozzá vonná szívünket, nézzük meg tenyerünket, hogy oly rövid életünk: s' menten el fordul kölle szívünk, Esa. 17. 11. &c.

I

Az 3.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Davidnak Istenben való bizodalma, azok ellen kik kincsekben bíznak, v. 8. az az, mivel az én életem rövid, a' kincs bijában való, ezekben nem bízom; hanem te benned Uram.

II. Kőnyörög bűne bocsánatért, a' hol vagyon, 1. a' kőnyörög, vers. 9. 2. annak oka: mert az én bűneimnek büntetéséül, te bocsátottad reám, ellenségit, 2Sam. 16. 11.

III. Kőnyörög az Isten ostarának (a' nyomorúságoknak) el-vételéért, a' hol vagyon: 1. a' kőnyörög, v. 10. vedd-el &c. 2. Oka, 1. m: a' te kezéd miatt el-fogytam, v. 11. Solt. 38. 9. 2. m: ha az embert bűneinek érdeme szerint fedded s' titéled, haragod miatt (miat a' molylut a' ruha) meg-emésztetik, v. 12.

IV. Kőnyörög a' meg-halgtatásáért, a' hol vagyon, 1. a' kőnyörög, v. 13. 2. Oka, m: én te előtte jövevény vagyok, mint az Atvák, v. 13. Terem. 47. 9.

V. Kőnyörög az Isten haragjának meg-fűzéséért, a' hol vagyon: 1. a' kőnyörög, v. 14. fűzőnyél-meg, &c. 2. ideje a' meg-fűzésnek: mikor előtte el-mennek, az az, meg-halának: hogy az után nelegyék, t. i. az elők között.

TUDOMANY.

Az Istennek minden bűnei, világi nyomorúságos állapotokra nézve, csak bujdosók és sellérek világa. v. 13. Solt. 119. 19. Terem. 47. 9. Chron. 29. 15.

OKA,

OKA. I. Mert olyak mint a' bujdosó, 1. mert mint a' bujdosónak hazáján kívül: úgy nekik mennyországokon kívül, e' világon, nincs állandó városok, Sid. 13. 14. 2. mert mint bujdosók, a' hűvek e' világnak fialtul gyűlöltetnek, Jan. 15. 18. 19. 3. m: mint az bujdosók sok nyomorúságokat kóstitolnak, Csel. 14. 22. 4. m: mint a' bujdosók, ohajtának mennyel hazájokban, Phil. 1. 23. II. Mert olyak mint a' bérés, kinek napjai el-tel-vén, el-mennek az öutokra, s' meg-halnak, Job. 14. 6. És 7. 1. Solt. 90. 10.

HASZ. Int 1. Ne ragadgyon tehát szűzünk e' világhoz, 1 Jan. 2. 15. 16. 2. Ne széprezzünk itt állandó házat s' kincset: m: el-kell azt hadunk mint bujdosónak, a' vendég fogadót, Sid. 13. 14. 3. Ohajtsuk a' mi mennyel hazánkat, Phil. 1. 23. 2Cor. 5. 1, 2. Amen.

XL. SÓLTAR.

Summája: David Prophétál az Ur Jésus szorvedéséről s' fel-támadásáról, és az ő szorvedésével szorvást hűveinek terjedéséről: mert eanek a' Soltárnak értelmét szent Pál a' Christusra magyarázza.

Három Részci vannak.

1. Halálással hirdeti, hogy Isten meg-hal-gatta s' nyomorúságából meg-fabadította, v. 2. 4.
2. Hirdeti az Isten böles tanácsát, mely szorvót az ő bűneinek, nem az áldozatok által; ha-

nem az ő fent: Fiának engedelmesége által végez-
te a' bűnöket meg-engedni, v. 7.-11.

3. Könyörgő a' szenvedésekből való meg-sza-
badulásért, s' ellenszögének meg-szűgyenítettésk-
ért, v. 12.-18.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Isten szabadításának hirdetése, v. 2.
Várván vártam, &c. Ez betű szerént Dávidé
ra, is illik: m: ő is vára az Istent, Solt. 42.
11. de Propetiaiképpen, szól a' Christu-
ról, ki (emberi természetére nézve) a' szen-
vedésekben, könyörgött: s' meg-halgattatott,
Síd. 5. 7.

II. A' nyomorúságoknak le-írása: melyek-
ből ki-szabadított, v. 3. ki-vont a' kütből
és a' sáros sertőből: érti a' nagy nyomorúsá-
gokat, melyekből Isten Dávidot ki-szaba-
dította, Job. 30. 19. Propetia szerént penig
érti (1) azokat a' pokolbéli kinokat, mel-
lyeket szenvedett éretünk a' Christus, egész
életében; de kiváltképpen a' keresztfán,
mellyről szól, Síd. 5. 7. (2) a' halálnak ál-
lapotnyát, Solt. 16. 10.

III. A' nyomorúságokból és szenvedésekből
való meg-szabadulás, v. 3. Fel-emelte kőbök-
lára az én lábaimat, &c. az az, Királyságom-
ban meg-erősítet: Propetia szerént penig
érti a' Christus halálából való fel-támadását, és
dicsőséges menyben menését: mely a'
szenvadás után tört, Phil. 2. 6-9.

IV. Győzelmese a' szabadulásnak, I. Az
uj

uj ének: v. 4. Ada az én sámban uj éneket,
Dávidra nézve. ez uj ének, az ő Istenéhez
való háládatossága, Solt. 116. 1. & seqq. a'
Christusra nézve, ez uj ének, az Evangélium-
béli Isten igiretinek hirdetése, melyben di-
csőitette szent Atyát a' váltásznak munkái-
ért, Jan. 17. 4. Rom. 15. 9. 2. A' Fiui féle-
lem, v. 4 látvám ezt, &c. az az, a' váltásznak
ilyen munkáját, az Urhoz meg-ternek s' ő
benné biznak, Csl. 2. 27. 28.

V. Bőldogságok azoknak, kik az Urban bíró-
nak, v. 5. Ktesodák azok: F: Kik nem-
néznek a' kevélyekre s' a' hazugokra, v. 5.
az az, kik nem az ő igazságokban és érde-
mekben, keresik szabadulástokat, a' nyomor-
úságban; hanem a' Christus igazságában s'
érdemében, Phil. 3. 9. 10. m: kevélyek s' ha-
zugok azok, kik magok igazságok s' érde-
mek által keresik szabadulástokat, a' bűnből
a' a' nyomorúságokból, Efa. 55. 2.

TUDOMANY.

I. Az Ur Jésum Christusnak, híveiért, mine
kezesnek rettenetes sok kinokat kellett szenvedni,
minek előtte a' váltásznak munkáját azokért vég-
hez vinné. Luc. 24. 26.

OKA. Mert nagy kiáltással könyörgött
szent Attyának éretünk való szenvadásában
az emberi természet, úgy szabadított meg, v. 1.
és Síd. 5. 7. de mind ezeket, mint kezes éret-
tünk cselekedte, Efa. 53. 5-12. lásd, Solt. 21.
v. 2.-12. p. 106.

II. A' hívek, kikért a' Jésum Christus szenva-
dott,

dett minden inségekben s nyomorúságokban, ha könyörgésekben Istenhez kiáltanak meg halgatottnak és meg-szabadítottaknak, v. 2.

O K A. 1. M: a' Christus minden nsp, ez ő érettek való áldozatját szent Anyának érettek bé-mutattya, *Sid. 7. 24. 25.* 2. m: ha mi érettek adt' szent Fiát a' nyomorúságokra, minket is ő érette a' nyomorúságból ki-szabadit, *Rom. 8. 32. Sol. 34. 20.*

H A T. Int. A' mi nyomorúságokban járuljunk Istenhez: m: meg-iglte, hogy meg-halgat, *Sol. 12. 6. és 50. 25.* Ki által? A' Christus által, *Sid. 4. 15, 16.*

I I I. Az Isten hívőinek nyomorúságból való meg-szabadítások; másokat Isteni felelemre s' Istenben való bizodalomra indít, v. 3, 4, 5.

O K A. 1. M: az Isten szabadítása Isteni felelmet nemz még a' hitetlenekek is, *Kij. 14. 25.* 2. m: az Isteni szabadítás öfön másoknak az Istenben való bizodalomra, *Sol. 66. 16, 17. &c.*

Az 2. Rézben ezek vannak.

I. Hirdeti az Istennek csudálatos tanácsát az hívőknek meg-váltásában, v. 6.

I I. Le-írja az el-választottságnak meg-váltásokat, kétféppen, 1. tagadás-képpen: hogy a' meg-váltás nem lőtt az O T-béli áldozatok által, v. 7. m: azok példáták a' Christus áldozatját, *Col. 2. 17. Sid. 9. 11-15.* 2. állítás-képpen: hogy a' lőtt az ő engedelmesége a' áldozatja által, v. 7. Fülcimet által tartad;

az az.

12. az, 1. az örök választás szerént rendel engemet közben járól, *Esa. 61. 1.* vévén ez hasonlatosságg által való állást, az ő Urát s' a' re-ő szolgálók állapotjául: kinek az engedelmeségnek jelét, fűleit szókta vala a' Garza meg-furni, *Kij. 21. 5.* 2. testet formáltál énnékem, mint szent Pál magyarázza, *Sid. 10. 5.* melyt testet ez az Istennek Fia adott áldozatul a' bűnért, *Sid. 9. 14. és 10. 9, 10.*

I I I. A' Christus kézs engedelmesége a' bűn-ért való szenvedésre: A' hol vagy, 1. az engedelmeség, v. 8. Akkor mondék: im el-jövök, &c. K: Mikor mondott ezt? F: Az örök el-választásban, a' mikor az Atya Isten, mint egy szövetséget kötött a' Fiával, *Esa. 53.*

I I, 12. K: Micsoda a' Fiának el-jövése? F: A' testben való meg-jelenése, *Jan. 1. 1-14.* mellyben el-végezte a' váltásának munkáját, *Phil. 2. 6-8.* 2. Ennek az engedelmeségnek oka. (1) m: a' könyvben írva vagyon én fe-lőlttem, v. 8. *Terem. 3. 15. Jan. 5. 46.* (2) meg-ölygyörködöm a' te akaratodnak végben-vitelében, a' meg-váltások munkájára nézve, *Jan. 4. 34.*

I V. Az Isten jó tetteiményinek (mellyeket az ő Fiában a' bűnösökkel közlött) predikálása az Ecclesiákban, v. 9, 10: melly az Evangeliumnak summája: mert 1. predikálja Christus az Atya Isten igazságát, v. 9. mellyel a' Christusban igazakká tőtt, *2Cor. 5. 21.* 2. az Isten igaz mondatát, v. 10. melly szerént

I 4

fügye

űtet bűnösöknek szabaditól el-küldötte, Gal. 4. 4-6. 1. az idvezséget, v. 10. hogy űtet idvezitől e' világra küldötte Jan. 3. 16. 4. az Isten kegyességét vagy jóvótát, v. 10. hogy űtet szerelméből a' bűnösökhöz el-küldötte, 1 Jan. 4. 10.

TUDOMANY.

I. Az Istennek Fia, az ő szent Atyjának örökké való decretumma s' igazságszerént; szabad jo akarattya szerént vőtte-fel az emberi természetet s' adta azt áldozatul a' bűnért, ver. 8. 9. Sid. 10. 5-10.

OKA. 1. Mert az Atyával való szövetség szerént tette magát a' bűnösök kezelsévé, Efa. 53. 10. 11. 12. 2. m: szabad akarattya szerént adta életét az övétért a' halálra, Jan. 10. 17. 18.

Hasz. Oktat. Az egy személyben Isten: is tehát a' Jéhus Christus, 1. m: testet vőtt fel magára, Jan. 1. 14. 1 Tim. 3. 16. melyet az ő Istenége által meg-áldozott az övétért, Sid. 9. 14. 2. m: az ő Isteni személye természetet tette azt az áldozatot olly méltóságossá: hogy annak vérenek érdeme által tisztítottak-ei a' bűn, 1 Jan. 1. 7. Azért istulajdonitratik az Isteni természetnek a' válság, Conl. 20. 28.

II. Az O Testamentumbéli sok áldozatok nem tisztíthatták meg a' bűnösöket az ő bűnösökből; hanem csak a' testben meg-jelent, Isten Fiának áldozattya, v. 7-9. Sid. 9. 11-15. és 10. 1-10.

OKA. 1. m: azok csak ábrázolói voltak

nak a' Christus áldozatjának, Sid. 10. 1. 2. m: egyébaránt az Isten Fiának nem kellett volna testet fel venni, s' azt a' bűnért meg-áldozni, Sid. 10. 5. seq. 3. m: csak a' Christus vitt minket az Atyához az ő áldozattya által, 1 Pét. 3. 18. 4. m: csak a' Christus által békélt meg Isten a' bűnösökkel, 2 Cor. 5. 19. 20.

Hasz. Oktat. Azon egy Isten Fiának érdeme s' kegyelme által, igazítottak tehát meg, az O Testamentumbéli hitek, Csel. 15. 11. 1. m: ma és tegnap ugyan azon körben járó volt, Sid. 13. 8. 2. m: világ fundamentumátul fogva meg-áldoztatott, Jel. 13. 8. az az érdeme minden hívőkre ki-terjedett, Sid. 11. 4, 5. &c. Jan. 8. 56. 3. mert azon Christus edgyetlen egy érdemű vőtték, mi velünk, hitj nek általa, 1 Cor. 10. 1-4.

A' 3. Részben ezek vannak.

I. Könyörög a' Christus szent Atyjának a' szenvadásokban, A' hol vagyon, 1. a' könyörögés, v. 12-14. 2. Indító oka. 1. m: környűl vőttek a' sok gonoszok, &c. v. 13. 2. m: az én szívem el-hagyott engemet, v. 13. az az én testem igen erőtelen, Matt. 26. 41. K. Miképpen monágya itt a' Christus (ha ő szől az Soltárban) környűl fogtanak engemet az én hamisságimnak büntetésé; holott ő benne bűn nem volt: F: A' ményiben, mi kezessünk lévén, Isten a' mi bűneiakat néki tulajdonította s' a' mi bűneinknek büntetését hordozta,

Esa. 53. 7. 4. 7. 12. 2Cor. 5. 2. és Solt. 69. 7. 5.

I I. Könyörög ellenségeinek meg- gyaláztatásá-
sokért, A' hol vagyok. 1. a' könyörges, v. 15.
16. 2. Vége a' könyörgésnek, v. 17. (1) hogy
örüljenek a' tégedet keresők, ver. 17. (2)
hogy dicsérjenek tégedet, v. 17. K: Hogy
mondathatik ez a' Christusról: holott ő könyör-
gött ellenségeiért? F: Ugya' meg-térőkért,
de nem a' meg-térhetetlenekért: m: azokat
illeté alá rekesztette, Jan. 3. 18. és 8. 44. 3.
Indító oka könyörgésének, (1) m: én szegény
vagyok, ver. 18. Solt. 22. 7. ugyan-is mi éret-
tünk szegénnyé lőtt, 2Cor. 8. 9. (2) m: te
vagy az én segítségem, En Istenem, ver. 18.
ez-is az emberi természet szavai: m: a' men-
nyiben Fiu, nem Istenének; hanem Anyának
mondgya az Istent, Joh. 5. 19. és 10. 30. &c.

TUDOMANY.

Az Ur Jéhus Christus a' mi bűneinknek bűn-
szedését szenvedte, v. 13. Solt. 69. 5.

O K A. 1. Mert a' mi bűneinkért s' ha-
mifiságinkért veretettet meg, Esa. 53. 5. &c.
2. m: igaz lévén, mi érettünk hamissakért
szenvedett, 1Pét. 3. 18. 3. m: a' mi bűneink-
ért adaton halálra, Rom. 4. 25. 4. mert a' mi
bűneinket hordozta ő a' fán, 1Pét. 2. 24.

HASZNA. Oktas. 1. Nem békélhetünk
tehát meg Istennel, a' Christus szenvedés nél-
kül, 2Cor. 5. 19. 2. Nem igazulhattunk te-
hát meg Isten előtt, a' Christus szenvedés nél-
kül, Esa. 53. 11, 12. 2Cor. 5. 21.

II. Int.

I I. Int. 1. Csak a' Christus szenvedés-
ben keresünk tehát igazulást, Phil. 3. 9. 10.
2. Ha ő ellene vétkezünk, ő általa keres-
tünk Istennel való békélséget, 1Jón. 2. 1, 2.
Síd. 4. 15, 16. Amen.

XLI. SÓLTAR.

Summája: Dávid bóldognak mondgya a' te kö-
nyörölten könyöröl, panaszkodik azok el-
len, kik ő róla nyomorúságában gonoszulitnak,
és azok ellen az Istennek legedelmét öbajtja.

Kérd: Mikor ita? Fel: Mikor az 38. dik
Sóhárt.

Két Részzei vannak.

1. Bóldognak mondgya ki a' nyomorulton kö-
nyöröl, v. 2-4.

2. Panaszkodikván ellenségére, könyörög lelki
s' testi gyógyulásáért, v. 5-14.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' nyomorulton könyörölőnek bóldogsága,
v. 2. Bóldog, &c.

II. Ok a' bóldogságnak, 1. m: azt az Ur,
a' gonoszok napján meg-örzi, v. 2. 2. m:
meg-tartja az Ur annak életét, s' nem adgya
ellensége kivánságára, v. 3. 3. m: az ő be-
tegségéből meg-gyógyítja azt, v. 4.

TUDOMANY.

Valaki szánnya a' nyomorultat és azt az
ő tehetsége szerént segíti, vizsgálja és gyógyít-
ja vagy gyógyíttatja, azt Isten hasonló nyom-
orúságban, örszi, gyógyítja, és ellenségeit meg-
szabadítja, v. 2-4. I 6 O K A

OKA. 1. Mert a' nyomorult emberrel cselekedett jó tétemény vizsgáló a' jó tévőre, *Job. 29. 13.* 2. m: az Urral cselekezik az ilyen könyörűlő jól, *Matt. 25. 34, 35. &c.* 3. m: bődögök az irgalmasok, *Matt. 5. 7.*

HASZ. I. Feddi, 1. Kik nevetik a' nyomorultat, *Solt. 22. 8. és 40. 16.* 2. Kik irgalmatlanok a' nyomorulthoz, *Jac. 2. 13.*

II. Int. 1. Kegyelessen itillyünk a' nyomorult felől. Lásd, a' 2-dik Tud. 2. Szánnyuk a' nyomorultat. K: *Miképpen?* F: 1. könyörögven érettek, *Jac. 5. 16.* 2. edgyűtt szomorkodván ő vellek, *Rom. 12. 15. Job. 30. 15.* 3. vigasztalván azokat, *Esa. 40. 1. 1 Thess. 5. 14.* 4. táplálván azokat, *Matt. 25. 35.* 5. befogadván azokat, *Esa. 58. 7.* Indícsón: 1. mert mi-is ugy nyertünk irgalmaságot, *Matt. 5. 7.* 2. m: vissza fizetteti Isten azt minékünk, *Matt. 7. 12.* Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Dávid gyógyulásáért való könyörgése: az hol vagyon, 1. a' könyörgés, v. 5. az ő betegségért érti (1) az ő lelki ísméretinek győrelmét. (2) az ő bűneivel érdemelt testi nyomorúságot, *Solt. 38. 4, 5.* 2. Oka betegségének: mert vétkeztem tenéked, v. 5.

II. Panaszja, ellenségének gonofságáért, Kik, 1. távol létebben Dávidnak veszedelmet kívántak, v. 6. 2. jelen létebben bízlekedtek, mintha szónák őtet, vers. 7. 3. ki mentekben, veszedelméről tanácskoztak. v. 8, 9.

III.

III. Panaszolkodik az ő titkos házi ellensége ellen, v. 10. az én békefélegemnek embere, &c. ez az ember volt Absolon; mellyben Dávid példája volt a' Christulnak; Absolon Judáinak, a' mint Urunk magyarázza, *Jan. 13. v. 18.*

IV. Könyörög a' meg-fszabadulásért: a' hol vagyon, 1. a' könyörgés, v. 11. Uram könyörülly rajtam. 2. Vége a' könyörgésnek. (1) hogy meg-fizessek nékiek, v. 11. mellyben nem magános boszku-állást; hanem Magisztrátusokhoz illendő gonoszoknak meg-tiltéseket kívánja. (2) hogy hozzám való jó voltodat ebből meg-ísmérhessem, v. 12. (3) hogy ártatlanságom ebből a' te szabadításodból ki-tessék, v. 13.

V. Háladás: mellyben hálákat ad Istennek hogy űtet Izraellel edgyűtt, az ő szent Fia által, minden lelki s' testi betegségeből s' ellenségitől meg-fszabadította, v. 14. *Esa. 53. 5. &c.*

TUDOMANY.

I. Minden nyomorúságoknak oka a' bűn, mellyből való ki-fszabadulást csak Istennél kell keresni, v. 5. *Jer. 2. 19. Esa. 59. 1.*

OKA. m: Idvezitőnk-is a' mi bűneiünknek büntetését hordozta, *Esa. 53. 5. &c.* Lásd, a' 6. és 38. Soltárt. p. 33.

II. Nem szabad a' kegyes és Isten felő embernek a' nyomorultak felől gonoszúl itilni és azoknak veszedelmét kívánni, v. 6.-9.

OKA. m: Mert a' mit magunknak nem

kívánságok, mással sem kell azt cselekednünk, *Matt.* 7. 1-12. 2. *m*: egyedül Isten tudgya a nyomorúságoknak bennünk lévő okait, *Jób.* 28. 1-3. 3. *m*: nem mindenkor azért tilt Isten edgyet, mintha másoknál büntösb volna; hanem a' mitanúságunkra, *Luc.* 13. 1-5. 4. *m*: Isten az övéit meg fanyargatja, *Sid.* 17. 5, 6. *Jel.* 3. 19.

Hasz. Oktat. Bölcsen kell tehát tiltanunk nyomorult felebarátunk felől: *m*: nem mindenkor barátságoltili őket; hanem. 1. hi- teket próbállyá, *1. Pet.* 1. 6. 2. szereteteket próbállyá, *Jób.* 1. 3. büntöket tisztogatva, *2. Sam.* 12. 10. 4. alázatosságra tanítva, *2. Cor.* 12. 7. 5. törvényére oktatva, *Solt.* 119. 71. 6. magát azoknak meg-feladitásokban meg dicőlti, *Jan.* 9. 3. &c.

III. A' kegyes embereknek nagy lelki fájdalomokra vagy az, mikor bizott emberi ávullják; el-si veszedelmére igyekeznek, *v. 10. Solt.* 55. 12-15. *2. Sam.* 16. 11.

OKA. 1. Mert az okuk magát ember nem őrizheti, mint a' nyilván való ellenségtől, *Solt.* 55. 13. 2. *m*: keserves azért szenvedni, a' mit mással nem cselekedett, *Solt.* 69. 5.

Hasz. Int. Ha ma Dáviddal így szenved valaki. 1. Ne tartsa ujságnak. 2. Könyöröggön Istennek, hogy álljon az ő ártatlansága mellé, *v. 13.* 3. Ha meg-feladitva Isten őtet, adgyon hátat Istennek, *v. 14.* Am:

IV. Az a' Isten felé magisztrátusok, az ő ellenségek, meg büntethetik, vagy magok

vagy mások által, *verf. 11. 1. Rég.* 2. *verf.* 6-42.

OKA. 1. *m*: Isten képe ellen vétkeztek. *1. Sam.* 8. 7. 2. *m*: Istennek akartanak ellene állani, *Rom.* 13. 2-3. 3. *m*: mikor a' Magisztrátusok ellen vétkeznek, az egész Respublica ellen vétkeznek, *2. Sam.* 21. 17. &c.

Hasz. Oktat. Nem szabad tehát a' felső magistratus ellen pártot tölteni; ha nem vallás üldöző: mert meg-bünteti a' párt üldőket. Kérd: Miképben bünteti meg? Fel: Nem magános bolzsfuszásból; hanem. 1. a' közönséges békeféségnek meg-tartásáért, 2. a' párt üldésnek meg-zabolázásáért, 3. az Isten dicősségének őltalmazásáért, &c.

Mondasz. Lám Séméit nem engedé meg-büntetni Dávid, *2. Sam.* 16. 11. F: 1. *m*: bujdolt akkor, 2. *m*: Salamonra bízta azokat meg-büntetését, *2. Kir.* 2. 42. &c.

XLII. SÓLTAR.

Szemléje. Dávid számkivetésében keservesen panaszkodik, hogy az ő lelkének kívánsága szerint, a' szent Gyülekezésben, Isten nem dicsőítheti; de egyszer s mind biztatja lelkét az Isteni szabaditással, hogy Isten még néki meg-engedi a' szentek között való jelen létét.

K: Mikorlita? F: Mikor az Absolon párt üldésében, a' Jordánon túl bujdolának, *v. 7.*

Két Réfzei vannak.

1. Az Isten tisztaságában való jelen létének kívánsága, *v. 2-6.*

2. Faj

2. *Panaszsa* Dávidnak lelkének nyughatatlansága felől, v. 7-12.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *Az Isten tiszteletének kívánsága*; mellyet a' bönjühozó sirvalnak példájában fejez ki, v. 2, 3. mellyben jeleni, melly nagy kívánsággal ohajcsa, az Isten beszédében lévő lelki vigasztalásokat: mellyekkel vidámittya. Isten a' szomorú lelkeket, *Solt.* 23. vers. 3. és 119. 92.

II. *Oka e' kívánságnak.* 1. *m:* csuf képpen azt kérdik ellenséglm (mivel a' Gyűlekezetben nem lehetek) hol az én Istenem? v. 4. 2. *mert* meg-emlekezvén arról, hogy mégycik vala régen az Inne napra fel, fáj lelkem, hogy most önnét ki-rekesztettem, v. 5.

III. *Az ő lelkének meg-szállítása és biztatása.* A' hol vagyok, 1. *a' meg-szállító biztatás.* v. 6. 2. *oka a' biztatásnak,* v. 6. *m:* még ő néki bálákat adok, &c.

TUDOMANY.

Mikor a' kegyes emberek ellenségektől számkivetésre szertnek, lelkeknek semmi nincsen kegyesfebb, mint a' szentek Gyűlekezeteiből való ki-rekesztések, hogy Isten ott nem dicsírbetik, v. 2-5. *Solt.* 27. 4. és 137. 5, 6.

OKA. 1. *Mert* olyankor az Istennek orvázájának kegyelmes világátul s' jelen lététől láttatnak meg-fosztatni, vers. 3. a' hol Isten ígérte jelen létét, *Matt.* 18. 20. 2. *m:* semmi világi gyönyörűség az ilyen lelket, az Isten

befé-

befédenékiül meg nem vidámitthatta, *Dan.* 1. 3-6. *Solt.* 119. 92. 3. *meri* ingerli olyankor az istentelen, a' bujdosó keresztényt, v. 6. *Solt.* 137. 5, 6.

Hasz. I. Oktas. A' kegyesség jele tehát a' bujdosókban, mikor az Isten sent Gyűlekezetit ohajtyák Dáviddal, nem olyak, hát azok, kik világi javoktól való meg-fosztatás fokat ohajtyák, &c.

II. *int.* 1. Mindeneknek előte, bujdosásunkban, az Isten dicsőségének helyre állítását kívánnuk, s' a' szentek Gyűlekezeteit. K: *Miképpen?* F: 1. Meg-síratván az Isten beszédét s' a' Gyűlekezetet, *Síralm.* 1. 1-1. 2. Ohajtsuk az Isten Gyűlekezetit, *Solt.* 137. 1, 6. 3. Keseregjünk az ellenségnek káromkodásia, v. 4. 4. Biztatjuk lelkünket az Isten szabadításával, v. 6. és *Mich.* 7. 8-10. Amen.

A' 2. Részben ezek vannak.

Panaszsa az ő lelkének nyughatatlansága felől, a' hol vagyok; 1. *a' panasz,* v. 7. 2. *oka annak,* (1) *m:* meg-emlekezem terőlád, &c., az *Hermion* kis begyea érti a' *Siont*, a' hol az Istennek tisztelei vala a' Sátorban, mellyet kíván az 2, 3. versekben. (2) *m:* az nyomorúságoknak habját által meateenek rajtam, mellyeket Uram reám bocsátottál, v. 8-11. (3) *m:* láttatol Uram róllam el-felsetkezol, v. 10. (4) *m:* az ellenség szidalmaz s' bocszont engem, v. 11.

I. Meg-éjsz méltván magát, *pan-szszát* vigasztalásra fordította, *vers. 9.* Nappal, &c. az az, jól lehet én úgy gondolom vala, hogy elvettél Istent, miód azáltal, sem nappal, sem éjjel nem hagyott el engemet Istenem; ha nem az ő becsédeben és parancsolatiban lévő igazlansággal vigasztalt engemet. *Solt. 119. vers. 92.*

II. Meg-szóltatván lelket biztattya, a' hol vagyon, 1. a' biztatás, *v. 12.* Miért hattad el magadat, óh én lelkem? 2. okai, (1) m: ő az én Istenem. (2) m: ő az én szabadítóim, *vers. 12.*

TUDOMANY.

I. Nem lehetnek soha az Istennek hívei oly keserves bűndösökben s' nyomorúságban, melyben Isten őket vigasztalás nélkül hagyá, *v. 8, 9. Esa. 40. 1; 2.*

OKA 1. Mert soha a' nyomorúságokban meg nem áthatnának, *Solt. 94. 17. és 119. 92. 2. m:* nem hagyta őket erejek felett kistestem, *1 Cor. 10. 13, 14.* 3. m: a' miképpen bűnök ödnék őbennek a' bevédek, úgy bűnök ödnék a' vigasztalások. *2 Cor. 1. 4-6.* 4. m: soha röllok el nem feleltékheztek az Isten. *Esa. 49. 14, 15.*

HASZ. I. Oké. Nem bágytehat el Isten minket a' nyomorúságokban, *Esa. 43. 1-3. Solt. 94. 14.*

II. Int. Ne esszük kétségben a' szenvedésekben; hanem 1. biztassuk lelkünket az Isteni szabadulással, 2. várjuk az Urak

szabadítását, *v. 12. Habak. 2. 2, 3. Amen.*

II. Mikor az Isten felék az ő nyomorúságokban, ellenségeitől cufolatnak, minden külső segítőitől s' vigasztalótul meg fosztattatnak, akkor nagy lelki bizodalommal, magokat az Isteni szabadulással biztassák, *v. 10-12.*

OKA. 1. Mert a' hol az emberi segedelem meg-szünik, ott kezdődik el az Isteni segítség, *Solt. 94. 18-22.* 2. m: Illyeknek iginte Isten a' segedelmet, *Solt. 12. 6, 7.* 3. m: soha Isten az ővéit el nem hagyta, *Solt. 94. 14.* 4. m: mert színtén akkor leg közelebb az olyan ember a' szabaduláshoz, *Mich. 7. 8-10.*

HASZ. Int. Mennél inkább kalad az Isteni szabadítás és nevededik a' nyomorúság, s' az ellenségek ingerlése, annál inkább bizunk Istenben s' biztassuk lelkünket Dávidal, *v. 12.* 1. mert úgy nem szégyenülünk meg, *Rom. 10. 11.* 2. m: úgy szabadulunk meg, *Solt. 27. 10-14.* 3. m: úgy szégyenül meg ellenségünk, *Mich. 7. 8-10.* Amen.

III. Tud. a' 11. versből. Lásd, *Solt. 3. p. 15.*

XLIII. SÓLTAR.

Summája: Dávid e' Soltárban, bűndösökben, igyének ártatlanságát Istenre támasztván, biztattya lelkét a' szabadulással, és az Isten előtéréhez való be-menetellel. Akkor Int, mikor a' 42. dik Soltár.

Két Részei vadnak.

1. Ártatlanságban Isten hja bíróni, *v. 1, 2.*

2. Az

2. Az Isten szabadítását ohajtja s' magás az Isteni szabadítással vigasztallja, v. 3--5.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Istent hja óltalmazó bírál; A' hol vagy
gyon 1. A' könyörgés, v. 1. 2. Annak oka.
(1) mert te vagy az én erősségemnek (óltalmazomnak) Isten, v. 2 (2) m: látatomtúlled el-hagyattam, v. 2. (3) m: komoruan járok ellenségim miatt, v. 2.

T U D O M A N Y.

A' hívek az ó ártatlanságokban, Istent mint igaz ítélő Birt, bihatják az ó ügyeknek meg-ítélésére, és az ó meg-szabadításokra, v. 1, 2. Pál. 7. 17. Jer. 20. 12. Lásd. a' 7. és 26. Soltárt. pag. 47. és 125.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Könyörög az Isten kegyelmének rajta való meg-újulásáért, és hazájában való haza-megteléért; A' hol vagyon. 1. a' könyörgés, v. 3. Bocsd-ki a' te világosságodat, &c. az az, vigy haza engem a' te Ecclesiádban, a' hol a' frigy Láda, a' te kegyelmednek jele vagyon, Ki-jöv. 25. 8--22. 2. a' könyörgésnek vége, hogy bé-menvén a' te óltarodhoz dicsírhellek téged, v. 4.

II. Az ó lelkének meg-szóltatása s' biztatása; a' hol vagyon, 1. a' biztatás, miért hadiad el-magadat, v. 5. 2. oka a' biztatásnak, mert még ő néki hálát adok, &c.

T U D O M A N Y.

A' kegyes számkivertésért s' Isteni biztatásért meg-

meg-fosztott emberek, az Isten dicsőségének helyre állatásának s' az Isten nevének a' Gyülekezetekben való dicsőítésének kívánságával, kériék Istentől haza-vitettetéseket, v. 3-5. Solt. 27. 4.

OKA. 1. Mert az illyeket baltattya s' szabadítja meg Isten, Solt. 91. 14, 15. 2. mert e' végre ígérte Isten a' nyomorúságból való meg-szabadulást, Solt. 50. 15. 3. Lásd. a' 27. Soltárt.

XLIV. S O L T A R.

Summája: Az Juida népe háladással emlegetvén az Istennek az ó atyokkal s' ó vellek közlő szabadítását: panaszkodik hogy mostan látatják őket el-venni s' ellenségek mellé állani, melyre nézve, könyörög az Istennek szabadító kegyelmének meg-újításáért.

Kérd: Mikor iratott? Fel: A' Babyloniai fogságkor, valamelyik Prophéta, melyet a' Kóréh fiának adott az Ecclesiá éneklésére a' Dávid rendelése szerént, v. 1. v. 12.

Három Részzei vannak.

1. Hirdeti az Istennek csuda cselekedetét, mellyel Izraelnek adta volt Canaán földét, v. 2-9.

2. Panaszkodik az ó pusztulásán s' ellenségitől való meg-győzetterésén, v. 10--23.

3. Könyörög Istennek hogy az ó segédelmekre kellyen-fel, v. 24--27.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Isten hatalmas munkáinak emlegése mellyet

mellyet cselekedett régen Izraellel, mikor a' Canaan földét nékle adta, a' hol vagyon: 1. az Izraelnek a' Canaanra való b^e vitele. (1) hogy a' pogányokat onnan kiűzvén, űket azon meg szállította, Ki-jóv. 15. 17. (2) hogy nem magok ereje, hanem az Isten ereje által foglalták azt el, v. 4. 2. Indító oka: mert kedvelte űket egyebek felett, v. 4. Dent. 14. vers. 2, 3.

II. Könyörgés az Isteni segedelemért, a' hol I. vagyon, a' könyörgés, v. 5. 2. Indító oka. 1. m: teigértél Jákóbnak a' mi Atyánkuk segedelmet, v. 5. 2. mert a' te nevedben verhenyűk meg ellenségeinket, v. 6. 3. m: mi nem biznok magunk erejében, v. 7. 4. mert csak te szígyenlitheted meg ellenségeinket, v. 8. 5. mert a' szabadtásért dicsírtük a' te nevedet, v. 9.

T U D O M A N Y.

I. Az Isten felő atyáknak tisztek az, hogy az Istennek nagyságos ő vellek közlőst cselekedett s' jó tétéményt, az ő Eioznak s' maradekjoknak meg befűllyik; hogy azokról háladással, a' maradekok meg-emlekezhesseken, v. 1-4. Solt. 78. 2-6. Solt. 106. 1-5. Ki-jóv. 12. 26, 27. Dent. 6. 6.

O K A. 1. Mert a' fiak úgy indítatnak fel az Istennek isméréstire és ő benne való bizodalomra, Solt. 78. 7. 2. mert úgy tudgyák az ő Atyóknak vagy jó erkölcsöket követni, vagy a' gonoszt el-távoztatni, Solt. 78. 8.

H A S Z. I. Felelő. 1. Az Atyákat kik fiókat az Isten utaira nem tanítják. 2. A fia-

kat.

kat, kik az ő Anyókat az Istennek dolgait nem tanulják, &c.

II. Int. 1. Az Atyák tanácsák fiókat az Istennek utaira s' dolgaira, Dent. 6. 7. és 11. 19. 2. A' fiak kövessék Anyókat a' jóban, és ő tőlők tanulják az Istennek dolgait.

II. A' népek s' nemzetek ellenségeken való győzedelmeket s' azoknak jó főlásoknak el foglaltat, nem magok erejének s' fegyverének; hanem az Istennek vellek való erejének tulajdonításuk, v. 1, 4.

O K A. 1. M. ha Isten vellek el nem ment volna, nem győzedelmeskedhetek volna, Ki-jóv. 33. 1-2-15. 2. m: egyűl el vészí, s' másnak adgya, Dan. 4. 29. 3. m: Istenigazgatya ujjokat a' hadakozóknak, Solt. 144. láld out.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Panaszsa Judának az ő el-hagyatására felő, v. 10. De mostan meg-vetettél, &c.

II. Elő számlálása az ő meg-vetettéseknek. 1. Nem jőttél ki a' mi seregeinkel, a' Baby-loniták ellen, vers. 10. 2. meg-futamtatál minket ő elűtők, v. 11. 3. meg-prádaltattál azokkal, v. 11. 4. éteűl adtál azoknak, v. 12. 5. a' pogányok közé hitetél, v. 13. 6. el adtál minket nagy ölcson, v. 13. 7. szídalomra adtál, &c. v. 14-17.

III. A' Judának Istenéhez való áthatatására illy romlásában is. Noha ezek effek rajtnok, de. 1. nem feletkeztűnk el te rólad, v. 18. 2. nem változtatuk meg frigyedert,

illa-

tíztelestedet, v. 19, 20. Solt. 137. 3. 4.)(

IV. Alhatatóságát meg-mutatja két okokból. 1. mert: ha el-szakadtak volna Isten-től, az Istent meg nem keresték volna, v. 21, 22. Jer. 29. 10, 11. 2. m: Ők az Uréni: az Őüszteleitért szenvednek. v. 23.

TUDOMANY.

I. Az Isten népének serege ámbár nagy és erős legyen is; de ha Isten az x. al ki nem mégyen Had-nagy gyanánt, az ő ellenségüit meg veretik, pra-dáltatik és el-raboltatik, v. 10-17. Ezért mon-gya vala Moyses Ki-jöv. 34. 16. Afa, 2 Chron. 14. 11.

OKA. 1. Mert olyankor Isten hadakoz-zik az Ő népe ellen, Hos. 5. 13, 14. 2. mert az Isten jelen léte nélkül el-olvad az erős vité-zek szívek, Josu. 7. 7, 8. 2 Chron. 25. 2-7. 3. m: híjában való az emberi erő az Isteni sege-delem nélkül, Solt. 60. 12.

HATZ: I. Oktat. Nem cruda tehát, hogy sokszor az Isten népe, meg veretik: m. nem mégyen Isten ki ő véleik. K. Miért? F: 1. mert talám magok erejében bíznak, Solt. 60. 12. 2. m: talám másokban bíznak, Esa. 30. 1. 3. m: talám büsz, paráznaság, lopás, erő-szak és vét vagyon seregekben, Josu. 7. 7-12.

II, Int. Ugy mennyünk ellenséglünkre, hogy vétek ne legyen bennünk: mert Isten nem jár el velünk, Ki-jöv. 33. 3.

II. Mikoron az Isten frigyos népe, Istennek aunda iileitől ellenségitől meg veresetik, el-ra-boltatik is, akkor is az Isteni nem kell el-sza-
kaká

hadni: hanem még a' fogságban-is, meg-kell az Istennek frigyében s' vallásában maradni, v. 18. 23. Solt. 137. 3, 4. láld out.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Serkengeti Istent a' segedelemre, a' hol vá-gyon: 1. a' serkengetés, v. 24, 25. az aluvás Istennek emberi mód szerént hasonlított, 1. mikor a' mi könyörgésünkre menten-meg nem felel, 2. mikor a' segedeimet ha-lasztja: egyébaránt Isten nem aluszik, Solt. 111. 4, 5. 2. Oka a' serkengetésnek, mert le-nyomtatott a' mi lelkünk a' porig, a' fog-ságban, v. 26. az az, el-vetettett állapotban vagyunk. Jer. 6. 26.

II. Könyörg az Isteni segedelemért, a' hol vagyon: 1. a' könyörgés, v. 17. 2. annak in-dító oka, v. 27. a' te irgalmaságodért.

TUDOMANY.

Mikor Isten az ő népéhez való segedelemét s' szabadítását ideig el-halasztja, akkor a' népnek Istent alázatos könyörgése által serkengetni kell a' segedelemért s' szabadulásért, v. 24-27.

OKA. 1. Mert ha nem aluszik is Isten, de az ő méltósága szerént meg-kívánnya, hogy ő Felségéhez kiáltunk, Luc. 18. 5-7. 2. m: az illyeket halgattya s' szabadítja meg, Solt. 12. 6. És 50. 15. Ki-jöv. 3. 7, 8.

HASZ. I. Oktat. Noha Isten loha népét el nem hadgya, Solt. 94. 14. s' rólla el nem felelkezhetik, Esa. 49. 14, 15. de még is a' szabadítást ideig el-halasztja, K: Miért?

F: 1.

F. 1. *Mert: a' nép is sok ideig nem kereste meg Istent,* 2Chron. 15. 4. 2. *m: a' nép is nem hallotta meg az Isten hívogatását, Péld.* 1. 27, 28. 3. *m: ugy indit bennünk buzgóságot, Efa. 26. 16.*

I I. *Int.* Mikor halad is az Isteni segítség, ne csiúskodj kétségben; hanem 1. áhátatottan maradjunk meg Istennel, v. 18. 23. 2. kiáltsunk Istenhez, v. 24. 27. meg szabadit, m: meg-igénte, Solt. 10. 15. és 91. 15. Amen.

XLV. SÓLTAR.

Summája: Dávid ebben a' Soltárban, lelki ábrázolásképpen, le-írja, az Ur Jésus Christusnak az Ecclesiával való titkos edgyesítést, annak méltóságával s' dicsőségével edgyütt: mert ennek a' Soltárnak értelme, a' Christusra magyaráztatik, Sid. 1. 8.

Két Részzei vannak.

1. A' Király Christusnak, mint lelki vő-le-génynek le-írása, v. 2. 9.
2. Az Ecclesiának mint Christus jegyesének le-írása, v. 10. 18.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Elöl járó beszéde ez éneknek, A' hol van: 1. az éneknek titkossága, v. 1. 2. az éneklésnek nagy kívánsága, v. 2.

I I. A' Királynak le-írása: ki az Ur Jésus Christus a' Salamonnak kemélyében, A' hol van, 1. a' Király le-írása: ki le-írta

tik;

uk; 1. Az ő szép ábrázattáról, v. 2. Te sebb vagy minden emberek fiaiál. K: Hogy mon-gya tehát Esaiás ívet forma nélkül valónak, cap. 52. 14. és 53. 2. F: Dávid szól a' Christus Isteni személyéről; Esaiás az emberi természetéről, melyben magát igen meg-alázta volt, Phil. 2. 6. 8. 2. Az ő ékeessen szállásáról, a' hol van, (1) az ékeessen szállás, v. 3. az ő ajakainak állásán, éri az Evangéliumnak méznél edesb beszédét, Solt. 19. 11. (2) Oké a' Király ily ékeességének, : mert meg-áldott I-sten téged örökké, v. 3. az az, a' közben lá-rói tiszte s' királyságra örök időknek elő-ke fel-kent, Efa. 61. 1. 2. Az ő erejéről, v. 4. köld fel-fegyvered: ez a' fegyver, az Evan-géliumnak ereje: mellyel meg-boldoltatya hivat, Sid. 4. 12. meg-öli ellenségét, 2Thess. 2. 8. 4. Az ő fegyvere által való elő-meneteléről, v. 5. légyen a' te ékeességében elő-menete-led, &c. A' Christusnak ékeessége, az Evangé-lium, mellynek prädikálásában, (1) mint erős vitéz e' világon minden népek között uralkodik (s' nyargal) Matt. 28. 19, 20. Ez ama fejér lovon ülő vitéz, Jelen. 6. 2. (2) a' izelideket (az Evangéliumnak engedelmes-kedőket) oltalmazza, az Evangéliumnak el-lenségét meg-rontya, jobb keze, az az, Isten ereje által, v. 5, 6. és Solt. 2. 9. 5. Az ő győ-zedelméről, v. 6. A' te nyilaid, &c. A' Király Christusnak nyilai, jelentik az Evangélium-nak erejét; mellyel az engedelmeneket meg-öli s' meg-öli, Sid. 4. 12. 2Thess. 2. 8. 6. Az

K 2

ő orz

ő országának állandóságáról v. 7. A' te féked,
&c. a' Christus széki az ő Ecclesiája, mely
az Evangéliumnak praedikálása által emelte.
eik fel: ennek soha vége nem lesz, Luc. 1.
32, 33. 7. Az ő országolásának igazságáról,
A' hol vagyon: (1) az ő országolásának mód-
gya, v. 7. a' te országodnak pálczája, &c.
az az, igazán minden személy válogatás nél-
kül hja az Evangélium által az embereket,
Csel. 10. 34. és igazán Uralkodik azokon. a'
jók szerezvén, s' a' gonoszokat gyűlölvén,
v. 8. (2) oka az ő igazságos országolásának, v.
9. ennek okáért megkent tégedet őh Isten,
a' te Istened, &c. na. az Atya mondatik, a'
Christus Istenének, az ő emberi természetire
és közben járói tisztire nézve; nem Isteni ter-
mészetire nézve: m. úgy az Atyát, nem Iste-
nének; hanem Atyának mondgya, Jan. 10.
30. és 14, 10, 11. Ezért szól így Dávid, őh
Isten, megkent tégedet a' te Istened: m. az
Atya Isten rendelte az ő Fiát közben járóul.
Az igazságnak olajja, jedzi a' Szent Léleknek
ajándékát, melyekkel az embéri természet a'
közben járói tisztben fel-ékesítetett, Esa. 61.
1. az ő társai felent, a' Christus társai: első-
ben, a' Propetéák s' szent Királyok, kik űtet
ábrázolták: másodszor, minden hivek, kiket
érdeme által, tölt Királyokká, &c. Jel. 5. 10.
kik ő örökös társainak, Rom. 8. 17. atya-
ságnak. Sid. 2. 11. és jegyesfioek is mondat-
nak, v. 10. 8. Az ő ékes öltözetiről, vers. 9.
mindente öltöztetd Mirra, &c. Ez a' Ki-
rály

rály Christus öltözteti, az ő igazsága és szemsé-
ge, melyben öltöztette az ő Ecclesiáját mint
jegyesfiet, Jelen. 19. 7, 8. Ez jó illatu Mirrához,
&c. hasonlítottak (1) mert a' mint azok bé-
töltek az egész házát jó illatnyokkal, úgy a'
Christus igazsága az ő Ecclesiáját, mint lelki
házát, 1 Cor. 1. 30. (2) m: a' mint azok a' jó
illatok, a' házában lévő embereket meg-vidá-
molták, úgy a' Christus igazsága meg-vidá-
moltta a' lelkeket, az Evangéliumbéli igre-
tekben, Rom. 8. 1. Ez a' palota, a' honnét é'
jó illathoz hasonló Christus igazsága ki-jű,
(1) az Eg, a' honnét alá hozta ezt az Istene-
nek Fia, Jan. 1. 6.-17. (2) az Ecclesia, a' hol
illatozik a' Christus igazsága, az Evangéli-
umligéreteken, Jan. 5. 39.

TUDOMANY.

Az Ur Jésum Christum, az ő Ecclesiájának ha-
talmos Királya, ki az Evangéliumnak prae-
dikálása által hatalmassan Uralkodik az ő Eccle-
siájában, az őveit meg-hóldoltatván és az hitet-
leneket meg-rontván, v. 2.-6.

OKA. 1. M: ő a' Sion királya, ki meg-
rontya az engedetlen pogányokat; Solt. 2. 9.
2. mert az ő Evangéliuma Istennek hatalma
(elsőközpén) az idvességre, Rom. 1. 16.
3, mert az ő szájából két élő tör (törvény s'
Evangélium) származik, mely által az enge-
delmesek meg-térítetnek, az engedetlenek
meg-ölettetnek, 2 Tess. 2. 8. Jel. 1. 16. és 2. 12.

Hasz. Oktat. Nem állhatnak tehát ellene
a' Király Christus Evangéliumának, s' annak

folyamattyanak, a' hitetlenek, *Csel. 4. 38, 39.*
 1. m: Isteni hatalommal jár, *Rom. 1. 16. 2.*
mert mindenütt ott vagyon e' Király Christus.
 Isteni erejével, *Matt. 28. 19, 20.* 3. m: nyi-
 laival meg-renteni a' hitetleneket, v. 6. &c.
 Miért hát hogy Isten meg-engedi sokszor az
 ő Evangeliumának vallóit üldöztetni? Lásd
 a' 89. Solt. v. 20-38.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az Ecclesiának s' annak tagjainak dicsősé-
 ges öltözeti, v. 10. A' hol (1) a' Királyok
 leányin értetnek az Ecclesiának igaz vála-
 tott tagjai, kiket a' Christus az ő vére által
 meg-váltott, minden népek között s' tőit
 királyokká, *Jel. 5. 9, 10.* (2) ezeknek ékesé-
 gek, a' Christus érdemes igazsága s' szentsége,
 lásd, v. 9. (3) a' Király jegyei, az Isten vá-
 lasztottinak Ecclesiája: mert ez áll az ő jobb
 keze felől, az illetben is, *Matt. 25. 3.* (4)
 ennek a' jegyesnek aranyas öltözeti, a' Chri-
 stus igazsága, lásd, v. 9. *Jel. 19. 7. 8.*

II. A' Király jegyesének hivatallyá az Atya
 Istenű, ki az Ecclesiát, leányának mondgya,
 kit az ő Fiának el-jedzett: így mondatik Si-
 on leányának is, *Zach. 9. 9.* A' hol vagyon, 1.
 a' hivatal: mellyben ezeket paráncsolja; (1)
 Lásd meg, v. 11. Mit? az ő vőlegényét a'
 Christust, a' kinél vagyon az ő öltözeti, az
 az, igazsága, szentsége s' idvessége, *Esa. 45.*
 22. (2) Halgadj meg s' hajtsd fülédet, v. 11.
 az az engedelmeskedgyél jegyefed hivatal-
 lyá.

lyának s' tanításának, *Solt. 95. 7.* és *Id. 3. 7. 8.*
 (3) Felekezéssel a' te népedről, &c. v. 11. az
 az, én érettem hadd-el mindenedet, s' kövess
 engemet, *Luc. 14. 26.* (4) Meg-kívánnya a'
 Király a' te ékeségedet, v. 12. az az, igaz, sent
 életedet, *1 Pét. 1. 15, 16.* 2. Oka ex-intéssel ő-
 ve kötetett hivatalnak: mert ű a' te Urad, &c.
 az az, teremőd s' meg-váltód, *1 Pét. 1. 18, 19.*
Joh. 2. 28.

III. A' Christus jegyesének tisztelése a'
 Tyrus leánytól, *verl. 13.* A' hol a' Ty-
 rus leányin, és a' népeknek gazdagón, értet-
 nek a' hivatalos pogányok, kik a' Christus ist-
 méretivel, bé-jűvén az Ecclesiában, meg-
 gazdagitnyák azt, *Csel. 18. 28.*

IV. Dicsvetti a' Christus jegyesének vagy Ec-
 clesiájának: Ki dicsimertik az ő szentségéről, v.
 14. dicsőséges a' Király leánya belől; az az,
 jól lehet, sokszor kívűl a' sok nyomorúságok
 miatt feketének látnik, *Enek. 1. 5.* de igazsá-
 gal s' szentséggel fel-ékesítettet, melly az ő
 aranyas ruhája, *Jel. 19. 8.*

V. A' Christus jegyesének haza vitele; A'
 hol vagyon, 1. a' haza vitel: melly kezdet
 képpen létsen, az Evangelium által való hi-
 vatalok, *2 Cor. 11. 2.* végképpen lelkűnkre
 nézve halálunkor, *Luc. 23. 43.* lelkűnkre s'
 testűnkre nézve az illetkor, *1 Tess. 4. 16-18.*
 2. a' haza vitelnek módgya, v. 16. nagy öröm-
 mel, lásd, *Matt. 25. 34.* *Jel. 19. 7.*

VI. A' Christus jegyesének gyűmölcsözése s'
 szaporodása, v. 17. A' te atyád helyett, &c.

minek utánna a' Christust az Ecclesia el-
hadgya világi javait, űket a' Christus sok né-
pekől meg-szaporitnya s' kikeret lelki Kirá-
lyokká tévén, Jel. 5. 9, 10. Erre nézve mon-
datik az Ecclesia Anyának, Gal. 4. 27.

VII. Az Ecclesiának örökké meg-maradón-
dó dicsősége, v. 18.

TUDOMANY.

I. Az Ecclesia s' annak igaz élő tagjai, mint
a' Christuskak jegyesi, a' Christus igazságában,
fennségében, mint egy köntösben, vannak fel-öl-
tözve, v. 9, 10. Jel. 19. 7, 8.

O K A. I. Mert ezzel kinőllja az Övéit,
Jel. 3. 18. 2. m: ezt példázta az Adámnak
bőrből csinált köntöse, melyet neki a' köz-
ben járó Istennek Fia készíte, Terem. 3. 21,
mert ennek kegyelme által tartatott meg
Adám-is, Csel. 15. 11. 3. m: ezt kell fel-öl-
tözni, minden időváltulendóknek, Rom. 13.
14. Eph. 4. 20-24.

H A S Z. I. Oktat. Nem a' Christus je-
gyeseteház az a' kin ez a' jegy ruha nincsen.
K: Kicsodák azok? F: 1. Kik a' bűnben-
(az ördög köntösében) járnak, Rom. 13. 12,
13. Eph. 4. 22. 2. Kik a' Christus érdemes
igazságán kívül keresik igazságokat, Gal. 1.
vers. 4.

II. Int. 1. Keresztek e' köntöst: Kérd:
Hol? F: A' Christus igazságában, Phil. 3. 9,
10. 2. Öltözzük fel: K: Miken? F:
1. az igaz meg-téréssel, Rom. 13. 12, 13. Eph.
4. 22-

4. 22-24. 2. igaz hitel, Jan. 3. 16. m: ugy
lakozik Christus mi bennünk, Eph. 3. 17. és
mi ő benne, Gal. 2. 20. Amen.

II. Valakik a' Christuskak igaz jegyesi,
azok a' Christuskak való szeretetéről viselkedvén,
e' világot s' ennek dicsőségét; sőt még anyyokat s'
annyokat is készek el-hadni, s' a' Christuskak
ragaszkodni, v. 11. Phil. 3. 7, 8.

O K A. I. M: küldömben nem mehetnek
a' Christus után, Matt. 16. 26. Luc. 14. 26. 2.
m: ez a' Christus jegyesinek czimerek, Matt.
19. 27. 3. m: illyeké a' Király Christuskak
mennyei palotája, Matt. 19. 28.

H A S Z. I. Oktat. Nem a' Christus je-
gyeseteház azok, kik e' világot a' Christuskak
el nem hadgyák. K: Kicsodák azok? F: 1.
Kik e' világért a' Christust meg-ragadgyák,
s' el-hadgyák Démonnal, 2Tim. 4. 10. 2. Kik
fellyebb becsülik Anyyokat s' Annyokat s'
jószágokat a' Christuskak, Matt. 19. 21, 22.

II. Int. A' Christuskak minden világi di-
csőséget vesztünk meg. 1. m: ugy állata-
tunk a' Christus jobb keze felől, v. 10. Eph.
2. 6. 2. m: ő a' mi meg váltó Urunk, v. 12.
1Pét. 1. 18, 19. 3. m: ugy vitéstünk-bé az ő
palotájában, v. 16. Jan. 14. 1-3. Amen.

XLVI. S O L T A R.

Summája: Az Istennek népe, meg ismértvén
az Istennek iltalmát s' szabadságát, halálat ad
Istennek a' szabadságért; és egyzersmind vi-
gasztallja magát az Istennek jelen voltával, min-
den veszedelmek ellen. K s Kérd:

Kérd: Mikor iratott? *Fel: Kérésnéül: küi, akkor, mikor Isten Jérušalemet Sennacheributól meg-fzabadította, lásd. Esa. 37.*

Két Részzei vannak.

1. Háládással magasztalja az Isten népe Isten, az óltalomért, v. 2-8.

2. Int egyebeket is az Isten csudálatos óltalmazásának szemlélésére, v. 9-12.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. Az Isteni szabadításnak s' óltalomnak megismértése, v. 2. Az Isten a' mi óltalmunk, &c.

I 1. Bizodalma az Isten népének Isten óltalmában a' reá jöhető veszedelmekben; melyeket hasonlatosságban ír le, v. 3. 4. a' hola' föld induláson, vízeknek fel-zavarodásán, éretnek, a' hatalmas ellenségek, Esa. 5. 26-30. Jel. 17. 1-15.

III. Indító oka e' bizodalomnak, 1. mert a' vizeknek folyási (az az, az Istennek szép igéretei) meg-vidámittyák az Isten városát, s' Ecclesiáját, v. 5. Esa. 43. 1-3. 2. m: Isten közepette vagyon az ő Ecclesiájának, a' veszedelmekben-is, v. 6. 3. m: meg-segíti Isten az ő városát reggel, v. 6. az az, reménségre felett az ő idejében, Esa. 37. 21-33. és alkalmatos időben, Exod. 14. 27. 4. mert csak egy szavával is az ellenségek szivét el-olvasztja, v. 7. 5. mert a' Jácobnak a' mi Atyánknaak Istenre vagyon mi vetünk, vers. 8. Terem. 28. 15.

T U-

TUDOMANY.

I. Valamikor Isten az ő népével, kiválteképpen való óltalmával és segédelmével jelen vagyon, akár mely nagy veszedelmekben is, nagy bizodalommal várhatják a' segédelmet, v. 2-8. Solt. 3. 6, 7. 2 Chron. 13. 12. 2 Kir. 6. 16. Esa. 43. 1-3.

O K A. 1. Mert olyankor reménségre fejt letr szokta Isten népét meg-fzabadítani, Ki-jöv. 12. 13, 14-25. Esa. 37. 21-33. 2. m: kicsiny esközök által is olyakör meg-fzabadítja népét, Bírák. 4. 21. 3. m: olyankor, Isten a' teremtet állatokkal is szolgáltatt népének, Ki-jöv. 14. 25. 2 Király. 1. 9, 10. Bírák. 5. 20. Dan. 6. 23.

H A I Z. I. Oktat. Nem kell tehát annak a' népnek félni, mellynek közepette vagyon az Isten, Esa. 43. 1-3. K: Micsoda nép az? F: 1. a' ki Isten városát, az az, szentül él, v. 5. Solt. 18. 27. m: a' tiszteletlanokhoz nem mégyen Isten, Ki-jöv. 33. 3. 2. a' ki Istenben bíz, zik, v. 2. 3. a' ki keresi Isten meg-térését, által, 2 Chron. 15. 2-4. 4. a' ki szereti Isten, Solt. 91. 14, 15.

II. Int. Az Isten népe ellenségének háborgásának s' hadakozásának idején, Isten: nél keresünk óltalmat, v. 2. m: meg-ígérte hogy meg-fzabadít, Solt. 50. 15. NB. Láts. II. Ind. Solt. 3. p. 17.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az Isten Ecclesiája, indította az ő tagjait, az Isten szabadításáért való háládásra, v. 9, 10.

K 6

II.

II. Meg-felöltésök az Isten népének ellenségeinek, Isten képében, v. 11. szűnyeték-meg.

III. Az Isten Ecclesiájának birodalma a' pogányok meg-szűnyetéseik felől, v. 12. A' szeregeknek Isteni mi velünk, &c.

TUDOMÁNY.

Egyedül az Isten cselekezi azt, hogy az ő Ecclesiája ellen tanácskozó s' támadó népeknek, badi erejeket, le-szállítja, és őket meg-szűnyetiti, meg-rontja s' el-veszti, v. 9-12. Példa Pharaó, Ki-jöv. 14. 2 s. Zára, 2Chron. 14. 9. 12. Scunahér, Eisa. 37. 31-36.

OKA. 1. Mert Isten hja azokats' küldi népére s' mikor akarja le-szállitauya, Eisa. 5. 26. és 10. 5-12. 2. mert nem engedheti, hogy a' hitetleneknek birodalma maradjon az ő Ecclesiáján, Solt. 12. 5. 3.

HASZ. I. Okt. 1. Isten veri tehát-meg, nem emberi erő, az Isten hivelsek ellenséget: a' miat a' példákbl látók. 2. Mindaddig se áll tehát le az Iste népe ellensége, míg Isten fel nem kél, és az ő hatalmát ellenségek meg-rontásában, meg nem akarja mutatni, Ki-jöv. 9. 16. és 14. 25.

II. Int. 1. Ha nyomorgattatunk ellenségeinktől, Istenhez menynyünk óltalomért, v. 2. 2. Ha meg-szabadít Isten ellenségeinktől, háládással Istennek tulajdonítsuk a' szabadulást, v. 9-11. 3. Maraszuk-meg Isteni mi köztünk, Isteni félelemmel: és bent éléssel, Lev. 26. 11, 12. Amen.

XLVII.

XLVII. SÓLTAR.

Summája: A' Prophéta inti a' hivelket a' Jésus Christusnak dicshire, prophétálván a' pogányoknak hivatalyáról. K. Mikor hatott F. Minekutána az Israel fok ellenségin győzedelmeskedvén, a' frigy Ládát (melly a' Christust ábrázolta) Dávid a' Sion hegyére, nagy örömmel fel-vitte volna. Ez a' Soltár fog énekelteni az ítélet után: mikor Urunk nagy dicsőséggel a' levegő égből fel-megy az ő hivelvel, a' dicsőségben.

Két Részzei vannak.

1. Prophétálván a' Christus győzedelmes menyben meneteléről: inti az hivelket a' Christus dicshire, v. 2-9.

2. Prophétál a' pogányoknak a' Christus menyben menetele után való hatható hivatalyokról, v. 20.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Intés az Isten dicshire, A' hol vagyon; 1. az intés, v. 2. Ez az Isten a' testben megjelent Istennek Fia, az Ur Jésus Christus: m: az ő felsége dicsőséges győzedelmét, menyben menetlit írja-le Dávid, vers. 6. A' népeken értetnek azok, kiket minden népek közöttül vére által meg-váltott, jelen. 5. 9. 2. Indító oka az intésnek, 1. mert nagy Ur mindén Urak felett, v. 2. 2. m: rettenetes Király az egész földön, ki csak egy szavával el-

K 7

ret-

retenti a' hiteleneket, s' őszve tontya, v. 3.
Solt. 2. 9. 3. m: a' mi birodalmunk alá hódoltatya a' népeket, az az, az ő igéje által velünk egy néppé tézi, v. 4. Jan. 10. 16. Gal. 3. 27, 28. 4. m: örökséget szerzett nekünk az ő igérei szerént, melyet Jácóbnak adott, Terem. 28. 14.

II. Prophétál a' Christus dicsőséges menyben meneteléről, vers. 6. melyet példázott a' frigy-ládának őrmével s' trombita szóval való felvitele, a' Sion hegére, 2 Sam. 6. 5.

III. Inti a' népet, hogy az Istennek a' Király Christusnak énekellyenek, ki illy dicsőségesen fel-megy az egekben győzedelme után. A' hol vagyon, 1. az intés, ez a' Christusról mondatik, kinek uj éneket énekelnek: az ővéi, Jel. 5. 9, 10. &c. 2. az imésnek okai: 1. m: ő az Isten, és e' földnek Királya, v. 3. ez a' Christus, Jel. 19. 16. és 17. 14. 2. m: az ő Atyának jobbján ülén Uralkodik minden pogányokon, v. 9. m: ez az ő szentséges fekei, az ő Atyával való egyenlő dicsősége, Jel. 3. 21. ez a' Christusról mondatik, Phil. 2. v. 9, 10.

TUDOMANY.

I. A' testben meg-jelent Istennek Fia az Ur Jésus Christus, az ő népének nagy és dicsőséges Királya, v. 2-4. lásd, Solt. 24. p. 117. és 45. pag. 221.

II. Az Ur Jésus Christus az ő dicsőséges menyben menetelében, a' pogányokat hathatós képpen Isten ereje által az Evangéliumnak predikál.

dikálása által el-hitta, az ő Ecclesiájában, v. 4-9. Erről szól, Jan. 10. 16.

OKA. I. Mert e' végre küldötte ki tanítványit a' pogányok közzé, Matt. 28. 19. Csel. 9. 25. és 13. 47, 48. 2. m: az után hita ő népének azokat, kik a' frigyre nézve, nem valának ő népei, Csel. 28. 28. Rom. 10. 19, 20. 3. mert annak utánna rendelt, Doctorokat, Evangélistákat, &c. az ő Ecclesiájának építésére. Eph. 4. 9-12.

HA SZ. OKA. I. Fel-vétetnek tehát még a' szegény Sídók: m. a' pogányokkal edvéig kell lenniök, v. 4, 5. Jan. 10. 16. 2. Csak addig lélsznek tehát a' Sídók az Ecclesián kívül, míg a' hivatalos pogányoknak száma bé telik, Rom. 11. 25, 26.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. A' pogányok hivatalyáról való jövedőlés, v. 19. Az Abrahám Istene, a' testben meg-jelent Istennek Fia, Ki-jöv. 3. 6. és Jan. 3. 56. m: ennek népéhez gyűlnek minden királyok fejedelmek, ebben hisznek s' úgy lélsznek Abrahám fiai, Gal. 4. 28, 29.

II. Oka e' hivatalnak: mert ő Istene a' földnek, vers. 10. melyet teremtet, Síd. 1. vers. 10, 11.

TUDOMANY.

Az O és Uj T-béli híveknek, azon egy Ecclesiájok, tudományok és hírek vagyon a' Christusbán, v. 10.

OKA. I. Mert azon egy Urok s' Királyok

lyok vagyok, v. 3. nincs pedig a' hiteknél több egy Uroknál, Eph. 4. 6. 2. m: azon egy közben járójok vagyok, 1 Tim. 2. 5. ki lőtt engesztelő áldozat az ő bűnökért, 1 Jan. 2. 1. 1. 3. m: azon egy hitek vagyok, m: nincs több egy hitnél, Eph. 4. 6. 4. mers azon egy Abrahamnak fia, Rom. 4. 16. Gal. 3. 28. 5. m: minayján Abrahammal, Isákkal és Jácóbbal, mondatnak, a' kegyelemnek országában letelepedni, Matt. 6. 11. 6. m: egy keresztségek s' egy Ur vacsorájok vagyok, 1 Cor. 10. 1-5.

Haz: I. Okt. 1. Vőlt tehát a' Christus Isteni személyére nézve, minek előtt a' tetsztet fel venne, Jan. 8. 58. 2. Azon egy Ur Jésus Christus érdeme által igazultak és idévezűstek tehát az O Testamentumbéliék, imelűők, Csel. 15. 11. &c.

II. Inv. 1. Ismérijük tehát a' Christust Abraham Istenének, v. 10. 2. Tiszteletűk mint ennek földnek teremő Istenét az Angyalokkal, Sids. 1. 6-10, 11. Amen.

XLVIII. S O L T A R.

Summája: Az Isten népe hálád íssal magasztalja az Istent, hogy Jersülemet az ő ellenségeitől meg szabadította.

Kérd: Mikor írta? Fel: Mikor Jersülemet Sennachérib űl meg szabadította, Esa. 37. Két Részre vadnak.

1. Háláadás a' Jersülem oltalmazásáért, v. 2-11.

2. Az

2. Az Isten népének a' szabadulásán való öröme, v. 12-15.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Isten nagy nevének dicsőireti az ő városában, v. 2. Ez az Isten városa Jersülem: melly szentséges heggynek mondatik, 1. az Isten kiváltképpen való jelen léteért: Ki-jöv. 3. 5. m: azt válasszotta volt magának kiváltképpen való módon, Solt. 132. 13, 14. 2. az ábrázatért, m: Jersülem ábrázolta az Istent Anyaszentegyházát, melyet a' Christus megfiszentelt, Eph. 5. 25, 26. Ellenében veti tehát a' nép az Istennek nagyságát, Sennachérib káromlásának, ki nem tartya vala Istent olly nagynak, hogy az ő kezéből Jersülemet meg szabadíthatná, Esa. 36. 18. lásd, 37. 18.

II. Jersülemnek le-írása, 1. hogy a' kies heggyen vagyok, v. 3. 2. hogy a' Juda földének őrdeme, mellyben őrdemmel mégyen fel a' nép az Istennek tiszteleire, v. 3. Solt. 122. 3. hogy Isten vagyok az ő palotáiban, v. 4. ott vagyok az Istennek igaz tiszteleire, Solt. 132. 13, 14. 4. hogy Isten az ő őltalma, v. 4. Solt. 46. 2. mind ezekben az Isten Anyaszentegyházának dicsőiséges állapotja iratik-le.

III. A' Jersülem ellenségeinek meg-fégyeztetése, hogy a' Királyok, Sennachérib az ő Fejedelmivel ellene fel-mentenek, v. 5. de 1. meg rettentenek, v. 6, 7. 2. mint féltévesztül hanyarott hajó el-rontatik s' a' tengergen vész: úgy jártak Jersülem alatt, v. 8. Esa. 37. 37. &c. IV.

IV. *Fundamentuma az Isten őltalmazása.*
nak, 1. *m:* meg-igérte volt, hogy jelen lé-
szen őltalmazál Jersualembe, v. 9. *Solt.* 125.
s' úgy lőtt a' mint ő k az Isten igireit hallot-
ták, *Esa.* 37. 35. 2. *m:* várták az Isten őltal-
mát, el-jött, v. 10. 3. *m:* így akarta Isten az
ő igazságát ki-jelenteni az ellenségnek meg-
tilésében, v. 11. *Esa.* 37. &c.

T U D O M A N Y.

I. Az, az Isten Anyaszentegyháza, a' mel-
lyet Isten szentel és közepette lakozik, v. 2-
4. *Solt.* 132. 13. 14. *Terem.* 28. 17.

OKA. 1. Mert az Isten jelen léte szenteli-
meg az Ecclesiát, *Terem.* 28. 17. *Ki-jöv.* 5. 5-
2. mert a' szentekkel lakozik Isten, *Lév.* 11.
44. és 1 Pét. 1. 15. 16.

Hasz: *Oktat.* Nem Isten Ecclesiája tehát
az, a' hol Isten kíváltképpen való módon
nem lakozik, *Jel.* 3. 9. K: Hol lakozik ma
az Isten mint Jersualembe? F: Ott a' hol, 1.
magát a' nép Istennek szentelte, 1 Pét. 1. 15,
16. 2. a' hol az Istennek igaz tiszteleti va-
gyon, 2 Cor. 6. 16.-18. 3. a' hol az Isten be-
széde prädikáit, *Ján.* 6. 39. és 14. 23. 4.
a' hol csak az Isten tiszteltetik, *Ján.* 4. 24. 5-
a' hol a' Christus az Ecclesiának fundamen-
tuma, *Eph.* 2. 20.

II. A' miképpen Jersualem, Isten, mint az
ő tiszteletének helyét, a' Sennacheribnek dühös-
gétől meg-szabadította; ugy ma az ő Anya-
szentegyházát, az ő ellenséginek gonosz igyeke-
zetétől meg-szabadítván, ellenségit meg szégye-
niti s' el-vezti, v. 5.-11. OKA.

OKA 1. Mert az Ecclesia Isten háza s'
városa, v. 2. mellynek közepette lakozik,
Solt. 46. 2.-6. 2. mert meg-igérte, hogy el
nem hadgya, *Esa.* 43. 1.-3. 3. *m:* a' ki ez el-
len támad, Isten ellen támad, *Esa.* 37. 29.
Zach. 2. 12. &c.

HASZNA. I. *Oktat.* Nem hadgya tehát el
Isten az ő Anyaszentegyházát: mert városa,
s' annak palotájában lakozik.

II. *Int.* Az Isten Ecclesiájának háborga-
tásakor, neesfűök kétségben; hanem Isten-
hez kiáltsunk Ezéchiással, *Esa.* 37. 14.-20.
mert igireti szerént, nem hágy-el, *Esa.* 43. 1-3.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az Isten népének örömmel való báladása a'
szabadulásért, v. 12.-14. Az az, örüllyőn a'
Judabéli Ecclesia, és annak igaz tagjai.

II. Indito oka ez örömmek, v. 15, mert ő a'
mi Istenünk.

T U D O M A N Y.

Mikor az Isten népének ellenségei, tanácsokban,
végezésekben, meg-szégyenítettnek, akkor az I-
stennnek népe nagy örömmel tartozik Istennek há-
lákat adni, v. 12.-15, láld, *Solt.* 9. p. 49.

XLIX. S Ó L T A R.

Summája: Dávid Istenben vetvén bizodal-
más a' veszedelemnek idején, int egyebeket, hogy
gazdagságokban ne bízzanak: mert őket sem
az életben, sem a' halálban, meg nem tarthat-
ják.

Kérd:

Kérd: Mikorintá? F: Akkor, mikor a' 73-dikantá, vénségének idején, 1 Chron. 29. v. 15.

Három Részzei vannak.

1. A' halgatások, halgatásra serkentő előjára befűd. v. 2--5.

2. A' Dávid Istenben való bizodalma, a' gazdagokban való bizakodásnak hiányában valósa, v. 6--16.

3. Inti a' hívőket, hogy a' világi gazdagokat ne kövessék, mert magokkal edgyütt el-vész gazdagok, v. 17--21.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' személyek kiket meg-fűlőit: minden emberek, gazdagok s' szegények, v. 2, 3.

II. A' dolog a' mit beszél; szöllok bölcseséget, nem emberit; hanem Isteni bölcseséget, v. 4. 1 Cor. 2. 6, 7.

III. Mődgya az ő beszérlésének, példa beszédben, v. 5. hogy nagyobb figyelmetesre indicsa őket, Matt. 13. 9--35.

T U D O M A N Y.

Minden vendélt embereknek, nagy figyelmetességgel kell halgatni, az Isten igéjének bölcseségét, v. 2--5. Matt. 13. 9. Jelen. 2. 11. lásd, Solt. 78.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Istenben való bizodalma a' veszedelemben, v. 6. Miért félnek, &c. az az, nem félek: mert Isten az én általam.

II. A' gazdagoknak hiányában valósa, kik gazdagokban bíznak: a' hol vagyon. 1. a' gaz-

a' gazdagságnak hiányában valósa, vers. 7. 2. Annak oka, (1) m: gazdagságával senki atyafiat meg nem válthattya, v. 8, 9. (2) mert életét senki gazdagságával meg nem hozta: szabbithattya, v. 10. (3) mert mint a' boldok és szegények, ugy a' bölcsék és gazdagok, meg-bálnak, v. 11. (4) m: a' világi gazdagok állandó örökséget s' hirt nevet. magoknak s' maradékoknak nem szerezhetnek; sőt emlékezetek is el-vélz, v. 12--14. Solt. 37. 35, 36. (5) m: a' bitetlen gazdagok pokolra vettettek; de az Isten félők attul megmentettek, v. 15, 16. Luc. 16. 25. s' így Uraláknak a' hívők a' hitetleneken, Matt. 19. 28. Jel. 2. 27.

T U D O M A N Y.

I. Senki az emberek között, akármely világi méltóságban helyhezetett ember legyen is, magát vagy szerelmest s' atyafiat, a' haláltól meg nem válthattya; hanem kinek kinek az ő életének határán meg kell halni, v. 7--11.

OKA. 1. M: el-végeztetett dolog Isten-nél, hogy minden ember egyfizer meg-bállyon, Solt. 9. 28. s' mikor az a' rendelt idő el-jő, el kell mennőnk, Job. 14. 5. Solt. 91. 10. 2. m: Isten, ői s' elevenit, nem a' kincs, gazdagság, Deut. 32. 39. 3. m: kincsre veltünk el nem vihetők, hogy használhatóak velle, v. 18. 4. m: a' balandó, az halottat kincsel meg nem elevenítheti: egyéb aránt mit nem adna ember életéjért, &c.

Haza: I. Oktat. 1. Senkit nem hoz te-hát

hat ki purgatoriumbol a' kincs' kőnyörgés;
v. 8. 9. 15. m: a' hová dől a' halálban, ott ma-
rad, *Prad.* 11. 3. *Luc.* 16. 25. 2. Senki nem
hághatja tehát által életének batarát, *Job.* 14.
5. K: Mikképpen igyekeznek az emberek azt ál-
tal bágni? F: 1. Kőnyörgéssel a' bűnösle-
ssel, *2Sam.* 12. 16, 17. 2. Orvossággal, *2Kir.*
1. 2. 3. Futással, *Ezech.* 33. 27. &c. mind
haszontalanok ezek, az Isten tanácsa ellen:
m: végben víszli Isten mindentanácsát, *Esa.*
46. 10. &c.

II. E' világi gazdagoknak, kincseknek s'
gazdagságoknak hijában valósága ebben áll;
hogy azokkal magoknak s' maradványoknak, állandó
hirt s' nevet, nem szerezhetnek; sőt emlékezetek-
is el-vész e' földről, v. 12. 15. *Solt.* 37. 35, 36.
Luc. 12. 19, 20. és 16. 25.

OKA. M: azokkal a' testnek bujálkodá-
sára élnek, *Luc.* 12. 19. és 16. 19. az illyek pe-
nig el-vesznek, *Luc.* 16. 23.

HASZ. Int. Viszályuk-meg kicsodák az il-
lyen gazdagok? F. 1. Kik kincseket helyeb
becsülik Istennél, *Matt.* 19. 21. 23. 2. Kik
a' testnek élnek, *Luc.* 12. 19. 3. Kik a' sze-
génynek nem adnak, *Luc.* 16. 20, 21. *Matt.* 25.
41, 42. 4. Kik az igazakat nyomorgatják,
v. 15. 5. Kik az ő gazdagságokban biznak
v. 14. &c.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Inti a' hivatást, hogy a' gonosz gazdagok-
tól ne fellyenek, v. 17. az az, mikora' (zege-
nyeket nyomorgató gazdagok nevednek,

ne féltly, ne botoszkodgyál, *Solt.* 37. v. 1.

II. Indítóoka, 1. mert az ő dicsőséget
vélt az halálban el nem viheti, hogy használ-
na vélt, v. 18. ugyan is sokak mikor pom-
páson temetik testeket. lelkek pokolban kin-
lódik, *Luc.* 16. 2, 22. 2. m: itt e' világon vé-
slik-el javokat, v. 19. 3. m: ha meg-halnak-
is, nem látják az életnek világosságát, v. 20.
4. m: az istentelen gazdag úgy vész el mint
a' barom, reménység nélkül, v. 20.

TUDOMANY.

Jöhet a' gonosz gazdagok e' világon, dicsősé-
séggel, hírral, nével s' tisztességgel fennlenek, de
hóltok után. minden dicsőségtől s' tisztességtől és
mennyei világosságtól a' barmokkal edgyütt meg-
fosztatnak, v. 17. 21. Példa, a' bolond gazi-
dag, *Luc.* 12. 19. és a' Lázár gazdaga. *Luc.*
16. 13.

OKA. I. M: Isten törvénye nélkül élte-
nek, *Esa.* 8. 10. 2. m: semmit magokkal az
halálban el nem vihetnek, v. 18. sőt a' kik
itt e' világon minden jóval buvóikódnak;
azoktól kívánnának alaminát, kik e' világon
őstőlők kértének, *Luc.* 16. 24. 3. m: ez vi-
lágon a' a' ki Isten az ő javokat, v. 19. *Luc.*
16. 25.

HASZ. Viszályuk-meg kicsodák gazdagok
ezek? lásd. a' 2. d. részt. p. 238.

L SÓLTAR.

Summája: Dávid, minden embereket, ki-
váltképpen a' képmutatókat, kik az ő zentsége-
ke

ket csak a kőiső áldozatokban, s' Isteni tisztet-
ségben, helyhezterik, int a' valóságos szent életre,
az Istennek itéletre való el-jövetelével ki meg-iti-
li az embereknek minden tikkos gonoszságokat.

Három Részei vannak.

1. Dávid az Istennek itéletre való el-jövetel-
ről tanít, v. 1.-6.
2. Isten a' Dávid által perel a' hypochrisa
emberekkel, v. 7.-15.
3. Feddi az Isten nevét s' frigyét hájában fel-
vévő hitetleneket, v. 16.-23.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az itilő Birónak le-írása, v. 1. Az Iste-
neknek Istene, &c. Ez az Isten, a' Fia Isten:
m: akar a' Sídó meg-téréséről értesűk e' Sol-
tárt, az Ur Jésus Christus jó akkor-el a' Si-
dókhoz az Evángéliumban, Rom. 11. 25, 26.
akar az itiletről (helyesen is) értesűk, arra is
az Istennek Fia, az Ur Jésus Christus jó-el,
Jan. 5. 22. 2 Cor. 5. 10. Mondatik pedig Iste-
neknek Istenének: az Angyalokra s' Magistra-
tusokra nézve, kik is itiltekre nézve Istenek-
nek mondatnak: kiknek is a' Christus te-
remtő Istenek s' imádgák Ő Felségét, Phil.
2. 10. Síd. 1. 6.

II. Helye honnét ez itilő Biró el-jő, ver. 2.
A' Sionból, &c. a' Sion példázta a' menyör-
szágot: a' miképpen azért Sionból, ment-ki
az Evángélium a' világra, Csel. 1. 8. úgy
menyből jó-el az Istennek Fia, hogy meg-
itillye

itillye azokat, kik nem engednek az Evan-
géliumnak, 1 Thess. 4. 16. Rom. 2. 16.

III. Az el-jövetelnek módgya, v. 3. meg-
emészitő tűz vagy on-előtte, &c. Ezt világo-
sítja az Apostol, 2 Pét. 3. 7. így jelent meg a'
Christus, Jel. 4. 5. így jő el: mellyel jelent
hogy meg-emészitő tűzet készít azoknak,
kik nem hittek Ő benne, és meg nem tartot-
ták parancsolattját, Jel. 19. 20. Ezért adta
volt ki a' törvént is tűznek lángjában, Ki-jő.
19. 18.

IV. A' népeknek a' Biró eleiben való hivata-
tok, v. 4. Sőtlyra az egzeket, &c. az érzéken-
ség nélkül való eget s' földet, hja bizonsá-
gul az emberek ellen, melly alatt és mellyen
vétkezte nek, Deut. 31. 28. hasonlót láts, Esa.
1. v. 2.

V. Parancsolattya a' Birónak a' népeknek
őszve gyűjtése felől, ver. 5, 6. Gyűjtésük én
előmben az én szenteltemet, &c. Az ő szentel-
és érti (1) a' Sídókat, kik a' törvénynek ki-
adásakor engedelmeségre kötelezték vala-
magokat, Ki-jő v. 24. 3. kik szenteknek mon-
datnak a' frigyre nézve, Deut. 14. v. 2. (2)
Minden népből s' nemzetből való válsztot-
takat, Jel. 5. 9. kik az Angyaloknak szolgál-
lattyok által hivattatnak-elő, Matt. 24. 30. és
25. 31. 32.

VI. Indító oka a' parancsolatnak, v. 6. m:
az Isten itilő Biró: ez a' Christus, Jan.
5. 22. Mondasz: Csak a' Sídókat itil te-
hát meg a' Christus? Fel: Nem csak azo-
kat;

kat; hanem mindenecket, kik ő benne nem hisznek, s' az ő Evangéliumát nem vészik, *Rom. 2. 16. és 2Cor. 5. 10. Csel. 17. 31.*

TUDOMANY.

Az Istennek Fia, az Ur Jézus Christus, nagy hatalommal és dicsőséggel, az egekből el jött az éjteleire: hogy mindenecket meg-ítéllyen, az ő törvénye s' ki-jelentett szent akarattya szerént, v. 1.-6.

OKA. 1. Mert ő Felsége arra ki tűznek lángjában a törvényt az Angyaloknak s' Móseinek szolgálattya által, *Gal. 3. 19. s' ő Felsége is itéli meg annak rendőit, Rom. 2. 12-16. 2. m:* az ő Felsége itélő székéi eleiben kell mindeneeknek állani, hogy mindennek az ő cselekedete szerént mondogyon sentenciát, *1Cor. 5. 10. Matth. 25. 34-42. &c. 3. m:* minden rendek kik nem engedtek az ő Felsége Evangéliumának, azok ő Felségéről félnek s' rettegnek, *Jel. 6. 15-17.*

HASZ: 1. Oktat. Örökké való Isten is zehár az Ur Jézus Christus az egy személyben, *m:* az itélő Birónak, 1. minden tudónak kell lenni, hogy kit, kit az ő cselekedete szerént tudgonyon itélni, *2Cor. 5. 10. 2. minden hatónak* hogy a' jóknak örök élettel; s' a' gonosoknak örök kárhozattal fizethessen, *Matth. 25. 34-42. &c.*

I I. Int. 1. Ellyűnk az ő törvénye szerént, *m:* a' szerént itélterűnk, *Esa. 8. 20. Rom. 2. 12. 2.* Halgassuk az ő beszédét s' higyűnk annak, *m:* a' szerént itélterűnk, *Rom. 2.*

16. 3. Hídigyűnk a' Jézus Christusbán, mint örökké való Istenben, (1) *m:* a' kik nem hisznek, a' kárhozatra iteltetnek, *Jan. 3. 18. (2) m:* a' kik hisznek, meg nem iteltetnek, *Jan. 3. 18.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. A' népeknek meg-szólíttatása az itélő birótul, v. 7. Halgass én népem, &c. It szóll ugyan az a' ki adta a' törvényt, *Ki-jöv. 20. 2. e' pedig a' testben meg-jelent Istennek Fia, kit a' Sídók nem véneek, Jan. 1. 1-11.*

I I. Feddi őket a' hypochritaságot: a' hol vagyok, 1. a' feddés, v. 8. 2. a' feddésnek oka, v. 8. az az, né annyira az áldozatokért, (mellyeket szüntelen áldozol énnek m.) mint az alattomban való hypochritaságotért perlek veled, *Esa. 1. 11-15. Jer. 7. 8-11.*

III. Eleiben adgya miben álljon az ő tiszteteli. I. Tagadás képpen, nem a' külső áldozatokban, v. 9. Nem kedvellem a' tulkor, &c. a' hol vagyok: 1. a' külső áldozatoknak kedveltsége, v. 9. nem kedvellem, &c. Milyen képpen? F: Nem egy ártalysában: mert Isten rendelte, hogy legyenek a' Christus áldozatjának ábrázolói, Sídó. 10. 1. hanem (1) nem kedvelke a' szívnek belső tisztasága nélkül, v. 17-20, *Esa. 1. 11-16. Jer. 7. 8-11. (2) esgefizetlő s' büntetiztő áldozatul: m.* olyan áldozat csak a' Jézus Christus, *Síd. 9. 9-14. és 10. 1-5. 2. Oka az áldozatok kedveltségének, v. 10, 11, 12, 13. II. Allatás képpen: az Istennek igaz tiszteteli áll, 1. az*

Istennek dicőireiben: mely ajakaknak tulká-
nak mondatik, *Hof. 14. 3. Sáf. 13. 15.* 2. az
Isten törvénye szerint való életben, *v. 14. 3.*
az Isten nevének segítségül való hívásában,
v. 15. 4. a' háláadásban, *v. 15.*

TUDOMANY.

I. A' külső Isteni tisztelgetnek gyakorlása, a'
szívnek belső tisztasága nélkül, kedvetlen Isten
előtt, *v. 7. 15. Esa. 1. 11. 16. Jer. 7. 8. 11.*

OKA. 1. Mert Isten a' szívnek tiszta-
ságát kívánja az útter tisztelőkétől, *Péld. 23. 26. Esa. 1. 16. 19. Jac. 5. 8.* 2. m: a' szív-
nek tisztasága nélkül, csak ajakkal tisztelte-
tik Isten, s' nem kedves, *Matt. 15. 8. 9.* 3. m:
a' hypochrittal tisztelettel, az Isten háza latrok
barlangjává válik, *Jer. 7. 8. 11.*

HASZNA. Int. Tisztellyűk Isten az ő ki-
vántasága szerint: K: Miképpen? I: Igaz
meg-téréssel, *Esa. 1. 16. 19.* 2. Teljes
lélekbeli, *Matt. 22. 37.* lelkiunket s' testünk
Istennek szentelvén, *Rom. 12. 1. 2.* 3. lélek-
ben és igazságban, *Jan. 4. 24.* tiszta kezeket
emelve-fel ő hozzá, *1 Tim. 2. 8. 4.* Egye-
dül Istenet hívó segítségül, *v. 15.* mert illyek
az ő Sátorának lakói, *Solt. 15. 1.* és illyek
mennek jól fel az ő Templomában, *Solt. 24.*
3. 1. Amen.

II. Az Isten igazán tisztelő hűek, ha az ő
nyomorúságokban Istenet segítségül hívják, meg-
halgattatnak s' még szabadítottanak Isteniál ke-
gyelmessen, *v. 15. 23.*

OKA. 1. Mert illyeknek ígér Isten meg-
halgattatást, s' szabadulást, *Solt. 91. 14. 15.* 2.

m: a' nyomorúságban-is ezek biztathatják
magokat az Isteni szabadulással, *Solt. 42. 8. 9.*

HASZ. I. Oktat. Nem igazán tisztelik
tebát Isten azok, kik az ő nyomorúságok-
ban, egyedül nem Istenet hívják segítségül, &c.

II. Int. A' mi nyomorúságinkban, 1.
csak egyedül Istenhez járuljunk könyörgé-
sünkben; de tiszta kezekkel, *1 Tim. 2. 8.* m:
a' büntet beverőket meg nem halgattya,
Jan. 9. 31. (2) Háláadásnak fogadási-tételével,
v. 23. 2. Ha meg-szabadulunk, dicőöcsűk
Isten, (1) m: azért szabadít-meg, *v. 15.* (2)
m: utálatosok Isten előtt a' háláadásnak, *1. 17. 18.* (3) m: gyönyörködik az illycek-
ben, *v. 23.* Amen.

A' 3. Részben ezek vannak.

I. A' hitetleneknek meg-feddések, *v. 6.*

II. Azoknak le-írások: hogy szájjal val-
lyák s' tisztelik Istenet; de cselekedettel bo-
szontyák, *v. 16.* 1. m: gyűlölik a' fenyté-
ket, *v. 17. Jer. 5. 12.* 2. m: utállyák az Isten
beszédét, *v. 17. Jer. 6. 16.* 3. m: a' lopó-
val s' paráznával társalkodik, *v. 18.* 4. mere
szájjal szól álnokságot s' háborúságot, *v. 19.*
5. m: autyafist rágalmazza, *v. 20.* 6. m: mi-
kor mind ezeket cselekefzi, azt gondolja,
hogy Isten azt nem tudja, *Solt. 94. 7.* vagy
a' gonosban néki társ, hogy mindgyárt meg
nem bünteti, *v. 21. Psz. 8. 11.*

III. Int. az illyen hitelent a' meg-térése,
v. 22. vegyétek elzetekben, &c. az az, tér-
letek-meg, *Soph. 3. 1.* Lj IV.

IV. Indító oka ez intéfnek, 1. hogy bír-
telen az itéletre ne vonnyalak, meg-téréstek
nélkül, v. 22. 2. m: minden tiükos vétke-
ket, előtökben rakom, v. 21. 3. m: ugyan-
tattok-meg az itéletben, v. 23.

TUDOMANY.

I. Jól lehet Isten az ő frigyes népe között lap-
pangó hyprochritákat s' bűnben élőket sok ideig
el-szenvedti; de az ő idejében az itéletre elő-von-
nya, és őket az ő gonosz cselekedetek szérént meg-
ítéli, v. 16-27. Érad. 3. 11-13.

OKA. 1. Mert kinek kinek az ő csele-
kedeti szérént fizet, 2Cor. 5. 10. 2. m: az ő
hozsízu tűrő várakozását itéletnek kemény-
ségével tetézi azok ellen, Rom. 2. 4, 5. 3. m:
a' bűnt soha bűntetetlen nem hagyhattya,
Ki jón, 20. 7.

HASZ. Oktat. Mindentitkos gonofságok
nap világra jűnek tehát az itéletben, Luc. 8.
17. K: 1. Mikképpen jűnek azok elő? 2. Vali-
lyon a' meg-tért hívűeknek tiükos vétkek nap világ-
ra jűnek-e akkor? Az I. F: A' könyvekből,
Dan. 7. 10. Jel. 20. 12. 1. az Isten mindentu-
dásának könyvéből: melyben fel jegyezve,
vadnak az Embereknek minden cselekedeti,
Solt. 94. 4-11. Jel. 3. 15. 2. a' lelki ismérnek
könyve, ki azon a' napon (kiváltképpen halá-
la óráján) az embereket mentil vagy vádol-
lya, Rom. 2. 15. 3. a' törvénynek könyve, Rom.
2. 12. 4. az Evangéliumnak könyve, Rom. 16.
A' 2. F: Nem, 1. m: a' meg-tért embernek
bűnci Isten soha emlékezetben nem hozza,
Ezech.

Ezech. 18. 21, 22. Mich. 7. 18, 19. 2. m: nin-
csen azoknak semmi kárhoztatások, sem az
életben sem az iteleiben, Rom. 8. 1. 3. mert
azok a' diésőlségre támadnak fel, Jan. 5. 28.
t. 1. Kik igazán, szentül élven, várják a'
Christust az itéletre, Tit. 2. 11, 12. Amen.

II. Olly irgalmas és hozsízu tűrő az Isten,
hogy mikor a' bűnöst mindgyárt meg-ölhetné-
ő, várakozik utánna, s' hija a' meg-térésre, minék
előtte az itéletre elő-vonná, v. 21-23. Példa,
Gen. 6. 3. Solt. 95. 10. Hes. 14. 3. Seph. 3. 1.

OKA: Miért cselekedzi ezt Isten. Hogy
az ember maga menthetetlen légyen, Rom.
2. 4-7.

Int. Ha az Isten hivatallyát halljuk; téré-
jűnk-meg, Solt. 95. 7, 8. &c.

LL. SÓLTAR.

Summája: Dávid kettős nagy bűneiért Ná-
thánul meg-feddervén, bűneinek meg-vallása
után, az Istennek bűn bocsátó irgalmasságához
folyamodván, bűne bocsánattyáért s' annak érzé-
sért fogadás tétellel könyörög: melly meg-té-
szik, v. 1, 2.

Két Részei vannak.

1. Bűneit meg-ismérvén s' meg-valván annak
bocsánattyáért könyörög, v. 3-19.
2. Könyörög az Isten Anyaszentegyházáért,
hogy az ő bűneiért azt Isten el ne pusztítsa, vers.
20, 21.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Bűn-bocsánatért való könyörgés; a' hol vagyon, 1. a' könyörgés, vers. 3. 4. 2. a' könyörgésnek oka. 1. mert az én bűnemet ismérem, v. 5. 2. m: meg vallom hogy te elenged vétekezt, v. 6. 3. m: meg-ismérem, hogy igazán feddés és fenyegetn engem, illuddel, vers. 6. az az, mindennek tégedet meg igazítanak, mikor azokat én reám bocsátod, 2 Sam. 12. 10-12. 4. mert álnokságban fogantatván, hajlandó vagyok természet szerinti minden gonoszra, v. 7. Solt. 103. 13, 14. 5. m: te a' bűnösöknek meg-vallásában gyönyörködöl, v. 8. 6. mert noha engemet a' mennyel bölcseségre a' te szent akaratodra meg-tanítottál vala; de mint az értelem nélkül való barom, vétekezém, v. 8. láld, Solt. 32. 8. 9.

II. Könyörög az ő bűneiből való meg-tisztításért, a' hol vagyon, 1. a' kérés, vers. 9. Mos-meg isőppal, &c. 2. a' kérésnek vége, v. 9. meg-tisztulok, &c. Nézz ama céremóniá-tisztulásra, Lev. 14. 5-8. mely noha a' bűnt el nem tisztította; de a' Jéhus Christus vérének érdemé-példázta. 1 Joh. 1. 7.

III. Könyörög a' bűn bocsánatának érzéséért, a' hol vagyon, 1. a' könyörgés: mert könyörög, (1) az ő lelke ismérteinek csendességeért, mely meg-háborodott volt bűnei miatt, v. 10. Solt. 32. 34. (2) az Isten haragos orczájának el-fordításáért, az az, a' meg-térésért, v. 12. Ezech. 36. 26. (4) az ujjá szű-

lő Szent Léleknek ujjá szűlő s' meg-elevenítő kegyelméért, v. 12. 13. 14. mellet bűneivel meg-fzomított vala, Eph. 4. 30. 2. Indító oka kérésének, v. 15. tanitom a' bűnösöket, &c.

I V. Könyörög gyilkosságának meg-bocsátásáért; a' hol vagyon, 1. a' könyörgés, v. 16. a' véren érti az Uriás meg-ölettetését: kinek vére kiált vala Istenhez Dávid ellen, mint az Abelé, Cain ellen, Terem. 4. 10. 2. Indító oka: mert hirdetem a' te igazságodat, v. 16. t. i. hogy nem gyönyörködöl igaz Igéreted szeréat, a' meg-térőknek halálokbán, Ezech. 18. 31, 32.

V. Könyörög az halálatosságra való fel-indításáért: a' hol vagyon, 1. a' könyörgés, v. 17. Nyisd-meg ajakaimat, az az, az én bűnaim bocsánatjának érzése által, indics-fel engemet, a' te irlgalmasságnak dicséretire. 2. Indító oka, (1) mert nem gyönyörködöl az áldozatokban, hogy azokban keresnők a' bűnnek el-mosását, vers. 18. mely azt el nem moshattya, Sid. 10. 4. (2) m: az tőredelmes meg-térő szívben gyönyörködöl, mint áldozatokban, vers. 19. Esz. 66. 2. Matt. 23. v. 28.

TUDOMANY.

I. A' meg-térő szegény bűnösöknek, az ő bűnöknek bocsánatnyát, csak egyedül Istenről kell kérni, v. 3-8. Luc. 18. 13.

OKA. 1. m: ugy tanít Dávid: és Idve-ztöök, Matt. 6. 9-12. 2. m: ő gyógyíthat;

tya-meg bűncink miá lőu sebeinket. *Hof. 1. 4. 3-5.* 3. mert csak ő Felsége bocsánattya-meg a' bűnt, *Esa. 43. 25.*

H A S Z. Oktat. Nem bocsátatik tehát meg a' bűn, ha Istentől nem kérjük annak bocsánattyát. Kérd: *Miképpen kérjük?* Fel: 1. Bűncinknek ismérésével s' meg-vallásával, v. 5, 6. 1. Jan. 1. 9. 2. Annak meg-firatasával, v. 6. *Luc. 7. 38.* 3. Az Isten irgalmaságának óhajtatásával, v. 11. *Luc. 18. 13.* 4. A' Christus vére érdemének óhajtatásával, v. 9. 5. Szent életnek fogadás-tételével, v. 15, 16. valakik így kéri bűnök bocsánattyát, el-vészik, *Solt. 32. 5, 6.*

II. Minden meg tért szegény bűnösök eleitől fogván, a' Jésus Christus vérenek érdeme által tisztítottak meg minden bűnöknek undokságából, v. 9.

O K A. 1. Mert nincs több bűnt tisztító feredő, 1. Jan. 1. 7. 2. Mert ezt példázták az O Testamentumbéli céremonlás tisztulások, *Lev. 14. 5-8. Sid. 9. 13, 14. és 10. 1-7.* 3. Mert mind az ő érdeme s' kegyelme által tartattak meg, *Csel. 15. 11.* és az által vőtek bűnök bocsánattyát, *Csel. 10. 43.*

H A S Z. Oktat. Volt tehát a' Christus az O Testamentumban is Közben-járó Isteni személyére nézve. 1. m: tegnap s' ma azonnak mondatik, *Sid. 13. 8.* 2. m: világ fundamentumának fel-vetéle előü, meg-áldoztatottak mondatik, *Jel. 13. 8.* Amen.

III. Az igaz meg-tért bűnösnek, nem csak bűnei bocsánattyát; hanem annak érzését, lelke

isméretének csendességének és a' Szent Lélek wijászfűző kegyelmének érzését s' meg-ujjászat-ís hull Istentől kérni, v. 10-14.

O K A. 1. Mert annélkül soha nem lehet csendes lelkében, *Solt. 32. 3, 4, 5.* 2. mert illyekre tekint Istén, *Esa. 66. 2. Matt. 12. 20.* 3. m: illyek a' betegek, s' illyeket gyógyított meg, *Matt. 9. 12. Solt. 147. 3.*

H A S Z. Oktat. A' poenitentia tartás tehát nem tökéletes, a' bűn bocsánatnak, a' kegyelemnek érzése, s' a' lelki isméretnek csendesége nélkül. K: *Honnan ismérhető meg ezeket a' meg-tért ember?* F: 1. Az Isténhez bizodalommal való folyamodásból, *verf. 10. Efd. 9. 6.* m: ez a' Szent Lélektől vagyon, *Zach. 12. 10.* 2. A' kegyelemnek nevedésének kívánásából, v. 14. m: ez is a' Szent Lélek munkája, *Rom. 8. 26.* 3. A' mások meg-térésének kívánásából, v. 15. m: ez is a' Szent Lélek munkája, *Luc. 22. v. 31, 32.* Amen.

N E. A' 15. versből, láts tudomást, *Solt. 32. pag. 155.*

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Könyörgő az Isten Anyaszentegyházáért s' abban való tisztelgetinek meg-tartásáért, v. 20. Tégy jól, &c. ugyan-ís Dávid vétkeivel okot adván az Isten elcséjének az Isten nevének káromlására, ő érette meg-urálhatta vala a' Siont, 2. Sam. 12. 9-12.

II. Indító oka könyörgésének, 1. mert ha

meg-tartod Jérusalemben tiszteletedet, úgy kedvelled a' mi hibóls' tiszta szívűből származott áldozatjokat, v. 21. 2. m: úgy tisztelnek tégedet a' te szenteid, v. 21.

T U D O M A N Y.

Mikor a' Magisztrátusok gonosz bűnökkel, okot adnak az Isten tiszteletének meg-szánására, s' ország pusztulására, akkor nagy buzgósággal könyörögnik kell, hogy Isten az ő bűnökért az országot és az. Ecclesiást ne pusztítsa-el, vers. 20, 21. 2 Sam. 24. 17.

OKA. 1. m: Ők botránkoztatják-meg s' vétkeztek az egész népet: mint fők, a' tagokat, 1 Kir. 12. 28-30. 2. m: egy ember vétkéért egész országot s' táborát vét-meg Isten, Lev. 20. 4, 5. Josu. 7. 4.

Hasz. I. Oktat. Az Országok s' Ecclesiák romlásának okai, többire, a' nagy rendeknek véikek, példa, Sédékiás, Ezech. 17-18. Jer. 30. 1-6. &c.

II. Inti. A' nagy rendeket, 1. Ellyenek kegyveszt, ne hozzanak romlást hazájokra, 2. Ha vétkeznek, Dáviddal térjenek-meg s' könyörögjenek a' népért, &c.

LII. S O L T A R.

Summája: Dávid panaszkodik Doeg ellen, s' veszedelmét nekik meg-jövendőli, magát pedig az Isteni szabadsággal biztatja.

K: Mikor inta? Fel: Minek utánna Doeg, a' Saul parancsolatjára a' Prophétákat meg-

meg-ölte volna, v. 1, 2. és 1 Sam. 22. 9-18.

Három Részai vannak.

1. Feddi Doeget gonofságáért, v. 3-6.
2. Jövendőli a' Doeg veszedelmét, v. 7-9.
3. Biztatja magát a' szabadsággal, vers. 10, 11.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Feddi Doeget három dologért: 1. Gonofságában való dicsekedésért, v. 3. Mit dicsekedel, &c. dicsekedel az én el-vesztetésemben; de hiszában: mert Isten büséges minden bűn szolgálhoz s' én hozzám-is, te ellened. 2. Gonosz nyelveskedésért, hogy nyelvének vádgyával, mint éles beretvával, őtet megölette, v. 4. 3. Hogy a' gonoszt inkább férti mint a' jót, v. 5, 6.

T U D O M A N Y.

Elejűl fogva az istentelenek veszedelmes hazugságokkal, vádolóssal és káromlásokkal, szokták a' kegyetlenek előtt, az ártatlanokat halálra vádolni, v. 3-6. láld, Terem. 39. 13-19. 2 Sam. 22. 9. &c.

OKA. 1. Mert az Ördögnek, a' hazugságoknak s' gyilkosságnak atyjának nyomdokán járnak, Jan. 8. 44. 2. mert há nyilván s' erőszakkal nem arthatok, nyelvekkel ölik meg az ártatlant, Soli. 55. 13, 14.

Hasz: I. Oktat. Az ő felebarátját rágalmozó tebát, 1. Gyllkos, 2. Gehennának ördököle: m: a' gehennát gyujtja-fel, Jac. 3. 5, 6. Retennyetek meg rágalmozók.

II. *Int.* Ne kövessük Doéget. 1. *met* őrdög atyául valóknak mondanak az ollyanok, Jan. 8. 44. 2. *met* ki vágattanak Doeggel, v. 7. 3. *m:* Gehennának jele a' rágalmazás, Jac. 3. 6. &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Prophétia a' Dög veszedelméről*, v. 7. Az Isten minden cselekedéstől el-vészti, még emlekezeteket is a' földről.

II. *Vége a' hitetleneknek veszedelmeknek*. 1. Hogy azoknak példájokkal a' hívek félttyék az Istent, v. 8. 2. Hogy őrtülyenek az Isten igaz ítéletinek végben vitelén, v. 8.

III. *Oka az hitetlenek veszedelmének*, mert nem Istenben, hanem gazdagságában és erejében bízott, v. 8, 9.

TUDOMANY.

I. Isten az ő igaz ítéletből, az ártatlanokat rágalmazó, koromló és vádoló hitetleneket az élők közül ki-vágja és el-vészti, v. 7. Solt. 12. 1.-5. Példa, Hámán, Esther. 3. 8. és 7. 10. Achitophel, 2Sam. 17. 23. Saul, 1Sam. 31. 8, 9. &c.

OKA. 1. *M:* az ilyen hitetlenek el-vész még emlekezete is, Solt. 57. 17.-35, 36. 2. *m:* az Isten igazsága azt kívánja, Matt. 7. 1. 2. Tess. 1. 6. Rencenyetek-meg rágalmazók.

II. Mikor láttják a' hívek hogy az ő gonoszságokban gyönyörködő hitetleneket, az Isten igazsága szertem meg-ítéli, azon őrtühetnek, v. 8, 9. lásd. Solt. 6. 34.

AZ

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *Dávidnak Istenben való bizodalma a' szabadulás felől*, a' hol vagyon, 1. a' bizodalom, v. 10. En pedig mint a' zödelő olajfa, &c. az az, hitemben s' Istenben való bizodalomban meg-maradok: mellyel az Isten Ecclesiájának s' annak tagjainak álhataroságát írja-le még a' nyomorúságok között is. 2. *Oka az ő bizodalmanak*: mert az Istennek jó voltában bizom, v. 10.

II. *Fogadás tétele Dávidnak*; a' hol vagyon 1. a' fogadás, v. 11. 2. annak oka, v. 11.

III. *Az Isteni segedelemnek várása*, a' hol vagyon, 1. a' várás, v. 11. Várom a' te nevedet, az az, a' te segedelmedet s' hatalmadat. 2. *annak oka*, mert jó s' kegyelmes vagy a' tegedet várókhoz, Solt. 91. 14, 15.

TUDOMANY.

I. *Az Isten híveinek tulajdonságok az*, hogy mikor a' hitetlenek ő ellenek minden gonoszt végznek, s' veszedelmet készítenek is, bizodalmonkat az Istennek hatalmában s' szabadításában helyeztetik, várva az ő meg-szabadíttatásukat, v. 10, 11.

OKA. 1. *M:* tudgyák hogy Isten az ővédőit el nem hagyja, Solt. 94. 14. 2. *m:* tudgyák hogy ha halad-is a' szabadulás; de el-jő, Mich. 7. 8.-10. Hab. 2. 2.

II. *A' hívek ellenségeiktől való meg-szabadulásokat*, háláadásnak s' Isten nevének dicsíretének fogadás tételével kérik Istentől, v. 11, lásd. Solt. 9. 14. pag. 51.

LIII.

LIII. SÓLTAR.

Ennek a Soltárnak, Summáját, elosztását, s tudományát, lásd az 14-dik Soltárban: mert edgyez azzal.

LIV. SÓLTAR.

Summája: Dávid bujdosásában a' Ziphusok-tul el-árvultatván, könyörög Istennek a' szabaduláért, haláláért fogadás-tételével.

K: Mikor irta: E: lásd. v. 2. és 1 Sam. 23. 19.

Két Részzei vannak.

1. Könyörög szabadulásáért, v. 3-7.
2. Fogadás tetele a' szabaduláért, v. 8. 9.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Könyörög a' szabadulásért, a' hol vagyok
1. a' könyörgés, v. 3. szabadics-meg: v. 4. 2. fundamentuma könyörgésének, v. 3. a' te nevedért, az az, igétedért, Solt. 50. 15. 3. indító oka kérésének: (1) mert idegenek támadtak ellenem, v. 5. (2) m: keresik halálra lelkemet, az az, életemet, v. 5. (3) m: Istent nem gondolják, v. 5. az az, nem félik, mint mindent látó, s' tudó Istent, Solt. 94. 5-7.

II. Bizodalma Dávidnak a' szabadulás felől: a' hol vagyok, 1. az Istenben való bizodalom, v. 6. az Istennekem segítségem, &c. 2. oka bizodalmanak, vers. 7. m: bízszut áll éretem, &c.

T U.

Mikor az ártatlanok, az ő kegyetlen ellenségeknél el-árvultatnak s' vádoltatnak, akkor az Istennek a' szabadulásért buzgóságosan kell könyörögni, v. 3-7.

OKA. 1. M: illyeknek igérte Isten szabadítását, Solt. 12. 6. 2. m: bízszut áll Isten az ártatlanokért, v. 7. Solt. 9. 13.

HASZNA. Int. Ha ma az idegenektől és hitetlenektől, ellenségeink előtt hamissan vádoltatunk. 1. Ne essünk kétségben, mert eleitől fogva meg-érsit ez a' facateken. Péld. 3. és 6. s' Dávid. 2. Alázatos könyörgéssel hívjuk Istent segédelmünkre. El-já: m. igérte, Solt. 12. 6. és 50. 15. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Könyörög ellenségei s' vádoló ellen, v. 7. a' te igazságod által rous-meg űket, az az, az ő meg-bűntetésekben mutasd-meg igazságodat.

II. Fogadás tetele Dávidnak a' szabadulásért: a' hol vagyok, 1. a' fogadás, v. 8. Aldozom tenéked, &c. 2. Indító oka, (1) m: jó tégedet tisztelol. (2) m: nyomorúságitól meg-szabadítottál, v. 9. (3) m: az én ellenségimen való ítélteledet látam, v. 9.

TUDOMANY.

I. Az ártatlanok ellenségeknél meg-íltetésekért, Istennek könyöröghetnek, v. 7. K. Mi-
képpen: F: Nem egyátallában s' magunkra
662

Néve: m: ugy éretek könyörögni, és vélek (reánk szorulván) jól kell tennel, *Matt. 5. 44. Rom. 12. 20. lásd. Solt. 5. pag. 30. és 28. pag. 133.*

II. Mikor Isten az ártatlant a' hitetlennek' kegyetlennek kezéből meg szabadította, Istennek a' szabadulásért háláddal tartozik, v. 8, 9. *Solt. 9. 14. Példa Izrael, Ki. jöv. 15. 1. seqq. Débora, Birák. 5. 1. seqq. lásd. Solt. 9. v. 14. pag. 49.*

LV. SÓLTAR.

Summája: Dávid pári: sőt ellenségi ellen könyörög, ajálván magát Istennek gondviselése alá.

K: Mikor inta? **F:** Akkor, mikor Absolon az ő fia, és Achitophel az ő tanácsosa ellene pártot ütött volna, mert a' Sémci szidalmáról báll, v. 4. *2Sam. 16. 7. 8. és Absolonnak ru' cselekedetiről, v. 10-12. melyet cselekedék a' Dávid házán, Achitophel tanácsából, 2Sam. 16. 21, 22.*

Három Részzei vannak.

1. Könyörög az ő pártosul való meg-szabadulásáért, v. 2-9.

2. Könyörög ellenségeinek meg-szégnyítettéséért, v. 10-16.

3. Biztatja magát az Isteni segedelemmel ellenségi ellen, v. 17-24.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' szabadulásra való könyörgés, a' hol **vagyon,**

vagyon, 1. a' könyörgés, v. 2. 3. 2. **Indító oka** (1) mert firok a' nagy méltatlanságon, v. 3. (2) m: hamissággal vádolnak engem, mint ha én az orfágot nem igazán itéltem, 2Sam. 15. 1-4. és a' Saul házának vérét én ontottam volna ki, 2Sam. 16. 7. 8. (3) m: halálósképen üldöznek, v. 4. 2Sam. 17. 1. 2. (4) **ment** halálos félelem s' retegés környékezett meg v. 5. 6.

II. Kivánsága Dávidnak a' mesz sze földre való bujdosásra, a' hitetlenek között: v. 7. 8. 9. az az, vajha, mint az ártatlanságalamb a' kegyetlen ölyvök elől el-fzalad, én is el-fzaladhatnék életemet vadászók elől.

TUDOMANY.

I. A' hitetlenek és az Isten népének ellenségi: az Isten békéi, mindenkor valami nagy gonosz véteknek tekintési alatt üldözik: mintha gonoszságokkal adtak volna arra okot, v. 2-4. Példa Józseph, *Terem. 39. 12-18.* Dávid, *2Sam. 15. 1. 2. &c.* Pál Apostol, *Csel. 24. 5, 6.* Idvezítők: *Jan. 8. 52-59. Luc. 23. 2.* melyet Dávid példázott e' Soltárban.

OKA. M: így akarják szívekben lévő gonoszságokat el-rejteni, s' magokat igazítani, *Csel. 24. 5, 6.* lásd, v. 12-16.

HASZ. **Int.** Ha így üldöztetünk Dáviddal, 1. ártatlanságunkat támaszszuk Isten eleiben Dáviddal, v. 4. 2. bujdosággal a' könyörögiünk, v. 2, 3. meg-halga: s' meg-szabadit: m: igrite, *Solt. 12. 6. Amen.*

II. Még az Istennek hívei is (ártatlanságukért)

vén azokban mellyekért áldoztatnak) kényszerítetnek, idegen földre bujdosni és számba ki vetésre menni, az ő ellenségeikről való felelem miatt, v. 5-9. példa Dávid, 2Sam. 15. 30. Illyés, 1Király. 19. 4-13. és több szentek, Sid. 11. 37.

O K A. 1. M: az Esau természetű hitelenek nem szenvedhetik-el, Terem. 27. 43. Gal. 4. 29. **2. m:** meg-mondatott ez Idveztőnk-től, Matt. 10. 22.

H A S Z. Oktat: Nem ígérhetnek tehát ez világon a' hitek magoknak állandó békeket: get: m. gyűlölt s' áldoztátok e' világ, Jan. 15. 18, 19. **K:** Miért engedi azt meg Isten? Felel: 1. hogy azoknak hiteket próbállyá, 1Pét. 1. 6. 7. 2. hogy az ő fejekhez a' Christushoz hasonlók-ká tegye, Rom. 8. 17. 3. hogy e' világtól átkerel-vonnyá, 1Cor. 11. 32. 4. hogy itt maradandó helyet ne keressenek, Sid. 13. 13, 14.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Könyörgés ellenségei ellen: a' hol-vagyon, 1. a' könyörgés, v. 10. 2. annak indító okai, (1) m: a' városban az igazakat háborgatják hamisság, v. 10. (2) m: hamissággal bé-töltötték a' várost, v. 11, 12. 2Sam. 16. 22. (3) m: nem ellensége, hanem Fia Absolon, és tanácsosa Achitophel. támadott ellene, v. 13, 14, 15. mellyben Dávid, a' Christust, Absolon a' Sídókat (kikből származott a' Christus test szerént,) Achitophel pedig, Judás Ischár-

Ischáriotest, példázta; mint szent János meggyarazza, Jan. 13. 18. és Idveztőnk, Matt. 26. 55.

II. Ujjobbán könyörgés ellenségei ellen, a' hol-vagyon, 1. a' könyörgés, v. 17. 2. annak indító oka, v. 26.

T U D O M A N Y.

I. Felelte igen-keferves szenvedés, mikor ember méltatlanul, barátságul s' bizott jó akaróitúl s' atyafiatul, áldoztatik, v. 13, 14, 15. lásd. Solt. 41. 10.

II. A' méltatlanul szenvedőknek szabad ellenségei ellen könyörgni, v. 10. és v. 16. lásd, Solt. 28. pag. 133.

III. Mikor gonosz és istentelen Magisztrátusok uralkodnak a' városokban s' falukban, akkor minden gonofság, fajtalan-ság, s' erőszak tétel éjjel nappal szabadon uralkodik azokban, v. 10-17.

O K A. 1. M: akkor, a' köz nép a' főnek erkölcsét követi; a' minémű az Ur, olyan a' szolgál, &c. 1Király. 14. 16. **2. m:** akkor minden Isten s' törvény nélkül él, 2Chron. 15. 5, 6. **3. m:** akkor kiki azt cselekedzi a' mit akar, Birák, 17. 6. **4. m:** akkor az igaz el-nyomatik s' a' lator meg-igaztatik, Esa. 5. 20-23. &c.

H A S Z. Oktat. Siralmas állapotnya van tehát annak az országnak, a' hol ilyen elöl járók uralkodnak: mert ott a' fűvel el-vész a' tag, Esa. 9. 13. &c.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Bizodalma Dávidnak a' meg-szabadul-
lás felől: a' hol vagyon 1. a' bizodalom, v. 17. 18. 2. Indító oka, (1) m: ennek előtte-
is sokszor meg-szabadított engemet Saultól, &c. v. 19. (2) m: ōk nem felik az Isten, v. 20. (3) m: én ellenem békelességes ember el-
len emeltek fel kezeket, v. 21. (4) m: az én velem tölt szövevényeket fel-bontották, v. 21. (5) m: méz van szájokban; szívekben méreg, v. 22.

II. Inti lelkét az Istenben való bizodalomra, A' hol vagyon, 1. az inté, v. 23. veszed, &c. 2. oka annak, v. 23. m: nem engedi hogy az igaz mind örökké háborgattassék.

III. Prophétát ellenségének veszedelmekről: a' hol vagyon, 1. a' Prophétálás, vers. 24. 2. annak oka, mert vér szópók, és az ő fel-tölt ezéilyokat a' gonoszban el nem érik; hanem el-vesznek, mint Pharaó, Exod. 14. 25. Achitophel, 2 Sam. 17. 1, 2. lásd. v. 23.

TUDOMANY.

I. Mennél nagyobb hatalommal s' dühösséggel, igyekezik a' hitetlenek, a' kegyes embereket el-vesztetni, annál nagyobb büszséggel s' bizodalommal kell a' kegyes embereknek, könyörgeni Istennek a' meg-szabadulásért, v. 17.-18.

O K A. I. Mert szintén akkor jelenik meg Isten a' szabadításáért, Efsa. 36. 18. és 37. 29. 2. m: az ilyeneknek kiáltásokat hallya meg Isten, Solt. 12. 6.

HASZ.

HASZ. Int. Mikor erejében dühösököd-
nek ellenségink, mi 1. annál inkább könyö-
röglünk, v. 17. 2. annál békelességesebbek
legyünk, v. 21. 3. Istenre bizzuk igyunket,
v. 23. &c. Gondorvisel Isten, Solt. 37. 5-9. Amen.

II. Isten, az ő magok erejében s' tanácsokban
bizakodó hitetleneket, annak előtte ki vágja s' el-
veszt, minek előtte tanácsokat s' kegyetlensége-
ket, az igazak ellen véghez vinnék, v. 24.

O K A. Mert így mutatya-meg Isten, 1. hogy nincs őfelsége ellen tanács, Efsa. 46. 10. Prov. 19. 21. 2. hogy nem mehet tovább a' bi-
tetlen, hanem csak meddig Isten bocsátja, Efsa. 10. 12.-16. és 37. 29.

Int. Istenhez folyamodgyunk tehát ő el-
lenek Dáviddal, és Ezéchiással, Efsa. 37. 1-20. Amen.

LVI. SOLTAR.

Summája: Dávid Istenétől szabadulást és el-
térítést meg-tilteltetését kéri, bálándásnak fogad-
ás tételével.

K: Mikor írta? Fel: Mikor Saul előt-
t az Achis udvarából az Adullám barlangjá-
ban szalatt volna, 1 Sam. 21. 11. és 22. 1. lcg.

Két Részei vannak.

1. Könyörgő Istennek a' meg-szabadulásért, v. 2.-8.

2. Bizodalma Dávidnak az Isteni szabadu-
lás felől, v. 9.-14.

AZ

AZ 1. Részben ezek vannak.

I. A' szabadulásért való könyörgés; a' hol vagyok, 1. a' könyörgés, v. 2. 2. annak indító oka, (1) m: a' halandó ember akar engemet elvesztetni, v. 2, 3. (2) m: sokan hádkoznak én ellenem, v. 3. (3) m: te bened bizom valamennyiszer meg félelem, ellenségeimtől, v. 4. (4) mert a' te meg változtatlan igiretedben bizom s' nem félek, v. 5. Solt. 10. 15. (5) m: minden nap patvarokodnak ellenem, minden tanácskozáfokban, v. 6. (6) m: titkon akarnak engemet meg ejteni, v. 7.

II. Könyörgés ellenségj ellen; a' hol vagyok. 1. a' könyörgés, v. 8. Isten rocsá meg űket, &c. 2. indító oka, az ő hamiságokért, v. 8.

TUDOMANY.

NB. Azon Tudományok vannak itt a' melyek a' LV. Soltárban, I. a' 2.-7. versekből: láfd, a' LV. Solt. v. 17, 18. II. a' 8. versből: láfd, a' LV. Solt. v. 10.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Biztatás magán, (1) az Isten gondviselésével, vers. 9. az én bujdosásomat tudod, és abban lőtt könnyhullatásomat számban tartod. (2) Ellenségének meg-szegyenítettésével, vers. 10. akkor az én ellenségem hátra fordul, &c. 2. a' biztatásnak oka. v. 10. m: tudom hogy Isten vagyok velem.

II. Fogadás tétele az Isten dicséretéről, a' hol vagyok

vagyom, 1. a' fogadás tétele, v. 11. az Isten dicsérem. 2. oka annak: az ő belzédeért, az az, igireti szerént való való szabadításáért, vers. 11.

III. Istenben való bizodalma ellenségi ellen, vers. 12.

IV. Ujjabb fogadás tétele Dávidnak: a' hol vagyok: 1. a' fogadás, v. 13. 2. annak oka, v. 14. 3. vége a' fogadásnak és Isten szabadításnak, v. 14. hogy szüntelen járjak igazán, szentül Istenelőtt, Tit. 2. 11, 12.

TUDOMANY.

I. Isten az ő bujdosásban s' számkivetésben lévő híveinek, járáfokra, lappangó helyekre, síralmokra és bántásokra, szorgalmasan gondoskodik, s' űket ellenségének szeggyenekre meg-öltalmazza s' meg-szabadítja, v. 9, 10. 1 Király. 39. 9.

OKA. 1. Mert vélek jár s' kél Isten, Terem. 28. v. 15. 2. mert: menedék helyet rendel nekik, 1 Kir. 18. 13. 3. m: ételekre is gondot visel, s' táplálókát rendel, 1 Kir. 17. 4. 6.-10. 4. m: az idegenekből is jó akárokat rendel, kik űket befogadgyák, 1 Kir. 17. 9. Esz. 16. 4. és 21. 14. 15.

HASZ: Int. Ne essetek tehát kétségben számkivetettek: mert, gondot visel Isten róllatok: idővel meg-szabadít, 2 Sam. 14. 14. Soph. 3. 18. K: Kísodák ezek? F: 1. Kik az Urért bujdosnak, 1 Kir. 19. 9, 10. 2. Kik méltatlan üldözöttek Dáviddal, s' a' Prophétákkal, 1 Kir. 18. 13. 3. Kik számkiveté-

vetésekben Istenben bízunk, v. 12. 4. Kik fogadás tétellel kívánok szabadulást, v. 14. Solt. 75. 3. 4. Amen

II. A' számkivetésben lévők, háladásnak és szent életnek fogadás tételével, kériék Istentől a' szabadulást, v. 13. Terem. 28, 20. 22.

OKA. 1. M: ez a' szabadulásnak vége, Solt. 40. 15. 2. m: ezért teczik-fel az Isten szabadító kegyelme, Tit. 2. 11, 12. &c. láfd. 27. pag. 129.

LVII. SÓLTAR.

Summája: Dávid bujdosásban Istentől kegyelmet és ellenségitől való szabadulást kér; és a' meg-halasztásért hálákat ad.

Kérd: Mikor írta? F: Mikor Saul elűzt, az Engedi pusztában lévő barlangban szaladott volna, 1Sam. 24. láfd

Két Réfzei vadnak.

1. A' kegyelemért és szabadulásért könyörög, v. 2. 4.

2. Háladás a' meg-halasztásért s' szabadulásért, v. 6. 17.

Az 1. Réfzben ezek vannak.

I. Könyörög a' kegyelemért és szabadulásért, a' hol vagyok, 1. a' könyörgés, v. 2. Könyörölly rajtam Istenem, 2. annak indító oka: (1) mert te bennem bízom s' a' te óltalmadban vagyok remélségem, v. 2. (2) mert ehozzád kiállok, v. 3. (3) m' a' te kegyelmef-

mélséged s' igireted szerént, hiszem hogy meg-tartás az engem gyalázók ellen, v. 4.

I. Le-írja ellenségi: kegyetlenségekről, v. 5. 1. hogy azok olyyak mint az oroszlányok: érti a' kegyetlen Saul az ő szolgálival edgyűtt, kik keretik vala űtet, 1Sam. 24. kik miatt olly veszedelemben volt, mint Daniel az oroszlányok veremében, Dan. 6. 17. 2. hogy azok olyyak mint a' gyújtogatók: érti a' hamis rágalmazókat, kik hamis rágalmazásokkal (mint a' gyújtogatók a' várost) a' Saul szívét fel-gyújtották, 1Sam. 23. 19, 20. Erre nézve, a' rágalmazó mondatik a' Gehennának tűzét fel-gyújtani, Jac. 3. 5, 6. 3. hogy azoknak nyelvek olyan, mint a' Dárda és szablya, ki-vel meg-ölni igyekeznek engem, Solt. 52. 4.

TUDOMANY.

I. Mikor az ártatlan emberek az istentelenektől, mint meg annyi oroszlányoktól környál vétetnek, akkor óltalomért és segedelemért, csak az Istennek gondviselésének szárnyai alá folyamodgyanak, v. 2. 25.

OKA. 1. M: Isten hatalmas, az oroszlányoktól meg-szabadítatl. Dan. 6. 23. 2. m: gyönyörködik az ő hozzá folyamodóknak meg szabadításokban, Solt. 91. 14. 15. 3. m: meg-örzi űket gondviselésének szárnyai alatt: mint a' tyúk az ő fiát, Matt. 23. 37.

HASZ. Int. Illyen állapotunkban Isten-hez folyamodgyunk Dáviddal, Solt. 17. 8, 9. 1. m: meg-örzi miakat, Deut. 32. 11, 12. 2. m: a' ki az ő bírcit bántva, az Isten szemeit

piszkállyá, *Deut.* 32. v. 10. és *Zach.* 2. 12.

II. Az ártatlanoknak, az istentelenekektől, a' Királyok, Fejedelmek és nagy rendek előtt való vágalmozások, s' hamissan való vádoltatások, ferde veszedelmes, sőt halálos: v. 5. Példa, Jóseph, *Terem.* 39. 15. &c. Márdócheus: s' a' Sídók, *Esther.* 3. 8--10. Náboih, 1 Király. 21. v. 9, 10. &c.

OKA. I. Mert az ártatlant a' nagy rendeknek haragjokban ejtik: kiknek haragjok, olyan mint az orofalány ordítása, melly rettenetes, Péld. 19. 12. 2. m: a' szelid nagy rendeket is az ártatlan ellen haragra indítják, 2 Sam. 16. 3, 4.

HASZ. I. Feddi, 1. Az Udvari hazugokat: s' rágalmozókat. 2. A' nagy rendeket kik az illyeknek hisznek.

II. Inti. A' nagy rendeket, hogy az hazugoknak ne higgyenek: mert az ártatlanok ellen őket fel-gerjesztik, s' vétkeztetik: láld a' példákat, &c.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Háladás: s' szabadulásra, a' hol vagyon: 1. a' háladás, v. 6. Isten magasztaltsái, &c. 2. annak indító oka: mert hálót veszedelmet készítették nekem, s' magok estek belé, vers. 7.

II. Serkengeti lelkét az Isten nevének örömmel való dicséretre: a' hol vagyon. 1. az ő lelkének serkengetése, v. 8--10--17. 2. annak indító oka, v. 11. mert mind az égig fel-magasztaltattott a' te irgalmaságod az én szabadulásomban.

T V

I. Valaki másnak veszedelmet készít, abban vagy ahoz hasonlónban vettetik istentől, vers. 7. Solt. 7. 16. és 9. 16. Péld. 26. 27. Prad. 10. 8. Példa, Saul ki Dávidnak fegyvert készít, 1 Sam. 19. 10. s' maga vesze az által, 1 Sam. 31. 4. Achitophel's Absolon: Hámán akasztóphát készít, Márdócheusnak s' maga akadt arra, *Esh.* 5. 14. és 7. 10. &c. Birák. 1. 6, 7. Prad. 7. 22.

OKA. I. Mert azon mértékkel mérett Isten visszafra a' gonosz, *Matt.* 7. 2. 2. mert úgy mutatja meg Isten; hogy a' hitetlenek nem mehetnek tovább, hanem csak a' meddig Isten bocsátja, *Enod.* 14. 25. *Esa.* 10. vers. 5--12.

HASZ: Int. Ne kísítsunk másnak veszedélyt: mert magunk nyakában botol, &c.

II. Mikor a' híveket Isten ellenségének hagyatlességeiktől meg-szabadítja, örömmel kell Isten erejére magasztalni, v. 8--12. láld. Solt. 9. 2-7. pag. 49.

LVIII. S O L T A R.

Summája: Dávid le-irván azoknak hamisságokat kik hitet a' Saul előtt hamissan vádolták, azoknak méltó büntetéséért könyörög Istennek.

Kérd: Mikor írta? Fel: Mikor Doég Dávidot és Achimélech Papot Saul előtt párt tétellel vádolta, láld. az 52-dik Solt. és 1 Sam. 22. 6--11.

M3

Két

Két Részei vannak.

1. Fedd iaz ő vádlóit hamisítgokert, v. 2.-6.
2. Könyörög ellenséj ellen, haladásnak fogadás tételével, v. 7.-12.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Saul tanácsosainak feddettetések, v. 2, 3. Avagy igazságot ízőloké, &c. az az, nem igazat ízőtok Saul előtt a' ti tanácskozásatokban én felüllem, &c. 1 Sam. 22. 7. &c.

II. Le írja ellenséj gonofságokról, 1. hogy annyok méhéül fogva az igazságtul elidegenülvén, hazugságnak ízőtok, v. 4. 2. hogy az ő tanácskozálok olyan mint a' fiket áspisnak, &c. az az, miképpen az áspis kigyónak nem árt a' bájolás, és azt meg nem tilt, hatya a' varásló, hogy ne ártana: azonképpen ezek az én ártatlanságomnak ki jelenítésével és alázatos reménkedésem által meg nem szelidülnek; hanem csak életem után leselkednek.

T U D O M A N Y.

Az igazságtul el-fajult gonosz bírák és tanácsok, kik az ártatlannak előítok való esedezését meg nem halgatták, hasonlók a' mérges áspis kigyókhoz, v. 2.-6. Deme. 32. 33.

O K A. Mert mint az áspis kigyó minden szánakozás nélkül, meg-élti s' meg-öli az embert: ugy az ilyen hamis bírák és tanácsok, 1 Kir. 21. 13.

HASZ: Rettenő. Jaj az ilyen bírának! Sol. 87. 2, 3. &c. K: Kicsodák ilyek? F: 1.

Kik

Kik természetli kegyetlenségből itti nek, 2. Kik sültetésként fogva gonoszban neveltettek. 3. Kik máloknak kedvéért ittlnek, 1 Kir. 21. 8. &c. 4. Kik irigységből ittlnek, Matt. 27. 18. 5. Kik az igazságot hamisra változtatták. Amos 5. 7. Esa. 5. 20. 6. Kik ajándékért az igaznak igyét el fordítják, Esa. 5. 2. 7. 6. Kik az ártatlan reménkedését meg nem halgatták, miat amaz hamis bíró, Luc. 12. 2. láld. Solt. 8. 2.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Könyörög ellenséj ellen: Kiknek veszedelmeket hasonlatosságban írja le. 1. Isten roncok el azoknak fogokat, v. 7. az az, az én veszedelmemre készítettett tanácsokat, 2. El-olvadnak mint a' víz, v. 8. az az, az ő tanácsok, (mint a' jég a' szélétől) az Isten haragjának kelétől semmivé tétetnek. 3. Magvonták kénveket, az az, el-készíteték halálostanácsokat, de mint a' nyíl az erős kézjében el-török, úgy űk Istenül tanácsokban meg rontatnak, v. 8. 4. Mint a' csiga ha héjából ki-mász a' nap hévségétől el-olvad: ugy ezeknek tanácskozálok, az Isten haragja miatt el-olvadnak, v. 9. 5. Ollyá lesznek mint az ldétlen gyermekek, v. 9. 6. Mint az új mellett lévő tövis, minck előtte fel-nő, s' meg-virágoznék, s' az uton járót meg-sértenté, el-tapodtatik: ugy minck előtte, ti, a' ti tanácskozálokat végbea vionétek, el-vesztek, v. 10.

II. Gyámolése a' hitetleneknek veszedelmek-

M₄

nek,

nek, 1. Őrül az igaz, 2. lábat mossa a' hitetlennek vérében, v. 11. az az, győzedelmeskedik azon, s' meg látta annak vesztelmét, Mich. 7. 10.

III. Oka a' hitetlennek vesztelmének s' a' bivek azon való örömeinek. 1. mert jutalmat ígért Isten az igaz s' kegyes embernek, v. 12. 1 Tim. 4. 8. 2. m: meg-ittál Isten a' hitetleneket e' földön, v. 12.

TUDOMANY.

Minek előtte az hitetlen az ártatlan ellen való támadás s' végezését véghez vinné: gyakorta annak előtte Isten azt, hitetlen el-vezeti, v. 8-10. lásd. Solt. 55. 24. pag. 261.

LIX. SÓLTAR.

Summája: Dávid az ő házában a' Saul sóltárgaitól környül vétetvén, könyörög Istennek a' szabadulásért és az ő ellenségének meg-ittetéséért, v. 1. és 1 Sam. 19. 11. seqq.

Három Részei vannak.

1. Könyörög Istennek a' szabadulásért, v. 2-8.
2. Prophtál ellenségének vesztelmekről, és könyörög ellenek, v. 9-16.
3. Igéri magát háládatosságra, a' szabadulásért, v. 17, 18.

Az 1. Részben ezek vannak.

- I. Könyörög szabadulásért: A' hol vagyon:
1. a' könyörgés, v. 2, 3. 2. annak indítóoka,
 - (1) m: erőfűlek lefekednek utánam, v. 4.
 - (2) m: ártatlan vagyok ő reájok nézve, v. 4. 5.

II.

II. Könyörög ellenségei ellen, v. 6. a' pogányoknak nevezeti alatt, érti Saulnak szolgáit, kik úgy üldözik őtet, mintha Isten nélkül való pogányok volnának, és mintha Isten nem hallaná s' látá cselekedeteket, v. 8, 9.

III. Ellenségének kegyetlenségeket le-írja: 1. hogy estvére én bozzám jűnök, v. 7. hogy mint a' lopók meg-fogjanak, 1 Sam. 19. 10, 11. 2. hogy keztűlvén a' várost mint az ebek ugatnak, v. 7. az az, minden uczákon lefekednek s' rollam tanácskoznak, v. 15. 3. hogy nyelveket mint az éles sablyát ellenem készítik, 4. hogy azt mondgyák az ő gonofságoknak cselekedetiben: ki hallja ezeket? az, az, Isten nem hallja s' látta ezeket, v. 8. Solt. 94. 5-8.

TUDOMANY.

I. Az hitetlen s' istentelen emberek, az ártatlanokat minden igaz ok nélkül természeti gonofsárgi indulatból üldözik s' keresik halálra, v. 2-8. Matt. 27. 18. 1 Király. 22. 8.

OKA. 1. Mert az őrdögnek nyomdokát követik, Jan. 8. 44. 2. m: nem izevedhetik a' biveket, Jan. 15. 19. 3. mert nem edgyeznek-meg vellek gonofságokban, 1 Kir. 22. 8. Jan. 3. 20.

HASZ: Int. Az bivek ilyen állapottokban. 1. Istenhez folyamodgyanak szabadításért, v. 2. 2. Igyekezzék ártatlanságát Isten eleiben terjeszték, v. 4. 5. m: illyek mellett kéli-ki Isten, Solt. 12. 6. &c.

II. A' méltatlanságot szenvedők könyörögnek

M 5

hetnek

hetnek ellenségeknek meg-szegenyítettékért, v. 6.-8. láld. Solt. 28. pag. 132.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Prophétái ellenségeinek meg-szegenyítettékért*, v. 9. *Te Uram neveted űket, &c. az az, meg-gátolod igyekezetekben, kik azt gondolják hogy te ezeket nem látod, Ezech. 5. 13. Solt. 2. 4.*

II. *A' Dávidnak Istenben vetett bizodalma:* A' hol vagyok; 1. *a' bizodalom, v. 10. míg az ő hatalma tart én rajtam, te reád vigyázok, v. 10. az az, benned bízom, igyemet reád bízom. 2. annak indító oka. (1) m: te énné-kem erős váram (óhalmam) vagy, v. 10. (2) m: az én igyemet elől vészted, v. 11. (3) m: meg adod látnom ellenségit romlását, v. 11.*

III. *Könyörgés ellenségi ellen, a' hol vagyok, 1. a' könyörgés, v. 12. Ne veszed-el űket egy szem pillantásban; hanem hatalmaddal (zé-lez) el, s' tedd bujdosókká űket s' maradékit, 2. Vége ebbeli kívánságának, v. 12. hogy legye-nek például az Izraelben. 3. Indító oka kívánságának. (1) m: az ő ajakoknak beszé-de télsen ő ellenek bizonságot, v. 13. 1 Sam. 24. 18. (2) m: átkot és bűzfuszágot főlnak én ellenem, v. 13.*

IV. *Ujabb könyörgése ellenségi ellen, a' hol vagyok, 1. a' könyörgés, v. 14. Emézd-meg űket, &c. 2. Vége könyörgésének, v. 14. hadd tudgyák meg, hogy te Uralkodol mennyen földön, és tudod s' látod az ő cselekedete-ket.*

V.

V. *Meg-újítja könyörgését ellenségi ellen, melyben kíván nékik szegénységet, v. 16. hogy az ő gazdagságokban bizván, tanácsok-ban meg fogyatkozzanak.*

TUDOMANY.

Az ártatlanul szenvedők az ő ellenségeinek meg-szegenyítettékért úgy könyörögnek, hogy abban ne az ő magános bűfszu-állások, hanem az Istennek hatalma, igazsága és ítélési látszások meg az egész földön, v. 12.-16.

OKA. 1. *Mert a' mint hogy magunkért, magános bűfszút nem szabad állani: úgy nem szabad magunk bűfszu állását könyör-gésünkben fel-tenni, Rom. 12. 19. 2. mert a' mint a' bűfszu állást Istenre kell bízni: úgy a' könyörgésben-is az Isten hatalmát s' igaz ítélit kell fel-tenni, ellenségit ellen, &c. láld, Solt. 35. &c.*

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *Háladásnak fogadás rétele a' szabadulá-sért, v. 17. II. Annak indító oka, 1. m: né-kem erős váram voltál, v. 17. 2. mert az én fel-magasztalásom s' szabadítóm voltál, v. 18.*

TUDOMANY.

Valakik nyomorúságokból kívánnak meg-sza-badulni, azok Istenül háladásnak fogadás réte-lel kérik a' szabadulást, és mikor meg szabadulnak örömmel dicsérik Isten, v. 17. 18. Solt. 71. 24.

OKA. 1. *Mert ez az Isteni szabadítá-snak vége, Solt. 50. 11. 2. m: mint az áldo-*

M 7

zal-

zatban, úgy gyönyörködik Isten abban, Sólé.
50. 23. Terem. 8. 20, 21. láld. Solt. 54. 56. &c.

LX. SÓLTAR.

Summája: Dávid minék utánna meg-verte
vólna a' Siriabélieket, panaszkodván a' Sídók
előbbeni nyomorúságokról, könyörög a' sok gyű-
levész pogányok ellen, biztatván seregét az Isten
segedelmével, ellenségi ellen: 2Sam. 8. 3. 1Chron.
18. v. 3.

Három Részei vannak.

1. Az Izrael el-múlt nyomorúságát panasz-
szal emlegeti, v. 3--7.
2. Hirdeti az Isten által tört győzedelmét,
v. 12.
3. Könyörög ellenségi ellen az Isteni segede-
lemért, v. 13, 14.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Panaszszai Dávidnak, Három dolog-
ról panaszkodik: 1. Isten el-vetettél vala
minket, &c. t. i. mikor Izrael meg-verték
s' Saul meg-öleték a' Philisztusoktól, 1Sam.
31. 2. Meg-renditetted vala a' földet, két fél
választottad vala azt: a' földnek meg-ren-
dülésén érti az Izrael földének meg-ren-
dodását, melly a' Saul halála után két részre
szakadt vala: m, juda-nemzetsé Dávid mellé;
a' több nemzetség pedig, Isboseb, a' Saul fia
mellé állott vala, 2Sam. 2. 4--9. 10. 3. Itatál
minket rettegésnek boráival, &c. v. 1. az az, ret-
tegéssel és félelemmel környül vőttél vala
beennünket.

II.

II. Könyörög az Izrael országának békeisége-
ért, v. 4. Épít meg annak (az Izraelnek)
romlását, és add-meg előbbeni békeiségét s'
egéliségét.

III. A' panasz után, beszéli az Isten szab-
adítását, a' hol vagyok, 1. a' szabadítás, Ad-
tál a' tégedet féldöknök záfílot, &c. az az, no-
háttartál minket meg-vetni, a' Philisztu-
sok által való meg-veretetésben, és az Izra-
elnek két részre való oszlásában; mindazál-
tal, adtál záfílot a' tégedet féldöknök, az az,
segedelműl vőttél minékünk, és mellém bó-
doltattad az egész Izraelt, s' tőül engemet
Királyá, hogy én reám mint egy záfílóra néz-
ne az Izrael, a' mint magyarázza, a' 8. 9. ver-
sekben. 2. a' szabadításnak vége, (1) hogy
záfílot emelnék az igazságért, az az, Isten-
nek tiszteletért, a' pogányok ellen, v. 6. (2)
hogy meg-szabadítanám Izraelt a' pogányok
birodalma alól, v. 7.

TUDOMANY.

I. A' 3. versből: láld, a' 44-dik Soltár-
nak, 10. verséből fel-tőtt tudományt. p. 216.

II. Jóllehet sokszor, Isten még az ő frígyes né-
pét is ellensége által meg-pradáltattya, raboltsá-
za és el-szeleszteti; de ismét kedvében vővén
őket meg-segíti, és ellenségén való győzedelemmel
meg-áldgya, v. 3--7.

Az 1. ágának oka, mert sokképpen még
az Isten népe is okot ad arra vétkeivel, hogy
Isten véleek el ne mennyen ellenségi ellen,
Ki-jón, 33. 3. Hof. 5. 15.

A.

A' 2. ágának okai, 1. *mert az ő dicsőségét őltalmazza az ő népének meg-szabadításában, Ezéh. 36. 22, 23.* 2. *mert nem felejtheti el népét, Efa. 49. 14, 15. és el nem veteti. Solt. 94. 14, 3. m: mérték szerént idilli ellenségi által, Efa. 27. 8, és 54. 7, 8.* 4. *mert el-vetemednek az Isten népe ha végképpen el-hagyatnék, Solt. 85. 9. és 125. 3.*

Hasz. I. Oktat. Nem történet szerént; hanem Isten csuda tetteiből nagyon tehát, mikor Isten, az ő népét ellensége kezében adgya. K: *Miért cselekedti azt Isten?* F: *m. vétkes cselekedetekkel el-hadgyák Istent, s' meg nem térnek, 2Chron. 15. 4. lásd. Solt. 44.*

II. Int. Illy nagy szorongatásunkban is, Istenhez mennyünk könyörgésünkben: *m. nem vét el mind örökké az Úr; hanem az ő szabadításának zászlóját adgya az ő népe kezében, v. 6. Amen.*

A' 2. Részben ezek vannak.

I. *Könyörgés az Isteni segedelemért. a' holva-gyon. 1. a' könyörgés, v. 7. tarts-meg a' te jób kezdéssel, az az, hatalmaddal, Efa. 59. 1. 2. annak indítóoka, mert Isten szóltott, &c. az az, Uram te ígérted, hogy engemet királyi választasz, 1 Sam. 16. 13. s' országotat meg-erősítet, Solt. 89. 36. 2 Sam. 7. 11. &c.*

II. *Bizodalma Dávidnak az el-foglalt tarto-mányoknak vértelme felől, 1. el oltom a' Sicheimitákat, v. 8. az az, győzedelmeskedem rajtok: m. a' győzelem után osztatik a' pra-*

a' prada. 2. a' Suchot völgyét el-mérem, v. 8. az az, hatalmam alá vetem: *m. a' ml hatalmunkban van, azt mérjük el. 3. Eoyim a' Gileád, &c. v. 9. a' Gileádom érti, a' Gád és Ruben nemzetét, Num. 32. 29. a' Manassés érti a' Manasses nemzetét, Num. 32. 40. Ephraimat feje erejének mondgya, mert az Ephraim nemzetéből erős hadakozó férfiak támadtak, kikben áll az országunk ereje. Judást törvény rendelőknek mondgya: *m. ab-ból származtanak törvény tudó tanácsos férfiak, és a' Juda Királyi, Gen. 49. 10. 4. Mó-áb én mosdó medenczém, v. 10. az az, alá való szolgálat alá vetem a' Moábitákat, 2 Sam. 8. 2. 5. Edomra vezem sarumát, v. 10. az az, az Edomitákat meg-bódoltatom, s' lábaim alá vetem.**

III. *Csufollya fel-szavalkodott ellenségét, a' győzelem után, v. 10. Palestina nosza örülly én ellenem: az az, pirully meg és alázd-meg magadat Palestinában lakó pogány-ság, kik örülők vala a' ml romlásunknak: m. miénk most az őrm, lásd, Solt. 108. 10.*

IV. *Szerző oka e' győzelemnek: nem a' Dávid, és az ő vitézi ereje; hanem Isten, v. 11, 12.*

TUDOMANY.

A' nagy országokat, s' hatalmas népeket, Respublicákat, a' mikor Isten akarja, meg-romtya, pusztítja és másoknak birodalmok alá bódoltatya, v. 7--12. 1 Kír. 11. 31. 1 Sam. 16. 1--13. Dan. 5. 28.

OKA. 1. M: Ővé, és a' kőnek akarja az őidejében adni, annak adgya, 1Cor. 10. 26. Dan. 4. 3. 29. 2. m: ő általa uralkodnak a' Királyok, &c. Péld. 8. 15.

HASZ: I. Oktat. Nem történetből romolnak tehát meg a' birodalmok, &c. hanem Isten edgyet el ront, mászt fel-épít, &c. Kérd: Mi lehet ilyen nagy romlásnak oka? F: 1. Az Isten parancsolatának meg-rontása, 1Sam. 15. 12. 2. Az Isten beszédének meg-utálása, 2Chron. 36. 16. 17. 3. A' nagy rendeknek kegyetlensége, 1Király. 11. 13. &c. 4. Ugyan azoknak kevélysége, Dan. 4. 30. 5. A' bálványozás, Jof. 24. 11. 20. 6. A' Magisztrátusoknak földvénysége, 1Sam. 8. 3. 7. A' népnek párt állása, 2Sam. 2. 8. 26. 8. A' testi bátorság, s' bujálkodás, Dan. 5. 1. 5. 9. A' nagy rendeknek törvénytelenysége, Hof. 4. 6. 10. Az egész népnek meg-vesztése, Efa. 1. 5, 6. &c.

II. Int. Távoztassuk el ezeket az Országrontó vétkeket, &c.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Könyörgés az Isteni segedelemért, vers. 13. segics, &c.

II. Annak indító oka, (1) mert az Isteni segedelem nélkül, bűjában való az emberi segicség, v. 13. (2) mert te általad Uram erős dolgokat csellekedhetünk, v. 14. (3) mert te általad tapodgyuk meg elleneséginket, v. 14.

TU

TUDOMANY.

Minden emberi segicség. az Isteni erő és segedelem nélkül a' hadban haszontalan, v. 13, 14. Solt. 20. 8, 9. és 33. 16, 17.

OKA. 1. M: az Isteni erős' segedelem, hadnaggy gyanánt vagyon a' táborban, 2Chron. 13. 3. 12. 17. 2. m: az ellenségeknek fokaságát, az Isteni segedelem kevéssé által meg-egyenliti, Bírák. 7. 6. coll. c. 6. 1. 2Chron. 14. 8, 9. 3. m: az Isteni segedelem meg-rettenti az ellenséget, Kí jöv. 14. 25.

HASZ. I. Oktat: 1. A' hol Isten nincs tehát jelen a' táborban, bár lokan legyejenek is, meg-szégycsülnek, példa Zéra, 2Chron. 14. 8, 9. lásd. Solt. 44. 10. &c. Nem a' fokaság; hanem az Isteni segedelem verő tehát meg az ellenséget, 2Chron. 14. 12. lásd. Solt. 20. pag. 99.

LXI. SÓLTAR.

Summája: Dávid hazáján kívül bujdosván, könyörög Istennek a' szabadulásért.

K: Mikor irta? F: Mikor a' juda házában Absolon előtt bujdosnék.

Két Részei vannak.

1. Könyörög a' bujdosásból való meg-szabadulásért, v. 2-8.

2. Fogadás tétele Dávidnak a' szabadulásért, vers. 9.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Dávid szabadulásáért való könyörgése, a' hol

a' hol vagyok. 1. a' könyörgés, vers. 2. Haldald meg, &c. 2. helye a' könyörgésnek, v. 3. a' földnek határából kiáltok, az az, a' Judéának határából, 2Sam. 17. 24. 3. Indító oka, (1) m: másfizor iste voltál énnekem bujdósáomban reménységem, v. 4. (2) mert szárnnyaid (öltalad) alá folyamodom, v. 5. (3) mert sokszor meg-halgtattad az én kívánságomat, &c. v. 6.

II. *Könyörgő az ő Királyságának meg-erősítéséért:* a' hol vagyok, 1. a' könyörgés, v. 7-8. 2. a' könyörgésnek vége, v. 8. hogy kegyelmelen és igazán igazgassa az országot, láld, Solt. 75. 34.

TUDOMANY.

I. *A' hívek a' nyomoruságból való meg-szabadulásokat, az Isten velük tört jó téteményinek emlékeztetivel, kérjek, v. 2-6. Solt. 63. 7, 8. és 44. 1-5. és 106. 1-7.*

OKA. 1. M: gyönyörködik Isten az ő muakáinak emlékeztetiben, Solt. 104. 31. 2. m: azoknak emlékezteti, a' nyomorultat meg-örvendeztetni és Istenben való bizodalomra serkengeti, Exod. 12. 13. Birák. 6. 13. és Solt. 22. 6. és 77. 12, 13.

HASZNA. *int.* 3. nyomoruságokban, emlékeztünk az Istennek velünk közlött jó téteményeiről: s' rögassuk lelkiünket az Istenben való bizodalomra, &c. Solt. 42. 12. m: illyekben gyönyörködik Isten, Solt. 91. 14, 15. &c.

II. *Az Istennek hívei életnek meg-erősítését*

át és meg-hozsazabbítását, könyörgések által kereshetik Istentől, v. 7, 8 Solt. 6. 1, 6. Esa. 38. 2, 3.

HASZ. Oktat. A' hozsizu élet a' kegyes emberekben Isten szeretetének jele, Solt. 21. 6. K: 1. *Mi végre szabad életnek hozsazabbítását kérni?* 2. Nem ellenkezik ez a' kívánság az Isten decretumával, Job. 14. 5. Az 1. F: Nem, 1. hogy e' világnak s' testnek el-lyünk, 1Jan. 2. 15, 16. 1uc. 12. 19. 2. hogy világi hirt nevert s' kincset gyűjthessünk, Solt. 39. 7. Mat. 6. 29. hanem hogy meg-térvén, igazán, szentül, s' méntekletessen élvezzünk, Tit. 2. 11, 12. láld, Solt. 6. pag. 33. A' 2. F: Nem: m, nem kérjük életünknek az Isten decretuma ellen való meg-hozsazabbítását: m: úgy az Isten akarattya alá magunkat nem adoók; hanem csak azt kérjük, hogy azokat az akadályokat Isten fordítsa el, mellyek természet szerető, a' mi életünket reménységünk felett meg-rövidíthetnék, minémű, 1. az ördög s' annak minden tagjai, kik üldöznek bennünket, Jan. 15. 19. Csel. 9. 21. 2. a' nagy nyavalyák, minémű betegségben esett vala Ezechiás-is, Esa. 38. 1. &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

1. *A' háladásnak fogadás tétele, v. 9.*

2. *A' fogadásnak meg-teljesítésére való maga kötelezése, v. 9.*

TUDOMANY.

A' nyomoruságban lévő híveknek az ő szabadulásokat Istentől, háladásnak fogadás tétével kell kérni, v. 9. láld, Solt. 56. pag. 266.

LXII. S Ó L T A R.

Summája: Dávid nyomorúságában, Istenben való bizodalma ki-jelentvén, feddi ellenségét, kik az ő királyi méltósága ellen tanácskoznak.

Kérd: Mikor írta? Fel: Mikor Saul az ő egész udvarával, Dávid el-vezetésére igyekeznék, hogy Izraelnek királya ne lehetne.

Két Részzei vannak.

I. Dávid Istenben való bizodalma a' nyomorúságban ki-jelenti, v. 2.-8.

2. Egyebeket int az Istenben való bizodalomra, v. 9.-14.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Dávidnak Istenben való bizodalma: a' hol vagyok, 1. a' bizalom, v. 2, 3. 2. annak oka, m: ő tőle vagyok szabadulásom, vers. 3.

II. Feddi ellenségét, v. 4. Meddig gondoltok gonoszt a' férfit ellen. az az, én ellenem, Istennek fel-kenette ellen.

III. Jóvándóli veszedelmekről, a' hol vagyok 1. a' jóvándóli, v. 4. el-mányájan meg-ölettek, &c. 2. oka veszedelmeknek, (1) mert azon tanácskoznak hogy királyi méltóságomtól meg fosztanak, v. 5. 1Sam. 18. 21, 22. (2) m: hazugságban gyönyörködnek, ezt mondván; Dávid, Saul életét keresi, 1Sam. 18. 21, 22. (3) m: szájjakkal hízelkednek; de izlvekben fegyvert készítenek, v. 5. 1Sam. 24. 17, 18.

III.

III. Biztatya lelkét ellenségének tanácskozáskor ellen, a' hol vagyok, 1. a' biztatás, v. 6. Bo lelkem csak az Istenben nyugodgyál ezek ellen. 2. oka a' biztatásnak, (1) mert ő tőle vagyok az én reménségem, v. 6. (2) m: ő az én szabadítóm, s' fel-magasztalom, kö-fiziklám, v. 7. (3) m: ő benne vagyok az én dicsőiségiem, v. 8.

T U D O M A N Y.

Valakik az Istenből választatott Király s' Fejedelmet és Magisztrátust, tisztekből s' méltóságokból le-akarják vonni; azokat Isten igaz ítélőiből meg-függeníti el-rontya és el-vezeti, s' az ő fel-kenetét meg-óltalmazza, v. 2.-8. Példa, Ab-solon, 2Sam. 15. 1. &c. és 18. 9. Achitophel, 2Sam. 17. 1, 2.-13. Hámán, Esth. 5. 14. lásd, 7. 10. &c.

OKA. 1. m: az illyek Isten ellentámadnak, az ő tanácsát bontogatják, 1Sam. 8. 7. 2. m: meg-nevet Isten azokat, kik az ő kenetű ellen tanácskoznak, Solt. 2. 4. 3. mert a' ki micsoda mértékkel akar másnak mérni, ollyannal mérnek viszfiz, Matt. 7. 2. Solt. 57. v. 7. &c.

HASZNA. Inti. 1. Az Ország s' Város fok la kofit, ne tanácskozzanak. Királyok s' Fejedelmek és Magisztrátusok ellen: m: Isten képét viselték s' meg-örzi Isten őket. 2. A' méltóságokat, illyen állapotokban, bízzák Istenre igyekeket: m. a' ki fel-kenete őket Dáviddal, meg-örzi őket, Solt. 4. pag. 22.

A'

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Inti a' hivatást az Istenben való bizodalomra, a' hol vagyon. 1. az intés, v. 9. Inti kiváltsággal a' véle lévő vitézeket. 2. oka az intésnek, (1) m: Isten óltalmának minékűnk, v. 9. (2) m: minden tanácskozás a' Szulónak és az ótanácsosoknak, csak hijában valóság' barugság, és nem mégyer véghez, v. 10.

II. Inti ellenségit hogy kincsekben s' kegyetlenségekben ne bízzanak: A' hol vagyon, 1. az intés, v. 11. 2. annak oka, mert hijában valóvá téfzen beenneteket.

III. Hirdeti Dávid az Istennek hatalmát s' kegyességét, ellenségi ellen, vers. 12, 13. Egyszer szóllott az Isten, kétszer hallottam, &c K: 1. Mit szóllott az Isten, melyet Dávid kétszer hallott? 2. Mit téfzen kétszer hallani azt a' mit Isten egyszer szóllott? Az 1. Fel: Ezt, hogy Isten az ővéinek óltalmazásában, hatalmas, s' kegyelmes és igaz, és a' biterleneknek meg büntetetésében: ezt Isten, egyszer szóllotta, az az megváltozhatatlanképpen megjelentette Mósesnek, Kijöv. 34. 6, 7. úgy hogy azt meg nem változtatta, Job. 33. 14. Num. 23. 19. A' 2. F: Ezt kétszer hallotta Dávid. 1. Kétszer az Istennek igireiben a' Prophétiákban (a' szent Írásban) 2. Belsőképpen, a' Szent Lélek bizonság rételében: mely nélkül az Istennek igireit senki jól nem halhatta s' magára nem szabhatta: m. a' Szent Lélek cselekedti azt, hogy higyünk az Isten egyszer elvégeztet' ki-jelentett sz.

aka:

akarattjának, igireinek. Csel. 16. 14. Rom. 8. 16. így kell ma hallani az Isten igireit, különben nem használunk, Sid. 4. 2.

T U D O M A N Y.

Az Isten hibeinek a' nyomorúságokban, nem világi kincsekben, erőkben; hanem egyedül az Istennek kegyelmes igireiben és szabadságában kell bízni. s' attul kell szabadságokat venni, v. 9-13.

O K A. 1. Mert e' világi kincs gazdagság fenkit meg nem szabadit, a' nyomorúságtul s' haláltul, Solt. 49. 8, 9. &c. 2. m: Isten igire, hogy az írtet segicsegül hívok meg szabaddit, Solt. 40. 15. és 51. 14. 15. 3. m: hatalmas az ővéinek ellenségeket meg szegyeníteni igirei szeret, v. 12. 4. m: úgy könyörül az ő hibein, mint az Atya fiain, Solt. 103. v. 13. &c.

Hasz. Int. A' nyomorúságokban az Istennek igireivel bizatluk magunkat Dáviddal: m. úgy szóllott Isten egyszer az ő hibeinek szabadtatása felől, Esa. 43. 1-3. Solt. 12. 6. hogy azt loba meg nem másollja, Solt. 10. 15. Amen.

LXIII. S O L T A R.

Summája: Dávid budaosván, az Isten tisztaságához való nagy kívánságát ki-jelenti, és magát Istennek véle való kegyelmességével biztatván, ellenségeinek veszedelméről, és az ő királyságában való be-állásáról, jörendől.

Kérd:

K: Mikor írta? Fel: Mikor Saul elött, a' Juda pusztájában bujdosnék, 1Sam. 22. 5. és 23. 14, 15.

Két Részei vannak.

1. Dávidnak az Isten dicsőségének s' tisztettségének kívánsága, v. 7, 8.
2. Prophétál ellenséginek veszedelmekről s' az ő meg-szabadításáról, v. 9--12.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Dávidnak az Isten tisztettségéhez való bujdosó kívánsága, a' hol vagyon 1. a' kívánság, v. 2. En Istenem. &c. minémű legyen a' Dávidnak lelki szomjúsága le-írta, Solt. 42. 2. 2. a' kívánságnak vége, (1) hogy látnám a' te dicsőségedet, v. 3. az az, a' frigy ládát, a' te dicsőségés jelen létednek jelét, Ki jöv. 21. 21, 22. 1Sam. 4. 21. (2) hogy dicsírbetnélek tégedet, v. 4. 5. 3. oka kívánságának. (1) m: a' te kegyelmességed, jobb az én lelkemnek az étlénél, v. 4. az az, minden testre tartozó világi jóknál, Solt. 3. 7, 8. (2) m: lelki örömmel (mint valami kövérséggel) bérellyesedem, mikor tégedet dicsírbetlek, v. 6. Solt. 122. 1. seq. (3) m: észjell-is a' te szabadításodról gondolkodom, melyekben, nékem segítségem voltál, v. 7, 8. (4) m: a' te jobb kezed (erős hatalmad) őriz-meg engemet e' bujdosásomban, v. 8.

TUDOMANY.

I. A' bujdosásban lévő kegyes lélek minden világi javait seletti ehézi, s' szomjuhozza, az Isten nevé-

névének a' győlekezetekben való dicsíretit, v. 2. s. lásd. Solt. 27. és 42.

II. A' kegyes lélek az ő keserves nyomorúságban, s' próbáiban, egyedül csak az Istennek beszédében és a' szentek győlekezetiben talál magának örömet és vigasztalást, v. 5, 6. Solt. 27. 4. és 42. 2. és 119. 92.

O K A. I. Mert ott lakozik Isten, ki az ő dicsőségés jelen létevel meg-vigasztallja a' lelket, Matt. 18. 20. Jan. 14. 23. 2. m: ott mond békséget Isten a' léleknek, Jan. 20. 26. 3. m: ott adatik ama' mennyei Manna, és örök életnek vize, Jel. 2. 17. Jan. 4. 10.

H A S Z. I. Oktat. 1. lelki éhséggel halat tehat az a' lélek meg, a' ki az Isten igéjével meg fosztatik, Amos. 8. 11, 12, 13. m: olyan a' lélek Isten igéje nélkül, mint a' test étel nélkül, Matt. 4. 4. 2. A' keserves lelkét, nem vidámitanyia tehat még e' világ-nak minden kincsé, Dan. 5. 1. Solt. 119. 29.

II. Int. Becsütlük fellyebb tehat az Isten beszédét e' világnak minden kincsénél. 1. m: ez a' leg főbb jó, Luc. 10. 39. 2. mert e' téfzen minket bódógokká, Solt. 1. 1--3. 3. m: e' vidámitanyia szomorú lelkünket, Solt. 19. 11. és 119. 92. Amen.

III. A' hívek, &c. lásd. Solt. 61. 2--6. pag. 282.

Az 2. Részben ezek vannak!

I. Prophétál ellenségi veszedelméről, v. 10, 11. El-vesznek kik keresik az én lelkemet.

II. Örömmel prophétál királyságában való béállásáról: a' hol vagyok, 1. az ő királysága felől való jó remétsége, v. 12. A' Király pedig &c. az az, En Dávid kitfel-kentél királyságra örömmel tisztelek tégedet, meg-adván fogadásomat: mert itt az esküvés az Isteni tisztelestért véteik, melyet kíván vala Dávid, v. 2. és Solt. 27. 4. 2. Oka ennek az örömmnek, v. 12. m: bé-dugatik az hazugoknak fájok, az az, ellenségim meg-fégyeudulnek, kik azt mondották, el-bagyout engem az Isten, Solt. 3. 2, 3. és 42. 8.

T U D O M A N Y.

I. Az Isten az ő benne bizó hívőt minden ellenségeknél, tanácskozásként s, kegyetlenségeknél, meg-szabadítja; azoknak ellenségeket pedig minden igyekezetekben meg-gátolva, meg-álázva és el-vezeti, v. 10. 11. Példa Pharaó, Ki jöv. 14. Sylera, Birák, 5. Saul, Aboloh., Achitophel, &c. lásd. Solt. 54. és 58. &c.

II. Mikor a' hívők látják, hogy az ő ellenségek Istennél meg-segyeztetnek, s' ők meg-szabadítanak, Istennek örömmel való háláddal tartoznak, v. 12. lásd. Solt. 6. 9. és 9. 2-7. &c.

LXIV. S O L T A R.

Summája: Dávid ellenségeitől való meg-szabadulásáért könyörögven: ellenségeinek veszedelmeket, és a' hívőknek meg-maradásokat meg-prophétálja.

K. Mikor irta? Fel: A' Saultól való üldöztetésének elein, a' malat az egész Soltártól ki-vezik. Két

Két Réfzei vannak.

1. Könyörög az ő ellene káromkodó s' hazudo ellenségi ellen, v. 2-7.

2. Jövendői ellenségeinek veszedelmekről, v. 8-11.

Az 1. Réfzben ezek vannak.

I. Könyörgése ellenségi ellen, v. 2-3. Halgass meg, &c.

II. Indító okai a' könyörgésnek: 1. m: eléfitik ellenem nyelveket, mint meg-őlt fegyvert és nyilakat, v. 4. 2. m: méltatlanul üldöztetnek rágalmazásokkal, v. 5. 3. mert minden félelem nélkül üldöztetnek, ezt mondván: Kicsoda látta minket, v. 6. 4. m: állnok tanácsot forral a' férfit (Saul) izvében, vers. 7.

T U D O M A N Y.

Tulajdonságok ez a' hitetlen s' istentelen embereknek, hogy mikor nyilván nem árthatnak, az ártatlan embereket, meg-őlt fegyvert s' nyilhoz hasonló rágalmazásokkal s' vádolókkal, üldöztetik és kegyesek, v. 2-7. és Solt. 52. 3, 4.

O k a. Mert ártalmatlabb s' veszedelmesebb, a' nyelvei való ártalom, a' nyilván való erőszak tételnél: ugyan-is, ennek ellene ártalmat erővel s' tanácsal, amannak nem; így győzt meg Joáb Abnert. 2 Sam. 3. 27. más-kint Abner, magát meg-öltalmazta volna. Ennek okáért mondatik az ilyen rágalmazás, eles szabályának, v. 4. Solt. 47. 5. beretvának, Solt. 52. 4. gehenna tűzének, Jac. 2. 8.

A' 1. Részben ezek vannak.

I. Jövenőt ellenséginek meg-tiltásáról, v. 8. 9. Meg-lővi az Ur őket, &c. az az, a' melly veszedelmet nyelvekkel én ellenem végeztenek, az önnön fejekre viszfá fordítja Isten, Solt. 57. lád, bé-telylefedését, 1 Sam. 31. és 2 Sam. 17. &c.

II. Gyámolása a' hitetleneknek meg-tiltásokról, 1. Valakik ezt lányák meg-rettenek Istenről, v. 9. 2. Hirdetik az Istennek nagy hatalmát, v. 10. 3. A' hívők örvendeznek, az igazaknak szabadulásokon és a' hitetleneknek meg-tiltásokról, vers. 11. Solt. 57. vers. 7-12.

T U D O M Á N Y.

I. Jóllehet Isten sok ideig el-szenvedi az ártatlanoknak régalmazását; mindazáltal az ő idejében azok ellen fel-kel, és azokat másoknak rettentő példájokra el-vesti, v. 8.-10. Példa, Hámán, Esth. 3. 8. és 7. 10. Achitophel, 2 Sam. 17. 23. &c.

O K A. 1. Mert az Istenről ki-adattartott régula kívánnya, Matt. 7. 2. 2. m: igaz dolgot ez Istenről, 2 Tess. 1. 6. 3. m: az Isten-tillettel azért vannak e' földön, Esa. 26. 16. lád, Solt. 52. 5-8.

II. Öröskölnének a' hívők, mikor a' hitetlenek meg-tiltásokról, v. 11. lád, Solt. 57. 2-7. &c.

LXV. S O L T A R.

Summája: Dávid dicővő Isten a' Gyülekezetben, minden lelki s' testi áldásért, melyeket mindennekkel; de kíváltképpen az ő népével köz-lött.

K: Mikor ita? F: Kétrég nélkül ama' bárom esztendeig tartó éhség után, melyet Isten Saul gonoszságáért bocsátott volt a' földre, 1 Sam. 21. 6-9. m: Dávid a' Saul fiát, Aty-tyok gonoszságáért fel-akasztván, negyedik esztendőben nyere Istenről eszt és bűséget, 1 Sam. 21. 10-14.

Két Rétzei vannak.

1. Háladás az Istennek, hűvel köz-lött lelki s' testi jó teteménnyért, v. 2. 3.
2. Indító okai a' háladásnak, avagy az Isten jó teteménnyének elő-számolása, v. 3-14.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' háladás, vers. 1. Tied a' dicőret, Isten, a' te sok jó teteménnyért.

II. Helye a' háladásnak, v. 2. a' Sionban; az az, a' szent Gyülekezetben, a' hol kíváltképpen való módon lakozni mondatott Isten. Exod. 25. 22. Solt. 132. 13, 14.

III. A' fogadás tételnek meg-adása, v. 2. te néked adgyák a' háladásnak fogadását.

IV. Az Isteni segedelemnek várása, vers. 3. Tégedet kell nagy csendességgel várunk Isten, t. i. hogy a' Sionból a' mi könyörgésűnkre meg-felelly, Exod. 25. 22.

V. A' népnek az Isten tisztelgetire való kézfelmenetele, v. 3. Ou (Sionban) méggyen tehozád minden test, az az, minden ember, hogy tégedet tiszteljen és segítségül hívjon.

TUDOMANY.

Az Istennek Ecclesiájában, csak az Isten, tisztelendő és imálandó az: ő hivatásai, v. 2-3.

OKA. I. M: a' Sion vagy Ecclesia egyedül Istené: melyet maga ütszeletire rendelt, Solt. 132. 13. 14. 2. m: Isten az ő kiváléképpen való jelen létevel ékesítiazt, Exod. 25. 21, 22. Matt. 18. 20. 3. mert az Ecclesiában csak Istennek kell térdelnket meg-hajtani, Esa. 45. 23. Solt. 122. 1-4. 4. m: Isten maga parancsolja hogy csak ő Felségét imádjuk s' tiszteljük, Solt. 50. 15. Matt. 4. 10.

HASZ. I. Oktas. Nem az Isten igaz Sionnya s' Ecclesiája tebát az, ahol (1) Istenen kívül, teremtet állatok tisztelnek, és segítségül hinak az emberek. (2) Innepet szentelnek, (3) Fogadásokat téstnek. (4) Templomok s' éltart építenek, &c. Jer. 11. v. 13. (5) Istenitron, öntös s' faragott képekben tisztelik, Dent. 27. 15. &c.

II. Int. Egyedül Istent dicshajjuk Sionban, az az, az Ecclesiában. K: Míképpen? Felelet: 1. A' Gyülekezetekben fel-járván örömmel, Solt. 122. 1. &c. Sid. 10. 25. 2. Egyedül Istent tisztelvén Isteni tisztelettel, lélekben s' igazságban, Jan. 4. 24. 3. Istent híván segítségül, Solt. 50. 15. 4. Néki szentelvén innepet, Exod. 20. 8, &c. 5. Isten-

nek

nek téven fogadást, és ő néki azt megad-ván, Solt. 116. 18, 19. Amen.

Az 2. Részben vannak.

Az Isten jó teteményi: melyek indító okai az Isten dicseleteinek: minéműek. 1. A' könyörg. nek meg-halgarása, v. 3. 2. A' bűnök bocsánatya, v. 4. 3. Az Isten tisztelgetinek közlők való fel-állításai, és arra való el-hivattások, v. 5. 4. A' lelki kegyelmeknek vélek való közlése, v. 5. mert az Isten Templomának javalo, érti, az igének prédikállását, abban le-tőti lelküket vidámitó igireteket, a' Szent Lélek Istennek ajándéka, &c. melyek megvidámittyák a' lelket, Solt. 119. 9. és 119. 92. 5. Az Ecclesiának őltalmazása, minden ellenséggé ellen: Kiket fenyegetéssel meg-teruent, v. 6. 6. Az Izrael országának meg-erősítése, v. 7. m: a' hegyeken érti, az Izrael orszagát s' annak tartományit, Solt. 30. 8. 7. Az Izrael országának őrizése s' annak ellenségeinek meg-széggyenítése, v. 8, 9. 8. A' földnek búságos termése és a' népnek gazdagsága, v. 10-14.

TUDOMANY.

I. Valakiket Isten magának népévé választá s' el hiv, azoknak könyörgéseket meg-halgaratya, bűnökét meg-bocsátja, és az ő Ecclesiájában lelki kegyelmével meg-elégíti, v. 3-5. Eph. 1. 3-6.

OKA. I. Mert e' végre hívja őket hogy lelkiképpen meg-gazdagolsa, Esa. 65. 1. 2. m: az örök választás szerént csak azokat adgya-meg Isten mennyei ajándékokkal, Eph.

N4

1. 3-6.

1.3--6. 3. m: nem adnak ezek a' bypoehri táknak, Matt. 7. 6. és 22. 12. &c.

HASZ. I. Oktat. 1. Nincstehát az Isten Ecclesiáján kívüli valóknak ezekben részeke mert azok a' sefűségnek országában vannak, Csel. 26. 18. 2. Meg tudhatjuk tehát melyik ez az Isten Ecclesiája. K: Melyik? F: A' hol, 1. Csak Isten tiszteltetik, v. 2. 2. A' hol csak Istennek könyörögnek, v. 3. 3. A' hol, bűn bocsánatot csak a' Jéhus Christus érdeméért Istentől kérnek, v. 4. 1. Jan. 1. 7. 4. A' hol csak Istennek téfszuek fogadást, vers. 2.

II. Ins. 1. Kereszűk. fel ezt az Ecclesiát. Hol? lásd, Solt. 15. p. 74.

II. Minden testi jók a' áldomások, miném a' ország békefűge, ellensűgnek meg. fűgyenűse, a' bormak a' buzának a' barmoknak bűsege, egyedűk az Istennek áldomásából vannak az Isten népén, v. 6--14. Lev. 26. 3--10. lásd, Solt. 144.

OKA. 1. Mert Isten minden jóknak kűseje, Jac. 1. 17. 2. m: Isten gazdagittya meg a' földets' azon az embereket, 1 Chron. 29. v. 12.

HASZ. Oktat. 1. Hűjában való rohát az embernek minden munkája, az ő hegyén, mezején, &c. Isten áldása nélkül, Solt. 127. 1. &c. 2. Az idején való esű és azt követű földnek bűseges terműse, az Isten szeretettű nek jele az ő népe kűzt, Deut. 28. 3. seqq. de nem olyan a' bűterleneke néve: m. noha azoknak is kűzűnsűges gondvűfelűsűre néz,

v. e, ád esűt s' a' földnek bűterműt; de az nem az ő Atyaű szeretetűnek jele; hanem haragjűnak: m. az ő nekű veszedelemű meg-fogű hűlű, Solt. 79. 23. lásd. Luc. 12. 19.

II. m. Az Orszűgnak békefűsűgűt s' a' földnek bű terműsűt, 1. csak Istennek tulajdoncsűk. 2. csak Istentűl kűrűk. K: Műkűppen nyerhetűk azt meg? F: 1. Istentű hez való meg-térűssel, Jer. 3. 13, 14. 2. Kű nyűrgűssel, Terem. 28. 19--21. 3. Istentű pűrancsolatűban való járűssal, Lev. 26. 3--10. Amen.

LXVI. SÓLTAR.

Summája: Dávid elműjűben forgatvűn Istentű nek sok rendbűlű jó tűteműnyűt s' ellensűgűtűl való meg-fűzabadtűsűt, (mellyet Izraellűl kűzűtt.) Intű a' népet az Isten nevűnek dűcsűretűre.

K: Műkorittya? F: Műnek utűnű az Izrael ellensűgűn gyűzedelműskedűt vűlűa; és Isten a' népnek nyűgodalmat engedűt vűlűa a' sok nyűomorűsűg utűp.

Két Rűlzei vannak.

1. Intű Dávid a' népet az Isten dűcsűretűre, v. 1--12.

2. Dávid magűnkű fogadtűsű tűtele a' meg-fűzű badulűsűt, v. 13--20.

Az 1. Rűlzbűn ezek vannak.

I. Intű a' népet az Isten dűcsűretűre, v. 1. Őrű vűendezzetek az Istennek, &c. és v. 5.

II. Ándűtű okn. 1. mert a' te hatalműsűsűgűdűtű

godért hazudnak tenéked a' te ellenséged, v. 3. az az, kényszerítetnek tenéked engedet, bizelkedéssel, 2. m: csuda dolgokat cselekedett Isten, mikor a' mi Atyáinkat ki hozta Egyiptumból, v. 6. 3. mert uralkodik ez egész földön, és meg-alázza a' fel-fuvalkodott pogányokat, v. 7.

III. Ujabb intése Dávidnak a' néphez az Isten dicseretire: A' hol vagyok, 1. az intése, v. 8. Aldgyátok, &c. 2. az intéseinek oka. (1) m: meg-eleveníti a' mi életűnket, v. 9. az az, a' nyomorúságokból, mint halálból minket meg-fszabadított. (2) m: nagy veszedelmekben s' ellenségnek fogságában s' hatalmában vetett volt minket; de meg-fszabadított azokból, v. 10, 11, 12.

TUDOMANY.

I. A' nyomorúságból meg-fszabadult Istennek népének, az Isten véle közlő jó téteményinek s' csuda cselekedetinek emlegetésével, kell az Isten örömmel dicsőírné, v. 1-7.

OKA 1. M: ez Isten előit kedves áldozat. Terem. 8. 20, 21. 2. m: Isten parancsolja, hogy az ő csuda cselekedetét emlekezeten hozzuk, Ki jöv. 13. 16, 17. 3. m: az Isten munkáinak s' jó téteményinek emlekezeti, tovább való bizodalomra serkengeti embert, Solt. 77. 6. 14.

Hasz. I. Okt. Nagy háládatlanság tehát el-felekezni az Isten jó téteményiről; annál nagyobb azt nem emlegetni és másoknak azt nem hirdetni, Lnc. 17. 17, 18.

II.

II. Int. Háladással emlegetjük az Isten velünk közlő jó téteményit: Indicsanak a' Tudomány okai.

II. Olly nagy az Istennek hatalma, hogy az ő ellene fel-fuvalkodott hatalmas pogányokat, a' mikor akar meg-fszegyenítheti, v. 7. Példa Pharaó, Ki-jöv. 5. 2. lásd, 14. 25. Sennachérib, Esa. 36. 16. lásd. 37. 23-38. &c.

OKA. 1. M: minden akaratját meg-cselekezi mennyen és földön, Solt. 115. 2. Esa. 46. 10, 11. 2. m: minden kegyetlen pogányok, csak Isten vesztései, s' mikor akarja Isten, el-töri, Esa. 10. 1. 3. m: a' hatalmaságok, Isten engedelmeiből uralkodnak, Péld. 8. 15. s' oda hajíja Isten a' hová akarja, Péld. 21. v. 1.

Hasz: I. Oktat. A' Pogányok tehát, és egyéb hatalmasok, nem nyomorgathatják az Isten népét, az ő akarattyaok szerint: m. Isten mikor fel-kél meg-rettenti őket, s' az ő népét meg-fszabadítja, Ki-jöv. 3. 7, 8. és 14. 25. &c.

II. Int. Ne essünk kétségben, ha az idegen hatalmasok uralkodnak rajtunk: mert Isten fel-kél, s' nem hágy-el; hanem meg-fszabadítván, a' békeségnek kies mezejére viszen, v. 12. Csak meg-térésűnk által keresztsük Istent, Jer. 3. 13, 14.

III. Jóllehet Isten sokszor még az ő szerelmes frigyes népet is meg-sanyargatja, s' ellensége hatalmában adja; mindaz által végre meg-fszabadít.

NO

300 LXVI. S O L T A R.
badittya, v. 9--12. *Terem.* 15. 13--15. *Ki-jöv.*
 3. 7. 8. *Ier.* 29. 10, 11. *Ör.*

OKA. 1. *M:* nem felelheti-el népét, *Sol.*
 24. 14. *Esa.* 49. 14, 15. 2. *m:* meg-száonya-
 népét a nyomoruságban, *Siral.* 3. 31, 32. 2 *Kir.*
 14. 25. 3. *m:* bocsizur áll Isten az őnépéért,
Dur. 32. 36.

HASZ. *Int.* Ne csúdnak kétségben a' nyomoruságokban: hanem várjuk az Urat, *Solt.*
 42. 11. *m:* el-jű, *Hab.* 2. 3. Amen.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Háladásnak fogadás tétele, v. 13, 14, 15.
 El-mégyek, &c.

II. Imá a' több hiteket-is, hogy szemléljék
 az Istennek véle tőlt jó tetteiméit, v. 16.

III. Indító oka a' háladásnak, 1. *m:* Ohoz-
 zá kiáltottam s' meg-halgarott, v. 17. 2. *mer:*
 az én könyörgésemben nem néztem hamis-
 ságra szivemben, v. 18. 19. az az, hiájábanva-
 lóságot, testi gyönyörűséget, nem tőtem-
 fel könyörgésemben; hanem bűnemből va-
 ló meg-térítetésemért, és Istenem dicőssé-
 gét s' felebarátom halznát, *Solt.* 51. 11--15.

IV. Háladás a' szabadításért, v. 14.

T U D O M A N Y.

Valakik igaz hitből s' tiszta szívből, nem vi-
 lági hiájábanvalóságnak meg nyereséért; hanem
 Isten dicőségéért kérnek könyörgések által vala-
 mi jót, abban Istenül meg-halgtatnak, v. 18.
 20. *Terem.* 28. 19, 20.

OKA. 1. *Mert* ilyen könyörgés Isten-
 előt kedves, 1 *Tim.* 2. 8. 2. *m:* a' tisztátalan
 szív-

LXVII. S O L T A R. 301
 szívből származott könyörgést, Isten meg
 nem halgathattya, *Jan.* 9. 31. 3. *mert* a' kik
 magok testi gyönyörűségekre kérnek vala-
 mit, nem vészik-el, *Jac.* 4. 3. &c.

HASZ. I. Oktat. Nem csuda tehát hogy
 Isten sokaknak könyörgéseket meg nem-
 halgattya: *m.* hamisság van szívekben.

II. *Int.* 1. Könyörgésünkben minden
 hamisságot el távoztassunk. 2. Tisztá sziv-
 ből könyörgöljünk: *m.* illyeket halgat-meg
 Isten, *1. Sal.* 24. 3, 4. 1 *Tim.* 2. 8. Amen.

LXVII. S O L T A R.

Summája: Dávid könyörög Istennek hogy az
 Ecclesiást s' abban lévő hibeit, lelki jókkal meg-ál-
 tassa, azt terjesztse a' pogányokból a' Mesiás el-
 jövetelére által. Akkor írta ezt a' Soltárt-is, mi-
 kor az 66. dikt.

Két Részei vadnak.

1. Könyörög az Isten Ecclesiájának meg-ál-
 tattatásáért s' a' pogányok hivatalyáért, v. 1-6.

2. Öröme Dávidnak, az Isten kegyelmének,
 az Ecclesiájával való közléseért, v. 7, 8.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' könyörgés, a' hol vagyon, 1. a' kö-
 nyörgés, v. 2. Az Isten könyöröllyön rajtunk.
 K: Mit ért az Isten országának meg-világosítá-
 sán? F: (1) Az Isten szerelmének, óltalmá-
 nak, és egyéb lelki s' testi jóknak meg-ujjí-
 tását, *Solt.* 4. 7, és *Num.* 6. 23-27. (2) A' Mesi-

N 7

Ház

fiának el-jövetelt, m: Ő az Isten orczájának világozága, *Sid.* 1. 2. ki világoftya az Ecclesiát, mint igazságnak fényes napja, *Mích.* 4. 2. ki noha volt Isteni személye szerént az O T-ban is, *Sid.* 13. 8. de testben ohajtották az Atyák, *Solt.* 14. 7. *Luc.* 10. 24. 2. *Indító oka a' könyörgések.* 1. m: így ismerik meg a te mindat e' földön, v. 3. az az, a' te décretumodats' szöveiségedet, mely szerént hívod a' népeket a' Messiás által, *Esa.* 42. 6. 7. 2. mert így ismerik meg a' te szabadságodat, a' pogány népek között, v. 3. az Isten szabadságán, értenik a' Messiás idvezítő kegyelme, mely szerént lőtt minden el-hívandó pogányoknak idvesége, *Esa.* 42. 6. *Csel.* 28. 28. és 4. 14. *Jel.* 5. 9.

I. *Az Isten tiszteleti a' meg-tért pogányok között,* v. 4. 5, 6. Tisztelnék tégedet a' meg-tért népek, &c.

III. *Örömmel való báládása a' népnek a' szabadságért,* v. 5. Örvendeznek, &c.

IV. *Oka ez örömnök,* 1. mert itüled a' népeket igazságban, v. 5. az az, az el-hívandó választott pogányokat, a' Messiás igazsága szerént itüled, *2Cor.* 5. 19-21. 2. m: a' nemzetiségeket e' földön igazgatod, *verf.* 5. az az, azon választott pogányokat, el híván, mint jó pásztor legelteted, őrized s' őltalmazod, a' te igéd és hatalmad által, *Jan.* 10. 27, 28.

T U D O M Á N Y.

I. *Az Isten Ecclesiájában élő választott hívőknek, könyörögni kell az Ecclesiának meg-maradásáért,*

dásáért; és a' pogányok között való ki-terjedéséért, v. 2. 3.

O K A. az I. ágának, 1. m: annak békeiségében áll a' mi békeiségünk, *Solt.* 122. 6. 2. m: az Ecclesiával edgyütt marad meg közöttük a' Messiás Christus, *Matt.* 18. 20. és *Jel.* 1. 13.

O K A. a' II. ágának, 1. m: a' választott pogányoknak is igértet az idveség, *Esa.* 42. 6. 2. m: azok között is sokan meg-váltak a' Christus vérének érdeme által, *Jel.* 5. 9. 3. m: egy házzá tölt minket Christus, az el-választott pogányokkal, *Eph.* 2. 15. *1Pét.* 2. 5. 4. m: azok is a' Christus juhához tartoznak, *Jan.* 10. 16. és a' Christusban Abraham fia, *Gal.* 3. 28, 29. &c.

H A T Z. I. *Feddé.* Feddi azokat, kik sem az Isten Ecclesiájának meg-maradásáért, sem annak terjedéséért: annál inkább a' választott pogányoknak, meg-térítésekért, nem könyörögnek.

II. *Int.* Könyöröglünk mi ezekért. Indicsanak a' Tudománynak okai, lásd, *Solt.* 122.

I. *Az Isten népének mindenj lelki és testi áldást, Istenből e' végre kell kérni, hogy Isten abból a' pogányoktól s' egyebektől, meg-ismértassék, dicsőítség és fel-magasztaltság,* v. 2-6.

O K A. I. M: mindenecket Isten dicsősé- gére kell cselekednie, *1Cor.* 10. 31. 2. mert a' pogányok látván az Istennek sok rendbéli áldását, az Isten népén, az Isten népéhez adgyák magokat, *Esa.* 2. 1-4.

H A T Z:

Hasz. Feddó, Feddi azokat, kik az Istennek áldását, nem Isten dicsőségére; hanem testeknek gyönyörűségére kérik. Ez illyek vagy nem nyerik-el, *Jar. 4. 3.* vagy ha elnyerik is, lelkeknek védelmes töli léfzen, *Lut. 12. 19, 20.* és *16. 19, 22, 23.*

II. *Intó.* A' mit Istentől kérünk, kérjük az Isten dicsőségére. Indicsanak a' Tudománynak okai, &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az Isten áldásán való öröme az Isten népének, v. 7. Meg-adta a' föld az ő gyümölcset, &c. A' testi földi gyümölcsnek nevezetül alatt, érti a' népeknek, a' Messiás el-jövetel után való meg-térítteréseket, az Evangélium által; melynek hívén, hiteknek gyümölcset termették, *Matt. 21. 43. Csel. 28. 28.*

II. Gyümölcse az Isten jó tetteiménymek a' népek között, v. 8. Felik üteti a' földnek minden határát, az az, azon lakó minden népek, látván az Istennek illyen kegyelmét, az el-hívattott választott pogányokon.

TUDOMANY.

Mikor Isten az ő néphez kiváltsképpen való jó-akarattya és jó tetteiménymintatya, azt látván az Isten Ecclesiáján kívül valók, meg-rettennek és félk Isten. v. 7, 8. láls példát, *Ki-jöv. 14. 25.* *Dan. 3. 24-29.*

OKA. 1. M: arról isméri meg hogy Isten velle vagyon népével, *Ki-jöv. 14. 25.* 2. mert így isméri meg hogy nincs több igaz Isten ő Felségénél, *Dan. 3. 29.* és *6. 26, 27.*

LXVIII.

LXVIII. S O L T A R.

Sumója: Dávid meg-győzven minden ellenségit, Istennek a' győzedelmért hálákat ad, és az Isten népét is örömmel való háláadásra inti.

Kérd: 1. Mikor írta? 2. Mire nézett Dávid e' Soltárban? Az 1. Felel: Minnek utána ellenségén győzedelmeskedvén a' frigy ládát Jerusalemben örömmel bé-vitte, vólaz: m. azon szók vannak itt, melyeket Moses éneklelt, mikor a' frigy ládát megszokta vólt indítani, a' tábor előtt, *Szaml. 10. 35.* A' 2. F: A' Christusnak a' poklon, öröggön való győzedelmére a' dicsőséges menyben menetelise, v. 19. láld, *Eph. 4. 8.*

öt Részai vannak.

1. A' Christus győzedelméről való prophétia. v. 1-4.

2. Intés a' néphez, az Isten nevének dicsőre, a' győzedelmért, v. 5-15.

3. Prophétia a' Christus dicsőséges győzedelméről menyben meneteliről, v. 16-28.

4. Könyörög, hogy Isten az ő Ecclesiáját erősítse, s' ellenségét pedig szégyenítse meg, v. 29-32.

5. Prophétia a' pogányok hivataljáról, és intés a' meg-térnő népeket az Isten dicsőretire, v. 33-36.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Christusnak győzedelme az ő ellenségén, v. 2. Mikor Isten fel-kel, &c. Ez az Isten, a' Jésus Christus; ki, fel-kelni mondatik, mikor

kor az ő népének óltalmára meg-jelenik s' ellenségit meg-szégényíti: így költ fel (1) az Izrael táborában, kinek külső jele volt a' frigy láda, m: annak meg-jaditálakor, enek-lett így Moses, Száml. 10. 36. (2) a' koporsóból, meg-győzvé a' poklot minden terem-gével, 1 Cor. 15. 54-56. Col. 2. 14. 15.

II. Az ő ellenségeinek meg-szégényítése, v. 2. az ő orozája (az az, Isteni hatalma) elől futnak az ő ellenségi, &c. melyet kétképpen ír-le. v. 3.

III. Öröme az Isten népének e' győzedelmen, v. 4. az igazak örvendeznek, &c.

T U D O M A N Y.

Mikor Isten az ő népének szabadulására fel-kel, az ő Isteni hatalmasága előtt meg nem áll-hatnak, hanem el-vefznek az ő ellenségi, v. 2, 30. Kijöv. 14. 25. Efa 37. 36, 37.

O K A. 1. Mert meg-cmészitott az ellensé-gi ellen, Deut. 4. 24. és 9. 3. 2. m: minden teremtetett állati Istennek, az ő népe ellenségi ellen harczolnak, Kijöv. 14. 26, 27. 2 Kir. 1. 10, 11. Száml. 16. 32. &c. 3. m: hatalmasab Isten az ő ellenségénél, Solt. 93. 3, 4.

H A S Z. I. Okt. Nem halgathat Isten mind örökké; hanem az ő népének segítségére fel-kel: m. nem veheti-el népét, Solt. 94. 14. és nem felelheti-el Efa. 49. 14, 15.

II. Int. Ha halad-is az Isteni szabadulás, ne essünk kétségben, m: fel-kel végre Isten, Solt. 12. 6. Ha v. meg-térünk, Jer. 3. 13, 14. 2. ha kiáltunk Istenhez, Solt. 12. 6. &c.

Az

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Intés az Isten dicsőítésére: a' hol vagy-on, 1. az intés, v. 5. 2. annak indító oka (1) m: Ő az árvák s' özvegyeknek Anya, verif. 6. (2) m: a' meddőket meg-szaporította, verif. 7. lelki képpen, az Ecclesiának fiainak meg-szaporodásáról prophetál, Gal. 4. 26-28. (3) m: a' meg-köszözteteket, mind a testi s' mind a' lelki rabságból meg-szabadította, v. 7. Efa. 61. 1, 2. Luc. 4. 18. (4) az engedetleneket az ő kegyelmétől meg-fosztja, Luc. 14. 24. (5) m: vezérlette a' népet a' pusztában, v. 8. Kijöv. 13. 21, 22. (6) m: dicsőítségessé adta ki a' tőrvét a' Sionai hegyen, v. 9. Kijöv. 19. 18. (7) m: sok rendbéli áldással meg-áldotta népét a' Canaan földén, v. 10, 11. Solt. 65. 10-14. (8) m: győzedelemnek örömeivel töltötte-bé száját népének, v. 12. Birák. 5. (9) m: el-futam-tatta ellenséginket, v. 13. Birák. 6. 24.

II. Prophetál az Isten Anyaszentegyházának nyomorúságáról: a' hol vagy-on 1. az Isten né-pe nyomorúsága, v. 14. Jóllehet a' kormos fa-zakak közt állók: az az, a' tűzhöz hasonló nyomorúságok által meg-koholtatott, ugyan meg-feketítettetek: mint a' tűzhöz tetetett szurkos fazakok körül forgódó szakácok, Enek. 1. 5. 2. abból vala meg-szabadulás, v. 14. mindazáltal téstek hasonlóak az ezüstöz ha-sználó tűndöklő galamb szárnyaihoz: az az, a' nyomorúságból meg-szabadulván, az Isten Ecclesiája lelki békeséggel tűndöklök: mert a' galamb jeda az Ecclesiát s' annak tagjait. Enek.

Ezek. 4. 1. és 5. 2. Matt. 10. 16. 3. Szerzőknek a' szabadulásnak, v. 15. mikor a' mindenható el-íztélelt az ő ellenségit. 4. Győzedelme az Isten népének, v. 15. lélesei fejei mint a' Salmon, az az, győzedelmeskedel: m: a' fejezés, győzedelemnek jele, Jel. 7. 9-14.

TUDOMANY.

I. A' nyomorúságból meg-sabadult Istennek népe, &c. látd. Solt. 66. v. 1-7. p. 298.

II. Jóllehet az Isten népe sokszor a' nyomorúságoknak tűze által úgy meg-koboltatnak, hogy a' tűz mellett síró, főző szennyest szolgálkhoz hasonlítk legyenek; mindazáltal abból őket meg-sabadítja, és elebbeni tündékiő szabadságok-ban állatja, s' ellenségin való győzedelemmel meg-áldja, v. 14, 15. Példa, Kí-jóv. 2. 13. és 3. 7. 8. *Deut. 26. 6. 8. Mich. 7. 7-10. Jer. 29. 10, 11.*

OKA. I. Mert velle vagyon népével, *Esa. 43. 1. 3. 2. m: szánnya mikor fújtollya-is, Siral. 3. 33. 3. mert nem vetheti el népét, Siral. 3. 31, 32. Solt. 94. 14. &c.*

HASZNA. OKA. Nem tarttehat mindenkor a' biveknek nyomorúsága; hanem az ő gyász ruhájok s' sirások, örömré fordul, *Jan. 16. 20. K: Kiké ez a' vigasztalás? F. 10. Kik galamb természetűek, Matt. 10. 16. 2. Kik még a' nyomorúságban is az ő biveket, hereteket s' reményeségeket (mint a' galamb, szárnyaioak fényelőségét, még a' kormos fázakok közt is) meg-tartják, Job. 13, 15. m: illyeké a' szabadulás, Jel. 2. 10.*

Az

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Az Isten Ecclesiájának méltósága, v. 16. Az Isten hegye kővér-hegy, &c. Iaz az, az Ecclesiá bűvőlködik az igének és lelki kegyelmeknek kökövérségével, *Esa. 55. 10-12.*

II. Oka az Ecclesiá illy méltóságának, mert ezt kívánta Isten, v. 17. Solt. 132. 13.

III. Feddi azokat kik az Isten Ecclesiája ellen fel-emelkednek, vers. 17. az balmos hegyeken a' hatalmas Királyokat, s' Fejedelmeket érti, kik tanácskoznak az ellen, Solt. 46. 3.

IV. A' Dávidnak az Ur által való győzedelme az ő ellenségin: melly le-íratik 1. a' győzedelemnek szerző okáról, v. 18. mert a' husz ezer szekereken érti az ő mellette bada-köző Angyalokat, kikén Isten úgy jár s' ül, mint szekereken, az ő népe általmazásakor, Solt. 80. 2. *Esa. 37. 16. Így jelentenek meg az Angyalok, 2 Király. 6. 17. az Uron pedig (kik ezekkel vagyon) érti az Istennek Flát, ki jár vala az Izrael táborán, (kinek mutató jele, völka' frigy láda, melly a' táboron hordoztatik vala) ki Ur az Angyaloknak, Síd. 1. 7. kiket ki-bocsát a' bivek őrzetekre, Síd. 1. 14. 2. A' győzedelemnek győmöléséről s' jeleiről, mellyek négyek: 1. A' Sion hegyére való győzedelmes fel-menetel, v. 19. 2. A' foglyoknak sokasága, v. 19. 3. A' népnek ajándékozása, a' győzedelemen való örömében, v. 19. 4. A' pártosoknak birodalma alá való hódoltatása, K; Dávid ezeket m: gátó*

gátó

gáról mondgyae? F: Nem; hanem a' Christususról a' dolognak valóságára nézve prophétál, a' mint szent Pál ezt a' Christus győzedelmes menybea meneteliről magyarázza, Eph. 4.8. m: ugyan-is, 1. mint Dávid, a' Christus Isteni ereje által győzte meg az ő ellenségait: ugy a' Christus az ő Isteni ereje által győzte meg az őrdögöt s' annak minden seregeit, Col. 2. 15. Sid. 2. 14, 15. 2. m: mint Dávid a' győzelem után, sok ezer szentekkel s' vitézekkel ment fel a' Sion hegyére: így a' Christus győzelem után, sok ezer Angyalokkal ment fel fényes ködben, kik között kettő meg is jelenék, Csel. 1. 9, 10. 3. mert mint Dávid sok ezer foglyokat szabadított győzedelmeskedésével: így a' Christus az ővét a' lelki philisztus őrdög kezéből szabadította meg, s' úgy ment fel menyben, Sid. 2. 15. 4. m: mint Dávid, ajándékot osztott híveinek: ugy a' Christus szent Lelek által híveinek osztogatott s' ma is osztogat lelki s' testi ajándékokat, Eph. 4. v. 10-13. 1 Cor. 12. 6-12. 5. m: mint Dávid a' páros idegeneket meg-bódoltatá s' engedelmeségre hozá: így a' Christus győzedelmeskedésével, az ő ísméretin kívül lévő, s' ő ellene, hadakozó pogányokat, az Evangéliumnak prädikállása által meg-bódoltatá s' népévé tévé, Csel. 28. 28. Jan. 10. 16. Rom. 10. 20.

V. Haladás a' népek. 1. a' szabadítást érí s' az óltalomért, v. 20. 2. a' halálból való meg-szabadításért, v. 21. Itt a' szabadítás

for

son Dávid, nem érti csak a' külső ellenségétül és haláltul való szabadulást; hanem lelki ellenségétül s' haláltul való szabadulást: m: az ő szabadítók is a' Christus volt, Hos. 1. 7. Matt. 1. 21. Csel. 15. 11.

VI. Prophétál az Isten népének ellenségén való jövőndsbéli győzedelmért, v. 22. a' hol v. 20. 1. a' Prophétia, v. 22. a' bűnökben járó áldók s' fűt ellenségén érti, az Isten Ecclesiáját kevélyen fűdöz meg-térhetetleneket: m: az áldók, kegyetlen, és kevélyt jelent, 2. am. 14. 26. Esa. 3. 17, 18. 2. Ok a' győzelemről való Prophétának, m: Isten meg-ígérte volt régen, v. 23. 24. Lásd, Száml. 21. 33, 34.

VII. A' győzedelmes pompának leírása: m: a' frigy ládának fel-vételekor, 1. Isten elő ment, a' frigy ládának jelen létében, vers. 2. 1. Ki jöv. 25. 22. 2. A' láda előtt mentek az éneklők, utánok a' hegedűsök, &c. v. 26. 3. Cérémónia keréni, 1 Chron. 15. 8. 3. Rendel az Izrael nemzetségi, v. 28. kiknek elő számlálásával azt-jelenti, hogy az Izrael nemzetségi között sok ezereket váltott-meg a' Jésus Christus, Jel. 5. 9. és 7. 3-8.

VIII. Inti az Isten népét, az Istennek dicéire e' győzelemért, v. 27.

TUDOMANY.

I. Jóllehet Isten néha az ő Ecclesiáját, a' hitetlen hatalmasoknak birodalmok alá adgya; de ísmét azt meg-szabadítja, és az ő ellenségét, az ő hatalma s' birodalma alá bódoltatja, vers. 17-24.

OKA,

O K A. 1. *M:* meg-igérte azt Isten, hogy az ő hivelnek ellenségi nyomorgatásának, *Jel. 13. 10. és 18. 6, 7.* 2. *m:* igaz dolog ez az Istennél, hogy a' kőborló, el-kőboroltások, *Esa. 33. 1.*

H A S Z. *Oktat:* Nem mindenkor Uralkodik tehát a' hitetlen az Isten Ecclesiáján, *Solt. 125. 3.* *m:* meg-alázza Isten, és meg-hódoltattya. *K:* Míképpen? *F:* 1. Vagy te-fül képpen őket el-vezítvén, *Ki-jöv. 14. 23.* vagy lelki képpen, őket az ige által meg-győztvén, s' meg-terítvén, mint Saulust, *Ciel. 9. 5. &c.* és több pogányokat, *Rom. 10. 20.* a' prophétia szerént, *Esa. 11. 4-12.*

II. Az Ur Jésus Christus minden ő lelki ellenségin (mí erőtünk) győzedelmeskedvén, mint győzedelmes Király, az ő népét meg-szabadítván a' lelki rabságból, nagy dicsőséggel fel-ment test szerént a' mennyben, *v. 19. Bph. 4. 8.*

O K A. 1. Mert így prophétáltatott meg-ír, *és Hof. 13. 15.* 2. *m:* külföldben az őrdög hatalmából az ő foglyait ki nem szabadította volna, *Sid. 2. 15. Col. 2. 15.* 3. *m:* így mutatta meg hogy ő bír a' pokolnak és halál-nak kulcsával s' hatalmával, *Jel. 1. 18.*

H A S Z. I. *Oktat.* Nem vehet tehát immár erőta' pokolnak kapuja, (serege) a' Christus Ecclesiáján, ha dűbősködnék-is ellene, *Matt. 16. 18.* *m:* meg-győzettertet, *1 Cor. 15. 54, 55.*

II. Vigaszt. A' hivelket vigasztallya, 1. *m:* az ő fejek már mennyben Uralkodik, s' minket-is hozzája vészen, *Eph. 2. 6. 2, mert*

örz

örzi az ő Anyaszentegyházát s' táplállya azt, mennyei kegyelmeivel, *Eph. 1. 21-23.* 3. *m:* ajándékokat oltrogat hivelnek, *1 Cor. 12. 6-10.* 4. *m:* minékünk-is győzedelmet ad ellenségeknek, *1 Cor. 15. 57.*

Az 4. Részben ezek vannak.

I. Könyörgés az Isten Ecclesiájának állandóságáért: a' hol vagyon, 1. a' könyörgés, *vers. 29.* 2. annak indító oka, (1) a' te templomodért, az az, szentírtzteletéért, *v. 30.* (2) *m:* úgy tenéked a' Királyok ajándékot hoznak, *v. 30.* az az, meg ísmérnek s' te hozzád meg-térnek, *v. 31.*

II. Könyörgő a' meg-terhetetlenek ellen, *v. 31.* veszed-el a' nyilas sereget, az az, a' hatalmas gazdagokat, kik üldözik fegyverrel az Ecclesiát.

T U D O M Á N Y.

Az Isten népe, az Isten írtzteletének meg-madásáért, és az őket üldöző hatalmasok ellen könyöröghet, s' tartozik-is könyörögni, *v. 29-31.*

O K A. 1. Mert csak addig marad-meg az Isten írtzteleti a' nép közt, míg Isten őitalmazza, *Matt 21. 43.* *Esa. 5. 1-7.* 2. mert meg-igérte hogy az ő népét el nem veti, *Esa. 43. 1-3.* 3. *m:* nem engedi az ő dicsőséget másnak, *Esa. 42. 8. &c.*

Az 5. Részben ezek vannak.

I. Prophétát a' pogányok hivat-allyáról, *v. 32.* El-jűnek, &c. az az, a' pogányok, kik nyomorgatták az Isten népét, meg-térnek, és az

○

Istent

Istent egyenlőképpen tisztelik és segítségül hívják, a' prophétia Izerént, *Esa. 19. 18. c.* bé-
dült az Új Testamentumban, *Csel. 28. 28.*

I. *Inti a' meg-térendő pogányokat az isten*
dicőire, a' hol vagyon: 1. az *intés, v. 33.*
az az, minden nemzetből való hivatalosok,
Iel. 5. 9. 2. indítóoka az intésnek, (1) mert
az égen hatalmason ül, az az, Uralkodik,
v. 34. (2) m. meg-rettenni a' földön lako-
zókat, v. 34.

III. *Ujabb innise az isten dicőirei felől, a'*
hol vagyon, 1. az intés, v. 35. 2. indító oka,
(1) m: az ő dicőségét meg-jelenti Izrael-
ben, v. 35. (2). m: hatalmát ki-jelenti a' fel-
hőkben, v. 35. (3) m: rettenetes az ő Eccle-
siájának általmazásában, v. 36. (4) m: erőt
ad az ő Ecclesiájának, hogy ellenségi ellen-
meg-álhasson, v. 36.

TUDOMANY.

Isten az ő népének gyűjtésében, el-hívásában,
és általmazásában, az ő erejét, hatalmát, az
égen és földön az ő népe ellenségi ellen, meg-mu-
tatja, *v. 32-36.*

OKA. 1. *Mert erőtelen eszközök által*
híja magához, minéműiek voltak az Aposto-
lok, Csel. 2. 7. m: illyekben akarja az ő ere-
jét meg-mutatni, 2Cor. 4. 7. és Solt. 8. 3. 2.
m: minden hatalmas ellenkezőket könnyen
meg-bódolrat vagy el-rost, Csel. 9. 5. &c.

HASZ. OKI. Semmi világi hatalom s' böl-
csesség nem állhat tehát ellene az Evangéli-
umi prédikálásnak, mellyel híja Isten a' né-
pet

péket és terjeszti az ő Ecclesiáját: példa a'
Reformációnak ideje. OKA. 1. *mert meg-*
neveti isten az ellenkezőket, Solt. 2. 9. 2.
mert az Evangélium Istennek hatalmas elz-
köze az embereknek meg-térítésekben,
Rom. 1. 16. &c.

LXIX. S O L T A R.

Summája: Dávid az ő keserves méltatlan
szenvedésben keserveiben panaszkodván: kö-
nyörög a' szabadulásért, és ellenségének meg-szé-
gyenítettéséért.

K: Mikor itta? Fel: Mikor Absolon és
Achytóphel áldozné: mellyben a' Chri-
stusnak ártatlan szenvedését ábrázolta: melly
Sóltárnak szolgált maga Ivezítőnek, *Jon. 2. 15.*
és szent Pál is bé-hozza, *Rom. 15. 3.*

Három Részre vannak.

1. *Panaszkodván nyomorúságán, könyörög*
a' szabadulásért, v. 2-18.
2. *Ellenségi ellen könyörög, v. 19-29.*
3. *Élőadásnak fogadtatétele, v. 30-37.*

Az 1. Részben ezek vannak.

1. *Könyörgés a' szabadulásért, a' hol va-*
gyon: 1. a' könyörgés, v. 2. 2. indító oka,
(1) m: a' vízek a' lelkemig érnek, vers. 2. 3.
az az, a' halálos nyomorúságok, Solt. 42. 8.
(2) m: el-fáradtam a' kiáltásban, és a' szaba-
dulásnak várában, v. 4. (3) m: az én ellen-
ségim sokak és igen kegyetlenek, v. 5. (4)

m: azt kell fizetnem a' mit el nem ragadoztam, v. 5. mellyben azt jelenti meg, hogy a' Messias, az Adám lopásáért, és a' mi bűneinkért szenvedett igaz lévén, 1Pét. 3. 18. (5) *m:* tetudod az én bálgatagságomat, &c. v. 6. ez is az Ur Jésus Christusról mondatik, nem magára nézve: *m.* bűn nélkül való volt, Síd. 4. 15. hanem mi reánk nézve: *m.* a' mi bűneinket az Atya Isten neki tulajdonítván, utálatos lőtt a' hitetlenek előtt, Esa. 53. 2-3.

II. *Könyörgő*g ujjokban magáért, és az ő népéért: a' hol vagyon. 1. a' *könyörgés*, v. 7. Ne szégyenüllyenek meg én érettem, az az, a' kik az én példámmal, nyomorúságokban tégedet meg-keresnek, Solt. 51. 15. Ebben is a' Christusra néz Dávid, hogy a' kik ő benne bizván, az ő nevében könyörögnek, meg ne szégyenüllyenek, Jan. 16. 23. 24. 2. *Indító oka*: (1) *m:* te éretted terheltetem gyalázattal, v. 8. te választván engemet Királynak, 1Sam. 16. ebben is a' Christust példázta: Ki az ő Szent Atyáának akarattjának cselekedetért szidalmaztatott, Jan. 8. 42. 43. (2) *mert* az én Atyámfiái elől idegenné lőttem, &c. v. 9. az az, a' Sídókiul meg-vettettem, Jan. 1. 11. és 19. 21. Dávid ebben is a' Christust példázta, mikor Fia és tanácsosi el-hadták, (3) *m:* a' te háznak szerelme meg-emészt engem, v. 10. Solt. 42. 2. 3. ebben is példázta a' Christust, ki az Isten népének meg-váltásában buzgott, Jan. 2. 15. és 15. 13. (4) *m:* a' tégedet gyaláznak gyalázat:

lázattokat viselem, v. 10. mikor tudai-illik Dávidot gyilkolnak kiáltották, 2Sam. 16. 7. Ebben is a' Christust példázta, ki az Istent csufoló Adámnak s' maradéknak vétkekeit szenvedett, 1Pét. 3. 18. (5) *mert* mikor kegyelésegek munkáiban foglalom magamat, akkor is gyaláznak, v. 11, 12. Ebben is az Christust példázta, Matt. 11. 16-19. (6) *m:* a' bírák, kiknek igazságot kellene a' kapukban tiltani, az én vezedelmemről tanácskoznak, v. 13. 2Sam. 15. Ez is a' Christuson tölt bé: *m.* a' Pharisausok, kiknek a' Mozes székében, igazat kellett volna tiltani, hamissan állék meg a' Christust.

III. *Ujjabb könyörgése a' szabadulásért*, a' hol vagyon: 1. a' *könyörgés*, v. 15. 16. A' száron élt a' nyomorúságokat, &c. 2. *indító oka*, (1) *m:* tenéked könyörögök, a' te irgalmaságodban bizván, v. 14. (2) *m:* jó a' te kegyelmességed, v. 17. (3) *m:* nagyfogalmatoságom vagyon nékem, v. 18. 1. i. a' váltáságnak munkájában, Jan. 4. 34. 3. *Vége könyörgésének*, v. 16. Hogy a' vizeknek (nyomorúságoknak) habja el ne borítson, &c. Mind ezeket az Emberi természetnek szenvedésről éneklette Dávid.

T U D O M A N Y.

I. Mennél nagyobb az Isten híveinek szenvedések s' nyomorúságok, és kűldöztetések, annál buzgóbban kell Istennek könyörögni, a' szabadulásért, v. 2-6.

OKA. 1. *m:* annál közelebb vagyon a' k

kor az Isteni szabadság, Solt. 94. 18. Ki-10v,
2. 7. 8. 2 m: illyeknek igiri a' szabadulást,
Solt. 12. 6. 3. mert illyenkor Izsánya-meg
Isten kiváltsággal az ő népét, Deut. 32. 36,
2 Kir. 14. 26. lásd. Solt. 12.

II. Az Ur Jესus Chriřtus nem magáért; ha-
nem az Adámiért, s' az ő válszított maradványaiért
szenvedett, szidalmat, gyalázatos szenvedéseket
és halált, v. 5.

OKA. 1. Mert igaz lévén, az hamisságokért
szenvedett, 1 Pet. 3. 18. 2. mert a' mi bűneinké-
ért szenvedett, Rom. 4. 25. 3. m: azokért
verettette meg, hordozván azoknak bűnő-
ket, Esa, 53. 2-6. 1 Pet. 2. 24. lásd. Solt. 22.
pag. 106.

III. Valamikor a' hitek, az ő nyomorúságok-
ból való meg. szabadulások kéri Istenül: meg-
kell kérni, hogy az ő szabadltsájak által, más
hasonló nyomorúságban lévőeknek, hitek s' remén-
ségek és Istenben való bizodalnok nevedgyék,
verf. 7-19.

OKA. 1. Mert Isten e' végre-is zaba-
dítja meg az ővéit, hogy másokat hitekben
s' reménységekben meg. erősítsenek, Luc. 22.
2. 2. Mert másoknak példája a' mi tanúsá-
gunkra iratott meg, Rom. 15. 34. 3. m: ezt
Izsánya a' Chriřtus régulája, Matt. 7. 12.

HASZ: Int. 1. A' mi szabadulásunkért
való könyörgésünkben, a' példákra néz-
zük. 2. A' mi felebarátainknak hitekben
való meg. erősítésére, &c.

A' 2.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Könyörgő ellenségi ellen, a' hol vagyons:
1. a' könyörgés, v. 19. 2. indító oka. (1) m:
tudod hogy méltatlan szenvedek, másokért,
v. 20. (2) m: a' gyalázat miatt el. repedett si-
vem, v. 21. Matt. 27. 35. (3) m: nincsen
a' ki Izsányon nyomorúságomban, verf. 21.
Luc. 23. 49. (4) m: az étel s' ital helyében
mérget adnak, v. 22. Matt. 27. 34.

II. Azokhoz a' ellenségi: a' hol vannak, 1.
Az átkoknak neméi, (1) Légyentör az ő ást-
talok, az az, minden gazdagságok, verf. 23.
(2) Setétsülyenek meg szemek, v. 24. (3)
Derekok erőtelensülyenek meg, v. 24. (4)
Őcs-ki haragodat azokra, v. 25. (5) Lé-
gyen az ő palotájok pusztai, v. 26. (6) Ed-
gyik hamisságokat más bűntetéssel büntet-
meg, v. 28. (7) Törőtsécsenek-ki az elők-
nek könyvéből, v. 29. az az, ha a' hiteknek
külöb gyűlekezetelekben vannak is, ne Izsá-
nálnak az igazak közzé, mint a' kárho-
zatra rendeltetett hitetlenek, Matt. 22. 14. és
Jud. v. 4. 2. Indító oka az átkoknak, Mert a'
kit te meg. vetél, az az, a' szenvedésre ren-
delít, azt háborgatják, v. 27. lásd. Esa, 13.
4. Csel. 4. 27, 28. Mind ezek a' Chriřtus
nem védő szidókban is bétöltenek. 1. m:
a' Messiasban dicsekedő szidóknak az Isten
iglretel, tör gyanánt lőtenek, meg botrán-
kozván a' Chriřtusban, Matt. 21. 42, 43. 2.
m: lelki képpen meg. vakultak s' a' Messias
nem

O 4

nem

nem ísmérték, Jan. 1. 21, 22. Csel. 28. 26, 27. 3. m: az ő házak pusztává lőtt, Luc. 19. 41. Csel. 1. 20. 4. mert ki-törölkettenek az Isten külső frigyéből, Roman. 11. v. 20, 21. Mondat: Nem szól Dávid a' Christus képében, m: a' Christus ellenségiért is könyörgött, Luc. 23. 34. F: Könyörgő a' meg-térendőkért, kik tudatlanságból ölték ütet meg, 1Cor. 2. 8. de nem könyörgő e' világnak hitesele fiátér, Jan. 17. 9. kik nem hisznek ő benne; hanem átkozza, Jan. 3. 18.-36. és 8. 44. Szent Pál is átkozza azokat, 1Cor. 16. 27.

TUDOMANY.

Valakik a' Christust s' az ő tudományát üldözik, és ő benne meg-térhetetlenül nem hisznek, azok el-vesznek, és az igazak között nem szám-látatnak, v. 23.-29. Csel. 1. 20.

OKA. 1. M: átkozottak azok, 1Cor. 16. 22. 2. m: meg-üldözték azok, Jan. 3. 36. 3. m: régen a' kárhozatra bé-irattattak, Jud. v. 4. &c.

A' 3. Részben ezek vannak.

I. A' háladásnak fogadás tétele, v. 30, 31. En szegény, &c. Dávid magát szegénynek mondgya bujdosására nézve: a' Christust pedig, szenvedésére nézve, a' mennyiben magát meg-alázta, hogy minket meg-gazdaglata érdeme által, 2Cor. 8. 9.

II. Gyónólése a' fogadásnak, 1. Kedves léfzen az Urelőt, v. 32. 2. Örvendeznek az ő szabadtatásomnak az igazak, v. 33. lásd, Jel. 5. 9. &c.

III.

III. Indítóoka a' fogadás tételnek, 1. m: meg-halgatta a' szegényeket az Ur, vers. 34. az az, a' szegény bűnösökhöz meg-engeszteltetett, 2Cor. 5. 19. s' azokat meg-szabadított, Esa. 61. 1, 2.

IV. Inti az Isten Anyaszentegyházát az Istennek díszítésére, a' hol vagyon: 1. az inté, v. 35. 2. indító oka, v. 36. 37.

TUDOMANY.

I. A' hívek az ő nyomorúsagokból való meg-szabadittatásokat, háladásnak fogadás tételével kérjék Istentől, v. 30-37. lásd, Solt. 39. p. 275.

II. Mikor a' hívek látják, hogy Isten az ő nyomorúságban lévő felebaráttyokat meg-szabadítja, tartoznak azon örülni, és azért az Istent dicsírni, v. 33, 34.

OKA. 1. Mert tartoznak azokért könyö-ögni, Solt. 126. 4. azért örülni kell szabadtatásoknak, Rom. 12. 15. 2. m: a' Christus régulája kívánnya, Matt. 7. 12. &c.

LXX. SÓLTAR.

Summája: Dávid nagy lelki és testi szorongató nyomorúságiban, könyörgő az ő meg-szabadittatásáért, és ellenségének meg-szégymintetésért.

Kérd: Mikor írta: Fel: Mikor Abólón előt futna: mely Soltár edgyez, a' 40-dik Soltárral.

Két Réfzei vannak.

1. Könyörgő az ő ellenségitől való meg-szabadulásért, v. 2.

O 5.

2. Ké,

2. Kőnyörög ellenségeinek meg-szegyenyítettéseket, v. 3.-6.

E' Sóltárban ezek vannak.

I. A' szabadulásért való kőnyörög, vers. 2. Isten fies az én szabadulásomra, &c.

II. Kőnyörög ellenségei ellen, vers. 3. 4. Szegényüllyenek meg, &c.

III. Indító oka: 1. mert csufolnak engemet, v. 4. 2. m: Őrűlnék a' te benned bírók, látván azóknek meg szegyenítettéseket, v. 5. 3. m: én szegény, minden külső segítségűl meg-foltzatott vagyok, v. 6.

T U D O M A N Y.

I. Jóllehet az Isteni szabadításnak időt nem szabadunk, &c. lásd, Solt. 141. v. 1.

II. Az Isten felő kegyes emberek, az őket háborgató, istenteleneknek gonosz szándékokban való meg-szegyenyítettéseikért, kőnyörögnek. Mikképpen? lásd, Solt. 5. p. 30. és 28. p. 133.

III. Az Isten hivi az ő nyomorúságoknak idején, az ő szegénységeknek s' erőtelenségeinek vallás vételével, kérjek Istentől a' segédelmet és szabadulást, v. 6. lásd, 2 Chron. 14. 11. és 20. vers. 12.

OKA. 1. m: illyeket szabadit meg Isten, Deut. 32. 36. 2 Kér. 14. 26. 2. m: az illyeknek kiáltását hallja meg Isten, Solt. 34. 7. 3. m: az illyek isméri meg az Isteni segédelmet, Solt. 124. 2.-6.

Hasz. Okiat: Nem csuda tehát hogy né-melyleket Isten meg nem halgat, s' meg nem
szag

szabadit: m. az ő szegénységeknek vallás-vételével nem kőnyörögnek. Illyenek azok. 1. Kik magok erejében bíznak. 2. Kik bűnőket nem isméri, Ezech. 18. 1, 2. Luc. 18. 11.

LXXI. SÓLTÁR.

Summája: Dávid Istenben vetvén bizodalmát, ellenségei ellen panaszkodik, és a' szabadulásért kőnyörög.

K: Mikor írta? Fel: Mikor vénségének idején, az ő gonosz fiától Absolontul üldöztetnék, lásd. v. 9.-18. 2 Sam. 17. 21.

Két Részei vannak.

1. Istenben való bizodalma s' kőnyöröge Dávidnak, a' szabadulásért, v. 1.-18.

2. Hálaadása Dávidnak az Isten szabadításáért, v. 19.-24.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Istenben való bizodalma, v. 1. Te benned, &c.

II. Kőnyöröge a' szabadulásért, a' hol vágyn: 1. a' kőnyörög, v. 2, 3, 4. 9. 12.-18. 2. indító oka kőnyörögének, 1. m. te benned bízom, v. 1. 2. m: te vagy az én kő kőklám, v. 3. 3. m: gyermekségemtől fogva te voltál bizodalmam, v. 5. 4. m: tégedet dicsőílek szüntelen, v. 6.-8. 5. m: sokaknak csudájává lőtem, v. 7. 6. m: az én vénségemnek idején üldöztetem, v. 9. 7. m: al-vefzetsemről tanácskoznak, v. 10. 2 Sam. 16. 21.

és 17. 1-4. 8. m: azt mondgyák, el-hadtál engemet, v. 11.

III. Kőnyörög ellenségeinek meg-szégnyitéseért, a' hol vagyon: 1. a' kőnyörögés, v. 13. Szégnyenüllyenek meg, &c. 2. indító oka, (1) m: nekem gonofzt kívánnak, v. 13. (2) m: én te benned bizom, v. 14. (3) m: a' te igaz igiretedben bizván, hirdetem a' te szabadítádot, v. 15. 16.

IV. Kőnyörög vénségének idején való meg-tartatásáért: a' hol vagyon, 1. A' kőnyörögés, v. 18. Isten ne hadgy-el, &c. 2. indító oka, versf. 17.

TUDOMANY.

A' hűveknek mindenkor, de kiváltképpen az ő meg őregedet vénségeknél idején az ő kell kőnyörögni, hogy Isten akkori nyomorúságában ne hadgya el; hanem legyen mellettük, v. 17, 18.

OKA. 1. M: a' vénség magában is elég nyavalya; ha mások nem nyomorgatják is a' vén embert, Prad. 12. 3-8. 2. m: a' vénség olyan mint a' gyermekség: melyl dajka s' tutor nélkül lesz kölködik, innen mondgyák: a' vének kétszer lesznek gyermekek. 3. m: a' vénnek keletűséggel illetetnek csak a' gyermekektől is, kiken bősfszujokat nem űzhetik, 2 Kir. 2. 23.

HASZ. I. Oktat Nagy gonofság az iffiakban, annál inkább, a' fiakban. 1. Kik az őreg Atyákat keletűséggel illetik. 2. Kik meg-csufolják, Jaj azoknak! m. meg itlletnek, 2 Kir. 2. v. 23. Péld. 30. v. 17. Terem. 9. v. 22-25. &c.

II. Int.

I. Int. 1. Keletűséggel ne illeszték a' véneket: (1) m: Atyák, s' tisztelni kell, Kijöv. 20. 12. (2) m: vizsgálja mérik nekünk is, ha meg-vénhedünk, Birák. 1. 7. Prad. 7. 21, 22. 2. Ugy éllünk, hogy vénségünknek idején Isten el ne hadgyon. K: Miképpen éllünk? F: 1. Gyermekségünkől fogván féllünk az Istent, Solt. 34. 10. Prad. 12. 3. 2. Iffianta az őregeket ne nyomorgassuk; hanem inkább meg becsüllyük: m. ugy mérik vizsgálja, a' mint mi mérünk másoknak, Matt. 7. 2. 3. Az Iffiaknak legyünk jó példák, &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Hirdeti az Istennek szabadítását, a' hol vagyon: 1. az Istennek dicsőit, v. 19. 2. indító oka, (1) m: nagy dolgokat cselekedtél én velem, versf. 19. (2) m: a' nyomorúságoknak mélységéből meg-szabadítottál engemet, v. 20. 3. m: meg-szabadítván engemet, királyságomban, meg-erőstítél, v. 21.

II. Fogadás tétele Dávidnak az Isten dicsőitétől; a' hol vagyon, 1. a' fogadás tétele, v. 22, 23, 24. 2. indító oka, mert meg-szégnyűlték az én gonofz akaróim.

TUDOMANY.

Mikor Isten az ő hűveit ellenségek bősfszujára valamelly nagy nyomorúságból meg-szabadította, akkor örömmel való haladással kell hirdetni az Istennek szabadítását, v. 19-24. lásd, Solt. 6. 9. és 9. 2.

LXXII. S O L T A R.

Summája: Dávid könyörög a' Salamonnak boldog uralkodásáért, és az Isten Anyaszentegyi házának terjedéséért.

K: 1. Mikor ima? 2. Mit példázott ebben Dávid? Az 1. Felelet: Vénységének idején közel halála előtt, mikor Salamont Királlyá kelett, 1Kör. 2. 1. &c. A' 2. F: A' Salamon Királysága s' Uralkodása, (mikor Christus ábrázolója) alatt, le- írja az Ur Jéhus Christus országlását, annak terjedését, igazgatását és igaságát: erre nézve mondatik, (1) hogy a' Christuskak adatik a' Dávidék, Luc. 1. 32. (2) hogy a' Dávid le-omlott sátorára (az Uj Testamentumi Ecclesiának gyűjtése által) fel-építetik, Csel. 15. 16.

Három Részzei vannak.

1. Könyörög a' Salamon boldog Uralkodásáért, v. 1.-3.
2. Le írja a' Salamon személyében a' Mesias boldog és igaz országlását, v. 4.-17.
3. Hálaakat ad Istennek, hogy az ő népének ilyen királyt adott, v. 18.-20.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Könyörög Salomonért: mellyben kétféle kér. 1. hogy Isten az ő ítélését adgya neki, v. 1. az Isten ítélte, énti az Isten törvényét melly szerént itilyle a' népet, 1Kör. 3. 7, 8, 9. 2. hogy az ő igaságát adgya neki, v. 1. az az, a' miképpen Isten személy válogatás nélkül

igaság

igaságot szolgáltat, Csel. 10. 34. úgy itilyle Salamon-is. Ezekben példázta a' Mesias: mert ő Felsége úgy itilte a' földön, Esa. 11. 1-4.

II. Vége vagy indító oka a' könyörgésnek. 1. hogy itilyle a' te népetet igazságban, &c. v. 2. az az, hogy a' nyomorult szegényeket, az illetben, oltalmazza és meg-mencse, a' kegyetlenektől, 1Kör. 3. 16.-28. Ebben is a' Christust példázta: mert a' bűnnek, ördögnek és a' törvénynek vádgya ellen, az Isten itilő ítékin ő Felsége oltalmazza: a' menti-meg a' szegény bűnösöket, Rom. 8. 34. 2. hogy a' hegyek hozzanak békességet, &c. v. 3. az az, az országban igazság-nak ki-szolgáltatása, és minden lelki és testi áldások bűnöködgyenek: m: a' hol az igazság uralkodik, ott a' föld Isten áldásával bűnöködik. Esa. 1. 17.-19.

TUDOMANY.

I. Tisztá az Istenfelő Magistrátusnak, hogy nem csak maga életében igazán igazgassa a' népet; hanem azon-is könyörögjön, hogy az ő holtá után, adgyon Isten oly Magistrátust az ő népének, a' ki azt igazán az Isten törvénye szerént igazgathassa, v. 1. Száml. 27. 15.-17.

OKA. 1. Mert Atyák, Terem. 45. 8. az Atyák pedig jó tuiszt badnak gyermekeknek: s' illyenek a' jó Magistrátusok, Esa. 49. 23. 2. m: úgy lehet a' népnek békessége, 1Tim. 2. 1, 2.

HASZ. I. Feddi azokat, kik az ő utánok következendőkért nem könyörögnek,

illye-

Illyenek: 1. kik féltük méltóságokat. 2. Kik azokat igyekezik meg nyomorítani, a' kiket látnak alkalmatosfának lenni a' tiszt-
re ō uránnook. 3. Kik lágy, puha, s' kegyet-
lent választanak bállok után helyekben kö-
verkezendőknek, &c.

II. Valamelly országban a' Magisztrátus az
Isten törvénye szerént uralkodik, és a' nép az
Isten törvénye szerént, igazgattatik: ott béke-
ség, és Istennek mindennemű áldása bñvölködik,
v. 1.-3. *Esa. 1. 17-19.*

O K A. 1. Mert ahoz az országhoz vagyón
Isten közel, *Solt. 8. 10-14.* 2. mert Isten
áldása az Illyen Magisztrátus, *Esa. 1. 26, 27.*

H A Z. I. Okt. Nem csuda tehát, hogy
az országokban, nincsen békeiség s' bñség:
m. nem Isten törvénye szerént uralkodnak
a' Magisztrátusok, kik alatt minden azt csele-
keztia' minéki teezik, &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. A' Salamon országának igazgatása:
mellyet fokképpen ír-le, 1. meg illia' nép-
nek ségényit &c. kita' gazdagok el-nyom-
tak, v. 4. 12, 13, 14. 2. meg-rontya a' nyo-
morgatót, v. 4. E' bñtolt a' Christusban. (1)
mert a' szegény nyomorult bñndösöket az ő-
dögek hatalmából meg-fzabadította, &c.
Esa. 61. 1, 2. (2) m: az őrdögöt meg-rontot-
ta, *Sid. 2. 14, 15. Col. 2. 15.*

II. A' Salamonnak országlása, v. 8. Ural-
kodik, &c. v. 8. lásd. *1 Kir. 4. 21.*

III.

III. Gyámölse az ő uralkodásának. 1. A'
népeknek felelme, v. 5. Felnek, az az, tisz-
telnek tégedet minden népek. 2. Az orfíg-
nak békeisége, v. 6, 7. 3. Az idegeneknek
engedelmesége: a' hol vagyón, (1) az en-
gedelmeség, v. 8, 9, 10. (2) oka az engedel-
meségnek, 1. m: meg-fzabadította a' sze-
gényt, &c. v. 11. 2. m: kedvez a' szűkö-
ldönek, &c. verf. 12. Ezek valósággal a'
Christusban tölték-bé. 1. m: mindenek fé-
lika a' tisztelek Isten, *Phil. 2. 9, 10.* 2. m: az ő
népének hozott lelki békeiséget, *Luc. 2. 14.*
Rom. 5. 1. 3. m: a' meg-térendő pogányok
engedelmeskednek néki, és ő hozzá gyűl-
nek. *Csel. 28. 28. Rom. 10. 19, 20.*

IV. Tisztek a' Salamon hiveinek, 1. 36-
bábéli aranyat visznek néki, verf. 15. az az,
adóznak néki, v. 10. 2. Imátkoznak az ő
boldog Uralkodásáért, v. 15. Ez-is bé-tölt
a' Christusban. 1. m: mind lelki s' mind te-
sti ajándékokkal ajándékoztattott az ővéitül:
Testével, Matr. 2. 11. Lelkivel, Heb. 13. 15. 2.
m: az ő közben járói tisztinek boldog elő-
meneteliént könyörögtek az ővéi, *Matt. 21.*
verf. 9.

V. A' Salamon országának minden jókkal
való bñvölködése, v. 16. lásd, *Solt. 8. 12-14.*
Ez-is meg-van a' Christus országában, *Eph.*
1. 3. &c.

VI. A' Salamon országlásának örök emleke-
zei, v. 17. Ezzel jelentetik a' Christust őrdök-
ké való országlata; mellynek soha sem lé-
szen vége, *Luc. 1. 32, 33.*

TU

I. Tíjatek a' K: Magisztrátusoknak hogy az ő birodalmok alatt lévő szegényeket, árvákat és szegényeket az erőszaktevő hatalmasoktól óltalmazzák s meg szabadítsák, *vers. 4. 12. 13. 14. Job. 29. 12. 16.*

OKA. 1. Mert Atyák a' Republicában, s' Tűtorok, *Bírák. 5. 7. Esa. 49. 23. 2. mert Isten képét viselik a' nép között, Solt. 82. 6. 3. m: a' jóknak óltalmazására s' a' gonoszoknak büntetésére adott fegyver kezében, Rom. 13. 3. 4.*

HASZ. I. Feddi azokat, kik: 1. Nem szabadítják meg a' nyomorultat; sőt annak nyomorgatóinak pártját fogják. 2. Kik az általuk valokat nyomorgatják, *Ki-jóv. 1. 10. 1. Király. 12. 3. 11. 3. Kik a' szegénynek ügyét nem vélik fel, Solt. 82. 2. 3. Luc. 18. vers. 1. 2.*

II. Inti. A' Fejedelmeket, Magisztrátusokat, óltalmazák az általuk lévő szegényeket. Indicsák a' tud. okai, &c.

II. Az Isten szeretetének s' áldásának jele az, a' K: Fejedelmekhez s' Urakhoz, mikor őket az szomszéd Királyok, s' Fejedelmek szeretik, ajánlkozzák és tisztelik, *v. 9. 10. 11.*

OKA. 1. M: Isten hajtotta azoknak szíveket ő hozzájuk, *Péld. 2. 1. 2. Neh. 2. 5. 6. 2. m: csak azokat tisztelik meg az idegen hatalmasok, kikhez Isten jó akarattal vagyon, Péld. 16. 7.*

HASZ. I. Okint. Nem az emberi bölcses-

LXXII. SOLTAR. 331
cseltségűl, méltóságtul; hanem az Istentől vagyon, tehát ha a' K: Királyok, az idegen hatalmasoktól tiszteltetnek, &c. K: Mikor vagyon az? P: 1. Mikor azoknak méltóságokat megismerik, *Terem. 23. 6. 2. Mikor azokkal szövetséget vetnek, Terem. 20. 15. 3. Miker azokat ajándékozzák, Terem. 20. 15. 16. 2 Sam. 5. 11. 4. Mikor segítségűl vannak a' K: Magisztrátusoknak, 2 Chron. 36. 23. 5. Mikor ellenség előtt futásban szálaltat adnak, 1 Sam. 27. 5. &c.*

II. Inti. A' K: Fejedelmeket, Féllyék az Urat, 1. m: ügytelteti meg Istenüket *1 Sam. 2. 30. 2. m: ügytessen jó akarókat ellenségiből is, Péld. 16. 7. Amen.*

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Háláadás az Istenhez a' Salamon uralkodásáért, *v. 18. 19.*

II. A' népnek kívánsága, *v. 19. Amen.*

III. Beszékése a' Soltárnak, *v. 20.* Ezek a' szók Dávid könyörgésének végének mondatnak; nem azért, mintha ezen túl való Soltárok Dávidét nem vólnának; hanem azért: m. ezek vólnak utolsó szavai Dávidnak a' Salomontól, halálához közelitvén, *2 Sam. 23. 1.*

TUDOMANY.

A' mely országban Isten igaz, kegyes és békés Fejedelmet s' Magisztrátust ad, tartozik azért Istennek hálákat adni, *v. 18. 20.*

OKA. 1. M: Atyák s' tutorok, *Bírák. 5. 7. Esa. 49. 23. 2. m: tartozunk érteket könyörögni, 1 Tim. 2. 1. 2.*

LXXIII. S Ó L T A R.

Summája: Dávid látván a' hitetleneknek világi boldog elő meneteleket, panaszolkodik; de annak utánna meg-tanulván azoknak veszedelmes végeket, magát Isten gondviselésére bizzá.

K. Ki, és mikor írta? Fel: Kétséguélkül Dávid, mint az 37. diktet, és Álsáphnak a dicső az éneklésre.

Három Részzei vannak.

1. Hirdetvén az Isten jóságát, panaszolkodik a' hitetleneknek boldogságán, és a' híveknek boldogságtalanságán, v. 1--14.

2. Meg-tanulván a' hitetleneknek boldogságoknak változóságát, el változtatja panaszját, v. 15--22.

3. A' testnek s' a' léleknek ily nyughatatlanságában Istenre bizzá magát, v. 23--28.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Isten jóságának hirdetése, v. 1. Bizony jó Izraelnek Isten, &c. az az, gondot visel az őtet felőkre, a' nyomorúságban-is, Solt. 34. 9. 10. K: Miért kezd panaszját az Isten jóságának hirdetésén? F: Mert az ő sok tuszkodási után, meg-tanulta, hogy az Isten közönséges gondviselése ki-terjed még a' gonoszokra is, Matt. 5. 45. de az ő kiváltképpen való jósága s' gond viselése, csak az őtet felőlke, Esa. 43. 1--3.

II. A' Dávid hitbeli gyengesége s' megtántorodása, v. 2. 3. De a' mi éarcám néz, &c. az az,

az, jöllehet ily jó Isten az őtet felőlkhöz; de én látván, hogy a' gonoszoknak-is jól van gyon dolgok, csak nem el-hagyám Istent, és csak nem a' gonoszokhoz adám magamat.

III. Indító oka e' nagy gyengeségnek, mely vétetik a' gonoszoknak világi boldogságok-tul, 1. mert halálos nyomorúságban nincsenek, v. 4. 5. 2. m: gazdagok s' jó szerencsések, v. 6. 7. 3. m: az ő elméjeknek gondolatai meg győzik, v. 7. az az, több jót ny: nek hogynem mint elméjek gondolhatná; 4. m: felsuvalkodott kevélyek, v. 8. 5. m: szabadosan káromkodnak Isten s' az emberek ellen, v. 9. 6. m: az ő boldog állapottokban, azt mondgyák, hogy Istennek nincsen gondgya a' földiekre, v. 10. 11.

IV. Panaszolkodás a' gonoszoknak boldogságok felől, v. 12. 1. a' a' gonoszok, &c.

V. A' kegyeslének hiányában valósága felől való panaszja Dávidnak, a' hol vagyok: 1. a' panasz, v. 13. 2. indító oka, v. 14.

T U D O M Á N Y.

I. Jöllehet az Istennek közönséges jósága s' gondviselése, még a' gonoszokra-is ki-terjed; de az ő kiváltképpen való jósága csak az őtet felőlke, v. 1. Matt. 5. 45.

OK A. M: Isten az ő híveinek úgy közli jóságát mint őrdős fiainak; a' hitetleneknek mint béréseknek. Luc. 16. 25.

H A S Z: Oktat. Nem történetből; hanem Isten rendeléséből bírnak tehát a' gonoszok világi jókat. K: 1. Miért közli Isten azok-

kal

kal az, és jóságát? 2. Honnan tudhatni-meg, ki
 bir világi jókat az Istennek kiváltsággal való sze-
 reiméből? Az 1. F. 1. Hogy azokat tegye
 magok menthetetlenné, Luc. 16. 25. 2.
 hogy a' világi jók legyenek és nékiük tör-
 gyanánt, Solt. 69. 23. 3. hogy a' hiveknek hi-
 teket, szereteteket azzal próbálja, Jer. 12.
 1--3. A' 2. F. 1. A' hivek az Isten áldá-
 sára magokat méltatlanoknak tartik, Ter. 32.
 11. a' hitetlenek ellenben cselekedeznek. 2.
 A' hivek magokat annál inkább meg-aláz-
 zák, 1 Chron. 29. 14, 15 Gen. 18. 27. 3. A' hi-
 vek Isten dicsőségére élnek azokkal, 1 Chron.
 29. 3. a' hitetlenek nem, Luc. 12. 19. 4. A'
 hivek javokat nem fordítják a' szegények
 nyomorgatására, Job. 29. 14. a' hitetlenek ar-
 ra fordítják, Solt. 69. 23--27. Amos. 3. 4.

II. Nagy kísértet az, a' hiveken, mikor lát-
 tyák hogy az istentelenek világ szerént békeségben,
 minden jóknak bőségekben uralkodnak, az Isten-
 felők pedig nyomorgattatnak, v. 2--14. és Jer.
 12. 1, 2. Job. 21. 7--11.

OKA. 1. M: ilyenkor a' Sátán illyeké-
 singall a' hiveknek szívekben, (1) hogy
 Istenben nincs igazság, ki a' gonoszoknak több
 jó ad, Job. 21. 7--14. (2) hogy a' kegye-
 ségek nem igazán ígér jutalmat, 1 Tim. 4. 8.
 (3) hogy Isten nem tudgy: s' láttya, a' gono-
 szoknak cselekedeteket, v. 11. 2. m: ilyen-
 kor a' hitetlenek (1) csufolják a' hiveket,
 Psal. 42. 11. Mich. 7. 7--10. (2) m: károm-
 lyák az Istent, v. 11. Solt. 9. 5--7. &c.

HAZ:

Hasz. Okt. Nem újság tehat ha ma-is, a'
 hivek, a' hitetleneknek boldogságokon meg
 botrátkoznak: K. Mit kell cselekedni ilyen-
 kor, hogy a' hitelennel el nevetemedgyünk? F.
 Gondoljuk meg, 1. hogy Isten a' hittele-
 neknek részét ki adgya e' világon, Luc. 26.
 25. 2. hogy csak ideig fénlének azok, v. 17.
 és Solt. 37. 35. 36. 3. hogy Isten csak próbál,
 a' hitetleneknek boldogságokkal becsúsz-
 ket, ha Démonnal nem adgyuké magunkat
 azokhoz, 2 Tim. 4. 10. 4. hogy azért nyo-
 morgattatunk, hogy véleik el ne vesztünk,
 1 Cor. 11. 32. Amen.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. A' Dávid panasza szának meg-változása,
 v. 14. Ha azt mondándom, &c. ha a' hitet-
 leneknek világi boldogságokért Istenről el-
 feledtem volna; vétektem volna a' te föld
 ellen, azokat meg-botrátkoztatván.

II. Tudakozás a' hitelennel boldogságok
 felől: mellyet nem magától; hanem Istenről
 tanult meg, v. 16. 17.

III. A' hitelennel változás alá való vettete-
 sék, mellyet így tanult meg. 1. hogy sík-
 helybeztettek, v. 17. lásd, Solt. 92. 18. 19. 2.
 hogy minden dicsőségek magokkal edgyütt,
 álmom módon el-mulik, v. 20.

IV. Vádolysa magát Dávid az ő erőse-
 lenségére, ezekben a' dolgokban, v. 21. 22.

TUDOMANY.

A' hitelennel minden világi boldogságok,
 álhatatlan, mulandó és az hamar el-muló, álom-
 box ha-

hoz hasonlók: melyek magokkal edgyütt el mu-
lók s' veszendők, v. 15. 23. Példa Pharisé, Sa-
ul, Sennacherib, Acháb, Jézabel, Hámán,
Achitophel, &c.

O k a. Mert el-mulandó s' veszendő dol-
gokhoz hasonlók, minémű: 1. az álom,
Job. 10. 6-8. 2. Felleg, Hof. 13. 3. 3. Fő,
Sólt. 17. 2. 4. Főst, Sólt. 68. 5. Pozdorja,
Sólt. 1. 4. &c. lásd, Sólt. 37.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Lelkenek tufakodásiban Dávid Istenben ve-
ti reménységét: a' hol vagyok, 1. az ő Istené-
ben való bizodalma, v. 23. te veled maradok.
2. oka ennek, v. 23. m: teratod jób kezemet,
az az, Isteni erő által óltalmaz, 1 Pét. 1. 5.

II. Kőnyörög az Istennek igazgatásáért: a'
hol vagyok, 1. a' kőnyörög, v. 24. 2. oka
kőnyörögének, 1. m: mennyen földön csak te
benned gyönyörködöm, v. 25. 2. m: ha az
nyomorúságokban el fogyatkoznám-is, csak
te vagy az én óltalmazó kősziklám, v. 26. 3.
m: a' kik tetűfélé el-szakadnak, mint lelki
paráznák el-vesznek, v. 27. 4. m: jó énné-
kem tehozzád közelgetnem és bizodalma-
mat te benned vetnem mind örökké, v. 28.

T U D O M A N Y.

I. Löllehet még a' hivek: i. néha a' hitetlenek-
nek világi bölcsőségeket látván, igen meg-tánto-
rodnak a' kegyességek gyakorlásában; mind az
által ugyan nem szakadnak el Istenről, hanem
magokat egészen Isten óltalmában ajánlják s' ő

Felé-

Felégében bíznak, v. 23--28. Ennek a' tuda-
mának, 1. ágát, lásd, fellyebb, v. 2. 14.

O k a a' 2. ágának, 1. m: tudgyák hogy
Isten által óltalmaztatnak, v. 23. Sólt. 37. 24.
2. m: az ő leg jobb részek az Isten, v. 26.

H a s z. Int. Illyen állapotokban a' hi-
vek. 1. Isten gondviselése alá ajánlják,
magokat, v. 24. 2. Istent annál inkább szer-
relik, v. 25. 3. Istenben annál inkább biz-
zanak, v. 28. Indító ok. 1. m: ugy léfzen
az ő kősziklájok, v. 26. 2. m: jó Istenhez
folyamodni, v. 28. Sólt. 91. 14. 15. 3. mert
ugy szabadulnak meg a' nyomorúságból,
v. 28. &c.

II. Valakik el-szakadnak az Istenről, azok
lelki paráznák s' el-vesznek, v. 27. Jer. 3. 6--9.
Ezech. 16. 15--37. Matt. 12. 39.

O k a. 1. M, az ilyenek az Istenrel lévő
szövevényeket (mint a' parázna aszfzony) el-
bontják, Ezech. 16. 8--15. 2. m: az ilyen
(mint a' parázna aszfzony más férjet) más I-
stent választ magának, Jer. 1. 13. Hof. 2. 15.

H a s z. I. Okt. Siralmas állapotok va-
gyon tehát azoknak, kik el-hadgyák az I-
stent. Kicsodák azok? F: 1. Kik bálvá-
nyozókká léfnek, Jer. 3. 6--9, Esa. 4. 6. 5--9.
2. Kik e' világi bölcsőségért igaz valláso-
kat meg-tagadgyák, 2 Tim. 4. 10. 1. Kik a'
nyomorúságban el-szakadnak az ő Istenek-
ről s' Christustól, 1 Tim. 1. 19, 20.

II. Int. Semmi okokra nézve, ne szakad-
gyunk el Istenüktől, példa szent Pál, Csel.

P

21. 13

21. 13. Rom. 8. 14--38. Indícion. 1. mert Isten-is el-vét minket, Esa. 2. 6--9. 2. mert úgy Coronáztunk meg, 2 Tim. 4. 7, 8. Jel. 2. 10. Amen.

LXXIV. SÓLTAR.

Summája: *A' Babyloniái fogságban lévő Sídóság, siratván nagy romlását, sok (zép) indító okokkal könyörög Istennek, a' meg-szabadulásért.*

Három Részei vannak.

1. Késervesen siratva a' Juda népe, az Isten Ekelesiájának pusztulását, v. 1--19.

2. Panaszolkodik az Isten segédelmének hiánylásáért, és az Isteni tiszteletnek meg-fergetésefele, v. 11--17.

3. Könyörög a' meg-szabadulásért, vers. 18--23.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Panaszolkodik a' Juda. 1. hogy Isten el-verte, v. 1. az az, az ő kiváltképpen való jelen voltát tőle meg-vonta. 2. hogy az ő jubbai (népe) ellen fűtődő haragja, v. 1.

II. Könyörög az Isten kiváltképpen való jelenlétére, v. 2. a' hol vagyon, 1. a' könyörgés. Emlékezzél, &c. az az, a' te szabadításod által jelenecs-meg, hogy a' te népének maradjék, melyet Egyiptomból ki-hoztál, nem felejtetted-el, Solt. 80. 8--12. 2. a' könyörögnek indító okai, (1) mert a' te meződnék jubbai vagyunk, v. 1. (2) m: meg-váltottál minket Egyiptomból, v. 2. (3) m: a' te szommodból valók vagyunk, v. 3.

III.

III. Könyörög az Isteni segédlemért, ellentégi ellen; a' hol vagyon, 1. a' könyörgés, v. 3. emeld fel lábaidat, az az, jűj a' mi segédleműnkre, 2. indító okai, (1) m: az ellenség el-pusztította a' te szent helyedet, v. 3. (2) m: ordít az ellenség a' te Templomodban, v. 4. (3) m: a' te szent tiszteleted helyét, az ő bálványozásokat fel-állatták, v. 4. (4) m: a' te tiszteletednek helyét el-rontották, v. 5--7. (5) m: el-végezték hogy a' te tiszteletedet egészlen el-töröllyék, v. 8. (6) m: a' mi jeleinket nem láttuk, az az, a' propetiákat, v. 9. Siral. 2. 9. (7) m: szidalmazza a' te nevedet az ellenség, v. 10. azt kérdvén hol vagyon a' mi Istenünk, Mich. 7. 7--10.

TUDOMANY.

Isten az ő haragjának idején, nem csak fűtőz népet veti el magától (annak gonoságáért) de még az ő tiszteletének helyeit is az ellenség által el-pusztítja, és az ő szent tiszteletét azokban meg-szünteti, v. 1--10. Dan. 9. v. 26. 2 Chron. 36. 19. Jer. 7. 14.

OKA. 1. Mert Isten a' külső tiszteletben, a' szívnek belső tisztsága nélkül, nem gyönyörködik, Esa. 1. 11--14. Jer. 7. 9--14. 2. m: Isten csak addig gyönyörködik az ő tiszteletiben valamely helyben, meddig a' nép Istennek engedelmeskedik, Lev. 26. 11, 12. de ha Istenhez engedetlen, s az Istennek tiszteletének helyeit, gonoságával meg-fergeteni, Isten-is meg-utálja azt, Jer. 7. 9 14. 3. m: úgy mutatya meg Isten, hogy az ő

P2

tisz-

tisztelteti egy helyhez s' néphez nem kötötte; hanem egy helyről más helyre vibeti, s' é. is viszi, a' nép gonoságáért, *Matt.* 21. 43. *Jel.* 2. 5.

H A 2. I. *Okint.* Isten haragjának jele tehát a' népben: mikor Isten az ő tiszteltét meg szűnteti, és annak helyeit puszttatja. *Jer.* 7. 14. &c.

II. *mt.* Távoztassuk-el azokat a' bűnöket, mellyekért Isten azt cselekeszi: *Minnémük.* 1. az igének utálása, *Jer.* 6. 16--21. 2. az Isten szolgainak meg-utálása, *Matt.* 23-37. 38. 3. a' népnek tisztátalansága, *Jer.* 7. 9, 10--14. 4. az Isten parancsolatához való engedetlenség, *1 Király.* 9. 8, 9. 5. az Ur napjának meg-rontása, *Jer.* 17. 27. 6. az Isten fenyegetéseinek meg-utálása, *2 Chron.* 36. 15, 16. &c. Ezekertávoztassuk-el: mert mi velünk-is azt cselekeszi Isten, &c.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. *Panaszolkodik a' Juda, az Isteni segedelemnek halasztásáért.* v. 11. az az, miért nem szabadítsa meg erős hatalmaddal, mellyel ki-hoztad volt eleinket Egyiptomból,

II. *Indító okai a' szabadításnak:* 1. mert te Isten én Királyom vagy, v. 12. 2. m: eleitől fogva a' mi eleinket sokszor meg-szabadítottad, v. 12. 3. m: mikora a' mi Atyáinkat Egyiptomból ki-hoztad, (1) a' tengert két felé választottad, v. 13. (2) a' nagy cethalnak s' Léviáthánnak sejtét meg-rontottad, v.

13. érti Pbaraót az ő Fejedelmivel, kik most kegyetlen Cethalak, a' tengerben üldözik vala az Izraelt, *Ki-söv.* 14. (3) adrad elede-lül azoknak testeiket, mellyeket a' tenger a' partra ki-bánt, a' pulztának vadainak, v. 14. 4. mert mikor Canaában bé-hoznád a' mi Atyáinkat, te száraztad meg a' Jordán vizét előlük, v. 15. 5. m: te teremtetél minde-eket, és te uralkodol a' földnek kerektségén, v. 16, 17.

T U D O M Á N Y.

Mikor az Isteni segedelem és szabadság kélik, akkor az Isten nyomorult népe, az Istennek régi segedelemének és szabadságának emlékeztetivel indítsa Isten a' segedelemre és szabadságra, v. 11--17. lásd, Solt. 66. p. 298.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *Könyörgő az Isten Ecclesiája szabadságáért, a' hol vagyon.* 1. a' könyörgés, v. 19. Ne adgyad a' fene vadnak a' te gerliczednek (Ecclesiádnak) lelkét. 2. *indító oka.* 1. mert szídalmazta az ellenség a' te nevedet, v. 18. *Solt.* 137. 7. 2. m: szörvetséget tőled volt mi-velünk, v. 20. *Terem.* 17. 7. 3. mert bé-től a' föld az ellenségnek kegyetlenségével, v. 20. 4. m: meg-izgyenlünk könyörgésünkben, v. 21. 5. m: dicsejtük a' te nevedet, v. 21.

II. *Ujjobban könyörgő a' segítségért, a' hol vagyon.* 1. a' könyörgés, v. 22. Kelly fel Isten, &c. 2. *indító oka.* 1. m: gyalázzal illet

342 LXXIV. S O L T A R.
illet tégedet a' bolond, az az, a' pogány ezt
mondván: hol vagyon a' ti Istenetek. 2. m.
nem szűnik meg az ő káromlásátul, versf.
22, 23.

T U D O M A N Y.

I. Az Isten meg-nyomorodott népe, az Isten-
nek tisztelgetinek helyre álltatását, és az ő szaba-
dítását, egyedül az Istennek dicsőségéért kéri,
hogy Isten azt szabadítsa meg az ellenségnek
szidalmától, versf. 18-22, 23. *Esa.* 37. 15-20.
Dan. 9. 19.

O K A. 1. Mert Isten az ő dicsőségét
meg-szabadítja, *Ezech.* 36. 22. 2. m: csak
az ő dicsőségéért cselekezik az ő népével,
a' mit cselekezik, *Esa.* 48. 11. 3. mert a'
holott Isten az ő dicsőségét meg-szabadit-
tya a' káromkodóktul, ott a' népnek lelki és
testi szabadsága helyre áll, *Solt.* 126. 2. 4. m:
az ilyen népei szabadiya, meg Isten, *Mich.*
7. 7-10.

H A S Z. I. Okt. Szalmas állapothoz va-
gyon tehát az Isten népe olyankor, mikor az
Istennek neve ő miatta káromlatik: mely
akkor lézen, 1. mikor az Isten tisztelői
közök meg-szűnik, v. 9. *Solt.* 137. 2. 2.
mikor az Isteni segedelem halad, *Solt.* 42.
11. *Mich.* 7. 7-10. 3. mikor a' hitetlenek
szándékokban elő-mennek s' az Isten népét
nyomorgatják, *Solt.* 94. 5-8. &c.

II. Int. Illyen állapotunkban, ne estünk
kétségben; hanem kérjük szabadulásunkat
az Isten dicsőségéért, &c. *Solt.* 115. 1. &c.

II.

LXXIV. S O L T A R. 343
II. Mikor Isten az ő frigyes népét a' kegyet-
leneknek nyomorgatása alá adgya, akkor a' nép
az ő szabadtatását az Isten véle tölt frigy köre-
sének emlékezetével kéri. v. 19-21. így kö-
nyöge Mozes, *Kisöv.* 32. 13, &c.

O K A. 1. Mert Isten meg-emlekezik az
ő frigyéről s' meg-szabadítja népét, *Kisöv.*
32. 13. 14. 2. Mert nem változtatta meg I-
sten frigy körét, *Solt.* 89. 35. 36. 3. Mert
az Isten frigyének emlékezet, Isten fel-ia-
dítja a' szabadtatást, *Kisöv.* 37. 8.

H A S Z. 1. Oktat: Nem veti tehát el Isten
az ő népét, *Solt.* 94. 14. m. az ő frigyét meg-
nem változtatta. *Solt.* 69. 35. &c.

II. Int. Illyen állapotunkban 1. marad-
gyunk meg az Isten frigyében, *Solt.* 137. 34.
2. Híjjuk legistégül az Istent: m. meg-hal-
gat s' meg-szabadít, *Solt.* 10. 15.

LXXV. S O L T A R.

Summája. Dávid sok küldetési után bé-ál-
ván a' Királyságban, Istennek hálaik utadván fo-
gadást tézen az országnak rendes igazgatásá-
ról; és az ő ellene való támadásért: meg-főven-
dől ellenségének hogy Isten az ő haragjának bo-
rának sepregeti ővelük itattya meg.

Kérd: Mikor írta: Fel: Saul halála után,
mikor a' Juda Nemzete Dávidot Királlyá
kente volt, 2. *Sam.* 2. 4. és ellenben Abner I-
sbóteret a' Saul háta Israelben, a' Királyságban
meg-erősítette volna, 2. *Sam.* 3. 9. 10. A-
saphnak adatott az Enkelstere.

P 4

Három

Három Részei vannak.

1. Háláadásá Dávidnak a' szabadságért, v. 2.
2. Dávidnak fogadás tétele az uralkodásról. v. 3. 4.
3. Isten az fel suvalkodott kevélyeket s' megőrvendőli veszedelmeket, v. 5. 11.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. Az Istennek dicsireti. v. 2. Tisztelünk, &c
2. Indítoka az Isten dicsiretinek, v. 2.

K. 1. Mit ért az Isten nevének közel voltán? 2. Micsoda csuda dolgait hirdeti Istennek, az ő nevének közel voltán?

Az 1. F. Az Isteni legedelemnek jelen voltát, melyet ígért volt Isten Dávidnak 1 Sam. 16. 13. A' 2. F. Azokat a' dolgokat melyeket Isten cselekedett a' Dávid meg. szabadításában, minémű, 1. a' Dávidnak a' barlangban való meg. tartatása, 1 Sam. 24. 2. az Saul halála, 1 Sam. 31. 3. a' Judának és az Israelnek a' Dávid részére való hódoltatása, 2 Sam. 3. 9. és 5. 1. &c.

T U D O M A N Y.

Mikor Isten a' K. Magisztratus s' Fejedelmet az ő ellenségüitől meg. szabadította, és elébbeni tisztiben bé. állatta, akkor, mind közönségesen s' mind magánosan, tartozik Isten háláadásával tisztelni, v. 2.

O K A. 1. Mert ez az Isteni szabadításnak vége, Solt. 50. 15. 2. m. maga példájával az egész népet háláadásra kell indítani, Solt.

112. 1. 4. lásd Solt. 28. p. 87.

Az 2. Részben ezek vannak.

1. Reménye Királykodása felől. v. 3.
2. A' Dávidnak fogadás tétele, mely ezekben áll, 1. igazán lélek. mind szegénys, s' mind gazdagot, v. 3. az Isten kívánsága szerint, Solt. 8. 2. 3. 2. az Országának fel. háborodott állapotját le. csendesítem s' meg. erősítem, v. 4.

T U D O M A N Y.

Az újonnan Magisztratusságra választatott (vagy bűntől helyre álltatott) embereknek írták az, hogy az Országnek, Republicának s' Ecclesiának fel. háborodott állapotját le. csendesítsék, mindeneket rendben vegyenek, és azokat az Isten törvénye szerint igazassák, v. 3. 4. Illyek voltak, Aia, Josphát, Jósias, és Bzechiás.

O K A. 1. M: Isten képét viselik s' Isten képében ittlnek, 2 Chron. 19. 6. 2. mert mind a' két táblának őrizői, Rom. 13. 14. 3. m. azért viselnek fegyvert a' nép között, Rom. 13. 4.

H A S Z. 1. Oktat: Tehát valaki ilyen. tisztet kíván Istenül, fogadás tétellel kérje Istenül, Dáviddal.

11 Feddi, azokat kik el. mulatták ebbeli tilzateket: Illyenek, 1. kik álnok praktikák által mennek a' tisztre. 2. Kik kegyelmetlenek s' kegyetlenek. 3. Kik személyt néznek. 4. Kik a' nyomorultat a' hatalmaskodók.

dókrul meg nem szabadítják, s kik terhesi-
gával rendeletlen adózással terbelik a népet.

III. *Insí.* Az illyen uton s' módon meg-
erősödött Magisztratusokat, cselekedgyenek
a tudomány szerint. *Miképpen?* F. 1. A ha-
za szabadságát állásák helyre. 2. Az erő-
vel el-vőit jókat adgyák vissza. 3. A' meg-
nyomorítottakat szabadítsák meg. 4. Az
Isten meg-mocsokolt tisztelott tisztattasák-
meg. 5. A' jókat óltalmazták, a' gonosz-
kat zabolázzák. 6. Kinek kinek az övét
adgyák meg. 7. Senkit meg ne nyomorít-
cának, s' mások által is meg-nyomorítani ne
engedgyenek. 8. A' népet óltalmazták, s'
azt békeféségekben tartták, &c. *Indítsa:* 1. *m.*
külömben jól nem uralkodik, 1. *Kir.* 12. 1-
17. 2. *m.* úgy uralkodhatik bődögöl, &c.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *Feddi az ő ellene pártalkodókat, a' hol vá-
gyon a' feddés, v. 5. 6.*

A' bolondokon érti, a' Saul maradékít,
kik a' Dávid királyságát irigylék vala, tufa-
kodnak vala az Isten végezése ellen, 1. *Sam.*
16. 17. 2. *Oka a' feddésnek, 1. m. a' fel-ma-
gasztaltás s' meg-alázás, az az, a' Királyság
s' abból való ki-vetetés, nem e' világul va-
gyon; hanem Istenről, v. 6. 7. Saul Isten e-
melte volt Királyságra, s' ő vetette-le, 1. *Sam.*
15. 11. 28. s' engemet választott ő helyette,
1. *Sam.* 16. 17. 2. *m.* az Ur az ő haragjának
borát. a' fok nyomorúságokban velem meg-
kő;*

kőstoltatta; de annak *seprejét* az hitetlenekkel
meg-itatta: Saul gonos tanácsosival el-ve-
tette, engemet a' nyomorúságok után fel-ma-
gasztalt, v. 9: mind kető bé-foglaltatik itt,
*m. a' veres boron, 1. érti a' fok nyomorúsá-
gokat, melyeket meg-kőstoltat még az ő
híveivel is, de abból ki-fabadítja, Esa. 51.
21. 22. 2. Eri az Isten meg-emészto harag-
ját, annak seprejét, melyet ki (zopni) mondat-
nak a' hitetlenek: m. azok által emészti meg
Isten, mind ketőt ölvéve köti, Esa. 51. 21-3
23. és 1. Pét. 4. 17.*

II. *Fogadás tétele Dávidnak, 1. Hogy Isten
dicsíri a' szabadulását, v. 10. láfd, Solt.*
116. 1. &c. 2. *Hogya' gonoszoknak búr-
vokat (az az, hatalmokat, kegyetlen nyo-
morgatásokat) le-rontya, v. 11. 3. Hogy az
igazaknak szarvokat (az az, az ő erejeker-
törvényeket és birodalmokat) fel-magasztal-
lya s' meg-erősít.*

TUDOMANY.

I *E' világi tiszt, méltóság és birodalom, nem
történetből létsenek e' világban; hanem Isten rende-
léséből és hivatalyából, v. 5-8.*

Oka. 1. *Mert Isten aláz s' magasztal,*
v. 8. *Dan.* 4. 37. *Esth.* 7. 10. és 8. 2. *m.*
Isten által uralkodnak a' hatalmasok, *Péld.* 8.
16. 3. *m.* Isten egytől el-ve-
si s' másnak ad-
gya. *Dan.* 4. 32. &c.

Hasz. 1. *Oktat.* Tehát mind a' jó s'
minda a' kegyetlen Magisztratus Istenről va-
gyon; emez Isten szerelméből, *Jer.* 3. 15. ez
Isten

Isten ítéletéből, a' népnek büntéért. 1 Sam. 8. 11. &c.

II. Inti. 1. A' Magistratusokat. méltóságokat Istennek köszönyék, 1 Chron. 29. 14.

2. Az Ország's Város lakosai ismérjék Isten alkotmányának a' Magistratusát, és a' mivel neki tartoznak adgyák meg: m. Isten parácsollya, Rom. 13. 7. 2. Erettek könyörögjenek, ha kegyetlenek, hogy Isten őket szelídítse, ha jók, hogy az ő békeiségekre éltesse, 1 Tim. 2. 1. 2. &c. Amen.

II. Isten, az ő igaz ítéletéből, sokszor, a' hiveket a' hitelenekkel azon ítélet s' nyomorúság alá rekeszti; a' hiveket, hogy azok által magához tanítsa; a' hitetleneket pedig, hogy azok által elveszesse. v. 9. Pred. 8. 14.

OKA. 1. Mert az ő házának ítéletit a' hitetlenekben végezi el Isten, 1 Pet. 4. 17. 18. 2. m. a' mely pohár meg költöztet Isten az ővével; ugyan azt kettőzteti meg Isten a' hitetleneknek veszedelmekre, Jel. 17. 6. 7.

HASZ. Oktat. Tehát azon nyomorúságok, a' hivekben, Isten szeretetinek jelei. Sid 12. 6; a' hitetlenekben pedig Isten haragjának jelei. K. Honnan tudhatni azt meg kikben Isten szeretetinek jelei a' nyomorúságok?

F. 1. ha azok a' büntetést ismeretik, meg-vallását s' el-hagyását szerzik emberben. Jer. 31. 18. 20. 2. ha Isten parancsolatihoz való engedelmiségre tanítják az embert, Solt. 119. 71. 3. ha Istenhez viszlik, Hof. 6. 1. 2. 4. ha

bitek-

bitekbe erőssítik, Csel. 21. 12. 5. ha bürgő könyörgésre indítják embert, Efs. 16. 26. 6. ha annál inkább ragaszkodnak Istenhez, Job. 13. 15. &c.

LXXVI. S O L T A R.

Summája: Az Isten népe hálaadással magasztalja az Isten, hogy Jerusalemet ellenségeitől meg-oltalmazta.

K: Mikor íratott? F: Mikor Ezechiás ellen fel-ment volna Senacherib, s' Jerusálem alól szögyeonnal ment volna el: íratott kétség nélkül Ezechiástól, s' adatott ötlekre az Alaph maradéknak.

Két Részzei vannak.

1. Az Isten kiváltséggal való hatalmának hirdetése a' szabadtásban, v. 2.-11.

2. Intés a' néphez, hogy Istennek a' nagy győzedelmért adgyanak fogadásokat, v. 12. 13.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. Az Isten kiváltséggal való jelen létének hirdetése: mely háromképpen iratik le. 1. Ismértet Isten Judában. v. 2. az az, Isten meg-ismértette magát Judának minden népek felett, Solt. 147. 19. 20. 2. Israelben nagy az ő neve. v. 2. az az, az Israel népében az ő hatalmát meg-mutatta, sok csuda tettek által ki-hozván Egyiptomból, Solt. 74. 12-17. 3. az ő hajléka vagyon Salemben, v. 3. a' Salemen és Sionon érti Jerusalemet, a' hol helyhezette volt Isten az ő tiszteletké:

P 7

mely

melyre nézve Isten lakó helyének mondatot,
Sólt. 132. 13. 14.

II. Az Isten ilyen jelen voltának gyémölcsei,
1. a' hadi eszközöknek haszontalansága ott,
(Jerusalem alatt) el-törte a' nyilakat, &c. v.
4. az az, minden hadi készületit Sennache-
ribnak lemmivé tette Isten, Angyala által ö-
ket el-vesztette, *Esa.* 37. 36. 2. Az Isten
batalmának ki-mutatása, v. 5. Ekefőbb vagy
ca. az az, dicőslátéesebb s' erősb voltál te,
a' hegyeken lakozó pogányoknál s, szok-
nak Isteneknél, kiker Sennacherib meg-hó-
doltatott: ezt hogy így kell érteni, ki-tehik,
innen: m. Rabsache azt mondta vala, hogy B-
zechiašt-is nem szabadíthatja meg az ő I-
stene, mint a' pogányokat az ő Istenek meg
nem szabadíthaták, *Esa.* 36. 18.-20. 3. Az
Ellenségnek meg-szégényítése, v. 6. az az, az e-
rős vitézek a' dög-halál által hirtelen el-vesz-
tek.

III. Oka az ellenség ily meg-szégényítése
nek. (1) m. beszédés s' haragod miatt ret-
tentek meg; melyet véghez vitt Isten az ő
Angyala által, *Esa.* 37. 29: így rettent meg
Isten Pharahót a' tengeri zugás által, *Kijöv.*
14. 25. (2) m. meg-rettennek a' földön la-
kozó népek s' halgatnak (tanácsokban meg-
fogyaikoznak) mikor a' te néped mellett ki-
kel az ítéletre, v. 9. 10. 3. m. az emberek
barajla tiszteltéged, v. 11. az az, a te ellened
fel-furalkodott, káromló ellenség, meg-
mértegedet s' féltében s' dicőslátéget tulaj-
donit

donit tenéked: így jára Sennacherib és Pha-
rahó, lásd, *Kijöv.* 5. 2. és 14. 25. 4. m. az
ellenség ellen óltalmazod a' titédet, v. 11.

T U D O M A N Y.

I. Mikor Isten az ő hívásképpen való segede-
mével jelen vagon az ő népével, akkor az ő ha-
salmával az ő népének fel-furalkodott ellenségé-
nek hadi serozeit meg-szégényíti, s' az ő népet meg-
szabadítja, v. 2.-11. *Kijöv.* 14. 2 *Chron.* 13.
12. 17. és 14. 11. 12. &c.

O K A. I. Mert Isten ellen, sem tanács,
sem erő, semmit nem használ, v. 7-10. *Kijö-
14. 25.* 2. m. hatalmas Isten azokat (zl-
vekben meg-rettentet, 2 *Kir.* 7. 6.

H A S Z. Oktat. Hatalmas tehát Isten az ő
népének ellenségét meg-szégényíteni, s' az
ő népét meg-szabadítani: Míkeppen viszi ez
Isten végben? F. 1. Pélelmet látván sívek-
ben, 2 *Király.* 7. 6. Számlá. 22. 3. 2. meg-
vakitván őket, hogy ha látnyák-is, az Isten-
népét ne tudgyanak néki ártani, *Nahum.* 1. 8.
3. Uy ellenséget támasztván ellenek, 1 *Sam.*
23. 27. 28. 4. A' pogányokból támasztván
népének jó akarókat, mint Cyrust, 2 *Chron.*
36. 22. Lásd e' tudományt, *Sólt.* 4. 6.

II. Olly rettenetes az Isten az ő ítéletében,
hogy mikor fel-kél valamely népnek meg-ítélésére,
senki az emberek között ő előtte meg nem állhat,
v. 8.-10. *Sólt.* 130. 3. *Kijöv.* 14. 25.

O K A. I. Mert meg-emeztő tűz mé-
gyea Isten előtt, *Sólt.* 50. 3: s' meg-emeztő
tűz az hitetlenek ellen, *Sid.* 12. 29. 2. m. ezer
száz-

Savára sem felelhet ember, Istennek az ítéletben, Job. 9. 3: hanem meg-némul, Mat. 22. 12.

HA SZ. I. Oktat. Nincs tehát Isten ellen erő s' tanács, Péld. 21. 30.

I I. *Mr.* Ugy állunk hogy Isten ellenünk ítéletben ne szálljon: indicsanak, az tudománynak okai, lásd Solt. 50.

Az 2. Részben ezek vannak.

1. *Intes a' néphez, az Istenhez való háládatosságra v. 12. inellyet keüdben fejez-ki. 1. Tegyetek fogadásokat, v. 13: t. i. háláadásnak fogadás tételét, a' szabadításért, Solt. 116. 13. 2. Vigyetek ajándékot a' rettentest Istennek, v. 12: az az, fogadásiokat háláadásnak ajándékául adgyátok meg: m. a' háláadást ajándék gyanánt vérfi Isten, Solt. 50. 23.*

II. *Indítóoka ez intének, 1. m. a' világi hatalmas Fejedelmeket meg-rettentti: 2. meg-cmélzti s' el-vérfi, v. 13.*

TUDOMANY.

Mikor Isten az ő népét: hatalmas, s' kegyetlen ellenségeitől meg-szabadítja, akkor nagy háláadással kell Isten magasztalni az szabadulását, v. 12. 13. Kijör. 15. 1. &c. Lásd. Solt. 9.

LXXVII. SÓLTAR.

Suomája: Dávid az ő lelkének nagy soron-gatásban, a' testnek erőtelenségeitől meg-győzöttén, Istennek hozzá való jó kedvét kétségben híván, annak mána gondolkodván az Istennek kegyelmes cselekedetétől, magát meg-vigasztallja, és magát

magát az Isten szép ígéretével s' cselekedetével, s' kísértet alól fel-emeli. K. Kis' mikor inta? F. Dávid, kétség nélkül akkor inta, mikor a' XIII-dik Soltárt, mikor kéfnék az Isteni segedelem, a' nagy nyomorúságokban: melyi Ásaphnak tulajdonlataik: m. ez is mint többek, ő néki adattatnak volt éeeklének okáért, és az ő maradékainak. Lásd, Solt. 13.

Két Réizei vannak.

1. *Keserves panaszzsal elegyítettett könyör-gése a' Profetának, v. 2. 10.*
2. *Biztatja magát a' késértetekből való ből-gog ki-menettel a' Profetán, v. 11-12.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *Bizodalma a' Profetának a' meg-halga-tás felől, v. 2. Az Istenhez kiáltok &c.*

II. *Az ő Istenében való bizodalmaival ellen-gkező usfakodása, mely tő ezekben állott, 1. hogy lelkében a' meg-halgtatás felől vigasztalt nem v-hetett, v. 3. 2. hogy az Istenől való gondolat meg-rententette őtet, úgy gondolkodván, hogy Isten el-vevete őtet, v. 4. lásd Solt. 13. 1. 2. 3. hogy az ő lelkének ily usfakodásban éjjel sem alhatott v. 5. 4. hogy a' régi példákta emlékezeivel magát nem vigasztalhatta; hanem úgy gondolkodott, hogy Isten magátul el-vevete s' kegyelmét meg-vonta, v. 6-10.*

TUDOMANY.

I. *Jölehet sokszor még az idvez-ülendő hívekis*
olly

olly nagy lelkipróbákban s' kefertekben sorogianak helyekben magoknak vigasztalást nem találnak; még is nem szűnnek meg Isten könyörgésekben meg keresni, miglen vigasztalást nem találnak, v. 2-7. Job. 13. 15.

OKA. 1. m. tudgyák, hogy mikor kefertget is lelkiükben bán, Siral. 3. 12. 2. m. tudgyák hogy nem próbál fellyebb, hanem csak a' mig szenvedhetjük, 1 Cor. 10. 13. 3. m. tudgyák hogy könnyörűlő édes Atya, ha a' vigasztalást halálisya-is, Solt. 103. 13. 4. m. hisik hogy nem perel, az ő érdemek szerint, Solt. 103. 10. 12. és 130. 3.

HASZ. I. Okt. Az ilyen léleknek elcsüggedése s' elbagyattatása, nem jele tehát az Istenről való elbagyattatásnak: m. lá még akkor is Istenről gondolkodik, a' kefertves lélek, &c.

II. Fed. A' hiveket feddi; kik nem érzén az Istennek vigasztaló kegyelmét a' nyomorúságokban: panaszkodnak Isten ellen, Solt. 13. 1. 2. Esa. 49. 14.

III. Int. Mennél inkább nem éreztük illy állapotban az Isten vigasztaló kegyelmét, sokkal inkább könnyörűlőünk; v. 3. &c. mert a' buzgó imádság meg győzi az ilyen kiseretekben a' győzhetetlen Istent, Matt. 15. 28.

II. A' nagy nyomorúságok a' lelket még az hivekben is úgy meg gyengítik és meg háborítják, hogy az Istennek hozzájuk való kegyelmét s' irgalmaságát kétségben hozván; úgy gondolkoznak, mint ha Isten őket elhadtá volna, v.

8-10.

8-10. Esa. 49. 14. Solt. 13.

OKA. 1. Az Isten részéről, 1. m. az ő vigasztaló kegyelmét, (míg magunkat meg nem itéljük) meg-tartóztanya, Hof. 5. 15. Solt. 51. 9. 10. 2. m. ilyenkor készit Isten őket, hogy alkalmatosok lehessenek a' kívánt jónak el-vételére: így készité Judát 70. esztendőig a' fogságban, Jer. 29. 4-12.

II. A' nyomorúság részéről: m. az Isten úgy mutatya, nekünk mint kegyetlent, Job. 16. 9.

III. Az hit részéről: m. a' hit is meg-gyengül a' nyomorúságokban, Matt. 8. 25. 26.

IV. A' nyomorult ember részéről: 1. m. az Isten szép ígérteit magára nem zabja, mindegy mű, Solt. 44. 14. Esa. 43. 1-3. 2. m. a' replek példajokat nem szemléli, Rom. 15. 4.

V. A' sátán részéről, olyankor 1. Isten vádollya kegyelenséggel. 2. a' nyomorultnak azt sugallja, hogy ha Isten fia s' leánya volna, oly igen nem nyomorgatná &c.

HASZ: Int. Illyen állapotunkban ne csüggedgyünk el; hanem gondollyuk meg 1. hogy Isten szerelmének jele, Sid. 12. 6. 2. hogy nem késért Isten fellyebb erőnknel, 1 Cor. 10. 13. 3. hogy menyei erejével őriz, hogy azokban el ne csüggedgyünk, 1 Pet. 1. 5. &c.

A' 1. Részben ezek vannak.

I. Maga vigasztalása a' Prophétának v. 11.

II. Mődgya az ő maga vigasztalásának az Isten

Isten csudálatos dolgairól való elmélkedés által v. 12-15. mellyek közöttől elmélkedett: 1. Miképpen szabadította meg Isten Isráelt a' Pharaonisége alól, v. 6-19. 2. Miképpen vitte által a' tengeren, a' pusztán Canaanra, 20. 21: Azért engemet is Isten e' nagy nyomoruságból meg szabadíthat s' meg vigasztalhat.

TUDOMANY.

A' nyomoruságokban el-alile hitek, az Isten csudálatos cselekedeteinek szemlélésével vigasztalják magokat és várják az Istennek szabadítását, v. 11-13. Sólts. 143. 4. 5.

OKA 1. Mert azért irattattak azok meg, Rom. 15. 4. 2. m. ha azokkal nem vigasztalták magokat, elnyomattatnak a' nyomoruságoktól, Solt. 119. 92. 3. m. nincsen olly nyomoruság s' nem eshetik olly próba, kétség és Isten ítélleti rajtuk melyhez hasonló példa nem volna a' sz. Írásban, a' mi vigasztalásukra, &c.

HASZ. Int. A' nyomoruságokban ne csüggedgyünk el; hanem, nézzünk 1. az példákra, 2. az Isten ígéretire, Solt. 94. 14. és 50. 15. Amen.

LXXVIII. SOLTAR.

Summája: A' Prophéta inti a' népet az Isten parancsolataihoz való engedelmeszésre: indítván őket az Istennek vélek tő: sok jó teteményivel; beszélvén az ő Atyyoknak sok rendbeli, Isten ellen löte pártolkodásokat és azért reájok szólott Istennek

Kérd: Ki és Mikor írta? F. A' Salamon halála után Roboam idejében valaki a' Proféták között: m. itt az Israeleok Aegyptomból való ki hozatásáért fogva, a' X. nemzetségnek meg-vetetéséig löte állapotva irattatuk le: s' adatott az Asaph maradékainak éneklésre.

Három részei vannak.

1. Inti a' népet a' halgatásra és engedelmeszésre, v. 1-11.
2. Hirdeti az Isten jó teteményit a' néphez; és a' népnek Isten ellen löte pártolását, v. 10. 66.
3. Le-írja az Isráel X. nemzetségének meg-vetetését, s' a' Juda nemzete fel-vetetését, v. 67-72.

Az 1. részben ezek vannak.

I. Intés a' halgatásra: a' hol vagyon 1. az intés, v. 1. 2. annak indító okai. 1. m. bölcs belszédet szóllok, melyet a' mi Atyáinktól hallottunk, v. 2. 3. 2. m. a' mi fiainknak az Isten csuda cselekedetét beszéllyük, v. 4.

II. Az Istennek Jákóbbal tölt frigyének hírdetése: a' hol vagyon 1. az frigy kötés, v. 5. látsz erről, Dent. 4. 9. és 6. 7. 2. A' frigynek vége, (1) hogy azokat az maradékok is megtudgyák s' meg-tartsák, v. 5. 6. (2) hogy az Istenben bízzanak, v. 7. (3) hogy az ő pártúttó Atyyokat ne követelék, v. 8.

III. Le-írja az Isráel fiainak az ellenségtől való meg-szajgyenítettését; a' hol vagyon 1. az

ő meg-

6 meg-veretéseket az ellenségtől, v. 9. Az Ephraim, &c. Etti az Israel orszagát az Ephraimon, mivel hogy a' kezdetett az Ephraim nemzetségében: mert Jeroboam az Ephraim nemzetségből való volt, ki elszakasztá az Israel Ittentől s' bálványozásra vité, 2 Király. 12. 25. 32: melyért az Assyria abéli Király előt nem állhatának meg; hanem fogságra vitetének, 2 Király. 17. 2. Indító oka szegény vallásoknak; 1. m. nem őrizték meg az Isten szövetségét, v. 10. lásd Deut. 28. 15. &c. 2. m. elfelekedtek az Istennek véleek tőtt eruda teteményiről, v. 11.

T U D O M A N Y.

I Az Isten népének, az Isten beszédét és parancsolatát nagy figyelemmel és szorgalommal kell halgatni, v. 1. Mich. 1. 1. 2. Mat. 15. 30. 32. Jelen. 2. 11.

O K A. 1. Mert az Isten szól az igében, Jelen. 2. 11. 2. m. mint a' fiaknak anyok szavát: ugy kell az Isten népének az Isten beszédét halgatni, Péld. 4. 1. 2. 3. m. az Isten beszéde azokban nemz hitet, a' sz. Lélek kegyelme által, kik azt figyelemmel hallgatyák, Cselek. 16. 14.

Hasz. 1. Feddi, azokat kik immel ámmal halgatyák az Isten beszédét. Illyenek, 1. kik szokásból halgatyák, mint a' Phariseusok, Luc. 18. 10. 11. 2. Kik füllel hallyák; de szívek bé nem vész, Matt. 15. 8. 3. Kik az Isten igéiret s' fenyegetéit nevetik, 2 Chron. 36. 15. 16. 4. Kik nem hisz-

nek

nek a' beszédnek, Síd. 4. 2. Rom. 10. 16. s' kik a' Izerint nem élnek, Jer. 6. 16.

II. Int. Halgassuk figyelemmel az Istennek beszédét, Solt. 95. 7. K. Miképpen? 1. Az ige halgatás előtt: el készítvén magunkat, Préd. 5. 1. mely készület ezekben áll, 1. Annak kívánásában, Solt. 42. 2. 3. 2. Arra való készségben, Solt. 85. 9. 3. Ahoz való engedelmségben, 1 Sam. 3. 10. 4. A' haragnak le-tételében, Matt. 5. 23. 24. 5. A' szívnek tisztaságában, Solt. 24. 4. 6. A' könyörgésben hogy Isten világossítsa meg elménket hogy érthessük, Solt. 119. 18. 7. Nyissa meg a' szívet, az ige nek be-vételére, Ciel. 16. 14.

II. Az ige halgatás közben, 1. meg-gondolván hogy Isten s' a' szent Angyalok előtt vagy, Teremt. 28. 17. 1 Tim. 5. 21. 2. hogy Isten beszédét hallod, Jel. 2. 11. 3. hogy illendő becsülettel s' félelemmel halgass, Kijör. 3. 5. 4. Minden világi gondolkodástul elmédet el-vond, Jelen. 2. 11. 5. Az Isten ki-jelentett beszédével meg-elégedgyél, 1 Cor. 4. 6. 6. Ha fenyegetéseket hallasz bűneid ellen, ismérld meg, s' badd magadra, 2 Sam. 12. 11. 7. Ha Isten kegyelmes ígérteit hallod a' bűnökhöz térj meg, badd magadra, Matt. 11. 28.

III. Az ige halgatás után 1. vizsgál meg ha volt-e az ige halgatásban burzsoágod, Luc. 24. 32. 2. Elmédben forgassd s' gondolkodgyál róla, Solt. 119. 97. 3. Befelélyed mások-

mások

másoknak-is, Solt. 66. 5. 4. Elly a' s'crinot,
Jac. 1. 22: m. ugy léseék bődög, Solt. 1. 1.
-3. Gal. 6. 16. Amen.

II. A' kegyes Atyáknak ugy kell venni az Isten
beszédét és parancsolatit, hogy mind magok
meg tartsák, s' mind pedig az ő maradékjoknak
azt meg beszéllék s' annak meg tartására in-
csék. v. 3--5.

OKA. Mert Isten parancsollya, Deut. 6.
6. 7. 8. 9. Öc. Lásd. Solt. 44. p. 214.

III. Minekutánna az Isten frígyes népe Isten
parancsolatit meg-veti s' utállja: Istenről el-pár-
tol, (bár annak előtte erős hadakozó Isten légyen-
is) az ellenség előt meg nem állhat, hanem meg-
futantatik, s' ellenségeitől meg veretetik, s' meg-
predálatik. v. 8--11. Jos. 7. 8--17.

OKA I. m: Olyankor Isten nem mé-
gyen-ki vélek hadakozni-is, Solt. 44. 10.
11. 2. m. Olyankor, a' mint ő Isten elő
hadt, ugy ő is Istenről el-bagyatik, Jer. 15.
6. &c. Lásd: Solt. 44. pag. 216.

A' 2-dik rész mellyben az Izraelnek két
nevezetes Isten ellen való pártitási iratnak
I. Az Egyiptombul való ki-jövetelről fogva ki-
terjed, a' Canaánban való bé-menetelig, v. 11.
55. II. Párt ütése ki-terjed, a' Canaánban
való bé-menetelről fogva, a' X. Nemzetnek
bálványozás által való pártitására v. 56--72.

I. Pártitése Izraelnek a' Puszta-ban: melly
is négy részben áll. Az 1. ki-terjed, a' 12-
versről fogva, a' 31-dikig. A' hol vagy-on-

1. Az Istennek jó tereményi az előt, mel-
lyet

lyet Isten vélek az Egyiptombéli szabadu-
laskor cselekedet, minéműek: (1) az Egy-
ptomi X. csapások v. 12. (2) A' népnek ten-
geren való által hozása, v. 13. (3) a' népnek
a' puszta-ban a' testben meg-jelent Isten által
a' ló hordoztatása, v. 14. Kijöv. 13. 21. (4) a'
viznek kő-sziklából való adása, v. 15. 16.
Lásd Solt. 81. 9. 13.

(2. A' népnek Isten ellen Isten pártolkodása:
mely ezeket állott: (1) az ő kívánságok
szerént éltel kétenek, meg, unván a' manát,
v. 18. (2) hogy kétségben hitták az Isten
batalmát, ha adhat Isten eledelt nekik, v. 19.
(3.) hogy Mozes Isten parancsolatya ellen a'
közsziklát kétszer meg-ütötte, v. 20. Kijöv.
17. v. 6.

3. Istennek haragja a' nép ellen: a' hol va-
gyon, 1. a' harag v. 21. 2. annak oka: mert
nem bíztak Istenben, ki nékik manát adott
vala, v. 22. -- 25. melly manna Angyalok-
nak kenyereinek mondatik, nem azért, mint
ha azzal élének; hanem hogy azoknak böl-
gálattok által arra Isten nékik: mint Illyés-
nek, 1 Király. 19. 5.

4. Férjeknek adása a' pártos népnek, a' hol va-
gyon, 1. a' husnak adása, v. 26. 2. Annak
modgya, mint atta Isten, haragjából. (1) Mers
szájokban meg, bűszhődöt, v. 29. 30. (2.)
Mert az Izrael kövéri között (az elől járók
között) sokakat meg-ölt Isten, v. 31. Száml.
11. 33. 1 Cor. 10. 5.

TUDOMANY.

Q

I. Aa

1. Az Isten sok rendbeli jó-téteményének el-
feleltése, az Isten népet észízi háladatlanná, és vi-
szí az, Isten ellen való el-pártolásra, v. 12. -- 17.
Dent. 32. 11. -- 16. Solt. 81. 7. -- 12.

O K A. Mert az Isten jó-téteményéről val-
ló feledékenység, (1.) nemzi emberben az
Istennel utálását. Job. 21. 14. és 22. 17. Esa.
30. 11. 12. (2.) el-fordítja embert az Isten
áthzeletitől bálvány imádására, Kijövet. 33. 1.
-- 6. Solt. 81. 7. -- 12.

H A S Z: Int. Ne felelkezzenek el az I-
stennel, Atyáinkal s' velünk közlő jó-téte-
ményéről: indítsanak a' tudományoknak okai.

II. Isten sokszor még az ő tőle el-pártolt há-
ladatlan népének is kívánságok szerint való testi
jókat ad, az ő magok veszedelmekre, v. 18. -- 31.

O K A. 1. Hogy az ő nagy irgalmaságát
ebben is meg-mutassa, Matt. 5. 45. 2. Hogy
azok legyenek nékliek tőle gyanút, Solt. 69.
23. 3. Hogy azokat magok menthetelenné
tegye, &c.

H A S Z N A. Oktat. A' külső világi lokok
meg-nyerése tehát, nem mindenkor Isten be-
retének jelle. Kikben? Lásd, Solt. 73. pag.
314.

II. Pártítás a' pusztában: a' hol van,

1. A' pártítás: mely kétőben állott, (1)
Nem akartak be-menni Caanában: hanem
zugolódtak Mózes ellen, v. 32. lásd Szám. 14.
1. &c. (2.) Nem hitték hogy Isten be-
vihetné őket, v. 32. lásd Szám. 13. 32. 33. és
23. 14. 3. &c.

2. A' pártításnak bűntetése, v. 33. lásd,
Num. 14. 22. &c.

TUDOMANY.

Az Isten igiretiben való hihetelenség, hozza
az Isten frigyos népére, az Istennel kemény iséletis
v. 32. 33. Példa Mózes és Áron, Num. 20.
21. és Dent. 1. 27. az Izrael vénei, Josue és
Chaleben kívül, Num. 14. 24. Dent. 1. 35.
36. Rom. 11. 20.

O K A. 1. m. az hihetelenség hazugá-
tíszí Istent, Ján. 3. 33. conf. 1. Ján. 9. 10.
2. m. a' ki az Isten igiretinek nem hiszen,
nem halgatty az Isten, Solt. 81. 9. 17.

H A S Z. Oktat. Isten ítélő szál tehát az-
ra a' népre s' emberre, a' ki az Isten igiret-
nek nem hiszen. Illyenek. 1. Kik az Isten-
nek fenyegetést csak nevelik, Jerem. 5. 12.
2. Kik az Istennel szűp hivatalyára s' igi-
retire meg nem térnek, Jerem. 5. 24. 2. Chron.
36. 15. 16. &c.

III. Pártítás a' pusztában. Az 34. 39. ver-
sekben: melyben vagyon,

1. Hypocrisiája a' népnek a' csapás alatt
v. 34. -- 37.

2. Az Istennel nagy kegyelmessége illy hypo-
crita néphez; 2. hol vagyon 1. az Istennel
kegyelmessége, v. 38. 2. annak indító oka,
v. 39. az az: m. tudta hogy természet szerint
hajlandók a' gonoszra, Terem. 6. 5. Solt. 103.
23. 16.

TUDOMANY.

Olly nagy az Istennel irgalmasága még az ő
Q 2 hypo

hypocrita népéhez is, hogy mikor nyomorúságában magát meg-alázza és Istenhez kiált könyörgésében, meg-szánnya s meg-balgattya, v. 34. 39. 1 Király 21. 27. 29.

O K A. 1. m. Olyan mint a' könyörülő Atya, ki szánja engedelten fiát is, *Solt. 103. 13. 16. 2. m.* Ezzel téfizi azt maga mentetettelené, *Jer. 15. 6.*

H A S Z. I. Oktat. Nem Isten tehát az hitetleaveszedelmének oka; hanem maga a' hitetlen, *Hof. 13. 9. Kicsodák ilyenek? Fel. 1. Kik csak zújjal közelitnek Istenhez a' nyomorúságban, Matt. 15. 8. 2. Kik csak a' nyomorúságban kiáltanak Istenhez, de ha a' csapás szűnik meg-térnek gonoszságokra Izraellel s Pharaoval, Kijöv. 7. 14. &c.*

II. Ins. Hívek ne-elsűnik kétségben a' nyomorúságban; hanem kiáltsunk Istenhez: mert ha az hypocritákat meg-balgattya; sokkal inkább a' híveket *Solt. 12. 6. &c. Amen.*

IV. Pártítás a' pusztában, a' 40. 41. 42. 43. 44. 45. versekben: az hol vagyon.

1. A' pártítás: 1. hogy Isten kefergettek gonoszságokkal, v. 40. 2. hogy Istennek ugyan regulát akartak izabni, mit cselekedgyék ő vellek, v. 41. 3. hogy nem emlekeztek meg az Istennek csuda dolgairól, v. 42. 51.

2. Istennek e' pártos néphez való jóitéménye: 1. hogy őket a' pusztán leteleltette, v. 52. 2. hogy őket a' tengeren által hozta, Pharaos abban borította, v. 53. 3. hogy bá-vine

Cana

Canaan földére, v. 54. 4. hogy a' pogányokat elűzők ki-tűzte, v. 55.

TUDOMANY.

Isten az ő bősze az ő jó kegyelmessége szerént, még az ő Felségét kefergető s' bőszezonó hypocrita nép-is, sokféle jó-itéményivel s' áldással meg-áldágya. Igy cselekedék Izraellel, v. 40. 41. & Deut. 31. 10. -- 16.

O K A. 1. m. Igy mutattya-meg nagy irgalmaságát, *Matt. 5. 45. 2. m.* Ugy téfizi őket magok mentetettelené, *Solt. 81. 7. 12.*

H A S Z. I. Oktat. Pártos nép tehát az, a' ki Istenről sok jót vévén, Isten bőszezonya. Mikeppen? 1. Isten beszédét meg-vevén, *Jerem. 6. 16. 2. Bálványozásra hajolván, Jerem. 3. 6. és 44. 17. &c.* Jaj az ilyeneknek: mert haragot gyűjtének fejekre, *Rom. 2. 4. 5.*

II. Ins. Istennek sok jó-itéménytért le-gyűjnek báládók: mert úgy marad Isten ve-jünk áldással, *Solt. 81. 14. -- 17.*

V. Pártítás Izraelnek Canaanban. Az 56. -- 67. versekben: az hol ezek vannak:

1. A' népek pártítás: 1. hogy az Isten bizonyágit (törvényt, rendeltet) meg nem tartották, v. 56. 2. hogy mint az ő Atyok bálvány-imádásra mentek, v. 57, 58. lásd Bírák, 2. 11.

2. A' pártítás büntetése: 1. meg-utálá Isten Izraelt, v. 59. 2. a' Silóban lévő Sátorát: abban lévő ültetlet meg-utálá Isten, v. 60. lásd Jerem. 7. 14. 15. 3. ellenség ke-

zebe

zeds adá a' frigy ládát, v. 61. és az Izrael;
v. 64. lád 1 Sam. 4. 6. 11.

3. Istennek fel-kele, az ő dicsőségéért,
ellenségi ellen. 1. Fel-ferkene az Ur, &c.
v. 65. az az: fel-kele az ő népe szabadulásá-
ra a' Philisteusok ellen, kik el-nyervén a'
frigy ládát, úgy gondolkodnak vala, mint ha
az Izrael Istene alunnék noha nem aluszik; ha-
nem vigyáz, Solt. 12. 4. 2. Meg-veré ellen-
ségi (a' Philisteusokat) hátulnyokon csúda
csapással, v. 66. lád 1 Sam. 4. 6. és 6. 4.

TUDOMÁNY.

I. Az Ur Isten az ő frigyes népének gonoszá-
gáért, hitetlenségéért, abban fel-emeltetett tiszte-
letének helyeit, tiszteletis és annak eszközeit, meg-
veti s' meg-utálja, s' a' népet ellenség kezében
adgya, v. 68. - 64. Siralm. 2. 7. Jer. 7. 14.
Matt. 21. 43. lád Solt. 74. p. 339.

II. Jóllehet Isten az ő népének gonoszságáért
ideig az ő szeme tiszteletének helyeit s' az ő tiszte-
letét, az ő ellenségi által meg-mocékoltatni s'
meg-szántetni meg-engedi; de azt az ő idejében
az ő dicsőségéért, ellenségitől meg-fabadítja,
v. 65, 66. lád 1 Sam. 4. 10-11. és 6. 8. 2 Chró.
36. 17. 19. és v. 23.

Oka. 1. m. Nem engedheti az ő dicső-
ségét másnak, Esa. 42. 8. 2. m. Fel-kél az
ő dicsőségének gyalázatyaért, Ezech. 36.
23. 30. Ugy akarja meg-mutatni ellen-
ségének, hogy nincsen teljes hatalmok az ő
népén s' az őt tisztelekön, Esa. 10. 5. 12.

Hasz: 1m. Ha büncünkért ideig látatik-
is Isten

is Isten bevonásokot el-vetni, ne csúfuk két-
ségben: mert meg-fabadít Isten az ő szent
neve dicsőségéért, mint Judát, Jer. 29. 10.
11. Esa. 48. 11. &c.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. A' Joseph és Ephraimnak meg-utálása, v.
67. az Josephen és Ephraimon éni az Izrael
tiz nemzetségét, mert Jákob halálakor Jo-
sepher és az ő fiát Manassét és Ephraim-at is
az ő fiai közé számlálta, s' nevétől, Izrael-
nek nevezte, Terem. 48. 5. Hof. 4. 1. 11. kik
között elsőben volt Sillóban az Isten tisztele-
ti, 1 Sam. 4. 3. K. Mikképpen mondgya hogy
Isten az Ephraimot nem választotta? F. Nem
az őők választásra nézve: mert ő nekik is
páfzora volt a' Christus, Solt. 80. 2. hanem
a' külföld tiszteleire, annak helyére nézve: m.
mink utánna a' Frigy ládát a' Philisteusok-
tul el-vitette Isten, nem Sillóban: hanem ju-
dában a' Sion hegyére vitette, 2 Sam. 7. mely
jele volt a' X. Nemzetnek meg-vetetésé-
nek, Jerem. 7. 14. 15.

II. A' Judának fel-vétele, a' X. Nemzet-
ség felett, v. 68. mellyel jelentetett, hogy Ju-
dából származik a' Mészias, ki az Izrael há-
zából el-tévelyedett juhokat fel-keresi, Mat. 15.
24.

III. Az Isten szertevetinek gyűmölcsői Judá-
hoz. 1. Templomot építé Juda tartományá-
ban Jerusalemben, v. 69. melly ő ökké meg-
állani mondatk, a' mennyiben példázta a'
Christus országának ő ökké valóságát, Luc.

1. 31. 33. 2. Dávidot az alacson állapotból Judának Királyává tette. A' hol vagyon: 1. A' Dávid hivatala, v. 70. 71. 1 Sam. 16. 11. 1 Chron. 11. 2. 2. Azon hivatalnak vége, (1) hogy a' Jákóbot legettették, v. 71. (2) hogy a' népet az Isten tiszteléseiben meg tartaná, v. 72.

TUDOMANY.

I. A' miképpen Isten haragjának jele, mikor valahonnét Isten az ő tiszteléseit el-vész: úgy Isten szeretetének jele, mikor másutt fel-emeli, v. 67. - 69. Két ága van.

Az 1-nek Oka. 1. m. Isten azt magának: hadgya, Solt. 81. 11. 12. 2. m. attul az Isten országa el-vétesik, s' az Ördög országába vészta bocsátatik, Matt. 21. 43. láfd, Matt. 8. 11. 12. 3. m. az ilyen népet külön-külön is Isten el-verti magától. Hof. 9. 17.

A' 2-dik ágának Oka. 1. m. Isten kiváltképpen megyen azokhoz s' ott lakozik, Lev. 26. 7. 2. m. azoknak Istene létszen, amazzok ő Felsége népei; 2 Cor. 6. 17. 28.

H a s z. Int. Ugy tiszteljük Istent s' úgy szolgáljuk ő Felségét, hogy tisztálatlan életünkkel meg ne szomorítsuk: mert el-vészli özlünk tisztelést, s' el-vét magától, Jerem. 7. 3. -- 15. &c.

II. A' Magisztrátusok, Fejedelmek és nagy vendék azért választanak Istentől tisztára, hogy az Isten népet igazságok és abban az Isten tisztelést őrizzek s' oltalmazza, v. 71. 73.

OKA. 1. Mert Isten képét viselik, Solt.

82. 6. 2. m. Atyák a' respublikában Terem. 41. 53. 3. m. Tutori az Ecclesiának s' abban az Isten népének, Esa. 49. 23. láfd e' Tudománt, Solt. 75. p. 346.

LXXIX. SÓLTAR.

Summája: A' Juda népe siratja a' népnek le-vágattatását s' Jerusalempusztulását; és könyörög az Isten haragja engeszteléseért, s' ellenségeinek meg-ítélteséért.

K. Mikor írták: F. Mikor Nabugodonozor Sedechiás Király idejében Jerusalemet el-pusztította, s' az Urakat s' vitézli rendeket le-vágta, es a' népnek szegényit meg-haza, 2 Király. 25. Edgyez a' 74. Soltárral.

Két Részei vannak.

1. Panaszolkodo sirással siratja a' Juda népét romlását, v. 1. - 7.

2. Könyörög a' szabadulásért s' az ellenségeinek meg-ítélteséért, v. 8. -- 13.

Az 1. részben ezek vannak.

I. Panaszolkodik a' Juda siralmas állapotjáról: melyet ezekben fejez ki. 1. Hogy pogányok jöttek az Isten örökségében, v. 1. 2 Király. 25. 1. 2. Hogy az Isten Templomát meg-fergettek, v. 1. 2 Király. 25. 9. 3. Hogy Jerusalemet el-rontották, v. 1. 2 Kir. 25. 10. 2 Chron. 36. 19. 4. Hogy az Isten szentelnek (a' Királyoknak s' Papoknak) véreket ki-ontották, s' az égi madarak s' vadaknak hánták, v. 2. 3. 5. Hogy a' szomszéd

pogányoknak csaufási lőtenek, v. 4. láfd Solt. 137. 7.

II. Kőnyörög Istennek az ő haragjának meg-
szűnéseért, v. 5.

III. Kőnyörög ellenségének meg-ítéléséért :
az hol vagyon: 1. a' kőnyörög, v. 6. Őts ki
haragodat a' pogányokra. 2. Indító oka. 1. m.
tégedet nem hímernek. 2. m. nevedet
segétségül nem bílják, v. 6. 3. m. a' jáke-
bot meg-cmélizteték, v. 7.

T U D O M A N Y.

I. Az Ur Isten az ő népének gonfságáért, az
ő tiszteleteinek helyeit meg-mállya s' ellenség ál-
sal el pusztította, v. 1. 2. 3. láfd Solt. 74. és 78.

II. Az Isten frígyes népe, az áket pusztító-
rontó, és az Isten tiszteleteit ferteztető ellenségi-
mek veszedelmekért kőnyöröghez Istennek, v. 6. 7.

OKA. Mert olyankor az ellenség Istent
csufollya s' káromlya a' népben, Esa. 37. 24.
Mich. 7. 7. -- 10. láfd Solt. 23. és 5. p. 30.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Az Isten nyomorult népének kőnyöröge:
az hol vagyon, 1. a' Kőnyörög: Kőnyörög
(1) bűnöknek bocsánatjért, v. 8. (2) az I-
steni segedelemért s' szabadulásért, v. 8. (3)
a' foglyokért, v. 11. 2. Indító oka a' kőnyör-
gésnek: (1) mertígea meg-nyomorodniuk,
v. 8. (2) a' te nevedért, v. 9. 10. hogy a' te
szent neved a' pogányokul ne csufoltassék,
Mich. 7. 10.

II. Kőnyörög ellenség ellen: az hol vagyon
1. a' Kőnyörög, v. 12. 2. Indító oka: (1)

m. szidalommal illette a' te nevedet, v. 12. (2)
m. mite jubaid s' néped vagyunk, v. 13. (3)
m. mert te rollad vallást teiztünk, s' nemzet-
ségtől nemzetre hirdettük a' te nevedet, v.
13. Solt. 137. 5. 6.

T U D O M A N Y.

I. Az ő bűnei miatt ellenség által meg-nyo-
rodott Isten népe, az ő bűneinek bocsánatjart
edgyt, kéri az Istent: a' szabadítását, v. 8. 9.

OKA. 1. Mert a' miat hogy a' bűn oka
a' nyomorúságnak pusztulásnak, Dnt. 28. 1. 5.
seq. Jerem. 21. 7. 8. ugy az igaz poenitentia
kérés nyér Istentől kegyelmet, Jerem. 18. 7. 8.
Joel 2. 11. 12. 2. m. az igaz poenitentia tar-
tás indítja Istent a' szabadításra, 2 Chr. 33. 11.
Jer. 31. 18. 20.

H A S Z. Oktat. Mind addig sem szabad
dítja tehát meg Isten az ő nyomorult népét,
mig bűnelt meg nem ímért, s' meg nem val-
lya, és Istentől kegyelmet nem kér, Hof. 5.
15. és 14. 3. 5. Amen.

II. Az Isten népe az ő szabadulását, az I-
sten nevének dicsőségéért kéri kőnyörögében, v.
13. Dan. 9. 29. láfd Solt. 9. és 115.

LXXX. S O L T A R.

summa: Az Isten nyomorult Judabéi led-
elesésia keserveffen panaszkodván, kőnyörög a'
szabadulásért, engedelmeségnek fogadás titok-
vel.

Kérd: Mikor s' ki írta? Ecl. Az Ecl.

byllionai fogságkor, valaki a' fogoly próphéták között: vagy Jeremiás, ki megmaradt volt a' nyomorult közs néppel a' fogságban: mert ő íratta az egész nép képében a' Juda pusztulását, *Siral.* 1. 1. &c. mely Soltár éneklésére adatott az Alaph maradekainak.

Három Réfzei vannak.

1. Az Isten Ecclesiája könyörög a' meg halasztásért a' szabadulásért, v. 1. -- 4.
2. Sírálmaiban panaszkodik a' Juda nagy romlásán, v. 5. -- 7.
3. Könyörög az ő régi jó állapotjának helyre való állításáért, v. 8. -- 20.

Az 1. Réfzben ezek vannak.

I. Könyörgése az Isten népének: melyben könyörög 1. a' meg halasztásért, v. 2. ő Izraelnek pásztorá halgas meg, &c. Az Izraelen és a' Josephon, étti az Izrael maradekai, *Solt.* 78. 52. Az Izrael pásztorán érteik a' Jésus Christus (1) m. ő vezérlette a' pástábat az Izraelt, *Kijöv.* 13. 21. 1 Cor. 10. 9. (2) m. ő az Agyaloknak Ura, *Sid.* 1. 7. kiket ki küld az ő hűveinek őrtetekre, v. 14. kiket példáztak a' frigy ládán lévő Chedrubimok, *Kijöv.* 25. 22. Száml. 7. 19. (3) m. ő ama' jó pásztor, *Jan.* 10. 14. *Ezech.* 34. 22. 2. Könyörög a' szabadulásért, v. 3. 4. murad meg barátságodat, &c. t. i. ellenőféld ellen, kik azt kérdik, hol vagyon a' ti Istenetek, *Mich.* 7. 10. Az Ephraim Beniamin és Manassé az Izrael X. nemzetének, és a' Juda:

Juda fogságban lévő maradekai éni, *Solt.* 78.

II. Indító oka kérésének, v. 4. mert úgy szabadulunk meg, ha a' te orszádat (az az, a' te kegyelmes szabadításodat) meg-mutatod.

T U D O M Á N Y.

I. A' estben meg-jelent Istennek Fia, az Ur Jésus Christus, volt az O Testámentombeli nyomorult hűveknek is szabadító pásztor, v. 2. *Ezech.* 34. 22. *Ján.* 10. 14. *Sid.* 13. 20.

Oka. 1. m. ezt várta Juda és Izrael maradeka szabadulására, *Solt.* 14. 7. 2. m. ez az Atya Isten jubainak örökké való pásztor, *Sid.* 13. 20.

H a sz. I. Oka. Ennek pásztorága által idvezűltének tehát minden ő Testámentombeli hűvek és Szentek, *Csel.* 15. 11. *Sid.* 2. 9. 10.

II. Int. Ha ő a' mi pásztorunk. 1. Halgassuk az ő szavát, *Jan.* 10. 27. 2. Kövesítsük őt, *Jan.* 10. 27. 3. Maradgunk ő nálla, *Jan.* 6. 68. 4. Ajánlyuk neki lelkiünkets' testűnk, 1. *Petr.* 4. 19. *Indicson.* 1. m. legeltet minket a' kegyelemnek mezején, *Solt.* 23. 1. 3. 2. m. még az halálos veszedelemekben is vigasztal, *Solt.* 23. 4. 3. m. ha a' bűnök pusztáján tévelygünk felkeres, *Ezech.* 34. 16. *Math.* 15. 24. 1. *Pet.* 2. 25. 4. ha lelkiünk ismérteiben meg-fértődünk, bé kötöz s' meg-gyógyít, *Ezech.* 34. 16. *Hof.* 6. 1. 2. 5. m. halálunk óráján lelkiűnket magához veszi, *Csel.* 7. 59. *Luc.* 23. 46.

II. Noha az Ur Jesus Christus kegyelmes pásztor az ő népének, mégis sokszor az ő népét, az ő ellenségeinek pradárára kiadgya, s' az ő hozzá való jó akarattját ideig meg-csúsztatja, v. 2. - 4.

OKA. 1. Mert a' nép is nem halgatja sokszor az ő pásztorát szavát, Solt. 81. 9. 11. 2. m. nem követi mindenkor az ő pásztorát, Jerem. 6. 16. - 19. és 15. 7. &c.

HASZ. Oktat: Soha végképpen Isten az ő népet nem hadgya el, Solt. 94. 14. de ideig meg-sanyargatja s' kegyelmességét véle nem érezteti. K. 1. Mikor van az? 2. Mit kell akkor a' népnek cselekedni? Az 1. F. 1. mikor ellenség kezében adgya, v. 7. &c. 2. mikor könyörgésére menten meg nem felel, Salm. 3. 42. 43. 3. mikor a' szabadságot elveszté, v. 15. &c. Az 2. F. meg kell térni az ő pásztorához igaz pönitentia tartás által, Hof. 6. 1. 2. és 1. Petr. 2. 25.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az Isten népe panaszkodása az Isteni segedelem felől, v. 5. 6. 7.

II. Indító oka panaszolkodásának, v. 7.

TUDOMANY.

Oh nagy az Istennek haragja az ő ellenségre járó frigyos népe ellen, hogy azokat ellensége kezében adván, sok ideig nem felel meg könyörgésére, v. 5. - 7. Salm. 3. 42. 43.

OKA. Mers a' békeségnek idején a' nép is nem hallja az Isten fenyegetését s' szépgéleirét, Pild. 1. 27. 18. Jer. 8. 12.

HASZ.

HASZ. Okt. Haragszik tehát Isten az ő népre, mikor könyörgésére nem felel. Miert cselekedj az Isten? F. 1. hogy a' nép imérje meg magát, Hof. 5. 15. 2. hogy buzgóságot indítsa az ő népében, Esa. 16. 26. 3. hogy tudgyák meg mely kegyes Isten ellen vétet, Jerem. 2. 19. 4. hogy pönitentiaira való indulatokat indítsa szívében, Jerem. 31. 18. 19. 20.

A' 3. Részben ezek vannak.

I. Az szabadságért való könyörgés: a' hol vagyok, 1. a' könyörgés, v. 8. 2. annak indító oka, az (1) vétetik az Isten csuda cselekedetitől, mellyel az Izrael ki-botta Egyiptomból, s' meg-plántálta Canaában, v. 9. - 12. (2) a' népnek jelen való siralmas állapattjától, mellyben a' Isten az ellenségek pusztítására, v. 13. 14.

II. Könyörg az ő elébbeni állapattjának helyreállításáért: a' hol vagyok, 1. a' könyörgés, v. 15. 2. annak indító oka, (1) m. a' Jüda a' te kezédnek csemereje, v. 16. Jan. 15. 5. (2) m. meg-csemereztetett tűzzel, v. 17. 2. Chron. 36. 19.

III. Könyörg a' Jüda népének meg-támasztásáért: a' hol vagyok, 1. könyörgés, v. 18. az Isten job kezének férfiai, érti az Ecclesiást, melly a' Christusnak tagja, Eph. 1. 22. 25. és olly szerelmeles mint embernek az ő job keze, Eph. 5. 25. kinek könyörgök int Jüda, mint jó pásztorának. 2. a' könyörgésnek indító oka, (1) m. nem távoznak el te től, v.

30.

1. Solt. 13. 5. (2) m. a' te nevedet hívjuk segítségül, v. 19.

T U D O M A N Y.

Jóllehet az Ecclesia Isten előtt oly kedves s' kelemetes mint szép szűz; de még-is Isten az ő Ecclésiáját sokszor az ellenségnek pusztítására adja. v. 9. -- 14. Esa. 5. 1. -- 7.

O k A. Mert a' gonoszságnak vad egresét termi; Esa. 5. 4. Micsodák azok az egreszek lád Esa. 5. 8. 23. 1. Az igazságtalanság s' szegényeknek nyomorgatása, v. 8. 9. 2. A testi bátorság, v. 11. 12. 3. Az Isten fénygetésének megutálása, v. 18. 4. A hamiságnak szereteti, v. 20. 5. A' latroknak megigazítása, v. 23. 6. Az igaz igynek elfordítása, v. 23. &c.

Hasz. Okas. Félhet tehát az az Ecclesia a' hol ezek az egreszek teremnek, &c.

LXXXI. S Ó L T A R.

Summája. A' Prophéta az Isten népet inti az Istennek dicsőítésére, és az Isten képeben seddi az Izraelnek Istenül való elpártolására. K. Mikor s' ki írta? Fel: Minek uránna a' X. nemzetiség Jersoboám idejében bálványozásra hajlott volna, maradván csak Juda és Beniamin nemzet az Isten mellett: valaki a' Prophéták között írta, s' adatott az Asaphnak éneklésre, v. 1.

Két Részei vannak.

1. Inti a' népet az Istennek dicsőítésére a' remélke innep napon, v. 2. -- 6.

2. PA

2. Panaszolkodik Isten képeben az háládatlan Izrael maradvéká ellen, v. 7. -- 17.

Az 1. Részből ezek vannak.

1. Intés az Istennek dicsőítésére, v. 2. Éneklé-lyetek, &c.

11. Az Isten dicsőítéseinek módgya, v. 3. Vegyetek éneklő szerzőmokat, &c. K. 1. Miért akarta Isten, hogy az Izrael musika szerzői között is dicsőítse Isten. 2. Ma kellé az Isteni tiszteltetben musika? Az 1. Fel: 1. hogy ezzel a' pogányok tiszteltetlenségét elvonná, és ne kívánák azoknak muskájokat. 2. hogy azzal példázattá a' lelki örömet, (melyre hivattak az Izraeliták) jelen. 3. Az 2. F. Nem; 1. m. azok a' Cere-moniákhoz tartoznak. 2. m. ma, lélekben és igazságban akar Isten tiszteltetni, Jan. 4. 24. 30. m. az énekléshez. Sz. Pál nem számállja a' muskát, Colosi. 3. 16.

III. Ideje az Isteni dicsőítésnek, v. 4. Az ujjbólnak innepén, &c. lásd Levit. 24. 26. &c.

IV. Indító oka az Isteni dicsőítésnek, mert Isten rendelte, v. 5. 6. lásd Lev. 23. 24. Kij. 23. 17. Deut. 26. 16.

V. Ideje ez innepi Isteni tiszteltet rendelésének, v. 6. lásd Kij. 23. 17. Deut. 26. 16.

T U D O M A N Y.

Az hívek az Isten lelki és testi jó tetteimé-
nek emlékeztetésére, tartoznak nagy lelki örömmel
Isten dicsőíteni; és azért innepet szentelni, v. 2. 3.
4. Ilyen innep voltak 1. az Husvétli Bá-
rány, Kij. 13. 34. 2. Heteknek innepé-
Lev.

Levit. 33. 13. -- 15. 3. Leveleságak lanepe, Lev. 23. 14. &c.

Oka. 1. Mert az Isten jó-téteményinek örömmel való megteremtése kedves Isten előtt Terem. 8. 20. 21. Solt. 51. 23. 2. m. az ilyen örömmel való innepi-szentelés a' lelket Istenhez való hálá adásra ösztönözi, Kijöv. 13. 26. - 27. 3. m. utálatos Isten előtt az ő jó-téteményiről való feledékenységre, Luc. 17. 17. 18.

Hasz. I. Okt. 1. Csak Istennek kell tehát innepet szentelni. (1) m. Isten minden jóknak adója, Jac. 1. 17. (2) m. Isten teremtette az embert, Kijöv. 20. 8. - 11. 2. Ma is tehát az Ur János lelki jó-téteménynek emlékeztetése, az Ecclesiának Innepet kell szentelni, és azokban ő Felségét örömmel tisztelni: minéműek, Karácson, Husvét, &c. Lásd az én Dórnaiamat, Dem. I. Epiphantias, &c.

II. Feddi. 1. Azokat kik az Istenen kívüli, a' teremtett állatoknak is innepet szentelnek, &c. 2. A' hereszttyeeket kik Istennek szentelnek ugyan innepet; de nem félekben és igazságban s' lelki örömben; hanem a' testnek kívánságának gyakorlásban, ételben italban, buja ruházatban; járdásokban, &c. mellyetile az Apostol 1 Cor. 1. 7. 8.

III. Int. Szentségtől Istennek innepet, 1. Igazságban s' tiszta életben, 1 Cor. 5. 7. 8. 2. Az Isten jó-téteményének háladással való emlékeztetésben, Kijöv. 13. 26, 27, 28. Am.

A'

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Isten képeben hűn a' Prophéta Izrael az Istenhez való engedelmességre s' az Isten tiszteltetésére, v. 9. Halgald én népem, &c. Szolott Isten a' népnek a' törvény ki-adatkor, Kijöv. 20. 1. &c.

II. Intés a' néphez: a' hol vagyok, 1. az intés, v. 10. Ne legyen teneked idegen Istened, &c. 2. Annak indító oka. 1. m. a' tenger alól meg-fizabadítottalak, v. 7. 2. m. a' tenger mellett, a' nyomorúságban hozzám kláltván meg-halgtattalak, v. 8. lásd Kijöv. 14. 10. &c. 3. m. a' Meribáóál meg-pro-báltalak tégedet álhatatlanságodban, de el nem hattalak álhatatlanságodért, Kijöv. 17. 1. &c. 4. m. minden jösköl bé-ütlelek tégedet, v. 11.

III. Az Izraelnek Isten ellen való engedetlensége, v. 12. E' sokszor lőn kiváltképpen. (1) Mikor a' pusztában borjut otözt, Kijöv. 32. 34. (2) A' Birák idejében, Birák. 2. 2. &c. (3) Jeroboám idejében, 2 Király. 12. 28.

IV. A' nép engedetlenségének büntetése, v. 13. az az, Isten igaz hiteltiből, az ő magok büntetésére, magoknak hatra; hogy az Isten törvénye szeréntélni nem akart, Dent. 29. 19. 20.

V. Az Isten jó-téteményiről való meg-fosztatása Izraelnek engedetlenségeért, v. 14. - 17. Ha az Isten halgatta volna Izrael. 1. Előleiségi Isten ő előtte meg-alázta volna, v. 15. 2. Előleiségi őnélk hazudtak volna, v.

16.

16. az az, kényszerítve magát meg-aláz-
ván, Izrael alá hódolt volna s' tisztelte volna.
3. Minden életére tartozó szükséges javil-
val meg-elégítette volna, v. 17. láld, Lev. 26.
3-10.

TUDOMANY.

I. Az Istennek frigyos népe mikor az Isten-
nem halgattya, parancsolatis meg nem tartya;
hanem az Isten haládatlanul el-hagyván az ő
szávének kívánsága szerints jár: Isten is azt el-
hagyja, lelki s testi javaitul meg-fosztja s' el-
lenség kezébe adgya, v. 9-17. Deut. 18. 15. &c.
és 29. 19. 20.

O K A. 1. Mert az Isten utálók meg-
vetettek, 1 Sam. 2. 30. és 31. 32. 2. m. a
kérvélyeknek Isten ellenek áll, 1 Pét. 5. 3.
az illyek pedig kérvélyek, Ésa. 37-29. láld,
Sols. 74. és 78.

H A S Z. 1. Oktat. A' nép ad tehát há-
lágatalanságával okor hogy Isten el-veste, Jer.
15. 6. Mikor van az? F. 1. Mikor bál-
ványozásra hajol, Kijöv. 32. 4-8. 2. Mi-
kor az Isten beszédét meg-utálja, Jer. 6. 19.
3. Mikor az Isten parancsolatainak nem en-
ged, Hof. 9. 17. 4. Mikor az Isten szol-
gait nem retti, nékik nem hiszen, 2 Chron. 36.
16. 17. &c.

II. Int. Ezeket távoztassuk el, ha azt a
karjuk hogy Isten meg ne vessen, &c.

II. A' miképpen hogy az Isten népe boldog-
ságának oka az ő Istenhez való háládatossága s'
engedelmesége: úgy minden boldogtalanságá-
nak

nak oka, az ő engedetlensége s' törvénytelenége,
1. 14. - 17. Jer. 26. 17.

O K A. I. Mert Isten az ötet tisztelőket,
fok javával meg-tiszteli, 1 Sam. 2. 30. példa
Joleph, Terem. 39. 9. láld cap. 41. 40. 2.
m. Isten lakik s' jár az ötet tisztelők között,
Lev. 26. 11. 12. de az engedelmentől el-
megyen, Hof. 5. 15. &c.

H A S Z. Oktat. Innen meg tudhatol, mi
légyen oka, az Isten népének boldog vagy
boldogtalanságának: nem Isten; hanem az
ember, Jer. 15. 6. és Hof. 13. 9. &c.

LXXXII. SOLTAR.

Szóműjs: Dávid meg-jelentvén a' Magi-
strátusoknak hogy Isten áll az ő gyűlekezeteiben,
feddi őket törvénytelenységéért s' a' szegények
nyomorgatásáért: és egyszer s' mind inti őket az
ő igaz ítéletre, kemény fenyegetés alatt. K. Mi-
kor írta? F. Mikor Doégtről, Saulnak bé-
vádoltatott és az ő Tanácsiuul halálra ítéltetett
volna: s' annak utána, Asaphnak adatott az
éneklésre, v. 1.

Két Részei vannak.

1. Istennek jelen léte a' Magisztrátusok közt,
és azoknak meg-feddetésük, v. 2-7.

2. Könyörög a' Prophetá s' genosz Biráknak
meg-ítéltetéséért, v. 8.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Istennek jelen léte a' Magisztrátusok gyűle-
kezeteiben, v. 2. Az Isten áll, &c. Kérd. 1.

Kik

Kik értenek itt az Istenek gyülekezésén? 2. Kicsoda az az Isten, kikneknek gyülekezéseiben áll? 3. Mikképpen mondatik ott állani? Az 1. F. A' Magistratusok, kik az Isten nevében s' képében ülnek, *Deut. 1. 17. és 2 Chron. 19. 6. és így tisztekre nézve mondatnak Isteneknek, mivel Isten képét kell viselniük, 2 Chron. 19. 6. lásd v. 6. Az 2. F. Istenek Fia, ki meg ül mindeneket az ő sziveknek gondolauya s' cselekedeti szerint Jan. 5. 21. Solt. 50. 10. Az 3. F. Az Ur Jesus Isten-sége szerint áll a' jó Birák között. 1. Javulván azoknak itteleket; a' gonoszok között pedig vigyázván s' meg-győzván azokat gonofságokról lelkek ismerésiben, mint *Csel. 4. 6. 16. 2. Azoknak igyekeket fel-vénvén kiket a' gonosz Birák meg-nyomorítanak, s' igyekeket fel nem veszik, Solt. 146. 7.**

II. Feddés az hamis Biráknak: Kettőről feddi. 1. hogy hamisnak ülnek, a' szegénynek igaz itellet nem tételeznek, v. 2. 2. hogy az iteleiben személyt néznek s' aján-déként ülnek, v. 2.

III. Intőket: 1. hogy a' szegénynek tegyenek igaz itellet, v. 3. 2. hogy a' meg-nyomorított ártatlant, igazítsák meg, v. 3. 3. hogy az özvegyet s' árvát a' kegyetlenek kezéből szabadítsák-meg, v. 4.

IV. Pirongattya oktatatlanságokért, v. 5. Nem tudnak semmit, &c. az az, tisztekhöz illendő tudományok nincsen, az Istentörvényt szerint nem tudnak ülni, melly miatt el-vész

vész az Ország, *Hof. 4. 7. Péld. 29. 16.*

V. Indító ok az igazságitelre: mellyel indította őket az igaz iteleire. 1. az ő méltóságok: m. Isten Fia's Istenek e' földön, v. 6. 2. az ő halandóságok: m. ha olly méltóságok is tisztekre nézve; de ugyan meg-halnak s' iteleire kell menniek, mint egyéb embereknek, v. 2. 2 Chron. 5. 10. K. Ma az Új Testamentumban a' Magistratusok mondatnak Isteneknek tisztekre nézve? Fel: Ugy 1. m. ma-is szól azoknak Isten, és el-küldi őket mint Mestert, *Rom. 13. 1. 2. m. Idvénőkön úgy nevezi őket, Ian. 10. 34. 30. m. ma-is Isten szolgál, mint régen Mozes, a' nép között ülvelvén az Isten képét, Rom. 13. 4. 4. m. az Antichristus azoknak veti magát ellenében, 2 Thes. 2. 4.*

TUDOMÁNY.

1. Isten minden rendbéli Magistratusoknak gyülekezésében jelen legyen, s' vizsgálja azoknak tanácskozásokat, s' itelleket, v. 1. - 4. 2 Chron. 19. 6.

OKA. 1. Mert mindenütt jelen van s' vizsgálja az embereknek gondolauyokat, s' vezérezéseket. *Solt. 139. 1. - 4. 2. m. kinek kinek az ő cselekedetek szerint fizet-meg, 2 Cor. 5. 10.*

HASZ. I. Oktat. Félelemmel kell tehát a' Biráknak széket ülni: mert jelen van Isten *Gen. 28. 17.*

II. Feddi. Azokat a' Birákat, kik mind Isten Istent félelem nélkül ülnek a' tanácsban.

Luc. 18. 1. 2. *Illyek* 1. Az hamissan itilők,
 v. 2. *Esa.* 5. 23. 2. A' személy válogatók,
 v. 2. *Dent.* 16. 10. 3. Az ajándékért itilők,
ibid. 4. A' latrot pénzért meg-jámborítók,
Esa. 5. 23. 5. Kik a' latrot érdemek sze-
 rőt meg nem büntetik, *Péld.* 17. 7. &c.

III. *Inti.* A' Birákat: 1. Félelemmel
 ilyennek Isten nevében székelt, 2 *Chron.* 19.
 6. 2. Igazán ilyennek. 3. Az özvegyet
 átvát, meg ne nyomorítsák; hanem azt oltal-
 mazzák igazságában. 4. Az igazat s' ár-
 tatlant őrizték, s' a' latrokat meg büntet-
 sék, *Solt.* 107. 8. *Rom.* 12. 4. 5. Ajándé-
 kért ne itéllyenek, *Kijöv.* 23. 8. 6. A' gyill-
 kosul pénzt ne vegyenek, *Num.* 35. 31. 7.
 A' parázna bért ne szeressék, *Hof.* 9. 1. &c.
 Indítsák ezek: 1. m. Isten képeben ily-
 nek, 2 *Chron.* 19. 6. 2. m. szímet adnak fá-
 rságokról, *Luc.* 16. 1. 2. 3. m. ha bünté-
 gessék létsznek, jutalmat vésznek, *Matt.* 25.
 20. 23. Amen.

II. A' melly Országban városban vagy falu-
 ban, tudatlan és hamissan itilő Birák vannak,
 az az ország, város s' falu el-vész, v. 5.

OKA. 1. Mert ott kiki azt cselekedzi a'
 mit akar, *Birák.* 17. 6. 2. m. ott a' nép I-
 sten s' törvény nélkül él, 2 *Chron.* 15. 5. 6.
 3. m. ott a' jók a' gonoszoktól el-nyomattat-
 nak, *Psal.* 94. 3. 4. 5. &c. 4. m. ott min-
 den dolog pénzért s' ajándékkal igazgatatik,
Ma. 5. 20. 23. 5. m. ott nincs a' ki igaz
 bíráltat legyen, *Ierem.* 5. 1. lásd *Solt.* 55. pag.
 265. 68. 12. pag. 65.

III.

III. A' kegyes és Istenselő Magistratusok
 tisztokra nézve Istennek fiait és Isten képét viselő
 méltóságok az Országban s' Republicában, v. 6.
 2 *Chron.* 19. 6.

OKA. 1. Mert Isten ő általok uralkodik,
 s' itil az országban, *Péld.* 8. 15. 2. m. a' kik azo-
 kat meg verik Istent verik meg, 1 *Sam.* 8. 7.

Hasz. 1. Oktat: Nagy méltóság tehat
 Isten s' világ előtt a' Magistratuság, &c.

I. *Inti.* 1. A' Magistratusokat, köves-
 sék Istent, ha Isten képei. 1. Mint Isten,
 igazságot szolgáltatának, minden személy
 válogatás nélkül. 2. Az igazakhoz s' ár-
 tatlanokhoz irgalmasok legyenek. 3. Az
 özvegyeket ártatlanok s' jövevényeket ol-
 talmazzák. 4. Az hamissakat meg-bűn-
 tésék azoknak pártját ne fogják, &c. II.
Inti a' Községet, A' Magistratusokat. 1.
 Becsüllyék. 2. Féllyék. 3. A' mivel né-
 kiek tartoznak meg adgyák, *Matt.* 22. 21.
Rom. 13. 7. Amen.

IV. Jölehet a' kegyes s' Istenselő Magistra-
 tusok Istentől nagy méltóságban helyheztek e'
 világon: de nek-is szüntén úgy mint egyéb emberek
 halandóság alá vettek s' meg halnak, v. 7.
Példa Moses, Josaf, Gedeon, Samson, Samu-
 el, Dávid, Salamon, &c.

OKA. 1. Mert ök-is bűnös Áfsonyi
 állattal születtetett emberek, *Jób.* 14. 1. 2.
 m. ök-is verkeznek, a' véteknek pedig sol-
 gya az halál, *Rom.* 6. 23.

HA SZ. 1. Okt. Noha halandók a' jó s'
 R kegyes

kegyes Magistratusok is; de ugyan Isten há-
ragjának vagy a' következendő vesze-
demnek jele, mikor azokat szedegeti Isten,
2 Kir. 22. 20.

II. Inti, a' Magistratusokat: ugy urál-
kodgyanak, hogy Isten előtt kedvetlállyá-
nak mind életekben s' mind halálokban: s'
követséik Samuelt, 1 Sam. 12. 3. mert űk is
meg-halnak szám adásra mennek, &c. s' a'
gonosoknak 133; a' jóknak űröm léscen jutal-
mok, Matt. 25. 19. -- 30.

A' 2. Részben ezek vannak.

1. Kőnyörgés a' gonosz Birák ellen, v. 8.

2. Indító ok, v. 8. mert te bírod mind a'
pogány népeket, az az, mert uralkodol min-
den népeken e' földön és azoknak minden
Magistratusin. Peld. 11. 1,

T U D O M A N Y.

Mikor gonosz s' Istentelen Magistratusok tör-
vénytelenül uralkodnak a' földön, akkor az or-
szágoknak, városoknak s' falunak lakosai, azok ellen
Istent litöl bírólul hihattják, v. 8. 2 Chron. 24.
22. Solt. 43. 1. és 94. 3. 4. &c. Jer. 26. 15.

OKA. 1. Mert Isten az egész földnek litöl
bírája, Terem. 17. 25. 2. m. az nyomorult-
aknak igyét fel-velsi, Solt. 12. 6. 3. m.
az özvegyeknek árváknak s' jövevényeknek
Atya az Isten, Solt. 68. 6. és 146. 7.

H A s z: 1. Rattenis. Rettenyének meg
az bamis Birák: mert Isten perel űvélek, ha
világi ember nem perelhet, Solt. 50. 21. 22.

II. Inti az illyen Birákat, követséik ama'
gonos

gonosz Bírót az igazalmasságban, Luc. 18. 3. 4.
mert könnyebben léscen dolgok az itélet-
ben. &c.

LXXXIII. S Ó L T A R.

Summája. A' Prophéta panaszkodván az
Isten népe ellenséginek gonofságokról, kőnyörög I-
stennek azoknak veszedelmekért. K. Mikor
s' ki írta? Fel: Josaphát idejében, edgy a'
Prophéták között, mikor Juda ellen a' sok
gyűlevész pogányság fel-gyűlt volna, 2 Chro.
20. 3, mert ez a' Soltár a' Josaphát kőnyörgé-
sével meg edgyez: melly az Asaph maradé-
ktnak adatott éneklésre, v. 1.

Két Részje vannak.

1. Panaszzkodás az Isten népe ellenséginek
tanáskozásán felöl, v. 2. -- 9.

2. Kőnyörgés az ellenségnek meg-szegyenit-
teséjért, v. 10. 19.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Isteni segedelemnek ohajtása v. 2. U-
ram ne halgass, &c. halgatni moodatik Isten

(1) mikor a' kőnyörgésre nem felel menten.

(2) mikor a' segedelemet halasztja, Solt. 13.
v. 1. 2.

II. Indító oka. 1. mert imé a' te gyűlöld-
id ellened fel-fuvalkodnak, v. 3. 2. m. a'

te néped ellen állnok tanácsot tartanak, v. 4.

3. m. te ellened szövetséget köttek, hogy a'

te neved mi közöttünk ne is emlékecsék, v.

5. 6.

III. Az ellenségnek előszamlálása v. 7. 8. 9. TUDOMANY.

I. Az Ur Isten mikor az ő népének ellenségeit tanácskozáskorban ideig elő bocsátta, s' az ő népet azoknak kívánságokra kiadgya, a' nép úgy gondolkodik hogy Isten halgat, és őtet magától elvetette, v. 2. Solt. 44. 25. és 13. 1. 3.

OKA. 1. Mert a' nép is sokszor úgy viselti Istenhez magát, mint ha nem hallaná az Isten hívogatását, Peld. 1. 27. 28. 2. mert úgy hozza a' népet az ő maga ismérőire, Hos. 5. 15. és 6. 1. 2. 3. m. úgy indit bennük megterékre való indulatokat, Esa. 26. 9. 16. Jer. 31. 18. 19. &c. lásd a' 13. és 44. Soltárt. pag. 67. 217.

II. Valakik az Isten frigyos népe ellen tanácskoznak és hadakoznak, azok Isten ellen támadnak s' tanácskoznak. v. 4. 6. Solt. 74. 10. Esa. 37. 29. 1 Sam. 17. 41.

OKA. 1. Mert az Isten népet kergető s' szidalmazó, a' Christust kergeti, Csel. 9. 5. és Esa. 37. 29. 2. m. Isten jár az ő népe közt Lev. 26. 11. 12. és a' ki azt bánta, az ő szemefényét piszkállyá, Zach. 2. 11. 3. mert Istenért szenved az Isten népe, Solt. 44. 23. Mat. 5. 11. és 10. 18.

Hasz. I. Oktat. Megszégyenülnek tehát kik az Isten népére támadnak Pharaoval, Kijöv. 14. 21. Senacheribbel Esa. 37. &c.

II. Vigasztal. Isten hívei örüljének mikor Istenért szenvedtek: mert Isten edgyűt szenved veletek, 1 Pet. 4. 13. 2. m. a' Christussal

stussal ha szenvedünk, ő velle edgyűt megdicsőítetünk, Rom. 8. 17.

III. Az Isten frigyos népe ellensége, hollehet nemazettel, erkölelet, tudományal s' vallással küldömböznék, (azért egymást gyűlölik) mindazáltal az Isten népe áldásaében meg edgyeznek, v. 7. 8. 9. Így a' Sídók Herodes s' Plláus, meg edgyezének a' Christus halálában, Mat. 27. 1. &c. Pharisausok s' Saduceusok, Mat. 21. 34. &c. olyak mint a' Sámson tókái, Bírak. 15. 4. 5.

OKA. 1. Mert miképpen a' Christus sok népekből gyűjti az ő Ecclesiáját, Jelen. 5. 9. úgy a' Sátán sok népeket támaszt az ellen: minémű a' Góg és Mágóg, Ezech. 38. 1. &c. és Jelen. 20. 78. 2. m. az Afiszonyi állat magva ellen, mely a' Christus s' az ő Ecclesiája, mindenkor hadakozik a' kigyó magva, mely az hitetleneknek gyűlekezete, Terem. 3. 15. Jan. 12. 7. 19.

Int. Illyenkor ne esünk kétségben. (1) m. elhőkölvén Abelt Cain: Jácóbot Elau, &c. áldozte, Gal. 4. 29. (2) m. ha ők sokkal vannak is: de többé vagyunk mi, 2 Kír. 6. 16. (3) m. megneveli Isten azokat és elveszti, Solt. 2. 1. 2, 3. 4. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Könyörgés az ellenség veszedelméért, v. 10. 11. Cselekedgyél úgy veliek, &c. lásd Bírak. 4. 15. és 2. 13.

II. Indító oka kérésének: mert azt mondják, bírnak örökségül az Isten hájleik, v. 13.

III. *Módgya veszedelmeknek.* 1. Tegyed őket olyakká mint a' lápta, v' 14. 2. Szélezd el őket mint a' szél a' pozdorját, v. 14. 3. Emélsz meg őket mint tűz az erdőt, v. 15. 16. 4. Tölts bé orczájokat gyalázattal, v. 17. 18.

IV. *Vége ez ő kívánságoknak.* hogy a' te nevedet keressék meg, v. 17. 19. az az, ismerjék meg hogy ő nállók hatalmasb vagy.

T U D O M A N Y O K.

Lásd azokat mellyek vannak az 79. Soltásban part. 2. pag. 371.

LXXXIV. S Ó L T A R.

Summája. *Dávid meg-fosztatván az Isten gyülekezetitől, azoknak boldogságokat írt le, kik ott az Isten dícsírhetik, és buzgóságosan könyörög, hogy Isten őket vigye vízfűszá. K. Mikor írta? F. Vénségének idején, mikor Absolontul a' fiaitul üldöztetnék, 2 Sam. 15. 25. és a' Kóréh fiainak énekléste.*

Két Részzei vadnak.

1. *Az Isten Sátorának gyönyörűsége s' annak kívánsága, v. 2. - 8.*

2. *Buzgó könyörgése Dávidnak, hogy Isten őket az ő Sátorába vigye vízfűszá, v. 9. 13.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *Az Isten hajlékának gyönyörűsége, v. 2. az Isten hajlékán ért az hívek gyülekezett, Solt. 24. 3. és 15. 1. 2.*

II. *Kívánsága Dávidnak az Isten hajlékában,*

v. 3.

v. 3. az az, nagy kívánsággal kívánok lenni a' Szentek gyülekezetiben, Solt. 42. 7. 3. 2 Sam. 5. 25.

III. *Az ő boldogtalanságának le-írása, v. 4. az az, boldogtalansabb vagyok a' verébnél és fecskénél, kiknek vagyon házok melyben költenek; ők még a' te hajlékid környül-is, meg-cogedestik nekik fészket rakni; de én a' te házárdul el-ekefzettem.*

IV. *Boldogságok azoknak kik lakoznak az Isten házában s' dícsírhetik Istent, v. 5. 6. A' hol. (1) Erti a' Papokat s' Lévnákat, kik éjjel nappal az Urnak szolgálnak vala a' Sátorban rendel, Kijöv. 27. 21. Lev. 8. 35. 1 Sam. 3. 3. Solt. 134. 1. (2) Erti a' köz népet kik feregenként mennek vala fel a' Sátorhoz az Isteni tiszteletre, v. 7. 8. Siral. 1. 4. Kérd. 1. Micsoda víz nélkül való völgyek voltak azok? 2. Micsoda kútak voltak azokban? Az 1. Fel. Mivel Judea hegyes s' völgyes föld volt, Solt. 65. 13. 14. értetnek azok a' víz nélküli való völgyek, mellyeken egész Judeából elszendőként a' nép Jerusalemba fel-megyén vala, nagy szomjúságot szenvedvén azokon, mellyet az Isten tisztelestinek kívánságáért el-szenvednek vala. Az 2. Felel. Voltanak azok a' kútak, mellyeket az Jerusalemba, alá s' fel menő népek ásának vala, mellyekben Isten bocsátott eső vizeket, hogy azon alá s' fel járók szomjúságokat enyhíthetnék.*

T U D O M A N Y.

R 4

1. Nagy

I. Nagy keferű-e legyen a' jó léleknek mltkor az Isten Szent Gyűlékezetiül el rekesztetik, s' ott az Isten nem dicsírheti, v. 2, 3, 4. Lásd a' 42. Solt. v. 2.

II. Boldog lelek az, a' ki az Isten az ő lelkének s' testének szabadságával tisztelheti és dicsírheti, a' gyűl. kezében. v. 5. 6. Solt. 122. 1. &c.

O K A. 1. Mert Isten vagyon azzal az emberrel, Lev. 26. 11, 12. Matt. 18. 20. 2. m. az ő lelkének ottalál tellyes vigasztalást az Isten belsőében, Solt. 119. 92.

HASZNA. I. Oktat. Boldogtalan lelek tehát az, a' ki a' Izenek gyűlékezeriből ki rekesztetik, vagy czégéres bűnel miat, 1 Cor. 5. 1. - 5. vagy az ellenségek üldözése miat, mint Dávid, &c. mert meg fosztatik lelki eledelétől, Amos. 8. 10. 11.

II. Int. 1. A' kiknek vagyon szabadságok az Isten dicsíretire: ne mulassák el a' Izenek gyűlékezeti, Jid. 10. 25. 1. m. Gyönyörűség dolog Isten dicsírni a' Izenekkel edgyütt, Solt. 122. 1. &c. 2. m. Nagy keferűséggel illetetik a' lélek mikor annal meg fosztatik, Solt. 137. 5. 6. II. A' kiknek nincs ilyen szabadságok. 1. Hírsák meg Dáviddal, Solt. 120. 5. 2. Ohajusák azt Dáviddal a' könyörögjenek azért: mert meg halgattya Isten s' meg-örvendezeti űket, Solt. 42. 12.

III. Valakik az Isten tisztelésében gyönyörködnek, az okat semmi akadályok, annak gyakorlásában, meg nem akadályozhatják, v. 7, 8.

O K A.

O K A. 1. Mert az Isten igjének kívánása buzgóságot indit azokban, Luk. 24. 32. 2. m. olyan azoknak szívokban az Isten igjének ereje, mint a' tűz, melly minden véle ellenkező dolgokat meg emész, Jer. 20. 9.

H A SZ. Oktat. Sok akadályok vannak tehát az idvességek útában, mellyeket a' kegyes léleknek meg kell győzni: mert erőszakot kell ám szenvedni az Isten országnak, Matt. 11. 17. Másodák azok az akadályok? Fel. 1. Az hamis Prophéták, Mat. 24. 24. 2. A' sátannak fok ostromlái, 1 Petr. 5. 8. 3. A' világnak gyönyörűségi gazdagsági, 2 Tim. 4. 10. Matt. 19. 22. 23. 4. A' Christust követőknek szegénysége k, Jan. 7. 18. 5. Az hiveknek üldöztetése k, Jan. 25. 19. 20. és 16. 1, 2, 3. 6. A' sok nyomoruságok, Csel. 14. 22. 7. Ehség s' szomjuság, Matt. 12. 1. 8. Világi borsalmatóságok, Matt. 13. 22. 9. Fogtság s' halál a' Christusért, Jan. 16. 1, 3. Jelen. 2. 10. Mind ezeket el kell hárítani. 1. Könyörgéssel, Csel. 4. 29. 30. 2. Békéséges tűréssel, Luc. 21. 16. - 19. 3. Hiübeli hitbatalossággal, Rom. 8. 35. &c.

A' 2. Részben ezek vannak.

A' szabadulásért való könyörgése Dávidnak, a' hol vagyon: 1. a' könyörgés, v. 9. 2. Indítóka. (1) a' te megkent királyod orczájáért, v. 10. az az, az Ur Jesus Christusért, ki örök időnek előre az ő Ec-

R s' csefi.

cléfiájának királyává s' közben járójává fel-
kenetett Isteni személyére nézve, *Esai.* 61.
1. (2) *m.* job Istenhez ő házában dicsírt,
mint ezer nap a' gonoszokkal lenni, v. 11.
(3) *m.* mint a' nap az ő világgával az embert
meg-világosítja s' vidámlítja: ugy Isten
meg-vidámlítja s' meg-világosítja kegyel-
mével a' lelket az ő házában, v. 12. (4) *m.*
mint a' pais az el-lőt nyitult oltalmazza az
embertestét, ugy Isten hatalmával őrzi az ő-
vét, v. 12. *Solt.* 17. 8. 9. &c. (5) *m.* min-
den jóval meg-áldgya azokat kik ártatlan-
ságban tisztelik Istent, v. 12. (6) *m.* bol-
dogok kik Istenben bíznak, v. 13.

T U D O M Á N Y.

1. Valakik nagy buzgósággal tisztelik Istent
az ő házában, azokat Isten őrzi, oltalmazza, és
lelki testi kegyelmével meg-áldgya, v. 10, 11, 12.

OKA. 1. Mert Isten azoknak igéri ma-
gát minden áldással, *Lev.* 26. 3. - 12. 2.
m. azoknak közepette lakozik Isten, *Solt.*
46. 6. 3. *m.* a' ki azokat bántya Isten
bántya, *Zach.* 2. 12. 4. *m.* azokat tisztel-
tet meg Isten, még az ő ellenségivel is,
példa Josoph, *Terem.* 39. 9. lásd 41. 40.

H A S Z. 1. Oktat. El-veit tehát Isten ma-
gátul az ő népét, ha ő Felségét nem tiszteli,
Hof. 9. 10. *Matt.* 21. 43. &c.

11. Int. Tisztellyük tehát Istent az ő há-
zában. 1. *m.* ugy léfzen mi paisunk. 2. *m.*
ugy léfzen mi ispunk, *Malac.* 5. 2.

11. A' kegyes és Isten diadalmában győzör-
kedő

kőő lélek, inkább kíván egy nap az Isten házában
lenni; hogy nem a' világ fiainak társaságokban
ezer nap lakozni, v. 11.

OKA. 1. Mert az Isten házában az Isten
igiretivel lelkét táplálja s' vidámlítja; de az
hitetlenek gyűlekezetiből lelkét győrti. 2. *Per.*
2. 8. és azoknak gonosz erkölcsökkel lelkét
meg-sérti, 1. *Cor.* 15. 33. 2. *m.* az Isten há-
zában Istennel jár; de a' világ fiainak gyűle-
kezetiben Istentől el-szakadna Dámmál,
2. *Tim.* 4. 10. &c.

H A S Z. 1. Feddi azokat kik a' gono-
szoknak társaságokat fellyeb becsülik az I-
sten házából: s' inkább kívánnak egy nap a'
zokkal lenni, mint az Isten házában egy o-
ráig lenni. Illyenek. 1. Kik egy kis ven-
dégiségért s' világi szorgalmazásáért az I-
sten igéjének halgarását el-mulattják, *Matt.*
22. 5. 2. Kik Istent világi jokért el-ha-
gyák Dámmál, 2. *Tim.* 4. 10. 3. Kik az
hitetleneket s' világ fiát fellyeb becsülik
mint az Isten fiát, &c.

11. Int. Minden világi dicsőiségnél be-
csülyük fellyeb az Istent s' az ő szent Gyű-
lekezeit, s' gyakoroljuk azt: mert ott la-
kozik velünk ez életben. *Matt.* 18. 20. &c.

LXXXV. S O L T A R.

Summája. A' Juda nemzete diosirván Istent
a' Babylonból való ki-szabadításáért, panasz-
szokodik Jók szenvedéséről, alázatosan könyö-
rög, hogy Isten ennek miadna is oltalmazza, és
lelki

lelki s' testi áldásával áldgya-meg földöket. K. Kí s' mikor írta? *Pol. Edgya' Propéták között, mikor Antiochustul a' sidók háborogtatásának: s' ádatott a' Koréh fiainak ének; léscse. v. 1.*

Két Részei vannak.

1. Háláddal emlegetvén az Isten szabadítását a' Juida, könyörög hogy az Antiochus kegyetlenségétől is szabadítsa-meg, v. 2. - 8.

2. Bizodalma Judának az Isten szabadítására és a' Christus eljövételéről, v. 9. - 14.

A' 1. Részben ezek vannak.

I. Háláddal emlegeti a' Juida az ő Babilóniából való ki-frehabadítását: a' hol vagyons:

1. A' szabadítás, v. 2. 2. Ennek a' szabadításának indító oka. (1) Az Istennek jóakarata s' irgalmassága, v. 2. (2) Az Istennek, népéhez való meg-engeztetése, 13. 4. mind kettőtől élve foglalja, Jer. 29. 10. 11.

II. Könyörög az Isten szabadításának megújításáért: a' hol vagyons: 1. A' könyörgés, v. 5. 8. 2. Indító oka: mert te nem mind örökké haragzol, v. 6. lásd Solt. 103. 8. 9. 3. Vége könyörgésének, v. 7. hogy a' te néped te benned örvendezzen, az az, dicsőítsen tégedet, Solt. 50. 15.

TUDOMANY.

I. Az Istennek frígyes népe, az ő ellenségétől való meg szabadítását, egyedül az Istennek irgalmasságának s' bűnbocsátó kegyelmességének tulajdonítsa, v. 2. 3. 4.

OKA.

OKA. 1. Mert Isten csak az ő irgalmasságából cselekezik ilyenkor a' mit cselekezik, az ő népével, *Esa. 48. 10. 11.* 2. m. Isten hajthatja-meg az ő ellenségeinek szívét, *Nehem. 2. 5. 8.* 3. m. csak Isten segí gvenítheti meg az ő népének ellenségét, *Kdsz. 14. 25.* 4. m. nem maga; hanem Isten erejével szabadul ilyenkor az Isten népe, *Solt. 44. 2. 4.*

Hasz. I. Feddi azokat. 1. Kik a' szabadulást magok erejének s' okosságának tulajdonítják. 2. Kik az Isteni szabadulást háláddal nem emlegetik, &c. *Luc. 17. 18. 2*

II. Int. 1. A' mi ellenségünkől való szabadulásokat, Isten jóvoltának tulajdonítsuk. 2. Azért Istennek hálákat adgyunk: mert azt kívánja Isten, *Solt. 50. 15. &c.*

II. Az Isten népének az a' meg szabadítására után, Isten aláztatossan kell kérni, hogy továbbra való haragját tegye-le, és az ő szabadító kegyelmét ő rajtok taris a fen, s' minden rájuk jövő ellenségektől védelmezze, v. 5. 8.

OKA. 1. Mert minden nap vétkezünk, *Jac. 3. 2.* minden nap kérni kell az Isten bűnbocsátó kegyelmének meg-újítását, *Matt. 6. 12.* 2. m. noha Isten az ő egyház adott kegyelmét, az ő népétől el nem vonja, *2 Sam. 7. 14. 15.* de sokszor úgy megtartóztatja, hogy ne érezzük, *Solt. 51. 14.* 3. m. a' zörgetőknek s' könyörgőknek nyitjuk meg az Isten kegyelmének ajaja, *Matt. 7. 2. &c.*

R7

Hasz.

HASZ. I. Oktat. Nem elég tehát a' békességért könyörögni s' azt meg nyerni; hanem annak meg-maradásáért is kell könyörögni, &c.

II. Imt. Marasztuk-meg nálluk az Istent s' az ő szabadtását, ha meg-nyertük. Míképpen? P. 1. Szent élettel, Solt. 18. 26. 1 Petr. 1. 15. 2. Könyörgéssel, Luc. 24. 29.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. A' könyörgésre való jó válasznak bizodalmas várása: a' hol vagyon: 1. A' könyörgésre való feleletnek várása, v. 9. meg-hallom, &c. 2. Annak oka: mert békeiséget szől az ō népének, v. 9. az az, lelki s' testi jókat ad néki. 3. Vége a' meg-halgaatásának, v. 9. hogy ne térjenek a' bolondságra, az az, az Isten törvényének meg-rontására, és a' bálványimádásra, melly bolondságunk mondatik, Jerem. 3. 1. 4. Esa. 44. 9.

II. Vigasztallja magát az Isten népe az Isten szabadtásával: a' hol vagyon: 1. az Isteni szabadtás, v. 10. 2. annak vége v. 10. hogy lakozzék a' dicsőség a' mi földünkön, a' dicsőségen érti, (1) a' Jüda földének boldog állapotját, mellyet el-vesztett vala, Siral. 5. 15. 16. (2) az Judabéli Ecclesiának dicsőségét, a' második Templomra nézve: melyben a' Messiás meg-jelenet, Hag. 2. 10. (3) a' Messiásnak testben való meg-jelenését Joh. 1. 14.

III. Gyámolcse az Isteni szabadtásnak: melly kétféle. Lelki és testi. Lelki, 1. Az

igaf-

igafság és irgalmaság egymást elől találják. v. 11. Ezeken betű szerint érti, az Isten népe külső boldogságát; melyben az irgalmaság, igafság, békeiség és ezekera' joltságos cselekedeteket szerető emberek lakoznak; de prophétia szerint az irgalmaságon érti, az Atya Istennek irgalmaságát, mely szerént Igit te szent Fiát, 1 Jan 4. 9. Az igafságon érti az Isten igiretiben való igafságát, mely szerént el-küldötte szent Fiát, Gal. 4. 4. 2. Az igafság és a' békeiség egymást esokolgattyák, v. 11. Az az, a' Christuss igafságot és békeiséget hoz az embereknek, Rom. 5. 1. 3. 3. Az igaz mondas a' földből gyámolcset terem, v. 12. az az, az Evangeliomi igafság által meg-fokafodik az Isten népe e' földön, mint a' baromat, Solt. 110. 4. Az igafság menyből aló tekint, v. 12. az az, a' Messias igafságot hoz az ō népének, alá szálván a' testben e' földre. Jan. 1. 17. és 14. 6. Testi: minden jókkal való büldöködés, v. 13.

IV. A' Christum országlásával való jóvendülés: a' hol vagyon: 1. a' Christum országlása, v. 14. az igafság jár olette: az az, valahol prädikáltatya az Evangeliomot mindenütt meg-igazitva az ő hivat, Rom. 5. 1. 1 Cor. 1. 30. 2. annak boldog elő meneteli, v. 14. és annak elő-menetele léfzen: mert sok népet meg-térít a' pogányok között, Czelek. 28. 28. Marc. 16. 20.

T U D O M A N Y.

I Az Isten hívei valamit kérnek Istentől bi-

zo-

zanyos meg halgattatásnak reménsége alatt kér-
lek s várják azt Istenül, v. 9. 10. Solt. 116. 10.

OKA. 1. Mert a' ki kételkedik semmit
nem vészen, Jac. 1. 5. oka mert az olyan-
ember kétségben bíja az Isten igiretét s' ha-
talmát, Solt. 50. 15. Matt. 7. 7. 2. m. Isten
parancsolja, hogy várjuk az ő igireinek bé-
töltését, Habac. 2. 2. 3.

HASZ. I. Oktat. Nem csudatehát
hogy lokak nem veszik-el Istenül a' mit
kérenek, 1. m. kételkedve kérik. 2. m. csak
szájjal kérik, szívek távol van Istenül, Mat.
18. 8. 3. m. szokásból kérik, mint a' Pha-
riszások, Matt. 6. 1. 2. 4. m. testi kíván-
ságokra kérik, Jac. 4. 3. &c.

II. Int. Hibből könnyörögjűnk. 2. Vár-
juk a' kívánt jót. 3. Ha kélik a' kívánt jó,
ne szégyenűnk-meg azt kérni, Luc. 18. 2. 7. 1
Thess. 5. 17. Ha meg-halgattatunk ad-
gyunk hátat Istennek, Solt. 50. 15. Honnan
udbarod-meg azt, lád, Solt. 28. pag. 134.

II. Az Ur Jესus Christus, az ő népnek igaz-
ságot és békeséget hozott születésével, 1 Cor. 1. 30.
Eph. 2. 14.

OKA. 1. m. Istennel meg-békéltette,
Rom. 5. 1. 2 Cor. 5. 19. m. nincsen semmi
kárhoztatások azoknak kikért meg-jelent a'
testben, Rom. 1. 4. 5. 3. m. ő a' mi Iste-
nünk előtt való igazságunk, 1 Cor. 1. 30. 4.
m. ő igazított meg minket Isten előtt, Esa.
51. 11.

HASZ. I. Oktat. Nincsen hát a' Christu-
son

son kívüli Isten előtt való békeféség és igaz-
ság: mert ő a' mi békeféségűnk, Eph. 2. 14. ő
a' mi igazságunk, 1 Cor. 1. 30. Kérd: Hát
az O Testámentombéli hívőknek volt-ez az igaz-
ságok s' bekeféség? Fel: Vóli. 1. mert a'
Christus volt az ő közbé járójokis, Sid. 13. 8.
2. m. azon kegyelem alatt voltak, Csel. 15.
11. 1 Cor. 10. 1. 4.

II. Int. A' mi igazságunkat és lelki béke-
ségűnket egyedül a' Christusban keresűnk.
Indicson, 1. m. ő a' mi igazságunk, 1 Cor.
1. 30. 2. m. ő a' mi békeféségűnk, Eph. 2.
14. 3. m. ő benne nyugot-meg az Atya,
Matt. 17. 5. Amen.

II. Isten az ő népét azért szabadította-meg,
az ő ellenségeinek kegyetlenségétől, hogy az ő népe
között, lakozzék az irgalmaság, igazság, békef-
ség, és azt követő emberek, v. 10. 11. 12.

OKA. 1. Mert a' háboruságuk idején
nem lakoznak ezek a' kegyeségek munkái
a' nép között, 2 Chro. 15. 4. 5. 2. m. azért
igir szabadítást hogy ezeket követűnk, Esa.
1. 17. 19. 3. m. el-vész az a' nép a' hol e-
zek nem uralkodnak, Esa. 5. 7. &c.

HASZ. Int. 1. Ne csak külső békefésé-
gűnkért; hanem ezekért a' kegyeségeknek
munkáiért is könnyörögjűnk. 2. Ha Isten
nagy nyomoruságból meg szabadit, vagy
meg-zabadított. 1. Legyűnk irgalmasok a'
szegényekhez, Luc. 6. 36. 2. Szolgálatűnk
kinek kinek igazságot, Jer. 5. 1. 3. Követű-
nk a' békeféséget, Sid. 12. 14. mind ezeket
őszre foglaltja, Mich. 6. 8. A. LXXXVI.

LXXXVI. SÓLTAR.

Summája. Dávid sok nyomorúságban Isten segítségül híván, könyörög a' szabadulásért, és ellenségi ellen panaszkodván, az Isten vigasztalását várja ilyen keserűségében. K. Mikor itta? Fel. Mikor Saul utl dőztetnék, mint meg-teszik, v. 14. lád a' 4. Soltárt-is.

Három Réfzei vannak.

1. Könyörög az ő nyomorúságból való ki-szabadulásért, v. 1. --- 10.
2. Könyörög az Isten utáiban való vezéreltetésért míg a' nyomorúságokban is, v. 11. -- 14.
3. Könyörög az Isten vigasztaló kegyelméért, v. 16. 17.

Az 1. Réfzben ezek vannak.

I. Könyörög a' meg halgattatásért: a' hol vagy: 1. a' könyörgés, v. 1. 2. annak indító oka, v. 1. mért nyomorult szegény vagyok. Szegénynak mondgya magát (1) az Isten bűnbocsátó kegyelmére nézve: így minden idvezülendő ember szegény, Jelen. 3. 17, 18. 2 Cor. 8. 9. (2) a' külső segítségére nézve: melytől Dávid meg-fosztatott vala: ilyen szegények mellett kéltel Isten, Solt. 12. 6.

II. Könyörög a' szabadulásért: a' hol vagy: 1. a' könyörgés, v. 2. 2. annak indító oka. (1) m. te szented vagyok, t. i. a' Christusban, 1 Cor. 1. 30. coll. Solt. 110. 1. (2) m. te benned bízom, v. 2.

III. Könyörög a' nyomorúságban való vidámitá-

mitá-

mitásért: a' hol vagy: 1. a' könyörgés, v. 3. 4. 2. annak indító oka. (1) m. te hozzád kiáltok, v. 3. (2) m. lelkemet csak hozzád emelem, v. 4. (3) m. te Uram jo vagy, &c. v. 5.

IV. Ujjobban könyörög szabadításért: a' hol vagy: 1. a' könyörgés, v. 6. 2. annak indító oka. (1) m. nincsen senki oly hatalmas Isten mint te, v. 8. Dan. 3. 24. (2) m. minden népek téged tisztelnek, v. 9. (3) m. nagy vagy és csuda dolgokat cselekedel, v. 10.

TUDOMÁNY.

I. Minden ember magában gondolatvám szegény, és az Istennek kegyelme s' gondviselése nélkül szűkölködik, v. 1. Jelen. 3. 17.

OKA. 1. Mert a' mi lelki gazdagságunkat, az igazságot és szentséget el-vesztettük Adámban, Jelen. 3. 17. 2. m. a' teremtet állatokon való uraságunkat el-vesztettük s' szűkölködünk, hogy Isten azt nékünk viszá adgya, Terem. 32. 10.

H ASZ. Int. Ismértük szegénységünket: mely áll (1) a' bűnösségben: mely lelki szegénnyé téli embert, Jelen. 3. 17. (2) az Isten lelki testi áldására való szűkölködésben, Jac. 1. 17. melyet sem meg nem szerezhetünk, sem nálluk meg nem tarthatunk, Isten áldása s' gondviselése nélkül, Hag. 1. 6. mert ma gazdag vagy; holnap szegénnyé lehetesz. (3) a' sok nyomorúságokban: melyekben is az Isten segítő orvoslása nélkül szűkölködünk, &c. Solt. 94. 17.

II.

II. Az Isten híveinek az ő nyomorúságokból, az ő szegénységeknél, tehetetlenségeknél vallás tételével, kell Istent a' meghalgtatásra hívni könyörögek által, v. 1. -- 10.

OKA. 1. Mert illyeknek igitt szabadulást, Solt. 12. 6. 2. m. illyek szűkölködnek az Isten lelki s' testi orvosló kegyelménélkül, Máté. 9. 12. 3. m. illyeknek igitt Isten ellátást, Efa. 55. 1. Solt. 146.

HASZ. I. Oktat. Nem csuda hogy né mellyek meg nem halgtattanak: mert így nem könyörögnek; hanem Pharizaeus modra Luc. 18. 11.

II. Int. Könyörögjünk úgy mint itt Dávid, lásd v. 1, 2, 4, 5, 6, 7. &c. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Könyörög az Isten vezérleléért: a' hol vagyon: 1. a' könyörgés, v. 11. Az Istennek után érti, 1. az Isten törvényét, melly rendelés embernek, Efa. 8. 20. Solt. 119. 35. 2. az Isten csuda itéletit, mellyekkel gyakorolja Isten még az ő szerelmest is, Efa. 16. 6. és 55. 8. 2. Indító oka könyörgésének. 1. m. úgy járok a' te igazságodban, v. 11. az az, a' te igaz törvényed szerént, Solt. 19. 10. 2. m. teljes szívből tisztellek tégedet, v. 12.

II. Háladása Dávidnak a' szabadulást: 1. a' hol vagyon: 1. a' háladási, v. 12. 2. annak indító oka, v. 13.

TUDOMANY.

I. Az hívek az ő nyomorúságokban nem csak az ő nyomorúságokból való meg szabadulást kérik; hanem

hanem az Isten parancsolatában való vezérlelésekért is tartoznak könyörögni, v. 11. 13. Solt. 142. 1. 10.

OKA. 1. Mert a' nyomorúságok tanító mestrek, Solt. 119. 71. 2. m. háladásnak és szent életnek fogadás tételével kell szabadulásunkat kérni, Solt. 50. 15. és 44. 19. 20.

HASZ. Oktat. Azért veti tehát Isten többi közzött híveit nyomorúságba. 1. hogy megismerjék szegénységeiket, v. 1. 2. hogy megtanulják az Isten itéletit, Efa. 16. 9. 3. hogy magokat meg alázzák, 2 Chron. 33. 11. 4. hogy hitüket próbálják, 1 Petr. 1. 5. 6. 5. hogy e' világot vélték meg-utáltatni, 1 Király. 14. 4. 6. hogy e' világgal el ne vesztesszenek, 1 Cor. 11. 32. 7. hogy az Isten parancsolatához való engedelmeséget megtanulják, Solt. 119. 71.

II. Mikor Isten az ő híveit nagy nyomorúságból meg szabadította, tartoznak Istent tisztelni és hálá adással magasztalni, v. 12. 13. lásd, Solt. 9. és 116. &c.

Az 3. Részben ezek vannak.

1. Panaszalkodik ellenségi ellen, v. 14.

2. Könyörög ellenségi ellen: a' hol vagyon: 1. a' könyörgés, v. 16. 2. indító oka, v. 11. mentirelmes vagy, &c. 3. vége könyörgésének, v. 17. hálásták az én gyáldó öm, mikor meg-vig és és szegényültyeinek meg.

TUDOMANY.

I. Az Isten hívei könyöröghetnek az ő felváltás

valkoddott s' Isten nem sélt ellenségeinek meg-fé-
gyenistenéjéért, v. 14. 17. láld Solt. 5. pag. 30.
és 28. pag. 133.

II. Az híveknek az ő nyomorúságokból való
meg-szabadításokat Istentől olyan véggel kell
kérni, hogy Istennek az ő hozzájáról való szereteti
abból ki-tesék, és az ő ellenségei meg-szégye-
zottek, v. 17. Solt. 17. 7. 8.

OKA. 1. Mert ugy tulajdonit az ellen-
ség-is dicsőséget Istennek. Kijöv. 14. 25.
2. m. ugy köteleztetik az Isten népe az I-
sten szeretetire, Solt. 31. 25. &c.

LXXXVII. S Ó L T A R.

Summája. Dávid le-írvén a' Judabéli Eccle-
siának dicsőségét s' a' Templom fundálását; pro-
phétál a' pogányok hivatalyáról. K. Mikor
írta? Fel. Mikor a' frigy ládát Jerusalemba
vitte, és Isten a' Templomnak helyét a' Sion
hegyén néki meg-mutatta volna, 2 Sam.
24. 18. s' adatott éneklésre Koréh fiainak.

Két Részre vannak.

1. A' Judabéli Ecclesiának dicsőséges voltá-
nak le-írása, v. 1. 2. 3.

2. A' pogányok hivatalyán felől való prophé-
cia, v. 4. 5. 6. 7.

A' 1. Részben ezek vannak.

I. A' Jerusalembéli Templomnak fundálása,
annak helye, v. 1. K. 1. Miért mondatik
Isten fundálásának? 2. Micsoda szent he-
gyek között fundáltatom? Az 1. P. Men

161 lehet Salamon építette; de Isten mutat a-
ki helyét, 2 Sam. 24. 12. Chron. 31. Az 2.
P. A' Moria es Sion hegye között: mellyek
azon egy végteben lévő hegynek balmái
völtenak: kik közöttül edgyiken, t. 1. a' Moria
hegy oldalon, a' Templom; a' másikon (a'
Moron) a' Dávid vára volt, 2 Chron. 3. 1. Er-
re nézve sok helyen a' Sionon mondatik len-
ni a' Templom, mint Solt. 68. 17. és 74. 2.
&c. mert a' Moria hegye a' Sion hegyének
edgyik részének tartatik vala. Szentnek mon-
datnak, (1) m. Isten az ő tisztelietinek he-
gyének választotta volt Solt. 132. 13. (2) m.
Isten 'kiváltképpen való jelen voltával meg-
szentelte volt, láts hasonló szollást, Kijöv. 3. 6.

II. Szereteti Istennek Sionhoz, v. 2. Szeret-
tiaz Ur Sionnak kapuit, &c. A' Sion kapu-
ja Jerusalemet érti, a' Jácób hajlékin, az Iz-
rael X. nemzetének városit: mellyek felett
választotta Isten az ő tisztelietinek helyéül
Jerusalemet, Solt. 132. 13. a' honnét a' pogá-
nyok közzé ki-menne a' Törvény, Efsa. 1-
2. 3.

III. A' Jerusalemnak dicsősége, v. 3. Kér.
Micsodák azok a' tisztelietes dolgok mellyek hi-
veimnek Jerusalemből? Fel: 1. Hogy I-
sten tisztelietinek helyéül választotta, Solt.
132. 13. 2. Hogy ott lakik Isten, v. 14.
3. Hogy onnan meg-nyen-ki a' Törvény a' po-
gányok köztibe, Efsa. 2. 2. 4. Hogy a' mi-
sen hívőknek Annának mondatik, a' men-
nyiben példázza az Ecclesiát, Gal. 4. 26.

Az Ecclesiának fund. loja, minden nepek s' nemzerek között. egyedül az Isten. v. 1. 2. 3.

OKA. 1. Mert az Ecclesia Isten háza, 1 Tim. 3. 15. tehát Isten fundállya ott. a' mikor és a' hol akarja. 2. m. az Ecclesiának fundamentuma a' Christus Eph. 2. 20. a' kien senki nem építhet fel. hanem ha az Atya Istentől hivatatik. Jan. 6. 44.

HASZ. I. Oktat. Niacszen tehát az Isten igaz ísméretü kívül a' Christus Ecclesiája: mert a' Sátán uralkodik azon kívül. Csel. 26. 18. Mellyik a' Christus Ecclesiája mellyet Isten szerez? Lásd Solt. 15. pag. 74.

II. Nem vehet tehát erő a' Christus Ecclesiáján a' Pokolnak minden serege. Matt. 16. 18. 2. m. Isten őrizt azt mint a' maga szeme fényét. Zach. 2. 12. 2. m. a' Christus hadakozika' mellett. Jel. 12. 1. -- 8.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Prophecia a' pogányokról: v. 40. Az Aegyptumot, &c. az az, azokat a' pogányokat. kik sionnak az Isten Ecclesiájának ellenségei voltak, el-bírom s' népemmé teszem. Esa. 19. 18. Rom. 10. 19.

II. A' hivatalos pogányok s' a' való fogadtatások v. 5. az Abraham magva lesznek s' a' Christusban egy testek. Gal. 3. 28. 1 Cor. 12. 13.

III. Az Uj Testamentum Ecclesiának meg-erősítése a' Christus által. v. 5. 6. lásd Matt. 16. 18.

IV.

TUDOMANY.

I. Isten az ő örök decretoma szerént az hivatalos pogányokat, bé hozza a' bizonyos időben az Ecclesiában, és a' fűszágnak kegyelmére fel vezeti. v. 4. 6. Esa. 19. 18. Rom. 11. 25.

OKA. 1. Mert a' Christus minden nemzetből viltott meg Istennek. Jel. 5. 9. 2. m. a' kik régen Isten kívül voltak azt hivta el népének. Rom. 10. 19. Eph. 2. 11. 12. 3. m. úgy lesznek egy páfztoralatt. Jan. 10. 16.

HASZ. I. Oktat. Tehát egy a' Christus Ecclesiája egész világon. Miképpen? P. 1. Az ő fejére a' Christusia nézve. 2. A' tudományra nézve. 3. Az idvességre nézve. 4. Az fűszágnak lelke nézve. 5. Az örök életre nézve. Eph. 4. 5.

II. Int. 1. Tartsuk meg lelki edgyesé. gunket a' Christus közösségs Ecclesiájával. 2. Könyörögjünk annak épületiért, s' megmaradásáért. Solt. 127. 6. &c.

III. Az Ur Jesus Christus az ő hivatalos szemeiből álló Anyaszentegyházát: úgy fundálta. hogy az mind örökké meg-áll, s' el nem fogyhat. v. 5. 6. Matt. 7. 25. és 16. 18.

OKA. 1. Mert ő Pelsége minden ellenséggel erős. Solt. 93. 4. 2. m. Istent erővel őrizt az idvességre. 1 Petr. 1. 5. Lásd Solt. 78. v. 65. és 89. v. 20. p. 336.

S

LXXXVIII.

LXXXVIII. SOLTAR.

Summája. Dávid kemény kísértetekben és lelki harczban lévén, mint egy fél holt, könyörög Istennek a' vigasztalásért s' szabadulásért. K. Mikor írta? P. Akkor mikor az xxxviii. Soltárt: és Hemánnak ki éneklő mester volt, 1 Chron. 16. 42. és Korah fiúnak adatott az éneklésre: melybentantuya a' lelki próbákban lévőket, hogy hogy könyörögjenek.

Két Részzei vannak.

1. A' David kemény kísértetiben, Istenhez bocsátott könyörgése, v. 2. -- 14.

2. Panaszza Dávidnak ily kísértetiben, v. 15. 19.

Az 1. részben ezek vannak.

I. Könyörög a' meg-halgattatásért, v. 2. 3.

II. Indító oka könyörgésének. 1. m. az én életem telyes nyomorúságokkal, v. 4. 2. m. hasonlatos lőtem az halottakhoz, v. 5. 6. 3. m. a' nyomorúságnak mélységes koporsójában vetetél, v. 7. 8. 4. m. az én lelkem rőmtől meg-fosztottál, v. 9. 5. m. te hozád kiáltok minden nap, v. 10. 6. m. nem a' halottak; hanem az élők hirdetik a' te cselekedeteket, v. 11, 12, 13.

TUDOMANY.

I. Gyakorlatossággal még az Istennek szentek is oly kemény kísértetekben esnek, hogy láttatnak Istenről teljesítséggel el-hagyattnak, v. 4, 5. Solt. 72. lásd a' 13. Soltárban-is.

II. A' nyomorúságok s' lelki próbák az Isten hűveiben, éjeli nappali fohászokodások a' könyörgéseket szerzenek s' indítanak, v. 2, 3, 10.

Lásd okait, Solt. 77. 2. 7. P. 354.

Az 2. Részben vannak.

I. Az Isteni segedelemnek halasztásán való panáskodás, v. 14. 15.

II. Indító oka panaszszának. 1. m. szegény és holt eleven vagyok a' nyomorúság miatt, v. 16. 2. m. a' te busulásid rajtam álltal mőtenek, &c. v. 17. 3. m. a' félelmeid szüntelen környűl vésznek engemet, v. 18. 4. m. az én barátimat tüllem el-szakasztottad, v. 19.

TUDOMANY.

I. Még akkor is, mikor a' nagy nyomorúságokban láttatnak az Isten hűvei, Istenről s' bárányoktól hagyattnak, és a' nyomorúságukban nyomattatni, Istenben kell reménységeket helybevetni, és ő Felségét kell segítségére hívni, v. 14. 19.

OKA. 1. Mert ha minden jó akaróknak el-hadnak-is; de Isten nem hágy el, Solt. 27. 19. 2. m. nem felejtethi el Isten az ővéit, és nem vetethi el, Esa. 49. 14. 15. & 43. 1. 3. Solt. 94. 14. lásd Solt. 27.

II. Mikor Isten az ő nyomorúságban lévő hűveinek könyörgésekre meg nem felel; hanem a' nyomorúságot rajtuk neveli, azgy gondolkodnak hogy Isten őket el-vetette, v. 14. 17. Esa. 49. 15. lásd Solt. 13.

LXXXIX. SOLTAR.

Summája. A' Prophéta az Isten népe képeben, hirdetvén az Isten népével töltött kegyelmességét, könyörög az Isten elpusztult Ecclesiájának megépítéséért, a' Dávidnak töltött ígéreit és fogadásait szerint. K. Ki és mikor írta? Fél. Eshán ki az éneklő s' muskáló Leviták közöttül való volt, 1 Chron. 15. 17. 19. Itt pedig a' Babiloniai fogságban: mert a' Jeremias fialmival meg-edgyez, mint meg-teszik, v. 39. -- 50. és Siral. 1. 7. és 5. 2. 22. &c.

Három Részei vannak.

1. Az Isten kegyelmességének hirdetése, melyet Isten Dávidnak s' az ő maradékinak ígért, v. 2. -- 38.

2. Keserves panaszok a' népnek a' Dávid országnak romlásáról, v. 39. 47.

3. Könyörög a' Dávid maradékinak megajjuttatásáért, v. 48. -- 53.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Isten kegyelmességének éneklése s' hirdetése, v. 2. a' hol az Isten igazságán érül, az ő ígéreiben való igaz mondóságát, v. 3. és Num. 23. 19.

II. Indisoka. 1. m. az ő igaz mondása mind örökké meg-marad, v. 3. 2. m. megígérte hogy a' Dávid székét meg-erősítli, s' végképpen el nem veti, v. 4. 5. 3. m. az egek hirdetik az ő csuda dolgait, v. 6. és Solt. 39. 1. 4. m. az ő igaz mondását hirdetik

detik az szentek gyülekezetében, v. 6. 8. 5. m. az égbe az Angyalok közt senki nincs ő hozzá hasonlatos, v. 7. 6. m. a' földön nincs olly Isten mint ő Felsége, v. 9. 7. m. a' tengereken is uralkodik, v. 10. 8. m. az Egyiptombélieket ő romtotta meg, mikor Izraelt ki-hozta, v. 11. 9. m. ővé a' föld és annak teljessége, v. 12. 13. 10. m. hatalmasb mindeneknél, v. 14. 11. m. igazság és kegyelmesség van székén előt, v. 15.

III. Boldogsága annak, ki érvény illy hatalmas Istenben: a' hol vagyon: 1. azoknak boldogságok, v. 16. 2. ennek a' boldogságnak okai. (1) m. azok az Isten ábrázatyában bíznak, v. 16. az az, az Isten oltalmában bíznak. (2) m. azok az Isten igazságában felmagasztaltatnak, v. 17. az az, Isten ígértét szerint meg-szabadulnak, Jer. 29. 10. 11. (3) m. azoknak erejek s' ékelségek Isten, v. 18. (4) m. a' te jób karod által emeltetik-fel szarvunk, az az, áll helyre a' mi birodalmunk, v. 18. (5) m. te vagy a' mi paifunk s' királyunk, v. 19.

IV. Emlékezeti Isten a' Dávidnak töltött ígéreire, mikor űtet Királya tölte: a' hol vagyon: 1. a' Dávid választása a' királyságra, v. 21. 2. a' Dávidnak töltött ígéretei. (1) hogy űtet ellenségt ellen meg segít, v. 22. 23. 24. (2) hogy véle léten Isten, v. 25. (3) hogy meg erősítli az ő birodalmát, v. 26. (4) hogy a' tenger mellyéki pogányokat birodalma alá veti, v. 26. láld 2 Sam. 8. 10. (5) hogy I-

Isten néki Atya léfzen, v. 27. 28. (6) hogy az ő velle tött szövetségét meg-tartja, v. 19.

(7) hogy az ő maradékát a' királyi fizékit állandóvá teszi, v. 20. Ezekben Dávid a' Christus lelki országát ábrázolta, és ezek a' Dávid seméllye alatt, a' Christuskak ígértetek: mert ő űl ma a' Dávid fizékiben, az az, az Ecclesiában uralkodik, *Lmc. 1. 32. 33.* (8) hogy ha vétkeznek az ő maradékai, meg-sanyargatja; de magátul el nem veti, v. 21. -- 24. Ennek okát adja, miért nem veti el: m. nem rontja-meg szövetségét melyet esküvéssel tött Dávidnak, v. 35, 36, 37, 38.

TUDOMANY.

I. Az Isten népének, az Istennek ő velle kötött jó-téteményit, nem csak békeségében; hanem még háborúságában is, hálá-adással kell emlegetni, és azért Isteni kell dicsírní, v. 2. -- 25. *Solt. 44. 2. 10.*

OKA. 1. Mert az Isten jó-téteményinek illy időben való emlegetése, az Isten akaratyában meg-nyugró léleknek jele, *Solt. 44. 2. -- 10.* 2. m. az Isten jó-téteményinek emlegetése a' háborúságokban, Istenben való bizodalomra indítja az embert, *Solt. 77. 11. 12.* 3. m. Isteni illyenkor könyörületességre indítottuk, *Jer. 31. 18. -- 20.*

HASZ. I. Feddi azokat, kik csak békeségben emlegetik az Isten jó-téteményit; de a' nyomorúságban el-felejtkeznek Istenről, *Matt. 7. 26. 27.*

II. Int, A' nyomorúságban emlegetésük

az Isten jó-téteményit: mert nem felejtkez-zik-el rollunk, *Esa. 49. 14. 15. &c.*

II. Jóllehet Isten az ő frigyes népét, az ő ellene való törvényteleniségére meg-sanyargatja s' ellensége kezében adja; de végképpen joha magátul el nem veti, v. 20. -- 28. *Esa. 54. 7. 8.* lásd okait v. 34. -- 36. lásd *Solt. 78. v. 66. &c.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Panasz a' Dávid országának pusztulása felől. 1. Hogy Isten Dávidot, az az, az ő maradékából származott Sodechiást a' néppel edgyütt el-vetette, v. 39. 2. Hogy velle tött szövetségét fel bontotta, v. 40. Nem-ellenkezik ez a' szó a' 35. 36. versekkel: (1) m. Isten engedelmeségnek tekinteti a' lajt igitte Judának az uralkodást. (2) m. Isten csak a' külső uralkodásra s' külső tilztelekre nézve vetette volt meg a' Dávid maradvékát; de abban lévő válaiztosit nem vetette meg, *Rom. 11. 2. 3. 4.* 3. Hogy az ő Coronáját, az az, Királyi birodalmát meg-alázta, v. 40. &c.

TUDOMANY.

Azon Tudományok vannak itt, melyek a' 38. Soltárban, láld ott.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Könyörgés az Isteni kegyelmes szabadításnak meg-újításáért: a' hol vagyon. 1. a' Könyörgés, v. 47. 2. Annak indító oka, (1) m. halandók vagyunk, v. 48. 49. (2) m. esküvéssel fogadtad hogy el nem vetisz, v. 50.

(3) m. gyalázattal illetetnek a' te szolgálaid a' pogányoktól, v. 11. (4) m. gyalázattal illetetgedet az ellenség, v. 12. Mich. 7. 10.

II. Isten áldásával való bé-rekesztő kívánsága a' népnek, v. 53.

T U D O M A N Y.

Az Isten meg-nyomorodott népe, a' nyomorúságból való ki-szabadulását, az Isten ígértének és fogadásának emlékeztetivel kéri Istenitől, v. 47. -- 57.

Oka. 1. Mert Isten meg-emlekezik iglretiről s' meg-száonya népét, s' meg-kegyelmez neki, Kijöv. 3. 7. 8. 2. m. igen bátoros könyörgés az olyan Isten előtt, Kijöv. 32. 11. -- 14. láld Solt. 74. 20. p. 342.

XC. S O L T A R.

Summája. Mozes vallást tévén arról hogy Isten eleitől fogva az ő népének oltalma volt, meg-szavattyá az emberi nemzetnek halandóságát, és könyörgött Istennek, hogy az ő népén kegyelmét vigyissa-meg, s' dolgozt boldogítsa. K. Mikor írta ezt Mojszes; s' miért számáltatik a' Dávid Soltári közziben? Fel. Mikor a' nép Mojszes és Aron ellen támadván, Isten halálos sentenciát monda a' népnek, hogy Jofván s' Chaleben kívül hufz esztendőig a' pusztában el-vesztené, Num. 14. 1. -- 31. melyben Mojszes könyörgött a' népért, hogy Isten ne veszeffe-el a' pusztában, hanem vigye-bé őket Canaánban, Dávid Soltári közzé tette;

tett: mert ő szedte illy rythmusokban és ő-is ezt éneklette kétség nélkül mikor Isten harmadnap i dőg halált bocsáta földére, 2 Sam. 24. 13. -- 17. &c.

Három Részzei vannak.

1. Az Istennek az Izrael néphez való régi kegyelmessége, v. 1. 2.

2. Panaszszá Mojszesnek az ember halandóságáról s' rövid életéről, v. 3. -- 11.

3. Könyörgés az Isten kegyelmének meg-növeléséért, v. 12. -- 17.

Az 1. Részben ezek vannak

I. Az Isten jó tetteiményének hirdetése, v. 1. Uram, &c. az az, eleitől fogva a' mi Atyáinknak s' minékünk védelmező s' oltalmazó bajlékunk voltál, Dent. 33. 27.

II. Ideje az Isteni jó tetteiménynek, v. 2. Minek előtte a' hegyek lennének, &c. az az, örökké való decretumokban népedd szertel, Jerem. 31. 3. Azért ne emészsz meg minket haragodban, Num. 13. 29.

T U D O M A N Y.

Az Isten népének boldogsága ebben áll, hogy Isten ő neki (az ő örökké való decretuma szerint) oltalmazó s' védelmező bajléka, v. 1. 2.

Oka. 1. Mert az illyen oltalom, Isten szeretetinek jele, Jer. 31. 3. 2. m. annak még a' veszedelmeknek közepete is bátorsága legyen, Solt. 23. 4. és 46. 1. -- 6.

Hasz. Oktat. Boldog nép az, a' kinek Isten bajléka. Kicsodák azok? F. 1. Kik Istenet

Istent válsztyák hajlékoknak, *Solt.* 91. 1. 5.
 2. Kik meg-maradnak az Isten frigyében,
Terem. 17. 1. *Josf.* 24. 15. 3. Kik meg-tar-
 tyák az Istennek parancsolatját, *Lev.* 26. 3.
 11, 12. &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Panaszolkodik az ember életének rövid vol-
 tárol: a' hol vagyon. 1. A' panasz, v. 3. az az
 az embert földéltézed (a' bűnért) a' honoét
 életet, *Terem.* 3. 19. 2. Az ember életének
 rövid voltának oka. (1) m. ha ezer éltendeig
 élne is ember, de te reád nézve Uram csak
 annyit mint egy nap s' az étfzakának negyed
 része, v. 4. (2) m. olly hitetlen el-mulik élet-
 tünk mint ha árvízzel ragadtatnánk-el, v. 5.
 (3) m. csak ollyan életünk, mint az álom,
 melly hamar el-mulik; és mint a' fű melly
 hamar el-szárad, v. 5, 6. *Esá.* 40. 6. -- 8.

II. Az ember halando s' rowlandósága: a'
 hol vagyon: 1. A' mi halandóságunk, v. 7.
 2. Annak oka. (1) a' mi álnokságink, v. 8.
 (2) az Istennek bűn ellen való haragja, v. 9.
 a' fenyegetés szerént, *Terem.* 2. 17.

III. Az ember életének határa az eset miatt:
 a' hol vagyon: 1. A' mi életünknek határa, v.
 10. hetven vagy nyolczvan éltendő, még
 az öreg-eknek is. 2. Annak nyavalyásága,
 v. 10. azoknak a' java is nyomorúságos, *Te-
 rem.* 47. 8. 9.

IV. Az emberek vakmerőségek Isten ellen, olly
 halando s' változandóságokban is, v. 11. az az,
 halandóvá, rövid életűvé tőted az embert s'
 még-

még-is nem fél tégedet, kinek hatalmad va-
 gyon űtet (a' mikor akarod) meg-ölni, *Dent.*
 32. 39.

T U D O M A N Y.

I. Az embernek élete, az eset miatt felette igé
 meg-rövidítettett, és mint a' fű s' annak virága
 olly változandóság s' mulandóság alá vettetett, v.
 3. -- 9. *Esá.* 40. 6, 7, 8. *Job.* 14. 1, 2.

O k a. 1. Mert az embernek élete hamar
 el-muló dolgokhoz hasonlítottatik, minémű
 az álom, pára, hajó nyoma, &c. 2. m. a'
 virág lok féle, ékes s' keves, de ugyan csak
 meg-hervad, virágát, szagát el-veszti: így az
 emberek lok rendben, tisztben, hivatalban,
 helybertettek: tudósok, ékes termetűek.
 &c. de ugyan csak meg-kell halniok s' por-
 ban kell szállniok.

H a s z. Oktat. A' bűntebát oka életünk
 rövidségének s' halandóságunknak: mert ha
 Adám el nem esett volna, meg nem holtunk
 volna, *Terem.* 2. 17. K. Ha meg nem hol-
 tunk volna hogy vitéstünk volna menyországban t
 F. 1. Ugy mint Enóch s' Illyés: 2. Ugy
 mint azok kik az illet napján életben léte-
 nek, 1 *Theff.* 4. 17.

II. Int. 1. Sirassuk meg esetünket s' é-
 letünk rövid vóltát, *Prad.* 7. 29. *Job.* 14. 1.
 2. A' mi életünknek rövidségében ugy é-
 lyünk, hogy holtunk után örökké éllünk
 Istennél. Mikhéppen éllünk? F. 1. Istent
 válsztyuk hajlékunknak, v. 1. 2. E' vi-
 lágnak gyönyörűségéhez ne ragadgyon lel-
 künk

künk; hanem csak úgy tarttuk, mint a' mulandó világot. *Rom.* 12. 3. a' mi bűneiket meg-írassuk s' el-hadgyuk, s' Isten bűn-rágját úgy engedtezzük. 4. Istent féltjük a' úgy éllünk, *Phil.* 2. 12. 5. Kérjük Istenet hogy a' mi életünknek rövid voltáról szüntelen emlékeztessen-meg, v. 13. 6. 6. Hogy vezérellyen az ő parancsolatának utáiban, *Solt.* 143. 10. Amen.

II. Az embervilági élete, a' bűnert nem csak meg-róvidítottatott, hanem nyomorúságokkal is meg-terhelteztet, v. 10. *Terem.* 47. 8, 9. *Job.* 14. 1, 2.

OKA. I. Mert szabad akarattya szerént változtatá halhatatlanságát, halandóságra, meg vetvén az Isten fenyegető parancsolat-tyát, *Terem.* 2. 17. és 3. 6. 2. m. a' bűnnek földgya a' nyomorúság s' azt követő halál, *Term.* 3. 16. 17. *Kom.* 6. 23.

HASZ. *Int.* 1. Szenvedgyük békesé-geffenet-hát a' nyomorúságokat: mert ma-gunk szerzők magunknak, *Hof.* 13. 9. 2. Ne ittozzunk a' haláluk: mert a' bűveknek, út a' halál az örök életre, *Jan.* 5. 24. az hól meg-szünnék a' nyomorúságok, *Apos.* 7. 14. v. 17. & 21. 4. Amerc.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Az élet rövid voltának meg-isméréséért van a' *Könyörgés*: a' hol vagyon: 1. a' *Könyörgés*, v. 12. Micsuda a' mi napinkat számlálai? *Hel.* Az Isten b' s' d'éből életünk rövid voltát és halandósá-gunkat meg-tanulni, *Solt.* 39.

2. *Vége a' könyörgésnek*, v. 10. hogy járha-sunk bölcs szível, az az, a' világ boldond fiat-val (1) magunknak hozs/szu napot ne igir-jünk, *Jac.* 4. 13. (2) testi gyönyörűségben ne éllünk, *Luc.* 12. 19; hanem [1] Istent féltjük, mely kezdeti a' bölcseségnek, *Solt.* 141. 10. [2] minden o'rában halálhoz készüliünk, *Matt.* 25. 45, 46.

II. *Könyörgő az Isten kegyelmének meg-ujjí-sásáért*: a' hol vagyon: 1. A' *Könyörgés*, v. 13, 14, 15. 2. *Indítóoka.* (1) hogy a' te hatalmaságod a' mi meg-tartatlunkban meg-ismertessék, v. 16. *Lásd Num.* 14. 14. 16.

III. *Könyörgő (1) az Isten segítségéért*: hogy a' te szépséged (az az, kegyelmes bölcselmed) ründ ököllyék rajtunk, *Lásd Solt.* 4. 7. (2) az ő el-kezedet dolgoknak előmeneteliért, v. 17. az az, hogy az Isten ségedelme által mehesse-nek Csaánbá, s' ne csu-foltassék Isten meg az ő veszedelmekben, ha bé nem vísi őket igiteti szeriat, *Lásd Num.* 14. 14, 16.

TUDOMANY.

I. Az Istennek biveinek buzgó *könyörgéssel* kérni kell Istent, hogy íket az halandóságról ele-beknek mulandóságokról, szüntelen emlékeztessé-meg s' tanítsa-meg, v. 12.

OKA. I. Mert a' halandóságnak emlé-kezete vízi embert az ő maga meg-isméré-sére: hogy Adámban halhatatlanságban s' igazságban és szentségben teremtetett volt s' de az életben azokat el-vesztvén lőtt halan-

dórá, *Prad.* 7. 29. 1. *m.* nemz emberben alázatoságot, *Terem.* 18. 27. 3. *m.* e' világok meg-utalását nemz emberben, 1 *Cor.* 7. 31. 4. *m.* az emberekben való bizodalomtól el-vonnya az embert, *Solt.* 146. 3, 4. 5. *m.* a' testi gyönyörűségek gyakorlásától el-vonnya embert, *Prad.* 12. 1, 2. 6. *m.* Istent féltelmet nemz emberben, s' félt Istent meg-bántani, ki nek számot kell adni cselekedetéről, 2 *Cor.* 5. 10. &c.

Hasz. I. Oktat. Tehát senki bűles nem lehet halandóságának meg-ismérése nélkül: mert mind ézekből a' jó gondolkodásoktól meg-fosztatik. Kicsodák illik? *F.* 1. Kik magoknak hozzúza időt igirnek, *Jac.* 4. 13, 14. 2. Kik testi gyönyörűségben élnek, *Luc.* 12. 19.

II. Int. Ugy éllünk hogy szűntelen halandó voltunkról meg-emlekezzünk. Mi-kép pen emlekezhetünk arról meg? *F.* 1. A-zokról gondolkodjunk mikhez hasonló életünk, t. i. pára-fű árnyék s' álom. 2. Ki-menünkben bé-jűünkben s' le-fekűünkben és fel-kölkűünkben. *Indison.* 1. *m.* ugy szüntszándékkal nem vétkezünk. 2. *m.* így vigyázzunk szűntelen s' várhatyuk az Ur Jესus Christust halálunk orájára, *Matt.* 25. 13.

II. Az Isten sok nyomorúságot szenvedet hi-vének buzgóságossan kell Istennek könyörögni, hogy őket az ő nyomorúságának napjai után vi-damítsa-meg, és őket dolgoknak boldog elő-met-telével adgya meg, *v. 13. 24 17.* O K A

O K A. 1. Meri ha ma firalommal illet, reggel meg-ötvendeztet, *Solt.* 30. 6. 2. *m.* könyörül az övéin, mint az édes Atya, *Solt.* 103. 13.

Hasz. Int. Könyörögjétek Istennek hogy napjainkat ujjítsa-meg. Kikkel cselekedjé az Isten? *F.* 1. Kik a' nyomorúságban is Istenhez ragaszkodnak, *Job.* 15. 13 lárd cap. 42. 10. 2. Kik bűnökéből meg-érnek, *Jer.* 3. 13, 15. *Hof.* 14. 3. -- 8. Amen.

XCI. S O L T A R.

Summája. Dávid az ő példájával boldognak mondgya, a' ki az Istennek oltalmában ajánlya magát: mert az minden lelki s' testi veszélyektől meg-oltalmaztatik, s' könyörgéséből meg-hal-gattatik s' meg-fzabadítottatik. K. Mikor írta? *Fel:* Mikor országában harmad napi dőghalál uralkodott volna, s' atul Isten meg-fzabadította volna őtet, 2 *Sam.* 24. 13. &c.

Két Részei vannak.

1. Istennek kegyelmes gondviselése azokhoz, minden veszedelemekben, kik ő Felsegében bíznak *v. 1. -- 13.*

2. Könyörgésekben való meg-halgattatások, és nyomorúságból való meg-fzabadítások azoknak, kik Istenhez folyamodnak, *v. 14-15.*

A' 1. Részben ezek vannak.

I. Az Istenben bízóknak boldogságok minden veszedelemekben: a' hol ezek vannak: 1. Ma-gat s' másokat biztatgya az Isten oltalmával, *v.*

1, 2. 2. *Annak oka.* (1) *m. a' szabadit meg.* &c. v. 3. *K. Mit ért a' madarászón?* 2. *Mit a' dögön?* Az 1. F. Az Ördögöt, ki mladenít az ő egész mestersege által hálót vét a' hiveknek, hogy meg-foghassa, 1 Petr. 5. 8. 2 Cor. 12. 7. A' 2. F. *Erti a' dögön a' dög-halát, lásd v. 6.* (2) *m. mint a' madarak fiókat szárnyok alatt, ugy Isten gondviselése alatt, oltalmazza hiveit, v. 9. Solt. 17. 8.* (3) *m. mint a' vitéz testét párttal: ugy Isten hatalmával őrzi az övét, v. 4. Terem. 15. 1.*

II. *Inti maga példájával a' hiveket, hogy a' nagy veszedelemekben ne félljenek: a' hol vagyó:* 1. *a' biztatás, v. 5. Ne fély az éjjeli rettegestől, &c. K. Mit ért az éjjeli rettegezés, és az nappal repülő nyíl?* F. A' dög-halát a' mint, v. 6. meg-magyarázza: mellyet három képpé írle: *m. mőgya* (1) *Éjjeli rettegejnek:* mert nagy retteget nemz emberekben, mikor az éjjel csendességben nyugovókat hirtelen meg rettegeti halálos mérgével. (2) *Nappal repülő nyílnak:* mert olly hirtelen meg-öl embert mint a' nyíl, melly nagy sebességgel jő s' emberi teménség felett meg-öl az embert, 2 Chron. 25. 23. (3) *Estzaka kegyetlenkedő dögnek:* mert kíváltképpen étsaka fené vad mőgyára, minden válogatás nélkül meg-vesztegeti az embereket, Kijöv. 11. 4. 2. *Oka a' biztatásnak.* (1) *m. ha sok ezren el-elsőznek-is mellőlők dög-halát által, ők meg-öriztetnek, v. 8. 9. K. Hát dög-halát által csak a' hisztelenek esnek-el?* F. Nem csak. 1. *m.*

1. *m. fokizor az ártatlanok öltetnek-meg pestissel másoknak vétekért, mint Aegyptumban Pharaóért, Kijöv. 11. 4, 5. és Dávidert Izraelben, 2 Sam. 24. 17.* 2. *m. az illy csapások meg-esnek az hiveken-is, Prad. 9. 40.* 3. *m. itt érti azokat a' hitetleneket, kik várják az hiveknek veszedelmeket ilyen időben, s' azonban ők vesznek-el: így jártanak az Aegyptumbéliek, kik várják vala az Izraelnek első szűlőitnek veszteteket, s' az ő első szűlőit vesztének-el. Kijöv. 11. 5. 7. és 12. 29.* (2) *m. az Istent választották oltalmoknak, v. 9. 10.* (3) *m. az Isten szent Angyalai oltalmazzák őket, v. 11. 12. Ez előben a' Christust nézi, kinek Angyalok fogai, Sid. 1. 7. Másodszor a' hiveket mint Christus tagjait, kiknek oltalmokért az Angyalok ki-küldetnek, Sid. 1. 14. (4) m. az Oroslánon jár, &c. v. 13. Eze-is a' Christusé elsőben: m. ő tapodta-meg az pokolbéli oroslánon, &c. Sid. 2. 24. és Col. 2. 15. Másodszor az hiveké, kik 1. a' Christus ereje által, 1 Cor. 15. 57. 2. Hít által, meg-győzik az Ördögöt, 1 Petr. 5. 8.*

TUDOMANY.

I. *Valakik erős hittel s' bizodalommal magókat az Isten oltalmában ajánlják, azokat Isten minden lelki s' testi veszélyektől meg-oltalmazza, v. 1. -- 4. és 12. 5. 1. 2.*

Oltalt lásd, Solt. 46. 2. 8. és 12. 5. 1, 2.

Ha s' z. Ok. Bátorággal csak tehát az Isten hivel, minden veszedelmekben, K. Hát mi-ért

ért hogy azok is sokszor nagy veszedelemben szenvednek? F. 1. m. Ők is vétkeznek, s' a világ sűrűl nehezen válnak-meg, mint Lóth, Terem. 19. 15. 2. Azok idvességekre szolgálnak azoknak, Rom. 8. 28. Több okait lásd, Solt. 86. pag. 405. &c.

II. Isten az öset felsőkés s' ő benne bizékat, sz. Angyal által őrizteti minden veszedelmekben, v. 11. 12. lásd Solt. 34. 8.

III. Palakiket Isten, az északai kegyetlenkedő s' nappalpusztító dőghalálnak idején, oltalmában veszen, azoknak a' dőghalálnak mérge nem árt hat, v. 1. ... 10. Példa az Izraélták, a' vitézeken kívül kiket őldökle, 2 Sam. 24. 25. és Izrael Egyiptumban, Kijöv. 11. 5. 6.

OK A. 1. Mert Isten nyíla s' oda lövi az hová akarja, v. 5. 2. m. Isté keze, 2 Sam. 24. 14. s' oda ragasztja az hová akarja, 2 Sam. 28. 21. 3. m. még a' halálnak árnyékában is meg-tartatnak azok, Solt. 23. 4.

HÁSZ. I. Oktat. 1. Tehát csak azokra ragad s' azoknak árt, kiket Isten attul nem oltalmaz és a' kike küldi; nem azoknak, kiket azzal meg-ittal nem akar. K. 1. Hát azokat Isten oltalmában nem tartja, kik az általa meg-halnak? F. A' hiveket lelkekre nézve soha oltalmából ki nem veti; sőt még a' gyalázatos halálban is azt magához vezli; de testeket, azoknak is szokszor a' mérges és gyalázatos halálra adgya, mint Szent János, Marc. 6. 8. Ist. vánt, Csel. 7. és többeket, Jelen. 21. 4. K. Miért hogy Isten az ő hivi-

hiveti: s' a' dőghalál által meg-öli, mint szinén a' hitelen? F. 1. Hogy azokban, az élőket itilyle, kik arra méltatlanok voltak, ama mondas szerént, Sid. 11. 38. 2. Hogy a' népre következendő nagyobb gonoszt ne lássák; Esz. 51. 1. 2 Kir. 21. 20. 3. Hogy azoknak példajok reutenese a' meg-térhetetelenséget, mit remélhetnek Ők, ha meg nem térnek, 1 Pet. 4. 17. 18. 2. Tehát valakit Isten a' pestisben meg-akar sebbetni s' ölei, el nem-kerülheti, Hos. 7. 12. Amos. 9. 3. 4. K. 1. Szabad-e a' pestis elől el-futni s' lehet-e futással el-kerülni? 2. A' kik el futnak, kárhoztathatnié őket? 3. A' kik meg-maradnak, vakmerőké azok? Az 1. F. Nem. 1. m. Isten keze s' azt sem nem szabad, nem-is lehet, Solt. 139. 7. - 10. példa Jósás, Jon. 1. 3. 15. 2. m. Isten mindenütt lévő hatalmával edgyütt jár, Hab. 3. 5. 3. m. meg-batározás képpen öli Isten a' pestisfor az embereket, Ezech. 6. 11. 12. 4. m. követi Isten az ő boszszu állásával a' kik az elöt bujdosóak, ha arra rendelte őket Jer. 15. 11. és 48. 44. Ezech. 33. 27. Az 2. F. Nem, hanem 1. csudáloi kell hitbéli nagy gyengeségeket, 2. könnyörgeni kell éretetek, hogy abban a' reménség nélkül való futásban meg ne halljanak, 3. azokat Isten gondviselése alá ajánlyuk, Solt. 121. 7. 8. &c. Az 3. F. Nem: ha az Isten illy reutenetes ittelinc meg-utalásával nem maradnak meg; hanem, 1. az Isten oltalmában ajánlyak magokat, Solt. 23. 1. 2, 3. 4. 2. hiszik hogy

hogy Isten akarattya nélkül csak hajók láz-
la is nem eshetik-el, *Matt. 10. 29. 30. 31.* 3.
ha azért maradnak meg, hogy az östatisi be-
reketeket gyakorolják a' beteg s' holtak
köznyúl, &c.

II. *Int.* 1. Tázortassnk. el a' pestist el-
demlő bűnököt: minéműek. 1. Az bihe-
tetlenség, *Num. 14. 11. 12.* 2. Az igének
meg-utálása, *Jer. 29. 16. -- 19.* 3. Az Isten
parancsolatiboz való engedetlenség, *Lev. 26.*
14. 16. 4. A' keréltség, *1 Chron. 21. 1.*
5. Az Isten fenyegetési s' ítéleti alatt való
szilvnek keménysége, *Kijöv. 12. 29.* 6. Bu-
jálkodás, *Ezech. 33. 26.* 2. Ne féltlyűnk a'
pestisnek idején, hit nélkül való félelemmel:
mert ha Isten nem végezte abban halálodát,
nem árt néked, *Solt. 23. 4.* 2. Ne fussunk
előtte; hanem Moseffel s' Áronnal könyör-
gessél, *Num. 14. 17. 18.* Dáviddal meg-téréssel,
mennytűnk Isten eleiben, *2 Sam. 24. 17.* 3.
Könyörögűnk, hogy Isten szüntesse meg
közűnk, *2 Sam. 24. 25:* mert meg-halgt,
Solt. 91. 15.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Istennek maga ajánlása a' nyomorúságban
lévőkhoz, *v. 14. 15.* meg-halgtom, meg-sa-
baditom, hosszú napokkal bé-töltöm, &c.

II. Indító oka. 1. m. szereteti engemet,
v. 14. 2. m. isméri az én nevemet, az az,
mint Isten engemet segítségül hívott, *v. 14.*
11,

TUDOMANY.

Vala

Valakik az Isten szeretik s' tisztelik, azokat
Isten a' nagy veszedelmekből meg-sabadítván,
hosszszu napokkal meg-áldgya, *v. 14. 15. Solt. 30.*
3. 4. Esa. 38. 1. lásd *Solt. 34. 12.*

OKA. Mert a' kegyelmségek igireti van,
mind e' világon s' mind a' következendőbe,
1 Tim. 4. 8.

HASZ. 1. Oktat. A' gonoszoknak meg-
rőviditetnek tehát napjok, *Solt. 55. 24. 27. 28.*
kívánságok szerint való fel-töltözélyokat
nem érik el, *Kijöv. 14. 25. És Esa. 10. 11. 12.*

II. *Int.* Szeressük s' félvűnk tehát Isten,
ha hosszú életet kívánunk, &c. mert illyek-
nek igiterem, *1 Petr. 3. 10.*

XCII. SÓLTAR.

Summája. A' Prophéta inti az híveket az
Isten dicsereit az ő csuda munkáiért: mely sze-
rent az gonoszokat el-veszti; az igazakat meg-
menti s' az ő házában virágoztattya. K. KI
a' mikor írta? Fel: Késég nélkül Dávid,
mikor Saulul üldöztetnek: mert itt propbé-
tál a' Saul veszedelméről, és az ő jövőd-
béli királykodásáról, *v. 11. 12.*

Három Részei vannak.

1. Az Isten neve dicsiretinek gyönyörűsége
volta, az ő csuda cselekedeteiért, *v. 1. -- 10.*
2. Prophétál az ő Királyságában való bé-ál-
littatásról, *v. 11. 12.*
3. Az Isten híveinek az Isten házában való
virágzásokról, *v. 13. -- 16.*

Az

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Soltárnak titulusa, v. 1. Dicsret Szombath napj éneklése: mert e' Szombath napra rendeltetett, hogy az Isten Anyaszent egyháza ezzel vigasztalóa magát, miképpen veszt-el Isten az ő ellenségit és virágoztatja hivat.

II. Az Isten dicsvételének éhesége: a' hol vagon: 1. az Isteni dicsvétel s' tiszteltet, v. 2. annak ideje, v. 3. Éjjel s' nappal, az az, izütelen való alkalmatosság, 1. 3. annak módja, v. 4. hegedővel, lásd, Solt. 8. 1. p. 377. 4. énditő oka, v. 5. mert megvilámitasz engemet, esuda cselekedetiüddel.

III. Az Isten esuda dolgainak hirdetése, v. 6. Erit az Isten cruálatos gondviseletét, mellyel igazgattya e' világot, Solt. 8. 2.

IV. A' világ fiainak tudatlanságok az Isteni gondviselet köré: melly ebben áll, hogy az hitetlen világ fiait Isten e' világban virágoztatja; de ők nem veszik észekben, hogy veszedelem leszen annak vége, v. 7. 8. K. Miért hasonlítottá Isten az hitetleneknek világi boldogságokat fűhöz? F. Mert mint a' fű s' annak virága nem állandó, hanem mulandó: így azoknak világi boldogságok, Solt. 37. 35. 36.

V. Az Isten ellenségeinek veszedelmek, v. 9. 10.

TUDOMÁNY.

I. Minden időben, de kiváléppen az Urnak Szombathyan, a' Szentek Gyűlekezetiében, igen nagy lelki örömmel tartoznak a' hitek az Isteni tisztelni és énekléssel dicsírni, v. 1. r. 5.

OKA.

OKA. 1. Mert e' végre rendelte vltol Isten a' hetedik napot, Kijöv. 20. 8. -- 11. melynek helyében rendelte Idvezítőnk a' hétnek első napját, melly ma, Urnak napjának mondatik, Jelen. 1. 10. 2. m. kiváléppen ezen az Urnak napján gyűltenek össze az Isteni tiszteltre az Apostolok s' elsődedi Ecclesiák, Csel. 20. 7. 1 Cor. 16. 2.

HASZ: I. Feddi azokat kik sem békéző nap, sem az U' napján, Isten nem tiszteltik s' dicsítik; hanem az Szentek gyűlekezeti elmulatták s' hasoknak szolgálnak, Solt. 10. 25.

II. int. Minden nap; de kiválékedpen az Urnapján, tiszteljük az Isten. Miképpen? F. 1. Leiki éneklésekben, Coloss. 3. 16. 2. Ige halgatásokban s' olvasásokban, Luc. 4. 16. 3. Alamistálkodásokban, 1 Cor. 15. 1. 2. 4. Tisza, kegyess' méntékleletésében, Tit. 2. 11, 12. &c.

II. Jollehet e' világban ideig a' gonoszok és hitetlenek (mint fű) világi boldogsággal virágoznak; de azoknak végek gyalázatot s' veszedelm. Példa Hámán, Achitophel, a' Gazdag, Luc. 12. 19. és 16. 20. 25. Lásd Solt. 37. és 73.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Divának reménsége Királyi méltóságára fel: a' hol vagon: 1. az ő bizodalna Istenben, v. 11. fel-emeled az én szarvamat, az az, Királyi méltóságomat, hatalmamot megadod, és az én birodalmamat meg-erősíted, így vétetik ez a' szó, Luc. 1. 69. melyben példázatot a' Christus lelki országának ereje,

Je,

Je, Luc. 1. 32. 33. 2. Okabizodalmanak: v. 11. mert meg-kecudtem a' Királyságra, 1 Sam. 16. 14.

II. Jóvendülés a' Dávid ellenségeinek veszedelméről. v. 12. Erti Sault s' ő gonosz tanácsosfit, kik Dávidot üldözték, Solt. 62. kiknek veszedelmeket meg-ís láta, 1 Sam. 31.

TUDOMANY.

Isten az ő szíle választott s' fel-kenetett Magisztrátusokat, minden reájok támadó ellenségek ellen, tífsekben meg-oltalmazza; s' azoknak ellenségeket meg-szényeniti. v. 11, 12. Lásd Solt. 4. pag. 22.

Az 3. Réfben ezek vannak.

I. Az híveknek hasonlatosságban való leírattatások. v. 13. K. Miért hogy Pálma s' Cedrus fához hasonlítottak? F. Hogy meg-küldömböztessenek a' hitetlenektől, kik fűhöz hasonlítottak: mert mint a' fű virágozik, de hamar el-hervad s' el-bull annak virága: ugy a' hitetleneknek világi boldogságok el-mulik, Solt. 37. 35, 36; de a' hívek olyak mint a' Pálma fa, mely a' tereh alatt is meg-tartya zöldségét, telben nyárban: ugy a' hívek az ő kegyeléseket a' nyomorúságokban is meg-tartják, Rom. 8. 35. 38.

II. Le-íratnak a' hívek, 1. az ő helyekről, v. 14. kik az Urnak házában (az Ecclesiában) hit által a' Christusból plántáltatnak, Jan. 15. 5. 2. az ő gyümölcsökről, v. 15. vénségeiben is gyümölcsöznek, az az, mind haláluk orájáig, hitüket reménységeket, szereteteiket,

teket s' kegyeléseket meg-tartják, Solt. 1. 3. Rom. 8. 35. &c.

III. Vége a' hívek Isten házában való plántáltatásoknak, v. 16. az az, Isten igazságát, a' gonoszoknak büntetésében, s' az igazak oltalmazásában, Jelen 26. 5.

TUDOMANY.

Jölehet az igazak sokat nyomorgattatnak, mind az által az Isten Ecclesiájában ugy plántáltatnak, hogy abban végig meg-maradván, az ő hiteknek reménységeknél s' szent életeknél gyümölcsöt termik az Isten dicsőségére, v. 13, 16.

OKA. 1. Mert Istennek ereje által őriztetnek az idvességre, 1 Péz. 1. 5. 2. m. azért hasonlítottak jó termő fához, Solt. 1. 3. 3. m. a' Christusból be-oltott szőlő vesezők, Jan. 15. 5.

HASZ. Im. Legyünk olyak az Isten házában, mint a' pálma és a' cedrus. Miképpen? F. 1. A' pálma (1) az ő zöldségét mindenkor meg-tartja: ugy mi a' mi kegyeléseinket tartsuk meg. (2) a' tereh alatt akar mely nagy légyen, terjed s' uvekedik: ugy mi a' nyomorúságokban is hitünkbe, reménységünkben, és szeretetünkbe nevedgyünk, Rom. 8. 35. &c. 2. A' cedrus (1) az ég felé neveddik magassan: ugy mi a' mennyeig felé emelkedgyünk hitünkbe, &c. (2) erős s' áthatatos a' szélveszekben is: ugy mi legyünk áthatatosok a' nyomorúságban is hitünkben. Inditson. Mert ugy plántáltak által e' kegyelemnek országából, a' dicsőség,

erősségnek országában, Jelen. 2. 1. 2. Amen.

XCIII. SÓLTAR.

Summája. David az Istennek hatalmaságá-
vol énekelvén, az Isten Anyaszentegyházát vi-
gasztallja, minden ellenségnek tanácskozáskor el-
len, az Istennek hatalmával. K. Mikor lita?
F. Mikor az ő hatalmas ellenségit meg-
győzte volna, 2 Sam. 8. 1. leg-

Két Részei vadnak.

1. Az Istennek hatalmának és országának
állandósága, v. 1. 2.

2. Az ellenségnek haszontalanságkezei az
Isten ellen, v. 3. 4. 5.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Isten hatalmasága s' uralkodása. 1.
hogy hatalmas erőt öltözött-ei, v. 1. 2. 2.
hogy a földet meg-erősítette, v. 1. K. Ki-
osoda ez az Ur? F. Az Ur János Christus,
ki az ő Ecclesiáját e' földön hatalmason ör-
zi, és meg-erősítette azt: úgy hogy míg a'
föld tart, az ő Ecclesiáját is meg-tartja, el-
lenségi ellen, Matt. 16. 18. Ennek öltözeti,
az ő Isteni hatalma, Matt. 28. 19

II. Az Ur János Christumnak örökké való U-
ralkodása, v. 2. a' te széked állandó, &c. az
az, örök időknék előtte fel-kenetel a' ki-
rályságra, hogy légy a' te országodnak első
szalmazó királlya, Psal. 8. 22.

TUDOMANY.

Az Isten ember Ur János Christus, az ő Isteni
hatalma.

hatalmasága szerint uralkodik e' világon, és ha-
salmasson örözi az ő Anyaszentegyházát, v. 1. 2.

OKA. I. Mert öröktől fogva volt s' va-
gyon mint mindenható Isten, Jelen. 1. 8. 2.
m. az ő országának soha vége nem leszén,
Luc. 1. 32. 33. 3. m. az ő Anyaszentegy-
házán a' pokolnak minden kapui (ereje s'
tagjai) erőt nem vehetnek, Matt. 16. 18.

HASZ. Oktat. Tehát soha az Isten Anya-
szentegyházát, annak ellenségi el nem fogyat-
hatják: mert joles vagyon ott a' Christus,
ki erős minden hatalmaságoknál: úgy mint
a' kínél vannak a' pokolnak s' halálak kül-
cse, Jelen. 1. 10. láfd a' 8. 9. Soltárt.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Az Isten Ecclesiája ellenségeinek igyekezetek
s' tanácskozáskor, v. 3. a' vízekben s' azoknak
zugában, a' fok népek s' azoknak tanácsko-
zások értetnek, Jelen. 17. 1. 15. láfd Solt. 2. 1.
2. és 4. 6. 4. 7.

II. Az Isten ellenségeinek tanácsokban való
haszontalansága, Isten ellen, v. 4. az az, mind
ezeknek hatalmasa az Ur János Christus, Mat-
t. 29.

III. OKA. Az Isten népe ellenségeinek igye-
kezetének haszontalanságának. 1. m. a' te
bizonyrágid erőssék, v. 5. az az, meg-igiré-
ted hogy a' te népedet soha el nem hagyod,
Ezai. 43. 1-3. 2. m. a' te házadat (Eccle-
siádat) nemzettől nemzetre magadnak fenn-
tartod, 1 Pet. 2. 9. &c.

TUDOMANY,

T₂

Jelen

Jöhetek sok és hatalmas ellenségi; az Isten A-
nyaszentegyházának, tanákszozáának s' igye-
kezzenek azt el-vefészteni; de azt végképpen el-
nem veszthetik; hanem az Ur Jესus Chriřtus a-
zoknál hatalmasb lévén, az ő Ecclesiáját meg-
tartalmazza, v. 3. 4. 5.

OKA. 1. Mert mint hatalmas Isten az o-
kát s' a' fel-emelkedett földöz habokat meg-
esendesít, Matt. 8. 26. 27. Lásd Kijöv. 14. 25.
2. m. ő Felsége lakozik annak közepében,
Matt. 38. 20. Solt. 46. 6. 3. m. mind addig
fen-áll az ő Ecclesiája itt e' földön, míg a'
nap tart az égen, Solt. 89. 30. -- 38. Lásd a'
46. és 89. Soltárt.

XCIV. S Ó L T A R.

Summája. Dávid panaszolkodik az Isten-
lenek ellen, kik nyomorgatták az hűveket, mint
ha Isten azt nem látná s' nem hallaná; és biztat-
ta magát az Isten szabadításával s' az isten-
eknek meg-büntetésekkel. K. Mikor ir-
ta? F. Mikor Sәul földözte, 1 Sam. 22. 18.
lásd a' 7. és 43. Soltárt.

Két Részei vannak.

1. Könyörög hogy Isten mint igaz ítélő bír-
lessen ki a' gonoszok ellen, v. 1. 11.
2. Biztatás magás s' minden hűveket az I-
sten szabadulással, v. 12. 23.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Istennek ítélre való hívása, a' kegyet-
lenek ellen; a' hol vagyon; 1. az Isten hívó-
gatásá

gatása, v. 1. 2. 2. annak indító oka. (1) m.
fel-fuvalkodtak a' hitetlenek, v. 3. 4. (2) m.
a' te népedet rontják, v. 5. (3) m. azt mon-
dják, hogy nem látod s' nem tudod, hogy az
özeveget árvát s' jövevényt nyomorgatták,
v. 6. 7.

II. Feddi a' kegyetleneket, v. 8. a' hol va-
gyon: 1. a' Feddés, v. 8. a' bolondok érti a' Sa-
ult s' az ő udvaritanácsát, kik biznak vala-
az ő gazdagságokban és Dáviddal a' sok öz-
vegyet s' árvát nyomorgatták vala, és a' Pa-
pokat Dávidért öldöklék vala, 1 Sam. 22. 18.
Hílyen bolondokról szól Dávid, Solt. 14. 1. seq.
2. A' Feddésnek oka. (1) m. látta Isten az ő
cselekedeteket, v. 9. (2) m. lát a' pogá-
nyokat: úgy meg-fedd s' meg-tiltiteket is,
v. 10. (3) tudgya az Isten hibában való gon-
dolatokat, az én veszedelmem felel, v. 11.

TUDOMANY.

I. A' hűvek mikor a' hitetlenektől méltatlan
nyomorgatásnak s' földöztetnek, azok ellen
Isten ítélő bíról hibástyk a' könyörgésekben, v.
1. 2 Chron. 24. 22. lásd a' 7. 10. 17. és 43. Sol-
tárokat.

II. Mikor Isten az ő hűveit, a' kegyetlenek-
nyomorgatása alól menten meg nem szabadítja,
a' kegyetlenek úgy gondolkodnak, hogy Isten azt
nem tudgya s' nem látta.

OKA. 1. Mert bolfszontyák azzal az I-
sten népet, Solt. 10. 9. 11. és 42. 11 Mich. 7. 8.
10. lásd a' 3. Solt. p. 15. és a' 10. Solt. p. 54.

III. Valakik úgy kegyetlenkednek az Isten
népén

mépén s' annak szivgyjén, árvaín és jévevényjén,
mint ha azt Isten nem tudná s' nem látná, azok
bolondok és Isten nélkül valók, v. 8. 11.

OKA. 10. Mert az illyek cselekedettel
azt mondgyák: nincsen Isten, Solt. 14. 1. - 4.
2. m. az illyek az ő szíveknék gonosz után
járnak, Jer. 12. 18. 3. m. az illyek minden
Istent féltelen nélkülől elök, s' illyak min-
az okralan állatok, Solt. 32. 9. Hof. 7. 11.

HASZ. I. Oktat. Tchébolondok kik
tagadgyák az Istent gondviselőt: illyenek
1. Kik mindezt történetből valónak lenni ál-
latnak, Solt. 92. 7. 8. 2. Kik tagadgyák az
Isten minden tudóságát, és mindenek eleve
el látást, itt v. 7. és Solt. 59. 8. 3. Kik az I-
stentől a' népre bocsátott pestist furással
akarják elkerülni, Ezesh. 33. 27. Amos. 9. 3.
4. Kik nevetik az Isten fenyegetést, Jer. 5. 12.

II. Ins. Ne nyomorgassuk az Isten né-
pét. 1. m. látja Isten a' hallja, Kijöv. 3. 7.
8. 2. m. fel kel mellettük, őket meg- sza-
badítja, Solt. 12. 6. a' nyomorgatókat el-
veszti, Mich. 7. 8, 9. 10.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Boldogságok az hűveknek, kik az Isten
szegazgatása alá adgyák magokat, a' nyomorvá-
nak idején, a' hol vagyon: 1. a' hűvek bol-
dósága, v. 12. 2. annak oka: mert mikor
vermetások is a' gonoszok, meg- oltalmaz-
za Isten őket, v. 13.

II. Bizodalma a' Dávidnak Istenben meg
a' nyomorvágnak is a' hol vagyon: 1. a' bi-
rodalom

zadalom, v. 14. 2. annak oka. (1) m. még
az Isten igazsága szerént. az én ellenségem.
meg- hitetnek, s' én meg- szabadulok, s' ve-
lem edgyütt hisztelik az Istent, v. 15. lásd Solt.
122. 1. seq. (2) m. az én gonosz tévő ellen-
ségim ellen, az Ur volt eddig. is az én segit-
ségem, v. 16. 17. (3) m. mikor úgy gondol-
koztam, hogy tellyesféggel el- kell vesznem,
akkor erőshittet s' vigasztalt meg, v. 18. 19.
lásd 1 Sam. 24. 4. seq. (4) m. nem edgyaz-
het meg Isten az hűvekkel, kik törvény-
nok s' igazságuk színe alatt üldözik az ár-
tatlant, v. 20. mint Acháb Nábothot, 1 Kír.
21. 6. 10.

III. Gonoszok a' hitetleneknek az igazak
ellen, v. 21.

IV. Olsalva Istennek az ő népe mellett az
hitetlenek ellen, v. 22.

V. Az hitetleneknek meg- büntetéseik, v. 23.

TUDOMANY.

I. Jellehet Isten az ő népet, ideig a' kegyetlen-
eknek meg- engedi nyomorgatni; de soha vég-
képpen el nyomattatni nem engedi, s' magának
el nem veti, v. 14. Példa Izrael, Terem. 15.
13. 14. Kijöv. 3. 78. Juda. Jer. 29. 10. 11. &c.

OKA. 1. m. meg- igerte hogy meg fanyar-
gattya népét; de el nem veti, Solt. 29. 31. 34.
2. m. soha el nem felelkezhetik rolla, Esa.
49. 14. 15. 3. m. mikor fanyargattya is bá-
nya, Izral. 3. 31. 32.

HASZ. Oktat. Ha kéflik is Isten a' sza-
badítással; de el- hozza az ő népének szaba-
dítását, Hab. 2. 2. &c. T4 112

II. Az Isten többire az ő népet akkor szabadítja meg, a' nagy nyomorúságból, mikor mindenkélső segítségül meg-fosztatik, v. 16. 19. Példa Izrael, Kijöv. 3. 7, 8. és 14. 10. 25. Mardocheus, Ester. 4. 7. láld okait, Solt. 31. p. 149. Mikor van ez? láld Solt. 3. p. 18.

XCV. SÓLTAR.

Summája. Dávid inti az Anyászentegyházat, az Isten tisztelteire: az ő parancsolatryához való engedelmesígre: vévén indító okot az engedetlen Atyáknak meg bűntetteteikről. 1. K. Mikor lita? F. Minek utána meg szabadult Saul, s' haza ment a' Sátorhoz, mint meg-terfzik, v. 6. és Solt. 122. K. Kikül szól Dávid e' Soltárban? F. A' testben megjelenező (s' már meg-jelest) Istennek Fiáról. 1. m. az az ő Ő Ura, v. 6. láld Solt. 110. 1. mellyet magyaráz maga Idvezítőnk, Matt. 22. 42. 46. 2. m. ez a' menynek földöek teremője, v. 3. láld Jan. 1. 1. 2. 3. 3. m. ezt késettették a' pusztában a' Sidók, 1. Cor. 10. 9. 4. m. ezt a' Soltárt egészlen a' Christusra szabja a' Sz. Pál, Sid. 1. 10. és 3. 6, 14, 15.

Két Részi vannak

1. A' hiveket hja az Isten dicsőretire, v. 1. 5.
2. Inti a' hiveket az Istenhez való engedelmesígre, v. 6. 11.

A' 1. Részben ezek vannak.

I. Az Isten dicsőretire való hívogatás: a' hol vagyon; 1. a' hívogatás az Isten dicsőretire, v. 1.

2. az Isteni dicsőretnek módgya, v. 2. 3. indító oka: (1) m. minden pogány Isteneknél pagyob, v. 3. (2) m. ő bir ez egész földel, v. 4. (3) m. ő teremtetie a' tengert és földet, v. 6.

TUDOMANY.

Az Isten hivei, az menynek földnek teremő Istenét, szüntelen tartoznak énekléssel és hála: adó dicsőretekkel magasztalni, v. 1. -- 5. Coloss. 3. 16.

OKA. 1. Mert Istent szível és szájjal kell dicsőírní és magasztalni, Coloss. 3. 16. láld a 81. Soltárt.

Hasz. I. Oktat. Tehát az éneklés része az Isteni tiszteltelek. Minémű énekléssel kell Istent dicsőírní? Láld az elől járó bevezetőben.

II. Feddi. 1. Kik az éneklést nem tartják az Isteni tiszteltelek részének; holott még a' meg-dicsőült Szentek is mondatnak énekelni, jelen. 5. 9. 2. Kik az éneklést hagyogatták, az Isteni tiszteletkor. 3. Kik tudnának énekelni, de vagy restellik, vagy ségyenlik: mind ezek Sz. Pál tanírája ellen vétkeznek, Coloss. 3. 6.

III. A' szent Gyűlekezetben örvendezzünk az Urnak, s' éneklésekkel, Coloss. 3. 16. &c. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. A' hiveknek az Isten tisztelteire s' imádására való hivatalgyok: a' hol vagyon: 1. a' hivatal, v. 6. 2. indító oka s' hivatalnak, v. 7.

II. Intés az Istenhez való engedelmesígre: v. 7. Ma ha az ő szavát halljátok, &c. Ké

szavát? F. A' testben meg-jelen Isten Fia szavát. (1) m. ō Felsége ellen engedetlenkedte a' Sídok a' pusztában, 1 Cor. 10. 9. Síd. 4. 7. 8. (2) m. ō Felségét kell halgatnunk, Matt. 17. 5.

III. Elintés az engedelmességet, hogy Isten ellen szívemet meg ne keményítsék, mint az ő Annyok, v. 8. 9. Hols' miképpen? Lásd Kijöv. 17. 7.

IV. Az Izraelnek Isten ellen való gonoszsága a' pusztában, 40. ezzenedökig, v. 10.

V. Az engedelmességnek büntetése, v. 11. K. 1. Mít ért a' nyugodalmon? 2. Hát az Izraeliták kik a' pusztában meg-holtak, mind ki-rekesztettek abból? Az 1. F. Betű szavát, a' Canaán földét érti: mert azt ígerte vala Abrahámnak a' az ōmaradékinak, Terem. 13. 14. 15. és Kijöv. 3. 8. 2. Abráolásképben, menyországot: m. azt példázta Canaán, Síd. 4. 8. 9. és 11. 9. 10. Az 2. F. Nem rekesztettek ki a' hívők menyországból, kik a' testi Canaánban béc nem mehetek is. (1) m. Mozes és Aron is ott holtak meg, kik Isten kedves emberei voltak. (2) m. a' testi Canaánból való ki-rekesztetés, nem rekesztette őket ki (kik hívők voltak s' meg-tértek) a' menyországból, ezter ősszi Sz. Pál, Rom. 11. 26. hanem csak a' kik hitetlenek voltak, Síd. 5. 16. 19.

TUDOMANY.

Való kik Istennek frigyos népei, azoknak nagy engedelmeiséggel halgatni kell az Isten s' ember Ur Jésum

Jésum Christának szavát, v. 7. -- 11.

OKA. 1. Mert az Atya Isten parancsolja, Matt. 17. 5. 2. m. ō juhain vagyunk, v. 7. a' juhoknak pedig halgatni kell az ő pástatorok szavát, Jan. 10. 27. 3. m. azért váltott meg bennünket, Rom. 6. 16. 1 Cor. 6. 21.

HASZNA. 1. Oktat. Nem Isten frigyos népe tehát az, a' ki nem halgattya a' Christus szavát. K. 1. Hol szólna a' Christus? 2. Kik nem halgatták meg az ő szavát? Az 1. F. 1. A' törvényben, Kijöv. 26. 1. 2. coll. Jan. 1. 11. 2. Az Evangéliumnak prédikálásában, Matt. 13. 20. és Matt. 11. 28. A' 2. F. 1. Kik nem hiszik ō Felségét igaz Istennek lenni, Jan. 8. 42. 48. 2. Kik a' bűnben élnek, s' a' Christus hívogatására meg nem térnek, Matt. 11. 28. 3. Kik az Isten beszédét meg-utállyák, Jer. 6. 16. 4. Kik az ő szolgait nem halgatták, Luc. 10. 16. 5. Kik a' Christus áldozatával és közbenjárásával meg nem elégeztnek, az Apostol intése szerint, 1 Jan. 2. 1. 2. &c.

II. Int. Halgassuk az Ur Jésum Christus szavát, s' mondgyuk ezt: Szóly Uram: mert hallya a' te szolgád, 1 Sam. 3. 10. Miképpen kell halgatnunk? F. Lásd az első hasznában.

XCVI. SÓLTAR.

Summája. Dávid próféciájában a' pogányok hivatalyokrol, inti a' Sídokat, hogy Isteni őrmekkel dicserjék és a' pogányoknak hirdessék a' Mesia Jéfunk el-jövetelét. K. Mikor intá? F. Míg

T6 K6

kora' filgy ládat Jerusalemben örömmel bé-
viute volna, 1 Chron. 16. 23.

Két Részei vannak.

1. Inti az Isten népét az Messiás Christus di-
csisretire, v. 1. -- 6.

2. Int azon Messiásnak tiszteletire minden
népeket s' nemzeteiket, v. 7. -- 13.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Intés az Isten örömmel való dicsisretire, v.
1. 2. 3. Ez az Jehova's Ur, a' Messiás Ur
Jesús Christus: ki a' pogányokuk-is igir-
tetett világossággal, Efsa. 42. 6. kinek nevere,
minden térdek meg hajolnak, Efsa. 45. 23.
Phil. 2. 10. és imádják Isteni méltóságát,
Rom. 9. 5.

II. Indító oka ez Isteni dicsisretnek, 1. m.
nagy és minden istenek felett (kik nem te-
remítették a' mennyet s' földet) tisztelendő,
v. 4. 2. m. ez az Isten teremteté az eget
s' földet, v. 5. Solt. 102. 26. és Sód. 1. 10.
de a' pogányok Isteni bálványok s' nem ter-
meltők, Jerem. 10. 10. 11. 3. m. igen di-
csőséges és erős Isten ez az egetben, v. 6.

TUDOMÁNY.

I. Az Iste híveinek nem csak magok között kell
örömmel dicsírni az Ur Jesus Christust; hanem
az ő Isteni méltóságát, hatalmat, és dicsőségét,
míg az Ecclesián kívűl lévő pogányoknak és hi-
zeteknek-is kell hirdetni, v. 1. -- 6.

OKA. 1. Mert azoknak-is igitett, Efsa.
42. 6. 2. m. azok-is (kik el-hívandók) az

Eváng

Evángeliumnak hallása s' magyarázása által
bé-jűnek az Ecclesiában, Matt. 8. 11. példa
a' Komornyik, Csel. 8. 27. 38. Cornelius, Csel.
10. 1. &c. Bzilyekről szól, Rom. 11. 25.

H A SZ. In. Ugy élyűnk, hogy a' pogá-
nyoknak és az eteteknek-is prädikal-
lyuk a' Christust. Miképpen? F. 1. Sze-
n-tül élvén, 1 Pet. 2. 11. 12. ne adgyunk okot az
Isten s' vallásunk káromlására, 2 Sam. 12. 14.
Rom. 2. 21. -- 24. 2. Könyörögvén azok-
ért, Solt. 63. 2, 3. láda' 67. Soltárt.

II. Mindenek valamelyek a' pogányoktól s'
egyebektől (Istentől kívűl) tiszteltetnek, kik a'
mennyet földet nem teremteték, bálványok, v. 5.
Efsa. 4. 6. 5. -- 11. Dan. 3. 18.

OKA. 1. Mert embereknek csibálványi,
Efsa. 44. 9. 10. 2. m. sem magokat, sem az
őket tisztelőket nem segíthetik, Efsa. 4. 6. 6. 7.
ezért mondatik semmiack a' bálvány, 1 Cor.
8. 4.

H A SZ. I. Oktat. 1. Nincsenek tehát
az Isten országában kik bálványt imádoak.
Micsoda a' bálvány? F. (1) Minden kott
s' öntött kép, melly előt az ember meg-ha-
jols' azt tiszteli, Efsa. 44. 17. (2) Minden-
teremtett állat, valakit Isteni tisztelettel tiszte-
nek az emberek, kik termézet szeriut nem
Istennek, Gal. 4. 8. 2. Tudatlanok s' lelki-
vakok tehát bálvány imádók Efsa. 44. 18. 19.
(1) m. az ő magok kezek muakjait imád-
ják, Efsa. 2. 8. (2) m. őket nem segíthe-
ők, Efsa. 46. 17. (3) m. hazugágra tanít-
ók,

T7

tya

tya az embert, *Hab. 2. 18.* ugyan-is nem ollyá az Isten, mint a' bálvány ábrázollya. *Esa. 44. 6.*

II. Feddizásokat kik az Istent a' mint ísmérik, úgy nem tisztelik a' imádgják; hanem, 1. képekben, 2. a' teremtettségeknek ad-gják az Isten tisztetéségét: illyek voltak a' pogányok, *Rom. 1. 23.* illyekké lőnek az Izraeliták, *Kijev. 32. 4.* jaj ezeknek ha meg nem térnek. 1. m. meg-izégycsülsz, *Solt. 97. 7.* 2. m. nem idevezülsz, *1 Cor. 6. 9. Jelen. 19. 20.*

III. *Int. 1. Távoztassuk-ei a' bálványt 1 Cor. 10. 14. 2. Készebbek legyenek meghalni, mint bálványt imádni s' tisztelni, Dan. 3. 15. -- 18. mert az álhatalosoké az életnek koronája, Jelen. 2. 10. Amen.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Inti az el-hivandó pogányokat az Isten szízeletire: a' hol vagyon: 1. az Intés, v. 3. 8. 9. 2. Indító ok. (1) m. hatalmával tartja a' föld kerektségét, v. 10. (2) m. igazságban tilti meg a' népeket. E' pedig nem egyéb, hanem a' testben meg-jelent Istennek Fia, Jan. 5. 22. 2 Cor. 5. 10.*

II. *Inti az Istennek minden teremtettsé állatib az Isten dicsőiségre: a' hol vagyon: 1. az Intés, v. 11. 12. 13. 2. Indító ok, v. 13. mert el-jű meg-tiltani a' földet, &c. Az Ur Jesus Christus az Istennek Fia ez, Matt. 24. 30. coll. Jan. 5. 22. 2 Cor. 5. 10.*

TUDOMÁNY.

Az

Az *testben meg-jelent Istennek örökké való Fia, az Ur Jesus Christus, léfzen mindeneknek ítélő bírója, v. 2. 13. 2 Cor. 5. 10. lárd az 50. Soltárt.*

XCVII. SÓLTAR.

Summája. Dávid le-irván az Istennek dicsőséges méltóságát: rettentti a' bálványozókat; és intti az hívveket az Isten szeretetire s' a' gonoszok gyűlölésére. K. Mikor irta? F. Minek utánna sok bálványozó ellenségit, meg-győzte volna, 2 Sam. 8. melyben prophétál a' Christus ellenségén való győzedelemtől, menyben meneteliről és hűletre való jövőtegről.

Két Részzei vannak.

1. *Az Isten dicsőséges uralkodásának le-írása; és a' bálványozóknak meg-szégnyenítése, v. 1. -- 9.*

2. *Intés az hívvekhöz, hogy Istent szeressék, a' gonoszok gyűlöljék, v. 10, 11, 12.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *Az Isten uraságának le-írása, v. 1. Ez az Ur, az Istennek Fia, lárd Solt. 93. Utalkodik pedig a' szígeteken s' az egész földön lakozó embereknek, mint teremtetfin.*

II. *Módgya az ő uralkodásának, v. 2. 3. 4. 5. melyben le-iratik, 1. miképpen győzi meg ellenségit, kik ellentámadnak. 2. Miképpen jő el tiltani, lárd az 50. Soltárt.*

III. *Az ő uralkodásának gyűlölése, v. 12. 1. Az*

1. Az ő igazságát hirdetik az egek, v. 6. az az, az egeknek mindé feregei; úgy mint az Angyalok és a' boldogult Szentek, Jel. 5. 11. 13.
2. Minden népek meg-látják az ő dicsőségét, v. 6. az az, minden népekből választanak, meg-ismérik űret Isteneknek s' szabadítóknak, Jelen. 19. 3. 3. Megszégyenülnek ő előtt minden bálvány imádók, v. 7. Jelen. 6. 15. 17. 4. Imádgják őt az Istenek, v. 7. az az, (1) Angyalok, Solt. 1. 6. (2) a' Magisztrátusok, Solt. 82. 6.

IV. Öröme az Ecclesiának a' Christus illy munkodásán: a' hol vagyon: 1. az öröm, v. 8. a' sionon és a' Judának leányán értetik az Ecclesia, Matt. 21. 5. 2. Indítóka: mert űra minden mennyel és földi hatalmasságoknak, v. 9. az az, királyoknak királya, örökké való Isten, Colof. 1. 13. -- 18.

TUDOMANY.

I. Olly nagy az űr Jesus Christusnak Isteni dicsősége, hogy mőkor azt csak néminemű részében mutatja is ki, az emberek azt el nem szenvedhetik, v. 1. -- 6. Efsa. 6. 1. 6. Terem. 28. 15. 17. Jan. 18. 6. &c.

OKA. 1. Mert az Istenégnek dicsőséget az emberi romlott természet el nem szenvedheti, Kijöv. 33. 20. Efsa. 6. 8. 2. m. a' bűn istentartya embert az Istennel való edgyesüléstől, Luc. 5. 8.

OKA. 1. Okrat. Az hitetlenek nem állhatnak tehát meg az itteleb a' Christus előtt, Honnan van ez ő bennük? F. A' bűntetéstől való

való félelemtől, Jel. 6. 15. 16. 17. Kicsodák azok? F. 1. Kik az ő Istenségét tagadják, Matt. 16. 6. 4. 2. Kik az ő nevében hamisan prophétáltak, Matt. 7. 22. 23. 3. Kik bálvánt imádnak, Jel. 19. 20.

II. Int. Ha színtén az űr Jesus Christus Isteni dicsőségét a' hivat, úgy a' mint vagyon el nem szenvedhetik is, igyekezzünk szemlélni az ő dicsőséget. 1. El-hívén, hogy Isten, mi éreztünk jelent meg a' testbē, 1 Tim. 3. 16. 2. Szemlélvén az ő munkáit s' cruda cselekedetit, mint Isteni munkákat, Jan. 14. 9. 11. 3. Hit által az ő igazságot fel-őltöztvén, Phil. 3. 9. 10. 4. Szeretlélvén, Rom. 13. 12. 13. 5. Az ő beszédét halgattván, Jan. 14. 23. (1) mert így jelenik meg köztünk, Matt. 18. 20. (2) mert így lakozik mi bennünk, Ephes. 3. 17. Gal. 2. 20.

II. Valakik írott s' őszörs képeket társztalnak, azok mint bálványoknak szolgál, meg szegyenülnek, v. 7. Példa Lában, Terem. 31. 29. lásd Birák. 6. 31. Efsa. 41. 24. Dan. 3. 28. 29. Solt. 96. 7.

OKA. 1. Mert el-vesztnek az ő bálványokkal, Jerem. 10. 11. s' annak prophétáival, Jelen. 19. 20. 2. m. átkozottnak mondgya Isten azokat, Deut. 27. 15. lásd a' 96. Soltárt.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Inti az Isten szeretőket a' gonoszoknak gyűlöletére: a' hol vagyon: 1. az Istén, v. 10. Isten szeretők gyűlölttyétek a' gonoszt. (1) a' bálványozást: mert hamisságra, Istenűl való el-fakadást tanít, Hab. 2. 18. Jer. 2. 8. (2) min

minden hamiságnak cselekedeti utállyá, *Sok.* 37. 27. 2. *Indítóoka*, (1) mert Isten meg-örzi az ő szentjeinek lelkeit, v. 10. *kika'* gonosókul meg örzik magokat, 1 *Petr.* 1. 5, 16. (2) mert világosságot s' vigasztást má-
maszt az okok sívekben, v. 11.

II. *Inti az Isten szeretőket*, 1. az *Ur* ad való örömré. 2. az Istennek tiszteletre, v. 11.

T U D O M A N Y.

Valakik az Isten szeretők, felik és tisztelik, azokat a' gonoszoknak kezéből meg-fabaditja, s' a' szabadulás után örömmel járveket bí-
bólti, v. 10. 12. Példa *Daniel*, *esp.* 6. és a' bá-
rom iffiak, *Dan.* 3. *Mardocheus*, *Esth.* 6. &c.

OKA. 1. Mert sincsen semmi fogyatko-
zások az Isten féldőknek *Solt.* 34. 10. 2. m-
ha sok nyomorúságban vannak-is, meg-fa-
badulnak, *Solt.* 34. 20. 23. 3. m. a' kegyes
s' istenes életnek jutalma van. 1 *Tim.* 4. 8.
&c.

HASZ. I. Oktat. Nem marad tehát az
igazakon s' Isten féldőkön, a' hitetlennek bi-
rodalma, *Solt.* 12. v. 3.

II. *Int.* Felgyűk tehát az Isten; mert ugy
szabadította meg lelkünket, *Solt.* 34. 10. Am

XCVIII. S O L T A R.

Summája. *Dávid* int a' Sínokat és a' meg-
sérendő pogányokat s' egyéb severtett állatoknak
az Isten dicsőretre, az ő kegyelmességért, hogy
az ő népet meg-fabadította s' idvezítette. 1-
ratott akkor mikor a' *XCVI.* Soltár.

K 6

Két Részzei vannak.

1. *Intés az Izraelben és az el-bírvandó po-
gányokhoz az Isten dicsőretre*, v. 1. -- 6.

2. *Minden severtett állatoknak int az Isten d-
icsőretre*, v. 7. 8. 9.

Az 1. Részben ezek vannak

1. *Az Isten dicsőretre való intés*: a' hol va-
gyon: 1. az intés az Isten dicsőretre, v. 1. és
a' Jehova, a' *Jesus Christus*. 2. annak in-
dító oka. (1) m. csuda dolgokat cselekedett
az ő job keze által, v. 1. az az, *Isteni ereje* ál-
tal, meg-fabadítván az ő népét az őrdög-
nek hatalmából, *Sid.* 2. 15. (2) m. az ő fa-
badítását hirdettette a' pogányok között, v.
1. az az, a' választott pogányokat meg-vál-
totta, s' meg-igazította, *Csel.* 13. 46. és *Roma.*
10. 19. (3) m. meg-emlekezett az ő jóvol-
táról, &c. v. 3. az az, az *Abrahámnak* tőz-
igiretiről, *Terem.* 15. 5. és 22. 18.

II. *A' népek s' nemzetek kiket int az Isten*
dicsőretre, v. 4. a' földnek minden lakos-
a' az az, minden meg-váltattak, *Jelen.* 1. 9.

III. *Adogya az dicsőretnek*, v. 5. láts erről,
Solt. 81. pag. 377.

T U D O M A N Y.

1. *Mind az O,* s' mind az *Új Testamentum*
béli hívőknek egyedül való szabadítója, a' tse-
ben meg-jelen, Istennek örökké való Fia, az *Ur*
Jesus Christus, v. 13.

OKA. 1. Mert nem volt soha, sincsen
a' nem-is találhatik más idvezítő, *Csel.* 4. 12.

2. m. g

2. m. minden idvezülendő hűvek, Istennek fiálloitek a' Christusban, *Gak* 3. 26.

H A S Z. Oktat. Azon egy hit és közbenjáró volt tehát az O Testamentumban-is. 1. mert ugyan azon volt a' Christus mind örök-ké, *Sid* 1. 3. 8. 2. m. ő rendeltetett eleitől fogva áldozatul, az idvezülédőkért, *Jel* 1. 3. 8.

11. Minden népből, nemzetből meg váltott, s' idvezülendő hűvek, lelki örömmel tartoznak az Ur Jესus Christust átírni s' magasztalni, a' meg-váltásért, v. 1. -- 1.

OKA. 1. Mert azért váltott meg, 1 *Cor* 6. 21. 2. m. erre indítanak bennünket az Angyalok, *Luc* 2. 10. -- 14. és a' meg dicsőült szentek, *Jelen* 5. 9.

H A S Z. *Int.* Észkellyünk uj énéket a' Idvezítőnek. Mikképpen? F. 1. Az valósnak munkájáért hálákat adván, *Jel* 5. 9. *Col* 1. 12. 2. A' mi meg-váltásunkat s' igazulásunkat ő néki tulajdonítván, *Phil* 3. 9. 10. 3. Szentsül élvén, 1 *Cor* 6. 21. mert e' vége a' mi meg-váltásunknak, *Tit* 2. 11. 14. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

1. Minden tengeren s' földön lévő állatoknak: *int: ettetésé a' Christum dicsőítvén: v. 7. 8.* kiket érti e' világon lévő minden népeket, kiket magának meg váltott a' Christus, *Jelen* 5. 9.

11. Indító oka ez intéjük: v. 9. mert el-jű mindeneket meg-ítlni. El' pedig nem más, hanem az Ur Jესus Christus, lásd az 50. és a' 96. Soltárt.

NB.

NB. Azon Tudományok lebernek itt, melyek vannak az 50. és a' 96. Soltárookban, lásd ott.

XCIX. S Ó L T A R.

Skimálja. *Dávid* utván hogy az Izrael minden feől ellenségétől környál vétetett, inti az Isten népet az Istenben való bizodalomra, a' *Isa*-ses és *Aron* példájával, kiket Isten könyörgésekben meg halgatott es ellenségétől meg oltalmazott. Azon alkalmatossággal írta, mikor a' 96. 97. és 98. Soltárokat.

Két Részzei vannak.

1. Inti a' *Sidó Ecclesiát*, hogy minden ellenség ellen Istenet biza segítségül, v. 1. -- 7.
2. Istenben való bizodalma a' meg-halgtatás felől, v. 8. 9.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. Az Istennek uralkodása ellenségi ellen: a' holvagyon: 1. az Urnak uralkodása, v. 1. Bz az Ur, az Istennek Fia, *Solt* 110. 1. 2. Mádgya az uralkodásnak, v. 1. a' Cherubimokon ül, v. 1. az az, az Angyalokon uralkodik, és azokat a' hűvek őrizetire ki-küldi, *Sid* 1. 14. (lásd *Solt* 80. 2. pag. 372.)

11. Az Istennek méltósága, minden népek felett, v. 2. Bz-is a' Christusnak, mint az Ecclesia fejének, méltóságát jelenti, *Coloss* 1. 26. -- 19.

11. *Int* minden népeket az nagy Isten tiszteleté-
selelté-

seleltre: a' hol vagyon: 1. az intéz, v. 3. 2. annak oka: (1) m. Szent, v. 3. (2) m. Itélet szeret, v. 4. (3) m. Itélet és igazság rendel: a' Jácób nemzetében, v. 4. az az, meg-igazítja, és szabadítja azt. Hof. 1. 7.

IV. Ujjab intéz az Isten dicsőreire: a' hol vagyon: 1. az intéz, v. 5. Magasztalások &c. Ez is az Ur Jესus, Phil. 2. 10. 11. Esa. 45. 23. Az ősi bálnak jómólyán érte a' Sánt és Templomot, a' hol kiválteppen akart tiszteketni az Isten a' Sántoktól, Kijöv. 21. 8. 21. láld Solt. 132. 2. az intének oka. (1) m. Szent, v. 5. (2) m. Mozes a' Aron tisztekek a' segítségű biuak, a' meg-balgatta, v. 6. láld Kijöv. 14. 16. és 32. 11. Num. 14. 13. és 16. 22.

V. Mődgya, miképpen szollott Isten Mozesfél és Aronnal, v. 7. Felhőben, &c. láld Kijöv. 33. 9. és Num. 16. 22.

VI. Mozes és Aronnak engedelmesége Istenhez, v. 7. az az, az Isten törvényét meg-örzik vala. Hogy penig Aron, a' 2. dik parancsolat ellen borjat öte, erőtelenségűből és a' népről való féltében eselkezte, Kijöv. 32. 21. 22. &c.

TUDOMANY.

I. Ambár az Ur Jესus Christus Ecclesiája elben tanácskozzanak dűbűskődgyének az ő ellenégi, de hasznosalan minden igyekedetek, v. 1. 2.

O K A. 1. Mert Győzberetlen a' hatalmas Király uralkodik közepette, láld a' 2. Soltárt, pag. 31. 12. és 93. 10. 4. pag.

II. Mindenütt, de kiválteppen az Isten közösséges tiszteleltre rendeltetett Templomokban: Gyűlekezésekben, kell a' híveknek az Isten tisztelei és imádní v. 5. Solt. 122. 1. &c.

O K A. 1. Mert kiválteppen való módja ott igitte Isten az meg-balgattatást, Kijöv. 25. 8. 22. Matt. 18. 20. 2. m. azért mondotta Idvezítőnk is a' Templomot imádnának házaok, Matt. 21. 13.

H A S Z. I. Oktat. Jelleket az Isteni tisztelet az Új Testámentumban, nem kőteret Templomokhoz, Jan. 4. 24. mind az által ugyan nagyobb készséggel a' buzgósággal tiszteletlik Isten a' közösséges Gyűlekezekben, Solt. 122. &c.

II. Feddi. Azokat kik a' közösséges Gyűlekezetet, abban az Ige-balgattást, közösségéseket el-mulatnyák, Solt. 10. 2. 5.

III. Ist. Ne mulassuk el a' Szentek Gyűlekezeti: mert az Apostolint, Solt. 10. 2. 5.

III. Az Isten népe az önyomoruságának idejű Mozesfél a' Aronnal, egyedül az Istennek közösségjűn a' szabadításért a' meg-balgattatásért, v. 6.

O K A. 1. Mert most is meg-felel Isten az őveinek meyből, mint Mozesnek a' felbőből, Solt. 34. 13. 2. m. meg-igitte Isten a' szabadítást, Solt. 50. 11. és 91. 15.

H A S Z. Ist. A' mi nyomoruságinkban kilésünk Istenhez: mert meg-balgat. Kijöv. 2. 1.

F. 1. Kik Sionnak az az, az Ecclesiának igaz tagjai, 2. Kik tiszteik az Isten, 3. Kik

3. Kik az ő parancsolattját meg őrzik Moseffel, *Solt.* 24. 10. 14. Amen.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Bizodalma Dávidnak Istenben, a' meghalgtatás felől, *Moses és Aron példájával, v. 8.* az az, mikor vétekettek is a' mi Atyáink bakkönyörgöttek, meghalgtatad s' megkegyelmeztél nekik, *Kijöv. 32. 10. 14.*

II. Inti a' hiveket az Isten tisztelésére s' dicsőítésre: a' hol vagyon: 1. az intés. 2. annak oka, v. 9: mert szent a' mi Urunk Istennünk.

TUDOMANY.

A' könyörgésnek meghalgtatása, és a' bűnöknek bocsánattya, a' hivekben megálthat, a' hiveknek idő szerént való megostorozásával, v. 8. láld 2 *Sam. 12. 13. 14.*

OKA. 1. Mert Isten mikor fanyargattatás az ővéit, szereti, *Sid. 12. 6.* szánya, *Siral. 3. 30.* 2. m. nem érdemek szerént illik; hanem csak úgy mint kegyes Atya, *Solt. 103. 12.* 3. m. az ő titeli alatt nyögő hiveket meghallja Isten, *Jer. 31. 18. 19. 20.*

HASZ. Oktat. 1. Még az ő szerelmében is meghalgtattya tehát az Isten a' vétket, de irgalomságátőlők meg nem vonja, *Solt. 89. 31. 32. 33. 34.* 2. Az idő szerént való fanyargatás a' hivekben nem Isten barmagjának; hanem szeretetnek jele, *Sid. 12. 6.* Miért? Láld 1 *Cor 11. 32. p. 4 es. Amen.*

C.

C. SOLTAR.

Summája. Dávid inti az Isten népét, hogy Isten, a' teremtetének váltásának, az el hívásának és hívra való fogadásának munkájért, örömmel dicsőítse. K. Mikor inta? F. A' 96. 97. 98. és 99. dik Soltár után: mert mincképp utána az Ur Jésum Christusnak Isteni méltóságát leírta volna: inta a' hiveket, hogy űtet a' váltásának munkájáért, dicsőítsék a' hivek.

Két Részei vannak.

1. Inti a' népeket az Istennek dicsőítésre, v. 1. 2. 3.

2. Inti azon népeket az Isten közönséges helyen való tisztelésre, v. 4. 5.

A' 1. Részben ezek vannak.

I. Inti a' földnek minden lakosát az Isten dicsőítésre, v. 1. 2. A' földnek lakosai érti, minden nemzetből álló választott a' megváloított hiveket, *Jelen. 5. 9.*

II. Indító oka a' könyörgésnek: 1. m. ő az az igaz Isten, v. 3. érti a' testben megjelent Istennek Fiát, 1 *Tim. 3. 16.* a' kinek népe a' választottak, *Matt. 1. 21.* 2. m. ő teremtet minket, v. 3. *Jan. 1. 1. 2. 3.* 3. m. ő népei vagyunk, v. 1. t. 1. a' megváltatás által, *Mat. 1. 21. 1. Tim. 1. 11. 14.* 4. m. az ő juh vagyunk, v. 3. *Jan. 10. 26. 27.*

TUDOMANY.

A' hivek az Ur Jésum Christust, mint teremtető megváltó Urakat Isteneket, örömmel tisztelik és magasztalják, v. 1. 2. 3.

U

OKA.

OKA. 1. A teremtetésre nézve: *m.* őket bárommá s' csúszó mázró állatokká teremtetted volna, még is az ő képmére teremtetted. *Terem.* 1. 26. mert úgy voltunk Isten kezében, mint a' sár a' fazakas kezében, *Esa.* 45. 9. és *Rom.* 9. 21. 2. Az el-választásra nézve: mert mint sokakat, a' veszedelemre rendeltetett volna; de az életre rendelt, 1 *Thess.* 5. 9. 3. A' meg-választásra nézve: mert mint sokakat, a' kárhozatban hagyhatott volna; de meg-szánts' népévédtük, *Tit.* 2. 14. 4. Az el-hívásra nézve: mert mint sok pogányokat, el-hagyhatott volna; *Csel.* 17. de az ő irgalomságából el-hívott a' kegyelemre, 2 *Tim.* 1. 9. &c.

HASZ. Int. Örömmel adgyunk hálát Istennek a' mi teremtetésünkért, meg-választásunkért, &c. *Ephes.* 1. 3. 6. *Coloss.* 1. 13. &c.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Intés az Isteni tiszteletre, v. 4. A' kapukon a' tornácron éril, az Isten tisztelestinek helyét: először a' Sátor, az után a' Jerusalembéli Templomot: mellyek voltak az Isteni tisztelestnek helyei, *Solt.* 132. 13. 14.

II. Indító oka az intésnek: 1. m. jó az Ur. 2. m. Örökké való az ő irgalomsága. 3. m. nemzetről nemzetre terjed az ő tökéletessége, az az, igireti, v. 5.

TUDOMANY.

Az Isten hivei, az Ur Istent az ő jóságáért, irgalomságáért és igiretiben való alhatóságáért, bariznak nemzetről nemzetre dicimni a' jenenek

tek gyülekezésiben, v. 4. 5. láld *Solt.* 81. 92. &c.

CI. SÓLTAR.

Summája. Dávid bé átván a' Királyságban, Istennek fogadást tévesen, hogy az ő andvarás s' az Isten népet, tisztán s' igazan igazgattya, s' a' gonoszokat meg-tisztattya. K. Mikor írta? F. Akkor, mikor a' 75. dñk Soltárt. Lásd.

Két Részzei vannak.

1. Fogadása Dávidnak, hogy az ő Királyságában igazán s' hiven Uraikodik, v. 1. 8.
2. Fogadást tévesen arról is, hogy az Isten népe közöttül a' gonoszokat ki-írta, v. 8.

Az 1. részben ezek vannak.

I. Fogadás tétele, az Isten dicsegetéséről, v. 1. Tenéked Uram éneket mondok, az az, dicselek a' szabadulásért, *Solt.* 75. 1.

II. Fogadás tétele, az ő országlása felől: melyben azt írja-le, miképpen fog uralkodni. 1. Kegyelemességtételek, v. 1. az az, a' jókat kegyessen oltalmazza, a' gonoszokat meg-bünteti, *Rom.* 13. 3. 4. 2. Igyekezem a' tökéletes útnak őrzésére, v. 2. az az, az én cselekedetimet, a' te parancsolatid szerént rendelem, *Solt.* 119. 34. 35. 3. Nem követek gonosz dolgot, szándékkal v. 3. 4. A' gonoszok barátim nem lesznek, v. 3. 4. 5. Az ő felebarátokat rágalmazókat el-vesztet, v. 4. 6. A' fel-fuvalkodó kerélyeket, el nem szenvedem, v. 5. 7. Az igaz mondotkat szerettem, v. 6. 8. a' c

parancsolatidban tökéletesen (azaz, hűséggel) járó szolgálatait ízeretem, v. 6. 8. Az áluok s' hazug szolgák, házamban nem laknak, v. 7.

TUDOMANY.

I. A' kegyes és Istenféle Magisztratusoknak, kegyessen és igazán, az Isten törvénye szerént kell az ő népeket igazgatni, s' ilyén, v. 1. Solt. 75. 3.

Oka. 1. Mert azért mondatnak, tiszteletre, Isteneknek, Solt. 82. 6. 2. M. arra hivatalának hogy a' jókat kegyessen megalkalmazák; a' gonoszokat pedig igazán meg-ítillják, Rom. 13. 3. 4. lásd a' 82-dik Soltárt.

Hasz. I. Int. 1. Kegyessen uralkodgyanak a' Magisztratusok. Miben áll a' kegyessen való uralkodás? F. 1. Hogy az Isten-ízteleit felállassa, 2 Chron. 7. 6. 2. Hogy az Isten igije által azoknak lelkeket legeltesse, Josphatnál, 2 Chron. 17. 7. 3. Az Isten igije prédikálloira gondot viseljen, Esa. 49. 23. 4. Hogy az éhségnek idején az ő népet táplálja, Jossffel, Ter. 41. 5. 5. Hogy az ő népe nyomeruságán meg laduljon, azokért könyöröggjön, 2 Sam. 24. 17. 6. Hogy a' népek terhet könnyebbitse, 2 Kir. 19. 12. 4. 7. &c.

II. Int. Igazán uralkodgyanak: Mellyekben áll. 1. Hogy kit kit az ő szabadságában meg-tartsan. 2. Az özvegyetárakat, jövevényt, az erőszak tőőktől meg-ol-

almazza, Solt. 82. 3. 3. A' gonoszokat Isten törvénye szerént meg-zabolázza s' büntesse, Rom. 13. 4. &c.

III. Feddi. Azokat a' Magisztratusokat, kik ellenkezőképpen uralkodnak, &c.

II. A' jó Magisztratusoknak Isten törvénye szerént, kegyessen, igazán és mértékletesen kell élni, s' uralkodni, v. 2. 3; 4.

Oka. Mert jó példa adóknak kell lenni az országban: mert a' nép űk: sokta követni; mind a' jobban, mind a' gonoszban, 1 Kir. 12. 24. 32.

Hasz. I. Feddi azokat kik kűlőmben uralkodnak, s' a' gonoszra a' népek példát s' okot adnak. Kicsodák ilyek? F. 1. Az Isten igjé meg-utálók, Jer. 44. 16. 18. 2. A' bírány imádók, 2 Kir. 12. 28. 3. A' bujják kodók, 2 Sam. 12. 14. 4. A' részegetek, Dan. 5. 2. 5. A' kegyetlenek s' nyomerusok, Esa. 1. 23. Jer. 5. 1. -- 5.

II. Int. A' Magisztratusok éllyenek Isten e' világ előtt kegyessen, &c., légyen az ő cselekedeteknek regulája, az Isten törvénye, &c., mert ha itt e' világon félenek jó cselekedetekkel, Matt. 5. 16. menyben is félenek dű csőlésséggel, Dan. 12. 2. Mat. 25. 21.

III. A' kegyes s' Istenféle Magisztratusoknak, Uraknak, Fejedelmeknek, nem illik; trágár, hazug, csalárú, felebaráttyokat rágalmozó, gonosz s' istentelen szolgálatait tartani, v. 5, 6, 7.

Oka. 1. Mert az ő kegyeliségeknek fényét meg-homályosítják, azoknak rossz er-
U3 kőli.

köcsösk. 2. m. a' jóerkölcsű szolgálata is megvesztegetik, 1 Cor. 15. 13. 3. m. Isten dolgokait jó karban nem állíthatják, péld. da Jeroboam, ki a' gonosz szolgálk s' tanácsok miá országát is elveszté, 1 Kir. 12. 8. 4. m. egy gonosz szolgálk Isten átká szálkázókra, Josu. 7. 2. 5.

H A S Z. I. Feddi. A' máj Urakat, kik inkább győgyörködnek a' hazug, trágár, s' bolondoskodó, &c. szolgálkban, mint az alázatoss. jámbor, igaz mondó, &c. udvariakban: kik ritkák ma! Solt. 12. 9.

II. Int. Dáviddal, tarsanak jámbor, &c. szolgálk: mert egy jámbor, kegyess' Isten-féld szolgálk, egész háza megáld Isten, mint Josephéért Puthifár háza, Terem. 39. 1, 2, 3. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Dávid fogadás tétele, a' latroknak országból való ki-tisztításról, v. 8. Jó reggel (az az, idejekorán, halogatás nélkül) el-veszté a' földnek laurait.

II. Az Isten Ecclesiájának tisztán tartása felől való fogadása, v. 8. Az Isten városából ki-gyomlálom a' hamlisakat.

T U D O M A N Y.

A' kegyes és Istenfélő Magisztrátusoknak az ő országokat és abban az Isten Ecclesiáját, a' gonoszoktól meg kell tisztítani, és az tisztán kell tartani, v. 8.

OKA. I. Mert Mozes régen az Isten népe táborát tisztán tartotta, s' a' bél poklosokul

ml meg-tisztította, Lev. 13. 49. 2. m. külföldben nem létsznek Isten képét viselő; ha nem latroknak párt tartó, Solt. 82. 2.

H A S Z. Int. A' Magisztrátusok tarsák tisztán országokat, s' városokat, és falujokat: mert ha egy Acánért az Izrael tábora meg-ütközött; mennyivel inkább, sok gonoszok-ért meg-ütköztek, Terem. 19. 13.

CII. SOLTAR.

Summájo. Az Isten népe panaszkodás s' valmas s' romlott állapotjáról; végre biztatja magát az Istennek szabadító kegyelmével. K. Kís' hol irta? F. Egy a' Babyloniai fogságban lévő Prophták között, kétség nélkül Daniel, láfd cap. 9.

Két Részzei vannak.

I. Az Isten népe nyomorúságát le-írván, kőnyörő fogságból való ki-szabadulásért, v. 1. - 13.

2. A' szegény raboknak magok vigasztalások a' szabadulás felől, v. 14. - 29.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Solárnak tiululsa, v. 1. A' nyomorult (t. i. Juda foglyainak) imádsága, &c.

II. Kőnyörgése az Isten nyomorult népének: a' hol vagyon: 1. a' Kőnyörgés v. 2, 3. Uram halgald meg, &c. 2. a' kőnyörgésnek Oka. (1) m. a' mi csontalok, meg-eméltettek a' nyomorúság miatt, mint az üszög, v. 4. (2) m. a' mi boldog napjaink el-mulának miatt a' fűst,

fűt, v. 4. (3) m. el-száradott a' mi szivűnk mint a' fű, v. 5. (4) m. az én nyögésem mint csontomból őmhöz ragadt, v. 6. (5) m. hasonló lettem a' pusztai őrkő bikához s' bagolyhoz, és az egyedül lakó verébhez, v. 7. 6. mert azok bőgni s' nyögni szoktak: úgy volt dolga az Isten népeinek. (6) m. minden nap gyálázattal illet az ellenség, v. 9. Solt. 137. 3. (7) m. a' port mint a' kenyerező ötte, és a' könnyhullatást, mint a' vizet nyelte, v. 11. az az, a' nagy nyomorúságban kenyerezéssel, és italom könnyhullatással elegyedet meg. (8) m. fel-emelél s' ismét a' földhöz ütél, v. 11. lásd Sólal. 1. 1. 2. (9) m. hasonló lettem az el-hanyatlott árnyékhoz, és a' meg-száradt fűhöz, v. 12. Sólal. 5. 10. (10) m. te mind örökké meg-maradsz, v. 14. az az, meg-ígérted hogy meg-szabadítsz, melyről nemzetről nemzetre meg-emlekezünk, v. 13. lásd Jerem. 29. 10. 11.

TUDOMANY.

Gyakorlatossággal meg az Istennek frigyos népe-i, oly nagy nyomorúságban élik, hogy semmi reménsége ne legyen az ő szabadítására felől, v. 1. -- 13. lásd a' 13. és 88. Soltárt, pag. 62.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. A' nép bizodalma a' szabadulás felől: a' hol vagyon: 1. a' Bizodalom, v. 14. Felkelvén, könnyörűl sz a' Sionon, az az, a' népet meg-szabadítod és Jerusalemet meg-épited. 2. Indító oka. (1) m. eljött az idő, v. 14. 2. i. a' hetven esztendőnk, Jerem. 29. 10. (2) m. a'

m. a' te szolgálid annak kövén (az az építé-
tésben) gyönyörködnek, v. 19.

Gyámölése a' szabadulásnak. Félka' pogányok a' te nevedet, az az, meg-ismérik hatalmadat, hogy nyomorult népedet meg-szabadítottad, v. 16. 18. Solt. 126. 2.

III. Fogadása a' népnek az Isten szabadításának hirdetéséről: a' hol vagyon: a' Fogadás, v. 19. Irattassék meg, &c. az az, legyen emlékezeten. 2. Indító oka: mert meghálgatta a' foglyoknak imádságokat, v. 20. 21. 3. Vége ez fogadásnak, hogy hirdették lá-
ooban az Urnak szabadítását, v. 22. 23. 24.

IV. Újabb könyörgése az Isten népének: a' hol vagyon: a' Könyörgés, v. 25. En Istenem &c. Az Istenen éretik az Ur Jéhus: mert ezt a' Soltárt Sz. Pál a' Christusra magyarázza, Síd. 1. 10. Az én napjaimnak felén ne végy el, az az, (1) szabadíts meg ez inségből, melly olyan hogy ebben meg-halhatok, Efa. 38. 1. 23. (2) Ne engedjé meg a' pogányok közdött el-vesztesen a' te néped, minek eldö-
te a' Sionnak építetését meg-látnok. 2. Indító oka a' könyörgésnek. (1) m. a' mint hogy te mind örökké voltál, úgy a' te ígérted örökké valók, v. 25. (2) m. az égh a' föld meg-változnak; de a' te ígérted (a' mi Atyáinkhoz) meg nem változnak, v. 26. 27. 28. Matt. 5. 18. (3) mi úgy maradnak a' te szolgálidoak (a' mi Atyáinknak) maradékul megte eldöted, v. 19. a' te ígérted szerént. Zorem. 15. 8. Solt. 89. 27. 28. 29. 30.

CII. SOLTAR. TUDOMANY.

I. Az Isten népe, kik közölt az Isteni tiszteltet meg-szűnik s' az Ecclesia elpusztult, burgókönnyörgésével tartozik kérni Istenül annak helyre állatását, v. 14. 15. Solt. 51. 20.

OKA. I. Mert nem felejteték el az ő szent tisztelgetinek helyeit; de az ő idejében meg-ujjítja. Ezech. 36. 22, 23. 2. m. csak ideig tartja Isten haragját az ő bűzsa, népének bűneiért, Jerem. 29. 10. 13.

HASZ. Int. Haldeig. Isten bűneikért szent tisztelget meg-szűnik, ne esünk kétségben; hanem könyörögjünk annak helyre állatásáért, Siral. 5. 21. Mikképpen? F. 1. Hogy a' hitetlenek félték Isten, v. 16. 2. Hogy látassék az Isten dicsősége s' tisztelgeti, v. 17. 3. Hogy a' hívek dicsirheffék Isten, v. 19. Indicsom, mert nem engedi tisztelgetet a' teremtet állatoknak, Ejsa. 42. 8. Ezech. 36. 22. 23. &c.

II. Noha Isten ideig az ő frágies népét is könnyen megostorozza; (mgy hogy láttatik magától el-venni) de végre annak fel-futását, s' könyörgését meg-halgya s' meg-szabadítja, v. 19. -- 24. Kijöv. 3. 7. 7.

OKA. I. Mert nem felelkezhetik el róla, Ejsa. 45. 15. 2. m. végképpen magától el nem veteti, lásd a' 94. Soltárt, v. 14.

III. A' hol Isten az ő szent tisztelgetinek meg-szűnteti: ott a' nép az Isten tisztelgetinek helyre állatását, az Isten tisztelgetinek fogadás tételével kéri, v. 21. -- 24. -- 29.

OK

OKA. I. Mert ugy indíthatja Isten a' szabadtátra. Dan. 9. 17. -- 20. 2. m. felkél Isten az ő nevének dicsősége mellett. Ezech. 36. 22. 23. lásd Solt. 13. pag. 68.

IV. Az Isten hívei, Istennek, életek meg-hosszabbításáért (mellyet a' nyomorúság el-met-het-ne természet szerént) könyöröghetnek, v. 25. lásd a' 6-dik Soltárt, pag. 35.

CIII. SOLTAR.

Summája. Dávid a' maga példájával az Isten híveit (s' az Angyalokat is) indítja az Isten dicsőretire, sok rendbeli lelki s' testi jó-téményiért. K. Mikor itta? F. Minek után-na érzette volna bűnei bocsánatját: melyet kér vala az 1. Soltárban.

Két Részei vannak.

I. Dávid lelkének serkengetése az Isten névének dicsőretire, v. 1. -- 19.

2. Inti az Angyalokat s' egyéb teremtet állatokat is, az Isten dicsőretire, v. 20. 22.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Dávid maga lelkét indítja az Isten dicsőretire, v. 1. 2. Alágyad lelkem, &c. az az, minden én indulatim érzékenséglm s' tagalm dicsőretök az Urat.

II. Indítóokai: 1. Mert meg-bocsátta minden bűnecidet, v. 3. 2. m. meg-gyó-gyítja minden lelki s' testi betegségedet, v. 3. lásd Solt. 6. 2. 4. 3. m. ki-szabadítja a' koporsóból (a' halálos veszedelemből) éle-

U6

tedet

tedet, v. 4. 4. m. minden lelki testi áldás
val meg. koronáz, v. 4. 5. m. minden jóval
meg. elégit (zadat, v. 5. az az, ételt s' itat
ád. 6. m. a' te testednek grejét meg. ujlit-
tya, mitot a' s'ist, v. 5. 7. m. az ő igazsága be-
rént a' nyomorultat, a' kegyelentől meg. ba-
baditva, v. 6. 8. m. meg. jeleni az ő utait
(titkait) nékünk az Izrael fiainak, v. 7. 9.
m. kegyelmes s' haragra késedelmes, v. 8.
10. m. nem mind örökké haragzik, v. 9.
11. m. nem a' mind bűncinkek érdeme szer-
rént büntet, v. 10. 12. m. nem emlekezik
meg bűneiokről; hanem magától melesze-
veti, v. 12. Mich. 7. 19. 13. m. miat az A-
tya, könyörűl rajunk, tudván hogy mi gyar-
lók vagyunk, v. 13. 16. 14. m. az Urnak
irgalma meg. marad az őtet félőkön s' pa-
rancsolatiban járókön, v. 17. 18. 15. m.
mindeneken hatalma vagyon, mennyen föl-
dön, v. 19.

TUDOMÁNY.

I. Az Istennek hívei, az Istent, nélkül közlő
(közlendő) lelki és testi javaiért, lelkeknek s' tes-
teknék minden indulatival, dicserni és magaszt-
alni kell, v. 1. 5.

O K A. 1. Mert ez az Isten gondviselésé-
nek s' áldásának edgyik vége, Deut. 8. 6. 7. 8.
2. m. kedves áldozat Isten előtt, az el-vőtt
jókért való halál. adás, Solt. 50. 23. Terem. 8.
20. 21.

H A S Z. I. Fedd. A' háládatlamokat. I.
Kik az Isten jó. tetteiményéről el. felelkeznek,

Lmgo.

Lmgo. 17. 17. 2. Kik az Isten jó. tetteiményit
Isten bősztuságára fordítják, Hof. 2. 7. 8.
Lmgo. 16. 19. &c.

II. Int. Az Isten velünk közlött jó. tete-
ményéről ne felelkezzünk el; hanem dicser-
jük Istent azokért. Micsodák azok? Lásd v.
3. -- 13. Amen.

II. Olly nagy az Istennek irgalmasága az
ővöihez, hogy azokat az ő igazsága, s' azoknak
érdeme szerént, nem bünteti s' nem sanyargatja.
v. 8. -- 12. Kijöv. 34. 6. 7. Job. 37. 22.

O K A. 1. Mert különben senki nem áll-
hatna meg az ő titletiben, Solt. 130. 3. 4. 2.
m. mikor titli. szánnya, Sival. 3. 31. 32.

H A S Z: Inti. A' szegény bűnösöket, ne
essenek kétségben nagy bűnök miá; hanem
folyamodgyanak Istenhez. 1. m. könyörű-
lő Atya. 2. m. a' nagy bűnösöket hija, Matt.
11. 28. Lásd az III. Tud.

III. Ollyan Isten az ő meg. téré szegény fiait
hoz s' leányihoz, mint az édes Atya az ő ellene
vité fiaihoz, v. 13. 14. Jer. 31. 20.

O K A. 1. Mem az Atya, mikor sanyargat-
tya is szánnya fiát, 2 Sam. 18. 5. ugy Isten is
szánnya az ő hozzá meg. téré bűnös fiait, Sól-
val. 3. 31. 32. 2. m. mint az Atyának, meg-
esik síve, a' szegény bűnösön, Jer. 31. 18. 19.
20. 3. m. miat az Atya, ugy Isten fiainak
vértékéről el. felelkezik, Mich. 7. 18. 19. 4.
m. miat az Atya: ugy Isten, meg. tért fiainak
bűnbocsító kegyelmével eleiben mégyen-
Lmgo. 15. 20.

Vv

H A S Z

HASZ. Oktat. Nincsen tehát olly nagy meg-térő bűnös, kit Isten el-vette magátul: mert nincs az Atyának gonosz fia, kit el-veszt magától. Kiszodák illyek? F. Kik a' tév-kozló fiuval, 1. Atyok ellen tőtt bűnőket meg-ílmérik, Luc. 15. 18. 2. Atyokhoz' Istenekhez igyekeznek meg-térni, v. 20. 3. Atyokat Isteneket meg-követik s' kegyel-met kérnek, v. 18. 4. Magokat az Isten-kegyelmére méltatlanoknak illik, v. 19.

II. Int. Ha vétkezünk, térjünk-meg I-stenünk-böz. 1. m. magi hiv. Ezech. 18. 30. 32. 2. m. elönbben jü, az Evangeliombé-li igiretekben, Matt. 11. 28. &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Inti az Istennek teremtet állatis az Isten-nevének dicsiretíre. 1. Az Angyalokat, v. 20. 21. 2. Minden teremtet állatokat, v. 22. lásd Sol. 1. 3. 1. 2. 3.

II. Mind ezeket be-vekesti az ő lelkének az Isten dicsiretíre való onszolásával, v. 22.

T U D O M A N Y.

Az Istennek híveinek, az Istenből el-vőtt lelki s' testi jó-téreményiért Isten meg-kezd dicsírni, hogy még az Angyalokat is hívák s' incsik az Isten dicsiretíre, v. 20. 21.

OKA. 1. Mert az Angyalok-is a' hívek-társaságokban valók, Síd. 12. 22. 2. m. az Angyalok-is örülnek, mikor Isten az ő híveivel kegyelmességét közli, Luc. 2. 10. 14. 3. m. örülnek a' híveknek meg-térésköze, Luc. 15. 10. &c. lásd Sol. 144.

CIV.

CIV. SOLTAR.

Summája. Dávid gondolkodván az Istennek dicsőségéről, teremtetésre való gondviseléséről, mellyel minden teremtet, az ő rendek sa-erint igaz-gat és tart, lelkét és minden híveket inti az Isten dicsiretíre. K. Mikor inta? F. A' mikor az 103-dikát: mert ott azért dicsíre Isten, mert a' meg-térő bűnösöknek bűnőket meg-bo-csátja; itt pedig azért: mert minden terem-tett állatokat, a' bűnös emberért teremtet s' tart.

Két Részzei vannak.

1. Intés az Isten dicsiretíre, v. 1. 2. 3.

2. Fogadás tétele Dávidnak az Isten dicsiretíre, melyben kívánnya veszedelmeket, kik Isten-nem dicsírik, v. 33. 34. 35.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Intés az Isten dicsiretíre, v. 1.

II. Indító oka az intésnek: melly vétettk. 1. Az Isten méltóságos dicsőségétől, v. 1. mert dicsőségét öltöztet-fel. 2. A' teremteteknek munkáitól: mellyeket Isten hat napokon te-remtett, minéműek a' Világság, v. 1. Terem. 1. 1. Egh. v. 2. Felhők, kiken mint szekere-ken mondatik Isten járnak, v. 3. Szél s' Tűz, v. 4. a' meg-mozdu hatatlan Föld, v. 5. a' mély-séges Tenger, v. 6. melly (noha annak Isten határt tőtt) az Isten parancsolatára fel-emelkedik s' le-száll, v. 7. 8. 9. a' Források, a' mezzei vadak kálára, v. 10. 11. a' mezzei Vadak a' Ma-

a' Madarak, v. 12. 3. Az Isten gondviselése: sál, a' minéműiek: az földnek termése s' annak meg-öntözése, v. 13. a' fűnek nevelése, v. 14. bornak s' olajnak termése, v. 15. a' madaraknak tenyésztése, v. 16. 17. a' hegyeken lakó állatoknak táplálása, v. 18. a' Napnak s' Holdnak igazgatása, v. 19. - 22. az embernek rendes munkájoknak igazgatása, v. 19. a' földön s' tengeren járóknak s' lakóknak igazgatása, v. 24. 25. 26. minden élő állatoknak táplálása, v. 27. - 30. a' bitetleneknek meg-nyitogatása s' veszedelmek, v. 32.

TUDOMÁNY.

I. Az Isten teremtetit úgy kell minden embernek szemlélni, hogy azoknak alkalmatlanságával ellátva serkenesse, az Isten ismételten s' dicsőítet, v. 1. 32. mert azok felindították embert az Isten ismételten s' dicsőítet, lásd Solt. 8. p. 43. és Solt. 19. p. 90.

II. A' miképpen Isten bölcsen és hatalmasan teremtet mindenekeket: úgy mind azokat bölcsen s' hatalmasan megtartja, igazgatja és táplálja, v. 13. - 32. Nehem. 9. 6.

OKA. 1. Mert mind azok Istenben élnek s' mozognak, Csel. 17. 28. 2. m. mindenekek helyet s' életüknek módját s' rendit, Isten igazgatja, Csel. 17. 27.

HASZ. I. Oktat. Sem égen sem földön, sem tengeren, nem lézen tehát Istenre nézve, semmi történetből, Siral. 3. 36. 37. Matt. 10. 39. seq.

II. Int. Akar kedves, akar kedvetlen dolgok

gokban, Isten gondviselésére nézzünk e világban: a' kedvünk szerint valókért, Isten dicsőít, 1 Chron. 29. 11. 12. 13. az ellenkezőkben, Isten akaratyában nyugodgyunk meg, 1 Sam. 3. 18. Job. 1. 21. &c.

III. Isten a' földet meg-mozdulhatatlanképpen szabdalta az ő helyében, úgy hogy renésszen, sem egy sem más felé ne mozdujjon, vagy forogjon, v. 5. és Solt. 24. 2. és 78. 69.

OKA. Mert valamikor a' föld meg-rendül s' mozdul, Istennek rendkívül való idetett jödelenti az, lásd Solt. 77. Matt. 27. 51.

HASZ. I. Oktat. Nem forog tehát a' föld (a' mint némelyek akarják s' tanítják) az ő fundamentumán. K. Miért a' földnek fundamentuma? F. 1. Azt ember meg nem határozhatta, Job. 38. 3. - 6. 2. Az Isten azt mondja: (1) hogy a' vizeken fundálta Isten, Solt. 24. 2. (2) hogy Isten a' földet, mint a' semmin úgy fűggeljezte-fel, Job. 26. 7. mert annak fundamentumát nem tudhatta az emberi okosság. 3. En azt mondom, a' föld fundamentuma az Istennek hatalma, melyel mint egy kézen tartja, Job. 38. 4. 6. Péld. 8. 29.

II. Felel. Azokat kik a' Szent Írás ellen tanítják a' földet az ő fundamentumában, vagy tengelyében, mozogni s' forgani: mint ha ott voltanak volna, Job. 38. 4. 6.

III. Ne forgassuk mi a' földet; hanc 1. csudáljuk az Isten hatalmát, ki ilyen nagy alkut márt így fundált és sok szép teremtet

állatokkal meg-ékesített. 2. Mikor a föld meg rendül fellyűk annak fundálóját, &c. mert a' mindenkor valami nagy változást hoz magával, &c. *Solt.* 77. 19.

IV. A' miképpen Isten a' földet mozdulhatatlannul teremteté az ő fundamentomán: úgy a' Napot s' Holdat teremteté az égen, hogy az ő forgásokkal nappalt, éjjelt, heteket, hónapokat s' évszázadokat szerezzenek, v. 19. 20.

OKA. 1. Mert fel kelni s' el-nyészni mondák, *Prad.* 1. 5. 6. 2. m. délre s' északra fűt, v. 6. 3. m. rendkívül való csuda volt, mikor Josue idejében, meg-állott a' Nap és Hóld, *Josf.* 10. 12. 13.

HASZ. 1. Oktat. Szent Írás ellen való vélskedés tehát az, hogy a' Nap s' Hóld az ő helyekben állának s' a' föld azok körül forgana.

II. Int. 1. Hídgűnk a' Szent Írásnak. a' Nap s' Hóld forgása felől: mert a' Szent Írás íze azt nem szabad keressztyén embernek kétségben bini. 2. Mikor látjuk az égen űket, dicsőítjük az Istent, &c. lásd *Solt.* 8. p. 44.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az Isten dicsőítésének fogadás tétele, v. 33.

II. Könyörög hogy Isten az ő fogadás tételét kedvéllye: a' hol vagyom: 1. a' kérés, v. 34. 2. annak vége, v. 34.

III. Könyörög az istenteleneknek veszedelmekért, v. 35.

IV. Inti lelkét és egyebeket az Isten dicsőítésére, v. 35. Aldgyad, &c. TU-

Valakik az Isten, az ő Isten dicsőiségeért, tevékenységért s' gondviseléséért, nem áldgyák s' nem dicsőítik, azok mint gonoszok s' hitetlenek el-vejmek, v. 35.

OKA. Mert azok az Istennek jó voltát s' kegyeliséget meg utállyák, sőt az Istent meg-tagadgyák, *Job.* 21. 14. *Jud.* v. 4. Kicsodák ilyek? F. 1. Kik Istent, a' mint a' tevékenységnek munkáiban magát ki-jelegette, úgy nem tisztelik, *Rom.* 1. 21. 2. Kik az Istent ki-ábrázolgyák s' azt tisztelik, *Rom.* 1. 23. 25. *Esa.* 44. 56. 3. Kik e' világnak testneke élnek, *Job.* 21. 12. -- 16. &c.

CV. SÓLTAR.

Summája. Dávid elő számálván az Istennek, Izraellel közlőte, sok jó teteményt intí a' népet az Isten dicsőítésére. K. Mikor írta? F. Azon alkalmatossággal, a' mikor az 104. mert itt azt számállya, miképpen hozta ki Isten Izraelt, és teleptette-le *Cannán* földén.

Két Részzei vannak

1. Intés a' néphez az Isten dicsőítésére s' dicsőítésére, v. 1. 6.

2. Az Isten jó-teteményinek (mint indító Okoknak) elő számállása, v. 7. -- 45.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Isten dicsőítésére való intés, v. 1. 5.

II. A' szemlélyek hiket int, v. 6. Az Abrahámnak s' Jákóbnak maradéki azok, kiket

ket minden népek közötti választott volt.
Dent. 10. 14. 15. kik várják vala a' Messiást,
Solt. 14. 7.

TUDOMANY.

Az Istennek frigyes népe, meg-emelekezvén
Istennek véle közlött csuda dolgairol, tartozák I-
stent tisztelni s' dicsőíteni, v. 1. -- 6. Solt. 66. 58

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az Isten nevével való vallás sétel, v. 7.

II. Az Isten ítéletének hirdetése, v. 7. Az I-
sten ítéletén, érti Istennek azokata' cseleke-
dett, melyeket cselekedett Abrahámtul
fogva az ő népével a' Canaában való bé-
vitetettéig, v. 11. seq.

III. Az Isten jó-téteményinek első számlálá-
sa, melyeket a' szűrettség szerint véle cselekedett,
v. 8. 9. 10. Minéműek.

I. A' Canaának igirété, v. 11. melyben
ezek vannak. 1. Az el-hivatának kevés
számok, v. 12. 2. Azoknak bujdosások, v.
12. 13. 3. Azoknak oltalmazások bujdosá-
tokban, v. 14. 15. Erti Abrahámot, Terem. 12.
14. 19. Ifákor, és Jácóbot, kik idegenek kö-
zött bujdosák, Gen. 29. 9. &c. 4. Azok-
nak tápláltságok, v. 16. 5. Az ő táplálta-
soknak alkalmazósága, (1) az Josephnek
el-adatása, v. 17. (2) az ő fogsága, v. 18.
(3) az ő fogságának oka, v. 19. Terem. 37. 5.
&c. (4) az ő fel-magasztaltatása, v. 20. 22.
(5) a' Jákóbnak Egyiptomba való menete-
le, v. 23. (6) a' Jákób fiainak meg-izapo-
kodások, v. 24.

II. Az

II. Az Jákób fiainak Egyiptomból való ki-
hozatások: melyben ezek vannak. 1. Az
Izraelnek meg-utaltatások Egyiptomban, v.
25. 2. Mofesnek érettek való küldetése, v.
26. 3. Mődgya a' ki-jövetelnek. (1)
Nagy csuda tettelekkel, v. 27. -- 36. (2)
Nagy erővel s' gazdagsággal, v. 37. (3) E-
gyiptombélieknek félelmekkel, v. 38.

III. Az Izraelnek pusztában való vezérlése:
mellyekben ezek vannak. 1. Felhővel ol-
talmazta, v. 39. Kijőv. 13. 21. 2. Tűzes olt-
lóban vezérléste őket éjjel, v. 39. Kijőv. 13.
21. 3. Fűrjekets' Mannát, s' vizet adott
ételekre s' italokra, v. 40. 41.

IV. A' népnek Canaában való bé-vitetése-
se, v. 43. 44.

V. Indító okai s' fok-jó-téteményeknek: mert
meg-emelekezett Isten az Abrahámnak őt
igiritőiről, v. 42. Terem. 22. 18.

VI. Vége az Isten ily jó-téteményének, v. 45.
hogy meg-tartaná az ő rendelést, &c. Dent.
8. 1. seq.

TUDOMANY.

I. Valamit Isten az ő népeknek igirt s' igir, az ő
(az ő idejében) csálhatatlanképpen meg adgya
az ő népeknek, v. 7. 11.

OKA. I. Mert Isten, a' miképpen termé-
szetiben, úgy igiritiben is változhatatlan,
Num. 23. 19. 2. m. bé-vitue népet Cana-
ában igiriti szerént, Kijőv. 3. 7. 8.

HASZ. Oktat. Nem felejtethi tehát el I-
sten az ő népet, Esq. 49. 15. Miért tehát hagy
Isten

Isten az Izraelnek nagy részét bé nem vátte Ca-
naanban? F. 1. Mert Aron bálványozás-
ban esett, Kijöv. 32. 2. Moses híbertelen-
ségben, Deut. 24. 4. Num. 20. 12. a' népnek
penig nagy része bocszontotta Isten, Solt.
95. 10. 11. Isten penig, 1. engedelmség-
nek igirei aláigire volt, hogy az Abra-
hám maradékának Istene léfzen, Terem. 27.
1. 2. és bé vílzi Canaanban, Solt. 81. 14. 17.
2. Azoknak maradékiban Isten, bé tellye-
sítette igireit, Rom. 11. 1. 3. &c.

II. Isten az ő hiveit még az idegen hatalma-
sok között is bujdosókban meg őrizi, oltalmaz-
za s' táplálja, v. 12. 15. 1 Kir. 17. 9. és 19. 3. 4.
és 2 Kir. 6. 17.

O K A. 1. Mert mindenütt vélek vagyó,
Terem. 28. 13. 15. 2. m. pálla az ő hiveinek,
Terem. 15. 1.

H A S Z. Oktat. Minden helyekben bá-
torságosok tehát a' hivek: még az idegenek
között is: mert az idegeneket is 1. meg-
retentti, Terem. 32. 29. 2. jó akasójává té-
szli, Terem 20. 25. és 41. 4. mert Isten az ő-
véinek még ellenségeket is jó akasójokká
tészli, Péld. 16. 7.

III. Isten borsáttya az országra s' népre, az
nagy éhséget, igaz ítéletiből, v. 16. Lev. 16. 20.
2 Sam. 21. 1.

O K A. 1. Mert Isten tészli terméketlenülé
a' földet, Jer. 14. 1. 4. Joel. 1. 11. 2. m. ha I-
sten áldását meg-vonnya, mindenek szűköl-
ködnek, Solt. 104. 28. 29. 3. m. Isten vészli-
el a'

el a' kenyérnek páltzáját (az az erejét,)
Ezech. 4. 16. Lev. 26. 26.

H A S Z. I. Oktat. Nem történetből, ha-
nem Isten igazgatásából léfzen tehát az éhség.
K. 1. Micsoda bűnökért borsát Isten a' népre
éséget? 2. Miképpen? és 3. Mi végre borsát-
tya? Az 1. F. A' szegények nyomorogató-
sáért, Esa. 5. 8. 10. 2. Az hamis hitet s'
gyilkossággért, 2 Sam. 21. 1. 3. Isten tisz-
teleinek s' dicsőiségének elő nem mozdí-
tásért, Hag. 1. 2. -- 6. 4. Az Isten paran-
csolatának meg-utalásáért, Lev. 26. 26. &c.
Az 2. F. 1. A' földnek szárazsága által,
Jer. 14. 14. 2. Ellenség által, Jer. 5. 17. Deut.
28. 49. 53. 3. Ragya, jég, csereb bogarak
által, Joel. 1. 3. 4. 11. Az 3. F. 1. Hogy a'
hivéknek hitet próbálja, 1 Kir. 17. 9. 2.
Hogy a' meg-térhetetlen népet meg térésre
bija, &c. Luc. 15. 16. 18.

II. 1. Távoztatjuk-el az éhséget érdem-
lő vétkeket. 2. Az éhségnek idején kiál-
csunk Istenhez, igaz meg-térés, s' a' bűnök
ki-tisztítása által: meg-tisztentti Isten, 2 Sam.
21. 7. seq. 3. Féllyűk az Isten a' bűség-
nek idején, s' az éhségben is el-tart Isten,
Solt. 34. 10. 11. Iőt maradékuakra is gondot
visel Isten, Solt. 37. 25. Amen.

IV. Isten sokszor azokat a' kegyes embereket,
kire világ utál, s' áldoz, nagy méltóságra szok-
ta emelni; v. 17. -- 22. láld Terem. 37. 19. 20.
és 49. 22. 23. 24. és 50. 20. Solt. 62. 4. Esther. 6.
3. -- 11. láld. Solt. 118. 22. 23.

V. Jóllehet Iste még az ő frigyos népet is vétkéért sokidig ellenségének hatalma alá adgya; de végképpen el nem badgya; hanem az ő idejében megszabadítja, v. 26. -- 45. Terem. 15. 13. 14.

OKA. 1. Mert nem felejtethi el népet. Efa. 49. 17. 2. m. meg-iglté, hogy az ő népének ellenségét meg-ittli, Efa. 10. 5. 13. 3. m. nem maradhat mind örökké, az Isten népén a' hitelességek birodalmok, Solt. 125. 4. &c. lásd a' 10. Soltárt, pag. 53.

CVI. SÓLTAR.

Summája. Az éneklő Prophéta inti a' népet az Isten dicsíretire: elő számlálván az Istennek véle közlött sok jó-téteményét és a' népnek Isten ellen való sok gonofságát; könyörög az szabadságért. K. Kis' mikor itta? F. A' Babyloniai fogságkor, valaki a' fogságban lévő Prophéták közül, a' minra 47-dikből ki-estízik.

Három Részzei vannak.

1. Inti a' népet az Isten dicsíretire, v. 1. 2. 3.
2. Könyörög a' szabadságért bűneinek vallásáért, v. 4. -- 46.
3. Könyörög, hogy Isten igiréti szerént, a' népnek el-szabadítsa gyűlöse őjze, v. 47. 48.

A' 1. Részben ezek vannak.

1. Intés az Isten dicsíretire: a' hol vagyok: a. az intés, v. 1. 2. annak indító oka, (1) m. jó és az ő jóága örökké való, v. 1. 2. m. az ő erejét a' dicsíretle senki ki nem mondja

mondhattya, v. 2. 3. m. boldogok azok kik az Isten illeseit meg-örzik, és az Igabágot követik, v. 3.

TUDOMANY.

Az Isten népének még a' nyomorúságokban is, az Istennek jó téteményinek emlékezetével kell dicsírni az Isten, v. 1. 2. 3.

OKA. 1. Mert Isten inkább iudtatik az ő népéhez való könyörteletességre, Kij. 32. 11. 14. 2. m. a' hívek is nagyub bizodalommal hibatták Isten legiségekre, Solt. 22. 5. 6.

HASZ. 1. Pedd azokat, kik a' nyomorúságban, el-felelkezvén az Isten régi jó-téteményeiről, panaszkodnak Isten ellen, Efa. 49. 15.

II. Int. A' nyomorúságban, az Isten jó-téteményinek emlégetésével bizatluk magunkat, Solt. 22. 5. 6. &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. A' szabadságért való könyörgés: a' hol vagyok: 1. a' Könyörgés, v. 4. 2. Indító OKA. 1. Hogy láthassam a' te jó-tétedet. 2. Hogy örvezzhessek a' te néppel, v. 5.

II. A' bűnről való vallás-étel, v. 6. három időbeli bűnőket számlállya. I. Az Egyiptumból való ki szabadsággal fogva, a' pusztában lőtt bűnőket: melyben ezek vannak.

1. Az Isten ellen való hihetelenség, a' verestengernél, v. 7. Kij. 14. 11. 12. 2. A' hihetelenségek oka, az Isten Egyiptumban érettek őt csuda dolgairól való feledékenség, v. 7.

3. *Istennek kegyelmeisége*, illy hihetetlen néphez: a' hol vagyon: (1) a' népnek megtartatása s' szabaditása, v. 9. 10. (2) az ellen: ségnek el-vezetése, v. 11. (3) a' szabaditásnak indító oka, v. 2. az ő nevéért, &c. (4) a' népnek háládatossága a' szabadulásért, v. 13. 4. *Ujjabb pártolása a' népnek*: a' hol vagyon: (1) a' hihetelenség, v. 13. (2) a' buknak hihetelenségből származott kívánsága, v. 14. (3) az ő kívánságoknak tellyesedése, v. 15. Num. 11. 33. (4) büntetése az ő kívánságoknak, v. 15. bocsátatájok őstörvényt, az az, fordította a' buknak halálos betegségekre, Num. 11. 33. 34. 5. *A' népnek Moyses s' Aron ellen való párt útása*: a' hol vagyon: (1) a' párt útás, v. 16. Num. 16. 31. (2) a' párt útók büntetése, v. 17. 18. 6. *A' népnek bálványozása*: a' hol vagyon: (1) a' bálványozás, v. 19. - 22. (2) annak büntetése, v. 23. (3) a' Moysesnek éretnek való elsedezése, v. 23. *A' törésre állani*, annyit tészen: mint könyörgés által Istent engeszteloi, s' az Isten haragját el-fordítani, (Ezech. 22. 30.) láld Kij. 32. 11. - 14. 7. *A' Canaánnak meg-utalása*: a' hol vagyon: (1) a' földnek meg-utalása, v. 24. (2) az Isten igireti ellen való zúgolódás s' hihetelenség, v. 25. Num. 14. 1. - 10. (3) Isten haragja a' nép ellen, v. 26. 27. Num. 11. 12. 8. *Ujjabb bálványozása a' népnek*, v. 28. 9. *Paráznakodása a' Moáb leányai*: a' hol vagyon: (1) a' paráznaság, v. 29. (2) azzal érdemelt őstör, v.

29. (3) a' paráznaknak meg-büntettetése, v. 30. Num. 25. 4. (4) az Isten ítéletének meg-szűnése, v. 30. (5) a' Phineás diésireti, a' bősztu állásért, v. 31. 10. *A' népnek való való zúgolódása*: a' hol vagyon: (1) a' vitért való zúgolódás, v. 32. Num. 20. 11. 12. (2) Moysesnek abbol származott hihetelensége, v. 32. 33. kétszer üvén meg a' köziklár Isten parancsolatya ellen, Num. 20. 11. 12.

11. *A' népnek Canaában löst bánta*. 1. *A' pogányoknak kedvezése*, v. 3. 2. Azokkal való meg-elegyedések, v. 4. Isten parancsolatya ellen, Deut. 7. 3. 4. 3. Azokkal való bálványozás, v. 36. Jer. 3. 6. 10. 4. Gyermeknek a' bálványoknak való áldoztatások, v. 37. 38. 2 Chron. 33. 6. 5. *A' lelki paráznaság*, v. 39. 6. Ezeknek büntetése, v. 40. 41. 42.

111. *Istennek kegyelmeisége*, illy gonosz néphez: melly ebben állott. 1. Hogy ellenségitől meg-szabadította, v. 43. 2. Hogy kiáltásokat meg-bajgatta, v. 44. Birák. 3. 7. - 9. 3. Hogy igiretől meg-emlekezvén ellenségit is jó akarójunkká tette, v. 45. 46.

T U D O M A N Y.

1. Az Isten nyomonlalt népe, az ő szabadulását, Istentől, az Isten néve diésireim fogadás tittelével kéri, v. 4. 5. láld Solt. 13. p. 68.

11. Az Isten jó teteménnyéről való feledékenység, minden hihetlenségnek, s' Isten ellen való pártolódásnak, s' gonfságának szerző oka, v. 6. - 13.

HASZ. Int. Szűfotelen emlékezzünk Istennek velünk közlött jó-téteményiről. 1. m. Isten szeretetire indítanak-fel, Solt. 116. 1. 2. 2. m. a' bűnt unáttantják velünk, Gen. 39. 9. 3. m. Istenben való hitet, s' bizodalmat szereznék mi bennünk, Solt. 22. 5. 6. lásd Solt. 78. pag. 362. Amen.

III. Az Ur Isten. sok ember-knek, sokszor az ő szíveknek, világi s' testi gyönyörűsége néző kívánságokat, az önnön magok veszedelmére, meg-adgya, v. 14. 15. Num. 11. 33. Hof. 13. 11. Lásd okait, Solt. 78. pag. 365.

HASZ. I. Oktat. Nem mindennek szemeléből; hanem haragjából adgya tehát meg Isten, szívök kívánságát. Kicsodák illyek? F. 1. Kik testi kívánságokra fordítják, Luc. 12. 19. 2. Kik Isten ellen (az alatt) fel-fuvalkodnak, Dan. 4. 17. 3. Kik azért Istenről el-fakadnak, 2 Tim. 4. 10. 4. Kik azt fellyeb szeretik Istennél, Matt. 19. 21. 23.

II. Int. Vigálynuk-meg ha illyek vagyunké, &c.

IV. Az Istenről való szótott, s' elő álltatott Magisztrátusok ellen való pártolkodást, s' sémadást, soha Isten büntetetlen nem hadgya, v. 16. 17. 18. Num. 16. 2. Solt. 62. 6. 7. 8.

OKA. 1. Mert azok Isten képét viselik, 2 Chron. 19. 6. és a' kik azokat meg-veit, Isten vetik-meg, 1 Sam. 8. 7. Lásd e' Tudom. Solt. 4. pag. 22. és 62. pag. 285.

V. Mikor a' kegyes Magisztrátusok a' közön-ségis-

ségeffen botránkoztató-cézéres latrokat, Isten törvénye szerint meg-büntetik, akkor az Isten né-pén lévő (vagy arra jöhető) csapást el-fordíttják, v. 29. 30. Jos. 7. 13. &c. 2 Sam. 21. 1. Ieq. Jer. 5. 1.

OKA. 1. Mert az Igaságának ki-szolgáltatásáért kegyelmez-meg Isten, Jer. 5. 1. 2. m. a' gonóztoknak ki írtása csendesíti az Isten haragját, Jon. 1. 11. 15. és 2 Sam. 21. 1. 8. 9.

HASZ. Oktat. Tekát a' Nő's paráznaság halálos: mert illyen volt kit Pharisás meg-ölt: lásd Lev. 20. 9. és 24. 10. K. 1. Ma a' Magisztrátus így cselekedhetik? 2. A' férfi illyen állapotjában feleséget meg-öli? 3. A' férfit, kényszerítetű a' Magisztrátus, hogy feleséget sejeére esküdgyék illy esetben? Az 1. F. I. a' gen. 15. ha csak maga látója, és Istenhez való buzgóságából cselekedti, Rom. 13. 4. Az 2. F. Szabad: ha a' férjet, az ő feleségéhez való elebbeni indulatya meg nem gátollya: mert illyenkor, nem lévén tanui, maga Brá-ja annak. Isten oltalmazza a' keresztyén férfit illyen csestől. Az 3. F. Nem. 1. m. Isten azt nem parancsollya. 2. m. Magisztrátust a' sententi. 2. m. illyenkor a' Magisztrátus tisztá el-mulatná: mivel a' férjnek indulatya arra embert alig viheti. Egyéb vétkekről is így érts, az Anyák s' Anyák részéről. De Isten oltalmazzon illy csestől is, &c.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Könyörgés a' szabadulásért: a' hol va-

gyon: 1. a' könyörgés, az el-fzéledett népnek ősze gyűjtéseért, v. 47. 2. vége a' könyörgésnek, v. 47.

II. Hála-adás a' szabadulásért, v. 48.

TUDOMANY.

Lásd az I. Tudomást, v. 4. j.

CVII. SÓLTAR.

Summája. Dávid minden rendbéli embereket int, az Isten dicsőítésére, valakik Istennek valajmi rendbéli jó-tétevényét vőtik valamely szűkségekben. K. Mikor írta? F. Minek után? na Isten, fok nyomorúsági után királyságában állata, s' ellenségin győzedelmeskedet, mint meg-teszlik, v. 40. seq.

Két Részben vannak.

I. Int minden rendbéli embereket az Isten dicsőítésére, v. 1. 39.

II. A' kevélyeknek meg-aláztatásáról, és az-aláztatásoknak fel-magasztalásokról prophétál, 40. 43.

Az I. Részben ezek vannak.

I. Az Isten dicsőítésére való intés: a' hol vagy: 1. az Intés. 2. Indító okai. 1. m. jó es' örökké való az ő Irgalma, v. 1. 2. m. 2' nyomorultat meg-szabadította a' nyomorgatóknak kezekből, v. 2. 3. testiképpen Izrael Egyiptumból; lelki képpen az őrdög baltalmából, Sid. 2. 15. 3. m. 2' pusztában vezérlete s' táplálta az ő népet, v. 4. j. 4. m. az ő nyomorúságokban Isten kiáltásokat meg-

meg-halgatta, v. 6. Róf. 14. 11. 12. 5. m. a' pusztából Canaában vitte őket, s' azt lakó városul nékik attá, v. 7.

II. Újjab intés az Isten dicsőítésére: a' hol vagy: 1. az intés, v. 8. 2. annak indító okai. (1) m. a' lelki s' testi éhezőket meg-elegíti, v. 9. Esa. 55. 1. (2) m. a' kik engedelességek miatt a' halálnak árnyékában ültenek; s' az Istenhez kiáltottanak meg-szabadította őket, v. 10. -- 19. Erdő: Riképpen az Egyiptumi inséget s' abból való ki-szabadulást, Róf. 2. 24. 25. lelki képpé az őrdögnek fogságát s' abból való ki-szabadulást, Sid. 2. 14. 15. (3) m. meg-gyógyította a' betegeket, v. 20. Erd' a' gyógyuláson, a' bűn miatt lelki betegségben lévőeknek meg-igazalásokat; kik amaz Ige, az az, a' meg-tesztelés, Isten Pálmák érdeme által gyógyultak meg, Esa. 53. 4.

III. Újjab intés az Isten dicsőítésére: a' hol vagy: 1. az Intés, v. 2. 22. 2. a' Személyek, v. 23. kik a' hajókon járnak. 3. Oka az intésnek. (1) m. azok láttyák az Isten csuda dolgait, v. 24. (2) m. mikora' szél vizekben Istenhez kiáltanak, meg-halgattatnak, s' őket meg-örvendezteté, v. 25. -- 30.

IV. Újjab intés az Isten dicsőítésére: a' hol vagy: 1. az Intés, v. 31. 32. 2. indító Oka. (1) m. a' népek vétkéit, a' folyó vizeket pusztákká teszi, v. 33. (2) m. a' termékeny földet terméketlené teszi, v. 34. (3) m. ha akarja a' pusztákat hasznos esőkkel meg-fi-

rosította, s' termővé téfzi, v. 35. (4) m. a' pusztas helyeket népekkel bé-tölti, v. 36. 37. (5) m. meg-álgya népet, emberekkel s' barmokkal, kik a' kegyetlenek mlá meg-keve-
sedtek vólt, v. 38. 39.

TUDOMANY.

I. Valakiket Isten a' nyomorgatóknak kezeli, és az számkivetetésből, meg-szabadított s' hazájokban meg-térített, s' meg-selepitett: tartoznak Isten háladással magasztalni, v. 1. - 7.

OKA. 1. Mert ez az Isteni szabadítások vége, Solt. 50. 15. 2. m. az háladatlanok; az Isten előtti utálatosok, Luc. 17. 17. 18.

HASZ. Feddi. Az háladatlanokat: 1. Kik el-felelkeznek Istennek illy jó tétéményéről. 2. Kik a' bujdosókat bé nem fogadgyák, nem gondolván meg hogy ők is ollyanok voltak. 3. Kik a' számkiveteteket nyomorgatják, Isten parancsolatya ellen, Kijev. 22. 21. 22. &c.

II. Az Ur Isten az öcs felő számkivetetett bujdosókra, éhségnek s' szomszágoknak idején gondot vífel: el-tartja s' táplálja, v. 3. 6. 9. Példa Abraham, Terem. 26. 1. Jácób, Terem. 47. 4. Illyé, 1. Király. 19. 6. &c.

OKA. 1. Mert nincsen azoknak fogyatkozások a' szükségben is, Solt. 34. 10. 11. 2. m. még-kenyér kereső szegény magvát is nem hadgya: el Isten azoknak, Solt. 37. 25. 3. m. el-végezte Isten, hogy a' bujdosókat ne hadgya: el, 2 Sam. 14. 15.

HASZ. Int. Ne essetek tehát kétségben
íze:

f szegény bujdosók: mert gondot vífel Isten reátok, Illyéffel s' Jossffel, csak féllýetek az Istent, &c.

III. Az Ur Isten oly kegyelmes, hogy mikor az ő engedetlen népét nagy nyomorúságba veti is; ha ő Felségéhez buzgóvan kiált, meg-halgaatja s' meg-szabadítja, v. 10. -- 14.

OKA. 1. Mert mikor kiált is szánya népét, Sirt. 3. 31. 32. 2. m. meg-élik Atya indulatya rajta, Jer. 31. 18. 20. 3. m. nem-selejtheti-el őket, Esa. 49. 14. 15.

HASZ. Int. Ha nyomorgattatunk, 1. Istenjűk meg hogy bűnelinkel érdemletűk, Jer. 15. 6. Hof. 13. 9. 2. A' nyomorúságban térjűnk meg Istenűnkhez, Hof. 5. 15. 3. Alázatosnak könyörögjűnk Istennek, s' meg-szabadit, Solt. 91. 15. &c.

IV. Isten egyéni az, a' ki az országokat, városokat, s' falukat el-pusztítja a' bűnért, és íj-méi ha akarja meg-éjzi népnek s' barmoknak és nyomorúsóknak sokaságával meg-áldgya, v. 33. 38.

OKA. 1. Mert Isten a' ki épít s' rombol, plántál s' ki-szaggat, Jer. 45. 3. 4. 2. m. Isté a' ki pusztít: hoz a' földre, Esa. 13. 6. s' Isten a' ki békelestet: is ad, Jer. 3. 14.

HASZ. Int. 1. Féllýűk s' tisztelýűk az Istent, hogy országunkat s' városinkat és falujokat, pusztaságra ne juttassa. 2. Ha meg-pusztított, (1) Térjűnk meg ő Felségéhez s' meg-épit, Jer. 3. 14. 15. 16. (2) Könyörögjűnk meg-épitetűnkért, Sirt. 5. 21. &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. A' fel-fuvalkodot Fejedelmeknek meg-aláz-
tatások, v. 40.

II. Az hatalmasoktól el-nyomattatottaknak
fel-magasztalásai, v. 41.

III. Vége az Isten ebbéli cselekedeteinek. 1.
Hogy látrán az igazak Istennek illy munká-
ját örvendezzenek, v. 42. 2. Hogy a' hi-
zetlenek meg-rettenyenek, s' Isten ellen ne
káromkodgyanak, v. 42. Kijöv. 14. 25.

IV. Az Isten ebbéli cselekedeteinek mélysége:
mellyet az emberek alig vehetnek észre,
v. 43. és Solt. 92. 7. 8.

TUDOMANY.

Isten az ő bölcsesége szerint, az Isten népe
nyomorgató, fel-fuvalkodott hatalmasokat meg-
alázza; és azoktól meg-nyomorított népet
meg-szabadítja s' fel-magasztalja, v. 40. 41.
42. 43. Példa Pharaó s' Izrael: Hámán s'
Mardocheus: Dávid s' Sül, &c.

OKA. 1. Mert így mutatja meg Isten,
1. hogy ő aláz s' magasztal, Solt. 75. 6. 7. 8. 2.
hogy nem mehet tovább a' nyomorgató; hanem
csak meddig Isten bocsátja, Esa. 10. 5. - 12.

HASZ. Oktat. Nem marad tehát a' hi-
zetleneknek birodalma mind örökké az Iste
népén, Solt. 125. 3. &c.

CVIII. SOLTAR.

Summája. Dávid örömmel dicsőítvén Istent,
boldog uralkodásáért: könyörög Istennek az ő népe
ért.

oltalmazásáért, s' ellenségén való győzedelméért.
K. Mikor itta? F. Mikor az 60. dik Sol-
tár.

Két Részei vannak.

1. Örömmel való dicsőrete Dávidnak Isten-
hez, v. 1. -- 7.

2. Reményez az ő ellenségén való győzelem
felől, v. 8. -- 14.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Háladása Dávidnak: a' hol vagy: 1.
a' háladás s' dicsőret, v. 2. 2. módgya a' dicsőret-
nek. (1) Az én dicsőfőségemmel, az az. szível
és nyelvel. (2) Laotal, &c. láfd Solt. 81. 3.
helye a' dicsőretnek. A' pogányok közdü, &c.
v. 4. az az, azok közdü: a' népek közdü, kik
az én birodalmomban vannak. 4. indító oka
a' dicsőretnek, v. 5.

II. Könyörög az Isten oltalmazásáért: a'
hol vagy: 1. a' könyörgés, v. 6. 2. annak
vége, v. 7.

TUDOMANY.

I. Az Isten szerető Magisztratusoknak s'
Fejedelmeknek: örömmel való háladással dicsőí-
teni Istent, az ő boldog uralkodásáért, v. 2. - 5.

OKA. 1. Mert Isten magasztalta fel ő-
ket, Solt. 75. 7. 2. M. Isten oltalmazza őket
múltóságokban, ellenségek ellen, Solt. 4. 3. 4.

HASZ. Feddi. A' háladatlanokat. 1. Kik
meg nem emlékeznek, honnan vitettek-fel,
1 Sam. 23. 17. 2. Kik az Isten parancsola-
it meg nem őrzik, &c. láfd Solt. 75. p. 345.

II. Az Isten felő Fejedelmeknek s' Uraknak, nem csak magokért; hanem az ő alattok való népek oltalmazásáért. is. kell könyörögni, v. 6. 7.

OKA. 1. Mert azoknak boldogságokba vagy az ő boldog uralkodások. 2. m. a' miképpen a' néptartozik az ő Fejedelméért könyörögni. 1 Tim. 2. 1. 2. ugy a' Fejedelm-is tartozik az ő népéért könyörögni, &c.

HASZNA Feddi. Azokat, kik nem hogy könyörögnének alattok valókéért; de azokó kegyetlenkednek, Amos. 5. 11. Félő hogy ez helyeknek birodalmokat, elne vegye Iste, s' másnak ne adgya. 1 Kir. 12. 4. -- 13. Amen.

Az 2. dik Résznek magyarázatyát, s' Tudományt, lásd az 60. dik Soltárban: mert azon izók vannak ott.

CIX. SÓLTÁR.

Summája. Dávid könyörög ellenségi ellen, hogy Isten azokat gonoszoknak érdeme szerént ítélje meg. K. Mikor ita? F. Mikor Dögről Saul előt vádoltatván, el-fűtött volna. 1 Sam. 22. 1. seq. E' Soltárban, a' Christus ártatlan szenvedéséért is példázta Dávid.

Három Rélzei vannak.

1. Könyörög ellenségi ellen, v. 1. -- 50.
2. Askorxa ellenségi, v. 6. -- 20.
3. Könyörög az ő megtartásáért, v. 21. -- 31.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Kő-

I. Könyörög a' szabadításért, v. 2. En Iste rem ne halgass: az az, ne halgald szabadításomat: mert Isten akkor mondatik halgatni, mikor a' gonoszoknak büntetéseket balasztja, Solt. 50. 21.

II. Indító oka könyörgésének. 1. m. szível s' szájjal ellenem hazudnak, v. 2. 2. m. ok nélkül halálos beszéddel (váddal) vőitek környűl, v. 3. lásd 1 Sam. 22. 90. 3. m. a' jóé gonos: fizetnek, v. 4. 5. Ugyan-is, Dávid szereté Saul's az ő udvarát, élete veszedelmével, a' Goliátnul meg-mentette; 1 Sam. 17. 45.

TUDOMÁNY.

I. Mikor a' hűvek ok nélkül halálosképpen vádoltatnak, akkor azok ellen, Isten segítségül hívattya, v. 2. 3. lásd Solt. 4. p. 30.

II. Nagy gonoszág embereknek, a' jóé gonoszszal fizetni, v. 4. 5. Illyen vala, Saul Dávidhoz, 1 Sam. 24. 7. -- 16. és 26. 8. -- 17. még is halálra üldözi vala. A' jöseph bátyai jösephhez, Terem. 14. 20. Illyen vala, Abiolon és Atyához Dávidhoz, &c.

OKA. 1. Mert ellenségeknek is. nem szabad a' gonoszéért is gonoszszal fizetnek, Matt. 5. 44. 2. m. ellenségeknek is jóval kell lennünk, Rom. 12. 20.

HASZ. I. Feddi az illy báládatlanokat, &c. II. Int. Ne kövessék ezeket.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Könyörög ellenségi ellen: a' hol vagyok: 1. a' Könyörgés. 1. Adgy nékie gonosz Fejedelmet, v. 6. 2. A' törvényben ne halgat

X7

rállék

tassék-meg, v. 7. 3. Az ő könyörgései változnak büntetésre, v. 7. az az, ne halgattassék meg, mint büntetésben élő utálatos ember imádsága, *Joh* 9, 31. 4. Elete rövidedgyék-meg, v. 8. az az, ne éllyen szívének gonosz kívánsága szerént, *Solt*. 55. 24. 5. Fejedelemségét más vegye-el, v. 8. Itt a' Judás Apostolságátul való meg-fosztatásáról is prophétál, *Csel*. 1. 20. &c. 2. Indító oka könyörgésének. 1. m. irgalmatlanok, v. 16. 2. m. a' nyomorult férfit kergeti, v. 16.

II. Ujjab könyörgése ellenségi ellen: a' hol vagyon: 1. a' Könyörgés, v. 18. 19. Öltöztetéseket fel átokkal, az az, forduljon magokra az átok s' veszedelem, v. 20. 2. Indító oka: mert áldás helyet, az atkot választotta, v. 17.

TUDOMANY.

Az Isten hívei, a' bűnben meg átkalkodók, átkozódo hitetlenek ellen könyöröghetnek, v. 6. - 20. *Sok*. 59. 6.

OKA. 1. Mert szabad a' bálványozóknak, (ha káromkodók) átkot kívánni, *Deut*. 27. 15. 2. m. káromlók az Isten nevét, *Solt*. 42. 11.

H A 3. I. Oktat. Szabad az illyen gonoszok ellen könyörögni; de nem maguk indulatjából; hanem Istenhez való indulatunkból. *Miképpen?* Lásd *Solt*. 5. p. 30.

II. Fedi. Azokat, kik magános haragsok ellen, ez illyen Dávid Soltárit, énekelik. Nem szabad az: mert Dávid prophétál lélekből cselekedte azt; melyet mi nem követ-

Az

hetünk, maguk bocsajának üzésére, &c.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. Könyörgés szabadulásáért: a' hol vagyon: 1. a' Könyörgés, v. 21. 2. Indító oka. (1) m. a' te nevedért, v. 21. az az igiretidért. (2) m. jó a' te irgalmaságod, v. 21. (3) m. szűk köldöm a' te kegyelmed nélkül. v. 22. (4) m. csak olyan vagyok mint az árnyék, v. 25. (5) m. el-száraztam sok bűj-öléssel való könyörgésembé, v. 25. (6 m. gyalázatosá láttam ellenérgim előtt, v. 26.

II. Ujjab könyörgése Dávidnak: a' hol vagyon: 1. a' Könyörgés, v. 26. 2. Vége könyörgésének. (1) hogy tudgyák-meg, hogy te szabadítottál-meg, v. 27. (2) hogy mikor ők átkoznak, te meg-áldgy engemet, v. 24. (3) hogy ők meg-szégyentüljenek, én pedig örvendzhessek, v. 28. 29.

III. Fogadás tétele Dávidnak: a' hol vagyon: 1. a' Fogadás, v. 30. Dicsírem az Urat, &c. 2. Indító oka, v. 31.

TUDOMANY.

I. Az Isten hívei, az ő ellenségeitől való meg-szabadítását sokat, háladásnak fogadás tételével kéri: *Joh* 1, 21. -- 31. lásd *Solt*. 56. p.

II. Mikor Isten a' Fejedelmeknek a' az ő híveinek ellenségét, igyekezetekbe meg gátolja, azoknak meg szabadítja, örvendző dicsírettel, tartoznak Isten dicsírté, v. 30. 31. lásd *Solt*. 12. pag. 86.

C X.

CX. SÓLTAR.

Summája. Dávid próphétát a' J'esus Christusnak lelki Királyságáról, Papságáról, és ellenségén való győzedelméről. K. Mikor írta? F. Mink utánna minden ellenségin győzedelmet vett város, melyben ki-ábrázolta a' Christus győzedelmét ellenségi ellen.

Két Részre vannak.

1. A' Christus Királysá' Papiúságának le-írásá. *1. v. 1. 2. 3. 4.*

2. Az ő ellenségén való győzedelmekedése. *v. 5. 7*

Az 1. részben ezek vannak.

I. Az Ur J'esus Christusnak az Atyával való egyenlősége, *v. 1.* Monda az Ur az én Urának, &c. K. 1. Kicsoda itt az én Urának szöloits? 2. Kicsoda a' Dávid Ura? 3. Mit érteszt az Ur jobbjá, kine a' Dávid Ura íté? Az 1. F. Az Atya Isten: mint Idvezítőnk magyarázza, *Matt. 22. 44.* Az 2. F. A' testben meg-jelent, Istennek örökké való Fia, *Jan. 1. 4.* Ki, Dávid Ura, Isten természeté s' személye szerint; Dávidnak Fia, ember természetét szerint, *Luc. 1. 32.* Így magyarázza ezt Idvezítőnk, *Matt. 22. 42. 45.* Az 3. F. Az Isten örökké való hatalmát s' méltóságát; a' hononét által a' Christusnak az Atyának jobbján, annyit érten, mint az Atyával egyenlő Isteni hatalommal s' méltósággal uralkodni: mert egyenlő Isteni természetű, hatalma; s' méltósága van ő Fel-

Felségének az Atyával, *Jan. 5. 21. 23. és 14. 9. 12.*

II. A' Dávid Urának az Isten jobbján való ülésének ideje, *v. 1.* miglen, &c. K. 1. Kicsoda az ő ellenségi? 2. Kicsoda azoknak a' Christus lábát alá veteteni? 3. Mikor kezdettek oda veteteni? 4. Meddig tart ezeknek a' Christus alá való vetetése? Az 1. F. 1. Az írász: ki ellensége a' Christusnak, mind a' mennyiben örökké való Isten: mert ő Felsége elléptöltök, nem tartván meg eredeteket, *2 Pet. 2. 1. 4.* mind a' mennyiben közben jár: mert az ő hivelcek (kik az ő tagjai) ellensége s' ellene tulakodik, *Terem. 3. 15.* 2. A' halál, mely uróló ellenség *1 Cor. 15. 54.* Az 2. F. A' Christus Isteni hatalma által meg-rontatni, hatalmokkal meg-folztatni *Hof. 2. 15. 14. 15.* Az 3. F. 1. Az első ígretben, *Terem. 3. 15.* 2. A' Christus halálában, *Col. 2. 14. 15.* 3. Az Evangellumnak prädikálásában, *Csel. 16. 17. 18. Rom. 16. 20.* Az 4. F. 1. Az ő közbenjárására nézve, az itéletig: mikor az ő Ecclesiáját, Sz. Atyának bé-mutattya, *1 Cor. 15. 24. 27. Jan. 17. 12.* az ő Isteni személyére nézve, örökké tarti mert az ő uralkodásának soha vége nem léfzen, *Luc. 1. 33.*

III. Az Ur J'esus Christus uralkodása, ellenségei közepette, *v. 2.* A' te erőtlőségnek pälczája, &c. K. 1. Kicsoda az ő erőtlőségnek pälczája? 2. Kicsoda az ő ellenségi, kik között uralkodik e' pälczával? Az 1. F. Az Egan-

Evangelium: mellyel az ő országát terjesztü.
Matt. 28. 19. *Marc.* 16. 15. 16. Ez ama két
 elű tör, melly az ő szájából mondatik ki jü-
 ni, *Jelen.* 1. 16. mellyel az ő ellenségét, a'
bűnök emberét, meg-öli, 2. *Thess.* 2. 8. B' mon-
 datik (elzöképpen) Isten hatalmának,
Rom. 1. 16. Az 2. F. Az őrdög s' annak or-
 szága, kia' Christus Evangeliumának ellene
 mond, *Csel.* 13. 10. Itt-iszuralodik, e' pálcza
 által a' Christus, mikor azok közöttül fokar-
 meg győz s' meg-terít, s' az ő országában ál-
 tal hoz, *Csel.* 16. 18. coll. 28. 28. *Col.* 1. 12. 13.

IV. A' Christus népének engedelmesége, 1.
 3. Kézfészlen a' te néped, &c. K. 1. Kik ér-
 tetnek a' Christus népén? 2. Micsoda annak a'
 népnek szabad akarata szerént való áldozattya.
 3. Micsoda a' Christus győzedelmének napja
 mellyen kéfé a' nép jelen lenni? 4. Micsoda en-
 nek a' népnek ékisége? Az 1. F. Minden nép-
 ből, nyelvből, s' ágazatból lévő hivatalos vá-
 lasztottak, *Jelen.* 5. 9. Az 2. F. Az ő enge-
 delmesége s' bálá-adása: melly áldozat gyá-
 nánt vétetik Istentől, *Solt.* 50. 23. *Rom.* 12. 1.
 Az 3. F. Az Evangelium prédikálásának
 ideje: melyben feregenként (mint a' harmat-
 nak stírúsége) mannek a' népek, s' nemze-
 tek, a' Christus birodalma alá, *Csel.* 13. 46. és
 28. 28. *Rom.* 10. 19. 20. A' 4. F. A' Jesus
 Christus igazsága s' kéntége: melly drága bi-
 bor köntőseinek mondatik, *Jelen.* 19. 7. 8.

V. A' Jesus Christus Papi tisztire való ren-
 deltetése, 1. 4. Meg-esküüt az Ur, &c. K. 1.
 Kicsoda

Kicsoda az Ur, ki meg-esküüni mondatik a'
 Christusnak? 2. Kicsoda az őökké való Mel-
 chisedek rendi szerént való Pap, kinek az Ur
 meg-eküüt? 3. Ki volt a' Melchisedek? 4.
 Miert mondatik Melchisedek rendi szerént való
 Papnak? Az 1. F. Az Atya Isten ki ren-
 delte az ő Szent Fiát nekünk közben járól,
Solt. 40. 8. 9. ki Istenének mondgya az Atyát,
 emberitermészetre nézve: mert Isteni ter-
 mészetre nézve, nem Istene; hanem Atya:
 kivel egyenlő Isteni természete, hatalma, s'
 dicsősége vagon, *Jam.* 10. 30. és 14. 9. 11.
 Az 2. F. A' Fiu Isten, ki őrké időeknek
 előtté magát, áldozatul adta az ővéért, *Solt.*
 49. 7. 8. 9. és a' kit az Atya rendelt közben
 járól, *Esa.* 61. 1. 2. coll. *Luc.* 4. 18. Az 3. F.
 A' Melchisedek kilőt légyen, személyéről
 s' nemzetségéről, Isten le nem írta, kétség
 nélkül azért, hogy a' Christus Isteni szemé-
 lyét ki-ábrázolhasa, *Sid.* 7. 1. 2. 3.) hanem
 tisztiról hogy a' Salemnek Királya s' Papja
 volt, *Terem.* 14. 18. Az 4. F. A' Melchise-
 dek ábrázolásának valóságért: mert a' mi-
 képpen Melchisedek mondatik. 1. Atya s'
 Atya és nemzetség nélküli valónak lenni:
 így a' Christus Isteni természeti szerént, A-
 nya s' nemzetség nélküli; *Solt.* 2. 7. emberi
 természetire nézve, Atya nélküli való volt,
Luc. 1. 34. 2. m. Salemnek, az az, béke-
 ségnek Királya volt: így a' Christus, a' lelki
 békeségnek Királya, *Esa.* 9. 6. 3. m. Ki-
 rály és Prophéta volt: így a' Christus, az ő
 népé.

300 CX. SOLTAR.
népének Királya s' Prophétája, *Esa. 61. 1. és Solt. 2. 6.*

VI. A' *Christus* Papá tisztainek örökkévalóságá, v. 4. Meg esküdött az Ur, t. i. az Atya Isten. K. Mit tézen itt az Istennek esküvése? nem bánása? P. Nem valóságos esküvése? bánást: mert Isten magánál feljebb (melly az esküvésben meg kívántatik) nem esküdhetik, *Sid. 6. 13.* hanem az Isten meg-változtatásán tanácsát, a' mi idvességünk felől: mellyet elrendelt Isten, az Ő Fia által végben vinni, *Esa. 61. 1. 2. Jan. 3. 16.* mellyet Isten soha meg nem változtat, *Nem. 23. 19.*

T U D O M A N Y.

I. A' *istben* meg-jelen, Istennek Fia, az *Ur Jesus Christus*, az Atya Istennel egyenlő természetű, hatalmu s' méltósága, örökkévaló Isten, v. 1.

O K A. 1. Mert teremő s' meg-válto Ura s' Iste Dávidnak, *Matt. 22. 42. 109. 2. m.* Örökké az Atya Istennek ábrázattya, (az az, Istennel egyenlő természetű) volt, *Sid. 1. 3. Péld. 8. 30. 3. m.* Örök időknek előtte rendeltetett, a' közben járól tiszte, *Péld. 8. 23.* kiből is lőtt az hűveknek el-választások, *Eph. 1. 4.*

H A S Z. I. Oktat. 1. Volt tehát a' Christus, Isteni szellemlyére nézve Dávid előtt: mert Ura volt Dávidnak. 2. Örökké áldandó Isten tehát a' Christus, *Rom. 9. 5.*

II. Inc. 1. Ismértjük mi Urunknak s' Istenünknek a' Christust, *Jan. 20. 28. 2. m.* másé

CX. SOLTAR. 301
mádgynk Ő Felségét, az Angyalokkal. mint Örökkévaló Istent. *Sid. 1. 6. Amen.*

II. Az *Ur Jesus Christus* volt eleitől fogva. s' ma is Ő Felsége, az Ő népének egyedül való Papja, v. 1, 2, 3, 4.

O K A. I. Mert világ teremőse előtt, még az el-választásban, ama magát áldozatul, az Ő hűvért, *Solt. 40. 78. Jel. 13. 8. 2. m.* az Ő áldozattjának érdeme által igazultak s' fizeszteltettek meg az idvezülendőők, *Sid. 10. 14. Csel. 15. 11. 3. m.* az Ő egyfzeni áldozattjával váltotta meg minden nemzetből álló hűeit, *Jelen. 9. 5.*

H A S Z. I. Oktat. 1. Nincstehát a' Christuson kívülről áldozó s' közbenjáró Pap, mennyben és e' földön, *Sid. 4. 15. 26. 2.* Neki papjok tehát a' Christus azoknak, kik az Ő áldozattján s' közbenjáról is in kívül, más áldozatot s' közbenjárót keresnek: mert az Ő vérének érdeme lábak alá tapodgyák, *Sid. 10. 29.*

II. Inc. 1. Elégedgyünk meg a' Christus áldozattjával, az igazságra, *Phil. 3. 9. 2.* Ő általa járuljunk az Atyához, *Sid. 4. 14. 15. 1. Jan. 2. 1. 2.*

III. Az *Ur Jesus Christus*, az *Evangelium*nak predikállása által, gyűjti össze az Ő népét, v. 2. 3.

O K A. 1. Mert erre a' végre predikáltattya az *Evangeliumot*, *Matt. 28. 19. és Marc. 16. 15. 16. 2. m.* ez a' trombita, melly által össze hívja hűeit, *Jer. 6. 15. 3. m.* az *Evangelium*

gelium azért mondatik (efszőzképpen) Isten hatalmának, Rom. 1. 16. 4. m. ez a' mag, melly által (a' Szent Léleknek edgyűt munkálkodó erejével edgyűt) ujjá születte: tők, 1. Pet. 1. 23.

H a s z. Oktat. Meg-ismérhetni tehát: kicsoda az Isten népe. 1. A' hol az Evangelium prädikáltak. 2. A' ki azt veszi a' szerént jár: mert azoknál lakozik, az Atya Fiu s' Szent Lélek Isten, Jan. 14. 23.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. A' *Jesus Christus Királyi tisztinek gyakorlása*: melyben ezek vannak. 1. Az Atya Istennek a' *Christussal* való uralkodása, v. 5. Az Ur Iészen tenéked job kezéd felől: az az, az Atya Istennek, Isteni hatalma, s' te hatalmad, s' egyenlő hatalommal uralkodol ő véle, Jan. 5. 19. és 14. 9. 10. 11. 2. Az ő Királykodásának ideje, v. 5. Az ő haragjának napján: az Isten haragjának napján, érti azt az időt, melyben meg íltetnek azok, kik a' *Christus Királyságának* az Evangelium prädikálásában ellene állanak, Solt. 2. 9. 3. Az ellenségi kiket meg-ront. (1) a' *Királyok*, az az, a' pokolbéli hatalmaságok, Coloss. 2. 15. (2) a' *Pogányok*, v. 6. kik zugalódnak a' *Christus* ellen, Solt. 2. 1. azokat meg-teríti, Csel. 28. meg győzi s' el-vezti, lásd v. 6. (3) az *Antichristus*, 2. Thess. 2. 8.

II. A' *Christusnak* ellenségén való győzedelmek: mellyet két képpen ír-le. 1. Meg-tölt sok helyeket hók testekkel, v. 6. az az, el-vezti ellensé-

ellenségit, Jelen. 14. 14. és 16. 14. 2. Az úton való parakból ízik, &c. v. 7. Kér. 1. Mit tész az úton való parakból innya a' *Christusnak*? 2. Onnan fel-emelni az ő fejét? F. 1. Sokat szenvedni, az ő ellenséggel való viaskodásban, s' a' kényszeredének pohárát éreztünk meg innya s' úgy győzedelmeskedni, Matt. 26. 39. 2. F. Az ő ellenségén való győzedelem után, az halálból dicsőségesen fel-támadván, Isteni hatalmát megmutatni, Rom. 1. 4.

T U D O M A N Y.

Az Ur *Jesus Christus* minden ellenségén győzedelmeskedvén, meg-mutatta magát, hatalmas Istennek, s' az ő Anyaszentegyházának, Királynak lenni, v. 5. 6. 7.

O K A. 1. Mert ha ellenségén erő nem vehetett volna, az ő népet meg nem szabadította volna, 1. Cor. 15. 54-55. 2. m. Isteni hatalma nem volt volna; ha minden ellenséggel győzedelmet nem vőtt volna, s' a' *Prophetia* ő benne bá nem tölt volna, Hof. 13. 14.

H a s z. I. Oktat. A' pokolnak kapuja, az az annak minden serege s' tanácskozás, nem vehet tehát erő a' *Christus Ecclesiáján*, Matt. 16. 18. mert Isteni ereje által oltalmazza azt, 1. Pet. 1. 5.

II. *Vigasztal*. Meg-rontya tehát az Ur *Jesus Christus*, az ő Ecclesiájának minden ellenségit. Mikeppen? F. 1. Kezdeképpen az Evangeliumnak prädikálása által, 2. Thess. 2. 8. 2. Vég képpen a' pokol tüze által, Jelen. 19. 20. Amen, CXI.

CXI. SÓLTAR.

Summája. Dávid az ő példájával, az Isten népét inti az Isten nevének dicsőítésére, az ő sok rendbéli jó teteményiért. K. Klita? F. Moses cselekedte ezt elsőben, meg-tetfzik, Kijöv. 15. és Jelen. 15. 3. Dávid ugy követte Mosest, az Isten jó teteményiöek emlegetésében.

Két Rész: i vannak

1. Halál adás az Isten jó-teteményiért, v. 1. 2. 3. &c.
2. Az igaz bölcseségre való tanítás, v. 10.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Isten nevének dicsőítési. v. 1.

II. Az Isteni dicsőíretnek modgya, v. 1. teljes szívből.

III. Helye, v. 1. az igazaknak tanácsok: ban, az az, az Ecclesiában, Solt. 121.

IV. Okai. 1. m. nagyok az ő cselekedeti, v. 2. éni azokat mellyek által ki-boztanépet Egyiptomból, Solt. 105. v. 24. seq. 2. m. dicsőítéssé tette Isten magát, a' nép meg-fabadtalában, v. 3. 4. Kijöv. 14. 15. Rom. 9. 16. 3. m. eledelet adott nekik a' pusztában, v. 5. Kijöv. 16. 35. 4. m. az ő igéretit meg-teljesítette, v. 6. 7. 8. 5. m. váltságot [az az, Messiást] küldött az ő népének, v. 9. Hof. 1. 7. Csel. 15. 11. 6. m. szövetséget tetett az ő népével, v. 9. Solt. 147. 19. 20.

T U D O M A N Y.

Az

Az Isten népének az Istent, velle közlött sok rendbéli jó-teteményiért, a' szentek gyülekezésében, teljes szívből kell dicsőítni és magasztalni, v. 1. - 9. és Solt. 116. Lálod okait Solt. 9. p. 49.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Az igaz bölcseségnek le-írása, v. 10. melyben alattomban, int az Isteni félelemre. K. 1. Micsoda itt az Isteni félelem? 2. Micsoda a' bölcsességnek kezdési emberben? Az 1. F. 1. A' gonoszak el-távoztatása, Job. 28. 28. mert a' kik a' bűnben élnek bolondoknak mondatnak, Solt. 14. 1. 2. 3. és 32. 9. 10. 2. Az Isten törvénye szerént való élet: mert a' féli Istent, ki az ő törvényét meg-tartja, mikor vétközbernek-is, Terem. 39. 9. Az 2. F. Az Isteni bölcseségnek kezdeti. 1. m. meg-ismérteti emberrel, hogy Isten, mindenőt való, mindent látó, mindent tudó, s' mindenható, a' bűnt meg-büntethető: ez a' bölcs, Jer. 9. 23. 24. 2. m. tanítja embert az Isten-törvényének meg-tartására, Solt. 19. 8. Préd. 12. 15. Ezt a' bölcseséget kéri Dávid Istentől, Solt. 119. 33.

II. Gyámoltat az Isteni félelemnek s' abból származott bölcseségnek. v. 10. Annak dicsőíteti meg-marad mind örökké, t. i. Isten s' e' világ előtt, példa Joseph. Terem. 39. 9.

T U D O M A N Y.

Valakik az Istennek törvénye s' akaratja szerént élnek, [s' Isteni félek] azok az igaz s' valóságos bölcsök, v. 10. Péld. 1. 7. Job. 28. 28. Préd. 12. 15.

Y

OKA.

OKA. 1. Mert azoknak jelenti meg titeket, *Solt.* 25. 12. 2. m. az Isten törvénye tértí embert bölcsé, *Solt.* 19. 8. ezt kérte Dávid, *Solt.* 119. 18. 19. 3. m. azok tudnak másokat is tanítani az Urnak utaira, *Solt.* 34. 10. 12.

HASZ. I. Oktat. Senkit nem tészente. hát bölcsé e' világi tudomány s' bölcseség, Isteni félelem nélkül: mert az illyeket Isten meg bolondítja, 1 *Cor.* 3. 19. Illyenek. 1. Kik az Isten törvényében nem gyönyörködnek, *Job.* 21. 14. 2. Kik a' bűnben úgy élnek, mint ha Isten nem tudná s' látó, *Solt.* 94. 5. - 9. és 14. 1. 2. 3.

II. Me. Ha bölcsék akarunk lenni, féllyük az Istent: mert e' minden dolognak summája, *Pred.* 12. 15. Mit tégyen Isteni félelmi lárd fellyeb a' magyarázatban, &c.

CXII. SOLTAR.

Summája. Dávid az Istent felőknek boldogságokat le írván: arra tanít, hogy Isten az őiet felők, az ő ellenségeknél borszuszúságokra megáldgys' őzi. K. Mikor írta? Minél utánna Isten a' Királyságban ellenségi borszuszúságba beállata.

Két Részzei vannak.

1. Az Istent felőknek boldogságok, v. 1. - 9.
2. Az hitetleneknek inégysédek, az Istent félők ellen, v. 10.

A' 1. Részben ezek vannak.

I. Az

I. Az Istent felőknek le-írása. 1. Az Isten parancsolauyában gyönyörködik, v. 1. lárd *Solt.* 111. v. 10. 2. A' szegényen könyörül, v. 5. 3. Kölcsönt ad usora nélkül, v. 5. 9. 4. Minden dolgait Isten törvénye szerént lárdízi, v. 4.

II. Jutalma az Istent felőknek. 1. Hatalmas leszen annak magya, az az maradéka, v. 2. 2. Gazdagsággal meg-áldatik, v. 3. még a' izűkségben istápláltatik, *Solt.* 37. 85. 3. A' tetéségben is világosága van, v. 4. az az, a' nyomorúságban is vigáallia az Isten. *Ester.* 8. 16. 4. Megnem indul, v. 6. a' veszedelmekben meg-tartatik. *Rom.* 8. 35. seq. 5. Örök emlékezetben leszen kegyelisége, v. 6. 6. Gonosz hirtől nem fél, v. 7. 7. Az ő ellenségeinek veszedelmét meg-lánya, v. 8. 8. Az ő Izarva fel-emeltetik dicsőséggel, v. 9. az az, az őtisztelése, s' hatalma meg-marad, Isten s' emberek előtt, 1 *Sam.* 2. 30.

TUDOMÁNY.

A' kegyeliség és Isteni félelem, tértí embert Isten s' emberek előtt, boldoggá, v. 1. - 9.

OKA. 1. Mert annak jutalma vagyor, e' világban a' a' kőveikezendőben is, 1 *Tim.* 4. 8. 2. m. utacsan az kegyeléseknek olly fogyatékozások, melyben Isten gondot nem vellelne reájok, *Solt.* 34. 10. 11. lárd 1 *Kir.* 17. 6. &c. 3. m. az Isten felők s' kegyelések, mindenütt báruk, *Dan.* 3. 16. 17. és 6. 23.

HASZ. I. Feddi. Azokat, kik a' kegyeliséget hárszentalannak mosgyák, *Mal.* 3. 14.

I40

Y2

II.

II. *Int.* Ellyűnk kegyessen s' félyűnk I-
stent. 1. *m.* jutalma van. 2. *m.* azok várhat-
tyák halálokbán is bátran a' Christust, 1 Tim.
2. 11. 12. &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Az hitetleneknek irigységek a' kegyesek el-
len,* v. 10.

II. *Irigyedjékek haszontalansága,* v. 10.
TUDOMÁNY.

Jóllehet a' hitetlenek irigykednek a' kegyes s'
Isten felöknek boldogságokra, és azokat igyeke-
zik meg-báborítani; de minden ő igyekezetek má-
gokkal edgűs el-vész, v. 10. Példa Hámán,
Est. 6. 7. - 12. Absolon s' Achitophel, &c.

OKA. 1. *Mert* így mutatya meg Isten-
bogy a' hitetleneknek nincsenek hatalmok-
ban az ő hívei, Esa. 10. 5. 12. 2. *m.* az Isten
hívei ellenségi, tanácsokban, igyekezetek-
ben, mint a' romlásban lévő fal, el-romolnak,
Solt. 62. 4. 7. 3. *m.* Isten mindeneket az ő
híveinek javokra tud fordítani, Terem. 50. 10.
Rom. 8. 28.

HASZ. I. *Feddi.* Az irigyeket. Illyek
1. Kik bányák másnál az Isten ajándékát,
Csel. 28. 28. 29. 2. Kik a' más tisztetéséért
irigylők, 1 Sam. 18. 6. 7. 8. 3. Kik a' kö-
zönséges lét akadályoztatják, hogy mások
azzal ne éllyenek, Terem. 26. 15. seq. &c.

II. *Int.* Távoztassuk az illyen irigységet:
mert az ördög ez által nagy bánatban ejt, mint
első Szüléinket, Terem. 3. 1. - 5. &c.

CXIII. SOLTAR.

Summája. Dávid az Isten híveit inti az I-
sten dicsőretire, az ő méltóságáért, és az ő sindá-
latos gondviseléséért. K. Mikor intat F. A'
mikor a' 111. és 112. Soltárokat.

Két Részei vannak.

1. Intés az Istennek dicsőretire, v. 1. 2. 3.
2. Az Isteni dicsőretnek okai, v. 4. - 9.

E' Soltárban ezek vannak.

I. *Az Isten dicsőretire való intés:* a' hol vá-
gyon: 1. az Intés, v. 1. Dicsőrtjétek az U-
rat ő szolgái: az az, Istennek minden hivata-
los szentei, Jelen. 5. 9. 2. A' dicsőretnek ide-
je, v. 2. 3. A' dicsőretnek helye, v. 3. nap-
kelenűl, &c. az az, a' földnek kerektségén
lévő minden bívalatofok, Matt. 8. 11.

II. *Az intésnek okai.* 1. *Mert* igen felső-
ges minden pogányok felett: meg-térítvén
azok között, az ővélt, Csel. 28. 28. meg-
rontrán, az pártosokat, Solt. 2. 8. 2. *Mert*
az egész világot igazganyja, Isteni hatalmával
v. 5. 6. 3. *Mert* az alázatosokat fel-mag-
tallya, v. 7. 8. 4. *Mert* a' meddőket, győ-
zősítő-ővé teszi, v. 9. mint Sárát, Rachelt,
&c. lelki képpen érthetők, a' pogányokból
szaporodott Isten Uj Testámenumbéli Ec-
clesiáját, Gal. 4. 26. 27.

TUDOMÁNY.

I. Valaki Isten népe, mindenki az egész föl-
dön tartozik, az Isten méltóságáért, kegyelmes
gondj

gondviselésért Istenet dicsőíteni, v. 1. 2. 3. E' Tudomások okait lásd a' 2. d'ik czikkelyben.

II. Egyedül a' szabadon cselekedő Isten az, ki a' kevélyeket meg-alázza, s' az alávetésüket fel magasztallja, v. 7. 8.

O K A. 1. Mert amazoknak ellene állt: s' ezeknek adgya az & kegyelmét, 1 Petr. 5. 5. 2. m. így mutatya-meg hogy senki magának Isten ellen tisztelet nem vadászhat, Job. 12. 18. lásd Sol. 75. pag.

III. Csak az Isten teheti a' meddő Afzszonnyi állatokat gyümölcsözökké, v. 9.

O K A. 1. Mert nincs a' férfiak az hatalmában, Gen. 17. 16. és 25. 11. és 30. 1. 2. m. könyörgés által nyerik azt az Anyák, 1 Sam. 1. 20. 3. m. Istennek öröksége a' fiak a' házban, Sol. 127. 3.

Hasz. 1. Oktat. Isten áldása nélkül nem szaporodhatnak a' keresztyén Házafok, Sol. 128. 2. 3. Mondasz. Lám a' paráznák is szaporodnak. F. 1. Ritkán van az, Hos. 4. 10. 2. Az is Isten áldásából vagy, Terem. 1. 28. 3. Azoknak szülések is, Isten dicsőségénél, Peld. 16. 4.

II. Fedd. Peddi az magtalan házafokat, kik egy mást magtalanságokért gyűlölik, s' haragutznak, mint Rachel, Terem. 30. 1. K. 1. Honnan van az Házafok magtalansága? 2. Az magtalanság el-választása az Házafok? Az 1. F. 1. Az Istennek tiszteletéből a' bünért, Gen. 20. 17. 18. vagy az Házafok büntetésére, Hos. 9. 14. vagy azoknak javok.

vokra, Luc. 23. 28. 29. 2. Az Házafok hi-teknék, s' börtönteknék, próbálásátul, Jerem. 15. 3. 3. Az edgyik félnek tehetetlenségéé (ül). Az 2. F. Nem; ha az edgyütt lakásban meg-edgyeznek, 1 Cor. 7. v. 9. mert a' házaf-jaok vége, nem csak a' szaporodás; hanem a' tisztátalanságnak el-távoztatása is, 1 Cor. 7. 13. 2. 3.

III. 1st. A' mi születésünket tulajdoni-trak főképpen Istennek; csk özképpen szü-leinknek. Sok. 22. 10. 2. Az meddők bő-keiségek legyenek, s' egy mást szerelék. 3. Várják Istennek áldását. 4. Sz. Anna Afzszonnyal könyörögjenek az magzatok-jért, 1 Sam. 1. 11. 12. Amen.

CXIV. SOLTAR.

Summája. Dávid nagy csudálkozással be-jzállt az Isten népének Egyiptumból való ki-sza-badulását: mely időben minden teremést állatok engettenek az Istennek.

Két Részei vannak.

1. Vannak a' személyek, kikért íratott e' Sol-tár, v. 1.

2. Az Istennek a' néppel tölt jó-téteményinek be-széllése, v. 1. -- 8.

A' Soltárban ezek vannak.

I. Az Istennek jó-téteménye, minéműek. 1. Az Egyiptumból való ki-hozattatás, v. 1. 2. Az népnek fiuvá való fogadtatása, egyéb népek felött, v. 2. Deut. 14. 2. 3.

II. A' teremett állatoknak engedelmeségek, a' ki jövetelkor: a' hol vagyon: 1. Az engedelmeség. (1) A' tengernek, és a' Jordánnak, két felé állása, v. 1. Kijöv. 14. 21. Job. 3. 13. (2) Hegyeknek, halmoknak reszketése, v. 4. 2. Az engedelmenek oka: mert az Urnak orczája járt a' nép előtt, v. 5. 6. 7.

III. Az szomsz népek a' közsáklából való meg itatása, v. 8. láld Kijöv. 17. 6. Num. 20. 11.

TUDOMANY.

Mikor Isten az ő népet ellenség kezéből megakarta szabadítani, akkor minden teremett állattal szolgáltatta ő nékik, v. 1. 2. Így szolgálta, a' Nap és Hóld Josueknak, Jos. 10. a' fellegek kü esőt boesátának, Jos. 10. 11. az éghűzet ad, 2 Kir. 1. &c.

OKA. 1. Mert Istennek szolgá, az hívek mellett, Solt. 148. 6. 2. m. minden teremett állatok a' Christusban a' híveké, 1 Cor. 3. 22. 3. m. ilyenkor tesz ki, kiváltképpen az Istennek dicsősége, s' meg. tégyesüli az ellenség. Kijöv. 14. 25. Dan. 3. 26.

HASZ: Inti. Ne esünk tehát kétségben, a' nyomorúságokban, mikor külső segítségert nem látuk: mert a' hol az emberi segítség meg fogyatkozik, ott az Isteni segítség el érkezik, Solt. 94. 17. 18. Amen.

CXV. SOLTAR.

Summája. Dávid a' nép képeben könyörög Istennek, hogy a' szomszéd bálványozó Pogányokul óriáze meg; intvén a' népet, az Istennek dicsire-

csiretíre, és Istenben való bizodalomra. K. Mikor itta? F. Mikor a' pogányokoo győzedelmeskedvén, a' Frigy ládát a' Sátorban helyhezette. Láld 1 Chron. 16. 1. -- 25. 26.

Két Részei vannak.

1. Könyörög hogy Isten az ő dicsőségét a' bálványozóktul oltalmazza meg, v. 1. -- 8.

2. Inti az Izraelt, az Istenben való bizodalomra, v. 9. -- 18.

A' 1. Részben ezek vanak.

I. Az Isten neve dicsőítésének kívánsága, v. 1. Nem nékünk, &c. az az, nem a' mi dicsőségünkért; hanem a' te dicsőségédért szabadíts meg, mellyet senkinek nem adsz, a' teremett állatok között, Esa. 42. 8.

II. Indítéka, az ő kívánságának. 1. A' te igazságodért, s' igazságságodért, v. 1. 2. Hogy a' pogányok ne kérdgyék, hol a' mi Istenünk, v. 2. 3. Mert te teremtetél mindenek, és utalkodol a' mennyekben, v. 3. 4. Merta' Pogányok bálványi házfőtalnok, ezüstkől valók, nem látnak, nem szólnak, nem hallanak, nem fognak, nem járnak, v. 4. 5. 6. 7. Esa. 44. 17. 18. 19. 5. Mert hasonlók az ő csinálóbhoz, v. 8. és Esa. 44. 10. 11.

TUDOMANY.

I. Valamikor a' bálványozók ellen kívánnunk az Istennek oltalmát és szabadítását, mind annyiszor az Isten nevének dicsőségére, kérjük az oltalmat, s' a' szabadulást, v. 1. -- 8. Így könyörög Moyses, Kijöv. 32. 11. -- 14. Afa, 2 Chro. 14. 11. láld Solt. 9. p. 51. Y J OKA

OKA. 1. Mert meg-igíte Isten, hogy az ő dicsőségét meg-fizaditja, *Ezech. 36. 21. 22.* 2. m. valamiket cselekedünk mindeneket az Isten dicsőségére kell cselekednünk, *1 Chor. 10. 31.*

HASZ. Feddi azokat, kik az üldözések idején, nem az Isten dicsősége helyre állást ért; hanem világi jóknak meg-nyerését kőnyörögnek. Ezek nem halgattak meg, *Jac. 4. 3.*

II. *Int.* Mindeneket mindenekben az Isten dicsőségére kérünk, *1 Chor. 10. 31. Amen.*

II. a' miképpen a' bálványok használatának s' hiájában valók. egy azoknak tisztelőjök s' másodjok, használatának s' hiájában valók, *v. 8. Esa. 44. 9. 10.*

OKA. 1. Mert hazugságra tanították az őket tisztelőket, *Heb. 2. 18.* 2. m. sem magokat, sem másokat nem segíthetik, *Birák. 6. 31. Esa. 46. 7.* 3. m. az bálványokat tisztelőket, olyattisztelőnek. kibentélek nincsen, *Heb. 2. 18.* és így magokat hiájában valókká teszik, *Esa. 44. 17. 18.*

HASZ. I. Oktat. Bálvány imádók tehát valakik irrot, ömöt, s' faragott, képet tisztelőnek: azok ezek, kik emberi formában Istent ki-ábrázolták, s' az Isten dicsőségét el-változtatták, *Rom. 1. 23.*

II. *Int.* Távoztassuk el a' bálvánt, *1 Cor. 10. 14.* 1. m. Isten parancsolata, *Kijöv. 23. 21.* 2. m. meg-szegyenülnek a' bálványozók,

zók, *Solt. 97. 7.* 3. m. üzzel örökkéigótéban vetetnek, *Jelen. 19. 10.* 4. m. a' mi Istenünk, jó, hatalmas, még-halga, s' meg-fizadit, *v. 3. 12. Esa. 44. 6. Amen.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Ints.* az Istenben való bizodalomra. Hátrom rendbéli embereket int. 1. Az Izraelt, az az, annak maradték, *v. 9.* 2. Az Arón házat, az az, a' Papokat, *v. 10.* 3. Minden Isten féltőket, *v. 11.*

II. Oka az Istenben való bizodalomnak. 1. m. páflok az ő benne bizóknak, *v. 9. 10.* 2. m. meg-áldgya az Izraelt és az Aron házat, *v. 12.* 3. m. az ötlet féltők kicsinyeket s' nagyokat meg-áldgya, *v. 13.* 4. m. meg-fizaditja Isten az Izrael fiát, *v. 14.* 5. m. meg-áld titeket a' menynek földnek teremője, *v. 15.* 6. m. a' földet atta nekünk lakó helyül, *v. 16.*

III. *Ints.* Izraelnek az Isten neve dicsőítette, *v. 17. 18.* NB. A' holtak a' porban nem dicsőínek téged Isten; hanem mi élőket, a' szentek gyűlekezeteiben, *Solt. 30. 10.*

TUDOMANY.

I. Valakik az Istenben bíznak (s' nem a' bálványokban) azokat Isten lelki s' testi áldásával meg-áldgya meg-koronázza.

OKA. 1. Mert az Istenben bízők meg-nem-szegyenülnek, *Solt. 27. 17. 18. Rom. 10. 11.* 2. m. azok minden veszedelemekben bátorságosok, *Solt. 121. 1.*

HASZ. *Int.* Ne bízzunk a' teremtetten állat-

állatokban, s' a' bálványokban; hanem az I.
stenben: mert úgy áld-meg bennünket, láld
v. 9. - 15. Amen.

II. Valakik az Istent félik s' tisztelik azok-
nak Isten paísfok, oltalmok és segedelmek, minden
veszedelmek ellen, v. 9. &c.

O K A. Mert nincs az Isten féltőknek sem-
mi foglalkozások, Solt. 34. v. 10. láld ott.

CXVI. SÓLTAR.

Summája. Dávid lelki s' testi szorongattatá-
sítul meg-szabadulván, fogadása szerént, örömi
mel dicősi: s' magasztallja az Istent. K. Mi-
kor itta? F. Minek utánna a' kegyetlen Sa-
ulnak üldözésétől meg-szabadulván, kíván-
sága szerént (Solt. 4. 2.) a' Szentek Gyüle-
kezetiben bé-ment volna.

Három Részei vannak.

1. A' Dávid buzgó szeretelméből származott,
Istent dicsőíteni, v. 1. - 6.

2. Vigasztallja lelket Istentől adatot nyug-
dalmaival, v. 7. - 11.

3. Dávid fogadástételének meg-adása, v. 12.
13. 14. 15. - 19.

Az 1. Részben ezek vannak

I. A' Dávid szereteti Istenhez, v. 1.

II. Indító oka szeretetének. 1. mert meg-
halgatta könyörgésem mikor szorongattatá-
simban kláhtanék, v. 1. 2. 2. mert a' halálos
fájdalmokból meg-szabadított, v. 3. 4. láld,
1 Sam. 23. 26. 3. mert igaz és kegyesigriti-
ben, v. 5. 4. mert az alázatosokai (a' segit-
ségy

TUDOMANY.

I. Mikor Isten az ő híveit a' halálos veszedel-
mekből meg-szabadította, akkor az Istent szív-
szeretettel szeretni s' dicsőíteni kell, v. 1. - 6. Solt.
18. p. 87.

II. Isten sokszor az ő nagy nyomorúságban lé-
vő híveinek könyörgéseket akkor halgattya-meg, s'
akkor szabadította ki az halálos veszedelmekből,
mikor el-fogyatkoznak és láttatnak az Uról el-
hagyattnak, v. 6. Solt. 94. 18. Deut. 32. 36.
2 Király. 14. 26.

O K A. Mert így jelenti Isten, 1. hogy az
ővéit végképpen el-nem-hadgyhattya, Esa.
48. 14. 15. 2. hogy az mi könyörgésűök nem
érdemli a' mi meg-halgattatásuokat; hanem
Isten csak magáért cselekezik, a' mit csele-
kezik, Dan. 9. 18. láld Solt. 94.

A' 1. Részben ezek vannak.

I. Vigasztallja lelkét Dávid, v. 7. Térj-meg
én lelkem a' te nyugodalombba: a' nyugodal-
mon érti. 1. Lelke ílméretinek csendességét;
melly meg-háborodott volt, Solt. 32. 3. 4. 2.
Az ő országlásának csendességét, melyben
Istent, lelkének csendességében dicsőíté,
Solt. 122. 1. - 6. 3. Ábrázolásképpen ér-
ti az örökéletnek nyugodalma: a' hol a' hi-
vek minden fáradságoktól meg-nyugodznak,
Jel. 7. 14. &c.

II. Oka a' Dávid illy magavigasztalásának,
v. 7. mert jól tőu veled az Ur, az az, 1. bú-
nel-

neidét meg-boeshotta, *Solt.* 103. 3. 2. a' halálós veszedelemtől meg-szabadított, v. 8.

III. Fogadás tétele Dávidnak, Istennek illy jó teteményéért, v. 8. 9. az az, az Urnak parancsolati szerént élek, s' igazgatom az országot, *Solt.* 75. 3.

IV. A' Dávid hiti Istenben, v. 10. hittem, &c. t. i. hogy a' nyomorúságból Isten meg-szabadítja, *Solt.* 41. 11. És az országot kezéhez adgya, *Solt.* 62. 6.

V. A' Dávid hitinek meg-gyengülése, v. 11. En azt mondottam minden ember hazug: Mikor s' miértmondotta azt Dávid? F. A' mikor úgy meg-szoríttatott volna Saultul, hogy élete felől remensége nem volna, *Solt.* 142. 5. akkor úgy gondolkodott, hogy Samuel, nem Isten illéséből kente ütet a' királyságra, s' igirte neki az országot; hanem csak maga indulatjából: és így igazat nem mondott: mert ütet el-vezeti Saul, s' nem juthat a' Királyságra. Ezt a' félelem mondatta Dáviddal.

T U D O M A N Y.

I. Az Ur Isten az ő hívőinek sok nyomorúságok után csendesíget s' nyugodalmat ad mind ez életben s' mind az örök boldogságban, v. 7. 2 *Ihes.* 1. 6. 7.

OKA. 1. Mert Isten sebbet meg, s' ismét meg-gyógyít, *Hof.* 6. 1. 2. 1. m. igaz dolog az, az Istennél, 2 *Ihes.* 1. 6. 3. m. ideje van az hivek nyomorúságinak, *Joh.* 16. 10. 4. m. előtől Isten azoknak szemektől minden könyhullatást, *Jelen.* 7. 17.

HÁSZ.

HÁSZ. Oktat. Nem tart tehát mindenkor a' hiveken a' nyomorúság; hanem nyugodalmat is ad azoknak, mint a' Noé bárkájának, &c.

II. Még az idvezendő hivek is, hitekből, a' nyomorúságnak idején, úgy meg-gyengülnek, hogy az Isten igireit és szabadítását kétségbe hívják, v. 10. 11. Honnan légyenez, láld *Solt.* 13. pag. 67.

A' 3. Részben ezek vannak.

I. Késége Dávidnak az Istenhez való háládatosságra, v. 12. az az, az Istennek jó-teteményét elégséges képpen meg nem hálálhattom.

II. A' Dávidnak háládatossága: melyet kentőben állat. 1. hogy a' háládatának pohárát fel-vezzi, v. 13. a' háládatának pohárán ért, olly szent vendégséget: melyben nem tobázódtak; hanem az Istennek jó-teteményét a' szabadítását emlegeték, és azokért hálákat attak Istennek. Illyen háládatának emlekeztetire rendeltetett vendégség volt az Hűvéstibárának vendégsége-is, *Kijev.* 12. 14. 26. 2. Hogy az ő fogadását meg-adgya, v. 14. Mit fogadott volt? F. (1) Hogy az Isten díjcsíri a' Gyűlekezetekben, *Solt.* 27. 4. és 42. 12. (2) Hogy igazán illi az ő népét, *Solt.* 75. 3. (3) Hogy a' jókkal társalkodik, s' a' gonoszokat ki-irtja, *Solt.* 101.

III. Indító oka háládatosságának. 1. m. az Urnak szemel előtt drágalatos a' Christushoz meg-szentelencének hálálok, v. 15. 2. m. az én

120 CXVI. SOLTAR.
az én nyomorúságimnak köteleiből eng
meg-fabadítottál, v. 16.

IV. Ujjab háládatossága Dávidnak: a' hol
vagyon. 1. az hálá adó áldozat v. 17. 2. 12
ő fogadásának meg-teljesítése, v. 18. 3.
helye az ő áldozattának s' fogadása meg-
adásának, v. 18.

V. *Inti az Isten népet, az Istennek dicsőítésé-
re: hogy ő véle edgyűtt dicsíjék az Urat,*
v. 19.

TUDOMANY.

I. Mikor Isten az ő híveit, nagy nyomorúság-
ból meg-fabadítja, mind magánossan, s' mind
a' Szemek Gyülekezetiben tartoznak háláddal
dicsírni, s' fogadásokat Istennek meg-adni, v. 12.
5-19. láld okait, Solt. 9. p. 49.

HA SZ. I. Feddi azokat, kik a' nyomo-
rúságban Istennek mindent fogadnak; de ha
meg-fabadulnak, Istennek hálákat nem ada-
nak, Luc. 17.

II. *Int.* 1. Ha meg-fabadultál nyomoru-
ságból, adgy hálát Istennek Dáviddal. 2.
Ha mit fogadtál, ad meg Istennek. (1) m.
Boloud az, a' ki fogadását meg nem teljesí-
ti, Prad. 5. 4. (2) m. meg-keresi Isten a' fo-
gadást, Dmt. 23. 21. (3) m. így indítjuk I-
stent, tovább való alkalmra s' szabadításra,
Solt. 91. 14. 15.

II. *Az Isten előtt az ő híveinek halálak (már
még nem fűnek legyenek azok) kedves és kellemes,* v.
15.

OKA. I. Mert mind életekben s' mind
halá-

CXVI. SOLTAR. 321
halálokban, az Urét ők, Rom. 14. 7. 8. 2. m.
Sz. Angvái által szolgáltat akkor is ő nékl-
ek, Luc. 16. 22.

HASZ. I. *Okat.* Ha gyalázatos is tehát
e' világ előtt a' Martyrok halálak: miért a
Keresztelő János és sz. Istváné; de drága-
láros Isten előtt: mert edgyűtt szenved azok-
kal az Ur, Csel. 9. 5. &c. *Mért engedi az I-
sten?* Fel. 1. m. ezek által erőssít a'
gyengéket a' hitben, Col. 1. 24. 2. m. így
akar Isten őbenek meg-dicsőítenni, Jan.
21. 18. 19. 3. m. így térti ezeket a' szen-
vedésben a' Christushoz hasonlóká, Rom. 8.
29.

II. *Int.* Ugy éllünk, hogy a' mi halá-
lunk Isten előtt legyen drágalatos. *Miképpen
léfzen az?* F. 1. Ha a' Christusban hiszünk,
Jan. 5. 24. 2. Ha e' világot az Isten ismerle-
méért meg-venyuk, Phil. 3. 7. 8. 3. Ha ki-
vánunk e' világból Istenhez menni, Phil. 1.
23. 4. Ha szentül, igazán és méntéklete-
sen élünk, Tit. 2. 11. 12. Amen.

CXVII. SÓLTAR.

Summája. Dávid Prophétiai lélekben, prophé-
tál a' pogányoknak hivataljáról, kiket int is a' z
Isten nevének dicsőítésére. K. Mikor írta?
F. Mikor a' környékölte lévő Pogányokat
meg-hodoltatta volna, 2 Sam. 8. melyben ki-
ábrázolta, miképpé hodoltatta meg a' Chri-
stus az Evangéliumi prédikállás által, az hi-
vatalos Pogányokat.

A' Sol-

A' Soltárban ezek vannak.

- I. Inti a' hivatalos pogányokat az Isten dicsőítésére, v. 1. mert a' pogány népeken érti, minden népekből, nemzetekből, s' nyelvekből, álló hivatalosokat, Rom. 25. 9. -- 11. Jel. 5. 5.
- II. Oka az intének: 1. m. el-batalmazott mi rajtunk az ő irgalmasága, v. 2. az az, az ő irgalmaságából hita a' Pogányokat a' kegyelemre, Ephes. 2. 4. 5. 2. m. az ő igazsága meg-marad mind örökké v. 2. az az, az Abrahámok tőit igireti szerent, a' Christusbán meg-áldgya az hivatalos Pogányokat, Gen. 2. 18. Ez bé tőit, Csel. 28. v. 28. Gal. 3. 28. 29.

TUDOMANY.

Minden kereszténynek, kik a' Pogányságból, az Evangeliumnak prédikállása által, a' Jésus Christus Ecclesiájában hívattatnak, nagy báldással tartoznak azért az Isten dicsőítésé, s' magasztalásai, Col. 1. 12. 13.

Oka. 1. Mert azért hívattatunk s' választunk meg a' Christus által, 1 Cor. 6. 19. 10. 2. m. ezért hozattatunk ki a' Sátánnak hatalma alól Csel. 26. 18. Colos. 1. 12. 13.

HASZ. Int. Mi Kereszténynek dicsőítjük az Istent. Mikeppen? P. 1. Az mi hivatalunkat csak az Istenek tulajdonitván, 1 Tim. 1. 9. 2. Kegyelessen szentül élvén, Tit. 2. 12. 12. 3. Az idegenekkel szentül társalkodván, hogy azokat meg-nyerhesük, 1 Pet. 2. 11. 12. Matt. 5. 16. Amen.

CXVIII. SÓLTAR.

Summája. Dávid hálaikat ad Istennek, mind egy nyomorúságból való megszabadításáért, s' mind ellenségén való győzedelmeskedésért. K. Mikor itta? Fel. Minckintz minden ellenségit meg-győzvé, a' Sion hegyére győzedelmes pompával fel-mélt volna, 2 Sam. 12. 26. -- 31. Melyben példázta a' Christus dicsőítő győzedelmét s' menyben menésztelt.

Két Részei vannak

1. Dávid inti az Isten népét, az Isten dicsőítésére v. 1. -- 13.
2. Máládatossága Dávidnak Istenhez az ő jó-téteményéért, v. 19. -- 29.

Az 1. Részben ezek vannak.

- I. Inti az Isten népét az Isten dicsőítésére: Izrael, Aron háza, és Isten felőlk, v. 1. 2. 3. láld Solt. 115. 9. 10. 11.
- II. Imádkozó oka a' dicsőítésnek. 1. m. igen jó az Isten felőlkhez, Solt. 73. 1. 2. m. örökké való az ő irgalmasága, v. 1. 3. m. az én nyomorúságimból meg-szabadított, v. 4. 4. m. velem vagyok, s' nem árhat nekem az ember, v. 6. 7. 5. m. meg látattya velem ellenségim veszedelmét, v. 7. Mich. 7. 10. 6. m. job Istenben bízni, hogy nem mint emberben, v. 8. 9. 7. m. az Ur nevében a' pogányokat el-vesztetem, v. 10. 11. 12. 8. m. az Ur ellenségim ellen, kik igen el-nyomtak vala.

vala, meg-segített, v. 13. 9. m. én erőfő-
gem s' szabadítom az Ur, v. 14. 10. m. az
istenben bizóknek sátorokat szabadulásnak
énkevel bé-tölti az Ur, v. 15. 11. m. job
karja által meg-szabadítja az ő benne bizó-
kat, v. 16. 12. m. keményen meg-ostoro-
zott; de meg nem őlt az Ur, v. 18.

III. Vége az Isteni szabadításnak. 1. Blek,
v. 18. 2. Hirdetem az Urnak dolsit, melye-
ket cselekedett, v. 18.

TUDOMANY.

I. Mikor Isten az ő hivat nagy és terhes nyo-
mornságokból meg-szabadítja, tartoznak Isten
háladással dicsőíteni, v. 1. -- 18. lásd Efsz. 12.
1. Solt. 116. és 9. p. 49. és 18. p. 87.

II. Isten még az ő szerelmes hivat is sokszor,
nagy és kimondhatatlan lelki és testi szoronga-
zó nyomornságokban veti; de azokból ismét fel-
emel, és azokból való meg-szabadulással meg-
örvendeztet, v. 18. Példa Dávid, s' Job, cip.
6. 3. 4.

Az I. Agának Okait, lásd, Solt. 10. p. 13.
1. Hogy meg-ismeresse magokkal vétke-
ket, &c.

Az II. Agának Okai. 1. m. ideje van az
ő próbáltatásoknak, Jan. 16. 20. 2. m. nem
próbálta fellyeb őket, hanem csak a' med-
dig el-viselhetik, 1 Cor. 10. 13. Miért sa-
nyargassa Isten az ővéit, lásd Solt. 30. p. 142.
és 86. p. 495.

Az 2. Réfiben ezek vannak.

I. Dávid parancsol a' Levitáknak: a' hol
vagyon

vagyon: 1. a' parancsolat, v. 19. Nyilásatok-
meg-nékem az igazság kapuját: az az, a' szű-
rnak ajtalt: igazság kapujának mondatik,
(1) m. példázta a' Christust, ki az életnek aj-
taja, Jan. 10. 7. (2) m. az igazak mennek
azon bé, v. 20. 2. Vége e' parancsolatnak,
v. 19.

II. Hála adása Dávidnak: a' hol vagyon:
1. a' hála-adás, v. 21. Dicsőítek téged Isten.
2. Okai a' hála-adásnak, mert meg-szadít-
tattál ellenségimél, v. 21.

III. A' Dávid, királyságában való meg-erős-
sítése, v. 22. A' Rő, melyet az éppitők
meg-verttek, &c. Betű szelint, e' Dávidrol
igaz: mert az Ország szegelyet köve ő volt,
kita a' Juida és Izrael Országa épült s' állott;
az Épitők, voltak az Izrael fő rendei, kik
Dávidot nem akarták venni, 2 Sam. 2. 10. &c.
De ábrázolás képpen prophetál a' Christus
felől, kita: Sídók meg-vertének, királyok-
nak nem ismérének, Matt. 21. 42. 45. Joh.
19. 15. 21.

IV. Szerző oka a' Dávid királyságában való
meg-erősítésének, v. 23. Az Uról vagyon, &c.
Ebben is példázta a' Christust, kita az Atya I-
sten, elleőségi tanácskozája ellen az ő Eccle-
siájának királyává kent, Solt. 2. 1. -- 6.

V. Efróme a' népnek Dávid uralkodásán,
v. 23. Ebben is példázta a' Christust, kinek
őrlétegek az ő bivei, Luc. 2. 11. 20. Matt.
21. 9.

VI. Könyörög a' nép Dávid uralkodásáért,
v. 24,

v. 25. 26. Ebben is a' Christust ábrázolta: mert így dicőitették Istent, mikor Urunk Jerusalemben bément, hogy Isten ő általa vigye végben a' válságnak munkáját, *Matt. 21. 9. &c.*

VII. A' Dávidnak éldozattya, Istennek jó-té teményéért, v. 27. Ebben is a' Christust példázta, ki mint a' meg-kötöttet bárány, úgy vitetett a' halálra, *Csel. 8. 32.*

VIII. Ujjab hálá-adása Dávidnak: a' hol vagyon: az hálá-adás, v. 18. Dicőitlek téged. 2. Oka az hálá-adásnak, v. 28. mert Istenem Vagy.

IX. Inti a' népet az Isten dicőire: a' hol vagyon: 1. az intés, v. 29. Hirdesétek az Urat. 2. az intésnek oka, v. 29. mert mind örökké meg marad az ő irgalomsága.

TUDOMÁNY.

I. Isten gyakorlatossággal azokat emeli tisztára, uraságra s' méltóságra, a' kik a' világi emberek utáinak, megvetnek s' kergének, v. 22. 23. *Solt. 105. 17. 22. példa Józseph, Terem. 37. 19. 20. és 49. 22. 23. Esther és Mardocheus, Ester. 2. 8. és 3. 5. coll. cap. 6. 6.*

Oka. 1. Mert Isten nem azt nézi, a' mit az emberek, 1 *Sam. 16. 8.* 2. m. így mutatya meg Isten (1) hogy ő aláz s' magafial, *Solt. 75.* (2) hogy minden hivatal ő Felségetül vagyon, *Rom. 13. 1. &c.*

Hasz: Int. 1. Istennek tulajdonitsunk minden hivatal. 2. Ne irigykedgyünk a' nokra, kiket Isten fel-emel: mert meg-oltal:

matta azokat, lásd, *Solt. 4. pag. 22.*

II. Csak egyedül, az Iste s' ember Jესus Christus az Anyaszentegyháznak s' az egész kőve, s' fundamentuma, v. 22. 23.

Oka. 1. Mert ezen épült az Os' Uj Testamentumbéli Ecclesiák, *Csel. 15. 11. 1 Cor. 10. 4. 2. m.* más fundamentumot senki nem vehet, 1 *Cor. 3. 11.* 3. m. Ő rajta épülnek fel az hívek, hogy legyenek Istennek háza. *Eph. 2. 15. - 20. 1 Petr. 2. 3. - 7. 4. m.* ő Felségét vetették meg a' Sídók, *Matt. 21. 42. 43. 44. 45.*

Hasz. I. Oktat. Nem lelki házaikat épít Istennek azok, kik megvetik a' fundamentum követ: Illyek azok, 1. kik a' Christus Isteniségét tagadgyák a' Sídókkal, *Jan. 10. 30. 2. Kik a' Christus egyfazeri halálával s' közbenjárásával meg nem elégsznek, &c.*

II. Int. 1. Más fundamentumot az idvesség dolgában ne kereszünk, *Csel. 4. 12.* 2. Maradgyunk e' fundamentumban: Mitép-pen? F. 1. Hittel, *Jan. 3. 16.* 2. Szent élettel, 1 *Petr. 1. 15. 16.* 3. Az igének halgatásával, *Jan. 14. 23.* 4. A' bűben való végig meg-maradással, *Matt. 10. 22. Rom. 8. 35. 39.* Amen.

CXIX. SOLTAR.

Summája. Dávid buzdításában, könyörög Istennek, hogy őtet az ő törvényére tanítsa s' abban vezérellye, és minden ellenségeit szabadítsa meg. K. Mikor inta? Fel. Akkor, mikor Saul.

528 **CXIX. SOLTAR.**
Saultul üldöztetnek, mint ki-tetfzik, az 23.
31. 39. 41. dik verslekből. E' Soltárnak 22.
Részai vannak, a' Sldó Abeca szerént.

Aleph, v. 1. -- 8.

Három Részai vannak.

1. Azoknak boldogságok kik az Isten parancsolati szerént élnek, v. 1. 2. 3. 4.

2. Könyörög Dávid, az Isten parancsolattjában való vezetésért, v. 5. 6.

3. Indító oka könyörgésének, v. 7. 8.

TUDOMANY.

I. Boldogok azok kik az ő gondolatjokat, beszédek és cselekedeteket az Isten törvénye szerént rendelik, és kívánnak a' szerént élni.

OKA. 1. Mert azok nem szegényülnek meg, az Isten és az emberek előtt, v. 5. 6. 2. m. azokat Isten lelki és testi áldásával meg áldgya, Lev. 26. 3. -- 12. lásd több. Solt. 1. pag. 3.

II. Valakiket Isten az ő törvényére meg-tanít, azok tartoznak Istenet dicsírni, v. 7. 8.

OKA. 1. Mert azokat az ő lelke által vezérli, Solt. 143. 10. 2. m. azok soha Isten s' e' világ előtt szegény nem valának, v. 5. 6.

Beth, v. 9. -- 16.

Három Részai vannak.

1. Dávid tanít, miképpen jobbjátsággal meg ember az ő életét, v. 9.

2. Vallást tést az Isten előtt, hogy ő az Isten paranc-

CXIX. SOLTAR! 529
parancsolattja szerént igyekezik élni, v. 10. 11.
3. Könyörög Istennek, hogy fítt az ő parancsolattira tanítsa meg, v. 12. -- 16.

TUDOMANY.

Az kegyes ember gondolatának, szollásának és minden cselekedetének regulája, az Istennek kijelentetett, szent akaratja s' törvénye, Deut. 29. 29.

OKA. 1. Mert oda igazítottak a' hitek, Eja. 8. 20. Mith. 6. 8. 2. m. a' szerént jobbjátsággal meg ember életet, v. 9.

HASZ. Int. Az Isten törvénye szerént éllyünk. 1. Mert ugy száll reánk minden áldás, Lev. 26. 3. 12. 2. Mert ugy nyertünk Istenül irgalmaságot, Gal. 6. 1. 6. &c.

Gimel, v. 17. -- 24.

Két Részai vannak.

Az. 1. Részben. I. Könyörög. 1. Elő-tenek meg-hozzátsabításáért, v. 17. 2. El-mésének meg világosításáért, v. 18. 3. Ol-talmaztatásáért, v. 19. II. Indító oka könyörgésének, v. 20.

Az 2. dik Részben. 1. Meg-jövedőli el-lenséginek veszedelmekért, v. 21. 2. Könyörög szabaddításáért, v. 22. 3. Le-irja az Isten törvényében való áhatatóságát, v. 23. 24.

TUDOMANY.

I. Az hitek könyöröghetnek életet meg-tanításáért, s' hozzátsabításáért, v. 17. lásd Solt. 6. pag. 33.

Z

II.

II. Ugy meg homályosodott az este miatt az embernek elméje, hogy az mennyei titkokat és az Istennek szent akaratját, nem tudhatta meg, az Isten lelkeinek világosító kegyelme nélkül, v. 18. 1 Cor. 2. 14.

OKA. 1. Mert természet szerénl sejtéseknek fiul vagyunk, Eph. 1. 8. 2. m. a' mi elménkeek természetit sejtése miatt, csak gonoszra igyekeztünk, Eph. 4. 17. 18.

HASZ. I. Oktat. 1. Tehát az Isten lelkeinek világosítása nélkül, Istent és az ő titkait nem érthettük, a' Christust nem ismertettük, 1 Cor. 2. 14. 2. A' kik értik az Istennek titkait és a' Christust ismértik, azoknak elméjeket a' Sz. Lélek megvilágosította, 1 Cor. 2. 12. és 12. 3.

II. Int. Tegyük szent e' lelki világosság: 1. Könyörgéssel, v. 18. és Solt. 143. 10. 2. Szent Írás olvasásával, Jan. 5. 39. 3. Ige halgatással, Csel. 16. 14. 4. Másoktól való tudakozás által, Csel. 8. 34. &c.

III. A' kegyes emberek, mennél inkább áldoztatnak a' kegyetlenektől, annál buzgoságosabban igyekezzenek az Isten parancsolatiban járni, v. 21. 23. 24.

OKA. 1. Mert ugy szegényesülnek meg az ő ellenségi, Dan. 3. 17. 27. 2. m. ugy léfzen Isten vélek általmával, Dan. 6. 22. 3. m. az ilyenek nem adattanak, az ő ellenségeknél kívánságokra, Solt. 41. 3. &c.

Dalath. v. 25. - 32.

Két

Két Részci vannak.

Az 1. Részében. 1. Panaszkodik nyomorúságán, v. 25. 2. Könyörgő (1) Az ő életének meg-tartásáért, v. 25. (2) Az Isten beszédében való igazgattatásáért, v. 26. 27. (3) Szomorúságában való vigasztaltatásáért, v. 28.

Az 2. Részében könyörgő. 1. Az hamis tudománnak el-távoztatásáért, v. 29. 2. Iudhó oka könyörgésének, v. 30. 31. 32.

TUDOMÁNY.

I. Az Isten híveinek minden nyomorúságokban és keserűségekben, hatható vigasztalások származik az Isten beszédéből, v. 25. - 28. és v. 92.

OKA. 1. Mert a' vilámláttatja meg a' somoru lelket, Solt. 119. 9. 2. m. a' mi vigasztalásuokra irattattanak, abban le-tőt példák t'igiretek, Rom. 15. 4.

HASZ. Int. A' békelességek s' egészégek idején, ugy tanuljuk az Isten beszédét, hogy a' nyomorultságok idején tudgyuk magunkat azzal vizsztatni, Solt. 119. 92.

II. Az Isten híveinek azon kell könyögni, hogy Isten az hamis tudományul oltalmazza; és az igaz tudományra tanítsa meg, v. 29. 32.

OKA. 1. Mert az hamis tudomány elviszi embert Istentől, Gal. 1. 6. 4. m. az igaz tudomány Istentől viszi embert, Eph. 1. 11. 12.

HASZ. Int. Távoztassuk az hamis tudományt s' azoknak tanítóit, Matt. 7. 15. Melyik az hamis tudomány? F. A' ki ellenkezik,

Zz

kerik,

kezik, 1. a' Sz. Irással. 2. az Istennek tiszteletével. 3. a' Christus érdemével, elég telésével, közben járásával, Gal. 1. 7. 8. &c.

He, v. 33. - 40.

Két Részzei vannak.

Az 1. Részben könyörög. 1. Az Isten törvényére való tanításért, v. 33. 34. 2. A' kegyelemért, hogy az Isten törvényét megtarthassa, v. 34. 35. 3. Abbá való meg-erősítésért, v. 36. 4. A' fővápnyságnak elvároztatásáért, v. 36.

II. A' 2. Részben könyörög. 1. Hogy Isten az ő szemeit fordítsa-el a' gonoszra; v. 37. 2. Hogy az ő néki tőlt igititit helyesítse-meg, v. 38. 3. Hogy gyalázattal őtet oltalmazza, v. 39. 4. Hogy elbessejen az Isten igirei szerént, v. 40.

TUDOMANY.

Valakik az Isten parancsolattya szerént akarnak élni, azoknak azon kell Istenet kérni, hogy az ő sziveket, a' fővápnyságnál világi gazdagság-nak, s' tiszteletségnek kívánságátul, fordítsa-el, v. 33. 34. 35. 36.

OKA. 1. Mert ezek minden gonofságnak gyűkerel. s' embert vesedelembe meritik 1 Tim. 6. 9. 10. &c. 2. m. el-fordították embert az Istenről, Péld. 30. 8. 9. 2 Tim. 4. 10. 3. m. meg-akadályoztatták embert az id-veltségnek műkáiában, Mat. 6. 24. és 19. 21. 23.

PAU, v. 41. - 48.

Ké

Két Részzei vannak.

Az 1. Részben könyörög. 1. Az Isten kegyelmességéért s' szabadításáért, v. 41. 2. Az Isten beszédének meg-tartásában való állhatatosságért, v. 42.

A' 2. Részben könyörög. 1. Hogy Isten az igazságnak beszédétől őtet meg ne fosz-sza, v. 43. 2. Indiós oka kérésének, (1) mert a' te kiltettedet várom ellenségit ellen, v. 43. (2) m. meg-örzöm a' te törvényedet, v. 44. (3) m. a' te parancsolatidnak után járok s' azt keresé, v. 45. (4) m. a' te bizony-ságidrol (törvényidről) szollok a' királyok előtt, v. 46. (5) m. a' te parancsolatidban gyönyörködöm, v. 47. 48. (6) m. gondolkodom a' te parancsolatidrol, v. 48.

TUDOMANY.

I. Az híveknek az ő nyomorúságokban, könyörögni kell az Isten meg-erősítő kegyelméért, hogy azokat kik az ő Istenben vették bitekét a' reménységeket nevetik, állhatatosságokkal meg-csáfolhassák, v. 41. 42.

OKA. Mere ilyenkor, meg-gyengül a' híveknek bitek, Solt. 42. 11. és 13. 1. &c.

II. Az hívek, az Isten törvényéről, s' szent igijéről, még a' kegyetlemek előtt a' bátorisággal tartoznak vallást tenni, v. 43. 48. Példa Daniél s' az ő társai, Dan. 3. és 6.

OKA. 1. Mert a' mit szível hiszünk, arról szájjal-is vallást kell tenni, Rom. 9. 10. 2. m. azokat ismeri a' Christus magajának, Matt. 10. 32.

Z3

Hasz4

HASZ. Feddi. A' féltelmefeket, kik I.
kent s' az ő tudományát féltékben meg-
tagadják. Jajezeknek 1. m. a' Christus-is
meg-tagadgya őket, Matt. 10. 33. 2. m.
el-vesznek azok, Jelen. 21. 8. &c.

Zain, v. 49. - 56.

Két Réfzei vannak.

Az 1. Réfzen könyörög, hogy Isten igirő-
si szerént szabadítsa meg, v. 49.

A' 2. Réfzen ezek vannak: 1. Vigasztá-
tallya magát a' nyomorúságokban, v. 50.
2. lé-lija az Isten törvényében való álhatat-
ságát, v. 51. 3. Vigasztallya magát az
Isten illetlenek példáulival ellenségi ellen, v.
52. 4. Boszszonkodása az Isten törvényt
meg-rontók ellen, v. 53. 5. Az Isten tör-
vényében való gyönyörűsége, v. 54. 55. 6.
Oka mind ezeknek: mert a' te parancsola-
tádnak meg-örzété, az én vigasztalásom.
v. 56.

TUDOMANY.

A' kegyes embereknek fő vigasztalások, min-
den nyomorúságokban és szorongatásokban,
vagyon csak az Isten törvényének meg-örzése
s' a' szerént való életben, v. 49. - 56.

OKA. 1. Mert az illyek hibatták Isten
melléjek ittlő bírál, Solt. 7. 2. 6. és 43. 1. 2.
2. m. az illyeket Isten s' a' magok lelke nem
vádolgya, hanem menti, Job. 1. 8. Csel. 24. 16.
1 Cor. 4. 3. 4. lásd több okait, Solt. 1. és 119. 1.
&c.

Chet,

Chet, v. 57. - 64.

Két Réfzei vannak.

Az 1. Réfzen, könyörög az Isteni kegyelem-
ért: a' hol vagyok: 1. a' Könyörgés; v. 58.
2. Indítóoka. (1) m. te és a' te beszéded az
én örökségem, v. 57. (2) m. tellyes szívvel
engesztetem a' te (meg-haragut) orcádat,
v. 58. (3) m. a' te utaid (szerént) igyekezem
járni, v. 59. (4) m. tietek a' te törvényednek
örzészére, v. 60. (5) m. mikor tisztentől
meg-fosztottál is, meg-utartottam törvénye-
det, v. 61. (6) m. még éjszélkor fel-kelek,
hogy réged tisztellyelek, v. 62. (7) m. a' té-
ged fölökkel társalkodom, v. 63.

A' 2. Réfzen, könyörög. 1. Hogy Isten
az ő parancsolatira tanítsa meg, v. 64. 2.
Oka ez ő kérésének: mert az ő irgalmasa-
gával tellyes a' föld, v. 64.

TUDOMANY.

A' kegyes embereknek leg-főbb részek és öröksé-
gek e' világon, Isten és az ő szent igije, v. 57. -
64. Solt. 73. 25. 26.

OKA. 1. Mert csak ezek elégithetik meg
a' lelket, Solt. 73. 25. 26. 2. m. bátorságol-
tak minden veszedelmekben, kikkel Isten
s' az ő igije vagyok, Rom. 8. 31. Solt. 119. 92.

HASZ. Oktat. Boldog tehát az, a' kinek
része Isten s' az ő igije. Kicsodák illyek? F.
1. Kik Isten parancsolatgya szerént élnek, s'
járnak Isten előtt, Terem. 17. 1. 2. Kik éjjel
nappal az Isten törvényéről elmélkednek s'
abban

Z4

536 CXIX. SOLTAR.
 abban gyönyörködnek, *Solt.* 1. 1. 2. 3. 3.
 Kik az Isten igéjét szeretik s' halgatták,
Ján. 14. 23. 4. Kik Istenben bíznak, v. 18.
 5. Kik az Isten felkénét vézerlését ohajtyák
 v. 64. *Solt.* 14. 10. Amen.

Teth, v. 65. - 72.

Két Részzei vannak.

Az 1. Részében. 1. Hirdeti Istennek vété-
 leltu kegyelmességét, v. 65. 2. Könyör-
 dög hogy Isten a' mennyei tudományra ta-
 nítsa meg, v. 66. 3. Indító oka kérésé-
 nek, v. 66.

Az 2. Részében. 1. Vallást téfszen vété-
 keiről, melyekben tévelyget, melnek előtte
 Isten meg-alázta volna, v. 67. 2. Hirdeti
 az Isten jóvóltát, még az ő meg-aláztatásá-
 ban is, v. 68. 3. Könyördög az Isten paranc-
 solatra való tanításért, v. 68. 4. Le-
 íja ellenségit. (1) hogy kevélyek. (2) hogy
 ő ellene hazugságot gondolnak; de ő akkor
 is az Isten parancsolatját meg-őrzi, v. 69.
 (3) hogy azoknak szívek (a' gonoszban)
 meg-kővéredett, v. 70. 5. Vége az ő meg-
 aláztatásának, v. 71. 6. Nagyra becsűllése
 az Isten törvényének, v. 72.

TUDOMANY.

I. Isten az ő híveire, a' nyomorúságot a' pro-
 dákas azért bocsátja; (első közzét) hogy a'
 vétekkel el-vennyá, meg-cérítse, és az ő paranc-
 solatinak meg-tartására tanítsa, v. 67. - 71.

OKA; 1. Mert a' világi boldogság, még
 a' hi-

CXIX. SOLTAR. 537
 2' híveket is testi bátorságra viszi, *Solt.* 30. 7.
 3. m. a' nyomorúság, a' híveket magok s'
 bűnök meg-ismérésére viszi, 2 *Salm.* 14. 16.
 17.

HASZ. Oktat. A' nyomorúság a' hívek-
 ben, nem Isten meg-címéző haragjának,
 hanem szeretetinek jele, *Sid.* 12. 6. 7. mert
 az által Isten a' híveket, 1. magához von-
 sza, *Hosf.* 6. 1. 2. 2. az ő szeretetét benne
 fel-görjeszti, *Solt.* 73. 25. 3. Engedelmes-
 ségre bírja, *Jób.* 1. 21. 4. Híveket próbálja.
1Pét. 1. 67. 5. Buzgóságra indítja, *2Ján.* 26.
 16. &c.

II. A' egyes embereknek, kedves s' drágább
 az Isten törvénye s' beszéde, mind aranynál s'
 ezüstnél, v. 72. és *Solt.* 19. 11. *Peld.* 8. 10. 11.

OKA. 1. Mert nem az arany s' ezüst, ha-
 nem az Isten törvényének meg-tartása, teszi
 embert boldoggá, *Solt.* 1. 1. 2. 3. 2. m. az
 arany s' ezüst a' lelket meg nem vigasztalhat-
 tyák, *Dan.* 5. 3. 7. hanem az Isten törvénye
 s' beszéde, *Solt.* 19. 9. és 119. 92.

HASZ. I. Feddi, azókat kik világi kin-
 cseket helyeb becsűllik az Isten törvényénél.
 II. Kik világi szorgalmatosságért azt
 meg-veit. *Lnc.* 14. v. 18. 20. 2. Kik vi-
 lági kincseért az igét s' Isten törvényét meg-
 rontják, meg-tagadgyák, 2 *Tim.* 4. 10. &c.

II. Int. Becsűllők helyeb Dáviddal az
 Isten törvényét, minden világi gazdagságát
 Indításának a' Tudománnak okai.

Zs

30d,

Jod. v. 73. - 30:

Két Részzei vannak.

Az 1. Részben. 1. Könyördő az Isten parancsolatainak tanulásaért, v. 73. 2. Indító oka kérésének. (1) m. te teremtetésed vagyok, v. 73. (2) m. a' tégedet féldők, az én példámmal dicsekszem tégedet, v. 74.

A' 2. Részben. 1. Meg vallyá hogy Isten igazán lanyargatta őket, v. 75. 2. Könyördő az Istennek vigasztalásaért, a' hol vagyok: (1) a' könyörgés, v. 76. 77. (2) annak indító oka, v. 77. 3. Könyördő ellenségei ellen, a' hol vagyok: (1) a' könyörgés, v. 78. (2) annak indító oka. 1. m. ok nélkül háborgatom, v. 78. 2. m. a' tégedet féldőkkel társalkodom, v. 79. 3. m. a' te parancsolatiddalban gyönyörködöm, v. 80.

T U D O M A N Y.

1. Csak a' teremtető Isten teheti embert bölcsévé és tudossá, az ő törvényében.

OKA. 1. Mert Istené a' bölcsesség, azért könyördő Dávid, Solt. 143. 10. 2. m. teremtetést szerént az Istennek titkait meg nem foghatjuk, 1 Cor. 2. 14. hanem az Isten lelkét tanít minket arra, 1 Cor. 2. 12.

HASZ. INT. Istenül kérjünk tehát lelki bölcseséget, Jac. 1. 5. Hogy szerzhessük ezt meg? R. 1. Az teremtetett állatoknak szemléléséből, Solt. 8. és 19. 2. Az Isten beszédek olvasásából a' halgatásból, 2 Tim. 3. 16. 18. 3. Könyördővel, Solt. 119. 18. és 143. 10. Jac. 1. 5. &c.

II. A'

II. A' kegyes emberek, mikor Istenül lanyargattatnak s' nyomorgattatnak, alázatossággal meg kell vallaniok, hogy Isten méltán lanyargattya őket, v. 75. 2 Sam. 24. 17. Dan. 9. 8.

OKA. 1. Mert senkit Isten ok nélkül nem itil, Ezech. 18. 1. 4. 20. 2. m. az Isten itilleti alatt, senki nem mondhatja, tisztá az én szívem, Péld. 20. 19. 3. m. úgy indul Isten könyörületességre, Jer. 31. 18. 20.

HASZ. INT. A' nyomorúságban, ne lástent; hanem magunkat vádoljuk, 2 Sam. 24. 17. Dan. 9. 8. &c. Amen.

Caph, v. 81. - 88-

Két Részzei vannak.

Az 1. Részben. 1. Ohajtya az Isteni szabaditást, v. 81. 82. 2. Isten törvényéhez való alhatatossága, még a' nyomorúságokban is, v. 83.

Az 2. Részben. 1. Könyördő az ő ellenségének meg-tiltásaért, a' hol vagyok: 1. a' könyörgés, v. 84. 2. annak indító oka. (1) m. vermet ástak nekem, v. 85. (2) m. nélnék törvényed szerént, v. 85. 86. (3) m. ok nélkül háborgatom, v. 86. (4) m. az ő háborgásoknak idején is nem bántam el törvényedet, v. 87. 2. Ujjokban könyördő a' szabadulásért, a' hol vagyok: 1. a' könyörgés, v. 88. 2. indító oka, v. 88.

T U D O M A N Y.

I. A' mikor Isten halasztja a' szabadulást, mikor a' bűvek is keserves panaszokká válnak.

Z6

lak

sak ki fokadni, v. 81. 83. Esa. 49. 14.

OKA. 1. Mert meg-gyengül, olyankor hitek, Matt. 8. 25. 2. m. ingerli az ellenség, Solt. 42. 11. lád Solt. 13. pag. 67.

II. A' hűveknek az ő ellenségeikül, s' nyomorúságokból való meg-szabadulások, az Isten parancsolatában való járásnak fogadás tételeivel kell kérni, v. 84. - 88. lád okait, Solt. 13. pag. 68.

Lamed. v. 89. - 96.

Két Részei vannak.

Az 1. Részeben. 1. Hirdeti az Isten áldandóságát, az ő igiretiben s' fogadásában, v. 80. 90. 2. Oka ennek, (1) m. azok meg-változhatatlanok, v. 91. (2) m. azok vizsgáltaák át az ő nyomorúságában, v. 92. 2. Fogadása Dávidnak: a' hol vagyok: (1) a' fogadás, v. 93. (2) annak oka, v. 93.

A' 2. Részeben. 1. Könyörög a' szabadulást: a' hol vagyok: 1. a' könyörgés, v. 94. 2. annak indító oka. (1) m. től vagyok, v. 94. (2) m. a' te parancsolatidról tudakozom nyomorúságomban is, v. 94. 95. (3) m. mindennek vége vagyok, de a' te parancsolatid örökké meg-maradnak, v. 96.

TUDOMANY.

I. Mindenek az Isten meg-változhatatlan beszéde: rendelése szerint lesznek e' földön, v. 89. - 91. Solt. 33. 11. Esa. 45. 7. és 46. 10.

II. Egyedül az Istennek beszéde, és igireti vizsgálata s' erősíti a' kezves embereket, hogy a' nagy

a' nagy nyomorúságokban kétségben ne essenek, v. 92.

OKA. 1. Mert azért irattatott meg az Isten beszéde s' igireti, hogy abból vizsgálta-lást vegyünk, Rom. 15. 4. 2. m. az Isten belzede őrvendziet meg a' lelket, Solt. 19. 9.

HASZ. INT. A' nyomorúságban, ne es-rünk kétségben; hanem nézzünk az Isten beszéde s' igirete: abban 1. az Isten igi retire, Esa. 43. 1. 2. 3. és 49. 14. 15. 2. a' példákra, Jac. 5. 10. úgy találunk vizsgálást, Solt. 77. 3. 6. - 11. Amen.

Mem. v. 96. - 104.

Két Részei vannak.

Az 1. Részeben. 1. Meg-jelenti az Isten törvényhez való szereteti, v. 97. 2. Okát adgya annak, v. 98. 99. 100.

Az 2. Részeben, vagyon fogadás tétele Dávidnak: a' hol vagyok: (1) a' Fogadás, v. 101. Törvényedtől el nem távozo. (2) a' fogadásnak oka. 1. m. édesbék a' méznél, v. 103. 2. m. engemet bölcsé tőlek, v. 104.

TUDOMANY.

I. Valtnik az Isten beszédeben s' törvényéből gyönyörködni, azok minden világi bölcsesé, bölcsesbekté tetteinek az Isten törvénye által, v. 97. - 100.

OKA. 1. Mert a' világi bölcsesek, csak a' világiakban bölcsesek; de az Isten beszéde s'

parancsolati, mennyei bölcseségre tanítanak,
2 Tim. 3. 14. 15. 2. m. a' ki az Isten beszé-
dét (szereti, s' az Isten parancsolatiban jár, az
Istennel jár, Lev. 26. 3. 11. Jan. 14. 23. ezek-
nek Isten az ő titkait meg-jelenti, Solt. 25.
14. &c.

H A S Z. I. Oktat. Senki nem lehet tehát
valóságos bölcs, a' ki az Isten beszédét s' tör-
vényt nem szereti. 2 Tim. 3. 15.

II. Int. Ha a' világi bölcseségnél bölcsesé-
bek akarunk lenni, 1. az Isten beszédét s'
törvényét tanuljuk, 2. szeressük. 3. a' be-
rént éljük. Jac. 1. 22.

III. Az Isten beszéde, s' abban le-
léte Isten-
nek szép igéreti, a' léleknek edesb a' méz-
nél, v. 102. 103.

O K A. I. Mert a' vidámsága meg a' ke-
seredett szívét, Solt. 19. 11. 2. m. az édes-
síti meg (mint a' Mózes veszfize a' Má-
vizet) a' sok nyomorúságokat, hogy azo-
kat el szeevedbessük, minémű, Solt. 34. 20.
Síd. 12. 6.

H A S Z. Int. Tegyük szent tehát az I-
sten beszédére. Jan. 5. 39. &c.

III. Valaki az Isten parancsolatinak szer-
etéből s' tanulásból bölcséssé, minden gonosz-
ságnak cselekedőit gyűlöli az, v. 104.

O K A. I. Mert az, ujjá születtezett em-
ber, Solt. 26. 4. 5. 2. m. az, Istennel jár.
Terem. 17. 1. 3. m. az, Szent Lélektől ve-
zéreltetik, nem a' testtől, Rom. 8. 1. Gal. 1.
5. 16.

H A S Z.

H A S Z. Oktat. Nincsen tehát annak lel-
ki bölcsesége, a' ki a' gonoszságot szereti; ha-
nem boldog az, Solt. 14. 1. 2. 3. 4.

Num. v. 105. - 112.

Három Réizei vannak.

Az 1. Rézben. 1. Le-írja az Isten be-
dének természetét, v. 105. a' lábon éri az ő
elébéli cselekedet, Prad. 5. 1. 2. Foga-
dása az Isten beszédének meg-örzése felől,
v. 106.

Az 2. Rézben, könyörög. 1. Az ő meg-
vigasztaltatásáért, v. 107. 2. Az ő könyör-
gésének meg halasztásáért, v. 108.

Az 3. Rézben, könyörög. 1. Az Isten
parancsolatira való tanítatásáért, v. 108. 2.
Indító oka kérésének. (1) m. a' késérte-
tekben is el nem felejt, v. 109. 110. (2) m.
az, az ő szívének öröme, v. 111. (3) m.
annak cselekedetiben gyönyörködik szívem,
v. 112.

T U D O M A N Y.

E' világnak (ebben lévő) erekségeknél
serésségekben, vezérő s' igazgató szövegek és
lámpás az Istennek beszéde, v. 105. Péld. 6. 23.
2 Pet. 1. 19.

O K A. I. Mert ennélkül nincs lelki vilá-
gosága embernek, Esz. 8. 20. 2. m. an-
nélkül tévelyegnek az emberek a' Sátán-
országában, Csl. 26. 18. Ephes. 5. 8.

H A S Z. I. Oktat. Nem homályos tehát
a' hívőknek a' Szent Írás: mert nem lehetne
a' 22.

az ő életének reguláján, Gal. 6. 16. hanem
a' hitetleneknek, 2 Cor. 4. 4.

II. *Int.* Járjunk, éllyünk az Isten beszé-
de szerint, Jac. 1. 22. (1) m. ugy léfzünk
bóldogok, Solt. 1. 1-3. (2) m. ugy léfzünk
világosságnak fiai, Eph. 4. 18. &c.

II. A' kegyes embereknek még a' nagy nyo-
morúságban s' kísértésekben is áthatatosan meg-
kell az Istennek beszédét, s' törvényjét tartani, s'
a' szerint kell élni, v. 109. 1' 2. lásd v. 22. p.

Sámeth, v. 113. 126.

Három Részei vannak.

Az 1. *Részben*: 1. Vagyon az Isten be-
szédéhez való szeretei, v. 113. 2. Annak
indító oka. (1) m. Isten az ő pafsa, v. 114.
(2) m. az Isten beszéde az ő reménsége, v.
114. (3) m. gyűlöli az Iste beszédének gyű-
löseit, v. 113. 3. Pirongatja a' hitelene-
ket: a' hol vagyon, (1) a' pirongatás, v. 115.
(2) annak vége, v. 115.

A' 2. *Részben*, könyörög. 1. Az Istennek
vigasztalásért, v. 116. 2. Vége könyör-
géseinek. (1) hogy szabaduljak meg, v. 117.
(2) hogy a' te parancsolatidra nézzek, v. 117.
az az, a' szerint élhessek, v. 34. 35.

Az 3. *Részben*. 1. Vagyon a' Dávid sa-
gadás rétele, a' gonoszok felől, v. 118. 2.
őrendől a' gonoszok felől, v. 119. 3. I-
stennek féltelme Dávidban. Sámélván a' go-
moszoknak veszedelmeket, v. 120.

TUDOMANY.

I. *Palatik az Isten és az ő törvényét szer-
ve*

tik, azok a' hitelenekeket utállják, s' azokkal nem
társalkodnak, v. 113. 114. 115. és Solt. 1. 3.

OKA. 1. Mert meg-veztegetik még az
jó erkölcsöket is, a' gonoszok, 1 Cor. 15. 33.
2. m. a' meg-térés által azoknak társaságok-
ból ki-vétenek, Solt. 26. 4. 5. Gal. 1. 13. 16.

HA 32. Oktat. Könyű meg-ismérni a'
kegyes embert és az istentelent, az ő társáról,
lásd Solt. 1. pag. 1. 2.

II. Az Isten törvényének meg-utalói s' romlói,
(a' hiektől mint sátyak az aranytól, ezüstől,
el-választatván) el-vezének, v. 119. Dmt. 28.
15.

OKA. 1. Mert átkozottaknak mondgya
azokat a' törvény, Gal. 3. 10. 2. m. azoké
ért a' Christus sem iött eleget, Jac. 17. 9. 2.

HA 32. *Int.* Meanyúnk ki az istentele-
neknek társaságokból, Jel. 18. 4. 1. mert mind
ez életben, mind az illetben, részesülők
azon büntetésekben, Jelen. 18. 4. 2. m. ugy
lélzen Isten Atyánk, 2 Cor. 6. 17, 18.

Ain, v. 121. - 128.

Két Részei vannak.

Az 1. *Részben*, könyörög. 1. A' szabá-
dulásért: a' hol vagyon: (1) a' *Könyörgés*, v.
121. Ne adgy &c. (2) *Indító oka*, v. 121.
Mert igazságot, &c. 2. Ujjobban könyör-
ög az oltalomért: a' hol vagyon: 1. a' *Ké-
vés*, v. 122. 2. *Vége*. (1) Mert el-nyomnak,
(2) Mert el-fojgyatkozam a' várakozásban,
v. 123.

A' 2.

A' 2. Részben, könyörög. 1. Az Isten törvényere való taníttatásért. 2. Indító oka a' kérések. (1) Mertte szolgád vagyok, v. 125. (2) Mert ideje van hogy a' gonolozokat meg-ittillyed, v. 126. (3) Mert én az aranyál fellyeb becsüllöm törvényedet, v. 127. (4) Mert az hamiságnak öfvenyt gyűlölm, v. 128.

TUDOMANY.

I. Mikor a' egyes emberek az ő igazságokért, a' hitetlenektől haborgattatnak, könyörögni kell, hogy Isten azok ellen, igyeket vegye. fel s' oltalmazza azok ellen, v. 121. 125. láld Solt. 4. p. 20. és 43. p. 212.

II. Jól lehet Isten sok ideig el szenvedni, az híveket nyomorgató hitetleneket; de el-jűvén az ő büntetéseknek ideje. azokat meg-tűnteti, v. 126. Terem. 15. 26. példa, Kijöv. 14. 13. 14. I Kir. 22. 28. &c.

OKA. 1. Mert nem nyugszik mindenkor az ő birodalmok az igazakon, Solt. 125. 3. 20. m. ha Isten őket meg nem itélné: azt gondolnák, hogy Isten vagy nem tudja s' nem látja gonoltságokat, Solt. 94. 5. 6. vagy ő hozzájuk hasonló, Solt. 50. 21.

HASZ. Oktat. Nem mindenkor viágozhatnak tehát az hitetlenek, láld Solt. 37. &c. Amen.

Pe, v. 129.-136.

Két Részzei vannak.

Az 1. Részben, hirdeti. 1. Az Isten beszédének

dének méltóságát, v. 129. Annak idvesség gyűmölcsait, v. 130. 3. Ki-jelenti ahoz való kívánságát, v. 131.

Az 2. Részben. I. Könyörög. 1. Az Isteni kegyelemnek érzéseért, v. 132. 2. Az Isten törvényében való vezérlésért, v. 133. 3. A' kegyelemnek ellen való oltalomért, v. 134. 4. Az Isten kegyelmének meg-újításáért, v. 135. láld Solt. 4. p. 24. II. Boszorkonkodása Dávidnak, az Isten parancsolatjának meg-rontói ellen, v. 136.

TUDOMANY.

I. Az Istennek beszéde, az együgyűeknek elmejeiket, meg-világosítja, v. 129. 130. láld v. 105.

II. Az híveknek könyörögni kell, hogy Isten őket az ő törvényének utáiban vezérellye, s' minden hamiságnak cslekedetétől védtilmezze, v. 133. Solt. 143. 10.

OKA. 1. Mert az Isten kegyelme nélkül semmi jót nem cselekedhetünk, Ján. 15. 5. 2. m. ha Isten az ő kegyelmének kezén nem visel, el-esünk, Solt. 37. 23. 24.

HASZ. I. Oktat. Tehát nincsen szabad akaratunk, a' jora, magunkul: mert azt nem cselekedhetjük a' mikor akarnók is, Rom. 7. 19.

II. Int. Könyörögjünk az Isten meg-erősítő kegyelméért, s' a' Szent Lélek Isten vezérléséért, Solt. 143. 10. mert a' kik kéri, meg adatik, Luc. 11. 13. Amen.

III. A' egyes emberek, nagy lelki keserűséggel

gel illetnek, mikor látták hogy az istentelenek,
az Isten parancsolatit meg-rontják. v. 136. 138.
Példa Mozes, Kijér. 30. 19. 20. Phineas, Num.
25. 7. Lóth, 2 Pét. 2. 7. 8.

OKA. 1. Mert azok romlást hoznak az I-
sten népére. 2. m. az ollyak okot adnak az
Isten neve káromlására, &c. Rom. 7. 24. &c.

Tsade, v. 137. 144.

Két. Részei vannak.

Az 1. Részében. 1. Hirdeti az Isten igaz-
ságát, v. 137. 138. 2. Burgó szereteti az I-
sten beszédéhez, v. 139. 3. Ennek a sze-
retetnek oka. (1) m. a' te beszéded tisztá, v.
140. (2) m. a' te törvényed igazság, v. 142.

A' 2. Részben, le-írja. 1. Az Isten paran-
csolatához való áthatatóságát, 141. és 143.
2. Ennek oka, mert az igazság meg-marad
örökké, v. 144. 3. Könyörög hogy a' be-
rént elhessen, v. 144.

TUDOMÁNY.

I. Az Isten fiú hívek akkor is nagy buzgó so-
rattal buzognak az Istenhez s' az ő beszédhez,
mikor az istentelenek arról felekeznek, v. 139.

OKA. 1. Mert azzal küldömböztetik meg-
magokat a' hitetlenektől, Solt. 26. 4. 5. és
101. 34. 2. m. az az ő pailók s' vizsgálta-
lások, 2 Sam. 22. 31. &c.

II. Olly nagy buzgósággal viselkednek a' hi-
vek, az Isten beszédéhez s' parancsolataihoz,
hogy a' nyomorúságokban is ahöz ragaszkodnak,
és abban gyönyörködnek, v. 143. 144.

OKA

OKA. Mert elégséges vizsgálást találunk
abb an, láld v. 92.

Köph. v. 145. - 157.

Két Részei vannak.

Az 1. Részben, könyörög. 1. A' meg-
hallgatásért, v. 145. 146. 4. Vége kéré-
sének, hogy parancsolatit meg-őrizzem,
v. 145. 3. Indító okai kérésének. (1) m.
hajnalbba kiállok hozzád, v. 147. (2) m. a'
te igiretedben remélek, v. 147. (3) m. éj-
jel is a' te beszédedről elmélkedem, v. 148.
(4) m. a' te kegyelmességben bízom, v.
149. (5) m. sok gonoszok vőnek környűl,
v. 150.

Az 2. Részben vagyoni. 1. Istenében va-
ló bizodalma, v. 151. 2. Oka bizodalma-
nak: mert a' te bizonságid (az az, igiretid a'
te benned bízókhoz) örökké meg-állnak,
v. 152.

TUDOMÁNY.

I. A' hívek nyomorúságból való meg-szaba-
dalások, az Isten parancsolatának meg-tartá-
sának fogadás-tételével kériék Istenét, v. 145.

II. A' kegyes embereknek nem csak nappal;
de még éjjel is (fél-serkenvén) az Istennek beszé-
déről s' törvényéről kell gondolkodni, v. 148.

OKA. 1. Mert úgy léfizen Isten vellek,
Terem. 17. 1. 2. m. úgy járnak az Istennek
Angyali tábor környűlődők, Solt. 34. 8. &c.

HASZ. Int. Éjjel is ha fél-serkenűk le-
gyünk Dávidok. K. Mivől gondolkodgyunk &
Fel.

F. Arrol, (1) hogy az el-múlt nap sokban vétkezünk, s' még sem ilt meg Isten. (2) hogy Isten azokért, mint sokakat meg, elbeteget voloz. 1. Könyördöggűök, (1) hogy Isten ne ilydön meg, s' ne bocsásson a' késettiben. (2) hogy virraszson fel a' követi kezdendő napra. (3) hogy Isten a' nappal edgyűit virraszsa fel rajunk kegyelmét, Siral. 3. 23 &c.

Resch. v. 153. - 160.

Két Részei vannak.

Az 1. részben, könyörög ellenségeitől való meg szabadulásért, v. 153, 154.

A' 2. részben, vannak indító okai, 1. m. igéted. v. 154. 2. m. az én ellenségim a' te bészédider nem szeretik. v. 155. 3. m. nagyok a' te irgalomságid. v. 156. 4. m. nyomorgatóim mlát nem távozoim-eltörvényed-től. v. 157. 5. m. gyöttrődöm a' te törvédyednek meg rontásáért, v. 158. 6. m. törvényider én keretem, v. 159. 7. m. a' te igaz mondásod kívánnya, v. 160.

TUDOMANY.

I. Tud. a' 153. v. lásd. Solt. 4. p. 20.

II. A' kik békeiségeknek idején az Isten törvényit nem szeretik: háborusigokban azoktól a' szabadulás el-távozik. v. 155.

OKA. 1. Mert Isten-is akkor el-verti őket, Hof. 9. 17. 2. m. az ő cselekedetek be-sztét fizetnek akkor, Esa. 3. 12.

HASZ: Int, Békeiségűnkben keresűk az

az Isten bészédét s' parancsolati. 1. m. ugy halgat s' szabadit meg Isten, Solt. 91. 14. 15. 2. mert. illyeknek igért szabadulást, Solt. 34. 20--23.

III. A' 158. v. Twd. lásd. v. 136.

Schin, v. 161--168.

Két Részei vadnak.

Az 1. részben, le-írja 1. Az Isten bészédében való áhatatosságát, a' veszedelmekiben-is, v. 161. 2. Ahoz való szeretetét, v. 162. 3. A' gonoskoknak gyűlölsét, v. 163.

A' 2. részben 1. vagyona' Dávid Isten ilteteletiben való buzgósága, v. 164. 2. oka e' buzgóságnak (1) m. igaz vagy te igéretedben, v. 164. (2) m. boldogok a' tégedet szeretők, 165. 3. Az Isten segedelmének várása, v. 166. 4. Fogadása Dávidnak, v. 167, 168. Oka e' fogadásnak, v. 168.

TUDOMANY.

I. Még az Isten felők. is sokszor a' nagy rendektől, ok nélkül: háborgatattak, v. 161. Példa Joseph, Terem. 39 Daniel, az őtársai, &c. Dan. 3. és 6.

II. A' kegyes s' Istenfelő embereknek (még a' nyomorságokban-is) Isten szüntelen dicőirni s' tisztelni kell, v. 164.

OKA. 1. Mert ez az Isten akarattya mi hozzánk, 1 Theß. 5. 17, 18. 2. m. az Istennek jó réteményi-is szüntelen meg újjulnak rajunk, Siral. 3. 23.

HASZ: I. Feddi azokat, kik nem hogy hélszer,

hétyszer; de csak egyszer kétszer-is restellik napjában Istent tisztelni, csak köz dolognak tartván a Templomban való járást, kiket fedd *Sid.* 10. 24.

II. *Int.* A' Dáviddal büntelen, és minden alkalmatossággal, magános s' közönséges helyen, dicsirjük az Istent, *Solt.* 122. Am.

Thau. v. 169. 170.

Két Részzei vannak

Az 1. részben, könyörög. 1. a' meg-halasztásért, v. 169. 170. 2. a' bölcseség-re való tanítatásért, v. 170. 3. okát adgya kérésének, 1. m. iginted, v. 170. 2. m. dicsirek tégedet, v. 171. 172.

A' 2. részben, könyörög. 1. a' szabaduláért, v. 173. 2. indító oka kérésének, (1) m. a' te törvényedben gyönyörködöm, v. 174. (2) m. életemet a' te dicsiretedért kívánom, v. 175. (3) m. mint a' pásztor nélkül tévelygő juh, óltalmad vezérlésed nélkül szűkölködöm, v. 179. ez a' Pásztor a' Christus, *Solt.* 23. p. 110. (4) m. a' te parancsolatodat el nem felejtsem, v. 179.

TUDOMANY.

I. Valaki könyörgésében meg-akar halgattatni, s' nyomorúságából kíván meg-szabadulni, az, az Isten ígretiben való bizodalommal, Isten törvényéhez való engedelmeségnek és Isteni tisztiságnak fogadás vételével, s' nyavalyáságának meg-vallásával, könyörögni Istennek. Így könyörgött itt Dávid.

Oka.

Oka. 1. Mert Isten az ő igireitől meg- emlékezik, *Solt.* 89. 36. meg-igérté pengig, hogy meg halgat, *Solt.* 50. 15. 2. m. Isten az ő parancsolatához engedelmeskedőknek igitt óltalmat, *Terem.* 17. 1. 3. m. Isten az ő tisztelőket kereti s' nyomorúságból meg-szabadítja, *Solt.* 91. 15. 4. m. Isten az ő nyomorúságokat meg-valló embereket szánja meg, *Ser.* 31. 18. 20.

Hasz. Ha meg-akarunk halgattatni, s' szabadulni, így könyörögjünk.

II. Minden világi bölcseség felett, az Isten befizédnek bölcseségéért, kell a' hiveknek könyörögni, v. 169.

Oka. 1. Mert a' nélkül a' világi bölcseség semmi s' haszontalan, *1Cor.* 1. 6. 7. 2. m. annélkül az idvességnek dolgában semmit nem tudunk, *1Cor.* 2. 7. 8.

Hasz. *Int.* Tegyük szert e' mennyei bölcseségre: m. ebben van a' mi idvességünk, *Jan.* 5. 39. Hol találjuk fel? F. (1) Az Isten ígéje halgatásában, *Csel.* 16. 14. (2) Olvasásában, *Csel.* 8. 28. (3) Visszálásában, *Jan.* 5. 39. (4) Tanulásában, *2Tim.* 3. 15. 16. &c.

III. A' hiveknek szabadulásokát, az Isten nevének dicsireinek fogadás vételével kell kérni. v. 175. *Solt.* 13. p. 20.

IV. Mind addig tévelyeg a' szegény bűnös lélek, míg a' Christus, mint lelki pásztor, fel nem keresi, v. 176. *1Pét.* 2. 25.

Oka. 1. Mert lelki szeretésben vagyunk a' nem

Aa

554 CXIX. S O L T A R.

nem tud a' kegyelemnek világosságára men-
ni, Eph. 4. 8. 2. m. ő felsége mégben amaz
el-tévelyedett századik [pönienus tartó bá-
nós] juh keresésére, Luc. 15. 4. 3. m. azért
jött e' világra, Mat. 15. 24.

H A S T. I. Oktat. Nem térhet tehát a' be-
gény bűnös meg, ha lsten kegyelmével meg-
nem előzi, Enek. 1. 2. Jan. 6. 44. Miért pá-
rancsolja tehát lsten? Hof. 14. 2. Felcl. 1.
hogy tehetetlenségét meg-ismérje, Rom. 7. 22.
23. 2. hogy az lsten kegyelmét óhajcsa,
Enek. 1. 2. Jer. 31. 18. &c.

II. Int. Ha bűnökkel el-tévelyedtünk,
1. kiálcuk a' mi páztorunkat Dáviddal,
Ephraimmal, Jer. 31. 18. 2. balgassuk az ő
szavát az igében: m. ott hív a' kegyelemre,
Mat. 11. 28. s' utánunk jő, s' az ő kegyel-
mes aklában bé vílzen, Luc. 15. 4. 7. és szent
Anyának bé mutat, Jan. 17. 17. Amen.

CXX. S Ó L T A R.

Summá: Dávid panaszkodván ellenségi
ellen. könyörgés azoktól való meg-fabadulásért.
K. Mikor írta? Fel. Mikor a' Philistau-
sok földén bujdosnék Saul előtt, 1 Sam. 27.
v. 1-7.

Két Részei vannak.

1. Bizodalmas könyörgése Dávidnak, v. 1, 2.

2. Panaszkodik siralmas állapotjáról, v. 3-7.

A' 1. Részben ezek vannak.

1. Bizodalmas a' meg-balgattatás felől, v. 1.

II₂

CXX. S O L T A R. 555

II. Könyörgés a' szabadulásért: a' hol van
1. a' Könyörgés, v. 2. 2. Oka: m. hamisá-
got szólalak ellenem, v. 2. 1 Sam. 24. 10.

T U D O M A N Y.

Mikor a' hivek ok nélkül. &c. láld. Solt. 4.
pag. 20.

A' 1. Részben ezek vannak.

I. Panaszja ellenségi ellen, v. 3.

II. Le írja őket két hasonlatosságban, 1.
beszédnek olyak mint a' mérges nyíl, v. 4.
2. mint a' fenyő tövis, v. 4.

III. Siralmas bujdosásáról panaszkodik:

1. hogy pogányok közt bujdosik, v. 5. 2.
hogy az lsten népének ellenségi közt kell
fokká lakni, v. 6, 7. 1 Sam. 29. 3, 4, 5.

T U D O M A N Y.

I. Az ártatlan embert rágalmazó, nem fő-
kat nyér az ő rágalmazásával, v. 3.

O K A. 1. Mert maga lelke ellen vét azzal,
Solt. 52. 4-8. 2. m. világra mérik azt néki,
Prad. 7. 21, 22. Mat. 7. 1.

II. A' miképpen a' mérges nyílak és a' fenyő
sz. sebessen meg-sebhes a' testet: ugy a' rágal-
mazó nyíl az ártatlan embert. v. 4.

O K A. 1. Mert a' gyeheha tűzéhez ha-
sonló Jac. 3. 5. 6. 2. m. gyakran halál a' vége,
Terem. 39. 14. 1 Kér. 21. 9-13. &c.

III. A' kegyes embereknek nincsen nagyobb
kefervések mint pogányok között számkivetteté-
ni, s' azok között bujdosni, v. 5-7.

O K A. 1. Mert a' hivek társaságától a' az
Aa₂ Istent

Isteni tiszteletül meg-fosztatik, *Solt.* 34. 14.
2. mert káromlák ott az Istent, mondván:
hol a' te Istened, *Mich.* 7. 8--10. 3. m. csu-
follyák ott az Isten tiszteletit, *Solt.* 137. 3.

Hasz. *Int.* 1. Ne tartsuk új dolognak,
ha ma a' pogányok közt bujdosunk. 2.
Azok között bujdosván, azoknak erkölcsö-
ket, s' tiszteleteket ne követeljük, hogy Isten
mlatunk meg ne káromoltassék, *1 Pet.* 2. 11,
12. 3. Könyörölgjünk Istennek: m. meg-
halgattya a' számkivetetteket, kik az Urért
bujdosnak. *2 Sam.* 14. 14. *Soph.* 3. 18. &c.

CXXI. SOLTAR.

Summája. Dávid azt jelenti meg ki volt bu-
badítója s' oltalma bujdosásában; annak oltal-
mát kívánván az Israelnek. K. Mikor írta?
F. Miacskutánna számkivettetéséből Isten-
meg-bozta volna.

Két Részzei vannak.

1. Le-írja az ő szabadulásának fő szerző
okát, *v.* 1, 2.

2. Vigasztalja magát s' az Israelt, az Isten
oltalmával. *v.* 3--8.

Az 1. Részben vagyon.

Az ő szabadulásának oka, 1. Tagadás-
képpen, nem volt a' hegyektől, *v.* 1. a' hegye-
ken érti, (1) a' Judéának hegyeit, melye-
ken lappangot. (2) a' Judabéli nagy rende-
ket, kikhez bizbatott volna, (3) a' Philli-
staeusoknak pályványokat, kiknek a' hegye-
ken

ken áldoznak vala. 2. Alakásképpen, ha-
nem az Uról. *vers.* 2. az az, nem a' világt
batalmásoktól lőtt az én bujdosásomból
való haza jövelelem; hanem a' menynek s'
földnek teremőjéről, *m.* csak ővé a' szá-
badítás, *Jer.* 3. 23.

T U D O M A N Y.

A' kegyes emberek, minden szorongattatá-
sokban, nyomorúságokban és bujdosásokban,
egyedül csak az Ur Istenben találhatnak szabadu-
lást, *v.* 1, 2. *Solt.* 94. 17, 18.

O K A. 1. Mert az emberi okoság s' se-
gítség, Isten nélkül semmi, *Solt.* 6. 12. 2. m.
az Isten kegyelme hatalma, minden világt erő-
nél hatalmas, *Ki jöv.* 14. 13, 14. 3. m. ő
Felsége igért szabadulást, *Solt.* 50. 15.

H A S Z. *Int.* A' nyomorúságom, 1. Ne
bizunk csak az étközőkben. 2. Ha meg-
szabadulunk, ne az étközőknek; hanem
Istennek tulajdonítsuk, *Solt.* 44. 4. 3. Istent
bíjuk segítségünkre, s' meg-halgt s' meg-
szabadít, *Solt.* 91. 14, 15. &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Biztatás magát; az Isten tovább való gond-
viselésével, a' hol vagyon 1. a' biztatás, *v.* 3.
nem engedi hogy a' te lábod el-esék, &c. a'
lábon érti (1) az ő elméjér s' gondolatit, (2)
az ő cselekedetit, mely az elmének gondo-
lati szerént jár: az az, nem engedi hogy ő
Felségéről el-fakadgyak elmémvel vagy
cselekedetimmal: m. Istent ereje által őriz,
Solt. 37. 23, 24. II. Oka a' biztatásnak, *v.* 4.

Az 3.

[1] m.

(1) *m.* nem szunyad az Izraelnek őrizője: ez az őriző pásztor a' Christus, ki vigyáz az ő juhokra, Jan. 10. 27. 28. (2) *m.* az Ur te neked árnózkod, v. 5. az az őltalmad, Solt. 91. 1. 2. (3) *m.* Job kezded földi vagyon, v. 5. az az, őltalmával környül vő. (4) *m.* nappal a' nap nem vér, &c. v. 6. az az, miképpen Izraelt, a' pusztában a' kő által őltalmazta, nappal a' napnak hévségétől, éjjel a' bődönak ártalmas nedveségétől: úgy teged őltalmaz éjjeli s' nappali gonosz veszedelmektől s' minden hatalmafoktól Solt. 91. 4-6. (5) *m.* ki meneteledben, &c. az az, minden hivatalos munkáidban meg-áld, Solt. 127. 1. &c.

TUDOMANY.

Egyedül az Ur Jesus Christus az ő háveinek őltalmazó pásztor, ki őket minden éjjeli s' nappali veszedelmek ellen őrizi s' őltalmazza, v. 3-8.

OKA. Mert ő ama jó pásztor, Jan. 10. 11. Bőldogok tehát, a' kiknek pásztorok az Ur Jesus Christus, Lásd. Solt. 23. p. 117.

CXXII. SOLTAR.

Summája. Dávid őráll a' szabadságnak, hogy az Isten házában fel-járhat, (mellyet bujdosásban őhajtott) és másokat is ínt hogy az Isten házában békeiségeért könyörögjenek. K. Mikor írta? F. Minek uránna, bujdosásából haza menvén, a' frigy ládát Jerusalemben haza vitte volna, 1 Sam. 7. 1. 2. &c.

Két

Két Réfzei vannak.

1. Az Isten tisztelgetinek szabadságán való öröme, v. 1-5.

2. Intés az Isten tisztelgetinek szabadságáért való könyörgésre, v. 6-9.

AZ I. Réfzben ezek vannak.

I. A' Dávid öröme az Ur házában való menetelen, v. 1. Örülők mikor azt mondgyák, &c. 1. Az Ur házában éri a' Sátor, a' hol volt a' Láda, 1 Chron. 16. 1. s' az egész nép: *m.* a' Királyok s' a' Fejedelmek edgyütt mennek vala az Isten házában, Ezech. 46. 10.

II. Vége az Ur házában való menetelen, v. 2. hogy állyanak, &c. az az, hogy tisztelgyük az Istent, az ő rendelése szerént, Kijő. 25. 21. 22. &c.

III. Jerusalemmek le-írása, 1. hogy szépen építettet, v. 3. ezért is mondatik, az egész föld dicsőségeinek, Solt. 48. 3. 2. hogy az, az Isten tisztelgetinek közönséges helye, v. 4. Solt. 132. 13. 3. hogy ott vagyon közönséges ültő (zéke Judának, v. 5).

TUDOMANY.

I. A' keresztényen Fejedelmeknek, s' Uraknak, örülni s' örvendezni kell, mikor látgyák hogy az ő országoknak városiban s' faluiban, az Istennek ágaz tisztelgeti senlik s' szabadságban vagyon, v. 1. 2.

OKA. 1. Mert ott lakik Isten, Solt. 132. 13. 2. *m.* ott az igazság, és a' békeiség lakozik, Solt. 85. 10-12. ellenben a' hol a' nem uralkodik,

Aa 4

kodik,

kodik, az igazság és a' békeféltég (zámkivet-
tetik. 2 Chron. 15. 3-6. 3. m. az erőstől az
ő uralkodókat; de a' hol nincs az Isteni tíf-
teletnek szabadsága, elvész ott a' külső sa-
badság is, Siral. 2. 6-9.

H A S Z. Int. Oltalmazzák s' terjeszték
tehták a' K. Fejedelmek, s' Urak, az Isten tíf-
teletit: m. abban áll az ő szabadságok: ad-
díg van Isten velük, Lev. 26. 11, 12. &c.

II. A' kogyes embereknek, (kiknél az Isteni
tiszttelet virágzik s' szabadságban vagyon) egy
másit őrommal nogatni s' hívni kell, az Isteni tíf-
teletre való felmenetelre, v. 1, 2. Solt. 95. 2.

O K A. 1. Mert az Isteni tiszttelet áll a' fen-
teknok edgyesféltégben, Sid. 10. 25. 2. mert
ott halgattatnak meg királtképpen való mó-
don, Matt. 18. 20a.

H A S Z. I. Oktat. Nem szabad tehát sen-
kinek az Isten közönséges Gyülekezetiéből
mágit ki-vonni, s' házánál magános Ecclesiás
emelni, hogy csak ott tisztelte Istenét: m.
Dávid, Király lévén azt nem cselekedte, sent
Pális nem javallja, Sid. 10. Azt módod: Nem
kötetett ma a' Templomhoz az Isteni tiszttelet,
Jan. 4. 24. Felelet. 1. Nem a' magános
Isteni tiszttelet: m. ugy kamarádban is meg-
halgat Isten, Matt. 6. 6. de kötötett a' köz-
önséges, Sid. 10. 25. 2. Bixony egy magá-
nos házhoz sem kötötett, azon egy Város-
ban s' Faluban lévő Ecclesiának meg-vetésé-
vel.

II. Feddi. A' nagy rendeket, kik a' köz-
néppel

néppel ma egy Ecclesiában az Isteni tiszttelet
nem akarják. Miért? Az ő lelkek tudgya.
Az Izrael Királys' Urai, a' néppel edgyütt
szolgálták az Isten, v. 1. és 1 Király. 8. 66.
Ezech. 46. 10. &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Inti a' népet hogy Jerusalembékeféltégért
(az az, az Isteni tisztteletnek szabadságáért)
könyörögjenek, v. 6.

II. Könyörögje Dávidnak. 1. Jerusalembé-
v. 7. 2. Az ő Atyafiáért, az az, nemzeté-
ért, v. 8. 3. Az Isten Ecclesiájáért, v. 9.

T U D O M A N Y.

Minden rendbéli embereknek az Isten Anya-
szentegyházának s' annak tagjainak békeféltégért
buzgóságossan könyörögni kell, v. 6-9.

O K A. 1. Mert azon egy Atyának fiai va-
gyunk, 1 Cor. 8. 6. 2. m. az Ecclesiá minnyá-
junknak Anyja, Gal. 4. 26; 3. m. azon egy
titkos testnek tagjai vagyunk, 1 Cor. 12. 12.

H A S Z. Oktat. Nem csak nemzetünk-
ben, hanem más nemzetben lévő, Ecclesiák-
ért is kell hát könyörögdönnök. 1. hogy az
Isten azokban adgyon békeféltéget. 2. hogy
szabadossan prédikáltassa azokban szent igé-
jét. 3. hogy azoknak adgyon jó Turokat. 4.
hogy azoknak ellenségit szegyenicre-
meg. &c.

Summája. Az Isten népével, az áket gyűlölté-
Aa 5; hitese.

hietlenek ellen, Isten óltalmában bízván, könyörögnek a' segedelemért s' óltalomért. K. Mikor írta? F. Mikor Babyloniában volna az Juda.

Két Részzei vannak.

1. Le-írja Istenében való bizodalnát hasonlatosságban. v. 1, 2.

2. Könyörög a' szabadulásért, v. 3, 4.

A' 1. Részben ezek vannak.

1. Az Isten népének Istenben való bizodalma. v. 1. 2. Annak hasonlatosságban való le-írása. v. 2.

TUDOMANY.

A' miképpen a' szolgák s' szolgálók, az ő Uroknak s' szolgáiknak óltalmokat várják az őket háborgatók ellen: úgy az Isten híveinek minden ő háborgatók ellen, az Istennek óltalmát s' segedelemét kell várni s' ohajtani v. 1, 2.

O K A. 1. Mert meg-ígerte Isten a' segedelemet, Solt. 12. 6. 2. m. az Urak s' Abszonyok magoknak hadgyák, az ő szolgálókat s' szolgálókat; de nem hadgya Isten az ő híveit, Solt. 9. 4. 14. 3. m. nem csak Urok; hanem Atyuk is Isten őnekiek, s' könyörű ő rajtok, Esa. 63. 16. és 49. 14, 15. &c.

HASZ. Int. Ajánlyuk Isten óltalmában magunkat, Solt. 31. p. 147.

Az 2. Részben ezek vannak.

1. Könyörög a' szabadulásért, v. 3. 2. Indítóka, (1) m. meg tellyesedünk gyálázattal v. 3. láld. Solt. 137. 3, 4. (2) m. kevélyek

A' nyomorúságban lévő híveknek kegyes az, mikor az Isten segedelemének hálásztásáért, csujszolja Isten ellensége, v. 3, 4.

O K A. 1. Mert akkor az ő Istenben való reménségeket neveti az ellenség, Solt. 3. 2, 3.

2. m. olyankor azt kéri az ellenség: hol a' te Istened, Solt. 42. 11. Mich. 7. 7-10. &c.

Summája. A' Jada népe a' Babyloniái fogságból meg szabadulván: háladással dicséri Istenét a' szabadulásért.

Két Részzei vannak.

1. Az Isteni szabadításnak hirdetése, v. 1-5.

2. Háladás a' szabadulásért, v. 6-8.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' szabadulás s' annak fő oka, v. 1. 2. Ha az Ur nem volt volna velük, &c. Hol? F. 1. A' Babyloniái fogságban. 2. Onnan való ki jövelekor: mind két helyen velük volt Isten, s' kedveffekké tette őket, Neh. 2. 5-7. el-mert erettek, Jer. 29. 10.

II. Az ellenségnek ellennek való kegyelensége, kiket két képpen ír-le, 1. Mint a' vadak el nyeltek volna, v. 3. 2. Mint az árvizek, az ő nyomorgatások, el borítottak volna, v. 4, 5.

TUDOMANY.

Oly nagy nyomorúságokban s' ellenségnek kegyes
Az 6 gyet

gyeilségekben esnek sokszor az Isten hívei, hogy ha Isten nekik segítséggel nem lenne, s meg nem szabadítaná, teljességgel elnyomattatnának, v. 1-5. Ki jöv. 14. és Solt. 94. 17. 18.

OKA. Miért juttatja Isten az övéit, ilyen szorulásra. lásd, Solt. 10. p. 53. a' Tud. II. Agában.

HASZ. Oktat. Elégséges tehát Isten az ő népeinek szabadítására, mikor a' kegyetlenektől háborgattatnak.

II. Int. Egyedül csak Istenben bízunk: ilyen állapotunkban, iudicson a' Juda példája; és a' III. Solt. Tud. Oka, p. 17. Am.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. A' szabadításért való háladás, v. 6. II. A' szabadításnak módja. 1. mint a' kegyetlen vadra el-vétetik: úgy szabadított meg Isten bennünket. 2. mint a' madár a' törből; úgy szabadultunk meg a' fogságból. III. Ikerz. oka e' szabadításnak, v. 8. A' Jchova, Jer. 29. 10. 11.

TUDOMANY.

Mikor Isten az ő népet az ő kegyetlen ellenségeinek hatalmának alól fel-szabadította, (az Istennek tulajdonítván a' szabadulást) háladással kell a' népek Isten magasztalni, v. 6-8. Ki-jöv. 15. 1. seq.

Okait lásd. Solt. 9. p. 49.

CXXV. SOLTAR.

Summája. A' Juda le-írja az Istennek gond-visej.

viseletét az ő benne bízók körül: könyörögven a' híveknek óltalmazásáért, s' a' gonoszoknak meg-ítéléséért. Akkor íratott, mikor a' 124. Soltár.

Két Részre vannak.

1. Az Isten óltalma az ő benne bízók körül.

v. 1-3.

2. Könyörgő a' híveknek óltalmaztatásukért, s' a' hitetleneknek meg-ítélésükért, v. 4. 5.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Az Isten óltalma az ő benne bízók körül, melyet keűben fejez ki. 1. hasonlatosok: létsnek, a' mozdulhatatlan Sion hegyéhez. 2. Erős hegyekkel körvöl vététen Jersusalemhez, v. 2. II. Oka ez Isteni óltalmának: a' hívek körül, v. 3. a' hol vagyon, 1. A' hűveknek a' hitetlenektől való meg-szabadulások, v. 3, nem marad a' gonoszoknak birodalmok az igazaknak, Esa. 10. 5-12. 2. Pége a' hívek: szabadulásoknak, v. 3. Hogy hamiságra keűzetek ne nyujtsák: az az, a' hitetlenekkel el-ne vetemedgyenek.

TUDOMANY.

I. Valakik az ő nyomorúságoknak idején az Istenben bíznak, azokat gondviseletével s' óltalmával körvöl vészi, v. 1, 2.

OKA. 1. Mert nem szégyenülnek meg azok, Rom. 10. 11. 2. m. mint egy tűzre kö-fal úgy van azok körül az Isten gondviseleté-se, Zach. 2. 4. 5.

HASZ. Int. Istenben bízunk minden hábo-

háborúságinkban, nyomoruságinkban, *men* nem szegényesülünk meg. *Rom. 10. 11. &c.*

II. Jóllehet Isten, az ő szerelmes népe is, az hitetleneknek birodalmok alá veti; mindaz által nem tart a' mind örökké; hanem Isten azoknak birodalmok alól fel-szabadítja, *v. 3. Esl. 10. ver. 5. - 12.*

OKA. 1. Mert nem veheti-el népét, *Solt. 94. 14. 2. m. el nem felekezhetik róla, Esl. 49. 14. 15. 3. m. a' mikor látatik szüntén el-nyomogatni, akkor két Isten fel, Dent. 32. 36. példa Izrael, Kéjöv. 3. 7, 8. Juda, Neh. 1. 2, 3. és 2. 5. seq.*

HASZ. I. Oktat. Ha halad-is az Isten népének szabadulása; de nem mulik-el, *Hab. 2. v. 2.*

II. Int. Az hitetleneknek birodalmok alatt ne élünk kétségben: várjuk az Isteni szabadulást s' el-jűt. *Solt. 42. 12.*

A 2. Részben ezek vannak.

1. Kőnyörög a' hívőknek óltalmazásukért; *v. 5. 2. Jövendöl a' hitetleneknek veszedelméről, v. 5.*

TUDOMANY.

I. A' hívőknek nem csak megokért; hanem más Isten felő ember-kérs. is kőnyörögni kell, *v. 4. lád okait, Solt. 122. v. 6. - 9. p. 561.*

II. Az igazakat nyomorgató Isten teleneke, Isten övendőben meg-üli s' el-veszti, *v. 5. példa, Sifera, Achitóphel, Hámán, &c.*

OKA. 1. Mert igaz dolog ez az Isten-nél, *2 Thess. 1. 6, 7. 2. m. Isten az ő házá-
köz-*

kezd el az illetet; de az hitetleneknek vége-
zi-el; *1 Pé. 3. 17. 3. m. Isten az ő baragjáj-
nak borát, az övéivel kőstoltatja meg; de an-
nak seprejét a' hitetlenek iszák meg, Solt.
25. 9. lád. p. 348.*

CXXVI. SOLTAR.

Summája: Jzda háládással emlegetvén Ba-
byloniából való jővését, kőnyörög az el-szeledett
foglyoknak vízfűz á hozatásukért. K. Mikor
iratott. F. Mikor Cyrus, a' fogoly sídók
reménségek felett, meg hirdette volna, hogy
a' kik haza akarnak menni Jerusalemben él-
hetnek, *Esl. 1. 1. seq.*

Két Részei vannak.

1. Az Jzda maradékának Babyloniából re-
ménségek felett való ki-jövetek, *v. 1. - 3.*
2. Kőnyörög a' hátra maradt foglyoknak
szabadulásukért, le-irván az ő reménten szabad-
ulásokat hasonlatosságban, *v. 4. - 6.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Jzda reménten szabadulása: mel-
lyet az álmodozónak meneteléhez hasonlít,
v. 1.

II. Ennek a' szabadulásnak gyűmölse. 1.
hogy akkor Isten örömmel [örömmel ör-
vendező enekkel] töltötte bé szájokat, *v. 2. Esl. 7. 27. 28. 2. hogy csudálták azt a' po-
gányok, v. 2. a' Cyrus fő szolgai, hogy nékik
szabadságot adott, Neh. 1. 1, 2.*

III. Oka az ő örömeiknek, *v. 3.*

Az Isten, az ő hatalomsága szerint, színtén akkor szokta az övéis a' nagy nyomorúságokból s' veszedelmekből meg-szabadítani, mikor nem is remélnék, v. 1. Példa Istraélis, Ki-jöv. 3. v. 7, 8.

OKA. 1. Hogy az Isten népe, maga, vagy más erejének s' okosságának a' szabadulást nem tulajdonítsa; hanem csak Istennek, Solt. 115. 1. és 44. 4. 2. Hogy az ellenség ezt látván tulajdonítson Istennek dicsőiséget, Ki-jöv. 14. 25. látd, Solt. 94. p. 440.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Az el-maradt foglyokért való könyörgése, a' meg-jött népnek; a' hol vagyon 1. a' Könyörgés, v. 4.

II. Két rendből hasonlóságot, melyek szerető kívánniak azoknak is szabaduláshoz. 1. A' vérenek a' száraz földre való vitéseben, v. 4. az az, oly kedves dolgot cselekedtek Isten a' juda pusztá földével, meg-bozátván foglyait: mint ha vízzel öntözne a' száraz földet. 2. A' siralommal vető, de örömmel arató példájában, v. 5, 6. az az, mint a' saegény szántó ember, kecsereg mikor szükegében az a' magyát [remétség alatt] elveti; de örömmel arat, látván hogy Isten meg-áldotta fáradságát: ugy ők-is a' fogtságban vetőnek edgyütt siralommal remélik szabadulásokot, és örüllyenek minék után, na Isten meg-szabadítja. [Itt látnak a' szántók kedvekké. 1. Mit téstén siralommal vetni;

vetni a' magot? 2. Mit téstén örömmel bordan a' kérést? Az 1. Fel. 1. Százszágnak idején vetni, Jer. 14. 3, 4. 2. Az éhségnek idején, el-vetni azt, a' kívül éhséget enybit-heti vala, 1 Kir. 17. 12. 3. Háborúságnak idején vetni, nem tudván ki élti azt-meg, talám ellensége, Jer. 5. 15-17. 4. Az ellenségűl való félelemmel vetni, a' mint csempel vala Gedeon, Birák. 6. 11. A' 2. F. 1. Remétség felett látni fáradságának gyümölcset, Solt. 65. 14. 2. Jó időn aratni, 1 Sam. 12. 17. 3. Másoknak áldás kívánásával aratni, Ruth. 2. 4. 4. Békeféléssel azt be-takarítani s' csépelni, Levit. 2. 6. 5. Békefélében azzal élni, Lev. 26. 6-10.

TUDOMANY.

I. Az Ur Isten az ő híveinek nyomorúságát, öröme s' boldog állapotra fordítja, v. 5, 6. Solt. 30. 12. Jan. 16. 21, 22.

Okait s' hasznait látd. Solt. 30. p. 144.

II. A' nagy nyomorúságból meg-szabadult bűvek az ő fogoly attyafainak szabadulásokért szertoznak könyörögni. v. 4.

OKA. 1. Mert az igazságnak regulája kívánnya, Matt. 3. 12. 2. m. az Apostol pártancsollya, Colof. 4. 3-18. 3. m. egy testek vagyunk vellek, azért ha edgyik tag évened, a' másiknak is évenedni kell. 1 Cor. 12. 26, 27.

CXXVII. SOLTAR.

Summája: Dávid arra tanít, hogy az ember igyekedjék a' munkája, akármí dologban haszontalan.

talán az Isten segédleme s' áldása nélkül. K. Mikor írta? F. Halála előtt mikor a' Tempomra sok kincset hagyott az ő Fiának Salomonnak, 1 Chron. 29. melyben arra tanította, hogy az ő maga bölcsességében s' hatalmában ne bízzék a' Temploznak építésében, s' az ő fiának igazgatásában; hanem Istentől várjon segítséget.

Két Részei vannak.

1. Az emberi ügyekezethez s' munkának hiányos voltára az Isten segítsége nélkül, v. 1. 2.
2. Műtóságot a' jó fiának a' házban, v. 3. 5.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. Minden emberi munkának haszontalansága Isteni segédlem nélkül, melyet három példában ír le. 1. Ha az Ur nem építi a' házat, &c. a' háznak nevezetén érti, a' házi gazdának cselédi közt lévő minden fáradságos munkáit, Solt. 104. 23. 2. Ha az Ur nem őrizi a' Várost, &c. a' Városon éri az Országot, annak minden tartományt, várost és faluit, kik is Isteni segédlem nélkül meg nem állhatnak, Solt. 46. 6. 3. Hijában keltek fel jó reggel dolagra, &c. Bzezen értetnek, minden kereskedő, mives és fátyó emberek, kik veritekkel érzik kenyereket, Ter. 3. 19.

II. Bőldogságok azoknak kiket Isten segít, v. 2. Holott az Isten az ő szerelműnek, [az az, az őtet szeretőknek] engedelmor: az az, azok 1. kevés szorgalmazatossággal élnek, 2. azoknak munkájokat megáldogya. 3.

az

az Isten gondviselésében megnyugodznak. 4. munkájok után Istentől adatott javokkal megelégszének, s' ez az léleknek nyugodalma. 1 Tim. 6. 6.

TUDOMANY.

Az embernek minden fáradságos munkája, az Isten segédleme s' áldása nélkül, haszontalan, v. 1. 2. Lev. 26. 19, 20. Jer. 12. 13. Hag. 1. 6.

OKA. 1. Mert Isten áldása gazdagít meg, Pél. 10. 22. 2. m. csak az észli örömmel kenyerét kit Isten megáld, pred. 9. 9. 3. m. az ember munkálkodik, de Istent az áldás, 1 Cor. 3. 7.

HASZ. I. Oktat. Innen meg tudhatjuk mi az oka, hogy sokan munkálkodnak s' még is szegények: m. nincs Isten áldása rajtuk, &c. Illyek, 1. Kik Isten nevének segítségül való hívása nélkül kezdnek munkájokhoz. 2. Kik előb keresik a' testit mint a' lelkét. 3. Kik az eszközökben vetik bizodalmukat. 4. Kik találmás után munkálkodnak s' keresnek gazdagságot, Esa. 5. 8.

II. Int. Hijuk mellénk Istent a' munkában, Mikképpen? F. 1. Az Isten nevéért hívjuk segítségül, Solt. 121. 2. 2. Mindeneknek előtt az Isten országát keressük, Matt. 6. 33. 3. Fogadástellel munkálkodgyunk, Terem. 28. 20-22. 4. Minden munkánkban az Iste parancsolatya szerint éllyünk, ki menvén s' be jűvén, Deut. 6. 4-9. &c. Am.

A' második Részben.

I. Leíratik a' jó fiának műtóságot. 1. Hogy

Hogy azok *Isten örökségi*. [1] *m.* Isten adgya az Atyáknak, Terem. 33. 5. [2] *m.* az Isten örökségének örökös, Rom. 8. 17. 2. *Meh-mek gyűlöletsei*: *m.* az Isten féltőknek jutalmul adatik. Solt. 128. 3. 1. I. A' *vitézeknek nyilaihoz hasonlók*: *m.* a' vitéz nyilakkal ékes s' erős kikkel általmazza magát: így a' K. szűlék, a' jó magzatokkal, ékessek, erősek s' azokkal általmazzák magokat, Tere. 5. 29.

II. *Boldogságok a' szűléknek, kik jó magzatokkal áldatnak meg*: a' hol van 1. a' boldogság. v. 5. Boldog, &c. a' tegzen hasonlatosság szerént éri a' házat, az az, Boldog a' kiknek háza jó fiakkal fénlík, Solt. 128. 3. 2. *Oha a' boldogságnak, m. nem szégyenül meg*: a' kapun éri a' Birák törvény székét: az ellenségen, a' perldőket: értelme ez: mint a' vitéz nyilakkal, az ellenségellen magát általmazza s' azokat meggyőzi: úgy a' megöregedet szűlék, az úvélek perlekedőket, a' jó magzatok ereje, tanácsa és bölcsesége által, meggyőzik, nem csak életükben; hanem boldok után is: *m.* a' szűlék élnek a' jó fiakban, láld. Terem. 5. 29. így győzedelmeskedett Dávid Salamon által, 1 Kir. 1. 51. - 53. és 2. 42. Illyekről szól Pél. 10. 1.

TUDOMANY.

I. A' *jó erkölcsű gyermekek, Istennek örökségi*: a' cselédes Gazdák, Atyák s' Anyák háznál, v. 3. Solt. 128.

O K A 1. *Mert Istenül adatik, Terem. 33. 5; Jóh. 1. 21.* 2. *m.* a' *Christusban Istennek*:

nek fogadott fiát, Rom. 8. 16. 3. *m.* az Isten országának örökös, Rom. 8. 17.

H A SZ. I. Oktat. 1. Tehát csak tutori s' dijkái az Atyák az ő jó magzatoknak. 2. Tehát akkor veszi el Isten őket s' vízi háza házában mikor akaija. 3. Nem tézen tehát boszút az Atyáknak, ha a' hivál által tülők el veszi: *m.* a' mit nékik adott volt, azt vőte el. Jóh. 1. 21.

II. *Int.* Ha Isten örökségi. 1. Neveljük tehát Istennek, Annával, 1 Sam. 1. 2. Általmazuk, hogy a' villig fiaink rosz erkölcsök meg ne vesztegessék, 1 Cor. 15. 33. 3. Ha Isten tülünk el veszi, ne békétlenkedgyünk; hanem Jóbbal mondgyuk, Jóh. 1. 21. és Dáviddal, 2 Sam. 12. 23. Amen.

I I. A' *kegyes s' Isten-féltő magzatok (fiak s' leányok)* az ő szűléket, tartóznak táplálni, s' védelmezni, az ő gonosz akarójok ellen. Illyen volt Józseph, Terem. 47. Salamon, 1 Kir. 1. 2. c. p.

O K A 1. *Mert Isten parancsolja. Ki. 16. 20. 12. 2. m.* azt kívánja, a' szűléknek ő ködülőük való hűségek.

H A SZ. I. Oktat. Gonosz fiak s' leányok tehát, kik külföldben cselekednek; Illyek azok. 1. kik nem tisztelik szűléket Abólonnal. 2. kik csufolyák és erőtelenségeket fel fedezik, Ter. 9. 24. 3. kik sídalmazák, Léu. 20. 9. 4. kik vénségekben nem tarttyák, nem táplálják, &c. 5. az illyeknek (1) *m.* botondok az illyek, Pél. 10. 1. (2) *m.* meg hiltetnek, Pél. 30. 17. II.

II. *Int.* Jó fiak s' leányok óltalmazzatok
táplállyatok szüléiteket, életekben s' bőltek
után-is, hírekben nevekben: miképpen lárd
fellyebb ellekezökeppen. 1. tisztelvé-
2. bémérmét fedezgetvén, &c. *Inditson* (1)
m. ugy lésttek hoszszú éledek. (2) m. ugy
lésttek Isten örökségel házokban, &c.

CXXVIII. S O L T A R.

Summája. *Dávid* le írja azoknak boldogsá-
gokat kik felik az Isten. Akkor írta, mikor
a' 127. Soltárt.

Két Részei vannak.

1. Az Isten felőknek boldogságok, v. 1.
2. Gyámölése az Isteni félelemnek, v. 2-6.

Ezek vannak a' Soltárban.

1. Az Isten felők boldogsága, v. 1. II. Az
Isten felőknek le-írása, v. 1. III. Az Isteni
félelemnek gyámölése. 1. a' kézi munkának
meg áldatása, v. 2. 2. a' boldog házasság, a'
magzatokra nézve, v. 3, 4. 3. lelki és testi
áldások, v. 6. Solt. 34, 10. 4. az Isten Eccle-
siájában való meg-maradás, v. 5. 5. az uno-
káknak meg-szaporodása, v. 6. 6. a' lelki
s' testi békesség, v. 6.

T U D O M A N Y.

I. Valakik az Isten felik s' az ő Felesége utai-
ban (törvényében) járnak s' a' szerénz élnék, azo-
kat Isten lelki s' testi áldásával meg-áldja, v. 1-6.

O K A. 1. Mert Isten lakik s' jár azok
között, Lev. 26, 7-12. 2. m. nincs azoknak

semmi fogyatkozások, Solt. 34, 10. 3. m. a'
kegyeseknek (kegyelemből) jutalom igitá-
retett, 1 Tim. 4, 8. 4. m. még maradékok-
ban is meg áldatnak, Solt. 37, 21.

H A S Z. I. Oktat. Valaki tehát rendes, a'
kézi munkában kíván meg áldatni, fellye-
az Urat: m. az Isten áldása gazdagít-meg,
és annélkül bántatlan a' munka, Solt. 127, 1.

II. *Int.* Fellyűk az Isten s' ellyűk az
ő paranesolati szerént: m. ugy áldatunk-
meg. *Mondasz.* Lám sok Istenfelők sze-
gények. F. 1. m. Isten örök élelet ad né-
kiek Lázárral, Luc. 16. 2. jobb az igaznak
kevés java, a' gonosz gazdagok kinosénél,
Solt. 37, 16. 3. m. hiteket próbálly, 1 Pét. 1, 5.
6. lárd, Solt. 10. p. 53. és 41. p. 206.

II. A' kegyes és Istenfelő (gyámölésűző) asz-
szony az Istenfelő férfunak házában, az Isten
szeretetének nagy jele, v. 3-6.

O K A. 1. Mert Istennek, minden világt
jók felett való ajándéka, Pél. 19, 14. és 30.
10. 2. mert jó hírrel nével illeti az ő férjét,
Pél. 30, 10, 12.

H A S Z. Oktat. 1. Isten haragjának jele
tehát a' rozg aszszony, Pred. 7, 26. Pél. 21, 9.
illyet ir-le, Pél. 7, 5. seqq. 2. Illendő be-
cstetle méltó tehát a' jó, s' fiakat s' leányo-
kat nevelő aszszony, 1 Pét. 3, 7. Kiknek ada-
tik az ilyen feleség? F. Rendszerént az I-
stenfelőknek, v. 1. de néha azoknak is pro-
báltatókra, adatik gonosz feleség, mint Sa-
lamonnak, 2 Kir. 11. Rendkívül, az Isten-
len

len embernek is adatik, mint Nábálnak; 1 Sam. 25. hogy azt meg nyervehesse, 1 Cor. 7. 16. 3. A' meddőség tehát házassággal keresi: Mondasz: Gyűlöli tehát Isten a' meddőkert? F. Vaj nem, ha Istenfélők: m. sok Istenfélők voltak eleint fogva meddők, ugyan: is néha Isten áldása a' meddőség, Luc. 23. 29. Hof. 9. 14. Mi oka lehetett annak, lád, Sol. 113. p. 510.

CXXIX. S O L T A R.

Summája. A' Sido Ecclesia emlegeti az ő sok nyomorúságát, és hirdeti az Isten által, azokból való szabadulását, jóvendőlvén az ő ellenségeinek meg-szégénytetéséről. K. Mikor írta? F. A' Babyloni fogság után, az Esaiás prophétijája szerint, Esa. 43. 14. 17.

Két Részzei vadnak.

1. Az Isten népe szomorú emlegeti eleint fogva lőt sok nyomorúságát, v. 1. 4.
2. Jóvendől az ítet nyomorgató ellenségeinek veszedelméről, v. 5. 8.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Inti az énkió prophéta a' Sidókat az ő sok nyomorúságoknak bírdetésére, v. 1. Az ő affniágán, érti a' Sidóknak az Abraham hivatalát fogva, a' Babyloni fogsággal való nyomorgatást, Terem. 25. 13. 16. II. Az ő sok nyomorúságának szilgyos voltának le-írása, hasonlatosságban, v. 2. III. Hirdeti az ellenség igyekezetének hibágyvaságát, v. 2. Né-
kem

kem semmit nem árhattanak, az az, végkép-
pen el nem vesztethetnek, Kijöv. 1. 10. 17.
és 14. 8. feq. IV. Hirdeti az Isten szabadi-
tását, v. 4. Az Ur el-faggatta a' gonofzok-
nak kötelét: az az, tanácsokat, s' igyekeze-
teket, lád, Aegyptumban, Kijöv. 1. 10. &c.
Babyloniában, Esd. 4. 6. és Neh. 4. 1. 2. &c.
V. Oka e' szabadtásnak, v. 4. m. igaz az
Ur, t. i. az ő igireiben, ki meg-igíte hogy
az ő népét nem hadgya-el, Esa. 43. 1. 3.

TUDOMÁNY.

Jölehet eleint fogva az Isten Ecclesiája s' ab-
ban levő hívek sokat szenvedtenek; de soha Isten
végképpen az ő ellenségeinek kiváságára nem at-
ta; hanem ellenségijét meg-szabadította. v. 1. 3.
és 9. Igy szenvedé Izrael Aegyptumban,
Kijöv. 3. 7. 8. Juda Babyloniában, Jer. 29. 10. 11.

Okait lád, Sol. 94. p. 419.

H 32. Int. Ne ürközzünk meg ma,
ha az Isten Ecclesiája sokat, s' sok ideig sen-
ved. 1. m. eleint fogva így volt dolga az
Ecclesiának s' annak fiának, Matt. 1. 12. 2.
m. ezt hadta Idvezitők testamentumban,
Jan. 15. 19. 20. és 16. 20. &c.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Jóvendőlés ellenségi veszedelméről, v. 5.
meg-szégényülnek, &c. a' Sionon, érti az
Ecclesiát s' annak tagjait, kik Sion leányának
mondának, Zach. 9. 9.

II. Le-írja veszedelmeket. 1. Hasonlatos-
ságban, v. 6. 7. az az, miképpen az ezter-
hán női fű, noha ideig látatik zöldelleni, de

abból nem aratok kévét, s' azt nem hordják a' Csűrben: úgy az Isten Ecclesiája ellenségi ideig virágoznak, de az ő tanácsok végzéseik, nem mégyen végben; hanem magokkal edgyütt el-vész: mint Pharaó, Ki-jöv. 14. 25. 2. A' meg-átkozásban, v. 8. az az, ne áldgyuk őket, mint a' buza aratókat; hanem átkozzák, gonosz igyekezekért. *Birá. 5. 23.*

TUDOMANY.

I. Jóllehet az Isten Ecclesiájának ellenségi látszatnak virágozni s' tanácsokban elömenni; de azokat Isten tanácsokban s' végzéseikben megátollja s' haszontalanná téstzi, v. 5-7. Példa Pharaó, Márdócheus, *Esth. 3. 8. coll. 7-10.* Herodes, *Csel. 12. 2-21-23.*

OKA. 1. Mert hiájában valóvá téstzi Isten az ellenség tanácsát, *Esa. 10. 5-12. és 37. 9.* 2. m. meg-neveti azokat, *Solt. 2. 4. &c. lásd, Solt. 125. p. p. és 94. p.*

II. Az híveknek szabad az Isten népe megőskött ellenségeinek tanácsokban való meg-szágyezni tetséskéri könyörgöni, v. 8. lásd, *Solt. 10. p. 5. és 28. p. 132.*

CXXX. SOLTAR.

Summája. Dávid nyomorúságában érezvén az Isten bűn ellen való haragját, a' szabadulástól könyörgő; és Izraelt inti Istenben való bizodalomra. K. Mikor írta? Fel. Készenléskül ama' harmad napig tartó dög-halál-pak

nak idején, mikor az ő bűnciént iulé Isten Izraelt, 2 Sam. 24..

Két Részzei vannak.

1. A' nyomorúságból való ki-szabadulástért való könyörgés, v. 1-6,
2. Imés az Izraelhez, hogy Istenben bízzék, v. 7, 8.

Az 1. Részben ezek vannak.

1. A' Könyörgés, v. 1. a' mélységből kiáltok, &c. erül a' nagy nyomorúságot, melyek el-borították vala útát, 2 Sam. 24. 14. Solt. 42. 8. 2. A' kérésnek indító oka. (1) m. ha a' mi bűneloket meg tartándod (meg nem engeded) senki előtled meg nem maradhat, v. 3. *Jób. 9. 3. Esa. 59. 1.* (2) m. le-nállad kegyelem van, v. 4. az az, kegyelmes Isten vagy, *Solt. 103. 13. 3. m.* nagyobb bizodalommal várom a' te szabadítástodat, mint a' virrasztó a' virratát, v. 4, 5.

TUDOMANY.

I. Még az Istennek nagy szentek is, a' bűn-nők, nagy nyomorúságokban s' próbákba és keserű tettekben ejtők bé, úgy hogy látszatnak azokban el-mernélni, v. 1. Solt. 69. 1, 2. és 77.

OKA. 1. Mert a' bűn hasonlő a' nehéz küzdöz, ki a' nyomorúságoknak örvényében le-nyomja az embert, *Solt. 37. 5. és 42. 8.* a' melyből maga erejéből fel nem jöhet, *Solt. 94. 17-19. &c. lásd. e' Tudományra, Solt. 77. p. 354.*

II. Ha Isten a' mi bűneinknek érdeme szentet

perlene mi vesztünk, csak egy bűnös-is nem álhatna meg ő Felsége előtt, v. 3. és *Solt.* 143. 2. *Jób.* 9. 3.

OKA. 1. Mert a' bűn az ő természeti: ben a' bűnöst Istenül el futatja, *Terem.* 3. 8-10. 2. m. Isten a' bűnt természeti szent-sége szerént utálja, *Solt.* 5. 6. 3. m. a' bűn kiűzöttségét téves az Isten, az s' ember között, *Esa.* 59. 1.

HASZ. I. Oktat. Ne mennyünk tehát Isten eleiben magunk személlvében: m. úgy meg nem álhatunk, mint a' Józseph Bátyjai, *Terem.* 42. 16. Hát hogy mennyünk Isten eleiben? F. 1. Az Isten igazságságában bizván, *Dan.* 9. 18. 2. Az Isten igireiben bizván, *Ezech.* 18. 23. 3. A' Jésus Christus névében s' igazságában bizván, *Jan.* 16. 23. m. ő a' mi Béntámlunk. 4. A' mi bűneinknek érzésével, *Matt.* 11. 28. 5. A' Christus igazságának éhezésével, *Matt.* 5. 6. m. illyetket hív, *Esa.* 55. 1.

II. Int. Ha bűneinket érezzük, ne esünk kétségben; hanem a' kegyelemért Istenhez mennyünk: 1. m. nem bűntet bűnünk szerént, lásd, *Solt.* 103. 2. m. az Apostol biztat, *1Tim.* 1. 15, 16. Amen.

III. A' szegény bűnösnek, az Isten bűn bocsátó kegyelmének meg-nyerésével, kell könyörögni bűne bocsánatjáért. v. 5, 6.

OKA. 1. Mert a' hívőknek adatik bűn bocsátó kegyelem, *Csel.* 16. 31. a' kételkedő aonéltul marad, *Jac.* 1. 6, 7. 2. m. az Isten kegyelmes igireiben bizván kell könyörögni, mi, miacmü, *Matt.* 11. 28.

HASZ.

HASZ. Int. Szegény bűnös, ha érzed bűneid terhét, 1. ne fuss Istenül; hanem inkább feléje közelics, meg-terés által, *Luc.* 15. 16, 17. 2. Ha nem érzed lelked Isméreti csendességét, ne esél kétségben az Isten kegyelme felől; hanem várjad, mint a' virrasztó a' virratát. Miképpen? F. 1. A' virrasztó. 1. Kálát: kiálcsa te-is, könyörgéssed által Istenhez, *Luc.* 18. 13. 2. Vigyáz: vigyázz ellenséged, az Ördög sugallási ellen, s' hitel s' könyörgéssel, állj ellene, *Matt.* 26. 41. 1. Pét. 5. 8, 9. 3. Halgat az Órákra: halgass te-is az Isten kegyelmeinek óráira, *Solt.* 55. 7. s' meg jelenik, példa, Mária Magdaléna, *Luc.* 10. 39. Zacharus, *Luc.* 19. 45. Lydia, *Csel.* 16. 14. 4. Nagy óhajtsálla várja a' bajnált: várjad te-is, az Isten kegyelmének fel-virradását, s' el-jő, *Eph.* 5. 14. &c.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Int. az Izraeli Istenben való bizodalom-ra, v. 7. II. Indító oka az intőnk. 1. m. ő nálla kegyelmesség vagyon, v. 7. 2. m. ő szabadittya-meg az Izraeli bűneiből, v. 8. az Izraelen, minden népből s' nemzetből álló meg térendő bűnösöket ért, *Rom.* 2. 28, 29.

TUDOMANY.

Az igazán meg-tért, *Cic.* Jan. 4. 28-30. lásd, *Solt.* 32. v. 8. p. 155.

OKA. 1. Mert sokaknak azért adgya a' kegyelmet, hogy másokat meg-erősítsenek, *Luc.* 22. 32. és az Isten bűn bocsátó kegyelmére hijnak, *1Tim.* 15. 16. 2. m. a' szegény

Bb 3

bűnös

bűnösök, mások példájokkal, inkább vigasztalják magokat, Rom. 15. 4. Hasznalt lásd, Solt. 32. p. 115. &c.

CXXXI. S Ó L T A R.

Summája. Dávid érezvén bűnait, alázatoságát írja le, és egyebeket int az Istenben való bizodalomra. Akkor írta mikor a' 130 dik Soltárt.

Két Részei vannak

1. Az ő alázatoságát írja le, v. 12.
2. Int másokat az Istenben való bizodalomra, v. 3.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. A' Dávid alázatosága: mely vőlt, 1. az ő szívében, v. 1. nem fuvalkodik fel szívem, t. i. az én Királyságomban, Isten s' az emberek ellen. 2. az ő szemében, az én szemem nem emelkedek fel, t. i. nagyobb méltóságra vágyódván, tudván honnan bivatartam, 1 Chron. 29. 14. 3. az ő munkáiban, nem jártam feletem való dolgokban: az az, az én tanácsomban s' dolgoztam, nem jártam hivatalom kívül; hanem a' miben Isten állatot abban maradtam meg.

II. Alázatoságát hasonlatosságban mutatja meg, v. 2. Ha olyan nem voltam, &c. az az, olyan voltam mint a' kis gyermek.

T U D O M A N Y.

Minden idvezülendő hűveknek (meg-gondolván emberi gyarlóságokat) a' csesztől elválásig

383

intott kis gyermeknek természetit s' erkölcsét kell követni. v. 1. 2. 1 Cor. 14. 20.

OKA. I. Mert külföldben Isten előtt kedvessek nem lehetnek s' nem idvezülhetnek, Marc. 10. 14. 15. 2. m. miot az alázatos kis gyermekeket meg-áldá Idvezítőnk, Marc. 10. 16. ugy áldanak meg az alázatosok. 1 Pet. 5. 5.

HASZ. I. Oktat. Tehát a' hűvek kétszer gyermekek. 1. mikor Anyyoktól születtek. 2. mikor az Ige által újjá születtek, 1 Pet. 2. v. 2.

II. Int. 1. Köveszték a' gyermekeket s' legyűntek gyermekek erkölccel. Mikképpen? A' gyermekek tudva, szánt szándékkal gonoszit nem cselekesznek, 1 Cor. 14. 20. 2. magok sorsával meg-elégesznek, 1 Cor. 7. 24. 3. Alázatosak, 4. Békesség szeretők. 5. hamar békélődők. 6. haragot nem űzők. 7. szüleiüket szeretők s' engedelmeskedők. Illyeknek kell lenniük.

II. Mennél nagyobb ajándékot vőntök Istenről, annál alázatosabbak legyűntek, Abrahámmal, Terem. 18. 27. Dáviddal, 1 Chron. 29. 14. m. Isten a' kevélyeknek ellene áll; az alázatosoknak adgya kegyelmét. 1 Pet. 5. 5.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Intés az Istenben való alázatos bizodalomra, v. 3.

II. Az Isteni bizodalom minémisége, v. 3. mostantul fogya, &c.

Bb 4

TU

A' h'iveknek nem csak magoknak kell Istenben bízni; hanem másokat is az Istenben való bizodalomra kell inteni, v. 3.

CXXXII. S Ó L T A R.

Summája. Salamon el-végezvén a' Templomot, többi között könyörög, az Isten tiszteletinek, Jerusalemben való meg-maradásáért. K. Mikor írta? P. Minakutána a' Jerusalembéli Templomot el-végezte volna, 2 Chron. 6. 41, 42.

Két Részei vannak.

1. Salamon könyörögve az Isten tiszteletinek meg-tartásáért: emlékezteti Istent, a' Dávidnak, a' Templomhoz való buzgóságára, v. 1-7.
2. Könyörög hogy Isten, a' Jerusalembéli Templomban fel-állatott tiszteletit tartsa meg. v. 8-18.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Salamon emlékezteti Istent. 1. Dávidnak tőn igretire a' Templom-építése felől, v. 1. láfd. 2 Sam. 7. 2-13. 2. A' Dávid nyomorúságira, melyeket szenvedett ellenségitől, melyeket békefésséssén szenvedett, bizyán az Isten igretiben, 1 Sam. 16. 13.

II. A' Dávid buzgósága az Isten Templomának építésében, v. 2. 2-5. láfd. 2 Sam. 7. 2.

III. Buzgósága Dávidnak a' frigy-ládának Jerusalemben való hozatása felől, v. 6. Az Ephráta értetik a' Juda földet, melynek Ki-riáth;

CXXXII. S O L T A R. 585
riáthjártim nevű városában (melly volt a' Sikon, az erdő mellett) volt sok ideig a' frigy-láda: a' honnét Dávid nagy örömmel vitte Jérusalemben a' frigy-ládát s' ott vonatott néki Sátort, 1 Chron. 13. 1-6.

IV. a' népek fogadás-rétele az Isteni tisztelet felől, v. 6. El-megyünk, &c. K. 1. Micsoda az Ur lábainak Sámolya? 2. Mit térszen az előt meg-hagyni? Az 1. F. A' Templom, 1 Chron. 28. 2. a' hol az Isten akart tiszteletet, mely Isten lábainak Sámolyának mondatik, hogy ezzel meg-mutának, hogy Isten Templomban nem rekesztetik. A' 7. v. 48. A' 2. F. 1. A' Templomban Istent tisztelni; 2. Ha Jerusalemen kívül léssen Izrael, Jerusalemben s' a' Templom felé fordulva Istent imádni, 1 Kir. 8. 48. így könyörge Daniel, Dan. 6. 10. m. a' frigy-ládáól igrete volt Isten hogy meg-felel nékik, Kir. 5. 25. 22.

T U D O M A N Y.

I. A' Keresztjén Királyoknak, Fejedelmeknek s' Uraknak, minden világi dicsőségek felett az Isten tiszteletit s' annak első közt kell általa mazni; s' a' hol ninesen fel-állatni, v. 1-6. Példa Dávid, 1 Chron. 28. 12. és 29. 1-3. seq. Jósias; 2 Kir. 22. 1. &c.

OKA. I. M. Ök Tuori s' dajkái az Isten házának, Esa. 49. 23. és 60. 16. 2. m. a' hol az Isteni tisztelet félök, ott az Isten lakozik, Lev. 26. 13, 12. 3. m. úgy marad-meg az ország békefésségben, s' úgy áldatik-meg minden-jókkal, Hag. 1. 9, 10.

HASZ. I. *Faddi*, Azokat a' nagy ten-
deket, kik az Isten tisztetelire, s' annak ez-
közeli, Templomra s' Scholára gondot nem
viselnek: Ők szép palotában laknak; de az
Isten Templomi, merő istállók azokhoz ké-
pest, *Hagg. 1. 9.*

I. *Istis*, A' Kegyess Magisztrátusokat, le-
gyenek Dávidok, az Isten házának építésé-
ben, *1 Chron. 28. 1, 2. és 29. 1-3.* Indicsák
űket a' Tudománnak okai.

II. *Az Istennek hívei*, az Istennek közönsé-
ges tisztetelire, a' Templomban mennyenek fel,
és ott tiszteljük s' imádják ő Felségét, *v. 7.*

OKA. I. Mert ott igitte, kiváltképpen
való módon idéztünk a' meghalgtatást,
Matt. 28. 20. láts többet erről, *Solt. 122. p. 560.*

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *A' Salamon könyörgése*, melyben könyö-
rög. 1. *Az Istennek, a' Templomban kivál-
képpen való jelen léteért: a' hol a' frigy láda*
(melly az Isten jelen léteének jele) volt, *v. 8.*
A' Templom mondatik Isten nyugodalmanak,
az Isten tisztetelének állandóságáért: *m. míg*
Sátorban volt a' Láda, s' ott tiszteltetett Isten,
egy helyből másban vitetett a' táborban, de a'
Templom el-készülvén, állandó volt ott, az
Isteni tisztetel. 2. *Az Isteni tisztetelnek s' a'*
papságnak meg-maradásáért, *v. 9. 3. A' hi-*
veknek lelki örvendezésekért, az Isteni tiszt-
etelben, *v. 9. és Solt. 122. 1.*

II. *Indító okai a' könyörgésnek.* 1. *m. a'*
Dávidnak igérete, *v. 11. lásd, Solt. 89. 36.*

és

és *2 Sam. 7. 12 13.* NB. Ábrázolásképpen, a'
Dávidon, a' Christu's is értethetik, *Ezech. 34-*
23. m. Salamon, sőt az egész Izrael, a' Jé-
sus nevében könyörgött, valamikor a' Tem-
plom s' a' frigy láda felé fordulván könyö-
rögtek, *1 Kér. 8. 35-38.* A' Királyon pedig
érti magát Salamon, kit Isten fel-kent Ki-
rályságra, s' a' Templom építésre. *1 Király. 8.*
17-20. 2. m. esküvéssel fogadtad, v. 11, 12.
A' Dávid magván betű szerént Salamon, és
több Dávidul származott sz. Királyok, *2 Sam.*
7. ábrázolásképpen pedig a' Christus értetik,
Luc. 1. 32. 3. m. te magad választottad tiszt-
etetednek helyét, v. 13. 14. lásd, 2 Chron. 7.
12-16. 4. m. azt igitte (1) hogy a' szű-
kölködőkert meg gazdagítd, ver. 15. (2)
hogy az ő papjait meg-óltalmazod a' te tiszt-
etetedben, v. 16. (3) hogy ott emeled-fel
a' Dávidnak szarvát, v. 17. A' Dávid szar-
ván érteik, 1. a' Dávid országának biro-
dalma. 2. az Ur Jésus országála az Eccle-
siában, Luc. 1. 68, 69. és Jer. 23. 6. (4) hogy
ennek a' háznak ellenségit meg-fégyenté-
ted, v. 18. (5) hogy ő rajta fénlék az ő ékei-
sége, v. 18. az az, abban a' te tisztetetedet,
meg tartod ellenségid ellen, Matt. 16. 18.

TUDOMANY.

I. *A' hívnek tisztetek az, hogy az Istennek*
tisztetelésinek közte való meg-erősítéséért s' meg-
maradásáért, buzgóvan könyörögjenek, v. 8. 9.
lásd, Solt. 122.

II. *A' Jésus Christusnak országa* (az Eccle-
sia)

Bb 6

fia) meg-marad mind örökké, melyben örökkön örökké, az egekben is uralkodik az Ur Jesus Christus, v. 10.-12.

OKA. 1. Mert a' Christus országának soha nem lesz vége, Luc. 1. 32. 2. m. a' Christus országa e' földön gyűjtetvén, felviteik mennyben, a' hol örökké, ő véle uralkodik, Theff. 4. 17. Jel. 3. 21.

HA sz. Oktat. 1. Nem tézsi tehát-le a' Christus az illet urán Királyságát. Mondas. Lám szent Pál ugyan, 1 Cor. 15. 24-28. F. 1. Nem azt mondgya hogy le-teszi, hanem hogy szent Atyának kezéhez adgya, v. 24. az az, be-mutatya az ővéit, Jan. 17. 12. 2. A' Christus az Atyának alá vetetik akkor, nem a' mennyben örökké való Fiú, s' edgy Isten az Atyával: mert ugy egyenlőképpen örökkön örökké uralkodik az Atyával egy Istenségben, Jan. 14. 11. dicsőségben, Jan. 17. 5. hanem a' mennyben közben járója s' Feje az Ecclesiának: m. ugy az ő Istensége léfzen az Atyával edgyűt, mindenkben minden. Ennek igazsága inentetszik meg: m. a' Fiú a' mennyben edgy Isten az Atyával, az ő Atyának székében mondatik űlt, az az, egyenlő dicsőségben uralkodik; a' mennyben közben járó, az ő hivelvel egy székben mondatik űlt, Jel. 3. 21. az az, az ő emberitermészete nek dicsőségéhez hasonló dicsőségben mondatnak a' hivek uralkodni, Phil. 3. 20. 2. Nem vehet tehát azon hatalmat az űrdög, a' annak tagjai, Matt. 16. 18.

III.

III. Valahol az Istennek tiszteleti vagyoni ott lakozik az Isten kiváltsképpen való módon, v. 13--17. Így lakozék a' Sátorban, Ki jő. 25. 22. a' Temolomban, 1 Kir. 8.

OKA. 1. Mert ott mondatik járnai, Lev. 26. 11, 12. Jel. 1. 13. 2. m. ott iglre jelen léti, Matt. 18. 20. 3. m. az Ecclesiá Isten háza, 2 Tim. 3. 16. 4. m. a' hivek Isten Templomai, 1 Cor. 3. 16.

HA sz. I. Oktat. Bóldog város, s' falu tehát az, a' hol az Isten tiszteleti vagyoni, 1. m. bátorságos a' vezedelmekben. Solt. 46. 6. 2. m. minden lelki s' testi jókkal büvölködik az, Lev. 26. 3-12.

II. Int. Tiszteljük Isten, hogy velünk légyen, lásd, Solt. 46. p. 227.

CXXXIII. S Ó L T A R.

Summája. Salamon, minekutanna könyör-gene az Isten tiszteletinek meg-maradásáért: in-ti az Isten népet a' lelki s' testi edgyeségre: mere-ugy lakozik Isten velük.

Két Részai vannak.

1. Intés az atyafini edgyeségre, v. 1, 2.
2. Indító oka az intének, v. 3.

A' Soltárban ezek vannak.

I. Intés az edgyeségre, v. 1. Az atyafiaknak edgyeségén érti, a' hiveknek, a' tudományban, hitben, szeretetben s' reménységben való edgyeségeket: kik ezekre nézve Atyafiak: m. egy Atyok vagyoni az Isten, 1 Cor.

Bb 7/

8. 60

8.6. s' egy Ányok az Ecclesiá, Gal. 4. 26.

I I. Ennek az edgyeség gyönyörűségének leírása: olyan, 1. mint az Aaron fejére öntött kezet, &c. mellyel Aaron felkenettett, Kijöv. 40. 13-15. m. miképpen az ember fejére öltetett kezet az egész testet jó illatúvá s' kedvesítétfi: ugy az híveknek edgyesége a' híveket az Ecclesiában Isten s' az emberek előtt kedvesétfi. NB. Lelkiképpen, az Aaron itt példázza a' Christust, mint fő; az ö ruhája s' annak peremje, az Ecclesiát s' annak tagjait, kikre az Ecclesiában, (a' tudományban, hitben, szeretetben való edgyeségre nézve) a' Szent Léleknek ujja frölö kegyelme (mely az olaj) a' Christusiól, mint főről származik, s' így mondatnak a' kenetnek részesítők, 1. Ján. 2. 27. 2. olyan mint a' Hermon hegynék harmattya, &c. v. 3. (A' Hermon és Sion, azon egy menedék hegynék balmi oltak) az az, miképpen az harmat termővé téfzi a' Sion hegyét, ugy az Ecclesiát, jószágos cselekedetekkel büvölkedővé téfzi, a' híveknek edgyesége.

I I I. Indító oka ennek az edgyeségnek, 1. m. ott van az Urnak áldása, 2. m. ott van a' lelki élet, v. 3.

T U D O M A N Y.

A' híveknek az Ecclesiában, mind a' tudományra, hitre, szeretetre nézve: s' mind pedig az polgári társaságra nézve, edgyességben kell élni, v. 1. Eph. 4. 1-3.

O K A. 1. Mert ez a' Christus tanítványi-nak

nak ezimere, Jan. 13. 34, 35. 2. m. egy Istennek fia, 1. Cor. 8. 6. 3. m. egy lelki főnek tagja, Eph. 4. 15, 16.

HASZ. I. Oktat. Minden népben s' nemzetben lévő híveknek, edgyeséget kell tartani, Miben? F. 1. A' tudományban s' hitben, Eph. 4. 5. 2. Az Isteni tiszteletben, Ján. 4. 24. 3. A' tanításban, 1. Thess. 5. 11. 4. A' külső jóknak, szűkségnek idején való közlésében, s' alamtáskodásban, 1. Cor. 16. 2. Gal. 6. 10. 5. Az egymás nyomorúságán való szomorkodásban, Rom. 12. 15. 6. Az egymás erőtelenségének elszenvedésében, Gal. 6. 2. 7. Az egymásért való könnyőrdésben, Eph. 6. 18. 8. Az egymás óltalmazásában s' segítésében, ellenség ellen, 2. Sam. 10. 12. 9. Edgyik a' másoknak tiszteletén való örülésben, 1. Cor. 12. 24. &c.

I I. Ime. Tartsuk ezt a' szép edgyeséget. 1. m. ugy áld Isten meg. lelki s' testi áldással. 2. m. ugy élhetünk lelki s' testi jó életet, s' ugy nyerhetjük el az örök életet, Síd. 12. 14. Amen.

CXXXIV. S O L T A R.

Summája. Salamon intja a' Papokat, s' Lévi-tákat az Isten dicsőítésére. Ezt a' Soltárt is, a' Templom fel-szentelésékor írta, 1. Kir. 8. 66.

Két Részzei vannak.

1. Intja a' Papokat az Isten dicsőítésére, v. 1. 2. 2. A' Papok áldást kívannak Salomonnak.

v. 3.

E

E' Sólárban ezek vannak.

1. *Intés a' Papokhoz.* 1. *hogy Istent áldgyák,* v. 1. *Itt, az áldás, az egész Isteni szolgálatért véteik: az az, éjjel, nappal, szolgáltyátok Istent, ki ki az ő hivatalja szerint,* 2 *Chron.* 7. 6. 2. *hogy kezeket fel-emeljék,* v. 2. az az, (1) az Istennek könyörgöjének, így véteik a' kéznek fel-emelése, *Solt.* 141. 2, 1 *Tim.* 2. 8. 2. *hogy a' népet meg-áldgyák,* *Num.* 6. 22-27.

1. *A' Papoknak áldása,* mellyel meg-áldoták Salomont, a' Templomnak fel-szentelésekor, v. 3. Lát, 1 *Kir.* 8. 66. Az az, Isten boldog uralkodással lelki és testi jókkal, a' Királyt áldgya-meg. Ezt peng cselekedték a' Papok Isten parancsolatyából, mikor elbocsátának a' kölséget, *Num.* 6. 22-27.

T U D Ó M Á N Y.

1. *Az Isten Ecclesiájának minden tagjainak:* de kiváltképpen az Isten ütszeteire rendeltetett: *prédikátori* vendeknek, *szentelen* dicirni s *magasztalni* kell az Ur Istent, v. 1. és *Solt.* 135. v. 12.

OKA. 1. *Mert kiváltképpen való módon,* űk mondatnak (az Isteni ütszetre nézve) Isten részének, *Num.* 18. 20. 2. *m.* űk az Isten tiikainak Sáfárlói, 1 *Cor.* 4. 12. 3. *m.* az egész népnek abban jó példát kell adni, 1 *Pet.* 5. 3. *hogy ő benne a' kölség megnebotránkozzék,* *Mal.* 2. 7. 8.

H A S Z. 1. *Feddi* 1. *A' Tantrókat,* (1) *dicirni* ugyan az Istent, de igen *hidegen,*

gen, immelámmal, *Jel.* 3. 15. (2) kik nem annyira az Isten dicsőséget; *miót a' magok dicsőséget keresik szolgáltyokban.* 2. *Az Ecelőket,* (1) kik énekelhetének s' nem énekelnek. (2) kik minden *burgóságnélkül,* csak szájjal énekelnek, &c.

II. *Inti.* 1. *Christus szolgait, dicirjék az Urat.* 1. *Az ige-prédikálásbar.* 2. *E' nekekben.* 3. *Könyörgésben.* 4. *Háláadásban,* *Colos.* 3. 16.

II. *Az Isten szolgainak, a' szenteknek gyülekezett,* végben *menvén az Isteni szolgálat,* meg-kell áldani, s' áldással kell elbocsátani, v. 3. *Num.* 6. 26. 27. 1 *Cor.* 14. 16.

OKA. 1. *Mert Isten parancsolja,* *Num.* 6. 22-27. 2. *m.* az Apostol-i minden *levél s' tanítás* áldással *rekészül* bé, 1 *Cor.* 16. 23. 2 *Cor.* 13. 13. *Eph.* 6. 18. &c.

H A S Z. I. *Feddi.* A' kölséget, kik az áldást meg nem várják. K. *Mikor kell az áldást a' népre mondani?* F. *Az utolsó éneklés után:* m. *mind az első s' mind az utolsó éneklés,* az Isten egész ütszeteinek *része,* *Colos.* 3. 16. 17.

II. *Inti.* 1. *A' Tantrókat, a' népet meg-áldgyák:* *Miképpen?* *Mind az O, mind az Új Testamentumban* *vagyon formájok.* 2. *A' népet;* az áldást meg-várják, &c.

CXXXV. S O L T A R.

Summája. *Salomon* *újjobban inti a' Papokat* s' *Lévítákat,* *hogy Istent dicirjék az Izraellel.* 196.

tört sok jó réteményiért. Ez-is énekelterett az Templom fel-építésékor: m. ennek Sum-
mája vagyon, 1 Kér. 8. § 6.

Három Részei vannak.

1. Intés az Isteni dícsíretre, v. 1--14.
2. A' bálványoknak csufolása, v. 15--18.
3. Ujjabb intés az Isteni dícsíretre, v. 19--21.

Az 1. Részen ezek vannak.

I. Intés az Isteni dícsíretre, v. 1--3. lásd. Solt. 134. II. sz. Imésnek indító okai. 1. m. jó és gyönyörűséges az Ur, v. 3. 2. m. Jácóbba s' az ő maradékát választotta frigyes népének, egyebek felett, v. 4. Solt. 47. 19. 3. m. nagyob minden Istenek felett, v. 5. 4. m. valamit akar meg-cselekefzi, v. 6. 5. m. esőt ad népének, v. 7. 6. m. az ő népéért az Egyiptomi első szűlőket meg-ölte, v. 8. 9. 7. m. az ő népének sok ellenségit meg-verte, mikor ki-hozná Egyptumból, v. 10, 11. Josu. 12. 8. m. Canaán örökül adta népének, v. 12. 9. mert örökké meg marad az Ur, v. 13. 10. m. ha itéli is népét, meg szánja, v. 14.

T U D O M A N Y.

I. Tud. v. 1--3. Lásd. a' 134. Soltárban, v. 1, 2. p 592.

II. A' melly frigyes népét Isten, egyebek felett, sok lelki s' testi áldásokkal meg áld, tartozik az Isten, egyebek felett, kíválikppen való módon dicsírni, s' az ő jó réteményit hirdetni, v. 3--13.

O K A. 1. Mert tulajdonságok az Isten-
hírel-

hírelnek, mint fiaknak, Solt. 145. 10. 2. m. ez az Isten jó réteményinek vége. Solt. 50. 15. 3. m. tartoznak másoknak az Isten jó réteményit hirdetni, Solt. 96. 23.

H A S Z. I. Faddi. 1. Azokat, kik elefeletkeznek az Isten jó réteményiről, Luc. 17. 17, 18. 2. kik Istent a' jó rétemény után boszúsággal illetik, Solt. 81. 8--12.

II. Int. Az Isten jó réteményit báláddal emlegetjük: m. szintén annyi jó réteményit vőttük mi Istennek, mint Izrael, &c.

III. Olly irgalmas az Isten az ő népehez, hogy mikor bűneiért itéli, akkor is szánja, v. 13, 14. Siral. 3. 32, 33. Luc. 19. 41.

O K A. 1. Mert ollyan mint a' könyörülő Atya, Solt. 103. 12. 2. m. nem feletkeztek el róllök, Esa. 49. 14, 15. 3. m. mikor itéli is őket, hja magához, Joel. 2. 12.

H A S Z. I. Ohtat. Nem hadgya hát el Isten az övét, a' nyomorúságokban, Solt. 94. 14. mert az ő klátásokra meg-indul Atya szíve, Jer. 31. 18--20.

II. Int. Ha itli Isten bűneikért: 1. Ismértjük meg vétkeiket. 2. Térjünk meg ő felségéhez: m. úgy szán-meg, Hof. 5. 25. és 6. 1, 2. Jer. 31. 18, 20. Amen.

A' 2. Részen magyarázatot lásd, a' 114. Soltárban, p. 513.

Az 3. Részen ezek vannak.

I. Az Isten dícsíretire int a' Papok s' Lévitákat, v. 19. 20.

II. A' Léviták dicsírik az Isten, v. 21. A' Tud. lásd, az 134. Solt. CXXXVI.

CXXXVI. S O L T A R.

Summája. Salamon az Isten Ecclesiáját, inti az Isten dicsőítésére, az ő vélek közlött sok kegyességéért. Ez is a Templom fel szentelésekor íratott, Lásd. 2 Chron. 5. 13.

Két Réfzei vadnak.

I. Impés az Isteni dicsőítésre, v. 1-3.

II. Az intésnek indító okai, v. 4-26.

E' Soltárban ezek vannak.

I. Az Isten dicsőítésre való intés, v. 1-3.

II. Az intésnek indító okai, 1. m. mind örökké meg marad az ő irgalmassága, v. 1-3. 2. m. nagy csudákat cselekelzik, v. 4. 3. m. önteremtette az eget, v. 5. &c. lásd fok indító okait a' Soltár végéig.

T U D O M Á N Y.

I. A' melly néppel Isten irgalmasságából sok lelki testi áldást közlött, tartozik Istent az érs dicsőíteni, v. 1-25. lásd. Solt. 13. v. 3-13.

II. Az égnek s' földnek és annak seregeinek szemlése, fel-indírják, az Isten biveit, az Isten dicsőítésre, v. 5-9. lásd. Solt. 8. p. 43.

III. A' miképpen Isten az Izraelbéli Ecclesiára s' annak tagjaira csudálatosképpen gondot viselt, őrizte s' óltalmazta, ellenségeit meg szabadtotta szükségben táplálta; ugy ma, s' ennek utánna is, az ő Ecclesiáját, tarrya, táplállyá, ellenségeitől óltalmazza, v. 20. 20.

OKA. I. Mert az ővéhez mind örökké meg-marad az ő irgalmassága, v. 1. Solt. 89.

29. 2. m. mint régen, ugy ma is közrepette jár az ő népének, Solt. 46. 6. 3. m. Ioha sem felekezhetik-el népétől, Efs. 49. 15.

H A S Z. Int. 1. Int. ne illeszük bocszúsággal az Izraellel, Solt. 95. 10. 2. Félyük tiszteljük Istent, s' az ő parancsolatiban járjunk: m. ugy léfzen óltalmunk s' gondviseleők, Lev. 26. 3-12. Amer.

CXXXVII. S O L T A R.

Summája. A' Babylóniai fogságban nyomorgó Léviták íratják Jerusalemnnek romlását, az Isten tiszteletének meg szűnését: és jövedőlnék az őket nyomorgatóknak veszedelmekről.

Két Réfzei vannak.

I. Íratják a' Léviták Jerusalemnnek romlását s' az Isten tiszteletének meg szűnését, v. 1-6.
2. Jövedőlnék a' Babylóniaiakknak romlásokról, v. 7. 8.

Az 1. Réfzben ezek vannak.

I. A' fogságnak helye, v. 1. A' Babylóniai vizeknél, t. i. az Euphrates és Tigrisnél ülünk vala: mellyel azt jelentik, hogy ő nékik a' Babylóniai városokban helyek nem volt; hanem a' vizek mellett kunyhókban laktanak.

II. Az ő siralmas állapotoknak le-írása.

1. hogy sirtnak, ezekben jutván a' Sion, v. 1. az az, Jerusaleml, és abban az Istennek tiszteletit. 2. hogy az ő hegedűjüket fűz fákra függesszettek, v. 2. az az, a' Jerusalembéli

béli közönséges tiszteltet meg szűnővén, az Isteni tiszteltet rendeltetett muskik-is megszűntének, és ők kényszerítettnek Cérémonias törvény nélkül a' pogányok közt lenni, *Siral.* 2. 9.

III. Az ellenségnek csuf képpen való kérése, hogy a' rabok tisztellyék Isten a' fogságban: a' hol vagyon. 1. az ellenségnek csufolódása, *v. 3.* 2. a' fogoly Levitáknak arra való feleletek, *verf.* 4.

IV. Kívánsága a' népnek az Isteni tiszteltetnek helyre állatása felől, *v. 5.* melyet kétfőben fejez ki. 1. az én jób kezem feletkezzék-
el én róllam. 2. ragadgyon nyemhez nyel-
vem, *v. 5. 6.* az az, meg szaradgyon kezem,
ha nem muskálnék, és nyelvem is ragadna,
ha nem éneklenék Jérusalemben, ha még I-
sten haza vönné.

T U D O M A N Y.

I. Ki mondhatatlan siralomra jutattya I-
sten akkor az ő népét, mikor az ő szabadosis-
teltetést meg szűntya, rabságra adgya, és az ő
ellenségének csufságára jutattya, *v. 1-3.*

O K A. 1. Mert akkor az ő örömeiket
siralomra fordittya, *Amos 8. 10.* 2. m. akkor
lelki éhségre jutattya, *v. 11.*

Hasz. I. Oktat. Tehát az Istennek igaz
tisztelteti, ha a' szerént nem él, senki a' rab-
ságtul meg nem ment, példa Jüda, láld, *Jer.*
7. 3-15.

II. Feddi. Azokat kik az Isteni tiszteltet-
nek meg szűnővén nem igen bánkodnak, sőt
a'

a' mikor fűket bánoatra bija Isten, örűlnék,
Esa. 22. 13, 14.

III. Int. Az Isten úgy tisztellyűk, hogy
úgy ne járjunk, mint Jüda; hanem 1. az I-
sten becsédét halgassuk, s' a' szerént éllyűnk,
Jac. 1. 22. 2. az Isten parancsolatiban jár-
junk (1) m. úgy marad Isten meg velűnk,
Lev. 26. 11, 12. (2) m. úgy nem ad a' pogá-
nyok (zidalmára, *Joel. 2. 19.* &c. Amen.

II. Az Isten számkivetesben lévő hűveinek,
v. 5. 6. Láld, *Solt. 27. p. 129.*

III. Jóllehet mindenkor és mindenütt kötele-
sek az Isten hűvei, az Istennek tiszteltetire; de
nem mindenkor s' mindenütt vagyon idejek és sa-
badságok, hogy Isten kívánságok szerént tisz-
telhesűek, Példa Jüda, *v. 3. 4.* Daniel, *Dan. 6.*
s' az ő társai, Dávid, *Solt. 27. 4.* és 42. &c.

O K A. 1. Mert nem mindenkor vagyon
kegyelemnek ideje; hanem haragnak ideje-
is vagyon, *Esa. 37. 1. 2.* 2. m. mikor a' hűvek
a' jó alkalmatóságot el-mulattya s' Isten
akkor nem kerűk, meg-fosztatnak a' jó al-
kalmatóságtul, azért mondgya, *Esa. 55. 6.* 3.
m. ha a' nép akkor nem tiszteli Isten, mikor
Isten bija, az után Isten is nem kedvelli őket,
Péld. 1. 24, 25.

Hasz. I. Oktat. Siralmas állapottya van
tehát ollyankor az Isten népének. Mikor
van az? F. 1. hadakozásnak idején, *Esa.*
37. 1. m. akkor káromoltatik Isten, 2. ü-
dözésnek idején, *Siral. 1. 4.* m. akkor a' pus-
zában sűt az Ecclesiá, *Jel. 12. 6.* 3. mikor az
Iste.

Isteni tisztalevél meg-felzárk, Amos. 8. 10.
 m. akkor lelki éhséggel halnak meg, Amos.
 8. 11. 4. mikor az hitetlenek s' eretnekek
 között bujdosnak, Solt. 120. 5. m. akkor azt
 kérdik: hol Istened s' vallásod, Solt. 42. 11.

II. Int. Addig tisztellyük Istent, míg
 időnk vagyon: Indicsanak, 1. a' Tudomán-
 nak okai, 2. m. el-vételük töltőnek az Isten
 Evangéliuma, Matt. 21. 43. 3. m. úgy tanál-
 lyuk meg Istent, Esa. 51. 6. 4. m. úgy ma-
 rad-meg velünk, Lev. 26. 3-12. Amen.

A' 2. Részben ezek vannak.

I. Könyörög ellensége ellen, a' hol vagyon.
 1. a' könyörgés, v. 7. Emlékezzél meg, &c.
 a' Jerusalemnak napján, érti az ő pusztulásá-
 nak napját, 2 Chron. 36. 17-20. 2. Indító
 oka, m. azt mondották rontsátok, &c. K. r.
 Kik voltak az Edomiták? 2. Miért könyörög
 azok ellen? Az 1. F. Az Esau maradéki,
 kik Jákobnak anyafiai voltak, Num. 20.
 14. A' 2. F. Mert meg-edgyeztek volt
 a' Babyloniaikkal Jerusalemnak romlásában,
 Ezech. 35. 14. 15.

II. Prophétál a' Babyloniák romlásáról: mel-
 lyet ketőben fejez ki. 1. boldog léfzen a'
 ki ezt néked viláza fizeti, v. 8. 2. a' ki a'
 te gyermekeidet a' küldöz veri, v. 9. Kérd.
 Miért mondgya az boldognak? F. Mert az
 Istennek decretumát viszi az végben akkor,
 Ezech. 25. 13. Jer. 49. 7. Obad. v. 11.

TUDOMANY.

I. Az Isten hívei az ő meg-békélhetetlen el-
 len

lenségek ellen, könyöröghetnek, v. 7. láld, Solt.
 28. p. 133. és 109. p. 494.

II. Valakik meg edgyeznek az Isten népe el-
 lenségivel, az Isten népe nyomorgatásában (s' az ő
 öröklék) azokat Isten az ő népe ellenségével, egyen-
 lő büntetéssel bünteti, v. 7, 8. Ezech. 25. 13.
 és 35. 25.

OKA. 1. Mert a' ki miben vétkezik gya-
 korta, azt mérik néki viláza, Matt. 7. 1. 2.
 2. m. a' gonoszban meg-edgyezők, egyen-
 lőképpen büntetnek: mint Pharao taná-
 csosai, Kéjő. 1. 10. coll. 14. 25. Absolon
 és Achitophel. 2 Sam. 17. 23. és 18. 9.

HASZ. Int. Ne edgyezzünk meg az I-
 sten népe ellenségivel, az Isten népe romlá-
 sában. Mikképpen léfzen az? F. 1. Mikor
 azokat tanácsolljuk. 2. azokat tükön vagy
 nyilván segítettük. 3. mikor azok ellen, az
 Isten népét nem őltalmaztuk, Birák. 23. &c.

III. Isten az ő népének üldözöit, soha bünte-
 tetlen nem hagyja, v. 8. Példa, Pharó, Kéjő-
 1. 10. és 14. 25. Sennachérib, Esa. 37. 36.
 Hámán, Esth. 3. 8. és 7. 10. Hérodész, Csel.
 17. 2. 23.

OKA. 1. Mert bocszot áll Isten az ő né-
 péért, Deut. 32. 26. 2. m. Istent bánta az,
 a' ki az ő népét üldözi, Esa. 37. 23. Zach. 2.
 8. 3. m. igaz dolog az Istennél, hogy az ő
 népét nyomorgatókat meg-tillye, 2 Thess. 1.
 v. 6. 7.

HASZ. I. Oktat. Nem marad hát min-
 denkor a' hitetlenek uralkodások a' híveken,
 láld, Solt. 125. CC II.

I. I. Ist. 11ly firasmas állapotunkban em-
lekeztetjük Istenigireire, *Ejé. 43. 1.-3. és*
49. 15. m. meg-halja kiáltásunkat s fel-kél,
Solt. 12. 6. Amen.

CXXXVIII. S O L T A R.

Summája. Dávid bujdosásából meg szaba-
dulván s Királyságában bé-álván, Istenben ve-
ti reménységét, és biztatya magát Istennek gond-
viselésével s óltalmával.

Két Részei vannak.

1. Dicsíri Istent a' szabadulására, v. 1.-6.
2. Bizodalma Dávidnak Istennek tovább va-
gó gondviselésé felől, v. 7. 8.

A' 1. Részben ezek vannak.

I. Az Isten nevének dicsíreti, a' hol van, 1.
az Isten dicsíreti, v. 1. Dicsírték az Istenek
előtt: az istenek, érti az Izraelből Fejedel-
meket s magisztrusokat, *Solt. 82. 6.* 2. mód-
gya a' dicsíretnek, v. 2. 3. helye, a' Te tem-
plomban, v. 2. érti az Istennek közönsé-
ges tisztelgetnek helyét, a' hol a' frigy láda
(a' Christus ábrázolója) volt, a' hol kívánt I-
sten tisztelgetni, *Kijöv 25. 22.* 4. oka az Isten
dicsíretinek, (1) m. fel-magasztaltad én ben-
nem a' te nevedet, v. 2. az az, Igiretedet, v. 4.
és 1. *Sam. 16. 12.* (2) m. meg halgtad ki-
áltásomat, v. 3. (3) m. meg-erősítetted s'
várakozásban el-lankadt lelkemet, v. 3.

II. Az Isten nevének dicsíreti a' földnek Ki-
rályjánál: a' hol vagyon, 1. az Isten dicsíreti,

v. 4. 5. a' földnek Királyin érti, a' szomszéd
országai pogány királyokat, kik őrlitek a'
Dávid uralkodásának, lád, *2 Sam. 5. 11. és 8.*
10. 2. oka a' dicsíretnek. (1) m. hallyák
bogy a' te beszédedet én bennem meg-
tel-lyeítetted, v. 4. (2) m. noha dicsőséges
vagy; de az alázatosokat nem utalod, v. 6.

T U D O M A N Y.

I. Mikor a' hívők, Istentől könyörgésekben;
meg-halgattatnak, tartoznak Isten dicsíretét,
v. 1. 2. lád, *Solt. 28. p. 134.*

II. A' miképpen Dávid s' az Izrael, a' Sá-
torban s' Templomban, a' frigy láda felé fordul-
ván (mely volt az Isten kíváltképpen való jelen lé-
tének jele, s' a' Christusnak ábrázolója) könyörgé-
senek: úgy ma, az egek felé szívünket s' kezün-
ket és szemeinket fel emelvén, kell Istent imádni,
a' Templomban s' egyébütt is, v. 2.

O k a. 1. Mert úgy parancsolja Iávezi-
tőnk, *Matt. 6. 9.* 2. m. noha Isten minde-
nütt vagyon s' nem záratik bé az egekben,
1. *Kir. 8. Ejsa. 66. 1.* mindazáltal dicsőséges-
sen on mondatik lakozni, *Matt. 6. 9.* 3. m.
ott a' mi frigy ládánk, a' Jésus, kihez fordul-
ván (az az, ő nevében) kell könyörögni,
Jan. 16. 23. Colos. 3. 17.

H A sz. 1. Faddi Azokat, 1. kik a' kö-
zönséges gyülekezetben való könyörgése-
ket, el-mulanyák, *Sid. 10. 25.* lád. *Solt. 122.*
2. kik könyörögnek ugyan, de (1) nem
csak az Istennek, hanem a' senteknek s' An-
gyaloknak is, (2) nem csak a' Christus ne-
vében

vében; hanem a' szentek érdemében is.

II. Int. Dáviddal, 1. az Isten Templo-
mában járunk. 2. csak Istennek könyö-
rögünk. 3. csak a' Jéhus nevében járul-
lyunk az Atyához, Jan. 16. 23. Sid. 4. 15. 16.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Dávidnak Istenben való bizodalma, tovább
való általmért, v. 7.

II. Indító okai. 1. m. ellenségitől ez
után is meg általmaz, v. 7. 2. m. a' mit
én bennem el. kezdetül, tudom el. végezed,
ellenségit ellen, v. 8. 3. m. a' te igalmaz-
ságod mind örökké vagyon, v. 8. 4. m. a'
te kezded munkáját nem hagyod el. v. 8.

TUDOMÁNY.

Valakik az Isten meg-változhatatlan ígére-
tében s' örökké való igalmasságában bíznak, az ő
nyomorúságokban: azokat Isten a' nyomorúság-
ból meg-szabadítja, ellenségek ellen védelme-
zi, v. 7. 8.

OKA. 1. Mert az illyek hisznek Istenben,
az illyek pedig meg nem szégyenülnek,
Rom. 10. 11. 2. m. az illyek Istent szeretik,
a' meg-halgattatnak, Solt. 91. 14. 15. 3. m.
Illyeknek igit Isten szabadulást, Solt. 12. 6.

Hasz. Int. Minden mi nyomorúságink-
ban, Dáviddal bízzunk Istenben: m. meg-
elevenit: meg-szabadít: mi bennünk má-
gát meg-dicsőíti. Amen.

CXXXIX. S O L T A R.

Sammája, Dávid az Isten vádolók ellen, az
maga

minden tudó Istennel bizonyítja ártatlanságát,
és könyörög ellenségei ellen. K. Mikor írta? F.
Saultól való üldöztetésének elein.

Három Rélzei vannak.

1. Dávid Isten előtt protestál ártatlanságáról,
v. 1--18.

2. Könyörög ellenségei ellen, v. 19--22.

3. Magát Isten próbája alá adja, v. 23, 24.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Protestál ártatlanságáról, v. 1. Uram te
meg-késértetél engem &c. az az, tudod
igyemnek ártatlanságát, Solt. 26. 2.

II. Az erősségek, mellyekkel próbálja Isten e-
lőtt ártatlanságát, 1. m. te Uram járásomat,
kelésemets' gondolatimat, jól tudod, v. 2--6.
2. m. te Uram mindenütt jelen vagy, semmi
cselkedekéimre nézve, előted el nem rejte-
hetem, v. 7--12. 3. m. te teremtetél engem
csuda képpen, azért minden külső's' bel-
ső érzékenységet tudod s' látod, v. 13--16.

III. Csudálkozással hirdeti, az Isten bölcses-
ségének munkáit, v. 17, 18.

TUDOMÁNY.

I. Az Ur Isten. az ő minden tudó bölcsesége
szerént, az embernek minden gondolatát, cselke-
detét, járását, kelését, és befűzést, jól tudja, ma-
nak előtte azokat ember végtelen vinné, vagy meg-
gondolná, v. 1--6. Solt. 33. 13. Job. 26. 6. pel-
da Cain, Terem. 4. 9. A' Jóseph bátyjai, Terem.
44. 16.

OKA. 1. Mert őfelsége a' szívnak az

remtője, s tudgya annak gondolatit, s' indúl
latit, v. 13. 2. m. Ő a' szemnek, fülnek, kéz-
nek s' lábnek formálója, s' tudgya azoknak
cselekedeteket, *Solt.* 94. 7-9. 3. m. kinck
kinek az ő cselekedete szerént fizet, *Solt.* 50.
21. *Rom.* 2. 6.

H A S Z. I. *Fedd.* azokat kik ugy élnek,
mint ha Isten gondolatnyokas, szőlásokat s'
cselekedeteket nem tudná, *Solt.* 94. 5-9. &c.

II. *Int.* 1. Ne hypochritálkodgyuak, m.
tudgya szívűnk gondolatnyát az Isten. 2.
szemű s' kegyelűn éllűnk gondolatink-
ban, szőlásunkban, &c. 1. m. tudgya, lát-
gya Isten, s' a' szerént itil, *Terem.* 44. 16. 2.
m. ártatlan igyűnkben ugy bizonyíthatunk
Istennel, s' ugy két-ki mellentűnk, *Solt.* 12. 6.
Amen.

II. *Az* Istenségnek mindenűt jelen léte előtt,
soha senki *semmi* helyen *magát* *el* nem rejtheti s'
Isten előtt *el* nem szaladhat, v. 7-12. *Amos.* 9.
v. 1-5.

O K A. 1. Mert Isten, az ő Isteni termé-
zeti szerént mindenűt jelen vagyon, *Jer.* 23.
23. 24. 2. mert Isten az ég és föld be nem-
foghattyák, *1 Kír.* 8. 27. *Esa* 66. 1. 3. m.
senki Isten előtt *magát* *el* nem rejtheti, *Jer.*
16. 17.

H A S Z. I. *Oktat.* 1. Tehát senki az I-
sten előtt, az ő gonosz cselekedetiben *magát*
el nem rejtheti: m. a' setét-is világos Isten-
előtt, v. 12. 2. Tehát a' dög-halálnak ide-
jén, futással *magát* *meg* nem oltalmazhatgya,

ha I-

Ja Isten meg-akarja őlni, *Amos.* 9. 1. 5. *Ezéch.*
33. 23. 3. Isten tehát mindenűt jelen va-
gyon. (1) az ő Isteni állattára nézve, *Jer.*
23. 23. 24. (2) minden tudó bölcseségére
nézve, *Heb.* 4. 13. *Péld.* 15. 3. (3) Erefjére a'
hatalmára nézve, *Esa.* 45. 7.

II. *Int.* Valahol vagyunk, féllűnk Isten
vétkelünkkel meg-bántani. 1. m. jelen va-
gyon, s' látgya cselekedetűnket. *Törém.* 39. 9.
2. m. ugy jár s' két velűnk, *Terem.* 17. 1. Amen.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. *Könyörög* ellenség ellen, v. 19. Hogy há
el-vesztene, &c. az az, ha meg-ittlód űket,
engemet nem vádolhatnak.

II. *Indítóoka*, 1. m. te felőled Uram.
gonoszul szóltak, v. 20. az az, azt mondot-
ták, hogy engemet nem választottál, s' nem
szabadíthatsz meg, *Solt.* 3. 3. 4. s' nem lárod
az ő cselekedeteket, *Solt.* 94. 5. 6. 2. m. a' te
ellenségidet diclírik, v. 20. az az, Saul és az
ő Tanácsosít. 3. m. a' te gyűlölödet, én-
gyűlöstem, v. 21. 22.

T U D O M A N Y.

A' hívők az űket *hídoz* ő Isten utáló, istentől-
leneknek veszedelmekért, könyöröghetnek, v. 19.
22. Lásd, *Solt.* 28. p. 134.

Az 3. Részben ezek vannak.

I. *Az* Isten probája s' itéleti alá adgya *magát*
v. 23. 24. az az, igyemnek ártatlanságát,
s' szívemnek te hozzád való tisztaságát, vil-
gáld meg, *Solt.* 26. 2.

Cc 4

II.

II. Könyörög az Isten irántban való vezérletért, v. 24.

TUDOMANY.

I. A' mi igyünknek ártatlanságában, Istenre apellálhatunk ellenségink ellen, v. 23, 24. lásd, Solt. 7. p. 38. és 43. p. 112.

II. Az Isten híveinek, &c. v. 24. lásd, Solt. 7. p. 30.

CXL. SÓLTAR.

Summája. Dávid könyörög a' meg-szabadulásért, s' ellenségének meg-ítéletéért, és magát az Istenül való meg-halasztással vigasztaltatja. K. Mikor int? F. Mikor Saul és az ő Udvára, titkos tanács által akarta el-vezetni, 1 Sam. 18.

Két Részei vannak.

1. Könyörög a' szabadulásért s' ellenségének meg-ítéletéért, v. 1-12.

2. Biztattatja magát az Isten szabadításával, v. 13, 14.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Könyörgés a' szabadulásért, v. 1.

II. Az ő ellenségének le-írása, hogy azok 1. álnokok s' kegyetlenek, v. 1-5. 2. szívekben gonosz hadakozást forralnak, v. 3. rágalmazó nyelvekkel, mint a' kígyó meg-fértnek, v. 4. 4. halálomra igyekeznek, v. 5. 5. tört s' hálót vetnek, veszedelmemre, vers. 6.

III. Istenben való bizodalom s' könyörgése ellensé-

lenség ellen: 1. a' hol vagyok, 1. a' könyörgés, v. 7. Halgadj meg, &c. 2. indít oka, (1) m. én Istenem vagy, v. 7. (2) sok hadakozásomban szabadítottam voltál, v. 8. 1 Sam. 17. 45.

IV. Könyörög ellenségének meg-ítéletéért, v. 9-12.

TUDOMANY.

I. Még az Isten félt kegyes emberek is sokszor a' hitetlen emberektől, szűdalommal, káromlással illetetnek, s' halálra veszedelemmel öldöztetnek, v. 1-6. példa, Joseph. Terem. 39. Daniel s' az ő társai, Dan. 3. és 6. a' Prophéták s' Apostolok, Matt. 5. 12. &c.

OKA. 1. Mert a' világnak gonosz fia, nem szenvedhetik el őket, Jan. 15. 18. míg vil szűtelen ellenkezés van azok között, Terem. 3. 15. 2. m. nem edgveznek meg velük a' gonoszba, Jan. 15. 19. míg Pál, Saul, öldöztet vala, senki nem bántá, de hogy a' Christust követé, minden öldöztet vala tőle, Csel. 9. 21-30.

HASZ. I. Oktat. Nem újságtetbár, ha ma a' hívek, a' hitetlenektől szűdalommal, &c. illetetnek: m. eleink fogva így volt dolguk a' híveknek, Matt. 5. 12. miért engedje meg ezt az Isten, lásd, Solt. 55. p. 260.

II. Int. Illyen állapotunkban Dáviddal 1. Könyörgjünk, v. 2. 2. Bizuk Istenre igyünk, Solt. 55. 23, 24. Amen.

II. A' hívek, az őket megtalannal öldöztet ellen könyöröghetnek, v. 9-12. miképpen? lásd, Solt. 5. p. 30. és 28. p. 133.

A' 1. Részben ezek vannak.

I. A' Dávidnak bizodalma a' szabadítás felől, v. 13.

II. Az Istennek dissireti a' szabadulásért, v. 14.

TUDOMANY.

A' híveknek még a' nagy nyomorúságokban s' földöztesésekben is nagy bizodalommal várni kell az Isten szabadítását, s' a' hitetleneknek romlását, v. 13.

OKA. I. Mert reménségek felett szokta Isten őket meg-szabadítani, Solt. 94. 17.-29. Kijöv. 3. 7, 8. 2. m. a' nagy veszedelmekben is jelen van az Övével, Dan. 3. 25. Esa. 43. 1.-3. 3. m. azért is bocsátatnak rájuk a' késértetek, hogy hívek s' reménségek próbáltassék, 1 Pét. 1. 6, 7. 4. m. illyeknek igazítte a' szabadulást, Solt. 12. 6.

HASZ. Int. Ne essünk kétségben, ha ideig a' hitetlenekről nyomorgattatunk. 1. m. csak ideig létszen az, Solt. 125. 3. 2. m. ki kell Isten mellettünk, Solt. 12. 6. Kijöv. 3. 7, 8. Amen.

CXLI. SOLTAR.

Summája. Dávid könyörgés a' meg-halgattatásért, a' szabadulásért, és az Istenül való vezéreltetésért: hogy ellenségeitől bocszontatván, Isten ellen való dolgát ne cselekedjék. Akkor írta, amikor Saul előt bújdozott, 1 Sam. 23. és 24.

Két

Két Részzei vannak.

1. Könyörgés a' meg-halgattatásért s' szabadulásért, v. 1.-5.

2. Könyörgés ellensége ellen, v. 6.-10.

A' 1. Részben ezek vannak.

1. Könyörgés a' szabadulásért, v. 1. 2. A' meg-halgattatásért, v. 1. melyet kétöbön fejez ki. (1) mennyen-fel az én imátságom te elődben, mint a' jó illatu fűt, v. 2. láld. Num. 28. 3.-6. mert az áldozaton nem lehetett jelen Dávid. Így mondatik a' hívek imátsága jó illatnak, Jel. 8. 3. 2. az én kezem fel emelése, mint estvéli áldozat, v. 2. láld, Kijöv. 29. 39. az kéznek fel emelésén érti, az háládó estvéli könyörgést: így vétetik a' kéznek fel emelése, 1 Tim. 2. 8. 3. Az ő szájának s' ajakainak őrzéséért, v. 3. hogy te ellened Uram zugolódásra; s' ellenségeimnek szidalmára fel ne nyissam: nem is cselekedtem, láld, 2 Sam. 16. 11, 12. 4. Az ő szívén: gonoszul való óltalmazásáért, v. 4. 5. Az ő cselekedetinek igazgattatásáért, v. 4. a' bel vagyok, (1) a' kérés, v. 4. hogy a' gonoszok erkölcsökben s' cselekedetekben ne részesüllyenek: mert azt részi, onn az ő ékeket, mely edgyez az ő erkölcsökkel. (2) Oka kérésének: ellenben vetvén az ő ellenségeinek hízeltkedéseket, az igazak feddésinek, v. 5. Fedgyen-meg, &c. az az, Uram ne engeddd, hogy ellenséggimmel gonoszra térjek: m. az igazak feddésért, inkább kedvellem (mint drága győ-

Cc 6

ga győ-

gyógyító balszamonolajat) mint sem a' hitetleneknek bizelkedéseket.

II. Kegyesége Dávidnak ellenségeshez, v. 56. imátkozom éretek, &c. az az, mennél inkább üldöznek ellenséğim, annál inkább imátkozom éretek, főnekozván jóvendőbéli veszedelmeken, Solt. 35. v. 6.

TUDOMANY.

I. Jóllehet az Isteni szabadságának, nyomorúságunkban, határt s' időt nem szabhatunk, de könyöröghetünk, hogy Isten ő Felsége sietesse a' szabadságát, v. 1. Solt. 70. 1. &c. 112. 14.

OKA. az I. ágának. 1. m. az Isten akaratya alá kell akkor is bocsátkoznunk, Matt. 6. 10. Luc. 22. 42. 2. m. rendelt ideje van a' izabadságának, Jer. 29. 10, 11.

OKA. a' II. ágának. 1. m. Isten parancsolja hogy zörgésünk, Matt. 7. 7. 2. m. nem tudgyuk mi a' izabadságának idejét, azért tudtalan könyöröghetünk kell, Luc. 18. 1-7.

HASZ. I. Oktat. Szabad tehát Istent hamartási könyörgésünkben, a' segedelemért, 1. mikor az ellenség káromolja Istent, Efsz. 37. Solt. 3. 3. 2. mikor nincs erejük a' hiveknek, a' nyomorúságaik el-viseelésére, Solt. 102. 3. 4. 3. mikor az ellenség ingerli az Isten nyomorult népét, Solt. 102. 9-14. &c.

II. Int. Híjuk Istent ilyenkor buzgóvan: m. el-jű, ha látatik is kélni, Hab. 2. 1. Amen.

III. Az Isten hívőinek meg kell könyörögniük, hogy

hogy az ő könyörgések áldozat gyanánt kedveltsék Istenül, v. 23.

OKA. 1. Mert a' hiveknek könyörgése, jó illatnak mondatik, Jel. 8. 3. 2. m. az könyörgés a' mi ajkainknak tulka, Hos. 14. 3. Sid. 13. 15.

HASZ. Int. Ugy könyöröghetünk tehát, hogy áldozatul kedvelje Isten. Mikképpen könyöröghetünk? F. Azt cselekedgyük a' mi az áldozók cselekedtek. 1. Meg-mossák lábukat, így mi-is mossuk meg-lévelinket s' kezünket (az az, szűnőünk meg a' bűnök cselekedteitől) Jac. 4. 8. 1 Tim. 2. 8. m. annálkül hibában jövünk a' Templomban, könyörgeni s' áldozni Efsz. 1. 11. Jer. 7. 3, 4-10. Jan. 9. 31. 2. Bűnököt meg-vallották: így mi is bűnünknek meg-vallásával könyöröghetünk: m. ugy-lészen kedves könyörgésünk, Solt. 32. 5. Jan. 1. 9. 3. Az áldozatra tölték kezeket: így mi-is a' Jézus Christus edgyszerű áldozatában bizván, (kit példázott az áldozat) az ő nevében könyöröghetünk: m. ugy-halgtatunk-meg, Jan. 16. 23. 4. Az elvett jókért bálá-adó áldozatot áldoztak: így mi-is mindenkért hálákat adgyunk: m. ez az Isten akaratya, 1 Thess. 5. 17, 18. Amen.

III. Ha az hivek gyarlóságából, vagy szándékkal vétkeznek, és azért más hegyesemberektől meg-intetnek s' feddettek, azt jó illat gyanánt kell venni, v. 5.

OKA. 1. Mert Idvezitőnk parancsolja, Matt. 18. 15, 16. az Apokol. is arra int, 1. ess.

5. 11. 2. m. az által meg-nyerjűk felebarátunkat, Jac. 5. 19, 20.

HASZ. I. Oktat. Még az Isten hívei is szűkölködnek tehát feynők nélkül: m. űk is minden nap sokakban meg esnek, Jac. 3. 2.

II. Fedd. azokat kik az űtet feddó lelkű tanító-jokat s' atyokfiát urállyák s' rajok haragulznak és bocsízuval illetik, mint ama' Sídó, Mósest, Ki. jöv. 2. 13, 14. &c.

III. Int. Ha vétkeinkért szeretettből feddenek Atyánkfiát, Dáviddal vegyűk jó neven: indicának a' Tudománynak okát.

IV. Mikor az hívek láttyák a' hitetleneknek boldog virágzásokat (a' mikor űk nyomorgassanak) akkor könyörögni kell, hogy Isten űket ne engedje meg tántorodni, és a' hitetlenek gyűlekezeteiben menni s' azoknak erkölcsöket követni, v. 3-4.

OKA. I. Mert ha Isten olyankor, kegyelme által nem űrtiz, el-tántorodunk, Solt. 73. 2. 2. m. magunk erejéből az idvességnek után meg nem albatunk, 1 Pét. 1. 5. 3. m. a' Sátán azon az ujon akar meg-csíteni, 1 Pét. 5. 8. kellen könyörögni kell, Matt. 26. 41.

HASZ. Int. A' hitetleneknek boldog világi állapotja, ne tántorítson meg beállunkat, lásd. Solt. 73. p. 182.

A 2. Részben ezek vannak.

I. Könyörög ellenséginek szándékában való meg-gátoltságáért; a' hol vagy: 1. a' könyörgés, v. 6. az az, izgyenyűlenek meg, mint ha magis kőszikláról hányattatnának: lásd.

néz

néz azokra a' kősziklákra, melyeken akkor Dávid bujdosott, 1 Sam. 23. 26. és 24. 2. Vége kérésének, v. 6. hogy az én ártatlanságomnak beszédét s' magam meatefét, hallják meg: mivel hogy azok békefészfék, lásd, 1 Sam. 24. 7. 3. Indító oka kérésének, v. 7. ment miképpen a' követ vágja, &c. az az, nem csak halálunkra igyekeznek; hanem testeinket darabonként akarják vagdalni, s' a' fir melj lelt el-bloteni.

II. Könyörög Dávid s' az ő velle való, az őltalomért; a' hol vagy: 1. a' könyörgés, v. 8, 9. Ne hadd-el az én lelkemet, életemet. 2. indító oka, v. 8. m. a' mi szemek te reád néznek, az az, benned bizunk, Solt. 123. 1, 2.

III. Ujjobban könyörög ellenségének meg-szégnyítéséért; a' hol vagy: 1. a' könyörgés, v. 10. 2. indító oka: m. én ártalom nélkül (rajtok) által megyek, az az, meg szabaddulok.

TUDOMANY.

I. A' híveknek, az ő ellenségeknek veszedelmes tanácsoknak idején, egyedül csak Istenben kell bizodalimokat helyhezteni, v. 6-10.

OKA. I. Mert nem lehetnek azok tojvább; hanem csak míg Isten bocsátja, Esa. 10. 5-12. 2. m, ugy nem izgyenyűlenek meg, Rom. 10. 11-13. &c. lásd. Solt. 123.

II. A' hívek az ő ellenségeknek tanácsokban, s' igyekezeteiben való meg-gátoltságokért könyöröghetnek, v. 7-10. Lásd. Solt. 5. p. 30. és 28. p. 133.

CXLII. SÓLTAR.

Summája. *Dávid Saulat meg-szorítottatván a' barlangban, könyörgő Istennek a' szabaduláért, hogy még az Istent dicsírhesse a' hívek közt. Mikor írta? Lásd, v. 1. és 1Sam. 24. v. 1-4.*

Két Réfzei vannak,

- I. Könyörgés a' szabadulásért, v. 1-3.
2. Indítóokai könyörgésének, v. 4-8.

E' Soltárban ezek vannak.

I. A' szabadulásért való könyörgés, v. 1-3.
Az én szómmal kiáltok, &c.

II. Indítóokai. 1. m. az én lelkem keletreg, e' szorongatásban, v. 4. 2. m. te mutatál utat ennek előre is énnekem, mikor tört vetettek ellenségim. 3. m. nincs számomra, az az, szabadulóm, több Felségeded, v. 5. 4. m. Felséged egyedül az én reménységem a' örökségem, v. 6. 5. m. én erőtelen vagyok, az én ellenségim pedig erősek, v. 7.

III. Vége az ő szabadulásának, 1. hogy dicsíriem a' te nevedet, v. 8. 2. hogy engemet könyvűl véen az igazak, az én szabadulásmérő, velem együtt dicsíriék Felségedet, v. 8.

TUDOMÁNY.

I. A' hívek gyakorta oly szorongató veszedelmekben s' nyomorúságokban esnek, hogy külső segítségül meg-fel-futván, még gondolkodnak, hogy azokból ki nem szabadulhatnak, v. 1-5.

OKA. 1. Mert olyankor úgy gondolj ked-

kodnak, hogy Isten Őket el-badta, Esa. 49. 14. 2. m. olyankor az ellenségtől csufolatnak, Solt. 4. 3. és 42. 11.

HASZ. Oktas. Nagy szorongatásban van-nak tehát a' hívek, mikor az Isteni szabadít-tás halad. Mikor van az? lásd, Solt. 13. p. 67.

II. Az Isten híveinek, valamikor leg inkább szorongattatnak, s' külső segítségül meg-fel-futtatnak; annál inkább Istenben kell bízni és a' segedelemért könyörögni, v. 5-8.

OKA. 1. Mert olyankor közelget az Isteni szabadítás, Ki jöv. 3. 7. 8. 2. m. a' mikor az emberi segedelem meg-fogyatkozik, az Isteni segedelem akkor kezdetik, Solt. 49. 18. példa Daniel, s' az Őtárlai, Dan. 3. 24. és, 6. 23. 3. m. sokszor azért jutattya Isten illy szorulásra a' híveket, hogy magához való buzgóságokat próbálja, azokban az ő nagy hatalmát meg-mutassa, Ki jöv. 14. 12, 13. Matt. 8. 24. 27. lásd, p. 53.

III. A' híveknek nyomorúságból való meg-fel-futtatásokat, Isteni dicsíretnek fogadásával kell kísérni, v. 8.

OKA. 1. Mert ez a' szabadulásnak vége, Solt. 10. 15. &c. lásd, Solt. 56.

IV. Mikor Isten az ő hívei között valakit meg-szabadít, valamely nagy veszedelmétől, az azal egy-éjre tartoznak örülni és Istent a' szabadításért dicsírni, v. 8.

OKA. 1. Mire az őrd-ökkel őrd-ökönk kell, Rom. 14. 25. 2. m. a' mit másoktól kívánunk,

vánunk, hogy mi velünk cselekedgyenek, minékünk is másokkal azt kell cselekednünk, *Matt. 7. 12. &c.*

CXLIH. SOLTAR.

Summája. Dávid ellenségeitől üldözöttván, könyörög Istennek a' szabadításért, s' az Isten lelke által való vezéreltetésért; és az ő ellenségeinek meg szégyenítéséért. K. Mikor írta? F. Mikor Isten, Saul a' Dávid üldözésétől, hír hallással vészre hitta volna, *1 Sam. 23. 27.*

Két Részei vannak.

1. Könyörög a' szabadulásért, *v. 1-11.*
2. Könyörög ellenségei ellen, *v. 12.*

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Könyörög a' meg-balgattatásért, a' hol vagyon. 1. a' könyörgés, *v. 1.* 2. indító oka, *v. 1.* a' teigretted szerént.

II. Könyörög az Isten irgalmasságáért, a' hol vagyon. 1. a' könyörgés, *v. 2.* ne perelj a' te szolgáladdal, *t. i.* az ő bűneinek érdeme szerént. 2. indító oka. (1) *m.* his úgy perelsz, te előned (magában) egy igaz sem találattik az elők között, *v. 2.* (2) *m.* az ellenség kergeti az én életemet s' az halálnak rettegei vőnek engemet könyről, *v. 3.* (3) *m.* az én lelkem el-keferedett, &c. *v. 4.* a' kétségben és szorongatva lelkemet, (4) *m.* lelkemnek ily háborulban is, a' te irgalmasságidnak munkáiról emlékezem, s' te benned bízom Uram, *v. 5.* (5) *m.* úgy ohaj-

tom,

tom kegyelmedet, mint a' sáraz föld a' vizet, *v. 6.*

III. Ujjobban könyörög az Isten meg-vidámító kegyelméért, a' hol vagyon, 1. a' könyörgés, *v. 7.* 2. indító oka. *m.* hasonlatos vagyok a' meg-bóltakhoz, *v. 7.*

IV. Könyörög az Isten kegyelmének érzéséért: a' hol vagyon, 1. a' könyörgés, *v. 8.* 2. indító oka, *m.* te benned bízam; *m.* te hozzád emeltem lelkemet, *v. 8.*

V. Könyörög ellenségeitől való szabadulásért: a' hol vagyon, 1. a' könyörgés, *v. 9.* 2. indító oka, *v. 9.*

VI. Könyörög, 1. az Isten akaratjára való tanitgatásért, és az Isten lelke által való vezéreltetésért, *v. 10.* 2. indító oka könyörgésének, *m.* én Istenem vagy, *v. 10.*

VII. Könyörög az Isten vidámító kegyelméért: a' hol vagyon. 1. a' könyörgés, *v. 11.* 2. Oka, *v. 12.*

TUDOMANY.

I. A' hívek, az ő lelki s' testi szorongatásáig foknak idején, a' szabadulást, az Istennek igazságosigretének s' esuda cselekedetének, emlékeztével, kérjék Istenül, *v. 1-11.* Kijöv. *32. 11-15.*

Oka. 1. Mert Isten meg-emlekezik igi-retiről, a' mi nyomorúságunkban, *Solt. 50. 15.* 2. *m.* a' mi velünk tört bűvéségéről, s' igi-retiről Isten el nem felekezhetik, *Esa. 43. 1-3.* és *49. 15.* láld, e' Tudományt, *Solt. 77. v. 5. p. 356.*

II. Int. Mennél nagyobb a' mi szorongatásunk, annál inkább bízunk az Isten-

ig-

igiretben, 1. m. meg nem szégyenülünk, Rom. 10. 10. 11. 2. m. igireti szerént meg szabadit, Solt. 12. 6. és 50. 15. Amen.

II. Az Isten híveinek azon kell Isteni kéri. az ő nyomorúságokban, hogy Isten ő velük az ő szorosságsága, és az ő bánáknak érdeme szerént ne perüljen. lásd ezt a Tudománt, Solt. 130. p. 580.

III. A' híveknek, nem csak békeségekben; hanem kiváltképpen az ő lelki s testi szorongatásoknak idején, azon kell Istennek könyörögni, hogy az ő Szent Lelke által vezérellye, az ő parancsolatainak utaitban, v. 10. 11. Solt. 119. 24. 36-72. &c.

OKA. 1. Mert mindenkor, de kiváltképpen ilyenkor, ostromollya a' Sátán a' biveket, hogy Istenül elszakaszthassa, 1 Pé. 5. 8. 9. Matt. 26. 41. 2. m. a' késértetekben felelte igea meg gyengül a' hit, még a' nagy szentekben is, Solt. 73. 2. 3. Matt. 8. 24-26. 3. m. az Isten kegyelme által, ilyenkor őrltetnek ám az bivek, 1 Pé. 1. 5.

HASZ. I. Oktat. Tehát magunk erejéből, Isten kegyelme nélkül, 1. az Isten törvényében nem járhatunk. 2. a' késértetekben is meg nem állhatunk. Matt. 26. 41.

II. Int. Nebiznunk magunk erejében. Ilyenkor; hanem az Isteni hívjuk mellénk. 1. hogy lelke által parancsolataira tanácsos. 2. hogy azokban vezérellyen. 3. hogy késértetünkben, ne hagyjon azoktól el tántorodni, Matt. 26. 41. Amen.

IV. Jóllehet az Isteni szabadításnak, a' mi nyomorúságinkban, időt, módot és határt, nem vehetünk, &c. lásd. Solt. 141. v. 1. p. 612.

V. A' híveknek, nem csak az Isten kegyelmének megismerésért, hanem annak megmaradásáért is kell könyörögni, v. 8. - 11. lásd, Solt. 51. p. 252.

Az 2. Részben ezek vannak.

1. Könyörög ellenségeinek meg szégyenítésért. v. 12. 2. Indító oka. 1. a' te kegyelmessedből, v. 12. a' te igiretedért, v. 1. 2. m. én te hű szolgád vagyok, v. 12.

TUDOMANY.

A' hívek könyöröghetnek ellenségek meg szégyenítéséért. Hogy s' miképpen? lásd, Solt. 5. p. 30. és 28. p. 133.

CXLIV. SÓLTAR.

Summája. Dávid hálát adván Istennek ellenségén való győzedelméért: könyörög hogy Isten több ellenségétől ő őrizze az Izraelt, és békeséggel s' békével áldgja meg. K. Mikor ita? P. Mikor sok ellensége győzedelmességedt volna.

Három Részei vannak.

1. A' győzedelmért való háladás, v. 1-4.
2. Könyörög Istennek tovább való segédelméért s' általmáért. v. 5-12.
3. Könyörög a' népnek békeségéért s' a' földnek békéért, v. 12-15.

Az 1. Részben ezek vannak.

I. Háladása Dávidnak, 1. az ő kezéinek a' harczon való igazgattatásáért, v. 1. 2. az harczon való általmért, v. 2. m. a' kő-váron, *paisson*, érti az Isten általmár. *Solt.* 46. 1. 3. a' népeknek az ő birodalma alá való hódoltatásért, v. 2.

II. Meltatlanságának meg-ismérése, Istennek üljő tétéményére, v. 3. láld, *Job.* 7. 17.

III. Az ember mulandóságának le-írása, v. 4. 1. hasonlú a' hijában valóságához, az az, a' semmihez, *Solt.* 39. 6. 2. az ő napjál hasonlók, a' hamar el-muló árnyékhoz, *Solt.* 34. 6. *Job.* 14. 2.

TUDOMANY.

I. A' hadi erő, bátorság, okosság és győzedelm, Istennek kiválteppen való ajándéka, v. 1. példa, Gedeon, *Bírák.* 6. 12. Sámson, *Bírák.* 15. 18. &c.

OKA. 1. Mert minden mesterségek s' tudományok Isten ajándéki, 1 *Cor.* 12. 6. tehát a' hadi erő, okosság is. 2. m. az hadra alq kalmatlanokat, Isten tézi alkalmatossá. *Bírák.* 6. 14. 15. 1 *Sam.* 14. 2. 12. és 17. 45.

HASZ. I. Oktat. Tehát a' hadakozásnak idején, mikor az Isten népe háborgattak, Isten támaszthat hadakozó férfiakat, népe általmára rendkivül is. *Miképpen?* F. 1. Rendkivül való erővel s' bátorsággal némelyeket fel-kesztvén, mint Bárachot és Deborá, *Bírák.* 44. 10. Dávidot, 1 *Sam.* 17. 45. 2. Az erőtelenekei meg-erősítvén, *Bírák.* 7. 2. 6. 3. Kevés által sokat győztvén, 1 *Sam.* 14. 2. 2. 12. &c.

II.

II. Inti. A' had viselőket. 1. A' lovagoknak s' gyalogoknak sokaságában, ne biz-zanak, hanem Istenben, ki azokat azokkal s' bátorsággal, &c. meg-áldhattya, *Solt.* 20. 8. 2. Az ő vitézeknek kevés, s' erőtelen voltán, meg ne csüggedgyenek: m. Isten azokat meg-erősítheti, és sokakat azokkal meg-győzhet, 2 *Chron.* 14. 11. *Bírák.* 7. 6. 3. Ha kinek hadi ereje, tudománya van, s' győzedelmeskedik, Istennek tulajdonicsa, *Solt.* 44. 3. 4. 4. Isten nevűnek legieségül való hívásával indullyanak hadban: m. ha Isten véleek nem lélezen, meg-fügyenűlnek, láld, *Solt.* 44. 10. p. 216.

II. Mikor Isten a' K. Fejedelmeknek. Kapitányoknak, s' Hadnagyoknak, ellenségen való győzedelmet ad, háládással kell Istenet dicsőíteni, a' győzedelmért, v. 2. 10. láls példát, *Bírák.* 5. 4. Ké-jöv. 15. &c.

OKA. 1. Mert Isten volt Hadnagy az ő népe seregiben, 2 *Chron.* 13. 12. és 14. 12. 2. m. azért ad Isten győzedelmet az ő népeknek, *Ké-jöv.* 17. 15. *Solt.* 50. 15.

HASZ. Inti, a' Hadviselőket, a' győzedelmért tulajdonicsanak Istennek dicsőiséget. *Miképpen?* F. 1. Nem magok erejének s' tudományának, hanem Istennek tulajdontrán a' győzedelmet, *Solt.* 44. 3. 4. 2. Napot szentelvén Istennek, *Esth.* 9. 21. 3. A' nyert pradából Isten dicsőiségére adván, *Job.* 6. 17. &c.

A' 2. Részben ezek vannak.

I, Kéj

I. Kőnyörög az Isten tovább való segédelméért, v. 5. Uram halts-le a' te egédert, és szállj alá, az az, jelenet: meg szabadítáladats' ölé almadat.

II. Kőnyörög ellenségi ellen, áld-meg a' hegyeket, v. 5. a' hegyeken éri az Isten népe hatalmas ellenségét, Solt. 46. 4. értelme ez: mint a' fűst semmitvé léfzen, tedd olyanná, a' mi hatalmas ellenségediket. 2. Bocsiás menyűtő köveket reájok, &c. v. 6.

III. Kőnyörög a' szabadításért, v. 7-11. az Istennek kezén, éri az ő szabadító hatalmát, Esa. 59. 1. az idegeneken, éri a' pogányokat, kik az Izrael társaságán kívül voltak, Epha. 2. v. 12.

IV. Indító oka kőnyörgésének, 1. m. az ő szájok szől hazugságot, v. 8. az az, szájjal ígérnek bekecséget, de sívekben hadról gondolkodnak, Solt. 120. 7. 2. m. az ő jobb kezek hamisságnak job kezé, v. 8. az az, a' mit job kezeknek be-adásával ígirtnek, nem állják-meg, Jac. 4. 8.

V. Háladás a' szabadításért, v. 9, 10. A' szabadít, éri az ellenséget, Jer. 47. 6, 7. és 23. 20.

TUDOMANY.

I. Az Isten népe fel szvalkodott hatalmas ellenségeinek, meg szégyenítettékért és veszedelmekért, szabad kőnyörögni az Isten népének, v. 5-8. lárd, Solt. 5. p. 30. és 28. p. 133.

II. Az Isten népe a' szabadulástért s' oltalmazóért, tartozik Istennek háladással, v. 9, 10. lárd, v. 2. és Solt. 9. p. 49.

Az

A' 3 Részben ezek vannak.

I. Kőnyörög Dávid, Istennek sok rendbéli áldásért. 1. Az Izrael fiainak s' leányinak szaporodásokért, v. 12. Kiket hasonlít a' Jerusalembéli Templom ékes köveibez. 2. A' gabonának bőségeért, v. 13. 3. A' barmoknak kenyérszédésért, v. 13, 14. 4. A' haza bekecséért, hogy ellenség arra ne üssön, az Izraelnek fiait s' barmait el ne hajcsa, v. 14. II. A' népnek a' hazában, ezekben való boldogsága, v. 15.

III. Oka e' boldogságnak: m. az ilyen népnek Istene az Isten, v. 15. lárd, Lévit. 26. v. 11, 12.

TUDOMANY.

I. A' K. Magistrátusok, az Ország iffiainak, fiainak s' leányinak sőt a' barmoknak szaporodásukért, nevedekéért és bekecséges meg-maradásukért tartoznak kőnyörögni, v. 12-14.

OKA. 1. Mert Atyák és Tutorok az országban: azért az egész országnak lakosáért kell kőnyörögni, Terem. 41. 43-45. 2. m. ezekben áll az ő világi boldogságok, Terem. 33. 11. Lévi. 26. 4-6. &c.

HASZ. Feddi. azokat kik nem hogy az ő országa fiainak, &c. meg-maradásokért kőnyörögnének; de törvénytelen életkekkel okot adnak az ország pusztulására, &c.

II. Minden testi jók s' áldomások miném az ország bekecsé, &c. lárd, Solt. 64. p. 296.

III. Az Isten népének világi boldogságok ebben áll, ha az ő fiait, leányi, házokban nevedeknek,

D d

mar

marháa a' mezőben ezerekre szaporodnak, és azokat Isten ellenségnek rablásától s' pusztításától meg-óltalmazza, v. 15.

OKA. 1. Mert az Isten szereteteinek jele, a' gyermekeknek szaporodása, Solt. 127. 3--5. és a' barmok tenyészése, Dent. 28. 4. 2. m. ezek a' jók az Isten jelen léteinek jelei a' nép közt, Lev. 26. 4--12.

Hasz. I. Oktat. 1. Isten barátságának jele tehát, a' hol a' szűléknek magzati, és a' barmoknak fajzati nem szaporodnak, Dent. 28. 16. seqq. 2. Isten népe tehát az, a' től ezek az áldások vannak az országban. Mondasz? Lám a' pogányok közt is (még sokszor bővebben) meg-vannak ezek. F. Igaz dolog: m. Isten az ő közönséges gondviseléséből azoknak is ád testi jókat, Matt. 5. 45. de nem úgy adgya mint a' hiveknek: mert azoknak háló s' tőr gyanánt adgya, lásd, Solt. 69. 23. K. Honnan ísmérhetni meg, ha Isten szeretetéből adgya nekünk az ilyen jókat? Fel. Ezekből, 1. Ha mindenedet Isten áldásának tulajdonítod, Terem. 33. 11. m. a' gonoszok magoknak tulajdonítják, 1 Sam. 25. 11. 2. Ha mennél több jód van, annál szívesebben vagy, Terem. 32. 11. m. a' gonoszok abban fel-fuvalkodnak, Dan. 4. 27. 3. Ha javaiddal Isten dicsőségére élsz, 1 Cor. 10. 31. m. az gonoszok a' testnek élnek azzal, Luc. 12. 19. 4. Ha mennél több javaid vannak, annál buzgóbb vagy az Isteni tiszteletben, 1 Chron. 29. 1, 2, &c. m. a' gonoszok a' világialkban buzgó-
gók,

gók, Hof. 2. 7, 8. 5. Ha mennél gazdagabb vagy, annál inkább féled Isten büncelddel meg-bántani, Terem. 39. 9. m. a' gonoszok gazdagágokban bizván, nem félik Isten, Luc. 18. 2. &c. lásd, Solt. 73. p. 334.

II. Int. Ellyünk úgy, hogy Isten legyen a' mi Istenünk, és ezekkel az áldásával áldgyon meg országunkban s' városiinkban, és faluinkban. Mint éllünk? Az Isten parancsolati szerént, Lev. 26. 3--12. Amen.

CXLV. SOLTAR.

Summája. David az Ur Isten, az ő jószágáért, méltóságáért és minden teremtetett állatokra (de kiváltképpen a' hivekre) való csudálatos gondviseléséért, dicsőíti a' magasztalja. K. Mikor írta? F. Minek utána? a' pogányokat meghódította, és az Isten országát békefességgel meg-áldotta volna: melyért könyörgött, a' 144. Soltárban.

Két Részei vannak.

1. Az Isten nevének dicsőítése, v. 1--9.
2. Az Istennek minden teremtetett állatokra való dicsőítése, v. 10--21.

AZ I. Részben ezek vannak.

I. Az Isten nevének dicsőítése, v. 1. Magasztallak téged én Istenem, &c.

II. Mőgya e' dicsőítemek. 1. Örökkön Örökké, v. 1, 2. minden napon, v. 2.

III. Okai e' dicsőítemek. 1. m. nagy az Ur, v. 3. 2. m. az ő dolgai nemzetről nem-

zetre terjednek, v. 4. 3. m. az Urnak dicsősége esudálatos, v. 5. 6. 4. m. büszsége az Ő jó volta és igazsága mindennekhez, v. 7. 9. 5. m. kegyelmes s' haragra késedelmes, v. 7.

TUDOMANY.

I. A' K. Királyok. Fejedelmek és Magisztrátusok, nagy alázatossággal, meg ismértvén az Istennek nagyságát s' dicsőségét, tartoznak szüntelen Ő Felségét magasztalni, v. 1.-7.

OKA. 1. Mert az Isten Királyok Királya, Dan. 2. 47. 1 Tim. 6. 15. 2. m. dicsőségnéki Királya, kit minden földi Urak tisztelnek, Solt. 24. 8. és 95. 3. 3. m. Ő Felsége által uralkodnak az Uraságok, Pél. 8. 15.

HASZ. 1. Feddi azokat kik Istent Dáviddal nem magasztalják. Illyenek, 1. Kik dicsőségeket magoknak tulajdonítják, Dan. 4. 27. 2. Kik kegyetlenül uralkodnak, mint ha Isten sem volna, Solt. 94. Amos. 4. 1. 3. Kik az Isten dicsőségére semmi gondot nem viselnek, Hagg. 1. 9. &c.

II. Inti, a' méltóságokat az Iste dicsíretre: Miben áll ez az Ő Isteni dicsíret? F. 1. Istennek tulajdonítani az Ő méltóságokat, &c. 2. kegyessen uralkodni. 3. Isten dicsőségét elő-mozdítani, 1 Chron. 29. 1, 2. &c.

II. Az Ur Isten felette igen irgalmas kegyelmes és haragra késedelmes, minden emberekre nézve, Ki. Jón. 34. 6. 7. láfd, Solt. 103. p. 468.

Az 2. Részben ezek vannak.

I. Az Istennek minden teremtet állatoknak

való

való dicsíret, v. 10. 11. 12. Az Isten fiain éri a' választottakat, kiket fiainá fogadott a' Christusban, Gal. 4. 4.-6.

I. Indító oka e' dicsíretnek, 1. m. az Ur támogatja az (bűnben) esendőket, v. 14. hogy ha el-esnek is ne romollyanak meg, Solt. 37. 24. 2. m. fel-emeli az el görbűket, v. 14. az az, a' hitben (a' nyomorúságok alatt) meg gyengültek, Luc. 22. 31, 32. Jan. 21. 11. 3. m. minden teremtet állatoknak ételt s' italt ad, v. 15, 16. 4. m. minden utaliban (tanácsában s' cselekedetében) kegyelmes, v. 17. Ki Jón. 34. 6. 7. 5. m. közel vagy az Őtet segítségül hírókhoz, v. 18, 19. az az, meg halgattya azokat, Solt. 91. 15. 6. m. meg-őrzi az Őtet szíretőket, v. 20. Solt. 91. 14. 7. m. az Ővéinek ellenségeket elveszti, v. 20.

II. Ujabbán hirdeti az Isten dicsíretét, v. 21.

IV. Int minden teremtet állatot az Isten dicsíretre, v. 21.

TUDOMANY.

I. Minden élő s' lelkes teremtet állatot, de kiváltsképpen a' hívek, tartoznak Istent az Ő jószágért, irgalmaságáért, dicsírni és magasztalni, v. 10.-14.

OKA. Mert Istennek gondviseléséből, vannak s' állanak, és tápláltatnak, Néh. 9. 6. láfd, Solt. 103.

II. A' nyomorúságnak idején hitekben meg-tántorodtakat, Isten erőssít meg, hogy Istentől

dd 3

el ne

el ne szakadjanak, v. 14. Luc. 22. 31. 32. láld,
c' Tud. Solt. 37. p. 184.

III. Minden lelkes állatoknak, Isten kegyet
gondviseléséből szolgálat étels' és als, v. 15. 16.
Solt. 147. 9.

OKA. I. Mert irgalmas minden teremte-
séhez, Matth. 5. 45. 2. m. a' mikor Isten ád,
mindenek büvölködaek; mikor pedig meg-
tartóztatya áldását, mindenek szűkölköd-
nek, Solt. 104. 10--15. láld, Solt. 104. p. 47. 2.

IV. Az Ur Isten az élet felő s' szerető, hi-
veknél könyörgéseket meg halgattya, és inségek-
ből s' nyomorúságokból meg szabadítottja, v. 18.
20. Solt. 91. 14. 15.

OKA. I. Mert az Isten féldőknek semmi
fogyatkozásokat nincsen, Solt. 34. 10. 2. m.
a' kegyelőségnek igireti vagyon, 1 Tim. 4. 8.
láld, Solt. 91. p. 423. Miért hogy néha, Isten az
híveknek könyörgéseket meg nem halgattya? láld.
Solt. 34. p. 166.

CXLVI. SÓLTAR.

Summája. Dávid, minek utánna mindeneket
kiváltséppal az Isten fiait az Isten dicsireire in-
teet volna, a' 14. j. Soltárban: inti az ő lelkét és
a' híveket az Isten dicsireire, el innen őket az
emberekben való bizodalomról. Az időben ir-
ta, mikor a' 145. Soltárt.

Két Réfzei vannak.

I. Fogadás Dávidnak az Isten dicsireire,
v. 1, 2.

II.

II. El-inti a' híveket az emberekben való bi-
zodalomról, és inti az Istenben való bizodalom-
ra, v. 3--10.

Az 1. Réfben ezek vannak.

I. Dávid nógattya lelkét és a' híveket az Isten
dicsireire, v. 1.

II. Dávid fogadás tétele az Isten dicsireiről,
v. 2.

TUDOMANY.

A' híveknek mind magokat s' mind másokat
ferkengetni kell az Isten nevének dicsireire, v. 1,
2. láld. Solt. 130. 1. és 148. Okai c' Tudo-
mánoknak ide alá íratatauk meg.

A' 2. Réfben ezek vannak.

I. El inti az embereket, az emberekben való
bizodalomról: a' hol vagyon, 1. az el intés,
v. 3. Ne bizzatok a' Fejedelmekben, &c.
2. indítóoka, 1. m. nincsen azokban szaba-
dító erő, v. 3. 2. m. meg-halnak a' földé
léfzőek, v. 4. 3. m. a' földiekre nézve el-
vész az ő gondolattok, v. 2. láld. Job. 14. 4.

II. Intés az Istenben való bizodalomra: az
hol vagyon. 1. az intés, im c' szókban:
Bóldog, &c. tehát az Istenben kell bizni. 2.
indítóoka, (1) m. bóldog a' kinek segítője
a' Jákóbnak Isten, v. 5. ugyan-is azok meg
nem szegyenülnek, Rom. 10. 10. 11. (2) m.
Isten teremtette a' mennyet földet, v. 6. (3)
m. igaz mondasát (igireti) meg-tartya örök-
ké, v. 6. (4) m. az éhezőknek étels' ád, v. 7.
(5) m. a' foglyokat, (mind lelkiket s' mind

De 4.

testi-

testeket) meg szabadította, v. 7. *Solt.* 68. 7. *Esa.* 61. 1. (6) *m.* mind a' lelki s' mind a' testi vakokat meg-világosította, v. 8. *Marc.* 10. 51, 52. (7) *m.* fel-emelt az el-esketet, v. 8. lásd, *Solt.* 145. 14. (8) *m.* szereti az igazakat, v. 8. kik igazán az Isten törvénye szerint élnek, (9) *m.* óltalmazza a' jövőzényeket, v. 9. *1Sam.* 14. 14. (10) *m.* gondot visel az özvegyekre s' árvákra, v. 9. *m.* Attyok azoknak, *Solt.* 68. 6. (11) *m.* a' gonoszoknak utokat (tanácsokat s' végezéseket) el-fordítja s' meg-gátolja, v. 9. lásd, *Esa.* 10. 5. 12. (12) *m.* uralkodik örökké mennyen és a' földön, v. 10. (13) *m.* a' Sionnak (az Ecclesiának) Istene, az az, szabadítója, meg-tartója és óltalmazója. Mind ezek a' Christusról mondatnak, ki örökké áldandó Isten, az ő Ecclesiájában, *Rom.* 9. 5. és a' kire néznek a' földnek minden lakói, *Esa.* 45. v. 22.

T U D O M A N Y.

I. Az Isten népének, (*Sion leányának*) nem szabad semmi rendben, karban és méltóságban helyhez-tetett emberekben bízni, v. 3, 4.

O K A. 1. Mert átkozott a' ki teremtett állatban s' emberben bízik, *Ier.* 17. 5. 2. *m.* emberben bízni bálvány imádás: a' bálvány imádók pedig meg-szégyenülnek, *Solt.* 97. 7. 3. *m.* Isten segedelme nélkül életkeben-Is, nem segíthetnek, *Solt.* 60. 13. ezért mond-gya Dávid, *Solt.* 118. 8, 9. 4. *m.* holtok után anóál inkább nem segíthetnek, *Jób.* 14. 22. és *Esa.* 63. 16.

H A S Z.

H A S Z. I. Oktat. Nem Sionnak s' Isten népének fiait tehát, kik teremtett állatokban, élő s' holt emberekben bízna, azoknak esedeznek, mint közbenjáróknak: *m.* mennyben nincs több közbenjáró a' Christusnál, *Rom.* 8. 34. *1Ján.* 2. 1, 2. &c.

II. Int. Csak az mennék földnek terem-tő s' mindenekre gondot viselő Istenben biz-zunk, s' ő Felségét hívjuk segítségre. Indicsanak a' fellyebb való okok, 1. *m.* bődög a' kinek segítője a' jákóbnak Istene, &c.

I I. Az Isten híveinek mindennemű szákségekben s' nyomorúságokban, egyedül csak az Istenben kell bízni, v. 5. 10.

O K A. 1. Mert bődögök azok, kik Istenben bízna, v. 5. &c. lásd több okait, oda-fel.

CXLVII. S O L T Á R.

Summája. A' Prophéta inti az Isten Anya szentgyházát, az Isten dicsőretire, az okért a' lelki s' testi jókért, melyeket ő velle közlött. K. Mikor iratott? Fel. A' Babyloniai fogság után, mikor a' 126. dik Soltár: mint meg-teczik, a' 2. 3. versekből, lásd, *Esa.* 3. 10, 11.

Két Rézeli vannak.

1. Három rendbeli intése a' Prophétának az Isten dicsőreti felől a' néphez, v. 1. 7. 12.

2. Sok rendbeli indító okai az Isten dicsőretinek, v. 1. 20.

Az egész Soltárban ezek vannak.

D d ;

1. Int

I. Intés az Isten dicsegetése: a' hol vagyón.
 1. az intés, v. 1. Dicshíjétek az Urat, v. 1.
 2. fogságból baba jött Sídók, *Esd.* 3. 10, 11.
 3. indítóoka, (1) m. jó és gyönyörűséges
 az Urat dicshíjálni s' illendő-is, v. 1. (2) m.
 Jerusalemet (az az, a' Vároft, Templomot,
 és az orizágot) meg-építi Cytus által, v. 2.
 igireti szerént, 2 *Chom.* 36, 22. *Esd.* 1. 1. (3)
 m. az el-éledett Sídókat őszve gyűjti s' ba-
 za hozza, v. 2. (4) m. a' töredelmes szívtű-
 ket bé-kötözi, v. 3. K. 1. Kicsodák a'
 töredelmes szívtűk? 2. Ki, és miképpen gyógyít-
 tya-meg? Az 1. F. A' Sántatul, Adámban
 meg-sebheztett szegény bűnösök: minémű-
 völt Dávid, *Solt.* 41. 5. és a' meg-térő Publicá-
 nufok, *Matt.* 9. 10-12. A' 2. F. Az Isten-
 nek Fia, a' Jézus Christus: m. ez amaz lelki
 orvos, ki bé-kötözi a' meg-sebessedett juhok-
 kat, (bűnösöket) *Ezech.* 34. 16. *Matt.* 15. 24.
 meg gyógyítja penig, 1. az ő sebeinek, s'
 halálának érdeme által, *Esa.* 53. 5. 2. az E-
 vangéliumbéli szép igiretek által, *Solt.* 19. 8.
 (5) m. ő teremtetie a' csilagokat, s' azokat
 bímán tudgya, v. 4. az az, Isméri s' azokra
 gondorvétel, és Isteni hatalmas ereje által az
 ő rendekben igazgattya, *Solt.* 104. 19. (6)
 m. azgy az ő ereje, és meg-számlálhatatlan-
 bölcsesége, melyek szerént őrzi népét, v.
 5. (7) m. fel-segíti a' nyomorultat, v. 6. az
 az, a' fogságban el-nyomartatott Jüda népét
 meg-szabadítja, s' szabadságban állattya.

TUDOMÁNY.

I, Az

I. Az Ur Isten, noha haragjában az ő népé-
 nek vároftit el-pusztítottatta s' rontattya; de ismét
 irgalmasságából meg-építi azokat, v. 2.

OKA. 1. Mert ő Felsége ront és épít, *Jer.*
 45. 4. 2. m. nem örökké haragzik népére,
Solt. 103. 9. hanem békességet szől idővel
 annak, *Solt.* 84. 9. *Jer.* 29. 10, 11. &c.

II. Az ő bűnök miatt meg-sebheztett lelki se-
 gény (lelki betegek) bűnösöket, egyedül az Ur
 Jézus gyógyította, s' gyógyította meg-is, *verf.* 3.
Esa. 53. 5, 6. és 61. 1.

OKA. 1. Mert ő Felsége ama' jó pásztor,
 ki a' térelmes (juhokat) bűnösöket bé-kötö-
 zi, *Ezech.* 34. 16. 2. m. ő Felsége amaz or-
 vos, ki a' lelki beteghez bé-megyén, *Ki jöv.*
 15. 26. *Matt.* 9. 10-12. 3. m. ő F. ama' jó
 Samaritanus, ki amaz út félen (a' bűnnek út-
 tán) fettegő sebessét bé-kötözi, *Luc.* 10.
 v. 30-34.

HA sz. I. Oktat. 1. Minden bűnös te-
 hát lelki beteg s' szűk ölködi orvos nélkül,
Solt. 41. 5. de nem minden érzi az ő lelki be-
 tegséget, *Matt.* 9. 12. 2. Senkit tehát nem
 gyógyít-meg a' Christus; hanem a' ki érzi
 lelki sebeit, és ő Felségéhez megyén, *Hos.* 1.
 15. és 6. 1, 2. K. Hogy hogy sebesedik meg
 lelki ismérési a' szegény bűnösnek, és hogy jút an-
 nak észére? F. 1. A' nyomorúságok által,
Solt. 38. 3, 4. és 2 *Sam.* 24. 17. 2. A' lelki is-
 méretnek vádgya által, 2 *Sam.* 12. 13. *Matt.*
 27. 3. 3. Az igének predikállása által, *Csel.*
 2, 36, 37. ezért mondatik két élő segyvernek,
 Dd 6 Síd

Sol. 4. 12. 4. A' törvénynök ereje által, Gal. 3. 10.

II. Int. A' kik így meg-sebhtettek lelkekben, ne keresének egyébűt orvost; hanem menyenek a' Christushoz, Judával, Hof. 6. 1. 2. a' Publicánusokkal, Matt. 9. 10. Indicsón, 1. m. illyekért jött. Matt. 15. 24. 2. m. csak edgyet-is ezek közötti magától el nem űz, hanem inkább magához hívja, Matt. 9. 13. 3. m. illyeknek ád lelki nyugodalmat, Matt. 11. 28, 29. Amen.

II. Intés az Isten dicsőire. A' hol vagy. 1. az Intés, v. 7. Buckellyetek az Urnak; &c. a' muscárol lásd, Sol. 81. 2. indító okai. (1) m. felbőket szerez s' esőt ad, v. 8. (2) m. fűvet terem, a' hegyeken s' mezőkön, v. 8. Sol. 104. 14. (3) m. a' bar-moknak s' madaraknak eledelt ad, v. 9. Job. 39. 3. (4) m. az öt felőket, és ő benne bizókat, s' nem a' magok vagy mások erejekben, bizókat szereti, v. 10, 11.

T U D O M A N Y.

I. Az Ur Isten, az öt felőknek s' ő benne bizóknak, földkre alkalmas időben való esőt solgáltat, v. 8--11. Lev. 26. 3, 4. Joel. 2. 23.

OKA. 1. Mert illyeknek ígér Isten alkalmas időben való esőt, Lev. 26. 3, 4. 2. m. semmi fogyatkozások nincsen az Istent felőknek, Sol. 34. 10, 11.

Hasz. I. Oktat. Haragszik tehát Isten az ő népére, mikor alkalmas időben, neki esőt nem ad: m. szegyen vallásra s' sirásra jutattya,

tattya, Jer. 14. 1--4. Miért vagy-on ez? F. 1. Az Isten parancsolatinak meg-rontásáért. Deut. 28. 15, 23, 24. 2. A' penitencia tartatlanságért, Jer. 14. 6. 3. Az Isten ígéjének meg-utalásáért, Lev. 26. 14. 4. Az Isten dicsőiséjének elő nem mozdításáért, Hagg. 1. 9. 10. 5. A' hamis dézmálásért, Malach. 1. 10. &c.

II. Int. Billyünk úgy, hogy Isten alkalmas időben földünk-re adgyon esőt, Minus éllünk? F. 1. Járjunk az Isten parancsolatiban, Lev. 26. 3, 4. 2. Bűneinkből térjünk meg, Joel. 2. 12--23. 3. Az Isten dicsőiséjét elő-mozditsuk, Hagg. 1. 10. 4. Az ő idejében igazán dézmállyunk, Mal. 1. 10 &c.

II. Utállja Isten azokat valakik magok, lo-vok, vagy másoknak erejekben bíznak, a' hada-kozásnak vagy nyomorúságnak idején, v. 10.

OKA. 1. Mert meg-szégényűlnek azok, Esa. 30. 1--3. 2. m. meg-átkozza Isten azokat, Jer. 17. 5. láts erről, Sol. 10.

III. Intés az Isteni dicsőire. A' hol vagy. 1. az intés, v. 12. Dicsird Jerusalemm (Isten Ecclesiája) az Urat. 2. indító oka. (1) m. meg-erősíti kapuidat, az az, a' Juda országot s' abban az Ecclesiát, v. 13. (2) m. meg-áldgya fiadat, v. 13. (3) m. békeiséget ad határidban, v. 14. (4) m. bőséges gabonával meg-áldgya határidat, v. 14. (5) m. el-bocsátja az ő ígétjét a' földre, &c. v. 15. az az, az ő parancsolatját, mely szeret hatalmassan cselekedzik mindeneket. (6) m. a' fellegben havat terem, v. 16. (7)

m. a' vizből jeget fagylal, v. 17. (8) m. az ő befzedével a' meleg szelet meg-olvastya, s' folyó viztétézi, v. 18. (9) m. az ő igéjét (akarattját, frigyét) hirdeti Jákóbnak, v. 19. (10) m. egyéb nemzetekkel hagyott Isten; a' Jácób maradékát vőtte-fel, v. 20. *Dent.* 14. 2.

TUDOMANY.

I. A' békesség és a' gabonának bővége, a' vő-
rofságnak s' faluknak hátráiban, Isten szerelmé-
nek jele, v. 13, 14. *Láld, Solt.* 144.

II. A' miképp n Isten, az ő hatalmas befze-
de által formálta a' havat, és a' jeget: ugy azon
hatalma által, azokat meg-olvastya s' folyó viz-
zé változtattya, v. 15-18.

HASZ. Oktat. Nem történetből; ha-
nem Isten igazgatásából létsznek, a' havak,
jegek, s' levegő éghen, még pedig az embe-
rek javokra. K. Micsoda végei vannak ezek-
nek a' természetben? F. A' hónap végei s'
hasznai ezek. 1. a' földet szelintya, 2. a'
veteményeket táplálja, s' a' derektól védel-
mezi: 3. jég esőnek végei, 1. Isten ellensé-
gít meg-öli, *Josf.* 10. 11. 2. A' penitencia
tartatlanokon Isten bocsátóját véghez viszi,
hegyeken és mezejeiken lévő gyümölcsöt
meg-emésztvén, *Kijöv.* 9. 17-19. A' folyó
viznek használja; hogy az embernek s' barom-
nak italt szolgáltasson, &c.

III. Valamely népet s' nemzetet Isten egybek-
szel: az ő frigyében bé vészén, s' a' akarattját
vékimeg-jelenti, és az ő igaz ísmértirejuttatya,
báld.

báldáissal tartozik, Isten azért magasztalni és
dicősrni, v. 19, 20. *Eph.* 1. 3. &c.

OKA. 1. Mert Isten azokara' szeretésgeek
országából hozta-kik, *Colos.* 1. 12, 13. 2. m.
azoknak kiválképpen való Istenek az Isten,
Terem. 17. 1-17. 3. m. azok között lakik
Isten kiválképpen való módon, *Lev.* 26.
v. 11, 12.

HASZ. I. Feddi. a' Keresztýenneket, kik
Isten azért nem dicősrük: hogy űker a' po-
gányságból ki-hozta. Illyenek. 1. kik Isten
ki-írják, űnik s' faragják, *Esa.* 46. 5, 6. 2.
kik Istenen kívül teremtettt állatot tisztelnek.
3. kik Isten parancsolati szerént nem él-
nek, *Jer.* 6. 16. 4. kik a' pogányok erkölcsét
követik, s' az Isten neve cáromlására okot
adnak, *1 Pet.* 4. 3. *Rom.* 2. 24.

II. Int. Dicősrűk m Isten. Mikép-
pen? 1. lélekben és igazságban űet tisztel-
vén, *Jam.* 4. 24. 2. Egyedűl űet híván fele-
cségűl, *Solt.* 50. 15. 3. Az ő parancsolatban
járván, *Kijöv.* 2. 1-10. 4. Igazán, szeműl
élvén: m. azért virradott fel m rajtuk az
Isten kegyelme, *Tit.* 2. 11, 12. Amen.

CXLVIII. SÓLTAR.

Summája. A' Prophéta imi az Istennek min-
den teremtettt állatit, mennyem és földön: hogy I-
stent az ő módzyok szerént dicősrük, az ő méltó-
ságaért, s' hívrihez való jó voltaért.

Két Részei vadaak.

1. Inti a' Prophéta az Egeknek seregeit az I-
stent dicősrítvén, v. 1-8. 2. Inti

2. Inti a' földnek minden seregét az Isten ne-
vénél dicsőírté, v. 7-14.

Az I. Részben ezek vannak.

I. Intés az égnek seregeihez: kiket három
karban állít. 1. A' mennyei seregek, v. 1. érti
(1) az Angyalokat, a' mint magyarázza, v. 2.
(2) a' meg-dicsőült szenteket, v. 2. dicsírjé-
tek minden ő seregi: ezeken érti a' boldo-
gult lelkeknek seregeit, kik az Angyalok-
kal edgyütt dicsírik Istent, Jel. 4. 9-11. 2.
A' csillagos égnek seregei, v. 3. kik dicsírtak
mondának Istent, a' mennyben alkalmazot-
ságot szolgáltatnak az embereknek az Isten
dicsőírté, Solt. 8. és 19. 1. 3. A' levegő ég-
nek seregei, minéműek a' felhő, v. 4. villámás,
kő eső, hó, és nedvesség, szél, v. 8. ezek is
ugy dicsírik Istent, mint a' nap, &c. v. 3.
Ezek engedni mondatnak az Isten akaratyá-
nak: mikor az Isten akaratyát végben vi-
szik, és a' bűnös népet ezek által tilti Isten;
mint az első világot el-bontá az eső, viz,
Terem. 7. és Sodomát a' tűzes eső, Terem. 19.

II. Indító oka az intésnek: 1. m. ő mon-
dotta és mind ezek lőttek, v. 5. a' teremtés-
ben, Terem. 1. 6-8. 2. m. azokat meg-erősít-
ette helyekben, és rendet szabott nékik,
hogy az ő rendek szerént járjanak, v. 6. Job.
39. 22-31.

TUDOMANY.

I. Az Istennek híveinek, az Isten dicsőírté
nem csak a' magok lelkeket; hanem mennyben az
Angyalokat, a' meg-dicsőült szenteket; és az
égnek

égnek a' napot, holdat, csillagokat is, serkengetni
kell az Isten nagyságos nevének dicsőírté, v. 1-3.

Hármat mondék a' Tudományban.

I. A' híveknek a' magok lelkeket kell serken-
getni az Isten dicsőírté, lásd, Solt. 103. és 146.

II. A' mennyei seregeket is, 1. m. azok-
nak társaságokban hívattattak, Síd. 12. 22-24.

2. mert az Angyalok a' mi őrizetűnkre,
minden uap ki-küldetnek, Síd. 1. 14. azért
serkengethetik azokat az Isten dicsőírté.

III. Az égen lévő napot holdat is. &c. 1.
m. azok is az ő módgyok szerént serkenget-
nek minket az Isten dicsőírté, lásd, Solt. 8.
4. és 19. 1. 2. m. azok a' mi javunkra szol-
gálnak éjjel és nappal, Solt. 104. 19. &c.

HASZ. I. Oktat. Nincsenek tehát az An-
gyaloknak, s' a' meg-dicsőülteknek seregé-
ben, kik azokkal edgyütt Istent nem dicsí-
rik, &c.

II. Int. 1. A' mi lelkeinket serkenget-
sük az Isten dicsőírté, Solt. 103. 2. az An-
gyalokat, Solt. 103. 20-22. Amen.

II. A' levegő égnek minden seregei, minémű-
ek, a' felleg, abban lévő tűz, villámás, kő eső, hó,
az Istennek rendeléséi által fűggenek, és az Isten aka-
ratyát a' földön végben viszik, és az ő módgyok
szerént Istent dicsírik, v. 4-8.

OKA. 1. Mert ha Isten parancsol, a' felhő
esőt ad a' földre, Deut. 28. 12. ellenben, ha
meg-tiltya, nem ad esőt, Esa. 5. 6. Deut. 28.
23-24. 2. m. parancsol a' fellegeknek, kik
őzön vizet bocsátanak alá, hogy a' bűnös né-
pet el-

pet el-boricsa, *Terem. 7. 1. 3. m. parancsol*
a' tüznek, s' le-száll a' Sodomabéliekre, *Ter.*
19. és az Illyéft földözökre, *2 Kir. 2. 4. m.*
parancsol a' földnek s' a' tengeré háborut indit,
Solt. 107. 25. és a' földön öltve rontya az
építeteket s' abban az embereket, *Job. 1. 19.*

Hasz. *Int.* Valamikor ezeket az Isten-
nek seregeit látjuk a' fellegekben, vagy on-
néi le-szállani. 1. Gondoljuk meg hogy
Isten azok által meg ölhette. 2. Könyö-
zögünk, hogy Isten azok által, semélyünk-
nek, javainknak ne ártson. 3. Azoknak al-
kalmatosságával csudálljuk az Istennek nag-
 hatalmát, bölcseségét, és dicsősé-
sét az ő szent nevét, *Solt. 8. 8. Amso.*

Az 2. Részben ezek vannak.

1. *Inti a' földnek seregeit az Isten dicsőítésé-
re.* 1. A' mélységeknek seregei a'
tengerben, *v. 7. 2. A' hegyeknek s' halmok-
nak vadai, v. 9. 3. Emberek s' abban lévő
minden rendek. (1) a' Királyok Fejedel-
mek s' Urak, v. 11. (2) a' vénok és gyerme-
kek, v. 12. (3) az ifiak és a' szűzek s' férfi
és afiszonyi nemek, v. 12.*

II. *Inditó oka az intésnek, 1. m. nagy az*
*Ur Isten mélyen földön minden te-
remtetett állatok felett, v. 13. 2. m. fel-magab-
tallja az ő népének szarvát, v. 14. NB. az ő*
*népének szarván érti (1) az Izrael országá-
nak birodalmát s' annak meg-építését, Solt.*
75. 11. (2) a' Mesiás Kristus el jövetelét
s' az ő országát, és annak hatalmát, mely ál-

121

tal az ő hívei, az őrdögöt meg győzik, *Lmc.*
7. 68-70. láld, 1 Cor. 15. 57.

III. *Inti az Isten egész népét hogy dicsőí-
jék az Isten: valakik ő hozzá közel vannak, az*
az, az ő nevéből nevezetnek, v. 14.

TUDOMANY.

Minden rendbeli embereknek, de kiváltképpen
az Isten nevéből nevezetett választott hívűeknek,
kell Isten dicsőí-
tése magasztalni, *v. 11-14.*

OKA. 1. A' Temetés név: m. Isten te-
remteti, *v. 5. ki őket csu-
zó máz-
zó állatok-
ká teremthe-
ve vólta. 2. Az el-választásra
név: m. Őők idő-
nek elő-
ve őket el-
vá-
lasztotta, Eph. 1. 3, 4. ki őket el-
hagyhatta-
vólta, Jnd. v. 4. 3. A' meg-váltásra
név: m. közel való nép-
vétőtte, v. 14. Matt. 1. 21.
4. A' gondviselésre név: m. Ő reájok ke-
gyessen gondot visel, Solt. 103. 1. és 145. 15-
17. &c.*

Hasz. *Int.* Minden rendbeli emberek,
Fejedelmek, &c. dicsőí-
jék az Urat, 1.
Magánosan, *Matt. 6. 6. Dán. 6. 16. 2. Kö-
zönséges helyen, Solt. 122. 1-4. 3. Lélek-
bens' igazságban, Jan. 4. 24.*

CXLIX. S O L T A R,

Summája. *Dávid inti az Anyafüzetegyhá-
zat a' Mesiásnak dicsőítésére, az ő fok jó tése-
m-
nyire.*

Két Részei vannak.

1. *Intés az Isten dicsőítésére, v. 1-4.*

2. *Intés a' Mesiásnak való örvendezésére, v.*

5-9.

A2

Az 1. Részben ezek vannak.

I. *Intés az Isten dicsőítésére: a' hol vagyon?*
 1. *az Isten dicsőítését, v. 1. Bockellyetek az Urnak ujéneket. K. 1. Kisoda ez az Ur, a' kinek dicsőítésére intetek a' szentek?* 2. *Micsoda nyéneket?* Az 1. F. A' testben megjelent Istennek Fia: m. ō mondátik Sion Királyának, *Zach. 9. 9. Matt. 21. 5. A' 2. F. A' Christusnak a' váltáságnak végben vitelért való dicsőítését, Jel. 7. 9, 10. 2. annak helye, v. 1. az ō Szentének dicsőítésében. 3. módgya, v. 3. sippal, &c. láld, Solt. 31. p. 377.*

II. *Indítás oka az intésnek, 1. m. az Izraelnek teremője, v. 2. 2. m. a' Sion fiainak (az Ecclesiának) Királya, v. 2. 3. m. győzőrködők az ō népében, v. 4. Jan. 17. 11. 4. m. a' nyomorultakat megszabadulással, v. 4. az az, a' szegény bűnösöket megörvendeztetil lelki szabadulással, Esa. 61. 1, 2. Luc. 2. 11.*

TUDOMANY.

Az Ur Jēsus Christust az Anyaszentegyházban, minden híveknek, mint teremő Urakat, Isteneket és Királyokat, lelki örömmel dicsőíteni és magasztalni kell, v. 1-4.

OKA. 1. Mert imádvák ō Felségét az Angyalok és a' meg-dicsőült szentek az egekben, *Jel. 4. 10, 11. azért nekünk is dicsőítőnk kell ō Felségét, m. azoknak társágában hivattatunk, Sid. 12. 2, 3. 2. mert meg váltotta az ō hívelt és tölte lelki királyokká, Jel. 5. 9, 10. 3. m. ōrzi az ō Anyaszent-*

szentegyházát, hogy a' pokolnak seregei annak ne ártanak, *Matt. 16. 18. 4. m. idvességet hozott az ō népének, Luc. 2. 10, 11. 5. mert az ō szájának (beszédének) ereje által meg ōli, a' mi ellenséginket, 2Thess. 2. 8.*

HASZ. I. Oktat. Nem Sionnak (az az nem az Ecclesiának) fiait s' leányi tehat azok, kik az Ur Jēsus Christust nem dicsőrik. *Ulyenek azok. 1. Kik az ō örökké való Istené-gét tagadják. 2. Kik az ō királyságával s' közbenjárásával meg nem elégszenek, &c.*

II. *Int. Dicsőítők az Ur Jēsus Christust. Mikképpen? F. 1. ōtet igaz Istennek hívén, Jan. 21. 28. 2. az Angyalokkal mint örökké áldandó Isten imádván, Sid. 1. 6. 3. az ō elégtételével s' szabadításával meg elégedvén, Phil. 3. 9, 10. 4. örökké való dicsőséget néki tulajdonítván, Jel. 5. 11, 12. Amen.*

A' 2. Részben ezek vannak.

I. *Intés a' lelki örömdézésre, a' hol vannak.*
 1. *a' személyek, kiket int az örömré, v. 5. a' szenteket érteik a' Messiás népe, kiknek ōrömet hozott, Luc. 2. 11, 12. kik megvőhajtással várták, Solt. 14. 7. 2. helye az örömnék, az ō ágyas házokban, v. 5. a' szentek ágyas házán érti az Ecclesiát, a' borá ōk a' Christus mint jegyessét, az ō palotájában bé vitte, a' kegyelemből hivatal által, Solt. 4. 5. 9. seqq. 3. módgya az örömnék, v. 6. Az Istennek felmagasztalás legyenek az ō torkokban, az az, a' Messiást mint Istent dicsőíték, Jele. 5. 9, 10. seqq.*

II. Inti a' híveket a' lelki vítéjségre, a' hol
 vagyod, i. a' fegyver, mellyel vítézkedgye-
 nek, v. 6. legyenek két élű fegyverek az ő
 kezekben. K. Mit ért a' két élű fegyveren?
 F. Nem ért tulajdonképpen, a' testi fegy-
 vert, noha a' hívek igaz vallások azzal is
 általmazhatják ellenségek ellen, a' Magi-
 strátusi hatalom alatt, Rom. 13. 4. hanem az
 Isten ígét, melly két élű őrdög hasonlita-
 tik, Síd. 4. 12. melly a' Király Christus szája-
 ból mondatik ki. Jövi, Jel. 1. 16. mellyel az
 Antichristust meg-öli, 2 Thess. 2. 8. 2. vége
 a' hívek vítézkedésének, (1) hogy a' pogányo-
 kon bocsfuzt állyanak, v. 7. (2) hogy meg-
 kördözzék azoknak Királyokat, v. 8. Erti
 az Isten Ecclesiája ellenutakodókat s' üldö-
 zőket, kik az Evangéliumnak beszéde által
 vagy meg győzetnek veszedelmekre, Csel.
 4. 16. vagy meg térítetnek idvességekre,
 Csel. 2. 37-41. Ez a' győzedelem pedig a'
 híveknek tulajdonituk: m. a' Christus ál-
 tal győzedelmeskednek, 1 Cor. 15. 57. (3)
 hogy a' meg-írott írtet szerént cselekedgye-
 nek a' népeken s' azoknak Királyn, v. 9.
 K. Mit ért a' meg-írott írteten? Felel. A'
 Christustól adatott Ecclesiái hatalmat, hogy
 az ígének prädikálása által a' Christus szol-
 gal, a' meg-terőkönek bűnök bocsánattyát s'
 őrdök életet; a' meg-terhetetlenekek pedig
 bűnökben való el-vesztést s' kárbozatos, hiri-
 dessenek, Matt. 18. 18. Jan. 20. 21-23.

III. A' híveknek illy vítéjségeknek méltóságok,

v. 9.

v. 9. Ez az ő szenteinek ékességek: az az,
 a' kik így vítézkednek az Anyaszenteigbáz-
 ban, azok a' Christussal edgyütt meg-dicsőít-
 tetnek, 2 Tim. 4. 7, 8. Jel. 3. 21.

T U D O M A N Y.

Az Isten Anyaszenteigházában lévő híveknek
 lelki fegyverek, az Isten beszéde: mellyel az ő lel-
 ki ellenségek ellen vítézkedni kell, hogy azokkal
 őket meg-győzözhessék, v. 6-9. Síd. 4. 12.

O K A. 1. Mert az Isten beszéde az a'
 fegyver, mellyel a' Prophéták s' Apostolok
 harczoltanak, az Isten országot építették; az
 őrdögöt rontották, Jer. 1. 9, 10. 2 Cor. 10. 7.
 2. m. ez által a' fegyver által győzetnek meg
 a' Christus ellenségi, t. i. az őrdög, Matt. 4.
 4. s' a' pogányok, Csel. 28. 28. 3. m. ez a'
 lelki fegyveres ház, mellyből az őrdög és
 annak tagjai ellen, fegyvereket vehetünk,
 Eph. 6. 13.

H A S Z. Oktat. Nem vehetnek tehát a' mi
 ellenségünk erőt mi rajtuk, ha az Isten beszé-
 dének két élű fegyvere, a' mi hitűnknek ke-
 zeiben léznek. K. Kicsodák ezek a' mi el-
 lenségünk, kik ellen e' fegyverrel hadakozni kell?
 Fel. 1. Az őrdög, kit jóllehet idvezítőnk
 meg-győzött, mind életében, Matt. 4. 4-11.
 mind a' kereszfán, Col. 2. 15. de még is ha-
 dakozik a' hívek ellen, Eph. 6. 12. 2. Annak
 tagjai, kiváltképpen az Antichristus s' annak
 hamis prophétái, Matt. 24. 24. 3. Minden-
 eretnekek s' hitűtl szakutak, 2 Pét. 2. 1. mind
 ezek az Isten beszéde által győzettenek-
 meg,

meg, így győz-e meg Urunk az ördögöt, *Matt.* 4. 4. Péter a' Sídókat, *Csel.* 2. 32-38. *Pal.* Félixet, *Csel.* 24. 25. így győzetik meg az Antichristus, *2Thess.* 2. 8. &c.

II. *Int.* Tanuljuk az Isten beszédét, 1. m. abban vagy on nékünk idvességünk, *Jan.* 5. 38. 2. m. az a' lelki fegyver, mellyel minden ellenséginket meg-győzhetyük, &c.

CL. SÓLTAR

Summája. Dávid inti a' Mesiás népét a' Mesiásának dicsiretére.

Két Réfzei vannak.

1. Intés az Isten dicsiretére, v. 1.
2. Indító okai az intésnek, v. 1-6.

E' Sólárban ezek vannak.

I. Az Isten dicsiretére való intés, v. 1.
II. A' dicsiretnek helye, v. 1. az ő szentséges lakó helyében: az az, az Ecclesiában, *Solt.* 132. 13.

III. Az Isteni dicsiretnek módgya, v. 3. trombitáknak zengésével, &c. lásd ez ilyen tiszteletnek módgyáról, *Solt.* 81.

IV. Indító okai a' dicsiretnek, 1. az ő nagy erejéért, v. 1. 2. az ő nagyságáért, v. 2.

TUDOMANY.

Az Isten, mindenütt; de kiváltképpen az Ecclesiában (a' Templomban) kell a' híveknek dicsőíteni.

OKA. 1. Mert ott jelenik meg a' híveknek, *Matt.* 18. 20. 2. m. az imádságok s' báládások háza, *Matt.* 21. 13. HÁSZ.

HÁSZ. I. Feddi; azokat kik sem magánosan, sem közönseggel, az Istent nem dicsirik, &c.

II. *Int.* Dicsirjük Istent, nem muskálkában, hanem Istent dicsiretekben, *Colof.* 3. v. 16. *Ephes.* 5. 19. Amen.

TOLDÁLEK.

A' XXIII-dik Soltárnak II-dik Réfzeből. TUDOMANY.

Elestől fogva mind az O, s' mind az UJ Testamentumban az testben meg-jelent Istennek Fia, az Ur-Jésus-Christus volt az ő híveinek Pásztorja.

OKA. I. Mert ő ama jó Pásztor, *Jan.* 10. v. 14. *Ezéchiel.* 34. 22. &c. lásd többet, p. 110. numero. 1.

A' XIV-dik Soltárnak, II-dik Réfzeből fel-tőt I. Tudományok Okai, 1. m. nékik igjiretet, Adámban, *Terem.* 3. 25. és Abrahámban, *Terem.* 22. 18. 2. m. Ők is a' Christus érdeme s' kegyelme által tartattak meg: s' idvezültek, *Csel.* 15. 11. &c.

Az LI-dik Solt. III. Tudományának, HÁSZ. Okait. I. Noha a' hívektől mikor vétkeznek is, a' Szent Lélek, s' annak kegyelme, el nem vétetik; de annak munkája úgy meg-szűnik, hogy a' kiből van is, ne érezze annak jelenlétét. K. 1. Mikor nem érzik a' bűnös a' Sz. Léleknek munkáját, ha állanak ott 2. Honnan ísmérheti azt meg az ol-

Ee

lyan

lyan bűnös, hogy nálla legyen, ha munkáját nem
 érzé-ü? Az 1. F. 1. Mikor nagy czégéres
 vétkekben esnek Dáviddal, 2 Sam. 11. Péter-
 rel, Matt. 26. 2. mikor a' testi gonos kíván-
 ságokon s' indulatokon erői nem vehetnek;
 hanem akarattok ellen vétkeznek, Pállal,
 Rom. 7. 18, 19. 3. mikor a' Sátán intőztató s'
 kárbozató érdemlő sugallásokat, s' gondo-
 latokat önt szívünkben, s' azzal csapdos, 2 Cor.
 12. 7. 4. mikor hofszas próbák s' kisértetek
 által ugyan el-nyomattatik a' lélek, Solt. 13.
 12. A' 2. F. Az elsőre nézve, a' Sz. Lélek-
 nek jelen léte innen tezik meg (1) ha a'
 bűnt meg-isméri, meg-vállya és sirattya: mert
 ez a' Sz. Léleknek munkája, Zach. 12. 10. (2)
 ha lelkének sérelmét érezvén, Istenhez mé-
 gyen gyógyulásért, Hof. 6. 1, 2. A' másodikra
 nézve, (1) ha azzal meg nem edggyez, Rom.
 7. 19. (2) ha az alatt nyög, Rom. 7. 24. m. ez-
 is a' lélek munkája, Rom. 8. 26. A' harmadik-
 ra nézve (1) ha intőzik azoktól, s' azokban
 nem győnyörködik, hanem nyög az alatt, mint
 a' meg-nyomatott lánczó, Deut. 22. 25--27.
 (2) ha kőnyörög azoktól való meg-szabadu-
 lásért, 2 Cor. 12. 7. A' negyedikre nézve,
 ha a' nyomorúságban-is, Istenben
 remél, Job. 15. vers. 13.

A M E N.

